

12972. a. 15

ANGLO - BELGICA,
The ENGLISH
And
NETHERDUTCH
ACADEMY.

DE ENGELSCH E
En
NEDERDUYTSCH E
ACADEMY.

Met Privilegie voor 15 Iaren 1677.

ANGLO - BELGICA.

The English and Netherdutch

ACADEMY.

THREE PARTS.

The Exactest Grammar-Rules, most Usefull
Discourses and Letters, with a Copious
Vocabular, fitted to the Capacities
of all sorts of Persons

*Being a work brought to greater perfection than
any ever formerly extant; Whereby men
may, with a little pains, speedily attain
to the compleat knowledge of both
the Languages.*

BY

Doctor EDWARD RICHARDSON.

At AMSTERDAM,

By STEVEN SWART Bookfeller, on the
West-side of the Exchange in the Crowned Bible,

1677.

With Priviledge for 15 years.

DE Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, doen te weten: Alto ons verzoont is by *Steven Swart*, Borge en Boeckverkoper tot Amsterd. dat hy suppl. tot zijne groote kosten hadde doen drucken, en so verre gebracht, dat hy Suppl. soude konnen uytgeven en verkopen, seker Boek, geintituleert *Anglo-Belgica*, d'Engelsche en Nederduytsche Academy, in drie deelen, behelsende de naukeurige Grammaticale regalen, allernutteljkste discouersen en brieven, met een bondig Woorde boek bequaam gemaakt tot het begrip van allerley soort van menschen; zijnde een werk tot onvergelykelyk grooter perfectie gebracht als eenig oyt te voren was geweest, waar door men met weynig moeyten spoediglijk tot beyde de Talen, een Engelman vande Nederduytsche, en een Nederlander vande Engelsche geraken konde, met naukeurige opmerkinge, vlyt en naertheyt opgesteld door Doct. *Edward Richardson*, ervaere liefhebber en grondig kender der beyder voorsz. Talen, als ons uyt het geexhibeerde exemplae konde causteren. Welk voorsz. Boek luyden van alle Staat en conditie, en wel voornamentlyk de commercierende Ingeseenen beyder Landen sonderling konde te nut komen, en dat hy Suppl. bedugt was, dat het genot vande gehoopte vrugten vande gemelde Autheurs goeden yver, van sijn gesaan verschoot, en aengewende arbeit en sorgvuldigheit door nadrukken mogt komen veredyelt te worden; wel halven versogt hy Sup. onderdaniglyk, het ons geliefde hem gunstighlyk te verleenen Oitroy, waer by hem geactoordeert wierde, alleen met seclusie van allen anderen t meergem. Boeck binnen ons souverain resort voor den tijd van xv. jaren te mogen drucken, doen drucken, uytgeven en verkopen, en een yder wel scerpelyk verboden moghte werden, t selve Boek in t geheel ofte deel in eenigerley formaet na te drucken, te doen nadrukken, uyt te geven, ofte verkopen, of elders nagedrukt in onsen lande in te brengen, ofte te verkopen, op verbeurte van alle de nagedrukte, ingebrachte ofte verkofte exemplaren, en een boete van 300 Car. guld. een derde van de voorsz. verbeurde Boecken en boeten te bekeeren ten profijte van den Officier des plaetse, t tweede van de Armen, daer t quame te gebeuren, en t resticrende derde ten behoeve van den Supp. *See is*, dat wy de
sel

felve, en 't versotck voorsz. overgemerkt hebbende, en genegen wefende ter bede vanden Suppl. uyt onse rechte wetenschap, souveraine macht en autoriteyt, den Suppl. geconsenteert, geaccordeert en geotroyeert hebben, consenteren, accorderen, en ootroyeeren mits desen, dat hy geduyrende den tijd van 15 eerst achter eenvolgende jaren, het voorsz. Boeck genaemt *Anglo-Belgica*, &c. binnen den voorsz. onsen Lande alleen sal mogen drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen, verbiidende daarom allen en een yegelijk het selve Boeck in 't geheel oft deel na te drukken, ofic doen naddrukken, of te verkopen, op verbeure van alle de naargedruckte, ingebrachte, of verkochte exemplaren, ende een boere van 300 guld. daarenboven te verbeuren, t'appliceren een derde part voor den Officier die de calange doen sal, een derde part voor den Armen der plaetse daer 't casus voorvalen sal, ende 't resterende derde part voor den Suppl. Alles in dien verstande dat wy den Suppl. met desen Ootroye willende gratificeren tot verhoeding van sijne schade door 't naddrukken van 't voorsz. Boeck, daar door in eenigen deele verstaen den inhouden van dien te autoriseren oft t'advouieren. Ende veel min 't selve onder opse protectie en bescherminge, eenigh minder credit, aensien ofte reputatie geven, nemaar den Suppl. in cas dsar in yets onbehoorlijx soude mogen influeren, alle het selve tot sijnen Laste sal gehouden wesen te verantwoorden. Tot dien einde wel expresselijk begerende, dat by aldien hy desen Ootroye voor 't selve Boeck sal willen seellen, daar af geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sal mogen maken, nemaar gehouden sal wesen het selve Ootroy in 't geheel en sonder eenige amissie daer voor te drukken, ofte te doen drukken, op pene van het effect van dien te verliesen. Ende ten eynde den Suppl. desen onsen consente ende Ootroye moge genieten als naar behooren. Lasten wy allen ende een yegelijken die 't aangaan magh, dat hy den Suppl. van den inhoud van desen, doen laten en gedogen, rustelijck, vredelijck ende volkomentlijck genieten en gebruycken cesserende alle beleth, ter contrarie.

Gedaen in den Hage, onder onsen grooten Zegele hier aan doen hangen, den 3. Decemb. in 't jaer ons Heeren ca Salighmakers 1676.

Ter Ordonnantie van de Staten.

ASPERKEN,

ANGLO-BELGICA.

d'Engelsche en Nederduytsche
ACADEMY,

In
DRIE DEELN.

Beheffende

De Naaukeurighste Grammaticale Regelen,
Aller-nuttelijckste Discoursen en Brie-
ven, met een Bondigh *Woorden-Boeck*,
bequaam gemaackt tot het begrijp
van allerley soort van Menschenen.

Zijnde een Werck tot grooter perfectie ge-
bracht als enige opt te vooren getweest
is: Waar door men / met weynigh
moeyten / spoedighlyck tot de vol-
komen kennisse van beyde de
Talen geraken kan.

DOOR

Doctor EDWARD RICHARDSON.

AMSTERDAM,

By STEVEN SWART Boeckverkooper, aan
de West-zijde van de Beurs, in de Gekroonde
Bijbel, 1677.

To the
READER.

How many attempts have been made to restore us from the confusion of Languages, which pride and the vain reasonings of men had introduced among the fallen generations of mankind! but alas how vain! sith all times, and transactions in those times, are bound up in the counsells of the Most High.

An *Universall Character* (as a rare humane invention) hath been endeavoured to be brought forth, as the Contrivance of many ingenious brains, among whom hath eminently appeared my Successor the famous *Doffor Wilkins* (afterwards *Bishop*

Aan den
LEZER.

De veel aanslagen zijn in 't werck gestelt om ons te ontslaan van die verwerringe der *Taalen* / welke de *hooghmoet* en *pbde reden-habelingen* der menschen hadden ingeboert onder de verballene generatien van het *Menschelijke Geslacht*; maar eplaeg te vergeefs! nademaal dat alle tijden en het gepasseerde in die tijden in de raatslagen des *Allerhooghsten* besloten zijn.

Een algemeen Voorbeeld (als een seldsame bond van 's menschen verstant) heeft men getracht ten *boozschijn* te brengen / als de *berweringe* van veel *vermistige herffenen* / onder welke sich op een *uytsteechende wijze* vertoont heeft mijn *Successeur* / de *vermaarde Dr. Wilkins* (*naderhandt* geworden

Bis-

Aan den Lezer.

Bischof van Chester) benevens die *waarschijnlijker betrachtin-ge* van die *Godsdienstige* en *Geleerde Persoonen* / welke alle bekende *Taalen* met een en het selfde van de *Hebreeuwfche* *Wijden* doen *over-een-komen*: het welke / met alle andere *ouderwindingen* van *diergelycken aart* / op een *misdzacht* is *uytgelooopen*; en *waarschijnlijk* is het dat 'et *soo* sal *blijven* *berusten* / tot de *tijden* der *herstellinge* *dooz* een *meer* dan *menschelijke* *macht* / als *want* *meer* *verbult* *sal* *wozden* *die* *langh* *berwach-* *te* *beleste* *Zephan*, 3: 9. *van* *tot* *den* *Volcke* *een* *reyn* *Sprake* (*ofte* *lippe*) *te* *wenden* / *en* *met* *een* *eendzachtige* *toes-* *stemminge* / *als* *want* *meer* *de* *Heere* *sal* *zijn* *tot* *Koningh* *over* *de* *gantsche* *Aarde*, *een* *Heere*, *en* *sijn* *Name* *een*. *Zachar*, 14: 9.

To the Reader.

of Chester) besides those more probable undertakings of those Religious and Learned Persons who would reduce all the known Languages to an identity with the Hebrew: which, with all other designs of that kind, have proved abortive; and so, 'tis probable, things will remain till the times of Restitution by a more than humane hand, when there shall be an accomplishing of the long-expected promise Zeph. 3: 9. of turning to the people a pure Language (or lip) and a consent therein; in that day when the LORD shall be King over all the earth, one LORD, and his Name one. Zech. 14: 9. Mean-while

* 3

while

To the Reader.

While we must help our
selves as well as we can.

My present work is
to make an Essay to-
wards the conjoining of
two Languages of those
Nations whom Nature
by the propinquity of
their situation, and Pro-
vidence by mutuall traf-
fick, and an intermix-
ture of the Inhabitants,
have brought to a ne-
cessity of endeavouring
the understanding of
one anothers speech.

The great refinedness
and copiousness of the
English Language ren-
ders it exceedingly de-
lightfull, & also every
way apt for expressing
the varieties of concep-
tions.

Touching the *Nether-
dutch*, I find it upon se-
veral grounds preferred
by Authors, at least so far

Aan den Lezer.

Ondertusschen moeten
wy ons behelpen soo
wel als wy kunnen.

Mijn tegenwoor-
dighe betrachttinghe is
om te bezochteren de
esamen-boeginghe van
tweederley *Taal*en
dier *Natiën* / welcke de
Natuur / dooz de nabu-
righeyt hunner stand /
en de voorszienigheyt /
dooz onderlinge traf-
fick en vermenginghe
der inwoonderen een
nootwendigheyt heb-
ben opgelegt / om mal-
kanderen weder in haar
Taal bequaamlijck te
kunnen verstaan.

De groote gerefi-
neertheyt en overbloet-
der *Engelsche* *Taal*
maecht dat het verma-
kelich valt / en oock al-
lesints dienstigh is om
uyt te drucken de ver-
scheidenheden van
concepten.

Wat de *Nederlande-
sche* *Taal* belanght / ick
merke dat *Schrybers*
om besondere redenen
de selve prefereren / ten
minst

D

Tot den Lezer.

minsten hoer soe veel
als se gemeenschap
heeft met d'Oude
Hooghduytsche *Taal* /
boven veel andere : en /
soe men aammerckens
waardigh mach acht-
ten / sommige Prophe-
tische *Tijmen* die my
voorzgekomen zijn / en
nu al 100. jaren out /
sal in alle waarschijn-
lichheyt dese *Neder-
duytsche* noch in een
byz hooger achtighe
komen / en nuttelijcher
zijn dan hare *Nabuu-
rige* *Taal*en.

Welcke aanmerkin-
gen / gelijkhe my tot
dit werck hebben aan-
ghemoedicht / soo be-
hoedense oock by bey-
de *Natiën* soo veel te
gelden om de selve te
doorszien.

Inden sou my mo-
gen voorzwerpen / dat
sulcks wat te geringh
is vooz die serieuse ge-
dachten en professie
van saachen van een
hooger *natuur* / die ick
(ten minsten) be-voge :

To the Reader.

as it hath affinity with
the old *Tenonick*, be-
fore many other : and,
if any heed may be given
to some *Prophetical*
rimes which I have seen
of a 100. years standing,
this *Belgick* is likely to
be yet far more esteem-
ed of, and usefull than
it's Neighbour-Lan-
guages.

Which considerations
as they encouraged me
to this work, so may
they prevail with the In-
habitants of both the
Nations to peruse it.

'Tis indeed objected,
that this is something be-
low those more serious
thoughts & profession
of things of a sublimer
Nature, to which I (at
least) pretend : Where to
* 4 I reply,

Trepley; that I account nothing dishonourable to me but sin: and however this Book hath cost me much labour yet hath it not disturbed me; well knowing that there is a sacred skill of *exercising our hands in temporal affairs* when at the same time our *hearts* may be heaved up above all that is limited by the measures of *time*.

Besides this; I have no cause to look upon this as contemptible, when men of æquall degree, and far greater worth, have thought meet to be exercised in this kind of Grammar-work; as among Others, the highly Learned Professor *Vossius*, and the renowned Doctor *Wallis* a Theologian and Professor in *Oxford*; yea also,

Waar op ick antwoorde, dat ick geen dingh booz my oneerlijck achte / dan sonde; en hoe wel dit Boeck my veel moepte gekost heeft / nochtans heeft het my niet geperturbeert; wel wetende dat 'et een heylige weenschap is onse handen met tijddicke affayren besigh te houden / daar op de selve tijdt onse herten mogen opstijgen boven alles dat dooz de afneetingen van tijdt is bepaelt.

Daar-en-boven heb ick geen reden om dit booz een verachtelick dingh t'aanschoutwen / daar Mannen in gelycken graat / en van ongelijck hooger waardigheyt / booz geboegelijck hebben geoordeelt haar in dergelijck Letter-werck te oeffnen / als / onder Anderen / de hoogh geleerde Professor *Vossius*, en de vermaerde Doctor *Wallis*, Theologant en Professor in *Oxford*; ja ooch

oock de gene die onlangs t'samen geselt heeft d'Engelsche en Nederduytsche Onder-richter, is in sijn tijdt geweest een openbare Predikant.

Ick ben (behalven mijne genegenheyt tot beyde Nationen / en d'importunitet van mijn seer geachte Diendt / de Boeckverkooper) herte meer toe betwogen / om dat in andere Boeckkens van dergelycken inhoudt sooveel groove fouten steken: in sommige waar van ick omtrent drie duysent / in andere meer kan tellen: 't welk mijne ongetwilligheyt om penant te ergeren / my verbonden sou gehadt hebben niet aan te roeren / indien de noodsaekelijckheyt my dese getuygenisse niet en hadde afgeperst.

't Is wel sulks dat me eensins hier in heeft komen na-laten van in te voeren sommige

He that made the late *English & Netherduytsch Instrueter* had been in his day a publick Preacher.

I have (besides my affection to both the Nations, & the importunity of my much esteemed friend the Bookseller) been the more willing hereto because of the gross faults in other little Books of this sort already extant; in some of which I can compute about three thousand, in others more; which my unwillingness to give any man offence would have obliged me, to conceal, if a necessity had not called for this Testimony.

'T is true, that the Introduction of some things which are in
* 5 other

To the Reader.

little Books could not possibly be avoided in this; yet 't is so, that the false spelling of the words is so amended, the whole form renewed, the work so remarkably enlarged, and the *Languages* so improved, that I may, without vain boasting, commend it to the world as a new, and, I hope, more usefull Book than hitherto in this kind hath been seen; notwithstanding such mistakes as I and it may be guilty of.

That we have presumed to entitle this Book an *Academy*, may receive a favourable Interpretation, when the varietie of its matter, relating to severall sorts of things worthy to be known in Morality, Laws, Medicin & Merchandise, shall be

Aan den Leser.

dingen die in andere Boeckshens staan: doch ebenwel soo / dat het valsche spellen der woorden soo verbeter / het gheheele ghe-daante vernieuwt / het werck vergroot / ende de Talen soo boogteset zijn / dat ich het / sonder ydele roem / de werelt mach aanwijzen / als een nieuwt / ende / ich vertrouwe / nuttelijker Boeck als tot nu toe van dese soort gesien is geweest; niet tegenstaande sulcke mislagen daar ich en dit Boeck schuldig aen mogen zijn.

Dat wy op ons genomē hebben dit Boeck den tijtel van Academie te geven / konde een gunstige uplegginge genieten / wanneer de verschepdenheit der selbers Stoffe / siende op verschepde soorten van saken die waardig zijn gekent te worden / in Redigheyt / de Wetten / Medicijn en Koopman

Aan den Leser.

manschap / oertwogen sal worden / nitsgaders de vertooninge van de oerrenkomst van dese Taalen met anderen / als het Griecschē, Latijnsche en Fransche; te meer / wanteer Boeckhen / met complimenten en beuselingen verbult / de selve tijtel sich toematigen.

't Is niet het minste voordeel van mijn eegen die ich hier dooz verwachtē; maar alleenlijck de Meerlingh sijn profijt / wiens naerstigheyt hier in verrijcht werdt / met de Goddelijcke zegen / daar ich in alles ootmoediglijck om sineke / betwelckē ben

Een Liefhebber van 't Menschlijke Geslachte, en 't Gemeene Best.

Edw. Richardson.

To the Reader.

considered, together with the demonstration of the Harmony of these Languages with others, as *Greek*, *Latin* and *French*; especially when Books Stuff'd with complements and toys assume the same Title.

't Is not the least advantage of my own that I hereby expect; but onely the Learner's profit, whose diligence herein is required, with the Divine blessing, which I in all things humbly implore who am

A Lover of Mankind, and of the publick good.

Edw. Richardson.

De

The Den
BOOKSELLER BOECKVERKOPER
to the aanden
READER. LEZER.

Kind Reader,

IN these few late years
I have heard several
complaints of Some,
who were desirous to
learn the *English*, and
Others the *Dutch* Lan-
guage: That the Books,
whereby (as a means)
they might attain to
this their purpose, were
very defective and im-
perfect, as well in the
Grammar, the Discours-
es, as any thing thereto
relating, and am there-
upon often spoken to,
that, if possible, I should
print an *English* and *Nether-
dutch* Book, where-
in the Studious Learn-
er might find a perfect
ground and instruction
in the direction of both
these Languages thereto

Gunstige Lezer,

I Ebbe eenige jaren
herwaardts ver-
schepde klachten ghe-
hoort van die gene/wel-
ke hegeerigh waren om
te leren de *Engelsche*, en
Anderse de *Nederduyt-
sche* *Taal* / dat de *Boe-
ken* / waer doozse moech-
ten (als een middel)
gebracht woerden tot
dit haar voornemen /
seer defect en onvol-
maacht waren / soo in
de *Grammatica* / *Dis-
coursen* / of gelyc dien
aangaande / en ven-
dieshalven daar veel
malen over aangespro-
ken / om doch / indien
mogelijck / een *Engels*
en *Nederduyts* *Boeck*
te dzuchen / waar in de
begeerighe *Leerlingh*
mocht binden een vol-
komen gront en onder-
wijs in de onderrich-
tingh van beyde dese
Ta-

Taalen daar toe ver-
eyscht: soo hebbe upt
genegentheit en lust /
die ich altdijt hebbe ge-
had tot beyde die *Spra-
ken* / eenige jaren ge-
tracht om pman te be-
homen / die my een ge-
heel nieuws *Werk* dies
aangaande wilde op-
stellen / en soodanigh
waar dooz de *Leerling*
met meerder founda-
ment en minder moep-
ten mocht gebracht woer-
den tot de ware ken-
nisse van beyde dese
Taalen; tot dien ende
de hebbe den *Geleerden*
en ervaren *Witheur*
daar toe meenigh ma-
len aangesocht (hoe-
wel het verre beneden
sijn hooge geleertheit
was om sich te bemoeje
met sulck een *werk*)
hebbe echter epudelijck
soo verre op sijn byson-
dere goetheit geobti-
neert / dat het *werk*
heeft ondernomen. *Ik*
en twijffel niet of dese
sijnen arbejt sal by den
Taalgerigen *Lezer*
aangenaam zyn / en den
requisite: therefore
have I out of affection
and desire, which I
have always had to both
those Tongues, for some
years endeavour'd to
procure One who might
compose me a whole
new work concerning
the same, such as where-
by the Learner might
be brought to the
knowledge of both
Languages with more
foundation and less
trouble: to that end I
have thereunto often
desired the learned and
experienced Author
(though it was much
below his high learning
to trouble himself with
such a Work) I have
yet so far prevailed upon
his singular goodness,
that he hath undertak-
en the Work: and
doubt not but that these
his pains shall be accep-
table to the Reader that
is desirous of Language,
and bring respect and

reputation to the Author.

Peruse then this his trouble which he hath pleased to take for thy profit and advantage; And I dare say that this his *ANGLO-BELGICA* is so perfect, that, in a very short time, it will bring such as are desirous to learn the *English* or *Netherdutch* Language to the true ground and perfect knowledge of the same. Farewel.

S. SWART.

November the 13.
1676.

Kuthen respect en reputatie toe brengen.

Gezuycht dan dese sijn moeyte die hy daar toe heeft believen te nemen / tot u nut en voordeel: en ick durf seggen dat desen sijnen *ANGLO-BELGICA* soo volmaacht is / dat het de genige die begeerig zijn de *Engelsche* of *Nederduytsche* Taal te leeren / haar in korten tijdt brengen sal tot de ware gront en volkomen kennisse der selve. Daart wel.

S. SWART.

den 13. November
1676.

T H E

**THE ENGLISH,
And
N E T H E R D U T C H
A C A D E M Y.
THE FIRST PART:**

Wherein are gathered and brought together the most Necessary and most Significant *GRAMMAR-RULES*; whereby men may most speedily attain to the perfect knowledge of the
DUTCH LANGUAGE.

**D E N G E L S C H E
Ende
N E D E R D U Y T S C H E
A C A D E M Y.**

H E T E E R S T E D E E L.

Waar in vergadert en by een gezacht sijn de grootwendigste en Duydelijckste *GRAMMATICALE REGULEN*; waar door men als verspoedighst kan geraken tot de volkomen kennisse der

**N E D E R D U Y T S C H E T A A L,
Door Dr. E. R.**

P A M S T E R D A M;

Gedruckt by Steven Swart, 1677.
Met Privilegie voor 15 jaren.

A Brief Information concerning
(the Method of)

T H I S W O R K.

This Work is divided into Three Parts.

- I. Into Grammar-Rules and Examples for giving Instruction in the Language to be learned,
- II. Dialogues, Letters, Bills of Exchange, Bills of lading, and such things as belong to merchandise, together with sundry proverbial Expressions in both Languages.
- III. A Vocabulary which may serve for a small Dictionary, freed from many faults in the former.

The first of these Parts consists likewise in three things: *viz.*

1. In *Orthography* and *Orthology*, or right writing and pronouncing of Letters, Syllables and words; with the use of Accents.
2. *Etymology* *viz.* the true original, right declensions and conjugations, compositions, and proper use of Words.
3. *Syntaxis* or a short, due connection, and placing of the Parts of speech among themselves.

GRAM.

GRAMMARRULES

DIRECTIONS,

Wheretoby, &c

NETHER-DUTCH LANGUAGE

may be speedily and perfectly learned
by such *English-men* as have a
desire thereto.

PART I,

Of Orthography and Orthology, that is,
right Writing & Pronouncing of Letters,
Syllables, & Words.

CHAPTER I.

Of Letters simple and compounded.

SECTION I.

Of the Number, Denomination, and Difference of
Simple Letters.

It is generally received among us, that the Alphabet consists of 24. Letters, which is really so in the Greek, English and Nether-Dutch Languages: although the Hebrew hath 22. Consonants, which only are Letters, and 10. Vowels, which are points or pricks: in like manner also the Chaldaean with the Syriack and Arabick Tongues are,

A

in pro

in proper speaking, confin'd to 22. Letters or Consonants: which likewise may be averred of the *Latin*, wherein are numbered 22. Letters, *H*, being only an aspiration (as in the *Greek*) and *W*, never used: all which (waving Criticisms) We speak according to common acceptation. Not being ignorant that Many reckon 23. Letters in *Latin*, retaining the *H*, and excluding only the *W*. Others, more Critical, making *C. K. & Q.* as one Letter in use; accounting *H* (as before) for no more than an Aspiration; and making *Y* to differ little from *U* &c; contract the number of the *Latin* Letters into 19.

On the other hand, to our present purpose, The *Nether-Dutch*, because they distinguish their Letters *J*, and *D*, (as do the *English* and Some Others) into Vowels and Consonants, thereupon reckon 26. Letters: which are thus characterized:

A. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

And are thus to be pronounced, after the *English* Dialect, or manner of speaking,

A. be. ce. de. e. ef. ghe. ha. ee. ye, or yod, or yota. ka. el. em. en. o. pe. ku. er. es. te. u, ou, Van, or Vuw. double u, or we. ex. ey. zed.

Nota. *a*. is broader and more fully pronounced than is usuall among the *English*; as if it were *aah*: Some would have it like *a* in the *English* words *aw outfagh*, &c. *law de wet*.

ha. is of the like pronunciation.

be. ce. de. e. ye. te are also broader, and with an elevated voice pronounced; much like *bee* in the word *beat slaan* / or as *yea ja*.

And so ought the *English* to pronounce these

Let.

Letters of *a* and *e* also; not according to the *Vulgar* corrupt and effeminate way of learning them, as if *e* were to be pronounced as a double *e*.
ef. el. em. en. o. ku. er. es. er. zed differ nothing from the *English*.

The greatest discrepance seems to be in these 9 Letters *g. h. i* for

g. is seldom or never pronounced as *ge* or *je* in *English*; but as *go gaan* (whatsoever other Letter may follow it) being also aspirated, or as a guttural, spoken through the throat, something like *ghost*, *geest*: which manner of using *g* need not seem strange to the *English*; sith it is so frequent; as before all Consonants to which it is prefixed, so also before the Vowels *a, o, u*; as in *gain winst / games spien / to gape gaapen / gold gout / the gout de gicht a gan een roet / a gutter een goot*; and sometimes before *e*, and *i*; as to *get krijgen / to give geven* &c.

h. ja. is better expressed than the *English* *aath*: but in it's use is the same with the *English*. Except that the *Netherlanders* cannot well pronounce *th*: but in stead of three, they pronounce *tree* / & fox *Smith* they say *Smitt* / &c.

i. the Vowel is pronounced as *ee* in *English*.

Yet, if *i* be in a syllable where it stands before the Consonant, it is pronounced short as the *English* *i*; as *ich I, in in, is is*. but if it follow the Consonant, it is pronounced as *ee*: as in *opinie opinion*.

j. Consonant is used as the *English* *y*. as *ja yea, joek yoke*. So *Jan Iohn* is pronounced *pan*.

u. Vowel differs very little; as may be observed in the *English* word *you*, in Dutch *u*.

The Consonant **D**. which ought in English to be called *Vau*, is used alike in both languages.

So is **W**.

y. Is sometimes pronounced as it is used in English, and sometimes as *i*. which among the Dutch is frequently written with a double *i*. as *zijt to be*.

Nota. These letters are often changed or used for each other; *viz.* **D. F.** as *bliegen* or *fliegen* (though seldom so used) to *fly*: **K. C.** as *Coopman* or *Koopman* a Merchant: **S. Z.** the letter **Z.** being commonly put for **S.** especially when **W.** or a vowel followeth, as *siel* or *ziel* the *soul*, *swijgen* or *zwijgen* to be *silent*, *seggen* or *zeggen* to *say*: so **ch** & **gh** are mutually used, especially in the end of a word, as *mach* or *magh may*, *waardich* or *waardigh* *worthy*: where *Note*, That **ch** is never pronounced as it is in English in the word *which*, or the like; but like **gh** in *ghost*, or like **k**.

Nota. They have generally been used after **d** to write **t** / to make it be more hard, & fully pronounced: but now they often leav out one of those Letters: as where they have written *woozdt* a word, they now begin to use *woozt* / *yea* and sometimes *wood*.

Lastly, whereas formerly The Dutch have used **cth** / They now begin to use a double and sometime a single **k**; as for *geluckten* to *happen*, *geluckten*, for *zulck* *suck*, *fulck*.

SEC.

SECTION II.

Of the Division of Letters into Vowels and Consonants.

The Letters are divided, as in other Languages, into *Vowels* and *Consonants*.

The *5. Vowels a. e. i. o. u.* (called *vocalen* or *klincckers* and sometimes *self-klincckers*, that is, *self-founders*) can stand alone, and are described to be Letters making a Perfect sound of themselves.

To these is added **y** / because it is oftener used for a vowel than a Consonant: as in *wyt out*, *huyg* *hous*.

Consonants comprehend the rest of the Letters, (called *Consonanten*, from the *Latin*, to *sound together*; and *Mede-luyders* or *Mede-klincckers* / *sounding with*) making a perfect sound only as they are in conjunction with the *Vowels*.

The Doubling of the *Vowels*, as *aa. ee. ij. oo. uu.* makes the syllable longer, and also alter's the sense: as, by comparing these *Dutch* with *English* words, is evident.

a.	man <i>Man</i> ,	dal a <i>dale</i> or <i>valley</i> .
aa.	maan <i>Moon</i> ,	daalen to <i>descend</i> .
e.	en or ende <i>and</i> ,	ick ben I <i>am</i> .
ee.	een a or <i>one</i> ,	been a <i>bone</i> .
i.	een pisse a <i>pill</i> ,	een bit a <i>bridle</i> .
ij.	een pijl an <i>arrow</i> ,	bijten to <i>bite</i> .
o.	de Sonne the <i>Sun</i> ,	hoop a <i>head</i> or <i>pate</i> , or
oo.	een Zoon a <i>Son</i> ,	koop to <i>buy</i> . (<i>cap.</i>)
ii.	dun bin,	Muis or <i>Mausehe</i>
iii.	dunn or dun the	a <i>sparrow</i> .
	downs,	muis a <i>mouse</i> .

A 3

Nota.

Nota. 1. Some of these *Dutch* words have also other significations, besides the *English* herewith mention'd.

Nota. 2. In the place of *uu* formerly, now is *uy* most used: as for *duun* / *muus* / *huus* / they write *duyn* / *muys* / *huys* &c.

SECTION III.

of Letters compounded, that is, of Diphthongs,
and Triphthongs.

A Diphthong is a conjunction of 2. Vowels (or is 2. Vowels conjoined) in one syllable, so having but one sound.

However, in most proper speaking, there are (as in the *Latin*) but 4. or 5. Diphthongs, as *e, au, ei, eu, æ*; yet the *Dutch*, commonly, when 2. or more vowels are placed together in one, account them to be Diphthongs or Triphthongs.

Diphthongs (called in *Dutch* *Twee-klinkers* / because they are made of two vowels call'd *selfe klinkers*) are reckoned to be these,

ae / *ai* or *ay* / *au* / or *aa* / *ee* / *ei* / *eu* / *te* / *oe* / *oo* / *ou* / *oy* / *ue* / *ui* or *uy*.

Nota. That *ae* and *oe* are not so joyned in one, as the Diphthongs of these Letters are in *English* sounding onely *e*: but have a far other sound, as may be seen in some of the examples following.

ae is pronounced as *aa*, or a long; as in *paert* a horse; *swaer* heavy; *swaert* a sword, which are therefore now, by Some, written *Paart* / *swaar* / *swaardt*; and the one is oft written for the other. *ai* or *ay* may be heard in these words *hai* or *hay* a dog-fish, or a lamprey, & *hai* or *hay* a key or wharf
by

by the water-side: and so is *ay* pronounced in some parts of England.

au is found in *gaau* or *gautu* nimble, or quick-spirited, *snautu* a stoff or taunt, *haulwen* to chew or gnaw.

ee is used in *wee* wo, see the Sea.

Nota. *ee* is not pronounced with a deeper sound than *e*, as in *English*; but broader like *ea* in the *English* words *Sea*, *great* &c.

ei or *ey* is known in *klein* or *kleyu* little, *reyn* or *rein* clean, *reicken* or *reycken* to reach.

eu is as in *deur* a door, *neus* a nose.

ie as *ee* in *English*, in these words *zie* see, *bie* a bee, *dye* three, *niet* not. also in these words *jets* or *yets* something, *jemauid* any, or any body, the *je* is pronounced as the *English*, *ye*; so *j* is here used, as a consonant, as or *y*.

oe diphthong as 2. distinct Letters in one syllable, is pronounced like *ow* in *English*, as *how*; so *hoet* (not *ho-et*) a hat, *goet* good, *bloet* blond, *zoet* sweet.

oo is found in *boom* a tree, *boonen* beans, *booren* to bore: it is not pronounced as in the word *moon* or the like *English* words, but as *o*. prolonged, or as in the word *good*.

ou is heard in *hout* wood, *sout* salt, *hout* gold, *houtu* a woman or wife.

oy in *moey* pretty or fine, *hoey* hay, *doeyen* to show. *ue* in *muer* a wall, *buer* or *buer*-man a neighbour. *ui* or *uy* in *huys* or *huys* house, *luyt* or *luyt* a lute.

Nota. 1. *ui* or *uy* are oft us'd in place of *ue*.

Nota. 2. *ui* begins to grow out of use, and *uy* most

8 The Guid to the

most used: so also is *uy* wholly to be used before *t* as *uyt* in stead of the obsolete *wt* formerly much used.

Triphthongs (*Dry-klinchers*)

They are these that follow, where 3. vowels come together in one syllable;

aeu or *aeutu* / *aeu* / *eeu* or *eeutu* / *jeu* or *jeutu* / *oeu* / *uae*.

aeu or *aeutu* is seen in *blaeu* blue, *graeu* gray: though Some begin to leav out the *e*.

aeu in *maepen* to mow, *saey* say or serge, *uaepen* to sow or sew cloth, *zaeyen* to sow corn.

eeu or *eeutu* is heard in *Leentu* a Lyon, *reentwig* soul or fame, *veentu* sweet a cold or dead sweat.

jeu or *jeutu* is found in *nieuw* new, *nieuwigheyt* novelty.

oeu or *oei* in *bloeyen* to blossom, *bloeyfel* a blossom, *haeyen* cows, or kine, *roeyen* to row, *cen moeyen* an aune, *moeyte* pains or trouble.

uae is expressed in *quaedt* bad, *bequaem* fit or meet.

CHAPTER II.

Of Syllables.

SECTION I.

Of the Signification thereof.

A *Syllable*, (or *Sillable*) in Dutch *Syllabe* or *Silleb* / coming of a compounded Greek word which signifieth to comprehend, is, The Collecting and pronouncing together of so many Letters as, being uttered with one breath, do make a whole word,

Low-dutch Language.

word, or some part thereof, as *man* man, *handt* hand, *recht* right, *recht=baer* = digly righteous, *hand-den* hands.

SECTION II.

Of the partition or dividing of Syllables in a word.

1. **W**hen a single Consonant cometh in the middle of a word, it is to be joynd to the latter syllable: as in *wijze* / wife, *hoo-ne* honest, *goe-de* good, *Ro-mey-nen* Romans, *Do-cten* Vowels, thus the Consonants *z, m, d, n, c, l* are all connected with the following Syllables.

2. When a double Consonant, or any 2. Consonants stand in the middle of a word, the first cleav's to the former, and the second to the latter Syllable: as *winn-en* to gain, *bed-den* / beds, *wed-den* to lay a wager, *snelle* swift, *zinn-en* senses, *eer-baer* honest, *lief-de* love, *mon-den* mouths, *ver-meer-dert* encreased.

3. But when 2. or more Consonants which may be pronounced together, and so may fitly begin a word, shall be in the middle of a word, they then shall all be annexed to the latter Syllable: as *be-schaemt* ashamed, *ge-dwaeldt* erred, *ge-scheit* defiled, deflowred, *ge-dwon-gen* forced, *ge-schre-ben* written: save that *g & t* in the middle of a word are sometimes divided.

SECTION III.

Particular Examples of spelling Syllables.

TO satisfie the desires of those who would have children accommodated with some helps in

right spelling of words of one or more syllables, here are produced Examples of syllables in words of all lengths.

Words of one Syllable.

Acht	Eight	Knaes	Chees
Aerdt	Earth	Kieel	Throat.
Arin	Poor	Kindt	child
Bladt	a Leaf	Licht	Light
Bloom	a Tree	List	Craft
Borst	the Breast	Loos	Craftie
Coyf	Basket	Maen	Moon
Coop	Buy	Maent	Moneth
Cruys	Cross	Maeght	Virgin
Doot	Death	Dat	Was
Dorst	Thirst	Deen	No
Dwyn	Thumb	Dut	Usefull
Eer	Honour	Dock	Alp
Een	One	Dudt	Old
Eerst	First	Os	Ox
Fel	Cruel	Paerdt	Horse
Feyt	a Feat	Pandt	a Pawn
Foer	Fie	Paus	the Pope.
Oech	a Fool	Quaedt	Bad
Oest	Spirit	Quant	a Youth.
Oradtt	Degree	Quiff	Wasting
Oraf	Grave	Raecht	Counsel.
Pals	the Neck	Rijck	Rich
Hout	Wood	Rooch	Smoke
Hups	House	Stadt	Citie
Jaer	Year	Dout	Salt
Jeught	Youth	Stom	Dumb
Incht	Ink	Tant	Tooth
			Craegh

Craegh	Slow	Woudt	Forrest
Cuecht	Correction	Wet	Somthing
Draech	Drowsiness	Wes	Ice
Dal	Chance	Wacht	Soft
Dat	Vessel	Waet	Seed
Dechj	Away	Wec	Sea.
Detj	Law		

Of 2 Syllables.

Ken-sicht	the Face
Ar-bept	Labour
W-godt	Idol
Wel-gen	to Offend
Weschermt	Defended
Wlij-de	Joyfull
Clop-pen	to Knock
Con-sie	Art
Cruyf-sen	to Cross
Doch-ter	Daughter
Don-der	Thunder
Drey-gen	to Threaten
Ey-gen	Own
Eyn-de	End
E-zel	an Ass
Fac-hel	a Torch
Fon-ten	a Fountain
Frij-ten	to Fry
Ge-font	Sound
Goet-heyt	Goodness
Goz-del	a Girdle
He-mel	Heaven
Hon-ger	Hunger
Hoo-reij	to Hear
	A. 6

Ja-geif	to Hunt
Joc-hen	to Jest
Jauf-uzoutu	Gentlewoman
Kel-der	a Cellar
Ke-tel	Kettle
Keij-fer	Emperour
La-hen	Cloth
Lee-lick	Ugly
Le-ben	to Live
Maa-nen	Men
Maa-gen	to Mingle
Maa-schen	Men or People
Me-men	to Take
Mer-gens	No-where
Mij-digh	Envious
On-kuyfch	Unchaste
On-langhs	Lately
Oo-gen	Eyes
Pae-fchen	Easter
Pejn-fer	to Meditate
Pruj-ften	to Snees
Quac-hel	a Quail
Qua-lijck	Evilly
Quel-len	to Molest
Randt-foen	a Ransom
Rap-pigh	Scabbie
Rech-ter	a Judge
Scha-de	Dammdge
Schij-ben	to Write
Ster-ben	to Die
Tab-baert	a Gown
Tan-ben	Teeth
Twij-fel	to Doubt

Wal-len	to Fall
Der-wer	a Dyer
Der-hant	Four-square
Waer-om	Wherefore
Waer-digh	Worthy
Wie-ge	a Cradle
W-fer	Iron
W-ber	Zeal
W-del	Vain
Za-del	a Saddle
Zaey-er	a Sower
Zal-ben	to Anoint

Of 3. Syllables.

Nel-moef-fe	Alms
Nen-ne-men	to Accept
Nen-roe-pen	to Call upon
Ne-die-gen	to Cheat
Ne-dwin-gen	to Restrain
Ne-lo-ben	to Promise
Can-de-leer	Candlestick
Ca-pel-le	Chappel
Cleer-ma-her	a Taylor
Dap-per-heyt	Valiantnest
Dam-pig-heyt	Purfnest
Der-tigh-ste	Thirtieth
Ge-nig-heyt	Union
Ge-baer-heyt	Honestie
Er-we-ten	Pease
Fir-ma-ment	Firmament
Fol-te-ren	to Torture
Fron-tie-ren	Confines
Ge-ley-ben	to Conduct

Ge-meyn-schap	Communion
Ge-ne-sen	to Heal
Ha-ge-len	to Hail
Her-te-lijck	Heartily
Hey-me-lijck	Secretly
Taan-mer-licht	Pitiful
In-hou-den	to Contain
Ton-ge-lingh	a Youth
Ken-ne-lich	Manifest
Kin-de-ren	Children
Klon-te-ren	to Curdle
Ken-de-nen	Loins
Lich-te-lijck	Lightly
Luyf-ach-tigh	Lovely
Mach-tigh-lijck	Mightily
Mijn-ne-lich	Lovely
Mo-le-naer	a Miller
Meer-stig-heyt	Industry
Me-gen-tigh	Ninetic
Mij-dig-heyt	Enviousness
On-ef-sen	Uneven
On-ge-sont	Unhealthful
On-huyf-heyt	Unchastity
Par-ke-meut	Parchment
Pze-di-kant	Preacher
Pzeu-te-len	to Grumble
Quack-sal-ver	Quack-salver
Quij-nen-de	Drooping
Quif-te-ry	Prodigality
Recht-beerdigh	Righteous
Re-gee-ren	to Rule
Rey-nig-heyt	Cleanness
Schul-de-naer	Debtor

Sorgh-

Sorgh-bul-digh	Carefull
Suy-ver-heyt	Purity
Gas-ten-de	Feeling
Cij-dig-heyt	Seasonableness
Coe-ge-beit	to Yield to
Der-ber-gen	to Hide
Der-schic-ker	to Affright
Dyoo-me-lijck	Honestly
Waer-ne-men	to Take notice
Wan-de-len	to Walk
Won-der-lijck	Wonderfully
W-pen-booni	Ev-tree
W-be-raer	a Zealot
W-be-ren	to be Zealous
Zacht-moe-digh	Meek
Zacht-zin-nigh	Gentle
Zien-lijc-ken	Apparantly

Of 4 Syllables.

Ken-ge-naem-heyt	Acceptableness
Al-lue-ten-de	Al-knowing
A-man-de-len	Almonds
Banc-ke-roe-tier	a Banquerupt
Be-neer-sti-gen	to be Diligent
Be-ta-me-lijck	Becomingly
Can-ce-le-ry	the Chancery
Cleyn-moe-dig-heyt	Conwardliness
Co-nin-gin-ne	Queen
Da-ge-lic-sche	Dayly
Da-be-ren-de	Trembling
Drie-bul-dig-heyt	Trinity
Een-drach-tig-heyt	Unanimity
Eer-gst-te-ren	Ere yesterday

Et.

El-len-digh-lijck	Miserably
Fa-byijck-mee-ster	a Master-builder
Fat-foe-nee-ren	to Fashion
Foz-te-ref-sen	Fortresses
Ge-dul-digh-lijck	Patiently
Ge-luck-fa-lich	Happy
Goe-der-tie-ren	Benign
Hart-her-ti-ger	more Hard-hearted
Hart-hoo-rig-heyt	Deafness
Hart-te-lich-heyt	Heariness
Int-dach-tigh-lijck	Mindfully
In-ge-se-ten	Inhabitants
In-ge-bal-len	Fallen in
Kia-lan-de-ren	to Set a glance on, Calan-
Ker-be-lin-gen	Shavings (der
Krach-te-loos-heyt	Impotency
Laack-moe-dig-heyt	Long-suffering
Licht-vaer-dig-heyt	Light-mindedness
Loos-hoof-dig-heyt	Loos-headedness
Ma-nier-lijck-heyt	Mannerlyness
Mm-ue-lijck-heyt	Amiability
Mis-maech-te-lijck	Mishapenly
Ma-la-tig-heyt	Negligence
Moot-saa-ke-lich	Necessary
Moot-wen-dig-lijck	Necessarily
On-aen-ge-nient	Unacceptable
On-der-da-nigh	Subiect
On-heyt-ig-heyt	Unholiness
Pan-ne-hoer-ken	Pan-cakes
Del-gri-ma-gie	Pilgrimage
Pro-fij-te-lich	Gainful
Quer-de-lin-gen	Shoe-patches of leather
Quinc-ke-le-ren	to Quaver in singing

Quiff.

Quiff-pel-bie-fen	Conton-bulkrusbes
Ramp-spoe-dig-heyt	Unfortunateness
Recht-ge-loo-digh	Orthodox
Recht-sm-nig-heyt	Right-mindedness
Sacht-moe-dig-heyt	Gentleness
Soogh-bul-dig-heyt	Carefulness
Swaer-moe-dig-heyt	Heavy-mindedness
Te-gen-fpe-ken	to Contradict
Tun-me-ra-gie	Building
Toc-be-hoo-ren	to Appertain to
Ver-kon-di-gen	to Declare
Doog-spoe-de-lijck	Prosperously
Wien-de-lic-ken	Friendly
Weder-leg-gen	to Refute
Wel-fpe-ken-heyt	Eloquence
Wis-pel-tue-righ	Inconstant
W-ve-rig-heyt	Zealously
Zin-ne-lich-heyt	Neatness
Zwaer-ke-lij-ker	more Weakish.

Of 5 Syllables.

Recht-en-tach-ten-tigh	Eighty-eight
Ad-mi-ra-li-jept	Admiralty
Wen-ge-na-me-lijck	acceptably
W-hel-pe-lich-heyt	Helpfulness
W-e-le-ge-rin-ge	Befieging
W-e-ta-me-lich-heyt	Comliness
Ca-no-ni-zee-ren	to Canonize
Ce-re-mo-ni-en	Ceremonies
Ce-ri-fi-ce-ren	to Certify
Dagh-doe-me-lit-heyt	Perpetuity
Een-wig-duu-rig-lijck	Everlastingly
E-ben-wich-tig-heyt	of Equal weight

Ep.

Op-gen-sin-nig-heyt	Self-conceitedness
Fat-soe-ne-rin-ge	a Fashioning
Flee-ri-tijn-ach-tigh	Gouty
Ge-luck-sa-lig-heyt	Happiness
Goed-der-tie-ren-heyt	Loving-kindness
Der-mo-dac-te-len	Dogs-bane
Heyligh-ma-kim-ge	Hallowing
Ita-li-aen-sche	Italians
Mee-nig-bul-dig-heyt	Multiplicity
Ma-ho-me-lin-gen	Successors
Niet-te-gen-staen-de	Notwithstanding
Doot-saak-ke-lich-heyt	Urgencie
Om-stan-dig-he-den	Circumstances
On-harm-her-tig-heyt	Unmercifulness
On-der-da-nig-heyt	Subjection
On-ge-re-gelt-heyt	Irregularity
Over-een-stem-men	to Vote together
Pa-ra-dijs-da-gel	Paradise-bird
Re-ken-pen-nim-gen	Counters
Scan-da-li-se-ren	to Scandalize
Sa-men-luy-den-de	Consonant
Wooz-na-meit-ljke-ken	Especially
Weder-span-nig-heyt	Rebellion.

Of 6 Syllables.

Wes-schul-di-ge-ref-se	a Woman-Accuser
Te-re-mo-ni-ach-tigh	Ceremonious
Ge-be-ne-dy-din-ge	Benediction
On-be-grij-pe-lich-heyt	Incomprehensibleness
On-be-dyie-ge-lich-heyt	Undeceivableness
Over-een-stem-men-de	Consenting

Recht-

Recht-beer-digh-ma-kim-ge	Justification
Re-com-pen-see-ren-de	Recompensing.

Of 7 Syllables.

M-l-er-on-barm-her-tig-ste	Most Unmerciful
M-l-er-on-men-sche-lijck-ste	Most inhumane
Te-re-mo-ni-cu-se-lijck	Ceremoniously

Of 8 Syllables.

M-l-er-on-be-grij-pe-lijck-ste	Most Unconceivably.
M-l-er-on-be-dat-te-lijck-ste	

For further Examples of the right using of Syllables in words, take the 20. Chapter of Exodus, the first 17. verses: whereia are contained the X Commandments.

Doe sprack Godt al-le dese woord / seggen-de:
 Ich ben de Heere u-we Godt / die u wylt over-ten-landt / wylt den dienst-huy-se / wylt ge-lydt heb-be.

Hy en suld geen an-de-re Go-den woord mijn aen-ge-sich-te heb-ben.

Hy en suld u geen ge-sne-den beelt / noch ee-ni-ge ge-ljke-lic-nisse maec-ken / [van 't ge-ne] dat bo-ven in den Hemel is / noch [van 't ge-ne] dat on-der op der aer-den is : noch [van 't ge-ne] dat in de wa-te-ren on-der der aer-de is.

Hy en suld u woord die niet buy-gen / noch haer die-nen : want ick de Heere u-we Godt ben

een

een v-berigh Godt/die de mis-baet der Da-de-ren
be-soec-hic aen de sin-de-ren / aen het der-de / ende
aen het vier-de [lidt/] der ge-ner die my ha-ten.

En-de doe barm-her-tig-hey-t aen duy-sen-den/
der ge-ner die my lief-heb-ben / en-de mij-ne ge-
bo-den on-der-hou-den.

Ghy en sult den Na-me des Hee-ren u-wes
Godts niet v-de-lich ge-bruy-ken: Want de
Hee-re en sal niet on-schul-dig hou-den / die sij-
nen Naem v-de-lich ge-bruy-cht.

Ge-denckit des Sab-bath-dae-ghs / dat ghy
dien hey-li-ger /

Des da-gen sult ghy ar-bey-den en-de al u
werck doen.

Maer de se-ven-de dagh is de Sab-bath des
Hee-ren u-wes Godts: [dan] en sult ghy geen
werck doen / ghy / noch u-w' So-ne / noch u-w'e
Doch-ter / [noch] u-w' Dienst-knecht / noch
u-w'e Dienst-maecht / noch u Wee / noch u-w'e
Wen-de-ling / die in u-w'e poez-ten is.

Want in ses da-gen heeft de Hee-re den He-
mel en-de de Aer-de ge-maecht / de Aere / en-de
al-les wat daer in is / en-de hy ruste ten se-ven-
den da-ge. Daer-om se-gen-de de Hee-re den
Sab-bath-dagh / ende hey-ligh-de den sel-ven.

Eert u-wen Da-der en-de u-w'e Moe-der / op
dat u-w'e da-gen ver-licht wor-den in den lan-de
dat u de Hee-re u-w'e Godt geest.

Gy en sult niet doodt-slaen.

Gy en sult niet Eght-bye-ken.

Gy en sult niet ste-len.

Gy en sult geen val-sche ge-tuy-ge-nisse spre-
ken te-gen u-wen Nae-sten.

Gy

Gy en sult niet be-geer-en u-wes Nae-sten
huy-ge: Gy en sult niet be-geer-en u-wes Nae-sten
wif / noch sij-uen dienst-knecht / noch sij-ne
dienst-maecht / noch sij-uen Ghe-
E-zel / noch yet dat u-wes nae-sten is.

CHAPTER. III.

Rules for the better understanding and forming
Nether-Dutch Syllables and Words.

Rule. 1. Where The English use *sh* the Dutch
have *sch* / as for

Shadow	Schaduw
Ashamed	Beschamct
Shaped	Scheypen
Sharp	Scherp
to Shear	Scheren
Sheep	Schape
Shel	Schel
to Shine	Schijnen
Ship	Schip
Shoe	Schoe or schoen
Shoulder	Schouder
but Shall	is onely Sal.

Rule 3. **D.** Consonant is generally used in
stead of F. as

False	Dalsch	Fish	Disch
to Fall	Dallen	Flame	Dlanne
to Fare	Dacren	Flax	Dlas
Farther	Derder	Flesh	Dleesch
Faß	Dast	Flood	Dlaect
Fat	Det	Folk	Dolck

Falbr

<i>Father</i>	Daber	<i>For</i>	Doog
<i>Feather</i>	Deder	<i>Fore</i>	Doog
<i>Fen</i>	Deen	<i>Fork</i>	Dozch
<i>Fern</i>	Daren	<i>Foot</i>	Doet
<i>Field</i>	Delt	<i>Foul</i>	Dupl
<i>Fig</i>	Dijge	<i>Fresh</i>	Dersch
<i>to Find</i>	Dinden	<i>Friend</i>	Driendt
<i>Finger</i>	Dinger	<i>Frolick</i>	Dzoflick
<i>Fire</i>	Dyer	<i>Full</i>	Dol.

Rule 3. In place of *Th* they use *D.* as for

<i>That</i>	Dat	<i>Theef</i>	Dief
<i>The</i>	De	<i>Then</i>	Dan
<i>to Thank</i>	Dancken	<i>There</i>	Daer
<i>to Thatch</i>	Dacken	<i>Thick</i>	Dick
<i>Thine</i>	Dijn	<i>Three</i>	Drie
<i>Thing</i>	Ding	<i>Thumb</i>	Duynt
<i>Think</i>	Dencken	<i>Thunder</i>	Donder
<i>Third</i>	Derde	<i>Brother</i>	Broeder
<i>These</i>	Dese	<i>Path</i>	Padt.

Rule 4. For *th* the *Dutch* have either *k* / or *th* pronounced as *k.* or, sometimes a single *C.* like *k.* as for

<i>Church</i>	Kerck
<i>Chaff</i>	Kraf
<i>Chamber</i>	Kamer
<i>Champion</i>	Kampioen
<i>Chaplain</i>	Capellaen
<i>Chappel</i>	Capel
<i>Chapier</i>	Capittel
<i>Charitie</i>	Charitæet
<i>to Chastise</i>	Kastijden
<i>Chancellor</i>	Cancellier
<i>Chicken</i>	Kitschen.

Rule.

Rule 5. Where *Wh* is used, the *h* is by them left out: as for

<i>Where</i>	Waar	<i>When</i>	Wanneer.
<i>What</i>	Wat	<i>Which</i>	Welche
<i>Wharf</i>	Werf	<i>a While</i>	een Wijle
<i>a Wheel</i>	een Wiel	<i>White</i>	Wit.
<i>Whey</i>	Weg		

Rule 6. Words ending in *English* in *Ship*, do usually terminate in *Dutch* in *Schap*: as

<i>Apostleship</i>	Apostelschap
<i>Lordship</i>	Heerschap
<i>Kingship</i>	Koningschap.

Rule 7. Adverbs ending in *ly* have in *Dutch* *lijck* as

<i>Clearly</i>	Klaerlijck
<i>Heavily</i>	Zwaerlijck
<i>Truly</i>	Waarlijck
<i>Understandingly</i>	Verstandelijck
<i>Divinely</i>	Godelijck.

Rule 8. Many *English* words ending in *ness*, terminate in *Dutch* in *heyt*: as

<i>Goodness</i>	Goetheyt
<i>Uprightness</i>	Oprechtigheyt
<i>Godliness</i>	Godtzaligheyt
<i>Doubtfulness</i>	Onwifselachtigheyt
<i>Mannerliness</i>	Mannerlichheyt
<i>Clearness</i>	Klaerheyt.

Rule 9.

Rule 9. Where *leſt* ends a word in *English*,
 'is loog in *Dutch*: as

Careleſt	Sozgelooſt
Fatherleſt	Vaderlooſt
Godleſt	Godlooſt
Harmleſt	Schadelooſt
Motherleſt	Moederlooſt
Senleſt	Sinnelooſt.

Rule 10. Where the *English* words have *le* in the
 end, the *Dutch* invert them, & write *el*: as

Apple	Appel
Apoſtle	Apoſtel
Article	Artijckel
Bible	Bijbel
Bubble	Bobbel
Bundle	Bundel
Cables	Cabelen
Capable	Capabel
Carbuncle	Carbonckel
Caſtle	Caſteel
Charitable	Charitabel
Circle	Cirkel
Disciple	Diſciſpel
Little	Luttel
Miracle	Mirakel
a Sickle	Sickel.

Rule 11. The *Dutch* generally in writing ſet a
 prick or ſtroke over the vowel *u*, thus *ú*: though
 in printing they uſe it not, neither are they ſo care-
 full to put the point over the vowel *i*.

Rule 12,

Rule 12. *Te* very often ſtands for the *English*
to, & *too*; eſpecially when a verb of the infinitive
 mood followeth: ſo for

to Buy	te Koopen
to Eat	te Eten
to Speak	te Sprecken
to Pay	te Betalen
too Much	te Veel
too Great	te Groot
too Wide	te Wijdt.

Rule 13. Whereas the *English* ſeldom pronounce
e at the end of a word, but either make no uſe
 of it; or onely lengthen out the word, in the pro-
 nunciation, thereby: *It is to be Noted*, That the
Netherdutchers pronounce both *e* and every Letter,
 whether in the middle or end of the word, and
 thereby make a diſtinct ſyllable: which theſe few
 words may, in ſtead of all the reſt, exemplify:

A-be-lijck	Aibly
Mer-de	Earth
Bef-te	Beſt
Blij-de	Glad
Boo-ge	a Bow
De-fe	This & theſe
Ge-ſich-te	Sight
Eb-be	the Ebb
El-le	an Ell
En-de	And
Fau-te	Fault
Fleſ-feje	a Flaſk.

Rule 14. Where as the *English* lengthen out the
 ſyllable or word, by adding *e* at the end thereof:

B

The

The Dutch set the e frequently before the last consonant, as is us'd in these words,

Laet	- Late	Gen	One
Staat	State	Doech	Hook
Hel	Ale	Hoef	Hoof.
Keij	Ape		

So also aen to, goedt good, quaet bad, hoet hat or hood: which must not be pronounced as if they consisted of 2. Syllables, as a-en, ho-et &c. but as aen, good/quaet/hoot.

Rule 15. Abundance of English and Dutch words are either the same, or very like, either in writing or pronouncing: as by Examples will be shown.

Nota. There is no likelier way to promote the knowledge of a strange language, than by demonstrating it's agreement with the native and well-known language of the Learner. Now sith all words consist either of Mono-Syllables, that is, of such as have but one syllable, as Man Man, Recht Right, or of Poly-syllables viz. such as have more syllables; as Manheit Manhood, Rechtvoer dighest Righteousnes; In the first place take account of their agreement in Mono-syllables, which retain their likeness among the English with the Dutch since the times of the Saxons, who (with some mixtures of the Danes) inhabited that land about 600. years.

1. Examples of such of them as are of like sound, (besides many already occasionally mentioned) although some of them may a little differ in writing:

a.n. -spe

an Ape Key	Corn Koozn or Koozen
All Al or alle	Cost Krost
Arm Arm	Cow Koe
a Balk Balck	a Crab Krab
a Ball Bal	Cramp Kramp
Band Bant	Deep Diep
a Beast Beest	Fie Fy
Bed Bedt	Fine Fijn
a Bee een Die	Gall Gal
Beer Bier	Gift Gift
Best Best	Glas Glas
Bind Bindt	God Godt or God
Blind Blindt	Graß Grax
By By	Hair Hayz
Blond Bloet	Half Half
a Boat een Boot	Hand Handt
a Book een Boeck	Hard Hardt
a Buck een Bock	Harp Harp
a Block een Block	a Hart een Hart
Calf Kalf	Hast Haest
Calm Kaln	Heart Hart
Can Kan	Heel Hiel
a Cap een Kap	Hel Hiel
Card Caerdt	Help Help
(Wool- Wool- Card, Caerdt)	a Hen een Hen
Cool Koel	Here Hier
Cat Kat	Hop (the herb) Hop
Chaff Kraf	Hope Hope or hoop
a Claw Klauw	Horn Hoorn
a Clerk Klerck	How Hoe
Coal Cole or Cool	In In
Cord Koozd	Is Is
Cork Kozck	Kirck, or Church, Kirck

B 2

Knt

<i>Knee</i> <i>Knie</i>	<i>Piss</i> <i>Pisse</i>
<i>Lamb</i> <i>Lam</i>	<i>Price</i> <i>Prijs</i>
<i>Lamp</i> <i>Lamp</i>	<i>Post</i> <i>Post</i>
<i>Land</i> <i>Landt</i>	a <i>Pot</i> een <i>Pot</i>
<i>Line</i> <i>Lijn</i>	a <i>Pump</i> <i>Pomp</i>
a <i>Line</i> een <i>Lijn</i> or <i>Li-</i>	<i>Rice</i> <i>Rijs</i>
<i>nie</i>	a <i>Rose</i> <i>Roos</i>
the <i>Lip</i> <i>Lip</i>	a <i>Sack</i> een <i>Sack</i>
<i>Lot</i> <i>Lot</i>	<i>Salve</i> <i>Salve</i>
<i>Lust</i> <i>Lust</i>	<i>Sand</i> <i>Sandt</i>
a <i>Man</i> <i>Man</i>	<i>Sap</i> <i>Sap</i>
a <i>Mark</i> (in money)	a <i>Span</i> een <i>Span</i>
een <i>March</i>	a <i>Staf</i> een <i>Staf</i>
a <i>Mast</i> <i>Mast</i>	<i>Seet</i> een <i>Seet</i>
<i>Meal</i> <i>Meel</i>	<i>Send</i> <i>Sendt</i>
a <i>Mine</i> een <i>Mijn</i>	<i>Sea</i> <i>Zee</i>
a <i>Mile</i> <i>Mijl</i>	<i>Sit-still</i> <i>Stil-sitte</i>
<i>Mine</i> <i>Mijn</i>	a <i>Spit</i> een <i>Spit</i>
the <i>Milt</i> <i>Milt</i>	<i>Spin</i> <i>Spin</i>
a <i>Mist</i> een <i>Mist</i>	<i>School</i> <i>School</i> or
<i>Nakt</i> <i>Nacht</i>	<i>School</i>
<i>Name</i> <i>Naem</i> or <i>naem</i>	<i>Snot</i> <i>Snot</i>
a <i>Net</i> een <i>Net</i>	<i>Stool</i> <i>Stoel</i>
<i>New</i> <i>Nieuw</i>	<i>Storm</i> <i>Storm</i>
<i>Noon</i> <i>Noen</i>	<i>Stout</i> <i>Stout</i>
a <i>Pan</i> <i>Pan</i> or <i>Panne</i>	<i>So</i> <i>So</i>
<i>Part</i> <i>Part</i>	a <i>Sok</i> een <i>Sock</i>
a <i>Plank</i> een <i>Planch</i>	a <i>Sot</i> een <i>Sot</i>
<i>Plant</i> <i>Plant</i>	<i>Swear</i> <i>Sweer</i>
<i>Psalm</i> <i>Psalm</i>	<i>Sweat</i> <i>Sweet</i>
a <i>Pear</i> <i>Peer</i>	<i>Swim</i> <i>Swim</i> or <i>Swem</i>
<i>Pen</i> <i>Pen</i> or <i>penne</i>	a <i>Swine</i> een <i>Swijn</i>
<i>Pest</i> (plague) <i>Pest</i>	<i>Tide</i> (time) <i>Tijdt</i>
a <i>Pike</i> <i>Pijk</i>	<i>Turf</i> <i>Turf</i>
a <i>Pipe</i> <i>Pijp</i>	a <i>Top</i> een <i>Top</i> Was

<i>Was</i> <i>Was</i>	<i>Wide</i> <i>Widt</i>
<i>Warm</i> <i>Warm</i>	<i>Will</i> <i>Will</i> or <i>wille</i>
a <i>Week</i> <i>Wekke</i> or	<i>Wine</i> <i>Wijn</i>
<i>Wecch</i>	<i>Wind</i> <i>Wintd</i>
<i>Week</i> (of a candle)	<i>Wife</i> <i>Wijf</i>
<i>Wecch</i>	a <i>Wolf</i> <i>Wolff</i>
<i>well</i> <i>Wel</i>	<i>Worm</i> <i>Worm</i> or
<i>wife</i> <i>Wijf</i>	<i>Worm</i>
<i>wild</i> <i>Wildt</i>	<i>Young</i> <i>Jong</i>

2. Examples of some Poly-syllables which do like-wise agree, or differ very little:

<i>Accord</i> <i>Accoort</i>	<i>Civet</i> <i>Cibet</i>
<i>Already</i> <i>Alreede</i>	<i>Collick</i> <i>Colijck</i>
<i>Ancle</i> <i>Anckel</i> or <i>Enckel</i>	<i>Copper</i> <i>Coper</i>
<i>Ancker</i> or <i>Anchor</i> <i>An-</i>	<i>Drivers</i> <i>Diverse</i>
<i>Apple</i> <i>Appel</i> (her)	a <i>Drinker</i> <i>Dyncker</i>
<i>Baker</i> <i>Bacher</i>	<i>Drunken</i> <i>Dronckhen</i>
<i>Banker</i> (banquet) <i>Ban-</i>	<i>Even</i> <i>Even</i>
<i>ket</i>	a <i>Gaper</i> een <i>Gaper</i>
<i>Banner</i> <i>Banier</i>	<i>Gessing</i> <i>Gissinge</i>
<i>Baslard</i> <i>Baslaert</i>	<i>Giving</i> <i>Gebinge</i>
<i>Barber</i> <i>Barbier</i>	to <i>Hasten</i> <i>Haasten</i>
a <i>Beginning</i> <i>Beginnir</i>	<i>Hammer</i> <i>Hamier</i>
<i>Better</i> <i>Beter</i> (ge)	<i>Hanging</i> <i>Hanginge</i>
<i>Binding</i> <i>Bindinge</i>	<i>Hunger</i> <i>Honger</i>
<i>Biting</i> <i>Bijtinge</i>	<i>Idle</i> <i>Idel</i>
<i>Bitter</i> <i>Bitter</i>	<i>Letter</i> <i>Letter</i>
<i>Bofom</i> <i>Boesent</i>	<i>Maker</i> <i>Maker</i>
<i>Bracelet</i> <i>Brafelet</i>	<i>Manner</i> <i>Manier</i>
<i>Butter</i> <i>Butter</i> or <i>boter</i>	<i>Mettal</i> <i>Metael</i>
<i>Canker</i> <i>Kancker</i>	<i>Nature</i> <i>Natur</i>
<i>cleaving</i> <i>Kleebinge</i>	the <i>Navel</i> <i>Nabel</i>
<i>Cipher</i> <i>Cijffer</i>	<i>Open</i> <i>Open</i>

Order Ouder	Signet Signet
Oven Oven	Silver Silber
Over Ober	Sommer Sommer
Pepper Peper	Talent Talent
Person Persoon	Tempest Tempeest
Pillar Pilaer	Timber Timmer
Plaster Playster	Torment Torment
Ponder Poeder	Under Onder
a Rider Rijder	Waking Wakinge
a River Rivier	Water Water
Sabbath Sabbath	Winter Winter
Sable Sabel	Wonder Wonder
Saddle Zadel	Weighby Wichtigh
Satin Satijn	Welcome Welkom
Secret Secret	Winking Wenckinge
Singing Singinge	a Yoking Yockinge.

3. Examples of such Monosyllables and Polysyllables as are near alike, and of the same importance, with some small variation.

Angel Engel	Come Home
an Angler Angelaer	Costly Kostelich
Bride Bruydt	Colour Coleur
Bridegroom Bruydegom	Crown Croon
to Bring Bingen	Cushions Cussen
Bulwark Bulwerck	Custom Costum
to Break Brecken	Conway Convoij
to Bore Boren	Clay Cleij
to Break off Afbrecken	the Day Dagh
to Bring Bingen	Dozen Dozijn
Christ Christus	Double Dobbel
Christendom Christendom	to Drive Drijven
a Cook een Coek	Earnestly Ernstelijck
	the End Eynt

Enough

Enough Genoegh	Pocks Pocken
to Eat Eeten	a Pound Ponde
Flame Blam	Profit Profijt
Fasting Dastinge	Quit Quijt
Freeze Driefe	Rest Rust
a Floor Bloer	Rib Ribbe
Full Doll	Round Ronde
Fountain Fonteyn	Sail Zeijl
Gallery Galbery	Scum Schuyum
Handle Handel	Ship Schip
Woney Honingh	Sick Sieck
House Huys	Side Zijde
Lame Lam	Sinew Zenuwe
a Lath (lat) Lat	a Sive Seve or Sisse
Like Celijck	Sleep Slaep or
to Lust Lusten	Sleep
Luck Geluck	Street Straet
Little Luttel	to See Sien or Zien
Market (marr) Marcht	a Sloven een Slovs
Master Meester	Smart Smeret
Mint Mint	a Son een Soon or
Myrrhe Myrre	Sone
Mighty Maghtige	to Smite Smijten
Night Nacht	to Speak Spreken
an Ounce Unce	Spread Spreydt
an Ox Os	a Sponge Spugie
Pack-house Pack-huys	Stand Staen
Pain Pijn	a Star een Sterre
Path Padt	Steal Stelen
a Pill Pille	Steel Staal
Pit Put	Sprinkle Sprinkel
Place Plaets	a Step Stap
a Printer een Prenter	Straw Stroo
Plough Ploegh	the Sun Sonne

B 4

Sword

Sword Swaerdt	Word Woord
Syrup Sproop	Wound Wondt
to Tread Creden	Wooll Wolle
Tame Cam	Year Jaer
Tar Ceer	Sprinkle Sprencchel
Tomb Combe	Lantern Lantcerne
Tongue Touge	Little Luttel
Upwards opwaerts	Learn Leeren
Upvoer Sproer	Lip Lip or lippe
Wash Wasch	Mustard Mostaert
a Wash Wesch	a Pair een Paer
Watch (wait) Wacht	Raritie Harit'pt
Wax Was	Reckoning Reeckening
Waggon Wagen	ge
a Weaver Weber	to Stink Stincken
a Whore Hoer	Sorts Soorten .
a Widow Weduwe	

Nota. These Examples are given as near to exact rule and most frequent use as can be: though a standing certainty cannot be prescribed: because (as in all other Countreys) not onely tract of Time makes alteration; but also there are already various words used for the same things, and there are severall idioms and manners of pronunciation in the severall Belgick Provinces, yea, and in the Cities and Villages of one and the same Province.

4. Sith it is observed, That the Inhabitants of the Northern parts of England (where the Danes prevailed longest) do in the pronunciation of many words come nearer the Dutch Expressions, than many others; A few of such words shall be produced.

As for basket they use *maund* in Dutch *Mande*; for

for Chest *Kist*; for Comb *Ham*; for Custom, *Woot*, alluding to the Dutch *gewoonte*; for Cough *Hoest*; for Door *Deur*; for Dwelling *Wooninge*; for Everyone *Elkeen*; for Go, *ga* *Gaan*; for lie, *lig* *Liggen*; for Lay, Leg, *Leggen*; for Light *Licht*; for Long *Langh*; for Know, *Wet & Ken*; for Milk *Melck*; for Pitch *Pich* or *Peck*; for Rather *Liever*; for Snow, *Snaw* *Sneeuw*; for a Stable *Stal*; for Stomach *Maagh*; for Tongs, *Tangs, tongs* *Tangen*; for a Trunk *Coffer*; for Two *Twee*; for Work, mark *Werck*; for to Belong, *Belang* *Belangen*; for a Bullock a runt een *Kuudt*; for Cheerfull, *bly & bliibe* *Blyde*; for Cover, deck *Deck*; *Craig* (as the Dutch *Krage*) is there used for the throat, & for the collar of a doublet or shirt; for Cruel, or fierce, *fel* *Fel*; for Knew *wist* *Wist*; for Oars, *haver* *Har* *ber*; for Pale-faced, *Bleak* *Bleek*; for a Platter, a Skuile *Schotel*; for to Abide, *blive* *Blijven*; for to Revenge, *Wreak* *Wreeken*; for Stiff, *Stife* *Stijf*; for Strong, *Stark* *Sterck*; to Tap (bear) *Cappen*; &c. Where also, after the manner of the *Netherlanders*, the letter *L* is subtracted from the middle of many words; as in *Gold* *Goudt*; cold *Coudt*; *Wound* *wondt* *Woude*; old *Oude*; Salt *Sout*; Should *Soude*; Shoulder, *Shouder* *Schouder*; Hold, *houd* *Houden*; &c.

Nota. Those of the *Scottish Nation* have upon this account more advantage; whereby they can with more facility attain to the Dutch Language.

5 It will help the Learner much, if He observeth; That there are many *English* and *Dutch* words very near the same, by the alteration of *e* into *o*, and

(*vice versa*) by changing *o* into *e*: as is to be seen in these (besides other) following words:

Alone <i>Aleen</i>	More <i>Meer</i>
a Bean <i>een Boon</i>	Most <i>Meest</i>
Bleeding <i>het Bloeden</i>	Need <i>Noodt</i>
a Bone <i>Been</i>	Not <i>Niet</i>
Bread <i>Broodt</i>	One <i>Een</i>
a Brewer <i>Brouwer</i>	Once <i>Eens</i>
Broad <i>Breedt</i>	Onely <i>Aleenlick</i>
Deaf <i>Doof</i>	Oath <i>Eedt</i>
Dream <i>Droom</i>	Red <i>Roodt</i>
Ear <i>Oore</i>	a Seam <i>een Zoom</i>
Ghost <i>Geest</i>	Seek <i>Soeck</i>
Great <i>Groot</i>	Soap <i>Seep</i>
Green <i>Groen</i>	Sore <i>Soer</i>
Greasing <i>Groetinge</i>	Speed <i>Spoedt</i>
a Heap <i>een Hoop</i>	a Stone <i>een Steen</i>
Hear <i>Hoer</i>	Wo <i>Woe</i>
Hot <i>Hiet</i>	the World <i>de Werelt</i> .
Lead <i>Loot</i>	

And many such like.

Nota. I. Touching all the foregoing Examples: That, as in other Languages, so here: One word may signify severall things; and so also many words may serve for one signification: therefore must not these so be taken as if they imported nothing else but what is here expressed.

Nota. II. In particular, the word *Leenen* is both to lend and to borrow: onely we are said to lend to another, and to borrow of or from another.

So also one & the same word *Leeren* is to teach another, and to learn of another.

Nota

Nota. III. That we must mention the Dutch verbs, after their manner, always in the Infinitiv mood, as *reten* to eat; or else there would appear a far greater likeness between them and the English words: as *Eating* is *Etinge* an *Eater* *een Eeter* / and *I eat* *Ich eet*: add so in abundance of verbs.

6. Examples of such *Poly-syllables* as both the Nations have acquired by deriving from the *Latin* or mixing with the *French*, differing onely, in some of them, in the placing the *Accent*; and that the Dutch sometimes eclips the last *Syllable*: as for *Pronunciation* they say *Pronunciatie*. Among which may be reckoned a few terms of *Art* and *Offices*: as

<i>A</i>	<i>Acte</i>
<i>Altion</i>	<i>Actie</i>
<i>Accident</i>	<i>Accident</i>
<i>Admiral</i>	<i>Admirael</i>
<i>Advocate</i>	<i>Advocaet</i>
<i>Affairs</i>	<i>Affaires</i>
<i>Adieu</i>	<i>Adieu</i>
<i>Anatomic</i>	<i>Anatomic</i>
<i>Anichrist</i>	<i>Antichrist</i>
<i>Appetite</i>	<i>Appetijt</i>
<i>Approaches</i>	<i>Approches</i>
<i>Arch-Bishop</i>	<i>Arche-Bisschop</i>
<i>Argument</i>	<i>Argument</i>
<i>Artillerie</i>	<i>Artillerie</i>
<i>Benefice</i>	<i>Beneficie</i>
<i>Cabinet</i>	<i>Cabinet</i>
<i>Catholick</i>	<i>Catholijck</i>
<i>Civil</i>	<i>Civijl</i>
<i>Cardinal</i>	<i>Cardijnal</i>

B 6

Ceremo.

Ceremonie	Ceremonie
Cordial	Cordiaal
Comedie	Comédie
Financie	Financie
(viz. Reveue)	Inkomst)
Excellencie	Excellencie
General	Generael
Liberal	Liberael
Magistrate	Magistraet
Medicin	Medicin
Memorie	Memorie
Musick	Musick
Office	Officie
Opinion	Opinie
Ordinance	Ordinantie
Perfect	Perfect
Policie	Policie
Principal	Principael
Profession	Professie
Reputation	Reputatie
Studious	Studicus
Superstition	Superstitie
Vision.	Visioen

Many more of this sort may in time be shewed a-part in another work.

Here, in regard of their likenes also, may be introduced *Numerical* words, & the days of the *Weeks* and *Months*.

And first, the *Numbers* Settellen are thus:

One	Een
Two	Twée
Three	Drie
Four	Die

Five

Five	Dijf
Six	Sex
Seven	Seven
Eight	Acht
Nine	Negen
Ten	Tien
Eleven	Elf
Twelve	Twaelf
Thirteen	Dertien
Fourteen	Veertien
Fifteen	Dijftien
Sixteen	Seftien
Seventeen	Seventien
Eighteen	Achtien
Nineteen	Negentien
Twenty	Twintigh
One and twenty	Een en twintigh
Two and twenty	Twée en twintigh &c.
Thirty	Dertigh
Forty	Veertigh
Fifty	Dijftigh
Sixty	Seftigh
Seventy	Sebentigh
Eighty	Achtentigh
Ninety	Negentigh
an Hundred	een Honder
a Thousand	een Duysent
a Million	een Millioen.

Nota. 1. That *e* is always (as formerly hath been said) to be pronounced as *ou*; so must it be pronounced, as *Millioun*.

Nota. 2. Their figures from 1. to 1000000. are the same with the *English*: and so are their *Numes*.

B 7

rical

vical Letters also : as X. for ten, and the like.

Further,

the First

Twain

the Second

the Third

the Fourth

the Fifth

the Sixth

the Seventh

the Eighth

the Ninth

the Tenth

the Eleventh

the twelfth

the Thirteenth

the Fourteenth

the Fifteenth

the Sixteenth

the Seventeenth

the Eighteenth

the Nineteenth

the Twentieth

the Hundredth

the thousandth

Once

Twice

Thrice or three times

Four times

where follow Adverbs

of order

First

Secondly

den Eer-ste

Twē-en

de Twee-de

de Der-de

de Vier-de

de Vijf-de

de Ses-te

de Seven-ste

de Acht-ste

de Negē-ste

de Tien-de

de Elf-ste

de Twālf-ste

de Dertien-ste

de Veertien-ste

de Vijftien-ste

de Zestien-ste

de Zeventien-ste

de Achteen-ste

de Negentien-ste

de Twintigh-ste

de Hondert-ste

de Duysent-ste

Eens or Een-mael

Twee-mael

Drie-mael or Drie-

maels

Vier-mael &c.

Volgen Nul-woorden

van order.

ten Eersten

ten Tweeden

Thirde

Thirdly

Fourthly

Lastly or Finally

ten Derden

ten Vierden &c.

ten Laetsten.

Numerall words made Adjectivs ending in *English* in *fold*, in the *Dutch* end in *voudigh*: as,

Single, or of one sort Enckel or van een soorte

Double, twofold, or of 2. sorts Dubbel/tweevoudigh/ or van twee soorten

Triple or threefold Driemaal or Drievoudigh

Fourfold or of four sorts Vier-voudigh or van vierderley soorten

Tenfold or of ten sorts Tienvoudigh or van tienderley soorten

Hundred fold Hondertvoudigh

Thousand fold Duysentvoudigh

Manifold Maenighvoudigh

Of the Days of the Week.

Van de Dagen des weechs.

Though Some few do reckon and name them by first, second, third &c. eerste / tweede / derde: Yet they generally retain the use of the old heathenish Names; as,

Sunday

Moonday

Tuesday

Wednesday

Thursday

Fryday

Saturday

Sonndagh

Maendagh

Dingsdagh

Woensdagh

Donderdagh

Vrijdagh

Saterdagh.

The

The Names of the *Moneths* follow.

Dolgen de Namen der Maenden.

<i>January</i>	<i>Januarius</i>
<i>February</i>	<i>Februarius</i>
<i>March</i>	<i>Martius</i>
<i>April</i>	<i>Aprilis</i>
<i>May</i>	<i>Maius</i>
<i>June</i>	<i>Junius</i>
<i>July</i>	<i>Julius</i>
<i>August</i>	<i>Augustus</i>
<i>September</i>	<i>September</i>
<i>October</i>	<i>October</i>
<i>November</i>	<i>November</i>
<i>December</i>	<i>December.</i>

Though it is also true, that among the *Neither-Dutch* severall of the moneths have other denominations: being thus called, by Some,

<i>January</i>	<i>Loutu-maant</i>
<i>February</i>	<i>Sychoel-maant</i>
<i>March</i>	<i>Maert</i> or <i>Lente-maant</i>
<i>April</i>	<i>April</i> or <i>Gras-maant</i>
<i>May</i>	<i>Wey/ May/</i> or <i>Sloey-maant</i>
<i>June</i>	<i>Wiedemaant</i> or <i>Szach-maant</i>
<i>July</i>	<i>Wey-maant</i> or <i>Wop-maant</i>
<i>August</i>	<i>Hogst-maant</i>
<i>September</i>	<i>Gerst-maant</i> or <i>Herfst-maant.</i>
<i>October</i>	<i>Wijn-maant</i>
<i>November</i>	<i>Slacht-maant</i>
<i>December</i>	<i>Winter-maant.</i>

CHAP.

CHAPTER. IV.

Of the Accents of words.

Though Sounds cannot be either written or painted, yet the greatest help to the giving a due Sound to words or syllables, is the right placing of the accents upon some syllables: Touching these therefore, (seeing in this Little Tract the *Prosodia* is not apart handled) it will be necessary to place a *Corollary* at the end of the Doctrin of simple words.

Nota. Upon the long syllable of the exemplified words this mark, called by the *Greeks* the *Acute Accent*, shall be fixed, to difference it from those that must be pronounced short.

Rule. 1. These Particles or monosyllable words *de/ den/ der/ en/ hem/* are accounted *short*: and so are such as are usually, in the *Dutch* manner of speaking, annexed to other words; some of them being Abbreviations of others; as *se* for *sy*, *we* for *wy*, *et* for *het* &c. so *gaen-se* go they, *sien-we* see we, *soud-et* should it, *if-ser* is there, *heest-ter* bath there, *leest-men* read men, or rather, reads one &c.

Rule. 2. In *Neither-dutch* among dissyllables (that is words of 2. syllables) or more; there come not two long syllables together, unless there be two vowels together in both the syllables; as in *Boont-gaart*. *Orchard.*

Rule. 3. Not onely all diphthongs make the syllable long, but all such syllables as have been used to be written with a double vowel, (one whereof, for avoiding a needless multiplicity, is now generally omitted,) are therefore also long:

as

as *szpreken* now *szpreken* to *ſpeak*; & frequent uſe will ſhow.

Rule. 4. Yet Denominatiu's ending in *heit* or *heit* have that ſyllable generally *ſhort*: as *goetheit* goodneſſe, *ſchoonheit* fairneſſe; as alſo words ending in *iſcheit* and *igheit*; as *tierlicheit* adorning; *goedicheit* goodneſſe; yea ſo that the 2. or 3. laſt ſyllables of ſuch words are uſually *ſhort*: as *Almachticheit* Almightyneſſe, *Soeticheit* Sweetneſſe, *Vriendelicheit* Friendlineſſe, *Godelicheit* Godlineſſe, *Græfelicheit* Earldom. But *Majeſteit* Maieſty and *Graviteit* Graviſſe ending in *eit* are *long* in that ſyllable, with moſt of thoſe terminations borrowed from other languages: as *Qualiteit* Quality, *Faculteit* Faculty &c.

Rule. 5. Words terminating in *e/ev/igh/in/ge/* and *lich* have their laſt ſyllables *ſhort*: as *Wouwe* a Woman, *Vader* Father, *Werdigh* Subtil or Quaint, *Lidinge* a Suffering, *Deughdelich* Vertuous. So alſo are thoſe words borrowed from other languages which end in *ie*; where the accent fall's moſtly upon the penultima, viz. laſt ſyllable but one: as *Financie* Revenue, *Executio* the Execution, &c.

Rule 6. Diſſyllables beginning with *ge/be/ or her/* and alſo words ending in *ment/* have the laſt ſyllable *long*: as *Belang* Belonging or a thing of importance, *Bequel* Vexation, *verlof* leav or permiſſion; ſo *Teſtament* Teſtament, *Cractament* a treating or entertainment.

Rule 7. Participles of the preſent tenſe ending in *ende* make the 2. laſt ſyllables *ſhort*: as *Minnende* Loving, *Loopende* Running.

Rule. 8.

Rule. 8. Words increaſing a ſyllable in their plural number, have their laſt *ſhort*: as from theſe words *Tafel/ Mantel/ Wagen* are theſe plurals in *en ſhort*, *Tafelen* Tables, *Wagelen* Roots, *Mantelen* Cloaks, *Wagenen* Waggours.

Now theſe few Documents may ſerve the turn, to give ſome light herein, till the harmony and likenes of all Languages become more clear and eaſy through the knowledge of the *Univerſal Character*. And herewith ends the *Fiſt part* of the *Grammar*.

THE SECOND PART

Of the Grammar.

OF ETYMOLOGY.

ETYMOLOGY teacheth the Derivation and Difference of words; and comprehendeth all the Parts of Speech.

CHAPTER I.

Of the derivation of Words.

HERE may much labour be ſpared, which is frequently uſed in finding out the Roots of words in other Languages, as in *Hebrew*, *Greek* &c. Neither will it be ſo needfull for the Learner to ſpend much time herabout. Take onely a hint of 2. *Obſervables*.

1. *Fiſt*, That there are many compounded words in *Dutch*, which, if opened from their ground, will give an *Engliſhman* a clearer underſtanding

standing of them, as having a congruity with his own Language. As for instance:

Altijt is easily understood to signifie *always*, or *all-times*, sith *tijt* is known to be *time*.

Verbetering is *amendment*, coming from the word *beter* or *better*.

Vermeerderen is to *encrease* or *augment* from the word *meer*, which, with the *Northern English*, is the same with *more*.

een Wel-doender is a *Benefactor*, from *Wel-doing*, that is, *doing good*.

Ophlimmen is to *ascend*, that is, *climb up*.

Valen is to *descend* or *come below*, sith a *dale* is well known in *England* to be a *low valley*.

Onderbindinge a *tryall*, from *finding out* what lies *under*.

Ongebondenheit *dissoluteness* from the word *unbound*, and being in a state of *looseness*.

Onkennisse *ignorance* from *unkennig* that is *not knowing*.

Ongrondigh *bottomless*, from *un-ground*; or having *no ground* or *bottom*.

Wel-gelegen *commodious*, the word *gelegen* / except *ge* / (which show's the *preter-perfect* tense or its *participle*) is, in the *Northern-English* dialect, to *lay* (*legge*) so it imports what's *well laid*.

Ongelegen is thereupon *incommodious* or *inconvenient*.

Onderlegginge is so an *underlying* or *lying under* & consequently *submission*.

Gelegen tijt *opportunity* (so as it is here written) imports *time laid*, or a *fit time*, from *tijt time* and *legen* or *leggen* to *lay*.

Onbe-

Onbegrijpelijk *incomprehensible* is easily understood as that which is *ungriped*.

Tijtverdrif *pastime*, viz. it *drives away time*.

2. So Some *Dutch* words do in their names bear the nature of the things expressed by them, and so are distinguished in their own roots from whence they are derived or compounded: as

Avontuur *Eventide* from **Avondt** *Evening* & **uur** *hour*; **anker** *anker* or *anchor* from **aan** *liceren* to *turn to* or *wind to* or *near*; **Bedgenoot** *Bedfellow* (*wife*) from **Bedde** *Bed* and **genoot** *companion*, or **genooten** or **genieten** to *enjoy together*; **houffe-bant** a *garter* from **houffen** *sockins* & **band** a *band*; **Piloot** a *Pilot* from **pielen** to *pile* or *sound to the bottom* **met het loot** with the *lead*.

3. That Many *Adverbs* are derived from those *Nouns* to which they are alike in signification: as from

Scherp	Sharp	Scherpelijk	Sharply,
Seecker	Sure	Seeckerlijk	Surely,
Waer	True	Waerlijk	Truly,
Principael	Principal	Principaelijk	Principally,
Hert	Heart	Hertelijk	Heartily,
Suyber	Pure	Suyberlijk	Purely,
Kracht	Strength	Krachtelijk	Strongly,
Wijs	Wise	Wijfelijk	Wisely, &c.

The like may be averred of *Participles*, which yet will be more proper to consider in their *formations* from *verbs*. And so in the following chapters of the *differences of words*, the *Etymological* doctrine of *Derivation* will be evident in the *declensions* of *Nouns* and *conjugations* of *Verbs*; the words of the *Nominative* case *singular*, and of the *first person* of the *Indicative* mood, present tense

tense singular, being roots from which the rest are derived.

CHAPTER II.

Of the difference of words, or Parts of Speech.

In the Belgick Language there seem to be Nine parts of Speech, or sorts of words, thus called in English and Dutch:

PArticles (or Articles) **W**edekens / **N**ouns
Naamen or **N**aam-woorden / **P**ronouns **D**ooz-
naamen / **V**erbs **W**erck-woorden / **P**articples
Deel-woorden / **A**dverbs **H**ey-woorden / **C**on-
junctions **C**amen-boegingen / **P**repositions
Dooz-settingen / **I**nterjections **C**uffchenwerpin-
gen.

The 5, first are varied, and admit of declension; the 4, latter not.

Nota. Particles here may seem to challenge a place among the parts of Speech, as being capable of Variation by Declension *veranderinge dooz buyginge* and two of them standing distinct from other parts of speech: which cannot so aptly be averred of the Latin, where there seems to be but one Article *hic* with it's derivatives, and the same also borrowed from another part of speech *viz.* the Pronoun.

CHAPTER III.

Of the Particles, and their declensions.

THE Particles, in Dutch **D**eeltjes or **W**edekens / are *de* or *den* / *het* / *een* and *ene*; to which do answer the English Particles *the*, *a* or *an*: These are called **W**edekens / that is, little members, because

because they are inseparably joyned to the far greatest number of Nouns Substantivs, which can scarcely be expressed without one of them; as in discourse is evident; when we say *dit is de aerde* this is the earth: *dese sijn de hemelen* these are the heavens. *de hals is geswollen* the neck is swollen. *den inhoust is kort* the contents are short. *het Doozhooft is seer blanch* the forehead is very fair. *het leven der menschen is seer kort* the life of men is very short. *een paer hantschoenen* a pair of gloves. *ene hooime ziel* an honest soul.

Nota. Take heed you mistake not *en* for *een* / which sometimes is the abbreviation of *ende* and; and sometimes is a token of negation; as *ich en zal niet* I shall not.

2. The use of the Particles is to make a distinction of Cases and Genders; and to serve in declensions of Nouns: as may be seen in the following Examples thereof.

The declension of Particles (**W**edekens) is thus in the Dutch terms.

Singular number	E nkel getal.	
Nominativo	D oemelijke	<i>de</i> or <i>den</i> <i>the</i>
Genitivo	d e W aerlijke	<i>des</i> / <i>van den</i> <i>of the</i>
Dativo	d e G evelijke	<i>den</i> <i>to the</i>
Accufativo	W eniklaaghtijke	<i>den</i> / <i>the</i>
Ablativo	W ruemelijke	<i>van den</i> <i>from the</i>
Plural.	h et M aerder getal.	
Nom.	d e	<i>the</i>
Gen.	d er / v an d e	<i>of the</i>
Dat.	d e	<i>to the</i>
Accus.	d e	<i>the</i>
Ablat.	d e or v an d e	<i>from the</i>

Nota. **Den** is not ordinarily used in the Nominative case Plural.

Singul.	Enkel	
Nom.	Noem.	het
Gen.	Baar.	des or van het.
Dat.	Gever.	den or aen het.
Accus.	Aankl.	het
Ablat.	Affneem.	van het or de.

Nota. That **de** or **den** and **het** are alike in the Plural Number.

Singul.	Enkel.	
Nom.	Noem.	een or eene a or an
Gen.	Baar.	eenes or eener of a or an
Dat.	Gevel.	enen or aen een to a or an
Accus.	Aankl.	enen or een a or an
Ablat.	Affneem.	van een from a or an.

Touching the Genders of these *Particels*, **Den** and **De** are ordinarily accepted as of the Masculin and Feminin Gender, and accordingly appropriated to Nouns of those Genders: however some will have **Den** to be Masculin and **De** feminine: yet that they are promiscuously used is known to all *Netherdutchers*, and that

De is most frequently added to both genders: **Het** is generally taken to appertain to nouns of the Neuter Gender.

Nota. The use of Words in *English* will teach what words in *Dutch* are used with or without these *Particels*.

Of Nouns.

Nouns, called in *Dutch* **Naemen** or **Naemwoorden** / are words wherewith all persons and things are named, & thereby their natures signified and distinguished: as *Menschman* / *Dier beest*, *licht* air, *windt* wind, *Geest* Spirit.

SECTION I.

Of things appertaining to the doctrine of Nouns.

Nouns are thus to be handled:

I. They are divided into *Substantivs* and *Adjectivs*.

II. The *Substantivs* apart are considered: and that according to their *Quality*: viz. either *Proper* or *Common*.

III. *Substantivs* and *Adjectivs* jointly: to both which belong

1. Their *Species* or *kinds*, and *Figure*: which are either *Primitiv* and *Simple*, or *Derivativ* and *Compound* or *Double*. Whereto may be added *Diminutiv* words.

2. Their *Genders*: *Masculin*, *Feminin* and *Neuter*.

3. Their *Numbers*: *Singular* and *plural*.

4. Their *Declensions* through their severall *cases*.

IV. *Adjectivs* apart: which, besides that they agree with *Substantivs* in their *species*, having *Figure*, *gender*, *number*, and *declension*, do further admit of *Motion*; and 3. Degrees of *Comparison*; which the *Substantivs* are not capable of. Of

2. Gender
De Genders
3. Soort
3. Name
4. De Gen-
len 2.

1. Masculine
2. Feminine
3. Neuter
Singular
Plural
Genitief
Aan-
wending

Nonislativ
Genitief
Dativ
Aanwending
Vocativ
Aanwending
Abstract
Aanwending

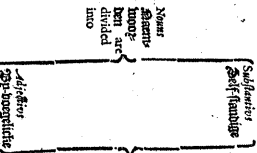
1. Motion
through the 5
the several cases
2. De-
grees of
Comparati-
for
3. graden
hien ver-
gehuilen
gr.

1. Positiv, stelling
ge or positief.
2. Comparativ
vergelekinge or
comparatief.
3. Superlativ
uithemende or
Superlatief.

3. Adie-
ctives apart
or alone
have

C
E
S

all which in the following Sections: after the exhibiting the Summary hereof in this following compendious Table.

These are considered both apart & jointly.

Proper English
Common English.

1. Species
or kind
Next and
Figure
2. Dertario
hoornfigh
Prononckheit
and Sim-
ple Genckel.

1. Prononckheit
2. Dertario
hoornfigh
Prononckheit
and Sim-
ple Genckel
3. Dertario
hoornfigh
Prononckheit
and Sim-
ple Genckel
also Dertario
hoornfigh
Prononckheit
and Sim-
ple Genckel

C
E
S

SECTION. II.

Of the Nature of Nouns Substantivs and Adjectivs.

Substantivs are Nouns subsisting of themselves (therefore called *Self-staandige*) perfectly signifying the thing named, without the help of another word: as

En *Soldaet* a *Soldier*, een *Paert* a *Horse*, een *Berg* a *Mountain*, een *Steen* a *Stone*.

Adjectivs are called *By-voegselic* / that is, joyned to: being such Nouns as cannot alone be used, and can produce no perfect signification, unless joyned to Substantivs; whose form and qualification they show: as *kloeck* / *sterck* / *hoog* / *hardt* / added to the abovesaid Substantivs denominate een *kloeck Soldaet* a *valiant Soldier*, een *sterck Paert* a *strong Horse*, een *hooge Berg* a *high Hill*, een *harde Steen* a *hard Stone*.

SECTION III.

Of the Quality, Hoedanicheit / of Nouns Substantivs.

They are either *Proper Eijgen* belonging onely to one thing, as the names of Men, Countreys, Cities: as *Thomas* / *Cómas* / *William* / *Willem* / *London* / *Londen* / *Vienna* / *Wreuch* / *France* / *Dzandtrijck*.

Or *Common Gemeen* / comprehending many things of that kind, as *Stadt* a *Citie*, *Rivier* a *River*, *Taffel* a *Table*.

SECTION. IV.

Of the Species or Kinds of Nouns with their Figure in general:

THE *Kinds* (den *Hert*) of Nouns, as also their *Figure* (*Figuer*) are twofold.

1. *Simple Eijchel* or *Eenboudigh* / *Primitiv* or *Original* *Doorsproncklich* are such as are neither formed of, nor compounded with any other words. Other words are either derived *Aff-komstigh* from them, or compounded *Samen-gevoecht* with them. as from these *Primitiv* words
Disch *Fish* comes *Dischachtigh* *Fishy*
Steen *Stone* - - - *Steenachtigh* *Stony*
Een *One* - - - - *Eenigheit* *Union*
Water *Water* - - - - *Waterachtigh* *Waterish*
Zout *Salt* - - - - *Zoutachtigh* *Saltish*.

Often also from the *Primitiv* words are formed the *Infinity* moods of verbs: as from

Disch comes *Dissen* to *Fish*
Een *Caugh* - *Bereenigen* to *Unite*
Water - - - *Wateren* to *make water*
Zout - - - - *Zouten* to *Salt*.

So these single words following, by *Composition*, are doubled

Een *One* Een-*hertigh* *One-hearted*, and Een-*hoorn* *Unicorn*, *Water* *Watersuchtigh* *Dropsical* or *Hydropical*, *Moedt* *Mind* *Droot* *moedigh* *Great-minded* or *Magnanimous*, and *Aleyn* *moedigh* *Puillanimous*.

SECTION. V.

Observations in Particular, upon Derivativ Compounded and Diminutiv words.

Observ. I. From the Primitiv words are derived the Names of People, Families, Countryes, & Towns: as from

Nassauw	een	Nassauwer	a	Nassovian
Duytsch	een	Duytscher	a	German
Holland	een	Hollander		
Amsterdam	een	Amsterdammer		
Hamburg	een	Hamburgger.		

Neuben (Neubenijsche)
 Lebijt (Lebjijsche): so agreeing with the words English, Scottish, Irish, viz. people of England, Scotland & Ireland: so all Patronymicks.

To which may be added such as they call hereditary words: as.

Vaderlijck	Fatherly	from	Vader
Moederlijck	Motherly	from	Moeder
Broederlijck	Brotherly	from	Broeder
Eeuwigh	Eternal	from	Everte an Age.

Observ. II. The ending and termination of such as are Derived from words common show their natures and Distinctions: as

1. Such as end in *sche* / are generally Adjectivs, and betoken the propriety of some People, Country or Sect: as *Engelsche* English, *Woolsche* Polish, *Roomsche* Romish, *Nepersche* Imperialists, *Paepsehe* Popish, *Luytersche* Lutherans. Though, of late, for shortness, they oft use onely *se* / leaving out the *ch*; saying onely *Engelse* / *Schotse* &c.

To these might be added, *hom*

Hemel

Hemel Heaven Hemelsche Heavenly
 Werde Earth Werdsche Earthly.

2. Derivativs ending in *igh* / *ich* / *saem* & *baer* / being also Adjectivs, serve to signify some property or peculiar quality: as

Gehoorzaam	Obedient	Lijdsaem	Suffering
Genadigh	Gracious	Raedsaem	Advisable
Levendigh	Lively	Vuchtbaer	Fruitful
Dreesslick	Fearfull	Openbaer	Manifest.
Wepelsaem	Wholesom		

That these words in their true sense may be the better apprehended, the Reader may easily discern them derived from their primitivs: as *Gehoozsaem* from *hooren* to hear: *Genadigh* from *genade* grace or mercy: *Levendigh* from *leben* to live: *Dreesslick* from *dreese* fear: *Wepelsaem* from *heyl* health or welfare: *Lijdsaem* from *lijden* to suffer: *Raetsaem* from *raedt* counsel: *Vuchtbaer* from *vucht* fruit: *Openbaer* of open open.

3. Words ending in *heyt* / *dom* and *schap* denominate the nature of things in Nouns-Substantivs: as from these Primitivs following such are derived;

Maack Lame, *Maackheyt* Lameness, *Waar* True, *Waarheyt* Truth, *Luy* Laby, *Luyheyt* Laziness, *Rijck* Rich, *Rijckdom* Riches, *Wijde* glad, *Wijdschap* Gladness, *Hertogh* Duke, *Hertogdom* Dukedom, *Wriend* Friend, *Wrientschap* Friendship.

4. Several Nouns Substantivs are made by derivation from V verbs: and are therefore called *Verbals*: as *Bereydinge* preparing or preparation from *Bereyden* to prepare; from *Vuchien* to press

C 4

& ic

& to print comes *Drukinge* a *pressing* & *printing*: thence *Drucker* a *Printer*, *Getungenisse* a *witnes* from *Getuppen* to *bear witness*, *Aloobing* a *splitting* from *Alooben* or *Alieben* to *cleave*, *Lezing* a *reading* from *Lezen* or *Lesen* to *read*, een *Loop* a *race* from *Loopen* to *run*: Of which more in the *Derivation of Participles* after the doctrine of *Verbs*.

Yet herewith may these following Verbals be reckoned,

Het *geklanch* the *found* from *klincen* / het *gelees* the *reading*, het *beloop* the *sum*, het *gezegh* / from *zeggen* / the *sayings*, het *berhael* the *rehearsal* from the Verb of like importance, het *gevoel* *sicling* from *voelen* / het *gehoor* *heaving* from *hooren*.

5. Nouns terminating in *achtigh* and *lich* have perfect affinity with their Primitives: as these Examples show

<i>Leugen</i> a <i>Lie</i>	<i>Leugenachtigh</i> given to <i>lying</i>
<i>Doof</i> <i>Deaf</i>	<i>Doofachtigh</i> <i>deafish</i>
<i>Doet</i> <i>Sweet</i>	<i>Doetachtigh</i> <i>sweetish</i>
<i>Zuer</i> <i>Sour</i>	<i>Zuerachtigh</i> <i>sourish</i>
<i>Bitter</i> <i>Bitter</i>	<i>Bitterachtigh</i> <i>bitterish</i>
<i>Hert</i> <i>Heart</i>	<i>Hertelich</i> <i>hearty</i>
<i>Minne</i> <i>Love</i>	<i>Minnelich</i> <i>lovely</i>
<i>Vrient</i> <i>Friend</i>	<i>Vriendelich</i> <i>friendly</i>
<i>Vyant</i> <i>Enemy</i>	<i>Vyandelich</i> <i>hostile</i> .

Obferu. III. The Alteration of the Figure of words by *Doubling* and *Composition* is divers ways to be considered: as, Some are compounded of two or more words; others of words with particles prefixed: as by these usefull Examples appears:

I. Com.

1. Compounds of Substantivs and Adiectivs are such as these;

Zoetvloeyentheyt *sweetfluency*: of *zoet* *sweet* and *vloeyen* to *flow*.

Dolck-rijck *populous*: of *dolck* *people* & *rijck* *rich*.

Ein-rijck *richly-minded*: of *ein* the *mind* & *rijck* *rich*.

Ramp-saligh *miserable*: of *ramp* *mischievous* and *saligh* *happy*, that is, *void of happiness*.

2. Of 2. Substantivs together:

Timmer-man a *Carpenter*: of *timmer* *timber* & *man*.

Water-molen a *Water-mill*: of *water* & *molen* a *mill*.

Regen-water *rain-water*: of *regen* *rain* & *water*.

Nota. That it is often found, that in these Compounds, the first word is of the Genitive case, & consequently of their Second Declension: as,

Schaap-bel the *skin of a sheep*: from *schaap* *sheep* and *bel* a *skin*.

Opzloegh-schip a *ship of war*: from *Opzloegh* *war* and *schip* a *ship*.

Scherps-planchen the *planks of the ship*: from *schip* a *ship* and *planchen* *planks*.

Krijghs-macht *military power*, or the *might of war*: from *krijgh* *war* and *macht* *might*.

3. Of 2. Adiectivs together:

Almachtigh *almighty*: of *al* & *machtigh* *mighty*.

Almogende *omnipotent*: of *al* & *mogen* to be *able*.

Alaer-velichtigh *clear-sighted*: of *alacer* *clear* and *velichtigh*

sichtigh *belonging to sight*; coming from sien or zien to see.

Wan-troostigh *un-comfortable*: of troost *comfort* & wan *void*.

4. The Particles prefixed, among which are many prepositions, wherewith words are compounded, are these:

Aen/af/be/by/door/ge/her/in/me or mede/mis/na/on/ont/op/over/toe/ver/on-ber/door/ondoor/upt:

Of each of which an Example or two, in these following words:

Aendoen to *put on*: of doen to *do* or *make* and *aan* to or *on*.

Aenroepen to *call upon*: of roepen to *call* &c.

Afdoen to *put off*: of doen to *do* or *cause to be done* and *af* *off*.

Afleggen to *lay off*: of leggen to *lay* and *af* *off*.

Bekennen to *confess*: of kennen to *know*.

Bystaen to *assist*: of staen to *stand* and *by*.

Bywegh a *by-way*: of wegh a *way* &c.

Doorloopen to *run through*: of loopen to *run* & door *through*.

Overbreken *failings*: of breken to *fail* & to *break*.

Overhalen to *repeat*: of her *back again* and ha-
len to *fetch*.

Inprenten to *make impression*: of prenten to
print or *press*.

Mede zien to *see with*: of me the abbreviation of
met *with* and zien to *see*.

Medehelper a *co-adjutor*: of mede *with* and
helper.

Misdaet *offence*: of mis *amiss* and daedt a
deed.

Mis-troost *discomfort*: of troost *comfort* &c.

Na volgen to *follow after* or *imitate*: of na *after*
and volgen to *follow*.

Na-middagh *afternoon*: of middagh *mid-*
day &c.

Na-buer *neer neighbour*: of na *nigh* and buer
neighbour.

Om gaen to *surround*: of om *about* and gaen
to *go*.

Om draeyen to *turn about*: of draeyen to
turn &c.

Onnoodige *unnecessary*: of on *not* or un and
nood *need*.

Onthouden to *refrain* or to *wish-hold*: of the
negative ont and houden to *hold*.

Out-hepligen to *prophane* or *unhallow*: of heyl-
ligh *holy* &c.

Op leggen to *impose*: of leggen to *lay* and op
up or *upon*.

Oprechten to *march* or *draw up*: of trecken to
draw &c.

Over-treden to *transgress*: of over & treden
to *tread*.

Toe vallen to *adhere* or *betake unto*: of vallen
to *fall* and toe to.

Toe wassen to *encreas*: of wassen to *wax* or
grow &c.

Verandert *altered*: of ander *another*.

Verhuyft *removed*: of huys *an house*.

Here note that ver in composition is variously
used; sometimes only to help the sound of the
word, otherwise signifying nothing; sometimes to
show the *transplacing* of any thing; sometimes for
the *overdoing*: sometimes for *forbidding*; yea for

destroying &c. as *goederen te verdoen* to consume goods, *vermandt te verdoen* to murder or make away with any man.

Nota. With this particle is *on* sometimes joyned, so making a decompound: as

Onberzien *unawares.*

Onberklaert *undeclar'd.*

Onberkleeft *not having change of kleeft* clothing.

Doog-zienigheit *fore-seeing* or *Providence*: of *hoog* fore or before and *zien* to see.

Doogtijdigh *abortiv*: that comes before *it's* tide or time.

Nota. To this also is *on* prefixed: hence

Onboozsichtig *improvident* & *imprudent.*

Onboozachtelijck *carelesly*: of *on* not or without & *boozacht* *fore-thought.*

Uptvlucht an *escape*: of *upt* out and *vlucht* flight.

Uptlegginge *exposition*, or *laying out.*

Observ. I V. *Diminutiv*s such as lessen the sense of the Words to which they are related, are characterized with these particles *ken* / *tjen* / *jen*: as is hereunder shown:

Steen a *Stoue*, *steenken* & *strentjen* a *little stoue*

Boom a *Tree*, *boomtjen* & *boomken* a *little tree.*

Balck a *Bean*, *balckjen* / *balckken* a *small bean.*

Straet a *Street*, *straetjen* & *straathet* a *little street.*

Huyf a *Houfe*, *huyfjen* & *huyfken* a *little houfe.*

Words

Words of the Singular number which in the Plural double their last letters, have their *Diminutiv* particles *tjen* or *ken*: as appears in these words of several terminations:

in *al* / *Wal* *wall*, *walletjen* & *walleken* a *little wall.*

Dal *hall*, *halletjen* or *hallegen* a *little ball.*
in *el* / *Bel* a *Bell*, *belletjen* & *belleken* a *little bell.*

in *il* / *Pil* a *Pil*, *pilletjen* or *pilleken* a *little pil.*

in *ol* / *Mol* a *Mole*, *mollsetjen* or *molleken* a *little mole.*

in *ant* / *Kant* a *Comb*, *kammetjen* / *kamneken* a *little comb.*

in *em* / *Stem* a *Voyce*, *stemmetjen* / *stemneken* a *little voyce.*

in *im* / *Sim* an *App*, *simmetjen* / *simneken* a *little apt.*

in *an* / *Man* *Man*, *mannen* / &c. a *little man.*

in *en* / *Pen* *Pen*, *pennetjen* / &c.

in *on* / *Con* a *Barrel*, *tonneken* / &c.

Such words as, changing their Plurals from their Singulars, derive their *Diminutiv*s from the Plural Number, alter the last letter *n* likewise into *ken* or *tjen*: as,

Padt *Path*, *paden* *paths*, *padetjen* or *padeken* a *small path.*

Stadt *Citie*, *steden* *cities*, *stedeken* &c. a *little citie.*

Windt *winds*, *winden* *winds*, *windeken* &c. a *little wind.*

SECTION. VI.

Of the Genders of Nouns.

T Here are 3. *Genders*, called *Geflachten* / where-by Nouns are generally differenced from each other: the *Masculin* het *Mannelich* / the *Fœminin* het *Woutwelich* / and the *Neuter* *Geenerley*. Whereby it appears, That

Nouns of the Masculin Gender are words of the Male-kind both among Substantivs and Adjectivs: as

Dien lieve Broeder that *loving Brother*. Fœminins are of the Fœmale-kind: as *Die deughtsame Suster* that *vertuous Sister*. Neuters are neither male nor fœmale: as *Het droogh hout* the *dry wood*.

Nota. *Wijf* is of the Neuter Gender: as *het wijf* the *wife*.

It is true that the Use of Nouns, with the particles thereon attending, is little limited by rule, but full of uncertainty and confusion among the *Netherlanders*: Yet so much as may be found of Regularity about Genders shall here be inserted.

1. Nouns of the Masculin gender leav out *e* at the end of the word, as *Man* *Man*, *Boom* a *Tree*, *de Pen* the *Pen*: which *e* at the end is generally retained in Fœminin words: yet *name* *name*, *neuse* *nose*, with a very few more Masculins are excepted. Also what is here averred of the Masculins about leaving *e* out at the end, is more universallly true of words of the neuter gender: especially in neutral Adjectivs; as *sterck* *strong*, *sejooon* *air*, &c. the exceptions hereto made by
some

some are denyed by others: so that more cannot of certainty herein be said.

2. Names of Rivers are ordinarily of the Fœminin gender as *de Maaze* the *Maaze*: they seem onely to except the *Rijn* / accounting it of the Masculin.

3. Nouns ending in *heyt* & *te* are accounted to be of the Fœminin gender: as *behoorlichheyt* *decency*, *wijsheyt* *wisdom*, *de sterckte* the *strength*, *de langhte* the *length*.

4. Of the Fœminin gender also are Nouns Verbals ending in *inge* & *isse*: as *de halinge* the *booking* of *haken* to *hook* or *catch*, *de lijdinge* the *suffering* of *lijden* to *suffer*, *de gesehiednisse* the *memorable thing don*, of *geschieden* to *fall out*, or *come to pass*. *Getuygenisse* *testimony* onely excepted, which is accounted of the Neuter gender.

5. To the Fœminin gender likewise belong those *Latin* and *French* words which terminate in *ie*: as *de interrogatie* *interrogation*, *pronunciatie* *pronunciation*, with *valleje* a *valley*, and such like.

6. To the Neuter gender appertain these following, under their severall qualifications:

1. All Verbs Activ of the Infinitiv mood when made Substantivs, the particle *het* being placed before them (as it is also before all Neuters:) as of *klincken* to *sound*, *het klincken* the *sounding*, of *voelen* to *feel*, *het voelen* the *feeling*.

2. So all Verbal-nouns which begin with *be* / *ge* / & *ver*: as *het begriyp* the *apprehension*, of *griypen* to *gripe* or *apprehend*, *het beraedt* *consul* of *beraeden* to *consult*, *het geraesd* the *noise* of *raesen* to *make a noise*, *het gesang* the *singing*, of *singen* to *sing*, *het gebuyck* the *use* of *gebuyc*.

heii

lien to use, *het verhael* the relation of *verhalen* to relate.

3. All Diminutiv Nouns are neutrals: as *het boeckjen* the little book, *het manneken* the little man.

4. All words of Number: as *het paer* the pair, *het dozijn* the dozen.

5. Denominativus, whose last syllable is *dom*: as
Het Chyftendom Christendom
Het Pausdom the Papacy
Het Hertoghdom the Dukedom.

Save that *Dom* used for a Cathedral-Church or *Minster*, and *Rijckdom* Riches are of the Masculin gender.

6. Denominativ words ending in *schap*: as
Het Koningschap the Kingship
Het Maeghschap the Kindred.
 But *Blijdschap* joy, and *Vriendschap* Friendship are of the Feminin gender.

7. Nouns which end in *ment* are also Neuters: as

Het Parlement the Parliament
Het Perckement the Parchment.

SECTION VII.

Of the Numbers of Nouns.

NUMBERS, *Getallen*, are, as in English, two: Singular *Enckel* / Plurall *het Maerder-getal*. (Note. That the words, *reinvoudt* and *meervoudt* / ordinarily used, are improper.) *Enck. nijn stem my voyce*, *Meed. onse stemmen* our voyces.

For information herein, some rules must be observed; and some Exceptions taken.

Observ. 1.

Observ. 1. All Nouns, which have Pluralls, terminate their Pluralls in *g* or *n*: and in some nouns both are used: yet most Nouns have their plurals ending in *n*.

Observ. 2. Words of one syllable generally have their Pluralls in *en*; as *nier* a kidney, *nieren reins* or kidneys, *kruidt* an herb *kruiden herbs*.

Except. Saving the words *maat* and *stoch* / which have their Pluralls in *g*; as *maatg mates* or comrades, *stochg cooks*.

Man and *wijf* make their Pluralls to end in *n*: as *mannen men*, *wijven wiver*.

Observ. 3. Nouns ending in *f* / *l* / *n* and *r* make their plurals in either *n* or *g*: as

Taafel a Table, *taafelen* and *taafels* tables.

Keten a Chain, *ketenen* & *ketens* chains.

Meester Master, *meesteren* (though rarely) & *meesters* masters.

Except. Onely Diminutiv nouns as *boomken* a little tree, *manneken* a little man have *g* in their plurals, as *boomkens* / *mannekens*.

Observ. 4. Nouns terminating in *e* end in the Plural in *n* / as *een Bode* a Messenger, *Boden* Messengers. *Het eynde* the end, *de eynden* the ends.

Observ. 5. All Denominativ ending in *heid* in the Plural: as *waarheit* truth, *waarheden* / *ongerechtigheit* unrighteousness, *ongerechtigheden* unrighteousnesses.

Observ. 6. Words ending in *f* in the Singular change that letter into *h* in the Plural, in the first letter of the last syllable: as *de roof* the spoil, *rooven spoils*, *graf* a grave, *graven* graves.

Observ. 7. Many Nouns double their last letters in the Plural: which, for the most part, is found

truc

true in Monosyllables that have one vowel, and end with one consonant: as, *lip* lip, *lippen* lips, *foet* a fool, *fotten* fools, *trap* a stair, *trappen* stairs, *knop* a bud, *knoppen* buds.

Except. Yet from this rule are many words excepted, which double not in the Plural: as

Gat a hole, <i>gaten</i> holes	Lot a lot, <i>loten</i> lots
Gebet prayer, <i>gebeden</i>	Slot a lock, <i>sloten</i>
Gebodt a precept, <i>geboden</i> commandments	Spel a play, <i>spelen</i>
Glas glass, <i>glafen</i>	Wat a vessel, <i>wateren</i>
Hof the court, <i>hoben</i>	Diot a fleet, <i>bloten</i> .

With others, which frequent use will show.

Here also may be inserted Examples of other words which in the Plural number are irregular, and cross most of the ordinary rules; which is mostly done by encreasing their syllables; as

Verdt Board, *berders* & *berderen* boards.
Bladt a Leaf, *bladers* & *bladeren* leaves.
Ey an Egg, *eyers* & *eyeren* eggs.
Gemoedt the Mind, *gemoedren*.
Half a Calf, *halvers* & *halveren*.
Kindt a Child, *kinders* & *kinderen*.
Lam a Lamb, *lammers* & *lammers*.
Liedt a Song, *liederen* songs.
Radt a Wheel, *raders* and *raderen*.
Ruudt a Bullock, *ruiders* & *ruideren*.

Also all Monosyllables that have two vowels, or a diphthong, or that have in the end two or more consonants, double not their last letters in the Plural: neither do Nouns of more syllables, which have two or more vowels in the last syllable: as

Wandt

Wandt a Bandt, *banden* bands.
Waen a Cock, *waerden* cocks.
Wandt a Hand, *handen* hands.
Leuw a Lion, *leuwen* lions.
Paerdt a Horse, *paerden* horses.
Plank a Plank, *planken* planks.

Observ. 8. There are several Nouns which in *Netherdutch* have no Plural numbers: as

Deegh Dough	Haber Oats
Douw Dew	Mout Malt
Draef Draff	Flax Flax
Drecht Dung	Gras Grass
Flutweel Velvot	Hay Hay
Caln an Ecchoing sound	Melck Milk
Hell Hell	Boter Butter
Honger Hunger	Hony Hony
Inck Ink	Dirt Dirt
Chaff Chaff	Slijm Slime
Pisch Pisch	Sneeuw Snow
Pickle Pickle	Daach Sleepiness
Peper Pepper	Bleesch Flesh
Rain Rain	Woether Usury
Ry Ry	Zout Salt
Barley Barley	Zemel Bran.

As also the names of mettals; as

Goudt Gold	Stael Steel
Silver Silver	Hooper Copper, & such like.
Loet Lead	
Tin Tin or Pewter	

Observ. 9. Some Nouns also, wanting the Singular, are onely of the Plural number: as

Herse

Verffenen	Brains
Ouders & Ooer-onders	Elders & Fore-fathers
Lieden ofte Lijnden	They or Meir.
de Staten	the States &c.

SECTION VIII.

Of the Cases whereby Nouns are declined.

Cases, Geballen/are the variations of the latter syllables or letters of Nouns, as they are declined from the Nominativs: and so they may fitly be called the distinct Terminations of Nouns.

There be, as in other Languages, Six Cases both in the Singular and Plural Number: viz. The

Nominativ Noemelijke	Accusativ Aanstaangijke
Genitiv Baarljke	lijke
Dativ Gevelijke	Vocativ Noepelijke
	Ablativ Afneemelijke.

The *Nominativ* giveth the Name & thereby the signification of the Noun, but varieth it not: as *der Engel the Angel*, *de Vrouw the Woman*, *het huys the house*, in the Singular. *de Engelen the Angels*, *de Vrouwen the Women*, *de huysen the houses*, in the Plural number.

The *Genitiv*, so called, because begotten of the *Nominativ*, and other cases begotten of it, which the term *Baarljke Bearing* also imports, is ordinarily known by these tokens *des/ der* and *van der* or *van het / of or of the*; and the Noun itself hath oft an *g* added to the end of it in the singular number: as *der Mann of the Man*, *des herts of the heart*, *der wet* or *van de wet of the law*, *des veltj* or *van het velt of the field*. and in the Plural

der

der mannen/ der herten/ der wetten/ der bel-den/ or *van de mannen &c. of the men, of the hearts, of the laws, of the fields.*

Nota. That, however it is said, that *der* was formerly used to serve to the *Genitiv* case singular, and that *des* is against order put in its place; yet now custom hath generally prevailed for the use of *des*; as in stead of *der werelt/* they bring in *des werelts of the world*; so *des moeders of the mother.* but *der* is still in use to the *Genitiv* plural.

The *Dativ* Case is known by the tokens *den/ de/* or sometimes *der/* or by the preposition *aen to*; so *aen den* or *aen de to the.*

Nota. Here again, it is observable touching *der/* that not it, but the particle *den* is most used to the *Dativ* Case: in so much as *der* would therein be wholly left off, were it not for the Authority of the Translator of the Scripture, who in the 18. of *Iohn. vers 37.* render *der waerheit to the truth*; and *Gal. 2: 19. der wet to the law.*

The *Dativ* also, for the most part, is varied from the *Nominativ*, by adding *e* or *en* at the end of the word.

The *Accusativ* Case is generally like the *Nominativ*: yet so that this particle *den* is often set before it.

The *Vocativ* hath this Interjection *o* before it, expressed or understood.

The *Ablativ*, is known by the preposition *van/* sometimes without, sometimes with the particles *den* or *de*; in English *from*, or *from the.*

Note. That *van* significeth both *of* and *from*; *of*, when it serves to the *Genitiv*, and *from*, to the *Ablativ* case; which frequent occurrences of the words will show.

S E C

SECTION IX.

Of the Declension of Nouns Substantivs.

D Declension is the Variation of a word in the end of it by the Cases.

It is called in *Dutch* *buiginge* / that is *bowing* or *bending* the word. This is seen in the Examples following: wherein, although the confusion between Masculins & Fæminins be such, that they are not ordinarily distinguishable: yet, for forms sake, we begin with those of the Masculin Gender.

Enckel.

Noem.	den Engel	Nom.	{ the Angel
Baar.	des Engels	Gen.	{ of the Angel
Gev.	den Engel or aen den Engel	Dat.	{ to the Angel
Aankl.	den Engel	Accuf.	{ the Angel
Roep.	o Engel	Vocat.	{ o Angel.
Afv.	van den Engel	Ablat.	{ from the Angel.

Meerd.

N.	de Engelen	N.	{ the Angels
B.	der or van de Engelen	G.	{ of the Angels
G.	de or aen de Engelen	D.	{ to the Angels
A.	de Engelen	Ac.	{ the Angels
R.	o Engelen	V.	{ o Angels
Af.	van de Engelen	Ab.	{ from the Angels.

Enckel.

N.	de Man	N.	{ the Man
B.	des Mans or van den Man	G.	{ of the Man.

G. den

G.	den Man or aen den Man	D.	{ to the Man
A.	de Man	Ac.	{ the Man
R.	o Man	V.	{ o Man
Af.	van de Man	Ab.	{ from the Man.

Meerd.

N.	de Mannen	N.	{ the Men
B.	der or van de Mannen	G.	{ of the Men
G.	den or aen de Mannen	D.	{ to the Men
A.	de Mannen	Ac.	{ the Men
R.	o Mannen	V.	{ o Men
Af.	van de Mannen	Ab.	{ from the Men.

Enckel.

N.	de Boom	N.	{ the Tree
B.	des Booms or van de Boom	G.	{ of the Tree
G.	den or aen den Boom	D.	{ to the Tree
A.	den Boom	Ac.	{ the Tree
Af.	van den Boom	Ab.	{ from the Tree.

Meerd.

N.	de Boomen	N.	{ the Trees
B.	der or van de Boomen	G.	{ of the Trees
G.	den or aen de Boomen	D.	{ to the Trees
A.	de Boomen	Ac.	{ the Trees
Af.	van de Boomen	Ab.	{ from the Trees.

Nouns

Nouns of the Feminin Gender declined.

Enckel.		Singular.	
N.	de Vrouw	N.	the Woman
B.	des Vrouwen or van de Vrouw	G.	of the Woman
G.	den or aen den Vrouw	D.	to the Woman
A.	de Vrouw	Ac.	the Woman
R.	o Vrouw	V.	o Woman
Af.	van de Vrouw	Ab.	from the Woman

Meerd.		Plural.	
N.	de Vrouwen	N.	the Women
B.	der or van de Vrouwen	G.	of the Women
G.	de or aen de Vrouwen	D.	to the Women
A.	de Vrouwen	Ac.	the Women
R.	o Vrouwen	V.	o Women
Af.	van de Vrouwen	Ab.	from the Women.

Enckel.		Singular.	
N.	een Steen	N.	a Stone
B.	eenes Steens or van een Steen	G.	of a Stone
G.	eenen or aen een Steen	D.	to a Stone
A.	enen or een Steen	Ac.	a Stone
Af.	van een Steen	Ab.	from a Stone.

Meerd.

Meerd.		Plural.	
N.	de Steenen	N.	the Stones
B.	der Steenen	G.	of the Stones
G.	de or aen de Stee- nen	D.	to the Stones
A.	de Steenen	Ac.	the Stones
Af.	van de Stee- nen	Ab.	from the Stones.

Declensions of Nouns of the Neuter Gender.

Enckel.		Singular.	
N.	het Hout	N.	the Wood
B.	des Houts or van het Hout	G.	of the Wood.
G.	het Hout / den hout or aen het hout	D.	to the Wood
A.	het Hout	Ac.	the Wood
Af.	van het Hout	Ab.	from the Wood.

Meerd.		Plural.	
N.	de Houten	N.	the Woods
B.	der or van de Houten	G.	of the Woods
G.	de or aen de Hou- ten	D.	to the Woods
A.	de Houten	Ac.	the Woods
Af.	van de Houten	Ab.	of the Woods.

though the plural number of this word is not usual: but rather *stukken van hout* / pieces of wood.

D

Enckel.

Enthel.		Singular.	
N.	het Water	N.	the Water
B.	des Water or van het water	G.	of the Water
G.	het/ben or aen het Water	D.	to the Water
A.	het Water	Ac.	the Water
Af.	van het Water	Ab.	from the Water.

Maeerd.		Plural.	
N.	de Wateren	N.	the Waters
B.	der or van de Wateren	G.	of the Waters
G.	de or aen de Wateren	D.	to the Waters
A.	de Wateren	Ac.	the Waters
Af.	van de Waters.	Ab.	from the waters.

Compounded Nouns are so declined that the variation falleth onely on the last word: as

Enthel.		Singular.	
N.	het Neder-landt	N.	the Netherland
B.	des Neder-landts or van het Neder-landt	G.	of the Netherland
G.	het/ben or aen het Nederlandt	D.	to the Netherland
A.	het Nederlandt	Ac.	the Netherland
Af.	van het Neder-landt	Ab.	from the Netherland.

Maeerd.

Maeerd.		Plural.	
N.	de Nederlanden	N.	the Netherlands
B.	der or van de Nederlanden	G.	of the Netherlands
G.	de or aen de Nederlanden	D.	to the Netherlands
A.	de Nederlanden	Ac.	the Netherlands
Af.	van de Nederlanden	Ab.	from the Netherlands.

Obs. That Proper names are often in their use, especially in the Bible, and among those Dutchmen who understand *Latin*, varied in their cases, being derived from *Greek* or *Latin* words, and are of the Masculin Gender, and (in proper speaking) of the singular number onely: as

N.	Christus	Christ	
B. (G.)	Christi	or van Christus	of Christ
G. (D.)	Christo	or aen Christus	to Christ
A. (Ac.)	Christum	Christ	
R. (V.)	o Christe	o Christ	
Af. (Ab.)	Christo	or in or van Christus	in or from Christ.

SECTION. X.

Of *Adjectives* apart and in particular considered.

THOUGH it cannot be averred of all *Adjectives*, yet, for the far greatest part, and generally, it may; That to them belong peculiarly 1. *Motion*. 2. *Degrees of comparison*.

D 2

Motion

Motion of Adjectivs is, by *Grammarians*, so called, because they are moved, some by one termination, some by two, & others by three: which is evident in their motion it self: as followeth.

SECTION XI.

Of the differencing of Adjectivs by their declension through the three Genders.

THE Adjectivs motion *Beweevinge* is to be observed in their *Wyvingen* declensions through the 3. Genders Masculin, Fœminin, and Neuter: for Adjectivs are of all these Genders. Touching which take these few observations.

Obs. 1. The Masculin Gender commonly ends (or in strictness should end) in *n* / and the Fœminin in *e*; but the Neuter admit's of neither: as

Mannel, Masc. *Wouwel*, Fem. *Geen*, Neut.

<i>Strecken</i>	<i>stercke</i>	<i>sterck</i> Strong
<i>Heyligen</i>	<i>heylige</i>	<i>heyligh</i> Holy
<i>Hoogen</i>	<i>hooge</i>	<i>hoogh</i> High
<i>Goeden</i>	<i>goede</i>	<i>goedt</i> Good
<i>Schoonen</i>	<i>schoone</i>	<i>schoon</i> Fair
<i>Eenen</i>	<i>ecne</i>	<i>een</i> One or <i>A.</i>

Obs. 2. Although the Adjectivs are thus in the Genders naturally differenced; yet through frequency of speaking & hast in writing, it is now become customary to leav off the *n* at the end of the Masculin words; so pronouncing onely *stercke* / *heylige* / *goede* / &c. in the Masculins: whereby both Masculins and Fœminins are alike, by the

the assumption of *e* at the end, which termination is not found in Adjectivs of the Neuter gender.

Except. Yet Participle-Adjectivs are excepted sometimes from the above-said Observations, especially when the Particles *de* or *het* forego: as *de loopende Man* / *the running man*; *de minnende Vrouw* / *the loving Woman*; *het loopende dier* / *the running beast*; but where *een* precedes, the *e* may in the neuter gender be omitted, as when *een groeyend' Doontjen* is used in stead of *het groeyende Doontjen* / *a or the growing little tree*.

Obs. 3. Masculins are made Fœminins, for the suiting with Substantivs of that gender, by having their termination in *e*; as *groot groote* / *great*: and those Adjectivs whose Masculins end in *ch* make their Fœminins in *ge*; as, *zaligh* / *zalige* / *bleesd*.

Obs. 4. In the declining of Adjectivs the change falleth upon the end with *e* / *n* / or *r*. as may be seen in the Adjectivs *alle* *al*, *heylighe* *holy* &c.

Obs. 5. The Genitivs Plural of Adjectivs end in *n* / when the Nominativs Singular terminate in *e*: as *de hrome* *the honest*, *der hromen* *of the honest*; *de doode* *the dead*, *der dooden* *of the dead*: and for avoiding mistakes herein, take notice of these differences in the manner of speaking, thus; in the instance of the word *heylige* *holy*, *des heyligen* *of the holy* viz. *man*; *der heylige* *of the holy* viz. *woman*; and *der heyliger* *of one Saint or holy one*; but *der heyligen* is *of Saints or holy ones* in the plural number.

Lastly: All Dativ Cases plural of Adjectivs do likewise end in *n*; as *aen de geloovigen* to the believers; *aen de geleerden* to the learned.

Now according to these Observations, follow the Examples of the Declensions of Adjectivs through all Cases and Genders.

Ench. Sing.

N. Den and de uytsteekende / & het uytsteekend *Excelling.*

B. (G.) des or van de or het uytsteekende

G. (D.) den or aen den or het uytsteekende

A. (Ac.) de uytsteekende and het uytsteekend

R. (V.) o uytsteekende & o uytsteekend

Af. (Ab.) van de uytsteekende & van het uytsteekend / from the excelling.

Meerb. Plur.

N. de uytsteekende

B. (G.) der or van de uytsteekende

G. (D.) de or aen de uytsteekende

A. (Ac.) de uytsteekende

R. (V.) o uytsteekende

Af. (Ab.) van de uytsteekende.

Ench. Sing.

N. den or de Groene and het groen *Green*

B. (G.) des or van de or het Groene of the Green

G. (D.) den or van de or het Groene to the Green

A. (Ac.) de Groene and het groen the Green

R. (V.) o Groene & o groen o Green

Af. (Ab.) van de Groene & van het groen from the Green.

Meerb.

Meerb. Plur.

N. de Groene *the Green*

B. (G.) der or van de Groenen

G. (D.) de or aen de Groene

A. (Ac.) de Groene

R. (V.) o Groene

Af. (Ab.) van de Groene.

Nota. There is Something peculiar in the Adjectiv *al* or *alle*: as follow's:

Alle is Masc. Man. *alle Mensch* every Man
of all Fem. Vrouw. *alle Djouwe* every Woman
Gen- *man*

ders: as Neut. Geen. *alle Dier* every Beast.

2. In the Masculin Gender it is thus declined

Ench. Sing.

N.

B. (G.) des or van al of *Al* or every

G. (D.) allen or aen al to *Al* &c.

Af. (Ab.) van Allen from *Al*.

Meerb. Ge. Plural

N.

B. (G.) des or van alle of *All*

G. (D.) allen or aen alle to *All*

Af. (Ab.) van Allen or van aller from *All*.

3. In the Neuter Gender Plural it is *alles* All things; & *alles* / *allen* / and *alle* of all in the Genitivity case.

Of the Comparison of Nouns Adjectiv.

There be 3. degrees of Comparison, called in Dutch *Graden van vergelykinge*: Positiv, Comparativ, Superlativ.

1. The Positiv in Dutch *Positief* or *Stellinge*: whereby the true nature of a thing is betokened and fixed without any rising higher or exceeding: as *Arin Poor*, *Rijck Rich*, *Jongh Young*, *Oudt Old*, *Rechtveerdigh Righteous*.

2. Comparativ, *Comparatief* or *Vergelykinge*: which heightens the sense of the Adjectiv, and so exceeds the Positiv; whereupon it is, by Some, called in Dutch *vergrootinge*; Yet so, that something is above and greater or more than it. as *Armer Poorer*, *Rijcker Richer*, *Jonger Younger*, *Rechtveerdigher Righteouser* or *more Righteous*.

3. Superlativ *Superlatief* or *Aptnemende*: beyond which cannot be said; it exceeding the other in the highest degree: as *Arinste Poorest*, *Rijckste Richest*, *Jonghste Youngest*, *Oudtste Oldest*, *Rechtveerdighste most Righteous*.

Obs. 1. The Comparativ is known by adding *er* & sometimes *der* to the end of the Positiv word: as *wildt wilder* / *wild wilder*; *fel cruelt felder crueller*. in which case the rule is, That all Adjectivis ending in *I* / *n* / and *r* terminate their Comparativ in *der*: as *snel snijst*, *snelder snijst*; *schoon fair*, *schoonder fairer*, *ver far*, *verder farther*.

So is the Superlativ formed by joining *st* to the Positiv word: as *groot great*, *grootst greatest*: so are all regular words compared: wherein they agree with the English: onely to the Superlativ is often

is often prefixed *alder* or *aller*; the more to heighten it's Superlativ sense: as *aller-verstandighst the most understanding of all*. Hence are these and such like Examples of the degrees of Comparison formed.

Bequaem / *bequaemer* / *bequaemst* / or *alder-bequaemst*

Fit, *Fitter*, *Fittest*, or *very fittest*.
Maghtigh / *maghtiger* / *maghtighst* / or *alder-maghtighst*

Mighty, *mightier*, *mightiest*, or *very mightiest*.

Soet / *soeter* / *soetst* / or *alder-soetst*

Sweet, *Sweeter*, *sweetest*, or *the most sweet of all*.
Zwaar / *zwaarder* / *zwaarst* / *alder-zwaarst*
Heavy, *heavier*, *heaviest*, *the very heaviest of all*.

Obs. 2. Several Adjectivis, being irregular, are otherwise compared; as these Examples show:

Dicht by *very nigh* (besides *dichter*) *naader*, or *naarder nearer*, *naast* & *aldernaast nearest* & *next of all*.

Goedt / *beter* / *best* or *alder-best* / *Good*, *better*, *best*, or *best of all*.

Quaad / (besides *quaader* & *quaadst*) *Erger* / *Ergst* / *aller-ergst*.

Ill or *Bad*, *worse*, *worst*, *worst of all*. So *Qualick* / *erger* / *alder-qualickst* in the same sense.

Deel much, *meerder more*, *meest* / *aldermeest* *most*, *the very most*, or *utmost*.

Wepnigh or *Luttel* / *minder* / *minst* / *alderminst*.
Little *less*, *least*, *the very least*.

Obs. 3. There are certain Adjectivs, or Nouns, of like use with Adjectivs, which neither are, nor can be compared: as

1. Such Participials as end in *en*: as *gekomen* som'd, *genomen* taken or accepted, *geroepen* called.

2. All Names of Numbers, as *Een*/twes/*dyse*/*vier* / *One, two, three, four* &c are incapable of being compared.

3. Such words as these

Demant any one	Geen or geene None
Aiemant No man or none	Ander Another
Elck or pegelick Each or every one	Al / alle and allen All
Ider Every one or thing	Eigen Own or proper
	Beide Both
	Zulck Such.

CHAPTER V.

Of Pronouns.

A Pronoun *een* *Doornaem* is a Part of Speech, both like a Noun; and sometimes put for & signifies the same with a Noun: whose particular use is in shewing or relating, repeating, or asking questions.

SECTION I,

Of the Names and Number of the Pronouns.

Single Pronouns are these following

Ich I.	My Me or my
Tu or ghy or u Thou	Wy we
or ye .	Dy Thy

Dijn /

Dijn / dijne / Thine	Dat or datte that
Uwe / or uwten / Your or yours	Die or dien / he or which or that or those
Hy He . Hun or hen / they , them ; or their	Dese this or these
Hem him	Wie / wien / wiens / who , whom , whose
Ons Us	Wat what
Onse or onsen Ours	Wat somewhat
Zy Thy & she	Welche which
Dijn His	Gene he or she , those ,
Mijn / mijnen / mijns mine	Die this
Heur / heurs Her or hers	Zelf self
Haer her , hers or their , & haeren theirs	Which last is rather a part of a compounded Pronoun.
Het The , this or it .	

By these may be seen; that the exact number of single Pronouns cannot easily be taken: but they seem to be about 24. of which almost half are Adjectivs, and the other, Substantivs: The Compounds with which the above-mentioned are mixed are such as these,

Ich self / or ich mijn self	I my self
U selven	Your selvs
Ghy self	You your self
Ghy lieben	You
Wy lieben	We
Zy lieben	They
Hem self or selven	Himself
Heur self	Her self
Hy self .	He himself

D 6

Die

Die self	That same
Zy self	She her self
Haar selven	Themselves
Onse selven	Our selves
Wy selven	We our selves
Wie het zy	Who so ever it be
Waar het zy	Whence so it be
Wat het zy	What so ever it be
De selve	The same
Deze selve	This same
Deze lieden	These people
Ons eegen selven	Our own selves
Wyn ons selven	We our selves
Mijn eegen self	My own self
Op hem selfs	He himself
Zy haar selven	They themselves
Sijn eegen selfs	His own self
Haar eegen selve	Their own selves
Dat selve	That same
Dien selve	That same or he himself
Die gene	This same
Dat gene	That same
Het gene	The same
De welke	The which
Die twelcke	Those or that which.

Caution. Take heed you mistake not *gene* for *geen*: *Geen* being thus differenced, that it hath but a single *e* in the middle, is a pronoun, & commonly follow's *die* / *dat* / or *het*; from *geen* / which hath a double *e* in the middle, is an Adjectiv, & signifieth *none*, commonly going before a Noun substantiv, or following a Verb.

SECTION II.

Of things belonging to Pronouns.

B Esides what is said of their figure; There are considerable in *Pronouns*

1. Their Persons *Perfoonen* / First *Werste* / Second *Tweede* / and Third *Derde*.
2. Their Species } *Primitiv* *Doorspronckelick*
Aert } *Derivativ* *Af-komstigh*.
3. Quality } *Demonstrativ* *Betwijfelick*
Hoeda-nigheyt } *Possessiv* *Bestittelick*
} *Relativ* *Opstichtigh*
} *Interrogativ* *Vraagende*.
4. Gender }
5. Number }
6. Declension through } as in the Nouns.
the Cases }

SECTION III.

Of the Persons and Species or kinds of Pronouns.

T He First Person is he or she which speaketh; as *Ich I*: & so *Wy* we.

The Second is he or she to whom one speaketh; as *du* or *ghy* or *my-lieden* thou or you.

The Third is he, she, or that of whom anything is spoken; as *hy* he, *zy* she, *het* it.

The First kind or sort (*aert*) of Pronouns is *Primitiv*, derived of none; as *Ich I*, *du* / *ghy* thou or you, *u* thee, *hy* he, *sy* they, *my* me, &c.

The second sort are *Derivativs*; such as *mijn* or *mijnen* mine, from *ich* & *my*: *dijn* thine, from *du* thou: *uwe* & *uwe* your from *u* you: *sijn* or *sijne* or *haare* hers or theirs from *hy* her or they.

SECTION. IV.

Of the Qualities of Pronouns.

1. *Demonstratives* do show a Person or thing to be: these are *Ick I*, *ghy thou*, *hy he*, *dit / deze* and *dat this & that*; as *ick ben sieck I am sick*.

2. The *Possessives* betoken some *propriety eigenschap*; viz. that we enjoy or have right to the things mentioned: these are *mijn mine*, *dijn thine*, *sijn his*, *onse ours*, *uwe yours*: as *dit is mijn boeck this is my book*. *Deze (or rather dit) zijn uwe handtschoenen these are your gloves*.

3. *Relativo Pronouns* are such as have reference to somewhat formerly mention'd: as *die he*, or *who*, or *that*, *wie who*, *welcke which*: as *Hy is nu mijn vriendt / die te voren mijn byandt was / He is now my friend, who before was my enemy*. *Ick sal u laeten wetten wie dat geseyt heeft / I shall let you know who hath said that*. *So zijn quaedt-aerdige lieden / dewelche ontfouwelich zijn / they are ill-natur'd people (the) which are irreconcilable*. *Het was een arm mensch dien hy geholpen heeft / it was a poor man whom he hath helped*. *Een byzandelic buerman wiens liefde ick erkenne / a kind neighbour whose love I acknowledge*.

4. The *Interrogatives* (*epstehende or vragende*) are those whereby a question is asked: as, *wie who? welke which? wat what? as wie is daer? who is there? welke is het vetste? which is the fattest? wat is het allerbeste? what is the very best? &c.*

Nota. That the *Pronoun dit* of the Singular number is frequently used rather than *deze* before a Verb

Verb of the Plural number: as *dit zijn uwe Laarsen / these (or this) are your Boots*.

SECTION. V.

Of the Genders (*Geslachten*) and Numbers (*Getallen*) of Pronouns.

IN conformity with the *Nouns*, the *Genders of Pronouns* are three, *Masculin*, *Fæminin*, *Neuter*; and the *Numbers* are likewise two *Singular & Plural*: both which are thus briefly shown: All *Pronouns* belong to, and may be used in all the three *Genders* through the *Numbers* of which they are, according to the *Persons* or things with which they are joyned, or to which they do refer; and that without any changing in their endings. So *Ick I*, *du or ghy thou*, *hy he*, of the *Singular Number*; and *wy we*; *ghy-luy / or ghy-lieden ye*; *sy / sy-luy / or sy-lieden they*; of the *Plural*, are of any *Gender*: as when a man speaks of himself *Ick*, then 'tis of the *masculin Gender*, so is *du or ghy* when a man is spoken to, & so is *hy* when a man or any malekind is spoken of; & the like is true of *wy / ghy-lieden / and sy-lieden / when men or males are therewith mentioned or intended*: So are *Pronouns* of the *fæminin gender* when joyned with, or spoken of females, and *neuters* when with the names of such things as are of the *Neuter Gender*: Hereof may the *Pronoun die* be an Example; *die mannen those men*, *Masc.* *die vrouwen those women*, *Fæm.* *die dingen those things*, *Neut.* Only *hy he*, & *sy shee* can never be other than *Masculin & Fæminin*.

SECTION VI.

Of the Declension (Bugginge) of Pronouns.

Pronouns are declined through the six Cases, (Geballen) except in such as want the Vocativ Case: but they differ something from the common rule and manner of declension of Nouns; as is especially to be seen in these following: *ick / du / ghy / hy / bie / dat / wie / welck / mijn / dijn / onse / zjn / dese / utwe / dit.*

The Declensions are hereunder exemplified.

Enckel.	Singular.
N.	<i>Ick I.</i>
B. (Gen.)	<i>Mijns / mijnes / or van my / of me.</i>
G. (Dat.)	<i>Men my / to me.</i>
Aan. (Ac.)	<i>My / Me.</i>
Af. (Abl.)	<i>Van my / from me.</i>

Meerd.	Plural.
No.	<i>Wy / or wy-lieden / we</i>
B. (G.)	<i>Onser / or van ons / of us</i>
G. (D.)	<i>Ong / or aen ons / to us</i>
Aan. (Ac.)	<i>Ong / Us</i>
Af. (Ab.)	<i>Van ons / from us.</i>

Nota. That the Vocativ case is not inserted, because in this & some other Pronouns there is no Vocativ; and in those which have it, it is like the Nominativ; & so is the Accusativ for the most part.

Enckel.

Enckel.	Singular.
N.	<i>Du / ghy / thou</i>
B.	<i>Dijns / van dijne / utwes / or van u / of thine or of thee</i>
G.	<i>Dy / utwe / or aen u / to thee</i>
A.	<i>Dy / utwe / thee</i>
Af.	<i>Van u / dy / utwe or dijn / from thee.</i>
Meerd.	Plural.
N.	<i>Ghy / wy / or wy-lieden / ye or you</i>
B.	<i>Uwer / u-lieder or van u-lieden / of you</i>
G.	<i>U / u-lieden or aen u-lieden / to you</i>
A.	<i>U / or u-lieden / you</i>
Af.	<i>Van u / u-lieden / or van dijn-lieden / from you.</i>

Nota. That *ghy* is more used in speaking to any one than *du*; it being accounted a more courteous manner of expression to say *ghy hebt het gedaen / you have or thou hast don it*, than to use *du hebste het gedaen*; and now lately is come more into fashion *u* and *utwe*.

Enckel.	Singular.
N.	<i>Hy / He</i>
B.	<i>Dijns / sijnes / or van hem / his / or of him</i>
G.	<i>Hem / sich / or den hem / to him</i>
A.	<i>Hem / or sich / him</i>
Af.	<i>Van hem / or sich / from him.</i>
Meerd.	Plural.
N.	<i>Dy / or sy-lieden / they</i>
B.	<i>Haarer / hanner / of them</i>
G.	<i>Hun / aen haar-lieden / to them</i>
A.	<i>Hem-lieden / them</i>
Af.	<i>Van hun / or van hem-lieden / from them.</i>

Enckel.

Enck.

Singular.

- N. { Sy / She
 B. { Haars / haers / haer or heurs / hers or of
 her
 G. { Haar / heur / or aen heur / to her
 Af. { Van haar / heur / from her.

Meerd.

Plural.

- N. { Sy / sy-lyc or sy-lieden / they
 B. { Heurer / of theirs, or of them
 G. { Hun / heur / or aen hun / to them or theirs
 Af. { Van hun / or van heur-lieden / from theirs
 or from them.

Nota 1. That the words *heur / heurs / and heurer* in these declensions are used when mention is made of women: as, *de schoonheit is in heure deucht / the beauty is in her* (viz. the womans) *verne*: thus are they differenced from men: as *heure vaders* their fathers, is spoken of the fathers of women; *hare vaders* spoken of the fathers of men.

Yet in other words of the Feemin Gender *haar / haer* theirs or of them are used.

Nota 2. That the *r* is doubled at the end of *heur* in the Plural number to distinguish it from *heur* in the Singular.

Nota 3. That the word *zich* (sigg) in the declension of *hy* he signifies properly himself, as *hy bemint sich / he loves himself*: and so is differenced from *han* him, which is spoken of a third person.

The Declensions of these Demonstrativ Pronouns *dit / dese / dat* and *die / follow*:

Enck.

Enck.

Singular.

- N. { dit / this
 B. { dese or van die / of this
 G. { desen or aen dese / to this
 Aa. { dit / this
 Af. { van dit / from this.

Meerd.

Plural.

- N. { dese / these
 B. { deser or van dese / of these
 G. { desen or aen dese / to these
 Aa. { dese / these
 Af. { van dese / from these.

Die also is declined in the same manner, only in the Genitiv it hath *dier* of that, in the Davv *dier* to that.

Enck.

Singular.

- N. { dese / this
 B. { deser / of this
 G. { desen or deser / to this
 A. { dese / this
 Af. { van dese / from this.

Meerd.

Plural.

- N. { dese / these
 B. { van desen / of these
 G. { desen / to these
 A. { dese / these
 Af. { van desen / of these.

Enck.

Enck.	Singular.	
N.	{ dat / that	} The plural is as that of dese.
B.	{ van dat / of that	
G.	{ aen dat / to that	
A.	{ dat / that	
Af.	{ van dat / from that.	

These Relativ Pronouns *wie* and *welcke* are thus declined

Enck.	Singular.
N.	{ wie or wient / who or whom
B.	{ van wie or van wien / of whom
G.	{ aen wie or aen wien / to whom
A.	{ wien / whom
Af.	{ van wie or van wien / from whom.

Meerd.	Plural.
N.	{ wiens / who
B.	{ van wiens / of whose or whom
G.	{ aen wiens / to whom
A.	{ wiens / whose or whom
Af.	{ van wiens / from whom.

Enck.	Singular.
N.	{ welke / which
B.	{ welcken / welckg or van welke / of which
G.	{ aen welke / to which
A.	{ welke / which
Af.	{ van welke / from which.

Meerd.

Meerd.	Plural.
N.	{ welcken / which
B.	{ welcker or van welcken / of which
G.	{ aen welcken / to which
A.	{ welcken / which
Af.	{ van welcken / from which.

De / *den* / and *het* being set before *welcke* are declined together, as *de welke* / *den welcken* / *het welck* / in the Genitive *des welcken* / &c.

Nota. That *welckg* / the Genitive of *welcke* / is used without a Substantiv added thereto, when man or woman is not expressed, but when Man or Woman is added, *welken* is used; as *welckg goederen* of which mans goods, not *welckg mans goederen* or else *welken mans goederen*.

The Pronouns Possessivis are most aptly declined with a Substantiv added thereto: as for Example:

Enck.	Singular.
N.	{ mijn Tuyn / my Garden
B.	{ van mijn Tuyn / of my Garden
G.	{ aen mijn Tuyn / to my Garden
A.	{ mijn Tuyn / my Garden
Af.	{ van mijn Tuyn / from my Garden.

Meerd.	Plural.
N.	{ mijne Cuppen / my Gardens
B.	{ mijner or van mijne Cuppen / of my Gardens
G.	{ aen mijne Cuppen / to my Gardens
A.	{ mijne Cuppen / my Gardens
Af.	{ van mijne Cuppen / from my Gardens.

In

In like manner also are declined *dijn thine* and *syn his*.

The Declension of *onse our*, and *uwe your*,

Enck.

Singular.

- N. *onse Paert / our Horfe*
 B. *onfes Paerts or ban onse Paert / of our Horfe*
 G. *onsen or aen onse Paert / to our Horfe*
 A. *onse Paert / our Horfe*
 Af. *ban onsen Paert / of our Horfe.*

Meerd.

Plural.

- N. *onse Paerden / our Horses*
 B. *onser or ban onse Paerden / of our Horses*
 G. *onsen or aen onse Paerden / to our Horses*
 A. *onse Paerden / our Horses*
 Af. *ban onse Paerden / of our Horses.*

Enck.

Singular.

- N. *utwe or u-lieden / you or your*
 B. *ban u-lieden / of your*
 G. *aen u-lieden or uwen / to your or you*
 A. *utwe or u-lieden / you or your*
 Af. *ban u-lieden / of you or your.*

Meerd.

Plural.

- N. *utwer-lieden / yours*
 B. *utwer or utwer-lieden / of yours*
 G. *aen utwer-lieden / to yours*
 A. *utwer-lieden / yours*
 Af. *ban utwer-lieden / of yours.*

The

The Declension of *self* / as it is a *Substantiv*,

Enck.

Singular.

- N. *Ich selfs / my self*
Ghy selfs / you your self
Hy selfs / He, his (or him) self.

Meerd.

Plural.

- N. *Ons selven / our selvs*
Gy-lieden selven / your selvs
Haer selven / their selvs.

mijnes selfs or *[of [my] self.*
uwes] selve *[of [your]*
synes] selve *[his]*

And so is it further declined, as are *ich / du* and *hy*;
 It is also an *Adjectiv* : as

De selve Man *The same Man*
De selve Vrouw *The same Woman*
Het selve Dier *The same Beast.*

Nota. *Pronouns* and *Verbs* are commonly used together to make up their joynt significations.

CHAPTER VI.

Of Verbs.

A Verb (*een werck-woordt*) is a part of speech declinable by *moods* and *tenses*, and signifieth to *be*, to *do*, or to *suffer*: as *ich ben* I am, *ich geve* I give, *ich worde geslagen* I am beaten.

Verbs are either *Personal*, that is, varied in their declensions by the 3. Persons in both numbers: as *ich hoor* / *ghy hoor* / *hy hoor*; *I hear*, *thou hearest*,

bedrest, he heareth; my hooeren (or men hoozt) we hear: or Impersonal not so varied, but retaining only one Person: as het regent is raineth. of which hereafter in particular.

They are both considered in their kinds & conjugations.

SECTION I.

Of the kinds of Verbs Personal.

The Personals (*persoonlicke werck-woorden*) are *Activ, Passiv, or Neuter.*

Activ, werckende / signify something that one doth, which is transitive to another person or thing; and for distinguishing the persons working, they have their proper Pronouns either expressed or implied: as *Ich leere de jongelinge / I teach the young man. Ghy verblijgt de rechtsbreedige / Thou persecutest the righteous. Hy boebet den arme / He feedeth the poor. De soldaten vernielen de stadt / The Soldiers ruin the citie.*

Verbs Passiv, Lijdende / are such whereby a person or thing is moved or some way affected; and cannot be expressed without one or other of those they call *Verbs Substantivs*, as *zijn / werden / so be or to become, or such as are deriv'd from them.* So *Ich ben veracht / I am despised. Hy warden onderwisen / They were instructed. Wy worden gebetert / We are amended.*

Neutrals, Onzijdige / signify properly neither action nor passion: as *Ich vloeye / I flourish, Ich knie / I kneel.* Yet as they incline the more to the one or the other, so they assume such assistant words as are proper to each; as *hebben to have,*

have; speaking more actively, & ben am, in the more passive sense: so ick hebbe geloopen I have run; ick woerde or ben moede I am weary; hy is mal he is foolish.

To these seem to belong those auxiliary verbs (*helpende werck-woorden*) as *hebbe have, wesen / zijn / worden* / importing *to be*; being called *Auxiliaries*, because by the help of them the *Activ & Passiv Verbs* are declined through their moods and tenses. Those also which they call *Substantiv words* from their own proper significations, are hither referred; as, beside those mention'd signifying *to be*, there are these few: *staan / to stand, bestaan to consist, opstaan to arise, or stand up.*

Herewith also are reckoned Verbs call'd *Inchoativs, or Inceptivs*; as *hy groept or hy wort groot he waxeth great, ick woerde warm I wax warm, or begin to be warm.*

SECTION. II.

Of the Moods or manner by which verbs are Conjugated.

THAT Verbs may be rightly varied according to the severall Conjugations of which they are. The Moods and Tenses must first be considered. Verbs are reputed to have six Moods (called in Dutch *wijsen or manieren*) viz. *The Indicative Mood, aantwiffende manier* / or rather, *vertoonnende twijfe*; of which this is an Example, *Ich selzjbe een brief / I write a letter.*

The Imperative Gebiedende / Meer du digne or gy uwe lesse / Learn thou thy lesson,

E

Opta.

Opiativ Wenshende / Oef dat ick leerde / ofte leeren mocht! ob that I learned, or might learn! An Adverb of wishing being joynd with it.

Potential Vermogende / without an adjoynd Adverb, is known by these auxiliaries to express it's signification, mach may, kan can, mochte might, woude would, hofte could: as ick soude voort-gaen / I should proceed.

Subjunctiv Ondervoeghsche always followeth one or other of these words, wanneer or als when, dat that, om dat because or for that, wy dat to the end that, ziende dat seeing that, indien dat if that, & such like. as om dat ick loop because I run.

Infinitiv Oudepaelbe (or on-eyndige) so called, because it neither defines nor limits any Person, number or time, as the rest above mentioned do: as hater / or te hater so hate.

Nota 1. That there are indeed but four moods: sith the *Potential* & *Subjunctiv* are the same with the *Opiativ*, excepting the additional signs and the significations thereby.

Nota 2. That en universally terminates the *Infinitiv* mood, & from thence is every verb denominated, and the rest of the moods derived.

SECTION III.

Of the Tenses of Verbs.

Tenses or Times *Tijden* are reckoned to be Five.

The Present Tense De tegenwoordigen tijdt speaketh of the Time that now is: as ick arbejts I labour.

The

The Prater-imperfect Onboozleden or ont volkomen boozen of the time not perfectly past: as ick arbejdede / or arbejdde I laboured or did labour.

Praterperfect Volkommen of the time perfectly past: as ick hebbe gearbejdt / I have laboured.

Prater-pluperfect Boozleden and *meer dan volkomen* of the time more than perfectly past; as ick hadde gearbejdt I had laboured.

Future Toe-komende of the time to come: as ick sal arbejden I shall or will labour.

SECTION IV.

Of the Conjugations of Verbs.

A Conjugation t'Samen-boeginge is a variation, or declining of a Verb by moods, Tenses and Persons.

The Numbers of *Conjugations* and rules about them are very uncertain: however, in imitation of the *Latin*, it is asserted that there are no fewer than four. Of which ere we speak particularly, A few previous Observations are necessary.

Observation 1. That *Verbs* which may be declined are, Some of them *Regular* and fall under some kind of Rule: Others *Irregular* called, after the *Greeks*, *Anomala's*: as the Examples of both will show.

Obs. 2. That from the *Infinitiv* Moods of Verbs arise the Variations in severall Tenses, sometimes in the Present, but more generally in the Preter-im-

E 2

perfect

perfect and preter-perfect Tenses, especially of those that are Regular.

Obs. 3. That the Preter-perfect Tense hath almost always *ghe* or *ge* set before it, as an addition to the radical verb: as is usual in the Greek Language: where the first letter of the verb is repeated with *g* in the Præterit Tense, when the verb begins with a single Consonant: as the *Grecians* say *γράφω, grapho, I write,* 'tis in the Preter-perfect Tense *ἔγραφα, gegrapha, I have written;* so *πίπτω, pipto I beat, πίπτω tetupha, I have beaten.* The *Dutch* say *ich schrybe I write / ich hebbe geschreven / I have written &c.*

The verbs beginning with *be* and *ber* being only to be excepted from this rule: as *ich hebbe begonnen I have begun, ich hebbe verlooren I have lost.*

Obs. 4. Multitudes of verbs do, in conformity also to the *Præteritum medium, Prætertense* of the middle voice of the *Greeks*, change the vowel *e* in the last syllable but one of the Verb of the Present or Future Tense into *o* in the Preter-perfect tense; and often also in the Preter-imperfect tense, and that in irregulars, as well as those wherein rule is observed: as *ich verlies / I lose, ich verloor / I lost, ich hebbe verlaoren / I have lost.*

These things premised, the Conjugations of the Regular Verbs follow:

1. The *First Conjugation* is thus: Take *en* from the end of the Infinitiv mood, and add *de* in the place thereof, so is formed the preter-imperfect tense; as *oordeelen to judge,* is the *Infinitiv mood;* take *en* from the end of it, and put *de* in it's room, so

so is it *oordeelde I judged or did judge.* Also when the *en* final is thus taken away and *t* or *dt* put in it's place, & *ge* or *ghe* set before it, then is the Preter-perfect tense thereby formed, as *geoordeeldt* or *geoordeelt /* and *ich hebbe geoordeelt / is I have judged.* To this first Conjugation belong these Verbs following.

Wesen or Hezen	to Bait (fishes)
Bedelen	To Beg
Wetren	To amend
Wouwen	To build
Wrouwen	To brew
Cyfferen	To cypher
Deelen	To part: or deal
Erigen	To ibreaten
Eeren	To honour
Opdelen	To straddle
Opdelen	To bolt (a door)
Wuzen	To remember
Hongerren	To hunger
Hooren	To hear
Jagen	To hunt or chase
Knippen	To push forward (as they thrust a wheelbarrow)
Lasteren	To blaspheme or calumniate
Mangelen	To exchange
Denken	To think or consider
Quellen	To vex
Roeben	To rob
Schreeuwen	To cry out, yell, or roar.
Spyssen	To feed or give vittuals to any.

Timmeren	To timber or build
Bademen	To wash
Wandelen	To walk
Zegelen	To seal
Zegenen.	To bless, &c.

2. The Second Conjugation is, when en final is likewise taken off, and te put in its stead, and so the preter-imperfect tense formed: as **Gaapen** / *to gape*, in the Infinitiv, is **gaapte** *I gaped* in the Preter-Imperfect; then take away e from the end of **gaapte** / or (which is all one) add g to the end of the Indicativ mood, Present Tense, **ich gaape** *I gape*, so have you, with the prefixing of ge / the Preterperfect tense, **ich hebbe gegaapt** *I have gaped*. In like manner are formed

Baken	to Bake
Bluschen	to Quench (fire)
Baachen	to Belch or vomit
Danken	to Thank
Doopen	to Dip or baptize
Eischen	to Ask
Fluyten	to Whistle
Hincken	to Halt & to hop
Holken	to Tease
Maatsen	to Play at tennis, or with a ball.
Kampen	to Combat
Kloppen	to Knock
Koocken	to Boyl
Kreuchen	to Weaken
Leschen	to Quench (thirst)
Lossen	to Loosen

Meten

Meten	to Measure
Naken	to approach
Pakken	to pack
Quetsen	to Wound
Rucken	to pull or snatch
Scheppen	to Create, to shape, also to scoop (water)
Slaapen	to Sleep
Tappen	to Draw (bear)
Disschen	to Fish
Waschen	to Wash
Wreken	to Avenge
Wenschen	to Wish
Wencken	to Wink
Zeepen	to Soap or smear with soap
Zoppen	to make Sops, &c.

3. The third Conjugation is, by onely taking away n from the end of the Infinitiv mood, in the Preter-imperfect tense; and so may the Preter-imperfect tense either so remain or have de added to it; and so in many words of this third Conjugation there are in use two preter-imperfects: as from **bluchten** / *to sie* in the Infinitiv, come **bluchte** / & **bluchtede** / *sied or did fly*: and setting ge before, and removing en after, you have the preterperfect; as **ich hebbe geblicht** *I have sied*. In like manner are these,

Achten	to Esteem
Arbeyden	to Labour
Blinden	to Blind
Bloden	to Bleed
	E 4

Dulden

Dulben	to Bear or endure
Groeten	to Greet
Haasten	to Hasten
kleeden	to Cloath
Kozen	to shorten
Kosten	to Cost
Leiden	to Lead
Lusten	to Lust or desire
Michden	to shun
Nooden or noodigen	to Invite
Printen or p[ri]nten	to Print
Rechten	to Set right, & much more.
Rusten	to Rest
Schatten	to Tax or prize
Spotten	to scoff
Sweeten	to Sweat
Tasten	to Touch
Wasten	to Fast
Woesten	to lay Waste
& verwoesten	
Wonden	to Wound
Zaepen	to Sow (seed)
Zuchten	to Sigh, &c.

4. The Fourth Conjugation is hereby known, that those Verbs have in their *penultima* or last syllable but one, a double *i* / thus (*ij*) as *schrijven* / to write, in the *Infinitiv*, now turn the *ij* into *re* and take away the *en* final, so is the *preter-imperfect* tense *schreef* / wrote; and by reassuming *en* to the termination, and prefixing *ge* / the *preter-perfect* is made *geschreeven* / written. Of this sort are

23ij.

Bijten	to Bite
Blijcken	to shine or appear
Blijben	to Abide
Drijven	to Drive
Bijcken	to See or look
Kijden	to Chide
Krijgen	to Get
Krijghen	to Make war
Lijden	to Suffer
Lighen	to Bow, to make curteey.
Prijzen	to Praise
Rijzen	to Rise
Smijten	to Smite
Wijzen	to Give place, or retire
Wijfen or wijzen	to show, or demonstrate
Wijten	to Upbraid, &c.

Further varyings in the Conjugations must be referred to every mans Observation.

SECTION V.

Examples of the Declensions of Regular Verbs through-out their several Moods and Tenses, according to the foresaid rules.

IN the first place, 't is necessary to decline through-out the two *Auxiliary* verbs, by th^e help where of the other verbs are to be declined: viz. *Wesen* to have, and *wesen* or *zijn* to be; of which the *Indicativ* mood present Tense begins *ben* / as *ich ben* I am.

Coorrende wijze / *Indicativ* Mood.

E 3

Et

Tegenwoordige tijdt / Present tense.

Enck.	<i>Singular.</i>
Ich hebbe	I have
Ghy hebt	Thou hast
Hy heeft	He hath.
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy hebben	We have
Ghy-lieden hebt	Ye have
Sy hebben	They have.

Onvolkomen tijdt / The Prater-imperfect.

Enckel.	<i>Singular.</i>
Ich hadde	I had
Ghy hadt	Thou hadst
Hy hadde	He had.
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy hadden	We had
Ghy-lieden hadden	Ye had
Sy hadden	They had.

Volkomen tijdt / The Prater-perfect.

Enck.	<i>Sing.</i>
Ich hebbe gehadt	I have had.
Ghy hebt gehadt	Thou hast had.
Hy heeft gehadt	He hath had.
Meerd.	<i>Plur.</i>
Wy hebben gehadt	We have had
Ghy-lieden hebt gehad	Ye have had
Sy-l. hebben gehadt	They have had.

Meer

Meer als boozieben / The Prater-pluperfect.

Enck.	<i>Singular.</i>
Ich hadde gehadt	I had had
Ghy haddet gehadt	Thou haddest had
Hy hadde gehadt	He had had.
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy hadden gehadt	We had had
Ghy-l. haddet gehadt	Ye had had
Sy-l. hadden gehadt.	They had had.

Toekomende tijdt / The Future.

Enckel.	<i>Singular.</i>
Ich sal hebben	I shall or will have
Ghy sult hebben	Thou shalt have
Hy sal hebben	He shall have.
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy sullen hebben	We shall have
Ghy-l. sult hebben	Ye shall have
Sy-l. sullen hebben	They shall have.

Gebiedende wijze / The Imperat. mood.

Enck.	<i>Singular.</i>
Hebt or hebt ghy	Have or have thou
Hy hebbe/ofte laet hem hebben	Let him have.

Meerd.	<i>Plural.</i>
Hebben wy or laet ons hebben	Have we or let us have
Hebbet ghy	Have ye
Hebben sy or laet haer hebben	Let them have.

E 6

Men

Wenschende wijsse / *The Optativ Mood.*

De tegenwoordigen en onvolmaecten tijdt.
The present & imperfekt tense.

Enck.		Singular.	
Och of	Ick hadde Ghy hadde Hy hadde	Ob that	I had Thou hadst He had!

Meer.		Plur.	
Och of	Wy-l. hadde Ghy-l. hadde det Sy-l. hadden.	Ob that	We had Ye had They had!

Volkomen ende beoegden tijdt / *The prater-perfekt and Prater-pluperfekt tense.*

Enck.		Sing.	
Och of	Ick gehad hadde Ghy gehad hadde Hy gehad hadde.	Ob that	I had had Thou hadst had He had had!

Meer.		Plur.	
Och of	wy hadden gehad Ghy-l. hadde det gehad Sy-l. hadden gehad	Ob that	we had had ye had had they had had!

Nota.

Nota. The Optativ Mood is apt to have the Pronoun placed after the Verb: as *Och hadde ick* *oh had I!* *Och hadden ghy!* *oh hadst thou!* &c.

The Potential and Subjunctive Moods are almost the same with the Optativ, saving that the Prepositions are set before.

Onbepaalde wijsse / *The Infinitiv mood.*

Tegenwoordige tijdt / *Present Tense.*

Hebben *to Have*

Volkomen / *The Praterperfekt.*

Gehadt hebben *to have Had.*

De Deelnamingen / *The Participles.*

Tegenw. *Present.*

Hebbende *Having*

Volkomen *Praterperfekt.*

Gehad *Had.*

The Declension of the Verb Substantiv *wesen* / or *zijn*.

Coonende wijsse / *The Indicative mood.*

Tegenwoordige tijdt / *The present tense.*

Enckel *Singular.*

Ick ben. *I am*

Ghy zijt *Thou art*

Hy is. *He is.*

Meer. *Plural.*

Wy zijn *We are*

Ghy-l. zijt *Ye are*

Sy-l. zijn *They are.*

E 7

En.

Onvolkomen / *The Præter-imperfect.*

Enck.	<i>Singular.</i>
Ich was	<i>I was</i>
Ghy waert	<i>Thou wast</i>
Hy was	<i>He was.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy waren	<i>We were</i>
Ghy-l. waart	<i>Ye were</i>
Sy-l. waren	<i>They were.</i>

Volkomen / *The Præter-perfect.*

Enck.	<i>Singular.</i>
Ich hebbe geweest	<i>I have been</i>
Ghy hebt geweest	<i>Thou hast been</i>
Hy heeft geweest	<i>He hath been.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy hebben geweest	<i>We have been</i>
Ghy-l. hebt geweest	<i>Ye have been</i>
Sy-l. hebben geweest	<i>They have been.</i>

Doorkleden / *The Præter-plusperfect.*

Enck.	<i>Singular.</i>
Ich hadde geweest	<i>I had been</i>
Ghy hadde geweest	<i>Thou hadst been.</i>
Hy hadde geweest	<i>He had been.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy hadden geweest	<i>We had been</i>
Ghy-l. haddet geweest	<i>Ye had been</i>
Sy-l. hadden geweest	<i>They had been.</i>

Coekomende / *The Future.*

Enckel.	<i>Singular.</i>
Ich sal zijn ofte wesen	<i>I shall or will be</i>
Ghy sult zijn ofte wesen	<i>Thou shalt or wilt be</i>
Hy sal zijn ofte wesen	<i>He shall or will be.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy sullen zijn ofte wesen	<i>We shall or will be</i>
Ghy-l. sult zijn ofte wesen	<i>Ye shall or will be</i>
Sy-l. sullen zijn ofte wesen	<i>They shall or will be.</i>

Gebedende wijsse / *The Imperativ mood.*

Enckel.	<i>Singular.</i>
Zijt ghy ofte weest ghy	<i>Be thou</i>
Dat hy zy	<i>Let him be.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Zijn wy ofte dat wy zijn	<i>Be we or let us be</i>
Zijt ghy-lieden	<i>Be ye.</i>
Laet haer ofte zy-lieden zijn	<i>Let them be.</i>

Onderhaeghelijcke manier / *The Subjunctiv Mood.*Tegenwoordigen tijdt / *Present tense.*

Co

Enck.

Enck.		Singular.	
Op dat	<p>Ick sijt ghy sijt hy sijt</p>	That	<p>I be thou beest he be.</p>
Meerb.		Plur.	
Op dat	<p>wy sijn ghy-l. sijn hy-l. sijn.</p>	That	<p>we be. ye be they be.</p>

Onvolkomen / The Imperfect.

Enck.		Sing.	
Op dat	<p>ick ware ghy waert hy ware</p>	That	<p>I were thou wert he were.</p>
Meerb.		Plur.	
Op dat	<p>wy waren ghy waeret hy-l. waren</p>	That	<p>we were ye were they were.</p>

Vollkomen / The Preter-perfect.

Enck.		Sing.	
Als	<p>ick getweest ben or hebbe</p>		when I have been
	<p>ghy getweest zijt or hebt</p>		when thou hast been
	<p>hy getweest is or heest</p>		when he hath been.

Meerb.

Meerb.		Plur.	
Als	<p>wy getweest sijn or hebben.</p>		when we have been
	<p>ghy-l. getweest zijt or hebbet</p>		when ye have been
	<p>hy-l. getweest sijn or hebben</p>		when they have been.

Doorzeden / Preter-pluperfect.

Enck.		Sing.	
Indien	<p>ick gheweest hadde / or ware</p>		If I were or had been
	<p>ghy gheweest hadde / or waret.</p>		If thou wast or hadst been
	<p>hy gheweest hadde / or ware</p>		If he were or had been.

Meerb.		Plur.	
Indien	<p>wy gheweest hadden / or waren</p>		If we were or had been
	<p>ghy-l. gheweest haddet / or waren</p>		If ye were or had been
	<p>hy-l. gheweest hadden / or waren</p>		If they were or had been.

Meerb.

Coehomende / The Future.

Enck.	<i>Sing.</i>	
Als ick wesen ofte zijn	when I shall or will be	sal
Als ghy wesen ofte zijn	when thou shalt or wilt be	sal
Als hy wesen ofte zijn	when he shall or will be.	sal
Meer.	<i>Plur.</i>	
Als wy wesen ofte zijn	when we shall or will be	sullen
Als ghy-I. wesen ofte zijn	when ye shall or will be	sult
Als sy-I. wesen ofte zijn	when they shall or will be.	sullen

N. The *Optativ* and *Potential* moods are almost the same with the *Subjunctiv*, saving their Prepositions.

Onbepaelde tijdt / The Infinitiv mood.

Coehom.	<i>Present and Imperf.</i>
Wesen ofte zijn	to Be.
Coehom.	<i>Int.</i>
Hier na te zijn	to Be hereafter.
Volkom. en boozl. tijdt	<i>Praterperf. & praterplu.</i>
Getweest } hebben	to have been
} hadden	& so have had been.

Deel 2

Deelnemingen The Participles.

Coegenwoordighe / Present.

Wesende ofte zijnde	Being.
Volkom.	<i>Praterp.</i>
Getweest ofte getwesen	Been.
Boozleed.	<i>Praterplu.</i>
Getweest hebbende	having been.
Coehomend.	<i>Future.</i>
Zullende zijn	Being to be.

Of the Verb, Woorden.

Woorden to be, hath in its *prater-imperfct*, *ick wierdt I were*, &c. in the *Imperat. Mood*. *Werdt ghy Be thou*, &c. in the *Potential, Optativ* and *Subjunctiv Moods* *werde* and *werd* den / &c.

Here follow the Conjugations of two *Activ* and *Passiv Verbs* at length: first the *Activ*, as *Of hooren to hear*, *maecten to make*.

Coouende wijze / The indicativ mood.

Coegenwoordige / Present.

Enck.	<i>Sing.</i>
Ich hoor ofte hoore	I hear
Ghy hoorz	Thou hearest
Hy hoorz	He beareth.

Meerb.

Meer.	Plur.
Wy hooren	We hear
Ghy-lieden hooret	Ye hear
Sp-l. hooren	They hear.

Enck.	Sing.
Ick maecte or maect	I make
Ghy maect	Thou makest
Hy maect	He maketh.

Meerd.	Plur.
Wy maecten	We make
Ghy-l. maect	Ye make
Sp-l. maecten	they make.

Onvolkomen / The Prater-imperfect.

Enck.	Sing.
Ick hoorde	I heard
Ghy hoordet	thou heardest
Hy hoorde	He heard.

Meerd.	Plur.
Wy hoorden	We heard
Ghy-l. hoordet	Ye heard
Sp-l. hoorden	they heard.

Enck.	Sing.
Ick maecte	I made
Ghy maecte	thou madest
Hy maecte	He made.

Meerd.

Meerd.	Plur.
Wy maecten	We made
Ghy-l. maectet	Ye made
Sp-l. maecten.	they made.

Enck.	Volkom. The Prater-perf.
Ick hebbe gehoozt	I have heard
Ghy hebt gehoozt	thou hast heard
Hy heeft gehoozt	He hath heard.

Meerd.	Plur.
Wy hebben gehoozt	We have heard
Ghy-l. hebt gehoozt	Ye have heard
Sp-l. hebben gehoozt	They have heard.

Enck.	Sing.
Ick hebbe gemaecht	I have made
Ghy hebt gemaecht	thou hast made
Hy heeft gemaecht	He hath made.

Meerd.	Plur.
Wy hebben gemaecht	We have made
Ghy-l. hebt gemaecht	Ye have made
Sp-l. hebben gemaecht	They have made.

Doozleden / The Prater-pluperfect.

Enck.	Sing.
Ick hadde gehoozt	I had heard
Ghy haddet gehoozt	thou hadst heard
Hy hadde gehoozt	He had heard.

Meerd.

Meerd.	Plur.
Wy hadden gehoozt	We had heard
Ghy-I. haddet gehoozt	Ye had heard
Sy-I. hadden gehoozt	they had heard.

Enck.	Sing.
Ich hadde gemaecht	I had made
Ghy hadt gemaecht	thou hadst made
Hy hadde gemaecht	He had made.

Meerd.	Plur.
Wy hadden gemaecht	We had made
Gy-I. haddet gemaecht	Ye had made
Sy-I. hadden gemaecht.	They had made.

Toekomende tijdt / The Future tense.

Enck.	Sing.
Ich sal hooren	I shall hear
Ghy sult hooren	Thou shalt hear.
Hy sal hooren	He shall hear.

Meerd.	Plur.
Wy sullen hooren	We shall hear
Ghy-I. sult hooren	Ye shall hear
Sy-I. sullen hooren	They shall hear.

Enck.	Sing.
Ich sal maechen	I shall or will make
Ghy sult maechen	thou shalt make
Hy sal maechen	He shall make.

Meerd.

Meerd.	Plur.
Wy sullen maechen	We shall make
Ghy-I. sult maechen	Ye shall make
Sy-I. sullen maechen	They shall make.

Gebedender wijsse / The Imperative mood.
Geentw. The Present.

Enck.	Sing.
Hoozt ghy	Hear thou
Dat hy hoore	Let him hear.

Meerd.	Plur.
Hooren wy	Hear we or let us hear
Hooret ghy-I.	Hear ye
Dat sy hooren	Let them hear.

Enck.	Sing.
Maecht ghy	Make thou
Dat hy maecht	Let him make.

Maechen wy	Make we or let us make
Maechet ghy-I.	Make ye
Dat sy maechen	Let them make.

Wenschende wijsse / The Optative mood.
Geentw. Present.

Ghy dat ich hoore	Oh that I hear &c.
Ghy dat ich maechte	Oh that I make &c.

Ontvolhoomen	The Imperfect.
Ghy dat ich hoorde	O that I heard &c.
Ghy dat ich maechte	Oh that I made &c.

Vol.

Dolkoom. *The Prater-perf.*

Geh dat ick gehoort hebbe *Oh that I have heard &c.*

Geh dat ick gemaect hebbe! *Oh that I have made! &c.*

Doozeden / *The Prater-pluperf.*

Geh dat ick gehoort hadde *Oh that I had heard &c.*

Geh dat ick gemaect hadde! *Oh that I had made! &c.*

The Future Tense in the Optativ is seldom used.

Onbepaelde wijsse / *The infinitiv mood.*Gegentw. *Pres.*

Hooren *to Hear*

Maecken *to Make.*

Toekomende / *The Future.*

Hier na hooren *to Hear hereafter*

Hier na maken *to Make hereafter.*

Dolkoom. en Dooz. *The Prater-perf. and Prater-pluperf.*

Gehoort-hebben ofic *to Have or had heard*

Gemaect hebben ofic *to Have or had made.*

hadden

Deel

Deelneemingen / *The Participles.*

Gegentw. *Pres.*

Hoorende *Hearing*

Maeckende *Making.*

Doozede. *Prater-perf.*

Gehoort *Heard*

Gemaect *Made.*

Here follow the *Passiv Verbs.*

Gehoort werden *to be heard*

Gemaect werden *to be made.*

Toonende wijsse / *The Indicativ mood.*Gegentw. *Pres.*

Enck. *Sing.*

Ich ben or woerde ge- *I am heard*

hoort *Thou art heard*

Hy zijt or woert ge- *He is heard.*

hoort

Alleerd. *Plur.*

Wy zyn or woerden ge- *We are heard*

hoort

Hy-l. zijt or woert *Ye are heard*

gehoort

Sy-l. zyn or woerden *They are heard.*

gehoort

F

Enck.

Enck.	Sing.
Ick ben or woꝝde ge- maecht	I am made
Ghy zyt or woꝝdt ge- maecht	Thou art made
Hy is or woꝝdt ge- maecht	He is made.
Meerd.	Plur.
Wy zyn or woꝝden ge- maecht	We are made
Ghy-I. zyt or woꝝdet gemaecht	Ye are made
Sy-I. zyn or woꝝden gemaecht	They are made.

Onvolloomen / *The Prater-imperf.*

Enck.	Sing.
Ick was or wierde ge- hoozt	I was heard
Ghy waart or wierdt gehoozt	Thou wast heard
Hy was or wierde ge- hoozt	He was heard.
Meerd.	Plur.
Wy waaren or wier- den gehoozt	We were heard
Ghy-I. waert or wier- dt gehoozt	Ye were heard
Sy-I. waaren or wier- den gehoozt	They were heard.

Enck.

Enck.	Sing.
Ick was or wierde ge- maecht	I was made
Ghy waart or wierdt gemaecht	Thou wast made
Hy was or wierde ge- maecht	He was made.
Meerd.	Plur.
Wy waaren or wier- den gemaecht	We were made
Ghy-I. waert or wier- det gemaecht	Ye were made
Sy-I. waaren or wier- den gemaecht	They were made.

Volloomen / *Prater-perfekt.*

Enck.	Singular.
Ick ben gehoozt ge- weest	I have been heard
Ghy zyt gehoozt ge- weest	Thou hast been heard
Hy is gehoozt geweest	He hath been heard.
Meerd.	Plural.
Wy zyn gehoozt ge- weest	We have been heard
Ghy-I. zyt gehoozt ge- weest	Ye have been heard.
Sy-I. zyn gehoozt ge- weest	They have been heard.

F 2

Enck.

Enckel.	<i>Singular.</i>
Ick ben gemaecht ge- weest	<i>I have been made</i>
Ghy zijt gemaecht ge- weest	<i>Thou hast been made</i>
Hy is gemaecht ge- weest	<i>He hath been made.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy zijn gemaecht ge- weest	<i>We have been made</i>
Ghy-l. zijt gemaecht geweest	<i>Ye have been made</i>
Sy-l. zijn gemaecht ge- weest	<i>They have been made.</i>

Doozleden *The Prater-pluperf.*

Enckel.	<i>Singular.</i>
Ick hadde gehoozt ge- weest	<i>I had been heard</i>
Ghy hadt gehoozt ge- weest	<i>Thou hadst been heard</i>
Hy hadde gehoozt ge- weest	<i>He had been heard.</i>
Meerd.	<i>Plur.</i>
Wy hadden gehoozt geweest	<i>We had been heard</i>
Ghy-l. haddet gehoozt geweest	<i>Ye had been heard</i>
Sy-l. hadden gehoozt geweest	<i>They had been heard.</i>

Enck.

Enck.	<i>Sing.</i>
Ick hadde gemaecht geweest	<i>I had been made</i>
Ghy hadt gemaecht geweest	<i>Thou hadst been made</i>
Hy hadde gemaecht ge- weest	<i>He had been made.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy hadden gemaecht geweest	<i>We had been made</i>
Ghy-l. haddet gemaecht geweest	<i>Ye had been made</i>
Sy-l. hadden gemaecht geweest	<i>They had been made.</i>

(Coekomstende tijdt) *Future tense.*

Enckel.	<i>Singular.</i>
Ick sal gehoozt zijn or worden	<i>I shall be heard</i>
Ghy sult gehoozt zijn	<i>Thou shalt be heard</i>
Hy sal gehoozt zijn	<i>He shall be heard.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy sullen gehoozt zijn	<i>We shall be heard</i>
Ghy-l. sult gehoozt zijn	<i>Ye shall be heard</i>
Sy-l. sullen gehoozt zijn	<i>They shall be heard.</i>

F 3

Enck.

Enck.	<i>Sing.</i>
Jest sal gemaect wo- den or zijn	<i>I shall be made</i>
Ghy sult gemaect zijn	<i>Thou shalt be made</i>
Hij sal gemaect zijn	<i>He shall be made.</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Wy sullen gemaect zijn	<i>We shall be made</i>
Ghy-l. sult gemaect zijn	<i>Ye shall be made</i>
Hy-l. sullen gemaect zijn	<i>They shall be made.</i>

Gebiedende wijze / *Imperat. mood.*

Enck.	<i>Sing.</i>
Zijt or weest gy ge- hoort	<i>Be thou heard</i>
Dat hy zy gehoozt	<i>Let him be heard</i>
Meerd.	<i>Plural.</i>
Laet ons gehoozt worden	<i>Let us be heard</i>
Dat ghy-l. gehoozt wordet	<i>Be ye heard</i>
Dat hy-l. gehoozt wo- den	<i>Let them be heard.</i>

Enck.	<i>Sing.</i>
Zijt or weest gy ge- maect	<i>Be thou made</i>
Dat hy zy gemaect	<i>Let him be made.</i>

Meerd.

Meerd.	<i>Plural.</i>
Laet ons gemaect worden	<i>Let us be made</i>
Dat ghy-l. gemaect wordet	<i>Be ye made</i>
Dat hy-l. gemaect worden	<i>Let them be made.</i>

The *Subjunctiv*, *Optativ*, and *Potential Moods* are the same with the *Indicativ*; they are onely distinguished by these signs before them: the *Optativ* hath *och* or *Oh that!* the *Subjunctiv* *want*, *neer* & *als when*: the *Potential* *magh* or *kan* / *may* or *can*.

Onbepaelde wijze / *The Infinitiv Mood.*

Geentw. Present, & Onvoltoom. Imperf.	
Gehoozt werden ofte zijn	<i>to be heard</i>
Gemaect werden ofte zijn	<i>to be made.</i>
Voltoom. Præter-perf. and Doozl. Pluperf.	
Hebben or hadden ge- hoost geweest	<i>To have or had been heard</i>
Hebben or hadden ge- maect geweest	<i>To have or had been made.</i>
Deelneemingen / The Participles.	
(Geentwoozdigh / Present.	

Zijnde or wesende gehoozt	<i>being heard</i>
Zijnde or wesende gemaect	<i>being made.</i>
Voltoom. ende Doozl. Præter-perf. and Pluperf.	
Gehoozt	<i>Heard</i>
Gemaect	<i>Made,</i>

F 4

Nota.

Nota. These foregoing Rules and Examples have been produced for their satisfaction, who affect the old way of Declension of Verbs. But sith these seem something tedious & difficult, at least to them who understand not the Latin manner of formation; 't were best to contract the same; & seeing the *Potentiall*, *Optativ* and *Conjunctiv* Moods are in substance the same (excepting onely the additional Adverbs or Conjunctions) these 3. may be accounted but one Mood, so remain but 4. and for that these also concur with the *Indicativ*, We need allow no more than 3. Moods; viz. the *Indicativ*, *Imperativ*, & *Infinitiv*, namely, as to variation in declension.

And yet for a shorter way of declining Verbs, Take this following Example (by which all other verbs Activs may be varied) wherein the Moods and Tenses that are of necessary Use are included, and concluded under 7. Articles, or manners of variation: viz. from the Infinitiv *nemen* to take,

1. *Ich neem* I take, *ghy neemt* thou takest, *hy neemt* he taketh.

Meerd. *Plur.* *Wy neemen* we take, *ghy lieben neemt* ye take, *hy neemen* they take.

2. *Ich nam* I took &c.

3. *Ich heb genomen* I have taken &c.

4. *Ich sal neemen* I shall take &c.

5. *Neemt ghy* Take thou &c.

6. *Als ich soude neemen* When I should take &c.

Och dat ich soude neemen Oh that I could take! &c.

Neemende Taking.

Genomen Taken.

Nota.

Nota. This Verb *Neemen* is not according to the Rules of the fore-mentioned Conjugations: from which Rules also are exempted many more; which follow in the next §.

SECTION VI.

Examples of such Verbs as are, wholly or in part, irregular from the 4. Conjugations; and are, from the Greek word *ἀνωμας*, counted *anomalous*: as *bak* bake, *bakste* baked, in the preterimperfect; &c, besides *gebakst* hath baked, it hath also *gebakken* in the Preterperfect: So *blas* blow, *blies* blew, *geblazen* blow'd or hath blown.

Bederf spoil, *bedorft* / *bedorven*.

Bid command, *proffer*, *bood* / *gebooden*.

Bedriegh deceive, *bedroogh* / *bedrogen*.

Breng bring, *braght* or *brocht* / *gebrocht*.

Breek break, *bract* / *gebroken*.

Bevel command, *beveelde* or *beval* / *bevelen*.

Bid pray, *bad* / *gebeden*.

Binde bind, *bond* / *gebonden*.

Begin begin, *begon* or *begost* / *begonnen*.

Buigh bend, *boogh* / *gebooghen*.

Denck think, *daght* or *daght* / *gedaght* or *gedoght*.

Ding cheapen, *daugh* / *gedongen*.

Dee do, *dede* / *gedaen*.

Draagh carry, *drocgh* / *gedraagen*.

Drinck drink, *dronck* / *gedroncken*.

Dringh press, *drongh* / *gedronghen*.

Dwingh force, *dwongh* / *gedwongen*.

Eet eat, at, *ghegheten*.

Ga go, *ghinch* / *ghegaan*.

F 5

Oberf

Cheef give, *ghaf gave*, *ghegeeven have given*.
Cheere heal, *ghenas*, *gheuezen*.
Gly slide, *glee* / *gegleden*.
Glim glow, *glom* or *glomde* / *geglommen*.
Gheniet enjoy, *genoot* / *ghenoten*.
Ghiet found (Metals) *ghoot* / *gheghoten*.
Hang hang, *hing* / *ghehangen*.
Hebbe have, *hadde* / *hebbe ghehadt*.
Heet bid, *hiet* / *gheheeten*.
Help help, *hielpt* / *geholpen*.
Houde hold, *hielde* / *gehouden*.
Houw chop, *hiuw* / *ghehouwen*.
Kan can, *kon* / *ghekonnen*.
Kieze chuse, *koos* / *ghekoosen*.
Klim climb, *kloim* / *geklimmen*.
Klinck found, *klonck* / *geklonken*.
Kome come, *quam* / *ghekoonten*.
Koop buy, *koght* / *ghekoght*.
Krimp shrink, *kromp* or *krimpte* / *gekrompen*.
Laat leave, *liet* / *ghelaaten*.
Lach laugh, *lough* or *laghte* / *ghelaght*.
Lees read, *las* / *gelezen*.
Ligh or *leggh* lay, *lagh* / *ghelegghen*.
Liegh ly, *loogh* / *ghelooghen*.
Maggh may, *moght* / *ghemoghen*.
Riep call, *riep* / *ghevoepen*.
Ruik smell, *riech* or *roock* / *gheroken*.
Scheer shave, *schooz* / or *scheerde* / *geschoren*.
Scheyde depart, *scheidde* / *gescheyden*.
Schep create, *schiep* / *geschaapen*.
Schelde slander, *scholde* / *gescholden*.
Schiet shoot, *schoot* / *geschooten*.
Schuif draw or push, *schooft* / *gheeschoven*.

Sla

Sla beat, *sloegh* / *gheslaeghen*.
Slaap sleep, *sleep* / *gheslapen have slept*.
Sluit shut, *sloot* / *gheslooten*.
Smelt melt, *smolt* / *ghesmolten*.
Smuit snuff, *smoot* / *ghesnoten*.
Spin spin, *spoon* / *ghesponnen*.
Spreek speak, *spzah* / *ghesproken*.
Springsh leap, *spring* / *leap'd*, *gesprongen have leap'd*.
Staan stand, *stont* / *ghestaan*.
Streck stick, *stach* / *ghestrecken*.
Steel steal, *stal* / *ghestolen*.
Stier die, *stierf* or *stof* / *gestorven*.
Stink sink, *stanch* / *ghestonken*.
Stoot push, *stiet* or *stoote* or *stootede* / *ghestooten*.
Stuif bring to dust, *stooft* / *ghestooden*.
Sweer swear, *swoor* / *gesworen*.
Swel swell, *swol* / *geswollen*.
Swelg swallow, *swolgh* / *gheswolgen*.
Swem swim, *swom* / *gheswommen*.
Treck draw, *trock* / *ghetrocken*.
Daar fare, *voer* / *ghevaren*.
Val fall, *viel* / *gheballen*.
Vangh catch, *vingh* / *ghevanghen*.
Veght fight, *vocht* / *ghevochten*.
Vergeet forget, *vergat* / *vergeeten*.
Verlies loss, *verlooz* / *verlooren*.
Verstind devours, *verstont* / *verstonden*.
Vindt find, *vondt* / *ghevonden*.
Vliede flee or avoid, *vlood* / *ghevlooden*.
Vliegh flee, *vloogh* / *ghevlooghen*.
Vries freeze, *vroos* / *ghevrosen* or *ghevzoren*.
Wasschen wash, *wiesch* / *ghewasschen*.

F 6

Wag

Was wax, wies waxed, gheswassen have waxt.
 Weef weav, weefde/ ghesweven or gewoven.
 Weet know, wist/ ghesweeten.
 Werf purchase, werfde/ geworven or berwor-
 ven.
 Werk work, wroght or wraight/ gheswroght.
 Werp throw, wierp/ gheswoepen.
 Win gain, won/ gheswommen.
 Winde winde (yarn) woude/ gheswonden.
 Worde am or become, werde or wierde/ gewor-
 den.
 Wring wring, wrogh/ gheswongen.
 Zegge say, zeyde/ gheseyd.
 Zende send, zondt/ ghesonden.
 Zie see, zagh/ ghesien.
 Ziede seeth, zood/ ghesooden.
 Zing/ sing, zong/ ghesonghen.
 Zinck/ sink, zonck/ ghesonken.
 Zit sit, zat/ gheseten.
 Zoek/ seek, zoght/ ghesoght.
 Zuigh suck, zwoogh/ ghesoghen.
 Zuip sup, zoop/ ghesopen &c.

SECTION VII.

Of Verbs Impersenal.

Verbs Impersenal (onpersoonlicke werck-
 woorden) are such as have no distinction or
 variation of persons; but are onely conjugated in
 the Third Person: And are both known and de-
 clined by the setting the Particle *Het It*, before
 them: And are ordinarily used in the Singular
 number.

These may be declined through all Moods and
 Tenses

Tenses in Verbs both of the *Activ* and *Passiv*
 Voice.

Examples of *Activ Impersonals* declined are
 these.

Het behaaght *It pleaseth*
 Het behaagde *It pleased or did pleas*
 Het heeft behaaght *It hath pleased*
 Het hadde behaaght *It had pleased*
 Het sal behagen *It shall or will pleas.*
 Laet het u behagen *Let it pleas you.*
 Maagh het u behagen *May it pleas you.*
 Och of het u behagen maagh of moaght *Oh that it
 may or might pleas you!*
 Als het u behagen sal *As it shall pleas you.*
 Het regent *It raineth*
 Het regende *It rained or did rain*
 Het heeft geregent *It hath rained*
 Het hadde geregent *It had rained*
 Het sal regenen *It shall rain.*
 Laet het regenen *Let it rain.*
 Het mochte/ konde/ woude ofte soude regenen
It might, could, would or should rain &c.

In like manner may be declined

Het lust or vermaectit *It delighteth.*
 Het betaemt *It becometh, het betaemde &c.*
 Het behoort *It ought or belongeth.*
 Het schijnt *It seemeth.*
 Het blijcht *It appeareth.*
 Het vriezst *It freezeth.*
 Het brandt *It burneth.*
 Het waeyt *It bloweth.*

Impersonals of the *Passiv Voice* have ordinarily
 Het is *It is*, with the Derivatives of *Is*, before
 them;

them: as Examples both in Affirmativ and Negativ Expressions will show: as

Het is bequaem *It is meet, or decent, or fit*

Het was bequaem *It was meet*

Het heeft bequaem geweest *It hath been meet*

Het hadde bequaem geweest *It had been meet*

Het sal bequaem zijn *It shall or will be meet.*

Het mochte ofte soude bequaem zijn *It might or should be meet. So*

Het wort geseyt *It is said.*

Het is / ofte het is niet / noodigh *It is, or it is not needfull.*

Het is / ofte het is niet / behooflick *It is, or it is not requisite or convenient. &c.*

Some *Impersonals* have a Pronoun following them, sometimes of the *Accusativ*, but more commonly of the *Dativ Case*: as

Het is hem leet *It is to him a grief.*

Het rouwt my *It repenteth me.*

Het lust u *It delighteth you.*

Het verbijert hem *It grieveth him.*

Het walght my *It lorheth me.*

Het jammert my *It pitieth me. &c.*

Often in stead of *het* the word *men* is set before the *Impersonals*: and then it sometimes imports as much as *each one*, sometimes as *they*. As *men seght men report*, or *one reports*, being of like signification with *het is geseydt it is said*, or *het gerucht gaet the report goeth*: and so may it be declined: as

Men seidt one saith, men heeft geseydt one hath said; and men or sy hebben geseydt they have said, men or sy hadden geseydt they had said,
men

men or sy soude hebben geseydt *they should have said. So*

Men leest one reads, men hoort one hears, men geloofst one beleeveth; which is the same with het wort geloofst it is believed: &c.

CHAPTER VII. OF PARTICIPLES.

Participles Deel-woorden are derived, or participate of Verbs, are used and declined as Nouns Adjectivs, betokening the thing they express with the circumstance of Time.

Participles in the *Dutch Language* are generally accounted to be but two, expressing two distinct times, *viz.* present and past; being derived from the present and prater-perfect Tense; the former being Activ, the latter Passiv.

SECTION I.

Observations about the Participles.

Observ. 1. *Participles* of the Present tense; (which in *English* terminate in *ing*, as *hearing*) do end in *Dutch* in *ende* / as *leezende reading, wenshende wishing*: and thus, as Adjectivs, are joynd to Substantivs; as *de minnende man the loving man, de minnende vrouwe the loving woman, het minnende wijf the loving wife.*

Observ. 2. When Pronouns are joynd with Diminutiv Nouns, the *e* in the end is cut off, or not pronounced: as *een vallendt / rather than vallende muerken a falling little wall; een grootsjend /*

jend/ rather than *groeppende boomken*; a *growing little tree*.

Observ. 3. The Participles of the Præter Tense, or Time past, are compounded with the particles *be / ge* and *ver* præfixed: as *befchreeven* described, *befproken* bespoken, *gehoyen* and *verhoyen* chofen, *gekruyft* crucified, *verloren* lost.

Observ. 4. Participles of the Præterit Tense of the three first Conjugations end in *d / de* or *t*: as *gevraagd* asked, *geleerd* learned, *gecocht* bought, *gezocht* wrought: the other in *en / as* *gebonden* found, *gebrofen* frozen.

SECTION II.

Examples of the Declensions of Participles of both Tenses.

	<i>Singular.</i>
<i>Enck.</i>	<i>En leefende jongelinc a reading young man.</i>
<i>Noem.</i>	<i>En leefende jongelinc a reading young man.</i>
<i>Bacr.</i>	<i>Eenes or van een leefende jongelinc of a reading young man.</i>
<i>Gov.</i>	<i>Men een leefende jongelinc to a reading young man.</i>
<i>Aankl.</i>	<i>En leefende jongelinc a reading youngman.</i>
<i>Afin.</i>	<i>Van een leefende jongelinc from a reading young man.</i>
 <i>Plural.</i> 	
<i>Meerd.</i>	<i>Plural.</i>
<i>Noem.</i>	<i>De leefende jongelingen the reading young men.</i>
<i>Bacr.</i>	<i>Der or van de leefende jongelingen of the reading young men.</i>

Gov. Men

<i>Gov.</i>	<i>Men de leefende jongelingen to the reading young men.</i>
<i>Aankl.</i>	<i>De leefende jongelingen the reading young men.</i>
<i>Afin.</i>	<i>Van de leefende jongelingen from the reading young men.</i>

	<i>Singular.</i>
<i>Enck.</i>	<i>Enck.</i>
<i>Noem.</i>	<i>Het gedruckte boeck the printed book.</i>
<i>Bacr.</i>	<i>Des or van het gedruckte boeck of the printed book.</i>
<i>Gov.</i>	<i>Men het gedruckte boeck to the printed book.</i>
<i>Aankl.</i>	<i>Het gedruckte boeck the printed book.</i>
<i>Afin.</i>	<i>Van het gedruckte boeck from the printed book. &c.</i>

CHAPTER VIII.

Of Adverbs.

AN Adverb, *En* *Wey-woydt* or *Wp-woydt* / is a Part of Speech not capable of Declension, joynt to another word to help to declare it's signification: as *Wp fiet klaerlych* He seeth clearly. *Ich liep spoedelijch* I ran speedily.

There are sundry *Adverbs*, and those of various importance: as will appear by reducing them to their severall heads: as

<i>Some be of</i>	1. <i>Time</i> , both present, past, and to come:
	as <i>Hiyden / heden</i> or <i>van dage</i> so day, <i>Hi</i> now, <i>tegenwoordigh</i> at this present. <i>Wadelijch / strachs</i> (strach) thus or forthwith immediately, presently, by and by, or forthwith, <i>oyt</i> or im-

or immermeer *ever*, noyt or nimmermeer *never*, zelden *seldom*, snelijck / raschlijck *quickly*, speedily, gisteren *yesterday*, eer-gisteren *ere-yesterday*, or *the day before yesterday*, laet *late*, onlangs *of late*, or *lately*, hier te voren / or hier voormaels *heretofore*, vroegh *early*, dickwils or dickmaels *often*, ofstentimes.

Moorgen *to morrow*, over-moorgen *over or after to morrow* (an usual abbreviation to express the next day but one) hierna or hier na maels *hereafter*, des anderen daaghs *the other*, that is, *the next day*, wanneer or als when, dan or als dan *then*, eyndelijck *finally*, dagelijck *dayly*, altijdts *always* or *overmore*, tot dat *till that*, eer ere, wat eerder *a little before or somewhat sooner*, daer na *after that*, altemet *sometimes*, vooz before, menighmael *many times*, oberlang and lang geleden *long ago*, vooztijds *in former time*, 's mozgens *in the morning*, 's middaghs *at noon*, 's avonts *in the evening*, 's nachts *at night*, 's mozgens / 's middaghs / &c. being abbreviations of des mozgens / des middaghs.

2. Place Plaets: as hier *here*, daer *there*, waer *where*, ergens *somewhere*, nergens *nowhere* or *in no place*, nessens *besides*, over al *all over* or *everywhere*, elders *elsewhere*, werwaerts *whitherward*, derwaerts *thitherward*, herwaerts *hitherward*, dat heen *that (hence or) way*, dit heen *this way*, van hier *from hence*, van daer *from thence*, tot hier toe *hitherto* or *to this place*, binnen *within*, buyten *without*, na-by *nigh*, neer, verre *far*, verder

Some be of

verder *farther*, ter zijde *afide*, rontom *round about*, vooz *before*, achter *after*, onder *under*, boven *above*, beneden *beneath*, binnewaerts *inwards*, ginder *yonder*, gins en weer *to and again*.

3. Asking or questioning Draginge: as waarom *wherefore*, why? hoe *how*? hoe soo *how so*? niet? or is 't niet *not*? or is it not? wat *what*? waarom niet *why not*?

4. Affirming affirmeringe or a severation: as zeker / voozzeker / zekerlijck *surely*, certainly, voozwaar / waarlijck *truly*, verily, ja *yea*, ja trouwens *yea confidently*, in der daet *indeed*, immerz *so*, truly, *yea*, at the least, sonder twijffel *without doubt*.

5. Denying ontkenninge or verloocheninge / or forbidding verbiedinge: as neen *no*, niet *not*, geen *in no wise*; to which may be added geen and en / which are used as negatives.

6. Number Getal: as eens or eenmaal *once*, tweemaal *twise*, driemaal *thrice* &c. zoo veel maal *so many times*, ten eersten *first* or *firstly*, ten anderen *secondly* or *on the other hand* or *next place*, ten derden *thirdly* &c.

7. Quantity quantitept: as genoegh *enough*, overbloedighlijck *abundantly*, meer of min *more or less*, te veel *too much*, te luttel and te weynigh *too little*, ten minsten *at the least*, soo veel meer *so much more*, seer veel *very much*.

8. Quality qualitept / or hoedanighept: as wel *well*, qualijck *ill*, evilly, badly, wijze *wisely*, armelijck *poorly*, bzoornlijck *boastfully*, naarstelijck *diligently*, geleerdlijck *learn-*

Some be of

learnedly, stoutelijc stoutly, gewillighlijc willingly, gaare and seer gaare gladly or willingly, and very gladly, getrouwelijc faithfully &c.

9. Likeness gelijckheisse / and comparison bergelijcinge: as alsoo so, also, doch also, gelijck as, even eens all one, desgelijcks in like manner, ongelijckelijc unequally, verscheydenlijc differently, na according to, even soo even so, dan than, als as, als wel / as well, soo wel so well, gelijck als even as, hoe or hoe grootelijcks how, or how greatly, meer more, min less, beter better, erger worse, specialijc especially; all Adjectives of the Comparativ degree being also higher reducible.

10. Exhorting or encouraging, aenmaaninge or aenmoedinge: as wel aen go to, sa sa fall on, sluchr speedily, moedigh courageously, wakker aen / lustigh / kloet / gaut / quickly, lively, nimble; lustily, speedily, actively, expertly, readily &c.

11. Warning vermaaninge / waerschouwinge: as siet toe look to it, or take heed, wacht u / watch you, or beware.

12. Asmaging or mollifying versachtenbe: as soetjens / sachtjens sweetly, softly, schoonjens fairly, fraaekens / sijnkens prettily, finely, teerkens tenderly, allengjens gently, by degrees, nauwelijck scarcely.

13. Wishing wenschinge: as och of oh if or oh that!

14. Doubting (or change) twijffeling: as missechien perhaps, moghlijck likely or it may

Some be of

may be, by abontuur peradventure, by gevalle perchance.

15. Gathering together vergaderinge: as te samen together, al te samen or gesamentslijc all together, gelijckelijc alike together, te hoop by heaps, by malkanderen by one another, by een by one.

16. Parting afunder scheidinge: as alleen or ter zijden apart or afunder, anderfins otherwise, elck bysonder each particularly, bysonderlijc / particulierlijc particularly, verscheidenlijc distinctly, voer en na before and after, van malkanderen from one another, hertwaerts en derwaerts hitherwards and thitherwards, or this way & that way.

17. Excluding uytfluytinge: as alleenlijck onely, niet alleenlijck not onely, maer doelt but also.

18. Permitting, admitting or granting toeging: as geuonem it being granted, wel dan well then; dat het soo zy granting that it may be so, hoewel although, al is 't al be it, niet tegenstaende notwithstanding, niet te min nevertheless, sehoon dat het is suppose that it be.

19. Restraining onthouding: as tot dat untill, tot dan till then, tot siug till presently or within a very little time, tot dien tigt or stontd till that time or how.

20. Choosing verkiefsing: as liever rather, lieber dan rather than, beter dan better than, boezmaenlijck chieffy, bysonderlijc especially.

21. A thing

Some of be

21. *A thing not finished van een dingh niet voleynbicht*: as by-hang / by-na / schier almost, well near or nigh, nautwelijcks scarce.

22. *Order Order*: as ten eersten first, eerstelijck or voozt eerst firstly or for the first, ten tweeden secondly &c. hier na hereafter, daer na or namaals afterwards, ten lesten lastly, in 't eynde in fine.

23. *Shewing wijsende or toonende*: as siet behold, lo, see, siet hier look or see here, siet daer see there.

24. *Extending upt-treckende*: as te veel or te seer too much, te verre too far, al te langh all too long.

25. *Explaining beduydinge*: as te weten to wit.

26. *Calling roepende*: as ho! sa ho! hem! ho! sa how! hem! whoop!

Nota. 1. Some Adjectivs are used adverbially.

Nota. 2. Many Adjectivs are turned into adverbs, & then in stead of ending in *ick* / they terminate generally in *lijck*; as *mogelijck possible*, *mogelijck possibly*.

Nota. 3. Adverbs admit of degrees of Comparison: as *geleerdelijck learnedly*, *geleerdelijcker* or *meer geleerdelijck learnedlier* or *more learnedly*, *allergeleerdelijcke* or *seer geleerdelijck most learnedly*: *dickwilts often*, *dickwijler oftener*, *dickwijst* or *seer dickwilts ofteneft* or *most often*.

C H A P.

CHAPTER IX.

Of Conjunctions.

A *Conjunction*, *Koppeling* or *tsamen-boeging* / is an indeclinable part of Speech which fitly coupleth Words and Sentences together.

They are of divers sorts & significations.

1. *Copulativ aenhechtende / koppelinge*: as *ende* or *en* and, *ook* / alsoo also, *desgeelijcks* likewise, *met* / mede with, *hiernede bereswith*, *vervolgens* in pursuance or consequently, *noch yet*, *voozts further*, *daer-en-toben* moreover, *benevens* besides.

2. *Disjunctiv scheidende*: as *nochte nor*, *neither*, *en* / niet not, *of* / ofte or, *either*, *ten minsten at least*, *anders* / andersins otherwise, or else.

3. *Adversativ* or *discretiv* *strijdende* of *onderscheidende* or *onderscheidelijck*: as *maar but*, *doch but* or *yet*, *maar of but* or *but whether*, *of schoon* / *hoewel* / *alhoewel* although, *nochtans yet*, *delwijle* the while, *daer-en-tegens* against that, or in contrary, *maer oock but also*, *niet te min nevertheless*, *al is 't schoon* al be it.

4. *Causals* *oorsaeckelijck* or *veroozsaekende*: with *Illativ* *inboerende* &c. as *want* or *om for*, *om dat because*, *waerom wherefore*, *daerom* / *dies* or *derhalven* therefore, *om dies wille* for the sake or cause of this, *nadien dat for* as much as, *nademaal* / *aengetien dat* *sib*, *seeing that*, or *considering that*, *daer toe thereto*, *op dat* that or for that.

5. Condi.

Some be of

Some be

5. *Conditionals* conditionele or bespreke-
lijke: as indien *if*, indien dat *if that*, in ge-
val dat *in case that*, terwijl dat *whilst that*,
of/ ofte *whether*.

6. *Exceptions* uytneemde or uytseurige:
as ten *unless*, uytgenomen *except or sav-*
ing, behalven dat *besides that*, sonder dat
without that, dan alleen *then or but only*,
anderfing *otherwise*.

Nota. 1. There be many Adverbs used also as
Conjunctions.

Nota. 2. The same words may often be used
under the severall heads or sorts of Adverbs and
Conjunctions. And so may some Prepositions be
promiscuously used, yea & Interjections also.

Particularly, when *Prepositions* are set alone
without any Casual word to serve to, they are
changed into or used as Adverbs: as *voor een*
mensch for *before a man*, there *voor* is a *Prepo-*
sition, but *voor* is otherwise an Adverb of Time,
& of order signifying *before*.

CHAPTER X.

Of Prepositions.

A *Preposition*, een *Doozettinge* or *Doozstellin-*
ge / is an indeclinable part of speech usefull
for the right distinguishing the sense of words:
called a *Preposition*, which signifies a *setting be-*
fore, because it is set before other words either
alone & distinct, or in *Composition*: as *alone*,
met mijn vriendt with my friend; *aan sijn broe-*
der to his brother; or in *Composition*, *omgekeert*
turned

turned about, *onbeschaemt* unashamed or *impu-*
dent, *opgeblasen* blown or *puffed up*.

The Prepositions are these which follow:

Na	To unto
Tot	To or at
By	By or through
Totwaerts	Towards
Voor	For & before
Eer	Ere
Eer dat	Ere that
Eer dan	Ere then
Om	About
Om	For
Om & rondt-om	About, or round about
Tegen	Against
Om / viz. op gene zij-	Beyond or on that side
de	
Behalven	Besides that
Binnen	Within
Buiten	Without
Tusschen	Between, betwixt
Boven	Above, on high
Beneden	Beneath, below
Beneffens / nevens /	Besides
benevens or neffens	
Achter	After, behind
Sonder	Without
Onder	Under & among
By / na-by / or dicht-	Nigh, near or hard by
by	
Van wegen	On behalf
Da dat	According to

G

Tot

Tot dat	Until or till that
Met or mede	With
Op	Out or out of
Op	Up or upon
Na & naer	After.

NB. The Preposition *in* signifyeth both *in* & *into*; & is not otherwise distinguishable than by observing the sense of the words wherewith it is joyned. Also *van* is *of*, serving to the genitiv case, & *from*, being set before the ablativ: so *een liefhebber van een plaats* a lover of a place; *hy is vertrocken van de plaats* he is departed from the place.

These particles, as supplying the place of *Prepositions*, are used in composition with other words, whereby their significations are altered and distinguished; viz. *be/ her/ her/ on/ out/ wan*: as *befchrijven* to describe, *verfien* to provide, *herroepen* to recant or to call back, *onaemgenaem* unacceptable, *ontfetten* to rescue, *wanhoop* despair.

That the Use of Prepositions may become more familiar, Take these following examples of some of their constructions:

Tot fijn vader	To his father.
Tot London	At London.
Tot Leyden or na Leyden toe	Towards Leyden.
By defen	By this.
By tijds	Bytimes.
By den wegh	By the way.
Dooz de ftadt	Through the citie.
Dooz den tijdt	Before the time.
Tegenz een vyandt	Against an enemy.

By

Hy quam my tegen	He came to meet me.
Nevens den ftraet	Next the ftree.
Boven de licht	Above the eye.
Na't gebodt	According to the command.
Men de hemelen	To the heavens.
Men de tafel	On the table.
Van gautfchen hert	From or with the whole heart.

Whereto may be added the three particles *ten/ ter* and *te/* thus used in construction:

Ten tijde	In or at the time.
Ten ftrijde gaen	To go to fight.
Ten dage	By day or on the day.
Ten toon te fteilen	To fet to show.
Ten wille zijn	Te be at (ones) will.
Ten beften eynde	To the best end.
Ten goede	In good part.
Ten quade	In ill part.
Ten deele	Partly.
Ten leven	To the quick.
Ten hooghften	At the higheft.
Ter maeltijdt	To or at dinner or meal-time.
Ter buyploft	At the marriage.
Ter plaatfe	At the place.
Ter contrarie	On the contrary.
Ter aerden	To the earth.
Ter doodt	To death.
Ter poozten in-gaen	To go in at the gates.
Ter felfer tijdt	At the fame time.
Ter goeder ure	At a good hour.
Ter laetfter tijdt	At or in the laft time.
Te rade gaen	To confult or to ask counfel.
Te lande	On or by land.

G 2

Te

- De ſcheep** *On ſhip-board or by ſhip.*
De water gaen *To go by water.*
De boot *By or a foot.*
De paart *On boysback.*
De gronde *To the Bottom.*
De rugge *Backward.*
De nacht *To night.*
De recht or ten rechten *Aright or rightly.*
De rechte gaen *To go to law.*
De kort *Too ſhort.*
De langh *Too long.*
De huys or t'huys *At home.*

Where Note, that **De** is ſometimes uſed as **tot** at; eſpecially when mention is made of ſomething that hath been tranſacted & don: as **hy ſtudeerde te Leyden** he ſtudied at Leyden / **het is te Haerlem gemaecht** it is made at Haarlem.

CHAPTER XI.

Of Interjections.

AN *Interjection* (Interjectie or *Cuſſchenwerpinge*) is ſo called from its ſignification in *Latin*; which is a caſting or darting between: and ſo it is an indeclinable abrupt & imperfect kind of ſpeech, expreſſing the affection or paſſion of the mind, of it ſelf, without dependance on or yielding aſſiſtance to another word.

There are ſo many *Interjections* as there are various motions and agitations of the mind: So

Admi-

- Admiration* **Verwonderinge**: as **Och wonderlijk!** *O wonderfull!* **is 't mogelijk!** *is it poſſible!* **hoe! how!** **hoe dus!** *how thus!* **hey!** **holla hoe!** *how ſo!*
Rejoycing **Verheuginge**: as **hey!** **heyda!**
O lyaaf *O brave!*
Sorrow **Droefheyt**: as **helaas!** **ep্লাas!** *alas!* **och my & ey my!** *ah me!* **wee!** **wol!** **ô och arme ziel!** *ô oh poor ſoul!* **wee my!** *wo is me!*
Detestation **Verachttinghe**: as **foep ſie,** **ſchaamje niet!** *ſie for ſhame, or ſhame you not?*
Calling **Kroepinge**: as **hou!** **hey!** **hem!** **hou!** **holla!** **ham!** **hola!**
Thearning **Dreppinghe**: **Wee u!** *wo you, or to you!*
Silence **Stilſwijginge**: as **ſus ſwijght!** **ſus ſtil** *hush, whiſt, mum, ſil.*
Taking heed **Coeſicht**: as **ſie toe** *look to it,* **waght u** *beware you,* **beraght u** *guard ye.*
Scorning **Verachttinghe**: as **wat gh!** **what you!** **ghy dwaes** *you ſo!* with ſuch ill words as ought rather to be concealed.
Exhortation **Wenmoediginge**: as **t'ſa t'ſa** **fall on,** **luſſigh** *luſtily,* **voort** *forwards.*
Laughing **Lachende**: as **ha ha he &c.**

Some be of

CHAPTER XII.

Of the Diſtinction and right Uſe of Some words frequently occurring in the Netherdutch ſpeech.

Van de onderscheppinghe en 't rechte gebuyck

G 3

van

van eenige woorden dickwils voozkomende in de Nederduytsche Tale.

Leaving out Observations of less moment, the Use of these following words is considerable:

1. *Al* / *allen* / *alles* / *als*: Thus distinguished, *In allen* in *all*; viz. Persons; as men, angels &c. as *in allen* they *all*.

In alles in *all*, viz. Things; so that *in alles* is equivalent with *in alle dingen* in *all things*, so *alles goets* for *alle goede dingen* *all good things*; *alles quaets* / that is, *alle quade dingen* *all evil things*.

Al is an Adverb; yet used sometimes for *allen* *all*; as, *sy waren daer al* they were there *all*; sometimes for *alles*; as *ich heb het al* I have it *all*; *al dat ghy wilt* *all that ye will*; and thence is it often used as an Affirmativ; as, if you say, such a thing is not true; the Affirmer replieth *al* / that is, *yes*, or, *but it is true*. Sometimes for *gantsch* or, *gantschelijck* *wholly*; as *'t is al ghedaen* it is *wholly* *don*. Sometimes for *nu* *now*, or *alreede* *already*; as *ich heb het al* I have it *now*. Some use it for *indien* *if*: Sometimes it is used for *alhoewel* *although*; as *al waacke* *ich* *although* I *wake*, *al is 't dat* *all be it* *that*.

Als is used Adverbially for the most part: Sometimes it signifies *as* / & is put for, or used with, the word *gelijck* which in *English* is *like*, *alike*, or *as*: so *dit is als* or *gelijck* *het behoort* *this is as it ought to be*, *gelijck als* *even as*, *gelijckerwijs* *als* *like as*. Sometimes it is put for *doe* / *doen* *then*, or *that time*, as also for *wanneer* *when*; as *als hy* or *doe hy* *dat dede* *then* or *when* or *at what time* *he did* *that*

that, *als* *ich hadde gelezen* *when I had read*; so it is subservient to the Subjunctiv Mood. Sometimes it's used for *maar* *but*; as *sy komen ons niet beschadigen* *als* *dooz* *verraet* *they cannot hurt us* *but* *by treachery*.

Als is likewise used in stead of *terwijl* *dat* *whilst*, *while* *that*, *in the mean while*; as *als* *ich overdenkende was* *whilst* *I was meditating*.

Dan *als* is the same with *van alles*; so it imports as much as *van alle dingen* or *te soozten* *from* or *of all things* or *kinds*.

2. *Dies* is used alone or with other words, to show the cause or condition of a thing: and so it is (alone) as much as to say, *for this cause* or *upon this condition*; and is joyned with these words, *gelijcken* / *halven* / *aangaande*; as *diesgelijcken* *in this* or *in like manner*, *dies-halven* *therefore* or *for that cause*, *dies* *aangaande* *concerning that* or *this cause* or *matter*.

3. *Doch* & *toch*; These have both difference and agreement in their significations: *doch* imports an insinuation by way of intreaty; as *laet doch dat werck gesuoedicht zijn* *let*, *I earnestly pray*, *that work be hastened*: it also signifies *yet*, *nevertheless*, or *at least*: *doch* & *toch* are both taken for Conjunctions discretiv, and so do both signify *but*: *toch* hath further the importance of *waerlijck* *truly*; as *het is toch waer* *it is verely* or *truly* *true*.

4. *Dooz* is ordinarily expressed by the word *by*: as *dit boeck is gedrukt dooz dien* *Authour* *this book is printed by that Author*: sometimes, it betokeneth a cause; as *sy hebben dat dooz* *uyt vrees* *gedaen* *they have don that by*, *through* or *because of* *fear*; Sometimes it is as much as *all over*

(in *Dutch* over al) as *door de gantse werelt* shoyow or over all the world.

5. *En* is variously used: 'tis commonly the abbreviation of *ende* / and so is the same with *and*; as *dese en diergelijke these and such like*: Sometimes it is accepted in a clear contrary sense; and so is a *Negativ*, ordinarily set in a Sentence before *geen* and *niet* *no* and *not*; as *daer en is geen hope there is no hope*; and thus is it frequently with a verb of the Imperativ Mood; as *en doet dat niet do that not: en making niet more forcible*.

Nota. Here is to observed the great difference between the *English* and *Dutch* manner of Expression in this Case: The *English* with the *Latins* make two *Negatives* to import an *Affirmativ*; as *this is not nothing*, that is, *it is something*: whereas the *Dutch* following the *Greeks*, make two *Negatives* to deny a thing more vehemently: as *ich sal 't niet niet doen I shall not nor do it*, that is, *not at all*, or *in no wise*.

6. *Geen* and *geene*: *geen* is a *Negativ*, and signifies *no* & *none*; as *ich sagh geen menschen I saw no men*, *geen van de twee none of the two*: and sometimes it may be rendered *not*; as *ich hebbe geen vier Letteren geschreven I have not written four Letters*; so is *daar geen Mensch? is there not one Man?* But *geene* is as much as *that*, or *that which*, or *those*, being used in both numbers; as, *is daar geene Mensch? is there that Man?* *Het gene ich gekocht hebbe that (or those things) I have bought*: Commonly the particle *het* is put before *gene*, as *het gene* or *'t gene* is *that which*; and *'t gunt* is taken for the same. Sometimes also *gene* imports *he* or *she*.

7. *Na*

7. *Na* & *naer* do both signify *after*; but *naer* is used for *following* & *going after*, as *ga naer naer hem follow or go ye after him*; and *na* imports an imitating of a man or thing; as *ich hebbe na sijn Copy geschreeven / I have written after or imitated his copy*: so *na* is properly in *English* render'd according to; as *het Evangelium na (de beschrijvinge) Marthae the Gospel according to (the description of) Matthew*.

8. *Niet* & *nietz* differ thus, *niet* is *not*, as *ich en voel niet I feel not*, and *nietz* is *nothing*, as *hy heeft nietz he hath nothing*: However, Custom hath also prevailed, so that *niet* is used likewise for *nought*, or *nothing*; as *hy heeft niet te doen he hath nothing to do*, *om niet for nothing*, *te niet doeninge bringing to an end or disannulling*, *te niet gaan to consume or come to nothing*: Some would also use it for *neither*, but very improperly.

9. *Noch* & *nochte* do both signify *nor* & *neither*; as *daer is geen gelt nochte hulpe there is no money nor help*, *noch broodt noch vleesch neither bread nor flesh*: but *noch* hath also another signification, *viz.* it is *yet*, & to that purpose frequently thus used; *noch niet yet not or nor yet*, *noch eens once more or again*, *noch meer yet more*: also *tot noch toe till yet, hitherto*.

10. *Noyt* & *nimmermeer* are both *never* or *nevermore*, only differenced in this, that *noyt* serveth to express what's not past, & *nimmermeer* what shall not be; the former being used with the present, the other with the Future Tense: so *het heeft noyt getweest it hath never been*, *het sal nimmermeer wesen it shall never more be*: though *noyt* be by Some used in the Future Tense also.

G 3

11. 0f

11. *Of* & *ofte* do both signify *or* & *either* : yet *of* is also otherwise used ; as sometimes for *if* ; as *of ghy dat doet if you do that* ; and in some cases it is of like importance with the *English* word *of* ; as *ich tweet daer niet of I know not thereof*. Some use it as *af from* in composition ; so *afnemmen to take off or from*, *to deduct*. Sometimes we hear *al of* for *although*.

12. *Onder* hath a double signification : 1. *Under* or *beneath* ; so *onder d'aerde under the earth* ; 2. *among* ; as *onder ons among us*.

13. *Op* is properly *up, upon*, or *above* : besides which it hath many other uses : as They say, *op den about at evening* ; *op de noon at noon* ; *op dese maniere after this manner* ; *op dese wijs of or on this fashion* ; *op een nieuw again* ; *op heden to day* ; *op het Spaans / op het Frans / op het Engels / after the Spanish, French, English mode or manner* : 't is sometimes used for *in* ; as *op de handt gelt geven to give money in hand*, viz. *as an earnest* ; & Some use *op de werelt* for *in de werelt in the world*.

14. *Op dat* is *to the end that*, or *for that*, or *simply that* ; *op* being joyned to *dat* / to put a greater Emphasis & strength upon the Expression : but it is also further used as *indien dat in case or provided that*.

15. *Ober* is *over* or *above* ; as *ober hooft over or above ones head* : But it is otherwise used also : as for *past* & *gone*, & *ago* ; so *ober lange is long ago*, *long since*, *ober veel jaaren many years past* : further, *ober en weder is here or there* ; and *ober ende weder gaen is to go and come again* : *Ober* is also *on the other side*, or *beyond* ; as *ober de wegh / of*

of ober de riviere te gaen to go over the way, or beyond the river : also *ober al is all over or every where* : also *ober* is as much as *over against*, so is it sometimes used with, sometimes without, *tegen* ; as *hy woont ober or tegen ober mijn huys he dwells over against my house* : likewise they say, *ober maeltijt over meal-time* ; for which the *English* say *at dinner or at supper*. *Ober zijn* is *to be remaining over or above*, & so it imports *to have abundance*.

16. *Pas* / or *passé* comes to pass in abundance of cases : in it self it imports *fitness, opportunity, convenience, agreeableness of time, place or of one thing with another* : ordinarily used as in the following Examples : *pas u gelt make ready your just proportion of money* ; *elck deel ofte lidt op sijn pas every part or member in its or his due proportion* ; *het sal wel te pas komen it shall come well to pass, or well serve the turn* ; so *qualijck te pas unfit or not in fit season* ; *ich heb dat pas gedaen I have just or even now don that* ; 't is *maar pas tien uren 't is but just ten a clock* ; also *wel te pas zijn is to be in very good or passing good health* ; *op dit pas is for this time, or for the present*.

17. *Reys* or *reis* as it is a Noun Substantiv signifieth *a journey or voyage* : but it is also frequently used Adverbially ; and so it betokeneth the same with *maal* / and is joyned with the Adverbs of Number : as *een reys (eenmaal) one time or once*, *de eerste reys the first time*, *de tweede reys the second time*, *dyre reysen thrice or three times* &c. so is *reys* also of frequent use in common speaking : as *ich brengh u reys / or een reys / that is ; I bring it to you, viz. I drink to you once*

or one time: *Grest my dat een reys give me that once.*

18. *Self* / *selfs* / *selve* / *selver* are all of the same importance, signifying *self* and *same*; as *ich self I my self, dat self that same, hy selve heeft that he hath that himself, hy selve heeft dat gedaen he hath don that himself; sy selve hebben dat gedaen they have don that themselves, ter selver tijt at the same time.*

Nota. That *self* / *selve* / and *self* are frequently written with *z* / as *zelf* / *zich* &c.

19. *Sulchs* or *zulch* is used as a Noun Adjective, so signifying *such* or *like*; so in *sulcher maniere in such a manner*; also *over zulchs wherefore* or *therefore*: so is it Substantivly accepted, as *sulchs for sulche dingen such things*: and Adverbially for *diergelijche* or *insgelijchs likewise* or *semblably*.

20. *Tegens* / *jegens* and *tegen* seem to be of a like importance, & yet differ each from other: *tegens* and *tegen* do both ordinarily signify *against*, importing an *enmity* and *contrariety*: now 'tis observed that *tegens* is always thus used; as *hy heeft tegens my gesproken he hath spoken against me*; as also *tegen het gebodt against the commandment*: but *tegen* further signifies a *meeting* one by the way; as *hy quam my tegen / that is, hy quam my te gemoet he came so as to meet me*. So in *English* they say, *he came against me, or met me in the face*: also *tegen den about against the evening*; and *tegen over right over against*, or on the other side: *jegens* is likewise *against*, yet mostly used as the *English* Preposition *to*; as *jegens hem to him*, and *hy zegt jegens my dese dingen / that is, he tell's me these things.* *Tegen* or *jegen* is also used

used as an adverb of time as *tegen donderdagh against thorsday.*

21. *Ten* (as being the abbreviation of *tot den*) *te* / *ter* and also *tot* have many and various significations; many of which may be found in the *X Chapter*, viz. of *Prepositions*.

22. *Der* or *verre* used both Adjectivly and Adverbially signifieth *Far*: but

Der as a Particle in Composition is of great and frequent use for contracting the sense of many *English* words into one *Dutch* word: as *Derbedden to change* or *put one from one bed into another.*

Verbodemen hath a double sense;

1. *To repair* or *renew the bottom of a vessel.*
2. *To unlade* and *lade wares from one bottom* (or ship) *to another.*

Verboederen to *consume one with whoring.*

Verduytschen to *translate any thing out of another language into Dutch.*

Verhopen to *put things into disorder*, or *to turn things* (like *hop*) *that is, hay* *topsy-turvy.*

Verhuurder one that *hireth out*, a *Landlord*, so distinguishing from *huerder* a *Hirer*, a *Tenant*.

Verhuyfen to *remove from one house to another.*

Verplaetsen to *change from one place to another.*

Verzettinge a *setting one before another*. as also a *removing of a thing from one place to another.*

Verzeplinge a *sailing wrong* or *out of the right course.*

Verzilveren to *overlay* ought *with silver.*

Verzwaren to *make a thing more weighty* or *heavy.*

Where Note: That, however the *English* Lan-

guage, in general, is conciser, and may be written in much less room than the Dutch; yet the Dutch have many words (besides these, & such like, already mentioned) very comprehensiv, taking in many English words to express one of theirs. as

Wantschattig significeth a tax of money for freeing a town from being burned.

Waerdigh ready to save; is, when one is just ready to enter a ship and sail; or ready to put foot in stirrop and ride &c.

23. *Uyt* out of is variously used: as *uyt der stad* out of or from the town: *Uyt der* or *uytter* nature out of or by nature: *uyt bevel* by command: *uyt out* or without or abroad: *Uyt* empty or void; so *uyt zijn* to be empty: *het is uyt met hem* it is out or done with him, that is, his credit is gon. *uyt mijn selven* of my own accord: *uyt gantscher herten* with the whole heart,

24. *Wat* significeth somewhat, something, and sometimes any thing, and is used otherwhiles for *welke* which.

Wat? The Interrogativ, is in English, *what?* & used for *waarom?* why? as *wat zijt ghy bezooft?* wherefore are you grieved? and for *hoe veel?* how much? as *wat looft ghy dat?* how much do you ask for, or value that? It is also used as an Interjection: as *wat* or *watte?* what? as if you should say, *what a strange thing is that?*

Wille? besides that, being a Substantiv, it is the same with the English word *will*; is used for *sake*: as *om zijnent wille* / *om harent wille* for *his*, for their sake or sakes.

CHAPTER XIII.

Of the Use of some Figures which the Netherdutch have in common with other Languages.

TO the Etymological handling of words appertaineth the due Observation of such Figures as are ordinarily used in writing and speaking; however both the Rules and terms of Art (being derived from the Greek) be to the generality unknown.

The *Apostrophe* *Apstrooph* occurs most frequently, being known by this mark (') placed above the Letters of a word, namely, when a Letter viz. a vowel, is for shortness or elegancy left out: as 't is for het is it is: and so is this Apostrophical mark serviceable to some of these following Figures:

1. *Prothesis* is when a Letter or syllable is put to the beginning of a word: as for *doch* or *dogh* but, yet or nevertheless is elegantly used *edogh*.

2. *Apheresis* is the taking of somewhat away from the beginning of a word: as *homen* com'd for *gehomen* / *vogetijck* / *singly* for *gevoegelijck* / *het hoest* it behooveth for *het behoest* / *wis sure* for *getwis*.

3. *Epenthesis* is the interposition of a letter or syllable within a word: as *gegeten* eaten rather than *geeten* / *vrijgeid* / *freedom* for *vrijheit*.

4. *Syncope* takes away somewhat from the middle of a word: as *staagh* for *stadijgh* stable or steady, *blijfschap* joy for *blijdeschap* / *spoen* for *spoeden* to make speed, *silbe* for *silabe* syllable, *he'en* for

for *herten* hence or away : so *kloecklijck* for *kloechelijck* *courageously* ; whereby the figure *Synarefis* also takes place ; which is a contracting of 2. syllables , and sometimes 2. words into one ; as *werldt* world for *werelt* / and *'t* folk the people for *het volck* / so *'k* hebbe for *ich hebbe* I have , *'k* zal for *ik zal* I shall , which figure bears also the name of *Crafsis*.

5. *Paragoge* is the adding of a letter or syllable to the end of a word : as *dit* & *this is* by attracting the letter *g* from *ig* so is *dit* thereby increased : so *hy* heester for *hy heeft* he hath , *ditte* for *dit* / *icke* for *ich*.

6. *Apocope* takes away a letter or syllable from the end of a word : as *uw* for *uwe* your ; *en* for *ende* and : this is frequent when a word endeth in *e* / that it is cut off , and an *Apostrophe* used in its place , because of the word next following : as *woud* *hy weten hoe dit 't'outgaent* would he know how to avoid this ? where *e* is cut off both at the end of *woude* and *te*. So is *foud* and *son* used for *soude* should.

7. *Synalepha* is a gluing of two syllables together ; so that though the *e* in the end of a word be expressed, and no *Apostrophical* mark be set there, yet the *e* is there cut off in pronouncing the words : as *de eerste onderrichtinge* the first instruction , is thus spoken *d'eerst* / as if *e* had not been written at the end of those words.

Other *Figures* are not of any great importance in the *Netherdutch* Language.

CHAPTER XIV.

Of Certain Abbreviations , Contractions or cutting short of Some Words, either in writing, or speaking, in Common Use , which Custom , rather than Rule , hath brought into use in the *Netherdutch* speech.

TO omit such Abbreviations as are equally used in other languages & so are commonly known as *E* for *ende* and , *en* for *on* / *ende* for *hoort* &c.

These are such as are either used onely in writing ; or both in writing and speaking ; or in neither.

1. In writing : The Particle *ver* is thus *V* Characteriz ed.

This Character of Abbreviation *z* is oft written: sometimes standing thus (*z* for *ende* and ; for which also *en* or *est* is of most frequent use : but this *z* is more ordinarily found adjoynd to another letter, to make up the end of a syllable : as in

heyt hz ; so *waerheyt* waerhz *truth*.

dat dz *that*.

met mz *with*.

niet nz *not*.

II. *Chy-I.* } are commonly written for

{ *A-lieden* You.

{ *Chy-lieden*

Chy-I. for *sy-lieden* they.

AE. is accounted a more courteous expressing of you : the *E*, being the first Letter of *Edeleheyt*

best coming of *Ebel* gentle or noble; as if *U. E.* were your *Gentilmanship* or your *Worship*. and indeed, many of their Abbreviations in writing have reference to such Titles, as, by the men of the world, are attributed to severall degrees of men: as *U. E. C.* is used to a Magistrate for you; because, besides the Title of *Ebel* / to them is also attributed *Erentfeste* / which is near to the English title *Honorable*: also *U. E. A.* to the Superior sort of Magistracy; that *A.* standing for *Hechtsbaerheyt* importing *high esteem & honorable-ness*.

Hon. Majest. is for *Koningslicke Majesteit* / that is, *Kingly or Royal Majesty*.

H. Stands for *Heylige* / *Heer* Lord.

H. M. for *Hoogh-Moogende* *High Mighty* (the Title of the *States General*.)

G. M. for *Groot-Moogende* *Great Mighty* (the Title of the *States of a Particular Province*.)

S. H. for *Sijn Hoogheyt* *His Highness*.

Capit. for *Capitein* *Captain &c.*

*It is written for *ick I*; and so are multitudes of words & syllables, according to the Rules of the Abbreviating Figures in the former Chapter.

11. In *Writing & Pronouncing*, Syllables or whole words are contracted; as in these Examples following: *Ne'er* for *never* *neither or below*; as *fit neer* *fit down*: whence *Neerduyts* ordinarily for *Nederduyts* *Netherdutch*.

Elkander is *each other*; and that again is contracted into *malhaar* / as *ander* *another* is, by Some, reduced to *aar* / and *anders* *otherwise* to *aars*.

aars. So *ander-half* is *one and a half*, and that likewise is lessened to *aar-half*.

**Swinters* in the *winter*; **Somers* the abbreviation of *des Somers* in the *Summer*: **mozgens* & **ochteus* in the *morning*: **middaghs* at *noon* or at *midday*, **avonts* in the *evening*, *t'avont* at *night*, or *late evening*, *sith the evening ere it be dark* is called the *vooy-avont fore-evening*: **nachts* in the *night*.

Eergisteren the *day before yesterday* or *two days ago*; *eer eergisteren* / *two days before yesterday*.

Overmorgen the *day over to morrow*, or the *next day but one*, or *two days hence* *t'hups* at *home*. viz. at or in the *house*.

Joncker *Joncker* for *Jonck Heer* / that is, *Young Lord*. Thus are severall English words fully expressed by one *Netherdutch* word.

Lastly: There is a compendious way of *affirming* and *denying* neither by *speaking* nor *writing*, easily learn'd; namely, when *One boweth the head forward*, it signifieth *ja yea*, and giveth a full assent to what another propounds: On the other hand, *The shaking the head to and fro* is as much as *neen no*, and betokenes an absolute deniall.

CHAPTER XV.

Of the Characters and Use of Punctuations, viz. the distinguishing Pointings between words or sentences.

Much need not here be said, because the characters differ in nothing from the English, save that

that the *Comma* (,) is in the *Netherdutch* Letter thus (,) printed.

The Use of them is also wel known; The *Comma* signifying a very little breathing-pause.

The *Semi* or half *Colon* (;) a little more pausing.

Colon (:) betokening yet a longer stay.

A *Period* or *full point punctum* (.) is placed, as a full stop, at the end of a sentence.

The *Interrogativ* *Interrogatie* (?) betokeneth the asking of a question.

This (!) is a token of *Admiration* *Verwonderinge* / and so of *wishing* *wenshende*; also of *calling* or *trying out* *uwtroepinge*; and of many *Interjections*.

The *Parenthesis* () or *Note of Insertion* [] is well known to serve for containing an interposed explanatory clause, which, if it were left out, yet would not interrupt the rest of the matter.

The mark of *Division* of syllables *Deelinge* *van syllaben* (˘) or (˙) and the *Hyphen* or *Capulation* *Verbindinge* (-) are the same: The former noting how a word may be divided at the end of one line from the beginning of the next: The latter serving to joyn some words together, to make the sense more intire; as *Groot-vader* *Orand-father*.

THE

THE THIRD PART

Of the Grammar.

O F S Y N T A X I S.

Syntaxis (or *Construction* is the due Connexion of joyning together of *Words* and *Sentences*.

Because Most of the Rules hereof are known by the *Latin Grammar*, and that the same manner of Expression frequently prevails among the *English* as is usual with the *Netherdutch*, it is superfluous, and wholly needless to run over the Method of the Rules of the *Syntaxis*: and consequently this Part of the *Grammar* is but very briefly to be touched.

Yet, sith there are some *Phrases* and *transplacings* of words in Several Sentences peculiar to the *Netherdutch*, and differing from the *English*: It will be of good use to produce some such Observations thereof as at present occur: As for Example:

1. It is of general Observation that the *Genitiv Case* in *Dutch* ends in *s* / and that from the said *Genitiv Case* among the *Nouns* *Adjectivs* are formed many compendious sayings: as *Hij is rechts* he is rights or of the right, that is, he is right-handed; *Hij is slincks* he is left-handed; *Hij is goedt kindts* he is good childs, or he loves children well. *Ghy zijt goedt paerdtts* you love horses well; *Gen bronck water*s a draught of water; *van oudts* from old time; *drooghs moundts* with a dry mouth; *geldts* *genoegh* enough of money: with many such.

2. Ob-

2. *Observ.* That ordinarily where another *Adjectiv* comes in a sentence with a Genitiv Case of a Substantiv or Pronoun, the said *Adjectiv* comes in the last place; as *Hij is dat gelt niet waerdigh* he is of that money not worthy; whereas the *English* say, he is not worthy of that money; *Hij is yetz quaatz uytwerkende* he is some ill out-working: the same is often found when the *Adjectivs* are placed with words of other Cases: as *sy zijn ons gelijck* they are to us like, and not as the *English* speak, they are like to us &c.

3. There is a peculiar Solocism and contradiction of Rule in the Construction of the word *Man* with other words; it being, though of the singular number, yet used plurally: as *alle man* all men; *daer is outrent twintigh ofte dertigh man* there is about twenty or thirty man; where *man* is used for *mannen* men.

So is *dit* this, of the singular number set before verbs of the Plurall: as *dit zijn werelcke dingen*; where *dit* is to be rendered as if it were *these*; so that the sense is *these are wordly things*. thus far hath Custom prevailed.

4. Pronouns Possessivs, being *Adjectivs*, yet are frequently used without the Substantivs they relate to: so this manner of speaking is common: *tot mijnent* at mine viz. house; *tot sijnent* at his; *van haarent* from theirs. *van onsent* from ours; *over mijnent* over against mine, where *huys* house is stil understood. Likewise *de mijnen* and *den uwen* is frequently written, especially in the answering of Letters; as *I have your Letter*, and *hope you have mine*; in *Netherdutch* is ordinarily thus written, *ick heb den uwen / en verhoope* &c.
de

de mijnen hebt; that is according to the literal construction, *I have the yours*, and *hope you have the mine*.

5. The chief thing *Observable* in the *Netherdutch* manner of speaking, is their transplacing of their words otherwise than the *English* do: which appears most, in that they generally place the *Verb* last in a sentence both in writing and speaking: as for *I must go home*, they say, *Sich moet thuis gaan* *I must to house or home go*. *Het selve moet goet en recht zijn* that same must good and right be. *'t Is billich dat men de boosdoenders straffen sal* 'T is equitabe (or just) that men the evil-doers punish shall. &c.

6. There are, in the use of numbers or things wherein numbers are applicable, much variation, and many expressions remarkable: as when 2. figures of a number exceeding 20, are set together the latter of them is first pronounced: as 95 is written and called *vijfen negentigh* five and ninety, and never *ninety five*: so this present year is reckoned *sesstien hondert ses en sechentigh* sixteen hundred six and seventy; but not *seventy six*.

This also is an usual manner of speaking: *een dagh of tien* a day or ten, as *ick sal een dagh 9 of 10 van huys zijn* I shall be from home a day, nine or ten, that is, about 9 or 10 days.

When the Time of the day is inquired after, the *hour* (which is more proper than the *clock*) is constantly mentioned: so it is said *tien uur* (or *upr*) *elfuur* / ten hour, eleven hour, that is, the tenth hour, the eleventh hour, not *eleven a clock*: so *halfelf* / *half twaelf* / *half eleven* that is *half an hour after ten or half hour before eleven*; and *half twelw*

twelve is half an hour after or past (or as the Dutch speak, *over*) eleven, and *to half hour* before *twelve*: &c. so in the rest of the times of the day.

Verb' de halfuyr the third the half hour is two hours and a half: viz. 2. and the half of the third. The like is used in money, goods, or any thing: as *ick hebbe negen de half schellingen* I have nine the half shillings, that is, I have eight shillings and a half: the same manner of speaking is usual with all the numbers.

When a Mans age is questioned; 't is ordinarily answered, *Op is in de dertigh* or *in de vijftigh* in the thirtieth, or in the fiftieth &c. that is, above thirty, or more than fifty years old: or *wel in de fessigh* well in sixty, viz. much above sixty: that kind of speech prevails in other things: as, to the Question, *How many Books may there be?* 't is answered in *de tachtentigh* ofte *negentigh* in the eighty or ninety, that is, above or more than eighty or ninety.

Whereas the English usually say, *this day sevennight*, that manner of speaking is never used nor understood among the Dutch; but they say, *van daagh acht daagen* from this day eight days: as *van daagh acht dagen* quam *ick van huys* this day eight days came I from home &c.

7. To show the greater Respect to a Person spoken or written to; 't is usuall with both the High & Low-Dutch, to use the third person, & oft with some Title added, as in stead of writing or saying *you know it well*, they, in such case, say *mijn Heer* or *sijn Welheyt weet het wel* / that is, *my Lord*, or *his worship* or *his honour know's it well*: which manner of writing is not here re-
count

commended for future use, but only to help to the better understanding such Letters as frequently come to hand in that stile.

8. There are in ordinary speaking and writing Some phrases peculiar to the Dutch, not in use with the English: as *Op sal sich albaer laten vinden* he shall himself there let find, that is, *be found*; when the meaning onely is, *he shall be there*. again, *Ick ben u l. alles goets wenshende* I am you all good wishing; that is, *I wish you all good*. again, *Op zijn met ons drie / of vier* We are with us three or four, that is, *there are three or four of us*.

9. *Lastly*. They have some Expressions of Civility & Courtesie very frequent: So that, whereas An English man asketh *what say you?* the Dutch most commonly say, *Wat belieft u?* *what pleaseth you?* in so much as *Wat seght ghy* *what say you?* is very rarely heard among persons of any moderate deportment. This expression also, *'t is goet* / 't is *seer goet* 't is good, 't is very good, is used upon most occasions.

To conclude: When they would recommend themselves by any messenger to an absent friend, they thus speak, *Seght u byinden* (U. C. *Vader* ofte *Moeder*). *goeden dagh* say your friends (your Father or Mother) a good day: *En seght haer allega'er goeden nacht* and say (that is, bid, or wish) them altogether a good night.

And herewith are concluded the Grammatical Rules for Guiding to the knowledge of the *Netherdutch Language*.

F I N I S.

H

71
D'ENGELSCH E
Ende
NEDERDUYTSCH E
A C A D E M I E.

HET EERSTE DEEL:

Waer in bergaderet en by een gebzacht zijn de
nootwendigste en duydelichste GRAMMA-
TICALEREGELEN; waer door
men allerspoedigst kan gera-
ken tot de volkomen
kennisse der

ENGELSCH E T A A L.

THE ENGLISH

And

NETHERDUTCH
A C A D E M Y.

THE FIRST PART:

Wherein are gathered and brought together the
most Necessary and most Significant GRAM-
MAR-RULES; whereby men may
most speedily attain to the per-
fect knowledge of the

ENGLISH LANGUAGE:

By Dr. E. R.

Tw AMSTERDAM.

Gedruckt by STEVEN SWART, 1676.

D'ENGELSCH E
Ende
NEDERDUYTSCH E
A C A D E M I E.
HET EERSTE DEEL:

Waer in vergadert en by-een gebracht zijn de
noodwendigste en duydelichste GRAMMA-
TICALE REGELEN; waer door
men allerspoedighst kan gera-
ken tot de volkomen
kennisse der

ENGELSCH E T A A L.

T H E E N G L I S H

And

N E T H E R D U T C H

A C A D E M Y.

THE FIRST PART:

Wherein are gathered and brought together the
most Necessary and most Significant GRAM-
M A R - R U L E S ; whereby men may
most speedily attain to the per-
fect knowledge of the

ENGLISH LANGUAGE:

By D^r. E. R.

Tot AMSTERDAM.

Gedrukt by STEVEN SWART, 1676.

Korte Onderrichtinge, nopende
D I T W E R C K.

Dit Werk is in Drie Deelen verdeelt.

I. In Grammaticale Regulen en Exempelen tot onderwijfinge in de Tale die te leeren staet.

II. In t'Samen-fprekingen, Brieven, Wisselbrieven, Cognossementen, ende diergelijke die tot het stuk van Koopmanschap, en andere saken behooren, te gelijk met verscheyde spreek-woorden in beyde de Taalen.

III. In een Woorden-boeck, het welke in plaets van een kleyne *Dictionary*, van veel fouten in het voorige verbeteret, dienen kan.

Het Eerste van dese Deelen bestaet mede in drie saken: *te weten*,

1. In *Orthography* en *Orthology*, ofte Rechtschrijvinge en Pronunciatie van Letteren, Syllaben en Woorden; met het gebruyck van de Toonen.

2. In *Etymology*, te weten, De waere oorspronck, rechte buyginge, t'samen-stellingen, en het eygen gebruyck van Woorden.

3. In *Syntaxis*, ofte een korte, bequame t'samen-knoopinge en stellinge van de Deelen der Redenen onder sich selven.

G R A M-

GRAMMATICALE-REGELEN
Ende
ONDERRICHTINGE

Waer door

DE ENGELSCH E T A A L spoedighlyck
en volkomentlyck kan geleert worden
door foodanige *Nederduytsche* Perfoo-
nen die daar lust toe hebben.

E E R S T E D E E L.

Van Orthography ende Orthology, dat is,
om Letteren, Syllaben, en Woorden recht
te schrijven, en uyt te spreken.

E E R S T E C A P I T T E L.

Van enckele ende t'samen-gevoeghde Letteren.

E E R S T E A F D E E L I N G E.

Van't *Getal*, *Benaminge*, ende *Onderscheydunge*
van Enckele Letteren.

En Letter is een Enckele onverdec-
licke Afbeeldinge eines Gesuydts,
waer uyt de Syllaben en woorden
bestaan.

A Letter is a simple indivisible
Character of a Sound, whereout (or
of which) the Syllables and words consist.

H 3

HET

HET. wett gemeenlijk aangenomen onder ons, dat het *A. B. C.* (ofte *Alphabet*) in 24 Letteren bestaat, 't gene in der daat soo is in de *Grieksche*, *Nederduytsche* en *Engelsche* Taalen: alhoewel de *Hebreen'sche* 22 Consonanten heeft, de welke alleenlijk Letteren zijn, ende 10 *Vocaelen*, de welke punten en ken-tekenen zijn: insgelijk zijn oock de *Chaldeesche* met de *Syrische* en *Arabishe* Taalen, om eygenlijk te spreken, aen het getal van 22 Letteren ofte Consonanten verbonden: 't gene oock geseyt kan werden van de *Latijnsche*, waer in men 22 Letteren telt, *H* alleen maer een aspiratie zijnde, (gelijk in 't *Grieks*) en *W* noyt gebruykt: Welcke allen (niet al te nauwkeurigh zijnde) Wy hier volgens het algemeen gebruyck opstellen. Niet onwetende zijnde dat Sommige 23 Letteren in 't *Latijn* rekenen, de letter *H* mede behoudende, ende de *W* alleenlijk *uytsluitende*: Andere, nauwkeuriger oordeelende, maken van *C. K.* ende *Q.* een Letter in 't gebruyck; *H* achtende (als te vooren) voor niet meer dan een Aspiratie; en weynigh onderscheyt makende tusschen *U* en *Y* &c. brengen 't getal van de *Latijnsche* Letteren tot 19.

Ten anderen, om tot ont tegenwoordigh voorneemen te komen, De *Engelsche*, om dat sy haare Letteren *I* ende *V.* onderscheyden (gelijk de *Nederduytsche* en eenige Anderen) in *Vocalen* en *Consonanten*, reekenen daer op alsoo 26 Letteren: de welke aldus afgebeeld zijn:

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P.
Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. (s.) t.
u. v. w. x. y. z.

Ende

Ende moeten, volgens de *Duytsche* Dialect, ofte manier van spreken, aldus uytgesproken werden; *a. be. ce. de. e. ef. dsbi. aush. ij. ji. ka. el. em. en. o. pe. kn. er. es. te. yn. v. dobbel yn. ex. wy. zed.*

Deze Letteren, zijn verdeelt (gelijk in andere Taalen) in *Vocalen* en *Consonanten*, *Vowels and Consonants*; geen andere Namen in 't *Engelsch* voerende: alhoewel de *Duytsche* de *Vocalen* *Klinkers* en *Self-klinkers* noemen, om dat sy alleen konnen staen, en van haer selven een volkomen gelydt maken; ende de *Consonanten* oock zijn *Mede-lyders* of *Mede-klinkers* genoemt; om dat sy anders geen duydelyck gelydt konnen geven, dan wanneer sy neffens een *Vocael* staen.

De *Vocalen* zijn wel bekend dese *y.* te zijn *A. E. I. O. U.* en oock *Y.* die meest als een *Vocael* gebruyckt is, bysonderlick, in 't cynde van een woordt, alwaer het even eens is, ofte de *y* of *ie* gebruyckt werdt: als *waerdigh* is *worthie* ofte *worthy* &c. Maer als het voor een *Vocael* staet, als dan is 't een *Consonant*; als a *year* een *jaar* / *yesterday* *gisteren*; alwaer het uytgesproken wort gelijk *Nota* als de *Duytsche* *Consonant* *Q.*

Nota. *a* is wat fachter uytgesproken als onder de *Duytsche*; gelijk *ai* in *hair*; wat sijnder als de *Nederduytsche* *a* / en grover als de *e*.

Aldus vinden wy *a* gemeenlijk uytgesproken als in *make* *maken* / *bake* *baken* / *hate* *haten* &c. Maer als de letter *l* volght op *a*, soo wort die breeder uytgesproken, gelijk *an*; soo in *call* *roepen* / *wall* *muur* / *fall* *vallen* &c. Doch in *walk* *wandelen* / en *talk* *spreeken* is die wat fachter, ten zy wanneer de *l* is uytgelaten, en als dan is het *wauk* en *tauw*, welke woorden gemeenlijk soo worden gebruyckt.

H 4

Ka

Ka is van gelijcke pronunciatie met *a*.

be. ce. de. a. pe. te. zijn oock wat fachter gepronuncieert als in het *Nederduytsch*; doch niet als *bi. ci. di. &c.* gelijk Sommige Meesters haer Leerlingen misleyden, met haar sulcks te onderwijfen; want het is maer een-boerachtige manier.

Nota. Dese 6. Letteren verschillen weynigh van de *Nederduytsche* in haer gebruyck: beyde verplicht zijnde aan de selde Regelen.

ef. el. em. en. o. ku. er. es. ex. zed. zijn een ende selve met de *Nederduytsche*, hoewel er by sommigge *ar* genoecht wert.

U. Vocaal, *V.* Consonant, (de welke *Vau* behoort genoecht te worden) en *W.* worden wat grover uytgesproken als by de *Nederduytsche*; maer in 't gebruyck zijn ze een en de selve.

De grootste ongelijckheyt is in dese 4 Letteren *g. h. i. j.*

G wert uytgesproken voor *a. o. u.* ende voor alle Mede-klinkeis gelijk in 't *Duytsch*; maer een weynigh fachter: als *games spelen / gain winst / to gape gaapen / garter houffebandt / gold gout / the gout de sicht / a gun een roet / a gutter een goot / glove handschoen / graca genade / &c.*

Maer als het voor *e* of *i* staet, soo isst geveeenlijck als *dshi*: als

Gender dsbender geslachte

Genealogie dsbencalogie geslacht-register

Gentle dsbentle kecleet

General dsbeneral gemeyn

George dsbordsh Foris

George dsordshet een *Wabaar* / ofie *hals-cieraat*

Gesture dsbesture gebaer

Giant

Giant *Dshijant* een *Kreufe*

Gibe dsbije een *schimp*

Singer dsbindsher *Geugder*.

Uytgenomen dese volgende, waer in de *g* na de *Duytsche* manier wert uytgesproken, (behalven dat de *Engelsche* soo niet spreken door de keel, ten zy dat een *h* volght: als *ghost geest*) *Gees Gausen / to get krijgen / to geld lubben / to beget teelen / together samen / to forget vergeten / singer binger / a dagger een dolck / hunger honger / stronger stercker / anger toorn / to begin beginnen / give geben / gift gade / giddy wispelsturigh / to gird ongozelen / a girde een gozdel / to forgive vergeben / Druggist Drogist / Gilbert Gysbert / Girl Meppje.*

Oock in alle die woorden die eyndigen in *gger*; als *Mede* in die woorden, welckes laetste Syllaben geformeert zijn van *long lang / big groot / beg bevelen / sing singen / bring bzeugen* / wert *G* na de *Duytsche* manier gebruyckt; als *longer*, *bigger* &c.

G in het eynde van een woort wort eenighfins gelijk *k* uytgesproken, maer een weynigh platter: als

King Koning / Dog Hont / Hog Werken / leg been / dig graben / bug omhelsen:

Maer als *g* achter *d* staet, of als *e* volgt op *g*, soo is het wederom als *dsh* gepronuncieert: soo *to lodge logeren of herbergen / Judge Rechter / judging rechtende / judgement oordeel / siege een belegeringe*; alwaer die woorden als *lodsh, judsh, judshing, judshment, sedsh* uytgesproken worden.

Maer het is groot mis-verstand van de Schrijvers, welcke willen dat *gh* soude gelijk *f* uytgesproken

H 5

sproken

ſpreek'n worden, als in *enough* genoegh / en veel andere; alwaar die ſeer weynigh verſchillen van de *Duytſche* gh.

H. is in 't *Engelſch* (aiſth) wat kluchtigh van naam; waer in des zelfs meeſte verſchil van de *Duytſche* beſtaat. Want in 't begin van een Syllabe is *h* van een en de ſelve kracht en geluyt by de *Engelſche* als by de *Duytſche*. De *Derde Aſdeeling* ſal des ſells vremde prononciatie en gebruyck, wanneer by ſommige Conſonanten gevoeght is, duydelijker aenwijzen.

I Vocael is niet na de *Duytſche* manier geſproken: maer ſeer breedt als *ij*; ſoo *time* tijt is als *vijn*, *fire* byer als *fijr*: maer *give* geven en *live* leven met eenige meer, zijn wat korter, als *giv*, *liv*, geſproken.

Nota. Een groote *I* alleen ſtaende, beduyt *I*ſſh in 't *Duytſch*; maer een kleyne *i* ſtaet noyt alleen.

Nota. *i* wort meeſt wat korter geſproken wanneer *e* daer by gevoeght is in 't eynde van een woordt, gelijk in het *Nederduytſch*: alwaar *ie* en de *y* indifferent gebruyckt worden.

J. Conſonant, die behoort *Jod* ofte *jota* genoemt te worden, is niet gebruyckelick dan voor een vocael, (gelijck oock *Vau* ofte *V*. Conſonant) ende die luydt als *Dzhi* of *dzbi*, de ſachte *g* gelijck; deſe 2. Letteren dickwils onderſcheydentlijck gebruyckt zijnde; ſoo *ja*, *je*, *ji*, *jo*, *ju* moeten gelezen worden *dzi ja*, *dzi je*, *dzi ji*, *dzi jo*, *dzi ju*: ſoo voor *Jaan* *Johan* *dzi jon*, *joy* *hzeugde* / *dzi jeſt*, *dzi jey*, to *jeſt* *joſiken* / de *France* groote *J* wat gelijck.

II. AFDEELINGE.

Van de ſamen-gevoegde (compounded) *Letteren*, dat is, *van Twee-kinckers* en *Drie-kinckers*.

En *Twee-kincker* (in 't Engels *Diphthong*) is een ſamen-voegging van 2 Vocalen (ofte 2 ſamen-geknootte Vocalen) in een Syllaab, en alsoo maer een geluydt hebbende.

Om eygentlijck te ſpreken, zijn'er maer weynige rechte Diphthongen; Doch dickmaels zijnder 2 Vocalen by een geſelt, die men *Twee-kinckers* noemt, welcke deze navolgende zijn.

a. e. aa. ai. oi. ay. au. & av. ee. ee. ei. ofte ey. eo. eu. & ew. oa. oi. of oy. oo. on. ow. ua. ue. ui. uo.

æ ende *œ* (genoemt zijnde *a e* ende *o e* diphthongen) komen dickwils in 't gebruyck, maer anders niet als in woorden die uyt de *Latijnſche* Taal geſproten zijn; en luyden niet anders als *æ*; geſchreven zijnde als een letter.

aa wort onder de oneygentlicke Diphthongen gerekent, om dat de *twede. a* geen geluyt geeft; ende wort ſeer ſelden gebruyckt anders als in d'eygentlicke namen: als *Aaron*, *Iſaac* &c.

ai ofte *ay* is gehoort in de woorden *air* licht / *ſaith* geloof / *a pair* een paar / *brains* herſenen / *ſair* ſchoon / *mountain* berg / *deſpair* wanhoop / *ay* in der eeuwigheyt / *day* dagh / *may* wegh.

au ende *aw* is in de volgende woorden *authority* authoriteit / *fraud* bedrog / *land* vryſe / *aw* ontſag / *law* een wet / to *crawl* kruipen / *a ſaw* een ſaagh / *I ſaw* Ick ſagh.

ea is in *ear* reeten / *great* groot / *ſpeak* ſpreken / *beans* boonnen / *meat* ſpijſe / *heart* hert / *reafon* reden / *heaven* hemel / *dead* doof / to *live* overleven /

en veel diergelijke: in alle welcke *ea* over-een komt: met *ee* in *Duytsch*, de *a* geen of weynigh geluyt gevende; als of het *et* &c. was.

ee wert als *ie* uytgesproken, als: *meest he-
quaam / sweest zoet / feest voeten / deed daedt / so see
sien / a theef dief / beer bier / seck soeck / &c.* leest
niet; swier &c.

ei & *ey* altemets als *ee*: gelijk in *deceit bedrog /
receiv ontfangen / valley een dal*: leest *deceet &c.*
altemets als *a* als in *eisher ofte / neither nachte /
zheir haar ofte haarer / they sy / prey buyt / als of
het tha &c.* was: alhoewel het soo gevoeghlick
soude zijn om *ei* gelijk de *Duytschen* te pronuncie-
ren; als in de woorden *weicht gewicht / & eight
acht* oock gebruycklick is.

eo heelt in sommige woorden 't geluydt van *e*
of *ie*: als in *people volck / joopardie gebaar*; leest
piepel ishepardie: in anderen van *o*, als in *George
Joris / dshordsh*.

Ea & *ew* is in *Eunuch Eunuchus* ofte een ge-
sneeden / *send* een oude vpanfschap / *neutral neu-
traal / to brew brouwen / new nieuw / few wey-
nigh / I knew Ick wiste*; alwaar *eu* ofte *ew* soo veel
beduyden als *ieu* in de *Duytsche* Taal.

ie is geschreven in *belief geloof / Priest Priester /
grief vroeffer / field velt / friend vrient*. Maer *ie*
in 't eynde van een woordt is geen Diphthong,

oa wert uytgesproken als 'twee *oo* in 't *Duytsch*:
als *boat boot ofte schuyt / oar riem / soat rock*, to
boast roemen / broad breed: leest *boos, oor &c.*

oe een Diphthong, maer geen een ofte enkele
Letter zijnde, wert somtijts gepronuncieert gelijk
oe in *Duytsch*: als in *shoe, schoen, schoent / schoe-
nen / gock in doe doen*; maer de *e* in 't woort
doe

doe kan wel uytgelaten worden; maer meermals
is 'et gelijk *oo* in *Duytsch*; als in *toe een teen /
foe een vpanf*: *Nota*, *e* wert dickwils achter *o* ge-
schreven, daer het niet van nooden is.

oi ofte *oy* is gehoort in *void leedigh / oyl oyl
to joynt boegen / oymment salve / joy bijhorfschap /
rejoyce verheugen / a boy een jongen / choice de
keur / oyster oester / point punt / &c.*

Nota. Hier staat wederom aen te mercken, dat
i en *y* in dese Diphthong onderscheydentlick ge-
bruyckt worden in 't midden, maer *y* altoos in 't
eynde des woordts, en geen *i*.

oo luydt als *oe* in *Duytsch*: soo is *too* gelijk
*toe in toe-gift / aldus oock in fool sot / stool stoel /
moon de maan / book boeck / hoop een hoep / root
wortel*: maer in sommige woorden wort het ge-
pronuncieert als een sachte *u*; als in *good goet /
wood hout / wool wolle*: leest *god, wud, will*, en
soo in andre meer.

ou & *ow* luYden dickwils gelijk in 't *Duytsch*:
maer hebben evenwel verfcheyde pronunciatien.

Somtijts wat klaerder op 't *Duytsch*, en mece
als een *o* gelijk uytgesproken: als in *soul ziel
snow sneeuw / to sow sayen / a bowe een boogh /
to know weten ofte hemmen / a bowl een becker
ofte schaal / though alhoewel / to sowl bogelen /
bestow besteden / slow traag / to ow schuldigh
zijn*.

Nota. In veel woorden van diergelijke geluyt,
is het al eens of *sy* met of sonder *u* geschreven wor-
den: als blijkt in *old out / sold verhoeyt / cold
houdt / gold gont / to scold kijven a soldier een sol-
daet / to hold houden*.

Somtijts wat duysterder, en liever als do *Duyt-
sche*

sche oe: als in *hous* *huys* / *mois* een *muis* / *to bow* *buigen* / *a bowl* een *bol* ofte *kloot* / *how* *hoe* / *now* *nu* / *a lous* een *luys* / *our* *onse* / *our* *uyt* / *owl* *uyl* / *town* *stادت* / *blech* *olie* *doop* / *foul* *vuyl* / *a Sow* een *Soch* / een *Dorcken* / *a Cow* een *Koe* / *would* *woude* / *could* *houde* / *ounce* een *unec* / *a mountain* een *bergh* / *window* *venster* / *forrow* *dooftent* / *to follow* *volgen*; alwaer te mercken staet, dat het klaerder of duysterder pronuncieeren van sommige woorden een verschede betekeninge hier in veroorsaect; als in *bow*, *bowl*, *fowl* &c. te sien is.

Somtijts oock is *ou* slechts als *u*: als in *trouble* *moepte* / *you* *u* ofte *ghy* / *double* *tweeboudigh* / *touch* *aanraaken* / *blond* *bloedt* / *gracions* *genadigh* / *prosperous* *voorspoedigh* &c. leest *trubbel*, *yu*, *dubbel*, *tutsh*, *blud*, *gracius*, *prosperus*.

Maer dat yemant geleert heeft dat *ou* ofte *ow* soude als *au* in 't *Duytsch* uytgesproken worden, als *cau* voor *cow* is een groot abuys.

ua geeft een geluyt gelijk *aa*, als in *guard* *beuaren* / of andersins is 'et gelijk in 't *Duytsch* *quarrel* *krackel* / *Gualter* *Wouter* / &c.

ne is diergelijck; alwaer *n* sijn kracht verliest als die achter *g* staet, als in *quest* een *gast*: maer als de *q* voorgaet vereyscht die de kracht van de *n*: als in *quest* *inquisitie* / *question* *vraage*.

Maer *ne* in 't eynde van een woort wort alleenlijck als *n* uytgesproken: als in *true* *waer* / *die* *behoorlijck* / *purfue* *vervolgen*.

ni is meest de *n* gelijk: als in *fruit* *brugt* / *to recruit* *vervullen* / *suit* (at law) *proces* / (in de Rechte.) *suit* (of clothes) een *pact* (klederen,) *a Suit* een *verquest* ofte *smeeking* / *suitable* *gebeenslijck* / *purfue* *vervolging* / *juice* *sap*.

De ch

Doch in sommige woorden geeft *ni* meer geuydt op de *i* ofte *y* lang ofte breed uytgesproken: als in *buy* *kooppen* / en *buye* een *koop* / *a guid* een *leutenant* / *guil* *bedrog* / *to beguil* *bedriegen* / *guise* *tuijse* / *to disguise* *vermommen*: leest *by*, *gijd*, *gijl* &c.

Maer *to build* *timmeren* / wordt als met een korte *i* uytgesproken, als *bild*; alhoewel sommige door onwetenheyt het *buult* noemen: maer seer zijn *ny* misleydt die geleert worden *ni* gelijk *ey* te pronuncieeren.

uo is gehoort in *quoth*: als *quoth* *I seg* *Sels* / *quoth* *he seght* *hy*.

Triphthongs ofte *Diphthangers* zijn alleenlijck dese weynige.

eau. *ieu*. *iew*.

eau wordt gevonden in *beauty* *sehoonsheit*.

ieu in *adien* *baart* *twel* / *Lientenant* *Luytenant*.

iew in *jewel* *jutweel* / *vieu* *besien*.

Nota 1. Alwaar in de handeling van dese voorgeschrevne *Diphthongen* geen mentie gemaeckt wordt van eenige veranderinge des geluyts, daer wordense gepronuncieert even als in de *Nederduytsche* taal.

Nota 2: Daer is seer veel aen gelegen aen de rechte kennisse en 't gebruyck deser *Diphthongen*, alsoo men sonder die de *Engelsche* *Taal* niet perfect kan uytsprecken: en daarom is de *Leere* der selye wat langer gevallen.

H. A. F.

III. AFDEELINGE.

Van de dobbelde Letteren, voornamentlijck samen-gevoegde Consonanten.

CH te samen gestelt wort als *tsh* ofte *tzh* gesproken: soo in 't begin of midden van een woort: *cha, che, chi, cho, chu*, is *tcha, tche, tchi, tcho, tzh*, ende in gelijcke manier in 't eynde: als *each, ech, ich, och, uch*

Moeten gepronuncieert worden als *eatsh, etsh, itsh, otsh, utsh*.

Nota. Dese moeten gesproken worden, met de tongh hart tegen het gehemelte van de mont aan te slaan. De Exempelen volgen:

Chamber, tzhamber hamer / check, tshock besrispen / child & children, tzhildren kint & kinderen / chafen, tshafen gehooren / church tzhurish kierck.

Soo *thatch* dach / *each* elck / *teach* onderwijfen / *breach* bzeuck / *fetch* halen / *which* welke / so *broach* opsteecken / *such* sulck / *teatzh*, *teatzh*, *breatsh* &c.

Uytgenomen de woorden die van 't Grieks kommen, de welke men spreekt ofte behoort te spreken gelijk *k*: als

Charakter merck-teycken / Archangel Hertzs-Engel / Chronicle Kronijck / Melchizedech, leest *Karakter, Arkandzhel, Melkisedek*: want wie anders leest, leest niet recht.

GH 't samen gestelt zijnde, de *H* in 't begin van een Syllabe is als of het gefmolten was in de pronuntiatie: als in *ghost* geest: en even soo is de *G* in 't eynde van een Syllabe: als in *light* licht *night* nacht / *nigh* na-by / *the* *thigh* de *dye* / *rough* ruogh / *a draught*

a draught een *dronck* / *laugh* lachjen / *cough* hoest / *daughter* dochter &c. welke woorden worden gemeenlijck aldus uytgesproken *lijst, nijs, nij, rouh, lauh, couh, &c.*

Th 't samen-gevoecht moeten met de tangh tusschen de tanden gesproken worden: en om dat die soo dickwils in 't gebruyck komen, en om dat de pronuntiatie soo seer swaer valt voor een *Hollander*, soo is 't noodigh vorseheyden Exempelen daer van hier by te brengen: als

<i>thatch</i> or <i>thack</i>	dach
<i>thank</i>	danck
<i>that</i>	dat
<i>thaw</i>	doyen ofte ontbziefen
<i>the</i>	de ofte het
<i>thee</i>	die ofte u
<i>then</i>	dan
<i>thence</i>	van daer
<i>there</i>	daer
<i>therefore</i>	daerom
<i>thereof</i>	daer van
<i>thick</i>	dick
<i>thief</i>	dief
<i>thigh</i>	dye
<i>thimble</i>	vinger-hoedt
<i>thing</i>	dingh
<i>think</i>	denken
<i>third</i>	derde
<i>thirsty</i>	dozstigh
<i>this</i>	dit ofte dese
<i>thisle</i>	distel
<i>thither</i>	derwaerts
<i>thou</i>	du ofte ghy

thorn

<i>thorn</i>	<i>doorn</i>
<i>Thursday</i>	<i>donderdag</i>
<i>thong</i> or <i>alibongh</i>	<i>hoewel</i> ofte al is 't.
<i>thousand</i>	<i>duysent</i>
<i>thraldom</i>	<i>dienftbaerheyt</i>
<i>thread</i>	<i>draedt</i>
<i>three</i>	<i>drie</i> ofte <i>dry</i> .
<i>thresh</i>	<i>dozsfcher</i>
<i>threshhold</i>	<i>een doffel</i>
<i>thrift</i>	<i>faerfaemheyt</i>
<i>to thrive</i>	<i>woofuoedigh zijn</i>
<i>throat</i>	<i>strot</i> ofte <i>gozzel</i>
<i>throne</i>	<i>thoon</i>
<i>to throng</i>	<i>dzingen</i>
<i>to throtile</i>	<i>wozgen</i>
<i>a throw</i>	<i>een werp</i>
<i>a thrush</i>	<i>een Tijftee</i>
<i>to thrush</i>	<i>ftichen</i>
<i>thumb</i>	<i>duym</i>
<i>a thump</i>	<i>een flagg</i>
<i>thunder</i>	<i>donder</i>
<i>thwarting</i>	<i>tegenwoerpinge.</i>

Nota. 't Is hier te merken, dat in veel woorden alwaer de *Duytsche D* gebruycken, *d'Engelfche* hebben *TH* in plaets daer van: gelijk verder blijcken fal door een volgende *Regel*.

Siet oock eenige Exempelen van *th* in 't eynde van woorden van gelijke fwaarigheyt in de pronunciatie: als

<i>faith</i>	<i>geloove</i>
<i>breath</i>	<i>aadem</i>
<i>death</i>	<i>doot</i>
<i>tooth</i>	<i>taut</i>

teeth

<i>teeth</i>	<i>tanden</i>
<i>birth</i>	<i>geboorte</i>
<i>oath</i>	<i>eedt</i>
<i>cloth</i>	<i>laaken</i>
<i>youth</i>	<i>jeugde</i>
<i>with</i>	<i>met</i>

WH heeft niet veel minder fwaarigheyt in deszelfs pronunciatie; een voortdrijvende aedem eyfchende: als blijktt in de volgende Exempelen:

<i>Whale</i>	<i>Walvifch</i>
<i>Wharl</i>	<i>een Werbel</i>
<i>what</i>	<i>wat</i>
<i>a wheal</i>	<i>een puppfiken</i>
<i>Wheat</i>	<i>Carne</i>
<i>Wheel</i>	<i>een Wiel</i>
<i>Whelp</i>	<i>een jongh Hondcken</i>
<i>when</i>	<i>waanneer</i>
<i>whence</i>	<i>van waer ofte waer van daen</i>
<i>where</i>	<i>waer</i>
<i>a Wherry</i>	<i>een Daer-fchuytjen</i>
<i>a Whetstone</i>	<i>een Slijp-fteen</i>
<i>which</i>	<i>welcke</i>
<i>while</i>	<i>terwijle</i>
<i>to whine</i>	<i>fchrepen</i>
<i>a whip</i>	<i>een geffel</i>
<i>whirlwind</i>	<i>een draep-windt</i>
<i>to whisper</i>	<i>luyfieren</i>
<i>Whistle</i>	<i>een fluyt</i>
<i>white</i>	<i>wit</i>
<i>who</i>	<i>wie</i>
<i>whole</i>	<i>gefondt</i>
<i>whom</i>	<i>wien</i>

a Where

a *Whore*
 whose
 why and
 wherefore
 whither

een *Hoer*
 wiens
 waerom.
 waer na toe?

By dese Consonanten kan men *Ti* voegen, waer van dit te aenmercken staet :

Dat die voor een Vocaal staende, meest gepronunciert werden als *st*, gelijk in 't *Duytsch* : als *Allion Actie* &c.

Uygenomen in dese twee voorvallen :

1. Wanneer *x* ofte *s* voor *ti* staan ; als in *mixtion* een menginge / *Fustian Bombazijn* / *combustion* verbrandinge / *Christian* Christeliche / *quation* vrage.

2. Wanneer tot een woordt, dat met *ti* cyn-dicht, een andere Syllabe achter by-gevoeght wordt : als wanneer tot *pity* ontferminge *ous* by-gevoeght wordt dat woort *pitious* ontfermigh-tigh makende, soo behoudt het sijn eygentlicke kracht van *ti* : gelijk oock in *loftier* *hoobaer-diger* / *michtier* *machtiger* / *weighthier* *wichtiger* : en dit heeft oock plaats in *Courtier* een *Hobelinge*.

II. CAPITTEL.

Van de Syllaben.

I. AFDEELINGE.

Van de Beduydinge der Syllaben.

En Syllabe ofte Syllab (in 't *Engelsch* a *Syllable*) afkomstigh van een t'amen-gevoegd *Grieksch*

Grieksch woort *σύνθεσις* ick begripe onder-een / is de versamlinge ofte samen-pronuncierringe van soo veel Letteren, als in eenen aasem uytgesproken zijnde, een geheel, ofte een deel van een woort uytmaakt : als *man man* / *hand handt* / *right recht* / *right-ous rechtveerdigh* / *fol-low-ing* volgende / *la-ment-able* beklagelijck.

II. AFDEELINGE.

Van de Partitie ofte Verdeelinge van Syllaben in een woort.

Regel I. Als een enckel Consonant in 't midden van een woort tusschen 2 Vocalen komt, soo gaecte ordinaris met de volgende Syllabe : als in *ho-nest* *hzoome* / *Ro-man* *Fromem* / *a-bun-dance* *overbloedt* / *to di-rect* *aantwijzen* ofte *onderrichten*.

II. Wanneer een dobbelde Consonant ofte 2 Consonanten in 't midden van een woort gevonden worden, de eerste behoort meestendeel tot de voorige, en de tweede tot de volgende Syllabe : als *er-rour* *duaalinge* / *ac-com-mo-date* *gerieben* / *Con-so-nant* *Mede-slincker*.

III. Maer by aldien twee ofte meer Medeklinckers, die te samen kunnen gepronunciert werden, en een woort bequaemlijck kunnen beginnen, in 't midden van een woort by malkander komen te staan, als dan sal men die aan de leste syllabe koppelen : als *chil-dren* *hinderen* / *ab-bre-viate* *berhozten* / *re-strain* *bedwingen* / *in-cline* *ge-negen zijn* / *in-creas* *bermeerderen* / *For-tress* een *Schanz*.

Noch ans gebeurt het dickenwils dat *s* ende *t*: te samen

samen staande verdeelt worden : als in *justitie* rechtbeerdigheid / *chastiteit* kuischeit.

Nota. 't Is een abuys in Schrijvers en Druckers, die willen dat *s* en *t* altoos de Syllaben moeten beginnen, niet onderscheydende wanneer het soo behoort te zijn, ofte niet: als voor Exempel: in *substantie* substantie / *substitutie* substituyt / *si* moeten de tweede Syllabe beginnen; maer in *chastiteit* kastsijden / de *s* soude met de voorige syllabe gaen; hier geen reden zijnde om de tweede Regel in dese *Afdeeling* te breken.

Desgelijcks segh' ick, van *th*, *pt*, ende *mm*: want dese woorden behoorden aldus gespelt te worden, *cor-rec-ti-on* tuchtinge / *op-ti-iv* wensche / *om-ni-sci-ent* al-wetende.

IV. Wanneer twee woorden in d'*Engelsche Taal* by malkander gekoppelt zijn als een woort, in 't midden twee ofte drie Consonanten by-een brengende, moeten die Consonanten, die tot het eerste woort behoorden, by de eerste syllabe blijven, al schoon een Vocaal volgde: niet tegenstaende, dat volgens de gemeene Regel, de eerste Consonant tot de voorige, en de tweede tot de volgende Syllabe behoorden te kleeven: want alle de andere Regelen moeten aen dese voor de meeste part plaats geven: als *un-der-stand-ing* verstant / *cleav-ing* slijvende / *de-fend-ed* beschermt / *hous-hold-er* huys-houder / a *Preach-er* een *Predikant* / *per-form-ance* volboeninge / *with-out* sonder / &c. niet *under-stand-ing*, *Prea-cher*, &c. om dat *under-stand* & *preach* zijn volkomen woorden van haer selycn; ende soo is 'et met de andere.

III. AFDEELINGE.

Particulier Exempelen van de Spellinge der Syllaben.

Tot gerief van de kinderen, zijn hier eenige Exempelen gestelt van sulcke Syllaben die alleenlijk Deelen van woorden zijn: als

<i>Ab</i> , <i>eb</i> , <i>ib</i> , <i>ob</i> , <i>ub</i>	<i>Ca</i> , <i>ce</i> , <i>ci</i> , <i>co</i> , <i>cu</i>
<i>Ac</i> , <i>ec</i> , <i>ic</i> , <i>oc</i> , <i>uc</i>	<i>Fa</i> , <i>fe</i> , <i>fi</i> , <i>fo</i> , <i>fu</i>
<i>Ad</i> , <i>ed</i> , <i>id</i> , <i>od</i> , <i>ud</i>	<i>Ga</i> , <i>ge</i> , <i>gi</i> , <i>go</i> , <i>gu</i>
<i>Af</i> , <i>ef</i> , <i>if</i> , <i>of</i> , <i>uf</i>	<i>Ja</i> , <i>je</i> , <i>ji</i> , <i>jo</i> , <i>ju</i>
<i>Ag</i> , <i>eg</i> , <i>ig</i> , <i>og</i> , <i>ug</i>	<i>Sa</i> , <i>se</i> , <i>si</i> , <i>so</i> , <i>su</i>
<i>As</i> , <i>es</i> , <i>is</i> , <i>os</i> , <i>us</i>	<i>Va</i> , <i>ve</i> , <i>vi</i> , <i>vo</i> , <i>vu</i>
<i>Ba</i> , <i>be</i> , <i>bi</i> , <i>bo</i> , <i>bu</i>	<i>Wa</i> , <i>we</i> , <i>wi</i> , <i>wo</i> , <i>wu</i>

<i>Qua</i> , <i>que</i> , <i>qui</i> , <i>quo</i> , <i>quu</i>
<i>Ach</i> , <i>ech</i> , <i>ich</i> , <i>och</i> , <i>uch</i>
<i>Ath</i> , <i>eth</i> , <i>ith</i> , <i>oth</i> , <i>uth</i>
<i>Atch</i> , <i>etch</i> , <i>itch</i> , <i>otch</i> , <i>utch</i>
<i>Bag</i> , <i>beg</i> , <i>big</i> , <i>bog</i> , <i>bug</i>
<i>Blā</i> , <i>ble</i> , <i>bli</i> , <i>blo</i> , <i>blu</i>
<i>Brad</i> , <i>bred</i> , <i>brid</i> , <i>brod</i> , <i>brud</i>
<i>Dag</i> , <i>dog</i> , <i>dig</i> , <i>dog</i> , <i>dug</i>
<i>Gag</i> , <i>geg</i> , <i>gig</i> , <i>gog</i> , <i>gug</i>
<i>Hag</i> , <i>heg</i> , <i>hig</i> , <i>hog</i> , <i>hug</i>
<i>Jag</i> , <i>jeg</i> , <i>jig</i> , <i>jog</i> , <i>jug</i>
<i>Glad</i> , <i>bled</i> , <i>sid</i> , <i>chod</i> , <i>chud</i> .
<i>Crag</i> , <i>leg</i> , <i>pig</i> , <i>log</i> , <i>mug</i>
<i>Migh</i> , <i>righ</i> , <i>figh</i> , <i>tigh</i>
<i>Phar</i> , <i>quer</i> , <i>rir</i> , <i>tor</i> , <i>zur</i>
<i>Shal</i> , <i>shel</i> , <i>shew</i> , <i>shun</i>
<i>Shra</i> , <i>shre</i> , <i>shri</i> , <i>shro</i> , <i>shru</i>
<i>Squa</i> , <i>squib</i> , <i>squad</i> , <i>squat</i>
<i>Wra</i> , <i>wrap</i> , <i>wren</i> , <i>wrig</i> , <i>wril</i> , <i>wrot</i>

Shla,

Shla, shle, sbli, shlo, shlu

Skra, skre, skli, sklo

Dragl, stragl, wragl

Shrank, shrink, sbrunk

Thrash, thrash, thryush

Catch, scratch, wach, itch, wisch, belch, wresch.

Met veel meer, die over-al in andere boeckken te vinden zijn.

Exempelen van woorden van een Syllabe.

A	Gen
to Aft	Doen
to Add	By-doen
Age	Centu
Aw	Outsagh
the Breaft	Bozst
Croß	krups
Death	Doot
Earl	Graaf
a Fool	Orck
Grave	Graf
Hay	Hop
Ink	Incht
a Knife	een Mes
to Leap	Spyngen
Malt	Mout
a Nail	Nagel ofte Spijker
an Oak	Ephen-boom
to Pay	Betalen
a Queen	Koningin
to Rest	Rusten
Seed	Saat
to Take	Nemen
a Voice	een Stem

WAR

War

Yarn

Zeal

Ozlogh

Garen

Zber.

Woorden van twee Syllaben.

to Ac-cept	Nan te nemen
to Ba-nish	te Bannen
Cel-lar	Kelder
Drop-sy	Waterfucht
to Em-brace	t'Omhelzen
to For-sake	te Verlaten
Gar-lick	Loock
to Heark-en	te Luysteren
to Im-part	Mede te deelen
Kind-ness	Vriendelijckheyt
La-bour	Arbeydt
a Mer-chant	een Kooptman
a Nap-kin	een Servette
to Obey	te Gehoorfamen
a Pea-cock	een Paew
to Quick-en	Levendigh te maken
to Re-store	Herstellen
a Ser-pent	een Slang
a Ta-ble	Tafel
to Va-nish	Verduynen
to U-nite	Verenigen
Weep-ing	Geshrey
Yel-low	Geel
Zeal-ous	Wierigh.

Woorden van drie Syllaben.

Ac-know-ledge	Erkennen
Be-liev-ers	Geloovigen
Chang-a-ble	Veranderlijck

I

DK

<i>Du-ti-full</i>	Onderdanige
<i>En-a-ble</i>	Bekrachtigen
<i>Func-ti-on</i>	Amp-t-bediening
<i>Glut-to-ny</i>	Gulsigheyt
<i>Hor-ri-ble</i>	Schriekelick
<i>Im-pro-per</i>	Onengen
<i>Knau-ish-ly</i>	Doefachtighlijck
<i>La-z-i-ness</i>	Lumpigheyt
<i>to Mul-ti-pty</i>	te Vermeerderen
<i>No-vel-ty</i>	Nieuwigheyt
<i>to O-ver-cast</i>	t'Overleggen
<i>Phan-ta-sy</i>	Inbeelding
<i>Quan-ti-ty</i>	Deelheyt
<i>Re-gif-ter</i>	Bladt-wijser
<i>Sen-si-ble</i>	Gebooslich
<i>Tra-vel-ler</i>	Aepfenaer
<i>Ya-ni-ty</i>	Ydelheyt
<i>Un-faith-ful</i>	Ontrouw
<i>Wan-ton-ness</i>	Dertelheyt
<i>Yes-ter-day</i>	Sisteren
<i>Zo-di-ack.</i>	Zonnen-cirkel.

Woorden van vier Syllaben.

<i>A-bi-li-ty</i>	Bermogenheyt
<i>Be-ne-fac-tor</i>	Weldoender
<i>Ca-la-mi-ty</i>	Ellende
<i>De-scrip-ti-on</i>	Beschrijvinge
<i>E-qua-li-ty</i>	Effenheyt / gelijkheyt
<i>Fi-de-li-tie</i>	Getrouwigheyt
<i>Ho-nour-a-ble</i>	Getwaerdigh
<i>I-do-la-try</i>	Afgoderpe
<i>Le-gi-ti-mate</i>	Wettigh
<i>Me-lan-cho-ly</i>	Swaermoedigheyt
<i>Na-ti-vi-ty</i>	Geboorte

O-be.

<i>O-be-di-ence</i>	Gehoorzaamheyt
<i>Pe-ti-ti-on</i>	Begeerte
<i>Re-demp-ti-on</i>	Verlossinghe
<i>Se-ve-ri-ty</i>	Bestrengheyt
<i>Tes-ti-mo-ny</i>	Getuygenisse
<i>Vir-gi-ni-ty</i>	Maaghdom
<i>Un-for-tu-nate</i>	Ongheluckigh.

Vijfledige Woorden.

<i>Ad-mi-ra-ti-on</i>	Verwonderingh
<i>Be-ne-fi-ci-all</i>	Profijtelick
<i>Cir-cum-spec-ti-on</i>	Omsichtigheyt
<i>Dis-o-be-di-ent</i>	Onghoorzaam
<i>Ex-po-si-ti-on</i>	Uytlegginge
<i>For-ni-ca-ti-on</i>	Hoerery
<i>Ha-ve-di-ta-ry</i>	Erflick
<i>In-tol-le-ra-ble</i>	Onverdraeghlick
<i>La-sci-vi-ous-ness</i>	Geulheyt
<i>Mo-de-ra-ti-on</i>	Matigheyt
<i>Op-por-tu-ni-ty</i>	Gelegentheyt
<i>Pro-ba-bi-li-ty</i>	Waerschijnlichheyt
<i>Re-jur-rec-ti-on</i>	Weber-opstandings
<i>Su-per-fi-ti-on</i>	Superstitie
<i>Vi-si-ta-ti-on</i>	Besoeckings

Ses-ledige Woorden.

<i>Ac-com-mo-da-ti-on</i>	Gringhe
<i>Com-me-mo-ra-ti-on</i>	Gedenckenis
<i>Dis-si-mu-la-ti-on</i>	Gebeynstheyt
<i>Ec-cle-si-as-ti-call</i>	Kerckeliche
<i>For-ti-fi-ca-ti-on</i>	Sterckte / Bolkwerck
<i>In-con-ve-ni-en-cy</i>	Ongelegentheyt
<i>Ma-ni-fes-ta-ti-on</i>	Openbarigge

I 2

195

Pa-ri-fi-ca-ti-on

Su-pe-ri-o-ri-ty

Un-re-con-cil-a-ble

Keyniginge

Overheyt

Onversoenelijck.

Tot verdere Exempelen van 't recht gebruyck der Syllaben en Woorden, soo neemt het 20. Capittel Exodi, de 17 eerste Versen: waer in de X. Geboden begrepen zijn.

AND God spake all these words, saying, I am the Lord thy God, which have brought thee out of the land of E-gypte, out of the house of bond-age:

Thou shalt have no o-ther Gods be-fore me.

Thou shalt not make un-to thee a-ny grav-en i-mage, or a-ny like-ness of a-ny thing that is in hea-ven a-bove, or that is in the earth be-neath, or that is in the wa-ter un-der the earth.

Thou shalt not bow down thy self to them, nor serve them: for I the Lord thy God am a jea-lous God, vi-sit-ing the in-i-qui-ty of the fa-thers up-on the child-ven, un-to the third and fourth ge-ne-ra-ti-on of them that hate me:

And shew-ing mer-cy un-to thou-sands, of them that love me, and keep my com-mand-ments.

Thou shalt not take the Name of the Lord thy God in vain; for the Lord will not hold him guilt-less that tak-eth his Name in vain.

Re-mem-ber the Sab-bath day, to keep it ho-ly.

Six

Six days shalt thou la-bour, and do all thy work.

But the se-venth day is the Sab-bath of the Lord thy God: in it thou shalt not do a-ny work, thou, nor thy son, nor thy daughter, thy man-serv-ant, nor thy maid-serv-ant, nor thy car-tell, nor thy strang-er that is with-in thy gates.

For in six days the Lord made hea-ven and earth, the sea, and all that in them is, and rest-ed the se-venth day: where-fore the Lord ble-sed the Sab-bath-day, and hal-low-ed it.

Ho-nour thy fa-ther and thy mo-ther, that thy days may be long up-on the land's which the Lord thy God giveth thee.

Thou shalt not kill.

Thou shalt not com-mit a-dul-te-ry.

Thou shalt not steal.

Thou shalt not bear false wit-ness against thy neigh-bour.

Thou shalt not co-vet thy neigh-bours house, thou shalt not co-vet thy neigh-bours wife, nor his man-serv-ant, nor his maid serv-ant, nor his ox, nor his ass, nor a-ny thing that is thy neigh-bours.

III. CAPITTEL.

Advertiffementen nopende het rechts verstaan, soe meeren en pronuncieren van Engelsche Syllaben en Woorden te samen.

IN dit Capittel is het nootwendigh dat men twee saken doe:

I 3

I. Dat

1. Dat men toone hoe de volgende woorden behoorden geprononceert te werden, *te weten*, wat uytgesprooken, en wat verfwegen moet werden.

2. Dat men verscheide Regelen geve om d'overeenkomste ofte 't onderscheyt tusschen de *Engelsche* en *Nederduysche* woorden aan te wijzen, also niets tot bevordering van de kennisse der Engelsche Taal voor de Nederlanders soo dienstigh is, dan wanneer hy een overvloed van woorden, welkers beduydinge en gebruyck hy te vooren kende, in 't *Engelsch* vinden sal.

Derhalven sal men in de twee volgende *Afdeelingen* van dese twee saken handelen.

I. AFDEELINGE.

Van soodanige Syllaben en Woorden als de Letteren begripen die men schrijven moet, maer niec pronuncieren.

Nota. **D** Aer is seer veel aen de kennisse hier van gelegen: sonder dewelcke geen Duytsman, die gewent is yeder letter te pronuncieren, ooyt d'Engelsche Taal met goet verstant sal kunnen uyten.

Men sal bevinden dat andere *Meesters* verabu-seert zijn geweest in de *Engelsche* Taal te bewa-ren met soo veel *overrollige* Letteren: door dien sulcks ontsaet oft uyt haer eygen verkeert ge-bruyck in 't schrijven, en by-doen van Letteren, daer se niet behooren te zijn; oft' uyt hare onwe-tentheyt van de ware oorzaak, waarom dat veele

Leuc-

Letteren die geen geluyt geven, niet-te-min be-houden moeten worden. Tot ware onderrichtin-ge hier van soo merckt

Eerste Aann. Dat het niet waar is, dat d'*En-gelsche*, die grondelick verstaen wat sy schrijven, de Letter e voegen daar die overtolligh en onno-digh is achter aan 't eynde eens woorts; maer het is een verdorven gebruyck onder haar die alsoo doen.

Alsoo nu het gebruyck van de Letter e in 't eynde van een woort, van soo groot belang is, dat het recht uyt spreken van veele woorden daar aan hangt; soo is 't nootwendigh desselvs recht gebruyck aan te wijzen, als volght:

1. *E* wort niet te recht aan 't eynde van eenige Deelnemige woorden gevoeght, die eyndigen in *ing*, (gelijck by Sommigen gebruyckt is geweest) in *loving*, *behuimende* / *teaching* *uvertwijfende*; nochte in eenige woorden die eyndigen in *ug* als *King* *Coningh* / *thing* *dingh*: nochte in eenige diergelijcke.

2. Het is oock veel beter deselve uyt te laten als de woorden eyndigen in *ld*, als *child* *hint* / *wild* *tuist* &c, gelijck oock in die gene die eyndigen in *nd* als *wind* *windt* / *so find* *te binden*, &c.

3. Het is geheel valsch dat e gebruyckt soude werden na *dd* gelijck in *add* *by-boegen* / ofte *ff* als in *chaff* *haef*; daar zijn oock geen woorden, die eyndigen (gelijck by Anderen voorgegeven wort) in *gge*, noch in *dde*, noch in *dd* (behalven *add* *by-boegen*) noch oock in *ffe*: oock soo en schrijft men e niet behoorlick na *nn* als in *hynn* een *lof-sangh* ofte diergelijcke: nochte en behoort *nn* niet geschreven te worden als in *pen* een *pen*: her

I 4

het is oock gantsch onhebbelick om *e* na *fs* te setten, als in *blefs zegenen / busines affaires*. &c.

4. Het soude leer wel voegen dat *e* uytgelaten wiert achter een Syllabe, waar in een Diphthonge is: als in *griev bedroeft zijn / leav berlaten / believ gelooven / deceiv bedyegen / &c.* om dat de Diphthonge de Syllabe genoeghaem schijnt te verlangen sonder *e* aan 't eynde; indien het niet een oude Regel ware dat de Letteren *e* en de Consonant *v* noyt de leste letteren van een woort souden zijn: derhalven wort het hier, niet sonder reden, in des Lesers believen gestelt, om *e* te gebruycken ofte niet: het is oock evenal eens wanneer *s* op een Diphthong volgt; maar wanneer eenige andere consonanten volgen, behoort *e* niet geschreven te werden: als in *dead dood / deaf doof / break bzecken / prevail te boden komen / room ruppente / moon maan / creep kruppen / swear zweeren / sweat zweeten*. &c. *e* in 't eynd van *elke anders* magh ofte geschreven ofte uytgelaten worden.

5. *E* wort behouden in 't eynde van sommige woorden om die te onderscheyden van anderen van 't selfde geluyt, maar verschild in beduydenisse: gelijk in *haste spoed / hast hebt / bowe hoog / bow buppen / a course een loop / cours grof / seethe koothen / seeth stet / to breathe aessen halen / breath ademen / &c.*

6. *E* in 't eynde van de woorden *come komen / en some wepnige* moet aldaer blijven, alhoewel niet gepronuncieert wordt, niet alleenlick om het oud, en (in sommige saken) onveranderlijck gebruyck, maer oock om dat sulcks de woorden een recht geluyt geeft, en niet als of die slechts *son* en

en *son* waren, het welke klaar blijkt in woorden, daar uyt 'tamen gevoeght.

Het veelvoudige gebruyck van *e* in 't eynde der woorden is om de Syllabe daar die aan behoort in 't uytsprecken te verlangen, 't welck anders en korter soude zijn, en een geheel differente beduydinge hebben: gelijk te sien is in dese volgende Exempelen

a Cape de kap van een a Cap een mints mantel

a Dame een Madam a Dam een Dam
a Duke een Hertogh a Duck een Endvogel
a Fire een vuur a Fir (tree) vuurhout

Cape gaapen a Cap een hzeffe

Here hier Her haar

Hide verbergen Hid verbergen

Flope hoop Hop hinckeken

Like gelijk Lick liken

Made gemaakt Mad dol

Mane (paarts-)maanen Man man

a Mile een mijl a Mil een Moles

to Pine Dierdwijnen a Pin een spelt

to Spare sparen a Spar een sparre

Spire spijt a Spit een spit

a Tune een toon (in 't a Tun een bat

singen)

Wine wijn to Win winnen.

Leest daam, duuk, maad, maan, pijn, &c.

Wanneer een woort in *e* eyndigt, moet *e* altoos daar achter gevoegt worden, maar niet uytgesproken worden; *e* somtijts de syll. verlangende, als in

Grace gratis / face aansicht / lice luyfen / race een loop(baan) price de prijs.

Alsoo oock in *whence* waar van daan / *thence* daer van daan / *justice* rechtverdigheyt / *malice* boosheyt. &c.

E werd't in 't eynde van foodanige woorden als van 't *Grieksch* af-komstigh zijn, uytgesproken; gelijk in *e-pi-to-me* een hoft begrijp / ofte in eygen Namen, als in *Ief-se Phar-be Pe-ne-lo-pe*.

10. *E* in 't eynde van een Syllabe in 't midden van een woort wordt niet gepronuncieert, wanneer de Syllabe waar toe dit behoort, van sich self een compleet woort is, als in *safety* seckerheyt / *peaceable* vreedsaam / *times* tijden / &c. leest *safety*, *peasable*, *tijms*; om dat *safte* secker / *peace* vreden / *time* tijdt van sich selven woorden zijn.

11. *E* na *u* in 't eynde van een woort verlange de Syllabe, en wordt niet apart uytgesprooken, maar gelijk een Diphthongus: als in dese woorden *rue* waar / *rue* wijn-ruyt / *due* behoofstich / *ensue* volgen / *purfue* verholgen: die men pronuncieeren moet als *truw*, *rew*, &c.

12. Wanneer *e* na *g* volgt in 't eynde van een woort, maackt het dat *g* als *dsh* uytgesprooken wort: als in *language* taal leest *languaedsh*; voornamentlijk, als het op *de* ofte *ge* volgt; als *bedge* bedsh *hegge* / *knowledge* kennisse / *revenge* revendsh *wagnacht* / *fringe* frindsh *frange* / *strange* strandsh *veent*: anders is 't gelijk *g* in *Duyts* als *long* lang: het onderscheyd blyckt in dit woort *fringe* frindsh *geffelen* ende *swing* waepen.

Aann. II. Altemet komt een dobbelde Consonant

sonant op 't eynde van een woort van eene Syllabe, deselve is niet overtolligh, maar oorsaackt het verhanden van de pronunciatie, en onderscheyt tusschen andere woorden, als *an Inn* een herbergh om te onderscheyden van *in in* / *add* byboegen / *odd* oneffen / *all al* / *ill* quaet / *wall* walle / *shall* sal; maar *sin* sonden *son* een soon moeten niet met *in*; veel minder met *une* geschreven worden.

Aann. III. Veele Letteren die andere overtolligh noemen; zijn soo niet, maar zijn van groot belangh, en moeten geschreven worden, alhoewel men die niet pronuncieert, te weten, in sulcke woorden die af komstigh zijn van 't *Latijn*, als in 't begin der woorden, *h* in *honour* eer / *hem* trigenaam heeft weynigh geluyt: alsoo oock *hoff* een Waerd ende een *strijgh*-heyt. In 't midden van de volgende woorden, *Doubt* twisfelen / *debt* schult / *debtor* schuldenaar / van 't *Latijns* *dubito* & *debeo*, leest *dout*, *dett*, *dettor*, gelijk oock in *feign* bevisen / *a sign* een teeken / *an* *Ensign* een Daandzager / *veign* regeren / leest *saan*, *sjin*, *ensjin*, *vaan*, om die reden wordt *e* in *George* *Foris* / en *o* in *people* volck / *est s* in *Iste* ofte *Island* *Wlandt* / uytgelaten: als mede *ue* in *League* een *Verbondt* / *plague* de pest / *rogue* schelm / *prologue* booz-reden / *Synagogue* *Synagoge* / *Hague* den *Haagh* / *Prague* *Prag* leest *leag*, *plag* &c. als oock *tongue* de *tongh* / *tongues* tongen leest *tung* en *tung*; die werden alsoo geschreven om 't onderscheyt tusschen *tong* *tangen*: gelijk er wijs *acqiesce* gerust zijn moet *acqui-efs* gepronuncieert worden. *Catholique* *Uit* *tollijck* / *publique* *publijck* / *cinque* *vijf* werden

gepronunciert en dickwils gefchreven als *Catholick, publick, cinck*. &c.

Month een maant van outs met e gefchreven, kan men nu met of sonder e fchrijven, en word *month* uytgefproken.

B na m maghmen pronuncieeren of uyt laten, zijnde indifferent, als in *comb ham / dumb ston / lamb lam / thumb duym / womb baarmoeder*.

Ann. V. De pronunciatie van eye een ooggh en eyer ooggen is wat kluchtigh, want beyde de ee werden als uytgelaten, leest *ii*, en *iii*.

II. AFDEELINGE.

Regelen noopende 't over-een-komen en onderscheyt tusschen Engelsche en Duytsche Woorden.

Regel I. **A** Lwaar de Duytsche *sch* gebruycken, hebben de Engelsche alleenlijck *sh*: ge-lijck in

beschaemt	<i>ashamed</i>
geschapen	<i>shaped</i>
schaduw	<i>shadow</i>
schaaap	<i>sheep</i>
schel	<i>shel</i>
schereu	<i>to shear</i> ofte <i>shave</i>
scherp	<i>sharp</i>
schijnen	<i>to shine</i>
schip	<i>ship</i>
schoe of schoent	<i>shoe</i>
schouder	<i>shouder,</i>

Regel II.

Regel II. **F** wordt gemeenlijck in plaats van **D**. Consonant gebruyckt: als in

Vader <i>Father</i>	bisch <i>fish</i>
vallen <i>to fall</i>	blamme <i>flame</i>
varen <i>to fare</i>	blas <i>flax</i>
valsech <i>false</i>	bleesch <i>flesh</i>
varen fern	bloet <i>floud</i>
vast <i>fast</i>	hoet <i>foot</i>
veder <i>feather</i>	bol <i>full</i>
veen <i>fen</i>	volck <i>folk</i>
veld <i>field</i>	hoor <i>for</i>
verder <i>farther</i>	hoor <i>before</i>
versch <i>fresh</i>	horcht <i>fork</i>
vet <i>fat</i>	hriente <i>frigid</i>
bijge <i>fig</i>	hrolich <i>frilich</i>
binden <i>to bind</i>	vuyl <i>foul</i>
vinger <i>finger</i>	tyer <i>fire</i>

Regel 3. In plaats van **D** gebruycken d'Engelsche detwee letteren **TH**: als in

Wat <i>that</i>	dan <i>then</i> ende <i>than</i>
de <i>the</i>	daar <i>there</i>
dachen <i>to thatch</i>	dick <i>thick</i>
danchen <i>to thank</i>	dzie <i>three</i>
dijn <i>thine</i>	douder <i>thunder</i>
ding <i>thing</i>	duym <i>thumb</i>
dencken <i>to think</i>	broeder <i>brother</i>
derde <i>the third</i>	vader <i>father</i>
dese <i>these</i>	moeder <i>mother</i>
dief <i>thief</i>	padt <i>path.</i>

I 7

Regel 4.

Regel 4. In veele woorden, daar de *Duytsche* w gebruycken, hebben de *Engelsche* w: gelijck

waar <i>where</i>	wanneer <i>when</i>
wat <i>what</i>	welcke <i>which</i>
een wile a <i>wharf</i>	een wijle a <i>while</i>
een wiel a <i>wheel</i>	tuit <i>white</i>
wep <i>wey</i>	

Regel 5. Woorden die in 't *Duytsch* eyndigen in *ſchay* eyndigen in 't *Engelſch* in *ſhip*:

<i>Apoſteliſchay</i>	<i>Apoſtleship</i>
<i>Heerſchay</i>	<i>Lordſhip</i>
<i>Koningſchay</i>	<i>Kingship.</i>

Regel 6. De helpwoorden in *lijck* cyndigen in *ly*: als

<i>Klaarlijk</i>	<i>Clearly</i>
<i>zwaarlijk</i>	<i>heavily</i>
<i>waarlijk</i>	<i>truly</i>
<i>verſtandelijck</i>	<i>underſtandingly</i>
<i>Goddelijck</i>	<i>Divinely.</i>

Regel 7. Veele *Duytsche* woorden die in 't *Duytsch* eyndigen met *heyt* hebben in 't *Engelſch* *Nef*: als

<i>goetheyt</i>	<i>goodnefs</i>
<i>gerechticheyt</i>	<i>Uprightnefs</i>
<i>Godſaligheyt</i>	<i>Godlinefs</i>
<i>twiſſelachtigheyt</i>	<i>doubtfulnefs</i>
<i>mannerlicheyt</i>	<i>mannerlinefs</i>
<i>Klaarcheyt</i>	<i>clearnefs.</i>

Regel 8.

Regel 8. Daer de *Duytsche* *loos* gebruycken in 't eynde van velle woorden, hebben de *Engelſche* *lofs*: gelijck

<i>lozgelooſ</i>	<i>carelefs</i>
<i>vaderlooſ</i>	<i>fatherlefs</i>
<i>godtlooſ</i>	<i>godlefs</i>
<i>ſchadelooſ</i>	<i>harmlefs</i>
<i>moederlooſ</i>	<i>motherlefs</i>
<i>ſinnelooſ</i>	<i>ſenlefs.</i>

Regel 9. Waar de *Duytsche* woorden eyndigen in *el* / keeren de *Engelſche* die om, en ſchrijven *le*: gelijck in

<i>Appel</i>	<i>Apple</i>
<i>Apoſtel</i>	<i>Apoſtle</i>
<i>artijckel</i>	<i>article</i>
<i>Bybel</i>	<i>Bible</i>
<i>bobbel</i>	<i>bubble</i>
<i>bundel</i>	<i>bundle</i>
<i>tabel</i>	<i>table</i>
<i>capabel</i>	<i>capable</i>
<i>Carbouckel</i>	<i>Carbuncle</i>
<i>kaſteel</i>	<i>Caſtle</i>
<i>charitabel</i>	<i>charitable</i>
<i>circkel</i>	<i>circle</i>
<i>Diſcipel</i>	<i>Diſciple</i>
<i>luttel</i>	<i>little</i>
<i>mirakel</i>	<i>miracle</i>
<i>tytel</i>	<i>title</i>
<i>ſickel</i>	<i>fickle</i>
<i>Tabernakel</i>	<i>Tabernacle.</i>

Nota. Alhier moet aangemerckt werden, dat *le* in het eynde van een woort; en ſomtijds in 't mid-

't midden, niet gepronunciert werdt als in andere Taalen; indien een andere Consonant voor de *l* gaet: maer moet dan liever gelijk *el* uytgesproken werden; als in *visible* *sichtbaar* / *able* *maeytigh* / *nimble* *snel* / of *licht* / *troublesom* *moepelich* &c. Evenwel heeft dit *le* ofte *el* soo volkomen geluydt niet als in het woort *hel*; maar 't geluydt van *e* werdt (by maniere van spreken) ingeswolgen; gelijk of het mogelick ware *bl*, *cl*, *dl*, *fl*, *gl*, *pl*, &c. sonder *o* te pronuncieren: als in dit woort *Earl* *Graaf* en in *Pearl* *Peerl* gebruycklick is.

Regel 10. *Te* in 't *Duytsch* wanneer voor een werck-woort in de onbepaalde wijze staar, is in 't *Engelsch* *to*, welke *to* men in 't *Engelsch* altoos ofte meestendeel voor de onbepaalde wijze der werck-woorden stelt: als

koopen	<i>to buy</i>
eten	<i>to eat</i>
spreeken	<i>to speak</i>
betalen	<i>to pay</i> , &c.

Maar wanneer *te* een teeken is van een vergelijkige *Trap* is het *too* in 't *Engels*: als

te veel	<i>too much</i>
te wijdt	<i>too wide</i>
te groot	<i>too great</i>
te hoogh	<i>too high</i> .

Regel 11. Verscheyde *Engelsche* en *Duytsche* woorden zijn ofte al eens ofte seer gelijk, ofte in 't schrijven ofte pronuncieren; gelijk uyt volgende Egempelen blijkt.

Nota.

Nota. Door dien alle woorden ofte van een Syllabe zijn als *Man* *Maan* *right* *recht* / ofte van meer Syllaben als *manhood* *mannelichheit* / *righteousness* *rechtveerdigheit*: soo neemt voor eerst een reeckenschap van d'over-een-komste der *Engelsche* woorden van een *Syllabe* mit die van de *Duytsche* Taal, deselve ingevoert zijnde door de *Saxische* en eenige *Deenen*, dewelcke het Landt wel by de 600. jaren hebben bewoont.

Exempelen van soodanige woorden' als van 't selde geluydt zijn, alhoewel sommige daar van een weynigh in 't schrijven mochten komen te verschillen.

I. Woorden van een Syllabe.

een <i>Ap</i> an <i>Ape</i>	een <i>bloek</i> a <i>block</i>
al <i>all</i>	een <i>Boek</i> a <i>Book</i>
een <i>Birch</i> an <i>Ark</i>	een <i>Bul</i> a <i>Bull</i>
arm <i>arm</i>	<i>haf</i> <i>chaff</i>
een <i>bal</i> a <i>ball</i>	<i>Calf</i> <i>calf</i>
een <i>balck</i> a <i>balck</i>	<i>halm</i> <i>calm</i>
<i>bandt</i> <i>band</i>	<i>han</i> <i>can</i>
<i>bedt</i> <i>bed</i>	een <i>huy</i> a <i>cap</i>
een <i>Beer</i> a <i>Bear</i>	<i>caerd</i> <i>card</i>
<i>Beest</i> <i>Beast</i>	(<i>wool-wool-</i>
<i>best</i> <i>best</i>	<i>caerd</i> / <i>card</i>)
een <i>Bie</i> a <i>Bee</i>	<i>hoel</i> <i>cool</i>
<i>Bier</i> <i>Beer</i>	<i>hat</i> <i>cas</i>
<i>bindt</i> <i>bind</i>	<i>Klant</i> a <i>claw</i>
<i>blindt</i> <i>blind</i>	<i>cool</i> <i>cool</i>
<i>by</i> <i>by</i>	<i>hooyd</i> <i>cord</i>
<i>bloedt</i> <i>blood</i>	<i>hooren</i> <i>corn</i>
een <i>Boot</i> a <i>Boat</i>	<i>hoft</i> <i>cost</i>
een <i>Boeck</i> a <i>Book</i>	

Itog

Koe Cow
 Krab a Crab
 Kramp cramp
 diep deep
 Dier Dear ende a Deer
 sy sie
 fijn fine
 gal gall
 gift gift
 glas glass
 Godt God
 gom gum
 gras grass
 hadt had
 hayt hayt
 half half
 handt band
 hardt hard
 harp harp
 een Hart a Hart
 haest haste
 hert heart
 hiel heel
 Hell Hel
 help help
 een Hen a Hen
 hier here
 een hoep a hoop
 Hoy (een kruyt) Hop
 hoop hope
 hoom horu
 hoe hom
 in in
 incht ink

is is
 ys ice
 een kanne a can
 Kerck Kirk ofte Church
 een Klerck a Clerck
 knie knee
 kock cork
 Lam lamb
 lamp lamp
 Landt Land
 laat late
 light light
 lym lime
 een lijn a line
 lip lip
 lot lot
 lust lust
 Man Man
 een march a mark
 een Maest a Mast
 een Maet a Mate
 een Matte a Mat
 Mael Meal
 een mijl a mile
 mijn mine
 een Mijn a Mine
 mill mills
 een mist a mist
 naecht nak'd
 naam name
 een nest a nest
 een Net a Net
 nieuw new
 noen noon

op

op up
 een paar a pair
 een Pan ofte Panne a Pan
 een pap a pap
 een parck a park
 part part
 een Peer a Pear
 een Peerl a Pearl
 een Penne a Pen
 pest pest ofte plague
 een Pijst a Pike
 een Pijp a Pipe
 pisse piss
 een Planch a Plank
 Plant Plant
 een Ploegh a Plough
 een Plum a Plum of
 Feathers
 een Pompe a Pump
 Post Post
 een pot a pot
 een Prijs a Price
 Prinz Prince
 een riet a reed
 de rest the rest
 een ribbe a rib
 rijp ripe
 rijst rice
 een Roos a Rose
 een sach a sack
 salve salve
 sandt sand
 sap sap
 een schaal a scale
 School School
 fitte fit
 sit-sit sit-sit
 slijn slime
 snot snos
 een sock a sock
 Son Sun
 soo soo
 sool sole
 de sool van de voet the
 sole of the foot
 een soorte a sort
 een sou a sop
 een sot a Sor
 een span a span
 spin spin
 een spit a spit
 spijt spie
 een staf a staf
 stil still
 een stoel a stool
 storm storm
 een stove a stove
 stout stout
 sweat sweat
 swel swell
 swim ofte swim swim
 een Swijn a Swine
 een Tente a Tent
 Throon Throon
 tijdt tide
 tol tol
 een top a top

Turf

Turf <i>Turf</i>	<i>wiltd mild</i>
een heers <i>a verse</i>	Wijf <i>wife</i>
warm <i>warm</i>	Wijdt <i>wide</i>
wag <i>was</i>	Windt <i>wind</i>
een Webbe <i>a Web</i>	Wijn <i>wine</i>
een weeck of weecke	Wijf <i>wife</i>
<i>a weck</i>	Wol <i>woll</i>
wel <i>well</i>	een Wolff <i>a Wolf</i>
west <i>west</i>	Worm of Werm <i>worm</i>
wieft (van een kaers)	Zee <i>Sea</i>
<i>weck</i>	een zijde <i>a side</i> .

2. Voorbeelden van woorden van een ofte meer Syllaben, welcke wel met malkander overeen-komen; doch met een weynigh meer verschil als de voorgaande:

Accoogt	<i>Accord</i>
een Adder	<i>an Adder</i>
advijf	<i>advise</i>
alreede	<i>already</i>
anchel of enchel	<i>anckle</i>
Anchor	<i>Ancker ofte Anchor</i>
Angelaar	<i>Angler</i>
appel	<i>apple</i>
Baker	<i>Baker</i>
ballast	<i>ballast</i>
Banier	<i>Banner</i>
Banchet	<i>Banket of Banquet</i>
Barbier	<i>Barber</i>
Bastaert	<i>Bastard</i>
een beginninge	<i>a beginning</i>
beter	<i>better</i>
Bevee	<i>Bever</i>
Bibel	<i>Bible</i>

Eijf

bindinge	<i>binding</i>
bittinge	<i>biting</i>
bitter	<i>bitter</i>
bloesem	<i>bloffom</i>
boesem	<i>boffom</i>
Bolwerck	<i>Bulwark</i>
boren	<i>to bore</i>
Bottel	<i>Bottle</i>
brecken	<i>to Break</i>
hzengen	<i>to bring</i>
een hobbel	<i>a bubble</i>
Bzafelet	<i>Bracelet</i>
hrouwen	<i>to brew</i>
Bruydt	<i>Bride</i>
Bruydegom	<i>Bridegroom</i>
een bundel	<i>a bundle</i>
Butter of Boter	<i>Butter</i>
Christus	<i>Christe</i>
Christendom	<i>Christendom</i>
Cijffer	<i>Cipher</i>
Canker	<i>Canker</i>
Civet	<i>Civet</i>
clay	<i>clay</i>
een cock	<i>a Cook</i>
Colijck	<i>Colick</i>
Capoen	<i>Capon</i>
colour	<i>colour</i>
Cousijn	<i>Cofin</i>
Convoy	<i>Convoy</i>
Coper	<i>Copper</i>
Costum	<i>Custom</i>
Crystall	<i>Crystal</i>
Croon	<i>Crown</i>
Circle	<i>Circle</i>

Eijf

Cuffens
 couragie
 Dagh
 divers
 dobbel
 dozijn
 Drincker
 droncken
 drijben
 Dochter
 Dupbel
 Eccho
 Engel
 ernstelijck
 eben
 eeten
 epud
 Figuur
 Fonteyn
 Galberp
 een Gaper
 gebinge
 giffinge
 genoegh
 gelijck
 geluck
 grabeel
 glorie
 handel
 hater
 hamer
 hadde
 hanghge
 honger

Cushions
 courage
 Day
 diverse
 double
 dozen
 drinker
 drunken
 to drive
 Daughter
 Drivel
 Eccho
 Angel
 earnestly
 even
 to eat
 end
 Figure
 Fountain
 Gallery
 a Gaper
 giving
 gueſſing
 enough
 like
 luck
 gravel
 glory
 handle
 to hate
 hammer
 had
 hanging
 hunger

haaften
 Hoer
 Honingh
 Houſe
 Heſus
 Jaar
 Juweel
 een Kop
 Kietel
 klevinge
 kneuckel
 home
 hoſtelijck
 Lam
 Lanteern
 een lat
 letter
 luſten
 luttel
 Latijn
 Maker
 manier
 machtigh
 Marckit
 Meester
 Metaal
 Mint
 Muſſick
 Moſtert
 Myrthe
 Nabuur
 Nacht
 natuur
 navel

to haſten
 a Whore
 Honey
 Houſe
 Ieſus
 Year
 Jewell
 a Cup
 Kettle
 cleaving
 knuckle
 come
 coſily
 Lane
 Lantern
 a lat of lath
 letter
 to luſt
 little
 Latin
 Maker
 manner
 mighty
 Market
 Maſter
 Metal
 Mint
 Muſick
 Muſtard
 Myrthe
 Neighbour
 night
 nature
 navel

offeren	to offer
Oester	Oyster
Oliben	Olives
opwaarts	opwards
open	open
oproer	uproar
order	order
Os	Ox
oben	Oven
ober	over
een Pack	a Pack
Packhuys	Packhouse
Peper	Pepper
Perfoon	Person
Pilaar	Pillar
padt	path
een Pille	a Pil
Ploegh	Plough
plaats	place
plafster	plafster
Poeder	Powder
Plunderen	to Plunder
een Printer	a Printer
Pocken	Pocks
een pondt	a pound
profijt	profie
Prophheet	Prophet
Puit	Pit
Pelgrim	Pilgrim
Piftool	Piftol
quijt	quit
Raffin	Raffin
Ribbe	Rib
Rijder	a Rider

Reeck:

Reeckening	Reckoning
Rivier	a River
een Rolle	a Roll
Rount	Round
Ruif	Reft
Sabbath	Sabbath
Sabel	Sable
Sadel	a Saddle
Saffraan	Saffran ofte Saffron
Satan	Satan
Sattijn	Sattin
Sausfage	Sausage
Seafoen	Season
Scepter	Scepter
Schaduw	Shadow
Schacp	Sheep
Schelling	Shilling
Scherpen	Sharpen
Schijp	Ship
Schouder	Shoulder
Schziftuur	Scripture
Schym	Scum
Secrec	Secree
Senilwe	Sinew
Seve ofte fiste	a Sive
Selden	Seldom
Serpent	Serpent
Serjant	Sergeant ende Serjeant
Sieck	Sick
Signet	Signet
Sien	See
Sichel	Sickle
Silber	Silver
Simpel	Simple

K

Sint

Singinge	Singing
Siroop	Syrup
Sittinge	Sitting
Smert	Smart
Smijten	Smite
Spzecken	Speak
Spzecht	Spread
Spongie	Spunge
Slaap	Sleep
Sober	Sober
Somer	Summer
Sonne	Sun
Soon	Son
Smit	Smith
Soorten	Soorts
Spzenkel	Sprinkle
Spellen	to Spell
Staal	Steel
Staan	Stand
Stap	Step
Steele	Steal
Sterre	Star
Stincken	to Stink
Straat	Street
Stroo	Siraw
Swaart	Sword
Cafel	Table
Can	Tame
een Capster	a Tapster
Cer	Tar
Combe	Tomb
Conge	Tongue
Creeden	to Yeard
Cribuyt	Tribute

Crompet

Crompet	Trumpet
Dastinge	Fasting
Deerfen	Vesfes
Blam	Flame
Blaar	Floor
Doel	Full
Dolck	Folk
Diefen	Frees
Wacht	Watch (wait)
Wafel	Wafer
Wagen	Waggon
Wapens	Weapons
Wag	Wax
Wasschen	Wash
Weduwe	Widow
Welkom	Welcom
Wesp	Wasp
Weber	Weaver
Werkman	Workman
Winter	Winter
Wringing	Wringing
Wondt	Wound
Woort	Word
Wiel	Idle
Wiel	Sail.

Nota 1. In de bovenstaande voorbeelden zijn C en K dickwils d'een voor d'ander gebruyckt.

Nota 2. Dese Voorbeelden zijn soo veel na de naeuwkeurighste Regelen en gebruyck gestelt als wel wesen kan, alhoewel men geen gewillt seckerheyt hierin voor-schrijven kan; om dat (gelijck in alle andere Landen) de lenghte van tijdt veranderingh maackt; en dat veele woorden voor een dingh gebruyckt worden; en daar zijn ver-

K 2

schey-

fcheyde maniere van pronnuiatien in de verfcheyde Gedeelten van *Engelandt*, gelijk in de *Nederlandfche Provintien*.

Nota. 3. Door dien men aangemerckt heeft dat de Inwoonderen van 't *Noorder Gedeelte* van *Engelandt* (alwaar de *Deenen* langft gebleven zijn) als mede de *Scotten* naarder over-*een-komen* in de pronnuiatie van fomnige woorden met de *Duyt-fche* manier, als die in andere Gewelten van *Engelandt*: soo zijn hier eenige woorden daar van neergefelt.

een <i>Bugh</i>	a <i>Dryg</i>
<i>Maude</i>	<i>Maund</i>
<i>Kift</i>	<i>Kift</i>
<i>Gevoonts</i>	<i>Woont</i>
<i>Hoest</i>	<i>Hoost</i>
<i>Deur</i>	<i>Deur</i>
<i>Wooninge</i>	<i>Woning</i>
<i>Eck een</i>	<i>Elk een</i>
<i>Gaan</i>	<i>Ga</i>
<i>Liggen</i>	<i>Lig</i>
<i>Leggen</i>	<i>Leg</i>
<i>Licht</i>	<i>Licht</i>
<i>Langh</i>	<i>Lang</i>
<i>Wect</i>	<i>Weet</i>
<i>Ken</i>	<i>Ken</i>
<i>Melck</i>	<i>Melk</i>
<i>Pick</i>	<i>Pick</i>
<i>Liever</i>	<i>Liever</i>
<i>Sneeuw</i>	<i>Snow</i>
<i>Stal</i>	<i>Stal</i>
<i>Maagh</i>	<i>Maagh</i>
<i>Tangen</i>	<i>Tangs & Tengs</i>

Coffer

<i>Coffer</i>	<i>Coffer</i>
<i>Twee</i>	<i>Twee</i>
<i>Werk</i>	<i>Wark</i>
<i>Belangen</i>	<i>Belang</i>
een <i>Ruudt</i>	a <i>Runt</i>
<i>Wijch</i>	<i>Bliche</i>
<i>Deck</i>	<i>Deck</i>
<i>Craagh</i>	<i>Craigh</i> (oock de keel)
<i>Fel</i>	<i>Fel</i>
<i>Wif</i>	<i>Wif</i>
<i>Haver</i>	<i>Haver</i>
<i>Bleek</i>	<i>Bleak</i>
<i>Schotel</i>	<i>Skuttle</i>
<i>Blijben</i>	<i>Blive</i>
<i>Wrechen</i>	<i>Wreak</i>
<i>Stijf</i>	<i>Stife</i>
<i>Sterck</i>	<i>Stark</i>
<i>Cappen</i>	<i>Tap.</i>

En oock foodanige Woorden, als by de *Ouffe Hollanders* met *L* gefchreyen waren, en nu fonder *L* gebruyekt worden, zijn alfoo oock by de *Noortſe Engelfche* en *Scotten*: als

<i>Goudt</i>	<i>Goud</i>
<i>Coudt</i>	<i>Coud</i>
<i>Woude</i>	<i>Woudt</i>
<i>Oudt</i>	<i>Oud</i>
<i>Soudt</i>	<i>Sout</i>
<i>Soude</i>	<i>Soud</i>
<i>Schouder</i>	<i>Shouder</i>
<i>Honden</i>	<i>Hond.</i>

Nota. Men foude veel meer Exempelen van gelijckigheyt van de *Duytſche* en *Engelfche* Woorden

den konnen by brengen, maar om dat de *Duytsche* haar Werk-woorden in de onbepaalde wijze noemen, en de *Engelsche* deselve in de Eerste Persoon vande Tegenwoordige Tijd der Toonende Wijsse noemen; daar door wat meer verschil schijnt te zijn: als *Arresteeren*/ in 't *Engelsch Arrest*, schijnt soo veel gelijkigheit niet te hebben, hoewel dat het een en 't selfde woort is: alsoo in *tempteeren tempt*, en een meenichte diergelijke woorden.

4. Het sal oock veel by brengen tot nut van de Leerling, wanneer hy bevint dat daar veel woorden haalt deselve zijn door 't omkeeren van *e* in *o* en (*vice versa*) van *o* in *e*, gelijk in dese en meer andere woorden te sien is:

Alleen	Alone
Alleenlijck	Onely
een Boon	a Bean
het Bloeden	Bleeding
een Been	a Bone
Broodt	Bread
Brouwer	a Brewer
Broden	to Breed
Breedt	Broad
Doof	Deaf
Droom	Dream
Een	One
Eens	Once
Eedt	Oath
Geest	Ghost
Groot	Great
Groen	Green
Groetinge	Greeting

een Hoop

een Hoop	a Heap
Hooz	Heav
Heet	Hot
Hoot	Lead
Meer	More
Meest	Most
Hoot	Need
Niet	Not
Doz	Ear
Oost	East
Hoodt	Red
Zoom	Seam
Soeck	Seek
Diep	Sope
Soer	Sore
Spoeck	Speed
een Steen	a Stone
Wec	Wo
de Werelt	the World.

5. Exempelen van foodanige woorden, als beyde de *Natien* verkregen hebben van 't *Latijn* ofte *Frans*, alleenlijk verschillende in 't verplaatsen van de Toon, en dat de *Engelsche* de woorden in 't eynde soo niet af-korten gelijk de *Duytsche*, maar breedt uytspreecken, gelijk de *Fransse*, als voor *Pronunciatic* seggen sy *Pronunciation*. &c.

Absent	Absent
Abuys	Abuse
Accent	Accent
Acces	Access
Accident	Accident
Acte	Act

K 4

Actie

Actie	Actiō
Admiraal	Admiral
Advocaat	Advocate
Adieu	Adieu
Affaires	Affairs
Anatomie	Anatomie
Antichrift	Antichrist
Appetijt	Appetite
Approchen	Approaches
Kerts-Biffchop	Arch-Bishop
Argument	Argument
Artillerpe	Artillery
Authour	Author
Beneficie	Benefice
Cabinet	Cabinet
Catholijck	Catholic
Civil	Civil
Cardinaal	Cardinal
Ceremonie	Ceremonie
Coordiaal	Cordial
Consent	Consent
Comedie	Comedie
Doctoor	Doctor
Financie	Financie
homft	
Eract	Exact
Excellentie	Excellency
Generaal	General
Interest	Interest
Liberaal	Liberal
Magiftraat	Magistrate
Medicijn	Médecin
Memorie	Mémoire
Mérite	Mérit

Musick

Musick	Musick
Officie	Office
Opinie	Opinion
Ordinantie	Ordinance
Paftooz	Pafior
Perfect	Perfekt
Politie	Policie
Principaal	Principal
Profeflie	Profefion
Reputatie	Reputation
Studieus	Studious
Superftitie	Superftition
Disfoen	Vifion

Veel diergelijke meer fullen mogelijk hier na in een ander Werk apart getoont werden.

Volgen hier de Namen der Getallen, en Dagen des Weecks en Maanden; malkanderen oock zeer gelijk zijnde.

De Getallen zijn

Een	One
Twee	Two
Drie	Three
Vier	Four
Vijf	Five
Zes	Six
Zeven	Seven ofte Seven
Acht	Eight
Neggen	Nine
Tien	Ten
Elf	Eleven
Twalf	Twelve
Dertien	Thirteen
	K 5

Deer

Deertien	Fourteen
Dijftien	Fifteen
Seftien	Sixteen
Sebentien	Seaventeen
Achtien	Eighteen
Negentien	Nineteen
Twintigh	Twenty
Een en twintigh	One and twenty
Twee en twintigh	Two and twenty
Derthigh	Thirty
Deertigh	Forty
Dijftigh	Fifty
Seftigh	Sixty
Sebentigh	Seventy
Achthentigh	Eighty
Negentigh	Ninety
een Hondert	a Hundred
een Dufsent	a Thousand
een Millioen	a Million.

De Figuren der Getallen van 1 tot 1000000 zijn de feldde met de *Duytsche*, ende alfoof zijn oock deffels Afbeeldingen door de Letteren al eens als I voor een / V voor vijf / X voor tien / L voor vijftigh / C voor hondert / D voor vijf hondert / M voor dufsent.

den Eerfte	the Firft
Tweden	Twain
de Tweede	the Second
de Derde	the Third
de Vierde	the Fourth
de Vijfde	the Fifth
de Zefte	the Sixth

de Se

de Sebende	the Seventh
de Achtste	the Eighth
de Negenste	the Ninth
de Tienste	the Tenth
de Elfte of oelfde	the Eleventh
de Twaalfste	the Twelfth
de Dertienste	the Thirteenth
de Veertienste	the Fourteenth
de Vijftienste	the Fifteenth
de Zefftienste	the Sixteenth
de Sebentienste	the Seaventeenth
de Achtienste	the Eighteenth
de Negentienste	the Nineteenth
de Twintighste	the Twentieth
de Hondertste	the Hundredth
de Dufsentste	the Thousandth
Eens ofte eenmaal	Once
Tweemaal	Twice
Driemaal	Thrice ofte Three times
Viermaal	Four times

Volgen *Hulpwoorden*
van *Order*.

Here follow *Adverbs*
of *Order*.

ten Eerften	Firstly
ten Tweeden	Secondly
ten Derden	Thirdly
ten Vierden	Fourthly
ten Aaften	Lastly ofte Finally.

Woorden der *Cetal* die in 't *Duytsch* eyndigen in *boudigh* / cyndigen in 't *Engelfch* in *fold*: als *dobbel* ofte *tweeboudigh* *double* ofte *twofold*.
Drievoudigh *Threefold* ofte *Triple*
Viervoudigh *Fourfold*

K 6

Tien

Tienvoudigh	Tenfold
Hondertvoudigh	Hundred-fold
Duyfentvoudigh	Thousandfold
Menighvoudigh	Manifold.

Van de Dagen des Weecks, *Of the Days of the Week.*

Alhoewel Eenige die noemen en reekenen de eerste / tweede / derde &c. the first, second, third &c. nochtans worden de Heydensche Namen gemeenlijck behouden: als

Sondagh	Sunday
Maandagh	Monday
Dingsdagh	Tuesday
Woensdagh	Wednesday
Donderdagh	Thursday
Vrydagh	Friday
Saterdagh	Saturday.

Volgende Namen der Maanden *The Names of the Months follow.*

Jannarius	January
Februarius	February
Martius	March
Aprilis	April
Majus	May
Junius	June
Julius	July
Augustus	August
September	September
October	October
November	November
December	December.

CAPIT.

CAPITTEL IV.

Van de gelijkheyt en ongelijkheyt van Engelsche Woorden.

DIet kan getoont werden in veelderley manieren, *te weten:*

I. Daar zijn veel Woorden die bykans een en 't selcke geluydt hebben, maar verschillen in 't schrijven en zitt: als

Account } Reekeningh } Reekeningh
Account } Reekeningh } Reekeningh

All Schorthingh ofte gebreck
Ale een soort van Bier

Air Lucht
Are Zijn
an Heir een Erfgenaam.

All Al
Ayl een Esfen.

Alter Autsaar
Alter Veranderen.

Assent Opbaert ofte Ophlissinge
Assent Coestemminge.

Fall Val
Fawl Schreutwer.

K 7

E

De Zijn (in de onbepaalde tijdt)
Bee een *Bie*

Beer een *Beer* ofte *Bezz*
Beer *Bier*
Bier ofte *Beer* een *Doedt-bare* ofte *Bare*.

Bow *Buggen*
Bowe een *Booge*
Bough een *tack* van een *Boom*.

Buy *Koopen*
 y *B*

Choler *Gzamschap*
Collar een *Kraagh* / een *Halster* of *Halsbant*.

Decent *Setamelich*
Defient *Nederdalinge*.

Desart *Woesijne*
Desert een *Verdienst* ofte *merite*.

Dew *Dauw*
Due *Schuldigh* / *Schoozlich* / *Debit*.

Die *Sterben*
Dye *Verwen*.

Nota. Dat *Die Sterben* in het *Woort Dying*
Sterbende moet oock met *y* geschreven wor-
 den, om de volgende *i* in het *Deelwoort* van de
Tegenwoordige tijdt.

Done *Geaan*
Dun *Poncker* van *colleur*.

Eay

Eay *Doz*
Ere *Eer* ofte *Dzoeger*.

Fair *Schoon*
Fare *Doedt*

a Floor een *Bloer*
Flour of *meal* *Bloeme* van *meel*
a Flower een *Bloem* der *Kruypden*.

Fool een *Geek*
Foul *Duyl*
a Fowl een *Dogel*

Friese *Gezifseerde* *Laken*
Freez *Diefen*.

Gilt *Bergult*
Guilt *Schult* / *fout*.

Hair *Hayz*
a Hare een *Hans*.

a Hart een *Herte*
Heart het *Hert*

Hear *Hooz*
Here *Here*.

Hoar *Gijz* / *verschijnneelt* ende *de rijp*
Whore een *Hoere*.

an Hole een *Gat*
Whole *Geheel*.

Holla

Hollo *Lunde* roepen
Hollow *Hol*.

Hour *cen* *Uur*
Our *Onse*.

In *In*
Inn *cen* *Herberggh*.

Insiht *Insiht* ofte *kennisse*
Incite *Derwecken*.

I *Ick*
Eye *Gogh*.

a *Kan* *cen* *Kan*
Can *Kan* ofte *mogen*.

Leaft *Kleynst*
Lest *Op* dat *niet* (een woort van *hoede*.)

Lose *Verliefen*
Loose *Los*.

Meat *Spisse*
to *mete* *Meten*
Meet *Beguaan*
to *meet* *Ontmoeten*.

Naught *Quaat*
Nought *Niets*.

Nay *Neen*
Neigh *Nepen* als *cen* *Paart*.

an *Oar*

an *Oar* *cen* *Kieken*
Ore *Ongefluybert* *Sout* ofte *Silber*.
O're *Over*.

of *Van*
off *Af*.

One *En*
Own *Eygen*.

O *ende* *Oh* *O* / *Och*
Ow *Schuldigh* te *zyn*.

a *Pair* *cen* *Paar*
to *pare* *Besnijden* / *schillen*

a *Parson* *een* *soort* *van* *Predikanten*
a *Person* *cen* *Persoon*.

Pence *Penningen*
Pens *Pennen*.

Power *Arm*
to *pour* *Stieten*
Power *Macht*.

to *rain* *Regenen*
to *reign* *Regeeren*.

to *raise* *Opwecken*
Rays *Sonnestralen*.

Receipt *Ontfang* of *Quitancie*
Receipt *Recept* *van* *Medicijn*.

Right

Right *Recht*
a *Rite* een *Gehuyph* ofte *Costuym*.

a *Ring* een *Ring*
to *Ring* *Lupen*.

Sale een *Verhoop*
a *Sail* een *Seyl*.

Saw *Dagh*
to *Saw* *Zaagen*.

So *Doo*
Sow *Zapen*
a *Sow* een *Dogh* / een *Vercken*
to *Sow* ofte *few* *Daepen*.

a *Sole* een *Sole* van een *Doet* ofte *Schoen* / oock
de *Disch* *Tong* genoemt
Soul *Ziel*.

Some *Sommige* / *Centge*
a *Summ* een *Somma*.

Son *Soon*
the *Sun* *Sonne*.

Straight ofte *strait* *Recht* / *oprecht*
Straight ofte *strait* *Enge* / *nautw* / *benautwt*.

Sound *Gesont*
to *Spound* *Swijmen* ofte in *swijm* *vallen*.

Tail een *Steert*
Tale een *Vertelling*.

To

To *Tot* / *aan* / *te* / *na*

Toe *Teen*

Too *Te* / *oock*

Two *Twee*

Tow *Couw* / *Werck* van *Wlas*.

Their *Haarer*

There *Daar*.

Through *Dooz*

Throw *Goojen* / *werpen* / *smijten*.

Tongues *Tongen* en *Taalen*

Tongz *Tangen*.

a *Vail* een *Sluyter*

Vale een *Dal*.

Vain *Wdel* en *vergeefs*

a *Vain* een *Wder* / *Bloedt* *Wder*.

to *Use* *Gehuyphcken*

Ews *Open* / *jonge* *Lanmierren*.

to *Wair* *Wachten*

a *Waight* een *Gewicht*.

Way *Wegh*

to *Weigh* *Weegen*.

Waste *Verquisten*

Wast *Waert*.

Wey

Wear *Dragen* / en verslijten
 Were (we) *Waren* (wy.)

Wo *Wee*
 to Woo *Wpen.*

to *Wrap* *Doutwen* ofte *winden*
 to *Rap* *Sachjens* slaan.

a *Wright* een *Timmer-man*
Write *Schrijven.*

Wrought *Getwercht*
Wrote *Schreef.*

Nota 1. Dat de *Woorden Accompt* en *Recept*
 moeten als *Account* en *Receit* uytgeproocken wer-
 den.

Nota 2. Veel van de boven-gemelde *Woorden*
 komen slechts in de klanck over een naar het ge-
 meene gebruyck; maar de meeste na de rechte aart
 van spellinge.

2. Sommige *Woorden* over-een-komende in
 schrijven en *Pronunciatie* hebben nochtans twee-
 derley *beduydinge*: als

Bad *Quaat*
 he *Bad* *Hy heeft beboolen.*

Bare *Bloot*
 he *Bare* *hy Droegh.*

Bark

Bark de *Bast* van een *Boom*
 to *Bark* *Blaffen* of *laffen* als een *hont.*

Bear een *Bezz* ofte *Beer*
Bear *Dragen* en *verdragen*
Bear a child *Swanger* zijn ofte *Waren*
Bear sway het *opperste* *gesagh* *voeren.*

a *Course* een *Loop*
Cours *Gzof.*

a *Crab* een *Krabbe-bissh*
 a *Crab* een *suur Appel.*

Crack *Vercoemen*
Crack *Kraken.*

Desert *Verdiens*
 to *Desert* *Verlaten*

Ear *Oor*
Ear *Kooren-ayr.*

to *Fare* *Waren*
Fare *Welstant*
Fare *Spijse.*

to *Handle* *Handelen*
 to *Handle* *Doelen*
 an *Handle* een *Handt-bat.*

Hoft een *Weerd* ofte *Hofpe*
Hoft een *Kirijghs-heyz.*

Ioyn een *Idit*
Ioyn *Gesamantlijck.*

Laf

Last de Laste ofte laatste
to Last Duuren
a Last een Schoenmakers Lief
a Last een Last ofte Pacht.

Let Coe-laten
Let Beletten ofte verhinderen.

a Lie Viribium ofte water en asche gemengt
to Lie Liegen
to Lie Liggen
a Lie een Leugen.

Maar men schrijft *Lying* Liegende / ende *Lying* Leggende.

Light Licht
Light Licht van zwaarte
Light ras / snel / licht
Light Lichtbaerdigh.

Mine Mijn
a Mine een Mijn.

Mint Munte (het kruyd)
the Mine de Munt.

Pike een Spiesse ofte Pteck
Pike een Smeelt-bisck.

Sack Beck (wijn)
Sack een Sack
to Sack (a citie) te Plonderen (een Stadt)

Sole

Sole Alcen
Sole Sool van een Doet of schoen
Sole Tonge of Schol (een Visk)

to Stand Staant
a Stand een Dat met Bier.

Tender Ceeder
to Tender Raubieden.

Week het Lemmet van een keerse
Week een Weeck.

Well Wel
Well een Put.

En veel meer diergelijke.

En hier uyt is 'et te mercken, dat een en 't selve
woort heeft veel en verscheyde beduydinge.

3. Oock zijnder veel en verscheyde woorden
die een en 't selve ding beduyden: als

Bad }
Ill }
Naught } Quact

Behold }
Lo }
See } Siet

to Last }
Continue }
Endure }
Abide } Continueeren.

Accompt

Account } Reekeningh.
Reckoning }

Awl } Eifen.
Elfing }

Carpenter } Timmerman.
Wright }

Favony }
Friendship } Orientschap.
Kindness }

En veel meer.

Het woort *Use*, alhoewel altoos soo geschreven, is somtijts wat harder gepronuncieert, als *Us*, en als dan beduydt het 't *gebruyc* en *Coftum*; anders is 'et facher uytgesproocken als of het *uwz* ware; en soo *to Use* is te *gebruycken*.

Eyndelijck, *Noteert*. Dat vermits *be zijn* / niet wert met een dobbelde *e* (die altoos als *i* of *ie* in 't *Duyts* luydt) geschreven om te verscheyden van *Bee* een *Die*; als oock *the de* in gelijcke manier, om tuschen *thee* *ii* of *ghy* onderscheyt te maken, daarom islet oock in gewoonte geworden alle die andere kleyne voornoemlicke woorden soo kort te schrijven, *he hy / me my / she sy / we wy / ye y*; maar die werden meest gelcken als *hi, mi, shi, wi, ye* in 't *Duyts* gepronuncieert zijn.

CAPIT.

CAPITTEL V.

Van d'ACCENTEN ofte Toonen der Woorden.

MEn kan 't geluyt der woorden niet krachtigh genoegh uytdrucken ofte af beelden; dan alleen door 't opstellen van dusdanige ['] kenteecken (ofte *acute Accent* by de *Grieken* genoomt) aanwijfen welke Syllabe hardt uytgesproken moet werden: waar toe de volgende *Regulen* in plaats van *Profodia* kunnen dienen.

Nota. De Syllaben in de volgende Voorbeelden die dit ['] merck boven haar hebben, moeten heel langh en hardt uytgesproocken werden.

Aann. 1. In 't *Engelsch* zijnder bykans ontaflijke veel woorden van een Syllabe, waar in de leere van Toonen geen plaats heeft.

Aann. 2. Wanneer een Syllabe in een, twee of drie-leedigh woort een *Diphthongus* maackt, doet dat die Syllabe daar de *Diphthongus* in is, hardst uytgesproocken worden, als *Heaven Hemel / heavenly Hemelsch / redeem uyt-hoopen* ofte *verlossen / reliëf te hulpe komen / &c.*

Aann. 3. Wanneer een *Vocael* voor twee *Mede-klinkers* komt, soo is die Syllabe langh als *former de voorgaande* / a *Letter* een *Letter*.

Aann. 4. De Syllaben *ship, dom, less, ness, ly* en *tie* wanneer in 't eynde der woorden staan, werden noyt langh gepronuncieert; gelijk in *Mastership Meesterschap / Caveless zorgeloos / Earl-dom Graafschap / Godliness Godtsaligheyt / Writibility Waardighheyt / Paritie Suiverheyt.*

L

Ge.

Gelijk oock alle vreemde woorden die cyndigen in *ion* ofte *ons* als *satisfaction* **voldoeninge** / *dangeraus* **gebaarlijck** / *advantagious* **profijtelijck** &c.

Deſe Syllaben *ble*, *cle*, *gle*, *ple* zijn oock altoos kort. Gelijk in *table* **tafel** / *probable* **waarschijnelijck** / *spéctacle* een **biſſe** / *wrangle* **krackeken** / *Témple* **Tempel** / *Exámple* **voorzéek** &c.

Aann. 5. Woorden van twee Syllaben hebben 't *Accent* (ofte *Toon*) in d'eerſte Syllabe als *Fáther* **Vader** / *wáter* **water**.

Maar Woorden van meer Syllaben voeren 't *Accent* in de laaſte Syllabe op twee na *liberty* **lyberty** / *deliberation* **overtweginge** &c.

Aann. 6. Deſe ledekens, *A*, *ab*, *ad*, *be*, *con*, *de*, *dis*, *en*, *for*, *fore*, *in*, *mis*, *per*, *pro*, *re*, *sub*, *ſur*, *ſus*, *over*, *un*, *up*, *under*, *with*, in t'ſamenvoeginge voor aan een woort geſtelt zijnde, maken dat de volgende Sellabe hardt en langh uytgeſproocken wordt, gelijk in

Abáte
Abómínable
Adhére
Belle
Conſiſt
Depénd
Diſpérs
Endúre
Forbid
Forevárn
Inclúde
Mispénd
Perfórm
Propóſe

Verminderen
Verſoepelijck
Tankleeden
Beliegen
Beſtaan
Aanhangen
Verſroyen
Volharden
Verbieden
Vertwittigen
Inſluyten
Qualijck beſteden
Veltzengen
Doorzstellen

Re-

<i>Récánt</i>	Her-roopen
<i>Subscribe</i>	Onderteekenen
<i>Survive</i>	Oberleeden
<i>Súſpénd</i>	Ophouden
<i>Overtake</i>	Rechterhalen
<i>Undaught</i>	Ongeleert
<i>Underſtánd</i>	Verſtaan
<i>Uphóld</i>	Onderſtemmen
<i>Wúrbóld</i>	Onthouden

Aann. 7. Woorden die de *Engelſche* met andere Taalen gemeen zijn, hebben 't *Accent* in d'eerſte Syllabe: als in

<i>Conſequent</i>	Vervolgh
<i>Conſore</i>	Dergeſelſchappent
<i>Contrary</i>	Contrarie
<i>Excellent</i>	Excellent
<i>Fámily</i>	Huſshoudinge
<i>Híſtory</i>	Hiſtorie
<i>Múſick</i>	Muſijck
<i>Pérfect</i>	Perſect
<i>Pérfon</i>	Perſoon
<i>Prophét</i>	Prophéet. &c.

Aann. 8. d'*Accent* ofte *Toon* onderscheyt de *Naam-woorden* van de *Werk-woorden*: als volgt

Naam-woorden.

<i>a</i> <i>Cóvert</i>	een die bekeert iſ
<i>an</i> <i>óverthron</i>	een <i>Nederlaagh</i>
<i>Tórmént</i>	<i>Dijne</i>
<i>e</i> <i>Préſent</i>	een <i>Geſcheuck</i> .

L 2

Con-

Werck-woorden.

to *Convèrt*
to *Overtbrów*
to *Tormēt*
to *Presēt*

Besleeren
Overtwinnen
Dijnigen
Bereeren.

Nota. Maar in *Gedichten* werden dese *Regulen* altemet gecontrarieert, door een vryheyt die de *Poëten* sich toematischen.

Nu dese weynige Voorbeelden kunnen dienen om eenigh licht in de kennisse der *Engelsche* Taale te geven; tot dat de *Harmonie* ofte gelijkheyt van alle Taalen klaarder en openbaarder werdt door de kennisse des *Algemezine Charactters*.

Ende hier mede koomen wy tot het EYNDE van het Eerste Deel van de

GRAMMATICA.

HET

HET TWEDE DEEL

Van de Grammatica.

Van d'ETYMOLOGY,

OFTE

Oorspronck der Woorden.

ETYMOLOGY wijst d'*af-komste*, als mede het onderscheyt der woorden; ende begrijpt alle de Deelen der *Spraacke*.

Eerste CAPITTEL.

Van de Af-komste der Engelsche Woorden.

Hier magh men veele moeyte sparen, die men gemeenlick bestee in 't onderfoecken van d'oorspronck der woorden in andere Taalen, als in 't *Hebreeuws*, *Grieks*, &c. Noch oock kan het den *Leerlingh* veel nuts toebrenghen, om daar langh over te blijven: maar hy kan dit volgende weynighje aanmercken.

Raackende de particuliere af-komst van *Naam-woorden*, *werck-woorden*, *deel-woorden*, en *hulp-woorden* sal in 't verhandelen van hare particuliere *Hoofst-stucken* gesproocken worden.

Van woorden in 't *generaal* valt dit volgende te seggen:

L 3

1. Dat

1. Dat de woorden van eene Syllabe werden meest *Tenonische* woorden, en soo even eens met de *Hoogduytsche* Taal, die, sonder twiſſel, ouder is als de *Latijnsche*, en sommigevan die uyt de *Griekſche* getrocken: als van *leg era* de aarde komt *earth*, van *duygenw donay* *teninnen* ofte tam te maken *tame*, van *axim axine* een aye ofte *hijl* an *ax*, van *man mene* de maan the *moon*, van *natur patos* een *padt* a *path* &c.

2. Dat de meeste *Engelſche* woorden van meer Syllaben als een, die niet uyt een Syllabe geformeert zijn, zijn van de *Latijſe* af-komſtig; veel waar van de *Franſe* van de *Latijſe* geleent hebben, en d'*Engelſe* van haar (daar onder oock eenige woorden van een Syllabe) als uyt het *Latijn* komen deſe:

Audacious

Clemency

Face

Fate

Glory

Grace

Honour

Image

Infants

Ingenious

Liberal

Najesty

Multitude

Nature

Ornament

Prudent

Possible

Pice

Stout

Goedertierentheit

Aangeſicht

Doot-lot

Glorie

Genade

Eer

Beeldt

Kinderkens

Dernuſtigheit

Mildt

Majestejt

Meeenigheit

Natuur

Versieringe

Wijs ofte wetende

Avoogelich

Oudenyeentheit.

Ende

Ende bykans een ontelbaar getal diergelijck.

De oorspronkelijcke woorden in het *Latijn* zijnde *Facies*, *Clementia*, *Multitudo*, *Natura*, *Ornamentum*, *Vitium* &c.

Nota. Hier ſtaat te merken, dat voor de meeste part de woorden die aldus uyt het *Latijn* ſpruyten, worden in 't eynde wat verkort, als van *Ornamentum* an *Ornament* een *Cieraat* / *Facies* the *Face* 't *Aangeſichte* / *severus*, *severe* *ſtreng* &c. behalven de Naam-woorden die eyndigen in *io*, tot dewelke, volgens de *Franſe* manier, u achter by gevoeght wort: als *Religio* *Religion* *Godtsdienſt* / *Oratio* *Oration* een *Aeden* / *Creatio* *Creation* *Scheppinge* &c.

VVanneer daar een grooter en meerder onderscheyt is, soo werden wel woorden van de *Franſe* geformeert na dat de *Franſe* die van de *Latijnsche* genomen hebben: als uyt de *Franſe* *bonté*, *lion*, *almofner*, *temps*, *aigre*, *efrange*, *fountain*, komen deſe *Engelſe* woorden *bounty* *mildadigheit* / *Lion* *Leeuw* / *Almouer* *Almoſenier* / *tenſe* *tijdt* / *eager* *ſuur* en *heftigh* / *strange* *vreemt* / *fountain* *fonteyn*.

3. Daar zijn oock sommige andere woorden die ſuyver *Franſ* zijn, en niet uyt het *Latijn* geſproten, die men in d'*Engelſche* Taal gebruycket, gelijk *Garden* een *Cynn* / *garier* een *houſſeband* / *buckler* een *ſchilt* / *to advance* *voortſetten* / *to plead* *pleyten* &c. komende van de *Franſe* woorden *jardin*, *jartier*, *banclier*, *avaneer*, *plaidier* &c.

4. Veel *Engelſche* woorden af-komſtig uyt het *Latijn* hebben haar grootſte verſchil hier in dat ſy met de *Franſe* de Letteren *b* & *d* in 't midden

van de woorden invoegen: gelijk van *Camera*, *cinis*, *humilis*, *simulo*, *similis*, *tener*, *tremulus* geformeert wierden dese woorden

<i>Chambre</i> ofte <i>Chamber</i>	een Kamer
<i>Cindre</i> ofte <i>Cinder</i>	Doove-koel (Asche)
<i>Humble</i>	Dotmoedigh
<i>Piffemble</i>	Deynfen
<i>Resemble</i>	Gelijck zijn
<i>Tender</i>	(Zeder
<i>Tremble</i>	Beven.

Gelijk de *Fransje* die sehrijven *Chambre*, *cenre*, *humble*, *tendre*, &c.

Nota. Sommige *Engelfche* woorden die van de *Fransje* komen, werden na die manier gefchreven, als

<i>Sepulchre</i>	een Graf
<i>Rescontre</i>	een Rencontre (bejegening)
<i>Ancre</i>	een Anker.
	En veel meer.

Maar worden altoos uytgefprouken als of fe eyndighden in er als *sepulcher*, *resconter*, *Ancher*, &c.

5. VVoorden af-komftigh of t'samen-gevoegt van anderen zijn te confidereeren, of by t'samenvoeginge van twee woorden, of by de voorftelling van sommige Ledetjens: door beyde welke manieren die te onderfcheyden zijn van haar voorige Beduydingen.

1. Exempelen van twee VVoorden van verfcheyde beduydingen te famen gevoegt:

All-

<i>All-mighty</i>	Almachtigh
<i>Clear-sighted</i>	Clairfichtig
<i>House-holder</i>	Huyshouder
<i>Omnipotent</i>	Almoogende
<i>Rain-water</i>	Regenwater
<i>Unicorn</i>	Eelhoozn
<i>Water-mill</i>	Water-moolen &c.

2. De Ledetjens die men gemeenlijk voor een woort voegt, zijn dese, *dis*, *mis*, *in*, *inter*, *en*, *un*, *di* ende *de*: welke meest oorspronckelijck *Latijn* of *Frans* zijn, gevende de woorden daar die aangevoegt zijn een heel verfcheyde beduydinge: als

Un, in 't *Duyts on* / beduydt altoos een weygeringe ofte onkenninge, en beteekent soo veel als niet: als *unwise* niet wijs of *unprofitable* onprofitelijck / *unhealthfull* ongefont / en veel meer.

In wert oock voor de meeste part gelijk *un* gebruyckt; maar niet anders als in woorden dewelcke haar oorspronck nemen uyt *Latijn*: als

Impatient Ongebuldigh / *impossible* onmoogelijck: alwaar *in* & *in* onderfcheydentlijck in de famen gevoegde woorden gebruyckt worden.

Maar in sommige woorden heeft *In* d'effels eygen en ware beteekeningh: gelijk hier in *intelligence* hondfchey / *indeed* in der daad / *inrich* ofte *enrich* verrijcken: En het ware wenshelijck dat alle woorden waar *In* voorgestelt wort, en de ware beteekeningh d'effels niet verlaat, dat men aldaar in plaats van *In*, *En* soude sehrijven, als voor *indure*, *endure*, *duren* en *bolsharden* / voor *ingender*, *engender* gehereeren / voor *in-*

L 5 grave,

grave, engrave insnijden / voor implant, emplant inplanten: op dat de onwetende Leser niet verabuseert inagh worden, door dien *In* altemets *In* beduydt, en altemets niet wanneer by woorden gevoeght wordt.

Dis en *mis* beduyden een ontkenninge soo wel als *in* ofte *un*, en noch meer, want *dis* geeft het woord daar 't voorgevoeght wordt een recht contrarie meeninge: als *honour eer / dishonour oneer / like gelijk / dislike ongelijk* / (ofte in 't minste niet gelijk) *grace genade / disgrace ongenade / honest eerlijck / dishonest oneerlijck* &c.

En *mis* is daar en boven een teeken van dwalinge, als *take nemen / batten / mistake een misflagh hebben / deed een daadt / misdeed een misdaadt / chance gebal / mischance, mishap, misfortune ongeval*.

De, di en *inter* hebben de selfde significatie als in 't *Latijn*, gelijk oock *dis* in sommige weynige woorden: als *detain onthouden / divide verbeelen / interditt verbieden / interveue tusschen-komen / distinguish onderscheyden*.

II. CAPITTEL.

Van het Onderscheyt (Difference) der Vwoorden, ofte Deelen des Spraaks.

DAAR zijn in 't *Engels* geskeet in 't *Latijn* Acht Deelen des *Spraaks* ofte verscheydenheden van woorden: die men aldus noemt,

<i>Noun</i>	<i>Naam-woort</i>
<i>Pronoun</i>	<i>Doognaam</i>
<i>Verb</i>	<i>Werck-woort</i>

Taf:

<i>Participle</i>	<i>Deel-woort</i>
<i>Adverb</i>	<i>Hulp-woort</i>
<i>Conjunction</i>	<i>t'Samenvoeginghe</i>
<i>Preposition</i>	<i>Woozettinge</i>
<i>Interjection</i>	<i>Cusschenwerpinge</i>

Nota. De *Engelsche* hebben, behalven dese Acht Deelen der *Spraack*, oock *Ledertjens* ofte slucken der woorden, (die sy *Particles* noemen) en gebruycken deselve tot onderscheydinge der gevallen van *Naam-Woorden* en der *Trappen van vergelijkinge* en der *Wissen* en *Tijden van Werkwoorden*: gelijk onder hare particuliere *Hoofslucken* getoont sal worden.

III. CAPITTEL.

Van Naam-Woorden.

NAAM-Woorden, in 't *Engels*, *Nouns*, zijn woorden waar door alle *Personen* en *saaken* genoemd worden, en daar door haarer *Hoedanigheden* te kennen gegeven en onderscheyden worden: als a *Tree* een *boom* / *fair* *schoon*.

Nota. Raackende de *Naam-Woorden*, als mede andere *Deelen der Spraak* valt 'er weynigh te aanmerken; derhalven kan men de *Engelsche* *Taal* in soo veel te korter tijdt, en met meerder gemak leeren: om dat in de buyginge haarer *Woorden* de *uytgangen* der selve minder veranderingen hebben als de *Andere Europeische* *Taalen*: want in de *selfstandige Naam-Woorden* zijn 'er maar twee veranderingen, te weten, *Een* in 't *Unckel*

en een in 't *Meerder Getal*, daar in 't *Latijn* en 't *Grieks* wel over de 50 zijn: de *Byvoeghlijke Naam-woorden* hebben geen *Byginge*, en derhalven oock maar een *uytgangh*, daar de *Latijnsche* en *Grieksche* wel omtrent de 30 hebben: alle de *Bygingen* der *Engelsche Werk-woorden* kan men *uytdrukken* met 3 of 4 *terminatiën* ofte *uytgangen*, soo wel als der *Latijnsche* met omtrent 600 en de *Grieksche* met omtrent soo veel *Duyfenden*: noch oock en werden de *Engelsche Selfstandige Naam-woorden* onderscheyden door *Geslachten* en *Gevalen*, noch oock en worden *Byvoeghlijke Naam-woorden* of daar door ofte door *Getallen* verandert. Derhalven kan men veel tijt sparen in dit *Gedeelte* van de *Grammatica*, die men anders in andere *Taalen* soude moeten besteden.

I. AFDEELINGE.

Van de Onderscheydinge en Natuur der Naam-woorden.

Alle Naam-woorden zijn of *Selfstandige* of *Byvoeghelicke*:

Selfstandige zijn Naam-woorden die van sich selven kunnen bestaan, en werden derhalven *selfstandige* genoemd, in 't *Engels*, *Nouns Substantivs*, de genoemde saack volkomenlijk beduydende, sonder hulp van eenigh ander woort.

Deze zijn of *Eigen* (*Proper*) behoorende tot een eenigh dingh: als de *Namen* der *Menschen*, *Tantschappen*, *Steden*, *particuliere kostelike Geleentens* &c, gelijk *Edward* *Eduard* / *Daniel*, *London*,

London, *York*, *Vienna* *Wreuen* / a *Diamond* en *Diamant* / a *Carbuncle* en *Carbonckel* / the *Thames* de *Teemg*, &c.

O. *Commun* (*Common*) die aan alle dingen gemeen zijn, om des gemeene *Natuurs* wille, als een *Mensch* a *Man*, een *Stadt* a *City*, een *Rivier* a *River*.

Byvoeghlike Naam-woorden, in 't *Engels*, *Nouns Adjectivs*, zijn *soodanige* als van haar selven niet kunnen bestaan, maar moeten by *Selfstandige Naam-woorden* gevoeght werden; en als dan toonenfe de *Gedaante* ofte *hoedanigheyt* van de *Selfstandige*, gelijk *valiant*, *strong*, *high*, beduyden van sich selven niet, dan wanneer by *Selfstandige* gevoeght werden, en dan makenfe een volkomen *sin*: als a *valiant Soldjer* en *hooch Soldaat* / a *strong Horse* en *sierch Paart* / a *high hill* en *hoogh heuvel* &c.

II. AFDEELINGE.

Van 't geen aan te merken is nopende de *Selfstandige Naam-woorden*, en wat daar noch meer toebehoort.

I. *Aann*. **V**eel *Selfstandige Naam-woorden* zijn *af-komstigh* van anderen, en hebben verscheyden *terminatiën* ofte *Uytgangen*.

1. *Namen* van *Konst* cyndigen in *ick*, als *Logick* *Logica* / *Rhetorick* *Rhetorica* / *Musick* *Musick*.

II. De *Oude Oprechte Engelsche* *woorden* cyndigen meest in *dise* ofte *ness*, als

<i>Cowardise</i>	Bloohertighent
<i>Carelesnes</i>	Onachtsaamheyt
<i>Whiteneſs</i>	Witheyt
<i>Hardneſs</i>	Hardighent
<i>Badneſs</i>	Quaatheyt
<i>Greatneſs</i>	Grootheyt
<i>Fooliſhneſs</i>	Sottighent
<i>Madneſs</i>	Dollighent.

Alle welke geformeert zijn van de Byvoeghe-
lijke Namen

<i>Coward</i>	Bloohertigh
<i>Careleſs</i>	Onachtsaam
<i>White</i>	Wit
<i>Hard</i>	Hard
<i>Bad</i>	Quaat
<i>Great</i>	Groot
<i>Fooliſh</i>	Sotachtigh
<i>Mad</i>	Dol.

III. Van sommige Selfſtandige Namen wer-
den andere geformeert, die eyndigen in *hood* en
head; als van

a <i>Man</i> een <i>Man</i>	<i>Manhood</i>	Manbaarheyt
a <i>Brother</i> een <i>Broeder</i>	<i>Brotherhood</i>	Broeder- ſchap
a <i>Widow</i> een <i>Wedu- we</i>	<i>Widowhood</i>	Weduwe- ſchap
<i>Child</i> <i>Kint</i>	<i>Childhood</i>	Kintſheyt.
	Gelijk oock	
<i>Falſe</i> <i>Dalſ</i>	<i>Falſhood</i>	Dalſheyt
<i>God</i> <i>Godt</i>	<i>Godhead</i>	Godtheyt
<i>Maiden</i> een <i>Maaght</i>	<i>Maidenhead</i>	Maagdom.

I V. Som-

IV. Sommige Selfſtandige Namen werden af-
komſtigh van Selfſtandige door 't aannemen van
r, *er*, *yer* en *ſter* als *Love* *Liefde* / *Lover* *Lief-
hebber*.

<i>Fish</i> een <i>Viſch</i>	a <i>Fisher</i> een <i>Viſſcher</i>
a <i>Game</i> een <i>Spel</i>	a <i>Gameſter</i> een <i>Speels- dor</i>
a <i>Glove</i> een <i>Hand- ſchoen</i>	a <i>Glover</i> een <i>Hand- ſchoenmaker</i>
a <i>Garden</i> een <i>Cyru</i>	a <i>Gardener</i> een <i>Cyru- nier</i>
a <i>Gun</i> een <i>Geſchut</i>	a <i>Gunner</i> een <i>Wuſſchiet- ter</i>
a <i>Hat</i> een <i>Hoet</i>	a <i>Hatmaker</i> een <i>Hoede- maker</i>
a <i>Law</i> een <i>Wet</i>	a <i>Lawyer</i> een <i>Rechts- geleerde</i>
a <i>Pot</i> een <i>Pot</i>	a <i>Potter</i> een <i>Pottebac- ker</i>
a <i>Seam</i> een <i>Naat</i> ofte <i>Zoon</i>	a <i>Seamſter</i> een <i>Naey- ſter</i> .

V. Van Selfſtandige komen Selfſtandige Namen
die eyndigen in *dom*, als van

<i>Chriſt</i> <i>Chriſtus</i>	<i>Chriſtendom</i>	<i>Chriſten- dom</i>
a <i>King</i> een <i>Koningh</i>	<i>Kingdom</i>	Koninkrijk
a <i>Duke</i> een <i>Hertogh</i>	<i>Dukedom</i>	Hertoghdom
a <i>Earl</i> een <i>Graaf</i>	<i>Earldom</i>	Graafſchap
a <i>Rule</i> een <i>Regel</i>	<i>Rulem</i>	Regeringe.

Gelijk oock van de Byvoeghlijke

<i>Wiſe</i> <i>Wijs</i>	<i>Wiſdom</i>	Wijsheyt.
-------------------------	---------------	-----------

Hier

Hier toe behooren oock de Namen van Officien die eyndigen in *ick*: als van

<i>Bishop</i> een <i>Bischoep</i>	<i>Bishoprick</i> <i>Bisdom</i>
<i>Baylyff</i> een <i>Balyw</i>	<i>Bailywick</i> een <i>Balyw</i> - <i>wijck</i> .

VI. Veele *Selfstandige* Namen die eyndigen in *th* zijn af-komstigh van *Ryvoegblycke* met weynigh veranderingh: gelijk van

<i>Broad</i> <i>Wreed</i>	<i>Breadth</i> <i>Breette</i>
<i>Long</i> <i>Langh</i>	<i>Length</i> <i>Leughte</i>
<i>Deep</i> <i>Diep</i>	<i>Depth</i> <i>Diepte</i>
<i>Warm</i> <i>Waru</i>	<i>Warmth</i> <i>Warinte</i>
<i>Dear</i> <i>Dier</i>	<i>Dearth</i> <i>Dierte</i>
<i>Slow</i> <i>Craagh</i>	<i>Sloth</i> <i>Craagheyt</i>
<i>Free</i> <i>Goedt</i>	<i>Freedom</i> <i>Rijckdom</i> .

Als oock van de *Selfstandige*,
Moon *Maan* *Month* een *Maant*.

Alfoo oock van Sommige *VVerck*-woorden komen *Selfstandige* *Naam*-woorden uytgaande in *th*: als van

to <i>Grow</i> <i>Groepen</i>	<i>Growth</i> <i>Wagdom</i>
to <i>Steal</i> <i>Steelen</i>	<i>Stealth</i> <i>Dief-stal</i> .

Eenige *VVoorden* die in *ment* en *age* eyndigen, zijn uyt de *Franse* *Taal* af-komstigh: als

<i>Commandment</i>	<i>Gebodt</i>
<i>Temperament</i>	<i>Matigheyt</i>
<i>Marriage</i>	<i>Huwelick</i>
<i>Tutorage</i>	<i>Dooghtschap</i> .

Meest

Meest de *VVoorden* die eyndigen in *ty*, *tie*, ofte *our* komen uyt het *Latijn*, als

<i>Chastity</i>	<i>Keuscheyt</i>
<i>Piety</i>	<i>Godtsaligheyt</i>
<i>Purity</i>	<i>Reynigheyt</i>
<i>Charity</i>	<i>Charitaat</i>
<i>Honour</i>	<i>Eere</i>
<i>Labour</i>	<i>Arbejde</i>
<i>Favour</i>	<i>Gunft</i> &c.

II. *Aann*. Dat *Selfstandige* *Naam*-woorden niet verandert worden ten aanzien van harer *Geslachten*; alsoo dat geen enkel woort van beyde *Geslachten* kan zijn: maar wanneer men die noemen wil in beyde de *Geslachten*, dan moet men

1. Of andere woorden te hulp noemen, gelijk
a *Man* een *Man* a *Woman* een *Woutu*
a *Boy* een *Jongen* a *Girl* een *Menschen*
a *Host* een *Paert* a *Matir* een *Mderp*
a *Gender* een (*Geut*, a *Goos* een (*wijcken*
Manneken) *Gaus* *Gaus*
a *Pack* een *Hert* a *Doe* een *Rijce*.

2. Of anders wert een *Voor-naem* van 't *Manne-lick* ofte *Vromelick* *Geslachte* gestelt, om de woorden in de *Geslachten* te onderscheyden: als
a *he* *Friend* een *Wient* a *she* *Friend* een *Wint-
dime*
a *he*-*Goat* een *Doek* a *she*-*Goat* een *Gept*
a *he*-*Cat* een *Cater* a *she*-*Cat* een *Cat*.

3. Ofte anders wert *efs* achter aan 't woort gevoeght: als

a *Lyon*

a Lyon een Leeuw a Lyonsess een Leeuw-
ne
a Prince een Prince a Princess een Princess.

III. *Aann.* Selfstandige Namen hebben 2 *Getalen*, te weten, het *Enckel*, waar in men spreeckt van een eenige *saack*, en niet van meer: als a *stool* een *stoel* / a *stone* een *steen*: en het *Meerder Getal* waar in men van meer als een spreeckt, als *stools* *stoelen* / *stones* *stenen*.

Het *Meerder Getal* werdt geformeert

1. Gemeenlijk door 't byvoegen van *s*, achter 't *Enckel Getal* (gelijk *n* ofte *en* in 't *Duyts*) als
a *Book* een *Boeck* *Books* *Boecken*
a *Hand* een *Handt* *Hands* *Handen*.

2. Wanneer een *Woort* eyndicht met *s*, *x*, *ch*, ofte *sh* in 't *Enckel Getal*, soo doet in 't *Meerder* *es* achter by: als

a *Kiss* een *Soen* *Kisses* *soenen* ofte *soentjes*
a *Witness* een *Getuyg* *Witnesses* *Getuygen*
ge
a *Box* een *Doos* *Boxes* *Doosfen*
a *Fox* een *Dog* *Foxes* *Dossen*
a *Church* een *Kerck* *Churches* *Kercken*
a *Dish* een *Dig* ofte *Dishes* *Dissen*
Schotel
a *Fish* een *Dig* *Fishes* *Dissen*.

3. Indien het *Enckel Getal* eyndicht in *f* ofte *fe*, soo werdt de *f* in 't *Meerder Getal* in *v* verandert, en *s* wordt daar achter bygevoecht: als

Beef

<i>Beef</i> Os (vleesch)	<i>Beves</i> <i>Ossen</i>
<i>Calf</i> Kalf	<i>Calves</i> <i>Kalveren</i>
<i>Knife</i> een <i>Mes</i>	<i>Knives</i> <i>Messen</i>
<i>Life</i> <i>Leven</i>	<i>Lives</i> <i>Levens</i>
<i>Loaf</i> een <i>Broodt</i>	<i>Loaves</i> <i>Brooden</i>
<i>Self</i> <i>Self</i>	<i>Selves</i> <i>Selfen</i>
<i>Staf</i> een <i>Stoek</i>	<i>Staves</i> <i>Stoeken</i>
<i>Thief</i> een <i>Dief</i>	<i>Thieves</i> <i>Dieven</i>
<i>Wife</i> <i>Wif</i>	<i>Wives</i> <i>Wifven</i>
<i>Wolf</i> <i>Wolf</i>	<i>Wolves</i> <i>Wolven</i> .

Sommige werden van dese *Regels* uytgondert, gelijk

1. Sommige *Selfstandige Naam-woorden* hebben geen *Enckel Getal*, als

<i>Affairs</i>	<i>Affaires</i>
<i>Cates</i>	<i>Leckere Spijzen</i>
<i>Fowels</i>	<i>Ingelwanden</i>
<i>Ashes</i>	<i>Afischen</i>
<i>Bellows</i>	<i>Blaasbalgh</i>
<i>Entrals</i>	<i>Ingelwanden</i>
<i>Dregs</i>	<i>Droeffen</i>
<i>Oats</i>	<i>Haber</i>
<i>Shambles</i>	<i>de Vleesch-hal</i>
<i>Siffers</i>	<i>Schaaren</i>
<i>Shears</i>	<i>Schaaren</i>
<i>Tongs</i>	<i>Tangen</i> .

2. Daar zijn oock *woorden* die geen *Meerder Getal* hebben; als

1. de *Eyge Namen* *Peter*, *London*, *Euphrates*, &c.
2. Van gelijken, de *Namen* van *Ouderdom*, als *Infancy*, eens *kiints ouderdom* als het noch niet spreecken kan / *childhood* *kiintsheyt* / *Youth* *Jonckheyt* &c.

3. *Soo*

Soo oock meest alle de Naamen van Metalen, als Gold Gout / Silber / Iron IJzer &c.

4. Veele Namen van dingen die nytter Aarde groeyen, als

<i>Parsley</i>	Peterselie
<i>Sage</i>	Salie ofte Savie
<i>Corn</i>	Koorn
<i>Barly</i>	Oerst
<i>Wheat</i>	Carw
<i>Saffran</i> ofte <i>Saffron</i>	Saffraan
<i>Sugar</i>	Suucker
<i>Pepper</i>	Deeper
<i>Grass</i>	Gras
<i>Hay</i>	Hop
<i>Bread</i>	Broodt.

5. Sommige Namen van dingen die dun zijn :

<i>Milk</i>	Melck
<i>Vineger</i>	Hijn
<i>Butter</i>	Boter
<i>Pitch</i>	Pick
<i>Tar</i>	Teer
<i>Greas</i>	Smeer
<i>Glu</i>	Lime. &c.

Door de kennisse van foodanige woorden in de Duytsche Taal sal men wel ten naasten by konnen weten wat woorden in 't Engels geen Enckel ofte Meerder Getal hebben.

3. Daar zijn andere Woorden die wel beyde de Getallen hebben, doch werden niet geformiert volgens de twee voorgaande Regelen, maar zijn ongeregelde Namen: gelijk

Byother

<i>Brother Broeder</i>	Brethren Broeders
<i>Child Kind</i>	Children Kinderen
<i>Cow Koe</i>	Kine Koeppen
<i>Foot Doet</i>	Feet Doeten
<i>Lous Luyf</i>	Lice Luyfen
<i>Man Man</i>	Men Mannen
<i>Woman Vrouw</i>	Women (Women ofte Women) Vrouwen
<i>Moss Muis</i>	Mice Muysen
<i>Ox Os</i>	Oxen Ossen
<i>Chick Kiecken</i>	Chicken Kieckens
<i>a Die Dobbelssteen</i>	Dice Dobbelssteenen
<i>Penie Stuyber</i>	Pence Stuybers
<i>Sow Dercken</i>	Swine Derckens
<i>Tooth Tandt</i>	Teeth Tandten.

Doch sommige van dese woorden hebben oock haar Meerder Getal volgens de Regel; als *Brothers*, *Cowt*, *Sows*.

Chicken en *Swine* konnen in beyde Getallen gebruyckt werden, als oock *Hose* Housfen.

IV. *Aann.* De Selfstandige Naam-woorden hebben wel 6. Gevallen (in 't Engels, *Cases*) doch worden selve niet gebuyght, maar desselfs verfehede Gevallen worden onderscheyden door de veranderinge van de *Ledekens* ofte *Voorstellingen*, gelijk uyt de volgende *Afdeeling* blijkt.

III. AFDEELINGE.

Van de Ledekens, en Buysinghe der Selfstandige Namen, met harer Voorstellingen.

DE Naam-woorden werden door de *Ledekens* bekennt, en door de *Voorstellingen* gebuyght.

De

De Ledekens zijn *a* of *an* ende *the*. *A* en *an* beduyden soo veel als *een* in 't *Duyts*: dit onderscheyt is 'er tusshen *a* en *an*, dat *a* voor woorden staat die met Consonanten beginnen, en *an* voor woorden, die met Vocalen beginnen: gelijk *a bed* een *bedt* / *a root* een *woortel* / *an arm* een *arm* / *an Ass* een *Ezel* / *an Eel* een *Kal*.

The beduydt het selske als de Ledetjens *de*, *den*, en *het* in *Duyts*, alsoo gebruyckt werdende: gelijk

the <i>Air</i>	de <i>Lucht</i>
the <i>Heaven</i>	den <i>Hemel</i>
the <i>VWater</i>	het <i>Water</i> .

Nota. Dat verscheyde Selsstandige *Naam-woorden* sonder dese *Ledekens* gebruyckt worden; doch dies aangaande behoeft men geen moeyte te nemen, want de selske woorden die in 't *Duyts* die *Ledetjens* ontbrecken, hebben oock geen in 't *Engels*.

De ses *Gevalen*, (*Cases*) beyde in 't *Enkel* en 't *Meerder* getal, worden aldus genoemt

Noemelijche	<i>Nominativ</i>
Baarljche	<i>Genitiv</i>
Beebeljche	<i>Dativ</i>
Aanklaagelijche	<i>Accusativ</i>
Kroepelijche	<i>Vocativ</i>
Afneemelijche	<i>Ablativ</i> .

't Gebruyck van dese sal door de volgende *Exempelen* getoont worden.

Voorstellingen dienende tot de verscheyde *Gevalen* van de *Naam-woorden* zijn dese, *of*, *to*, *in*, *with*, *from*, *through*, *by*, *out* ofte *out of*, *with-*

out

out (en *than* achter de *vergelijkige Trap*.)

De *Noemelijke* en *Aanklaaglijke Gevalen*, (*Nominativ* en *Accusativ Cases*) hebben geen *Voorstellingen*. De *Baarljche* (*Genitiv*) is bekenet door *of van* / als *of the Heaven van den Hemel* / *of the Earth van de Earde*: *to aan* en *for* booz dienen op de *Beebeljche Geval* (*Dativ Case*;) als *to the Citie aan de Stadt* / *to ofte for the Man aan ofte booz de Man*: De *Afneemelijke Geval* (*Ablativ Case*) heet voor sich verscheyde *Voorstellingen*; en wordt nooyt gebruyckt sonder dat een van de volgende daar by gevoegt ofte onder verstaan wort, te weten, *in*, *with*, *from*, *through*, *by*, *out*, ofte *out of*, *without* (en *than* als achter de *vergelijkige Trap*) als *in*, *with*, *from*, *through*, *by*, *out of*, *without the hand in / met / van / booz / by / wyl / sonder de hand*; ende *He is taller than Thomas* *Hy is langer als Thomas*; de *Kroepende Vocativ* heet geen *Voorstellinge*, dan alleen de *Roepende Tusshenwerpinge* *O!*

Hier volgt een *Voorbeel* van de *Buiginge* der *Voorstellingen* en *Ledekens* met de *Naam-woorden*.

<i>Singular Number</i>	<i>Enkel</i>	<i>Getal</i> .
<i>Nom.</i>	<i>an Angel</i>	<i>Noem.</i>
<i>Gen.</i>	<i>of an Angel</i>	<i>Baarlj.</i>
<i>Dat.</i>	<i>to an Angel</i>	<i>Gev.</i>
<i>Accus.</i>	<i>an Angel</i>	<i>Aankl.</i>
<i>Vocat.</i>	<i>O Angel.</i>	<i>Roep.</i>
<i>Ablat.</i>	<i>from an Angel</i>	<i>Af.</i>
		<i>Plural.</i>

} een Engel van een En- gel aan een En- gel een Engel O Engel van den En- gel.	} Baarlj.	} een Engel van een En- gel
	} Aankl.	} een Engel
	} Af.	} van den En- gel.

Plural,

N.	Angels
G.	of Angels
D.	to Angels.
Ac.	Angels
V.	O Angels
Ab.	from Angels

Singular.

N.	the Tree
G.	of the Tree
D.	to the Tree
Ac.	the Tree
Ab.	from the Tree

Plural.

N.	the Trees
G.	of the Trees
D.	to the Trees.
Ac.	the Trees
Ab.	from the Trees.

Nota 1. Dat in plaats van *of* voor den Baarlick-Gevallen *s* dickwils is achter 't woort gestelt, en of uytgelaten, als *the Childrens Bread het Broodt der kinderen* ofte *van de kinderen*.

Nota 2. De Voorstellinge *to* aan is dickwils uytgelaten als men de Gevelicke Gevallen gebruyckt: als *I gave it him* *Ick gaf het hem* / dat is *to* aan hem.

Nota 3. De Voorstellinge *in* in de Duytsche Taal is in 't Engels somtijts *in* en somtijts *into*: als *I dwell in the Citie* *ick woon in de Stadt* / *he came into the Citie* *hy quam in tot* (ofte, tot in) de Stadt.

Meerder

N.	Engelen
G.	van Engelen
D.	aan Engelen
A.	Engelen
R.	O Engelen
Af.	van Engelen

Enkel.

N.	de Boom
B.	van de Boom
G.	aan den Boom
A.	de Boom
Af.	van den Boom.

Meerder.

N.	de Boomen
B.	van de Boomen
G.	aan de Boomen
A.	de Boomen
Af.	van de Boomen.

Stadt. *There is money in the sack or bag* daar is gelt in de sack / *he threw money into the sack* hy wierp gelt in de sack; alwaar 't woort dat volght op into gereeckent woort d' *Aanklagende Gevalle* te zijn.

Volght een korte reden waar in men een voorbeeldt geeft van alle *Voorstellingen* en *Ledertjens* met harer gebruyck in de verscheyde Gevallen waar op die sien:

There is a Bible of my Fathers which I give to my Friend in England with my hand, having got it by subtilty from my Brother out of the chamber, without my Fathers knowledge, because he shall give me a better than it. Daar is een Bybel van mijn Dader / dewelcke ick aan mijn Wient in Engelandt geve met mijn handt / die gekregen hebbeende door loosheyt van mijn Broeder uyt de kamer / sonder mijn Daders heimisse; om dat hy my een beter als die geven sal.

Het geene meer tot de Leere der *Engelsche Naam-woorden* behoort; is oock in 't Gebruyck onder de *Duytsche*, en derhalven is het niet noodigh den *Leerlingh* met onnutte *Aanmerckingen* op te houden.

IV. AFDEELINGE.

Van Byvoeghelicke Naam-woorden.

O M dat de Byvoeghelicke van alle *Geslachten*, *Gevallen* en *Gevalen* zijn, gelijk de *Selstandige* daar die by gevoeght werden, ofte, om *duydelicker* te seggen; buyten de *Selstandige*, hebbeensegen *Geslachten*, *Getallen*, *Gevalen* ofte

M ver-

veranderinge in terminatien ofte uytgangen, en daarom valt 'er weynigh aangaande die aan te mercken. Alleenlijck neemt dese twee dingen in acht (1) der selver *Stellingen* ofte rechte formee- ringe; (2) de *Trappen* van *Vergelijckinge*.

1. *Staat te mercken*, dat sy meest uyt de *Self-standige* geformeert zijn, als hier onder blijkt.

1. Exempelen van *Byvoeghelicke* woorden die een volheyt beteekenen, door het by-doen van *full* in 't eynd van de *Selfstandige* :

<i>Beautiful</i>	<i>Schoon</i>
<i>Bountifull</i>	<i>Mildadigh</i>
<i>Carefull</i>	<i>Zorghvuldigh</i>
<i>Deceitfull</i>	<i>Bedriegelich</i>
<i>Disdainfull</i>	<i>Verfmadelich</i>
<i>Dreadfull</i>	<i>Schriekelich</i>
<i>Fruitfull</i>	<i>Duchtbaar</i>
<i>Faithfull</i>	<i>Oetrouw</i>
<i>Hurtfull</i>	<i>Schadelich</i>
<i>Joyfull</i>	<i>Drolich</i>
<i>Mindfull</i>	<i>Handachtigh</i>
<i>Painfull</i>	<i>Pijnlich</i>
<i>Plenifull</i>	<i>Oberbloedigh</i>
<i>Powerfull</i>	<i>Machtigh</i>
<i>Wilfull</i>	<i>Doetwilligh.</i>

Van

<i>Beauty</i>	<i>Schoonheit</i>
<i>Bounty</i>	<i>Mildadighheit</i>
<i>Care</i>	<i>Zorge</i>
<i>Deceit</i>	<i>Bedrog</i>
<i>Disdain</i>	<i>Verfmactheit</i>
<i>Dread</i>	<i>Drees en schriek</i>
<i>Fruit</i>	<i>Dreucht</i>

Faith

<i>Faith</i>	<i>Geloof</i>
<i>Hurt</i>	<i>Schaadt</i>
<i>Joy</i>	<i>Blijdschap</i>
<i>Mind</i>	<i>Den</i>
<i>Pain</i>	<i>Pijn</i>
<i>Plenty</i>	<i>Oberbloet</i>
<i>Power</i>	<i>Macht</i>
<i>Will</i>	<i>Wille.</i>

2. Oock om de *fin* van de *Selfstandige* yets te vermeerderen, wordt *some* yets / *pet-wes* ofte *enige* aan 't eynd van de *Byvoeghelicke* altemes gestelt: als van

<i>Delight</i>	<i>Lust</i> ofte <i>plaffier</i>
<i>Games</i>	<i>Spelen</i>
<i>Hand</i>	<i>Handt</i>
<i>Light</i>	<i>Licht</i>
<i>Burden</i>	<i>Last</i>
<i>Trouble</i>	<i>Moepte</i>

Zijn geformeert

<i>Pardensom</i>	<i>Lastigh</i>
<i>Delightsom</i>	<i>Vermaakelich</i>
<i>Gamesom</i>	<i>Speelachtigh</i>
<i>Handsom</i>	<i>Fraey gemaect</i>
<i>Lightsom</i>	<i>Lichtvaerdigh</i>
<i>Troublesom</i>	<i>Onrustigh</i> ofte <i>moepe- lich.</i>

3. *Byvoeghelicke* in *y* eyndigende, toonen een weynigh vermeerderinge met een mede-deelinge van een *Selfstandigh* woort: als van

<i>Air</i>	<i>Lucht</i>	<i>Airy</i>	<i>Luchtigh</i>
<i>Blond</i>	<i>Bloet</i>	<i>Bloudy</i>	<i>Bloetachtigh</i>
		<i>M</i>	<i>2</i>
			<i>Earth</i>

<i>Earth Hardt</i>	<i>Earthy Hartſch</i>
<i>Five Oper</i>	<i>Fiery Dierigh</i>
<i>Flesh Dleefch</i>	<i>Fleſhy Dleefchlick</i>
<i>Hair Hapz</i>	<i>Hairy Haprich</i>
<i>Health Gefontheit</i>	<i>Healthy Gefont</i>
<i>Heart Hert</i>	<i>Hearty Hertigh</i>
<i>Loweſe een Lups</i>	<i>Lowſy Lupsigh ofte</i> <i>Lupsachtigh</i>
<i>Might Macht</i>	<i>Mighty Machtigh</i>
<i>Wit Verniſt</i>	<i>Witty Verſtandigh /</i> <i>Verniſtigh</i>
<i>Wind Wint</i>	<i>Windy Windigh</i>
<i>Wood Hout</i>	<i>Woody Houtachtigh</i>

4. Die in *ly* eyndigen, toonen eenige gelijkheyt met de *Selfſtandige* : gelijk van

<i>Brother Broeder</i>	<i>Brotherly Broederlick</i>
<i>a Gyant een Heils</i>	<i>Gyantly (Gyant-like)</i> <i>Heuſachtigh</i>
<i>Earth Hardt</i>	<i>Earthly Hartſche</i>
<i>Heaven Hemel</i>	<i>Heavenly Hemelſche</i>
<i>God Godt</i>	<i>Godly Godtſaligh</i>
<i>Good Goet</i>	<i>Goodly Schoon ofte</i> <i>heerlick</i>
<i>Body Lichaam</i>	<i>Bodily Lichamelick</i>
<i>Love Liede</i>	<i>Lovely Lieſtick</i>
<i>Order Order ofte He- gel</i>	<i>Orderly Oeregelt ofte</i> <i>Ozdentlick</i>
<i>Oock Soldier-like</i>	<i>Soldaat-gelijck / Man-like</i> <i>Manne-lick.</i>

5. By-voeglicke uyt *Selfſtandige* die materie ofte ſtoffe (gelijck Metalen &c.) beduyden, ſpruytende, eyndigen in *en* : als

Gold

<i>Gold Gout</i>	<i>Golden Goude</i>
<i>Braſs Kooptz</i>	<i>Brazen ofte Braſen Koo- perigh</i>
<i>Lead Loot</i>	<i>Leaden Loodachtigh</i>
<i>Wood Hout</i>	<i>Wooden Houtachtigh</i>
<i>Wool Wol</i>	<i>Wollen Wollen.</i>

6. Byvoeghelicke in *leſs* eyndigende, zijn van een verminderende aart : als van

<i>Beard Baart</i>	<i>Beardleſs Baardeloos</i> <i>ofte ſonder Baart</i>
<i>Father Dader</i>	<i>Fatherleſs Daderloos</i>
<i>Friend Vriend</i>	<i>Friendleſs Vriendeloos</i>
<i>Quaſtion Drage</i>	<i>Quaſtionleſs Sonder</i> <i>twiſſel</i>
<i>Grace Genade ofte gra- tie</i>	<i>Graceleſs ſonder Ge- nade</i>
<i>Care Zorgz</i>	<i>Careleſs Zorgeloos</i>
<i>Comfort Crooſt</i>	<i>Comfortleſs Crooſte- loos.</i>

7. Dit zijn oock eenighſyn van de ſelfde aart, welke in *iſh* eyndigen : als van

<i>Ague Kooztz</i>	<i>Aguiſh Kooztſch</i>
<i>Fool Fot</i>	<i>Fooliſh Fotachtigh</i>
<i>Water Water</i>	<i>Wateriſh Waterachtig</i>
<i>Child Kint</i>	<i>Childiſh Kintachtigh</i>
<i>Whore Hoer</i>	<i>Whoriſh Hoerachtigh</i>
<i>Green Groen</i>	<i>Greeniſh Groenachtigh</i>
<i>Thief Dief</i>	<i>Theeviſh Genegen om</i> <i>te ſteelen ofte dief- achtigh</i>
<i>White Witte</i>	<i>Whitiſh Witachtigh</i>
<i>Sweet Soet</i>	<i>Sweetiſh Soetachtigh</i>
<i>Soft Sach</i>	<i>Softiſh Sachachtigh.</i>

M 3

Nota

Nota. In de vier laast-gemelde Exempelen wort een Byvoegelicke Naam-woort uyt een ander-gemaackt.

8. Daar zijn noch Byvoeghlicke in *ble* eyndigende: als

<i>Saleable</i>	}	Bequaam om te verkoopen.
<i>Vendible</i>		
<i>Palpable</i>		Maarlijchelic / tastelic.
<i>Possible</i>		Moogelic
<i>Peaceable</i>		Dreedsaam van <i>Peace</i> Dreedt.
<i>Seasonable</i>		Tijdelic van <i>Season</i> Tijdt
<i>Notable</i>		Merckelic van <i>Note</i> Merck
<i>Profitable</i>		Profijtelic van <i>Profit</i> Doozdeel
<i>Answerable</i>		Antwoozdelic van <i>Answer</i> Antwoort
<i>Changeable</i>		Veranderlic van <i>Change</i> Verandering ende <i>Wissel</i> .

9. Hier by voegen, dat Byvoegelicke woorden eyndigen dickwils in *om*: als van

<i>Danger</i>	Gevaar	<i>Dangerous</i>	Gevaarlic
<i>Courage</i>	Moed	<i>Courageous</i>	Moedigh
<i>Zeal</i>	Iber	<i>Zealous</i>	Iberigh
<i>Vertue</i>	Deught	<i>Vertuous</i>	Deughdelic
<i>Marvel</i>	Wonder	<i>Marvellous</i>	Wonderlic
<i>Plenty</i>	Overbloet	<i>Pletheous</i>	Overbloeyt.

10. Eyndelijck, Selfstandige Konst-woorden op het eynde van de Byvoeghlicke maken *al*, *cal*, *ical*: als

Logick

<i>Logick</i>	Wetwijs-konst	<i>Logical</i>	Wetwijs-konstigh
<i>Rhetorick</i>	Redeneer-konst ofte de konst van <i>Welspreekentheyt</i>	<i>Rhetorical</i>	Redeneer-konstigh
<i>Musick</i>	Sangh-konst / <i>Musisch</i>	<i>Musical</i>	Sang-konstigh ofte <i>Wel-luydende</i>
<i>Angel</i>	Engel	<i>Angelical</i>	Engelich
<i>Canon</i>	Regel	<i>Canonical</i>	Regelmatig.

II. *Aamm.* De Byvoegelicke Naam-woorden hebben Trappen ofte Graden van Vergelijckinge en Vermeerderinge: want boven de *stellende* ofte *Positief* (*Positive* genoemd) hebben sy noch twee Trappende *Vergelijckende* (*Comparative*) ende de *Overtreffende* ofte *Uytnemende* (*Superlative*)

Die na de Regel zijn aldus geformeert:

1. De *Stelling* *Positief* (*Positive*) stelt het woort slechts gelijk het is: als *great groot* / *mad dol* / *sweet soet*.

2. De *Vergelijckent* ofte *Comparatief* (*Comparative*) vermeerert ofte verhest de *hoochdighcyt* door 't aannemen van *er* in 't eynde; ofte door 't voorstellen van het *Ledecken* *more*: gelijk *soft sacht* / *softer ofte more soft sachter* / *wise wijs* / *wiser ofte more wise wijser* / *light licht* / *lighter ofte more licht lichter* / *black zwart* / *blacker ofte more black zwarter* &c.

3. De *Overtreffende* of *Superlatief* *Trap* (*Superlative*) verhoogt de *saack* soo veel, dat niets de selve overtreffen kan, en wert geformeert door *est* achter 't woort, ofte 't *Ledecken* *most* voor 't woort van de *Eerste* *Stelling* te setten, gelijk *great groot* /

greatest

M 4

greatest or most great grootst / cruel fel / cruellst
 ofte most cruell allerfelst / poor arm / poorest ofte
 most poor armst / rich rijck / richest ofte most rich
 rijckst.

2. De Regelstrijdige zijn dese ;

Good,	Better,	Best
Goet /	Beter /	Best
Bad	} worse,	worst (voor wors' st)
Ill ofte Naught		
	quaat /	quader /
	ofte erger /	
	quaatste / erghste	
Much	more (ofte moe)	most
Many	meerder	meest
Little,	less (oneygendlijk lesser)	lest (voor les' st)
Wenigh /	minder /	minst
	ende kleyn / kleynder / kleynst.	

Nota. In 't schrijven van 't woort *lest* valt 'er wat verschil; Sommige willen liever *least* schrijven, om te onderscheyden van *lest* op dat niet een t'samenvoeginge zijnde: maar 't is best geoordeelt dat het soude *lest* voor *minst* ofte *kleynst* geschreeven werden, en de t'samenvoeginge sou *least* wesen.

3. Sommige zijn vergeleken met de Ledekens *less* en *lest*: als

Able	Machtigh
less Able	minder Machtigh
lest Able	minst Machtigh.
Sorrowfull	Droevigh
less Sorrowfull	minder Droevigh
lest Sorrowfull	minst droevigh.

4. Op

4. Op de selfde manier met de Byvoeghlijke Naam-woorden kan men oock eenige Hulp-woorden en Voorstellingen vergelijken, even als ofsy Byvoeghlicke waren: als

Early,	Earlier,	Earliest
Droegh /	Droeger /	Droeghst
Honestly	Eerbaatlijck	
more Honestly	Eerbaarlijcker	
most Honestly	aller-Eerbaarlijckst	
Up,	Upper,	Uppermost
Op /	Oppper /	Oppperste
Beneath,	Nether,	Nethermost
Onder /	Lager /	Laaghste
Before,	Former,	Foremost ofte first of all.
Dooz /	Gerder /	Gerst /
	Allerserste	
Nigh	} Neaver,	Nearest & next
Near		
Dicht by /	Dichter / nader ofte naarder /	
	naast of aller-naast	
Behind,	more behind ofte hinder, hindermost ofte	
	astiermost	
Achter /	meer achter / aller-achterste.	

5. Daar zijn sommige Byvoeghlijke Namen die de Trappen der Vergelijckinge niet kunnen deeltachtigh zijn: als

1. Alle Namen van Getal, gelijk *one, two, three, four* een / twee / drie / vier &c.

2. Oock dese volgende woorden, *any* eenige / *no* ofte *none* niemant ofte geen / *each* yder / *another* een ander / *all* al / *own* eggen / *both* beyde / *such* sulck.

M 5

IV. CAPIT.

IV, CAPITTEL.

Van Voor-Namen (Pronouns.)

EEn Voor-naam is een Deel des Spraacks, een Naam-woort seer gelijk, en wordt altemets in plaats daar van gestelt, en beduydt soo veel als een Naam-woort, meest gebruyckt wordende in het vertoonen, verhalen, herhalen ofte uytspreeken van eenige redenen, en voorstellingen van Vrhgen.

I. AFDEELINGE.

Van de Namen, en 't onderscheyt der Voor-Namen.

DE Voor-namen (Pronouns) zijn Enckel ofte Dubbelt, en t'samen-gevoeght: Oock Self-standige ofte Byvoeghelijcke; als mede Personcele en Imperfoncele.

De Enckele Self-standige zijn dese, *I ick / me my / we wy / us onse / thou du / thee / u / ye / you u / he hy / she sy / him hem / her haar / it het / they sy / ze / them haart-lyk.*

De Enckele Byvoeghelicke zijn dese: *My ofte mine mijn / thy ofte thine dijn / your ende. yours uwe ofte uwen / his sijne / hers hare / our ende ours onse / this dit / that dat / these dese / those die / their haartlyk / which welcke / who wie / whom wien / whose wiens / what wat.*

De

De t'samen-gevoeghde worden meest gefor-meert uyt de byvoeginge van *self* en *selfs* aan andere Voor-namen: gelijk volght

<i>I my self</i>	<i>Ick self</i> ofte <i>ick mijn self</i>
<i>Your selfs</i>	<i>U selven</i>
<i>You your self</i>	<i>Ghy self</i>
<i>Himself</i>	<i>Hem self</i> ofte <i>selve</i>
<i>Herself</i>	<i>Heur</i> ofte <i>haar self</i>
<i>Thy self</i>	<i>Dijn self</i> ofte <i>u self</i>
<i>He himself</i>	<i>Hy selfs</i> ofte <i>selven</i>
<i>That same</i> ofte <i>selfsame</i>	<i>Die self / dat selve</i> ofte <i>dat gene</i>

<i>She herself</i>	<i>Sy self</i> ofte <i>selven</i>
<i>Themselfs</i>	<i>Haar selven</i>
<i>We our selfs</i>	<i>Wy selven</i>

<i>Who so</i>	} <i>ever is de</i> Wie } <i>het oock zy</i>	
<i>Where so</i>		} Waar }
<i>What so</i>		

<i>The same</i> ofte <i>selfsame</i>	<i>De selve</i> ofte <i>de gene</i>
<i>This same</i>	<i>Dese selve</i> ofte <i>de gene</i>
<i>The which</i>	<i>De welcke</i>
<i>Owr own selfs</i>	<i>Ons eygen selven</i>
<i>My own self</i>	<i>Mijn eygen self</i>
<i>They them selfs</i>	<i>Sy haar selven</i>
<i>His own self</i>	<i>Sijn eygen selfs</i>
<i>Their own selfs</i>	<i>Haar eygen selve</i>
<i>Those which</i>	<i>De welcke</i>
<i>That which</i>	<i>Het welcke.</i>

Nota. De Voor-naam *their harer* / ende *het* hulp-woort *there* daar / hebben geen onderscheyt in het uytspreeken, maar werden verscheydenlyk geschreyen, waar op men wel letten moet.

M 6

I ick

I ick / thou du u ofte ghy / he hy / we wy /
 you ghy-lieden / they sy-lieden / en die daar uyt
 geformeert worden, zijn alleen *Personeele*, en de
 andere *Impersoneele*.

II. AFDEELINGE.

Van de *Horadaanigheyt*, ende *Beteekening* van
 de *Voor-Namen*.

1. I *N* Voor-namen zijnder drie *Persoonen* in bey-
 de *Getallen*, die de *Naam-woorden* niet en
 hebben: als

1. I ick / we wy / de *persoonen* zijnde die sprec-
 ken ofte doen: als I *write* ick *schryve* / we *eat*
 wy *eten*.

2. Thou du ofte ghy / you ghy-lieden tot wien
 wy sprecken: als thou *readest* ghy *leest* / you
play ghy-lieden *speelt*.

3. He hy / sho sy / it het / they sy-lieden /
 van de welcken wy sprecken: als he *loveth* hy
bemint / she *heareth* sy *hoort* / it is *done* het is
gedaan / they *work* sy-lieden *werken*.

Ende dese zijn alle *oorspronckelicke* (*Primitive*)
 nevens *me* *my* / *thee* *uw* / *him* *hem* / *her* *haar* /
us *ons* / *them* *hun* / die in de *buysinghe* van de *voor-
 gaande* gevonden werden.

2. De *Tweede* soort zijn van desen *Afkomstigh*
 (*Derivative*): als *mine* *mijn* en *mijnen* / van *I* en
me; *thine* *dijn* van *thou* en *thee*; *your* *uw* / *uwe*
 van *you*; *his* *zijn* / *zijne* van *he*; *hers* en *theirs*
hare van *she*, *her*, *they*.

Dese *Besittelicke* (*Possessiv*) zijn, die een *Ey-
 genschap* in yets *beteekenen*.

3. *This*

3. *This* ende *that* *dit* / dese ende *dat* met *I*, *thou*,
he, zijn *Bewijsfelijcke* (*Demonstrativ*) *Voor-namen*
 genoemt; om dat sy een *persoon* ofte *saack* *toon-*
 nen: als *thou art the man* ghy *zijt de man* / *this*
 is *the cause* *dit* ofte *dese* is *de oorsaack*.

4. *Opsichtigh* (*Relative*) *Voor-namen*, die tot
 yets dat nu even is *voor-gaen* behooren, zijn
who *die* ofte *wie* / *whom* *wien* en *dien* / *what* *wat* /
which *het* *welcke* / *whose* *wiens* / *whereof* *waar-
 van*: als *he is now my friend*, *who before was my*
enemy hy is nu *mijn vriendt* / *die te vooren mijn*
hyandt was: *I shall let you know who hath said*
that ick sal u laten weten *wie* dat *geseyt* heeft:
they are ill natur'd people which are irreconcilable
sy zijn quaat-aardige lieden dewelcke onversoe-
nelich zijn: *it was a poor man whom he helped* *het*
was een *arm mensch* *dien* hy *geholpen* heeft: *A*
kind neighbour whose love I acknowledge een
viandelich buurman / *wiens liefde* ick *erkenne*:
it was a just cause whereof he spake *de saack* *was*
rechtvaardigh *waar van* hy *spach*.

5. De *Vragende* ofte *Eyschende* (*Interrogativ*)
 zijnde *Voorstellingen* van *Vragen*, zijn de *selfde*
 met de *voorgenoemde* *opsichtige*, *alleenlijck* *on-*
derfcheyden door het *achter stellen* van *dit* *teec-*
ken [?] *soo* *who is there?* *wie is daar?* *which is*
best? *welcke is het beste?* *what is that?* *wat is*
dat?

Nota. Veel die onder de *Voor-namen* *gereec-*
kent werden, zijn *eygentlijck* *Byvoeglicke* *Naam-*
woorden: Maar alle *oprechte* *Voor-namen* wer-
 den *begrepen* in het *volgende* *Voorbeeld*.

M 7

Voornaam.

		Voorna- men Oorfpr.		Haarer Besitte- licken.	
		Recht.	Gebuygde.	Met Self- fandige.	Sonder Self- fandige.
Perfoon 1.	Enck.	I	me	my	mine
	Meerd.	We	us	our	ours
Perfoon 2.	Enck.	Thou	thee	thy	thine
	Meerd.	Ye	yow	yowr	yowr
Perf. 3.	Mann.	He	him	his	
	Vrouw.	She	her	her	hers
	Geen.	It		Its	
	Meerder.	They	them	their	theirs
Vraag.	Perfoonen.	Who	whom	whose	
	Saken.	what		whereof	

III. AF-

III. AFDEELINGE.

Van de Geslachten (Genders) Getallen (Numbers)
en Buyginge (Declension) der Voor-namen.

DE Voor-namen hebben, gelijk de Naam-woorden, drie Geslachten, en twee Getallen: Alle de Voor-namen kunnen gebruyckt worden in alle Geslachten door de Getallen daar sy van zijn, ende Perfoonen daar se toe behooren, sonder verandering in de uytgangen: Gelijk I *ich* / *thou* *ghy* / *he* *hy* in 't Enkel Getal, en *we* *wy* / *ye* *ghy*-l. *they* *sy*-l. in 't Meerder Getal, zijn van dat Geslachte als die gene die spreeckt, ofte aan ofte van wien men spreeckt, uytgenomen alleenlijk *he* *hy* / en *she* *sy* die niet als van 't Mannelick ofte Vrouwelick Geslachte kunnen zijn.

Sommige Voor-namen hebben geen Roepelijke Gevallen, anders hebbense alle de Gevallen gelijk een Naam-woord, doch verschillen wat van de gemeene manier van de Buyginge der Naam-woorden: gelijk voornamentlijk te sien is in de volgende Exempelen van de Voor-namen I, *thou*, *he*, *she*, *this*, *who*, *my* ofte *mine*, I *my* self.

	I	Ack
Singular.		Enkel.
No.	I	Ack
Gen. (Baar.)	of me	Dan my
Dat. (Gev.)	To me	aan my
Ac. (Aank.)	Me	my
Abl. (Af.)	From me	Dan my

Plural.

Plural.

Meerder

No.	We Wy
Gen. (Baar.)	Of us Onser ofte van ons
Dat. (Gev.)	To us Van ons
Ac. (Aank.)	Us Ons
Ab. (Af.)	From us Van ons

Thou Du ofte ghy.

Singular.

Enkel.

N.	Thou Du ofte ghy
G.	Of thee Van du ofte van u
D.	To thee Van u
Ac.	Thee U
Ab.	From thee Van u.

Plural.

Meerder.

N.	Ye ofte you Ghy-lieden
G.	Of you Van u-l.
D.	To you Van u-l.
Ac.	You U-lieden
Ab.	From you Van u-lieden.

He

Hy

Sing.

Enk.

N.	He Hy
G.	His ofte of him Zijns ofte van hem
D.	To him Van hem
Ac.	Him Sich ofte hem
Ab.	From him Van hem

Plural.

Meerd.

N.	They Zy-lieden
G.	Of them ofte theirs Harer ofte hunner
D.	To them Van haar-lieden
Ac.	Them Hen-lieden
Ab.	From them Van hen-lieden.

She

She Zy

Sing.

Enk.

N.	She Zy
G.	Hers ofte of her Haars ofte heurs
D.	To Her aan Haar
Ac.	Her Haar
Ab.	From her Van haar.

Nota. Het Meerder Geraal van *be hy* en *she zy* is even cens.

This Dese / en That Dat.

Sing.

Enk.

N.	This Dese / en That Dat
G.	Of this en that Van dese en dat
D.	To this en that Van dese en dat
Ac.	This en that Dese en dat
Ab.	From this en that Van dese en dat.

Plur.

Meerd.

N.	These Dese
G.	Of these Van dese
D.	To these Van dese
A.	These Dese
Ab.	From these Van dese.

Nota. That heeft geen meerder getal.

Who Wie.

Sing.

Enk.

N.	Who Wie ofte wien
G.	Of whom Van wien
D.	To whom Van wien
Ac.	Whom Wien
Ab.	From whom Van wien.

Nota.

Nota. Het Meerder Getal van *who* is gelijk het Enkel.

Hier volght een Voorbeeld van een *besittelicke Voor-naam* by een *Selstandige Naam-woort* gevoeght.

Sing. **Enk.**
 N. } *my Garden mijn Tuyn*
 G. } *of my Garden van mijn Tuyn*
 D. } *to my Garden aan mijn Tuyn*
 Ac. } *my Garden mijn Tuyn*
 Ab. } *from my Garden van mijn Tuyn.*

Plural. **Meerb.**
 N. } *my Gardens mijn Tuynen*
 G. } *of my Gardens van mijn Tuynen*
 D. } *to my Gardens aan mijn Tuynen*
 Ac. } *my Gardens mijn Tuynen*
 Ab. } *from my Gardens van mijn Tuynen.*

I my self **Ich selfs.**

Sing. **Enk.**
 N. } *I my self* **Ich self**
 G. } *Of me my self* **Dan mijn selven**
 D. } *to me My self* **Aan mijn selven**
 Ac. } *Me my self* **Mijn selven**
 Ab. } *From me my self* **Dan mijn selven.**

Plural. **Meerder.**
 N. } *We ourselvs* **Wy selven**
 G. } *Of us ourselvs* **Dan ons selven**
 D. } *To us ourselvs* **Aan ons selven**
 Ac. } *Ourselvs* **Ons selven**
 Ab. } *From us ourselvs* **Dan ons selven.**

Nota.

Nota. Aldus kan men oock *you your self / ghy selfs / en he his ofte himself hy selfs* buygen &c.

Nota. *My* en *mine* zijn een en 't selve; alleenlijk is 'er dat onderscheyt, dat *my* gebruyckt wert als het volgende woort met een Consonant begint: gelijk *my table mijn tafel*: ende *mine* als een Vocaal volght; als *mine adversary mijn tegenparty*: oock, dat men *my* niet gebruycken en kan sonder een Selstandige Naam-woort; maar *mine* kan wel alleen staan: als blijktt wanneer men een Vraage beantwoorden sal, als *whose writing is this? wiens scheyft is dit?* het antwoord is, *mine*. Diergelijck kan geleyt worden van *thy* en *thine*.

Nota. *Voor-namen* en *werck-woorden* worden meest te samen gebruyckt, om de sin gesamentlijk volkomender te maken.

V. C A P I T T E L.

Van Werck-woorden (Verbs.)

En *Werck-woort* (a *Verb*) is een deel des *Spraacks* dat men buygen kan door *wissen* ofte manieren ende *Tijden*; en beduydt *wesen*, *doen* ofte *lijden*: als *I am* **ich ben** / *I give* **ich geve** / *I am beaten* **ich ben geslagen**.

Werck-woorden zijn of *Persoonelicke* of *onpersoonelicke*; de *Persoonelicke* worden in de buyginge verandert door 3 *Persoonen* in bÿde *Getallen*: gelijk *I hear*, *thou hearest*, *he heareth* / **ich hoor** / **ghy hoort** / **hy hoort**; *we hear*, *ye hear*, *they hear*, **wy hooren** / **ghy hoort** / **hy hooren**.

De *Onpersoonelicke* *Werck-woorden* worden soo niet verandert, alleenlijk een *Persoon* behoudende:

de: als *it raineth het regent*: &c. gelijk hier na in 't particular breeder sal verhandelt worden.

Werck-woorden worden geconfidereert in hunner Geslachten en Buysingen.

I AFDEELINGE.

Van de Geslachten der Persónellicke Werck-woorden.

DE Persónellicke Werck-woorden, *Verbs Personal* zijn werckende, lijdende en onzijdige *Activ Passiv* en *Neuters*.

De werckende (*Activ*) beteekenen alle een doeninge, overgaande ofte geschiedende aan een persoon ofte saack, en om de werckende persoon te onderscheyden, worden hunner eygen Voornamen gelijk oock de Naam-woorden daar voot gestelt: als *I teach the young man ich onderwijse den jongelingh*. *Thou persecuest the righteous ghy verbolghet de rechtveerdige*. *He feedeth the poor hy voedt den Arme*. *The Soldiers ruin the Citee de Soldaten vernielen de Stadt*.

De Lijdende (*Passiv*) beteekenen alle een liiden: en konnen niet uytgedrukt werden sonder het selfstãndige werck-woort, (alsof genoemt) *I am ich ben* / als *I am despised ich ben veracht* / *they were instructed sy werden onderwisen* / *we were amended wy werden gebetert*.

De Onzijdige (*Neutral*) zijn eygentlijk noch werckende noch lijdende: als *I flourish ich bloeije*: doch soo als die meer na de een kant ofte de andere hellen, soo werden daar toẽ foodanige behulp-

same werck-woorden gevoeght als daar noodighst toe zijn; gelijk sommige beduyden een losse doeninge, als *I stand ich sta* / *I come ich come* / *I walk ich wandele* / tor dese behoort *have hebben* / en *doe-doen* / als *I stood ofte did stand ich stondt* / *I have stood ich heb gestaan*.

Sommige beteekenen een liiden, en die nemen wel tot haar een helpende lijdende werck-woort (an *Auxiliary Verb*) *to-be zijn*: gelijk *I am weary ich ben moede*: *he is foolish hy is mal*.

II. AFDEELINGE.

Van de Wijzen (*Moods*) en Tijden (*Tenses*) waar door de Werck-woorden gebuyght worden.

1. DE Werck-woorden worden gefeyt 6 wijzen ofte manieren (*moods*) te hebben, maar het is onnoodigh om meer als 3 te reekenen; *te weten*, 1. de Toonende wijze. (*Indicativ Mood*) waar door men yets te kennen geeft: als *I write ich schryfve*.
 2. De Gebiedende (*Imperativ*) waar door men yets gebiedt ofte belast, als *write thou schryfve*.
 3. De Onbepaalde ofte Oneyndige wijze (*Infinitiv mood*) waar in men van een sake spreekt sonder eenige palen van tijdt ofte yets anders; en tot dese wijze, in plaats van het achterstellen van *en* in *Duys*, werdt het Ledeken *to* te voor het woort gestelt, als *to write (te) schryven*.
- Die men de *Vvenschende*, *Vermoogende* en *On-dervoeghlijcke* wijze noemt, verschillen weynigh ofte

ofte niet van de *Tonende* wijze; dan alleen dat voor de *wenshende* (*Optativ*) het hulp-woort ofte tufchen-werpinge van roepinge, *oh that!* ofte ofte gefelt wordt.

En dat de *Vermoogende* (*Potential*) defe woorden voor fich heeft *micht mochte / could konde* &c. dewelcke gebuyght worden, en het werck-woort felver niet.

En om dat de *Ondervoeghlike* wijze (*Subjunctiv mood*) het help-woort *when wanneer / ofte that op dat /* voor fich heeft.

In 't *Duyts* noemt men de Onbepaalde wijze het *VVortel*-woort, en soo oock in 't *Engels*: doch van de eerste Perfoon van de tegenwoordige tijdt der *Toonende* *VVijfe*, werden andere *VVijfen* en *Tijden* gemaackt.

II. De *Tijden* werden gereeckent dese 5. te zijn:

1. De *Tegenwoordige Tijdt* (*Present Tense*) dewelcke spreeckt van de *faack* die nu is, verhandelt ofte gedaan wordt: als *I labour ick arbeide*.

2. De *Onvolkomen* (*Præterimperfect*) die van yets spreeckt, 't geen noch niet volkomen voorby is: dese *Tijdt* wordt gemeenelijck gemaackt van de *Tegenwoordige* door 't achter by voegen van *d* ofte *ed*; ofte anders door *did* te stellen voor de eerste Perfoon van de *Tegenwoordige Tijdt*: als *I laboured* ofte *did labour ick arbeidede*.

3. De *Volkomen* (*Præterperfect*) dewelcke van de *tijdt* spreeckt die volkomen voorby is: dese *tijdt* werdt geformeert door 't voorstellen van het helpende woort *have* *hebbe* voor de eerste Perfoon van de *Onvolkomen tijdt*, maar niet door 't voor-

setten

setten van *ge* of een foodanige *Syllabe* gelijk in 't *Duyts* ofte *Griecks*: als *I have laboured ick hebbe gewerfelt*.

4. De *Meer als Voorleden* (*Præterpluperfect*) die handelt van de *tijdt* die meer als voorleden is: dese *tijdt* werdt geformeert door 't byvoegen van het helpende woort *had* *hadde* voor de eerste Perfoon van de *Onvolkomen Tijdt*: als *I had laboured ick hadde gearbejdt*.

5. De *Toekomende* (*Future*) handelt van de *tijdt* die noch te komen staat: en werdt geformeert door 't voorstellen van *shall* *sal* ofte *will* *wil* voor de eerste Perfoon van de *Tegenwoordige tijdt*: als *I shall* ofte *will labour ick sal* ofte *wil arbejden*.

III. AFDEELINGE.

Van *saacken* die te merken zijn omtrent de *Buyginge* der werck-woorden.

DE *Vervoevingen* (ofte *Buyginge*) in 't *Engels*, *Conjugations*, zijn de veranderingen der werck-woorden, welke door *Wijfen* ofte *Manieren*, *Tijden*, *Gevalen* ende *Perföonen* geschieden.

Van de *Wijfen* en *Tijden* heeft men in de voorige *Afdeeling*e gesproocken: door alle *Wijfen* en *Tijden* zijnder drie *Perföonen* in beyde *Getallen*; behalven in de *Gebiedende wijze*, die geen eerste *Perfoon* in 't *Enckel Getal* heeft, en oock d'*On-eyndige wijze*, die geen *Getallen* of *Perföonen* heeft.

Het onderscheyt is alleenlijck in de *tweede* en *derde Perfoon* van het *Enckel Getal*; alwaar in de

Toonen-

Toonende en Ondervoegbelijcke wijfen, en de Te-
genwoordige Tijd de tweede Perfoon eyndight in
ft, ende de derde in th, ofte, om de lichter uyt-
fpraak, in s: ende in den Onvolkomen Tijd, in
dft: en in 't Meerder Getal eyndigen alle de Per-
foonen gelijk de eerste in 't Enckel Getal: als
I beat ick flaa / thou beateft ghy flaat / he beateih
ofte beats hy flaat: Meerd. we beat wy flaan /
ye beat ghy-lieden flaat / they beat sy-lieden flaan.
In de Onvolkomen Tijd: I beat ofte did beat ick
floegh / thou beatedst, beateft ofte didst beat ghy
floeght / ende soo voort: sonder veranderinge
van de eerste Perfoon.

Daar zijn vier vervoeginge, in de welke de
voornaamfte veranderinge gevonden wordt in den
Onvolkomen Tijd.

De Eerste Vervoeginge is: als men tot het werck-
woord van de Onbepaalde maniere d ofte ed by
voeght, soo heeft men een woord dat den Onvol-
komen ende den Voorleden Tijdt uytdruckt: als I love
ick bemin / I loved ick beminne / van to love be-
minnen.

Hier volgen eenige werck-woorden, welke
Onder de eerste vervoeginge behooren:

- to banish bannen banished gebant
- to beguile bedriegen beguiled
- to boast pochen boasted
- to bridle temmen bridled
- to brush borstelen brushed
- to delight vermaken delighted
- to maintain onderhouden maintained
- to moderate matigen moderated
- to signify beteekenen signified
- to strengthen verstercken strengthened &c.

De

De Tweede Vervoeginge is als men aan de Onbe-
paalde Wijfe een klincker nalaat, en een s achter
aan stelt, soo heeft men een woort, dat den On-
volkomen tijdt, en oock den Voorleden: uytdruckt.
als van to sweep wegen / I sweept ick beghebe /
I have sweept ick hebbe gebeuegt.

Onder dese Vervoeginge behooren de navolgen-
de Werck-woorden.

to feel hoelen felt gevoelt
to keep bewaren kept
to leave verlaten left
to sleep slapen slept
to creep kruipen crept
to weep weenen wept &c.

De Derde Vervoeginge is als men van het woort
der Onbepaalde maniere een klincker uytlaat, soo
heeft men een woort dat den Onvolkomen en Voor-
leden tijdt uytdruckt, als van to bleed bloeden /
I bled ick bloedde / I have bled ick hebbe ge-
bloedt.

Onder dese Vervoeginge behooren de volgende
Werck-woorden.

to breed bzoeden bred gebzoedt
to lead lijden led. ofte lead
to feed voeden fed.
to spread spreiden spred
to speed haasten sped &c.

De Vierde Vervoeginge neemt i uyt de leste Syl-
labe van de Onbepaalde manier, ende stelt on in
plaats daarvan, en dan soo heeft men de Onvol-
komen en Voorleden Tijdt: als

N

to grind

20 grind *stijpen* *ground gesteyen*
 20 bind *binden* *bound*
 20 find *binden* *found*
 20 wind *winden* *wound &c.*

IV. AFDEELINGE.

Van de Buyginge der Helpende Woorden.

De Helpende Werck-woorden zijn *have* *hebben* / *doe* *doen* / en *am* *am* / *let* *laat* met der selver af-komelingen *had*, *did*, *shall* en *will* &c. gelijk blijkt door de navolgende buyginge der selver; en voor eerst van

I have *Ik hebbe.*

Indicativ mood *Woonende wijsse.*

Present Tense *Tegenwoordige Tijd.*

Singular.

I have
Thou hast
He hath

Plural.

We have
Ye have
They have

Enkel.

Ik hebbe
Ghy hebt
Hy heeft.

Meerder

Wy hebben
Ghy-l. hebt
Sy-l. hebben.

The Præterimperfect *Onvolkomen Tijd.*

Singular.

I had
Thou hadst
He had

Enkel.

Ik hadde
Ghy hadt
Hy hadde,

Plural.

plural.

We had
Ye had
They had

Meerder.

Wy hadden
Ghy-l. hadden
Sy-l. hadden.

The Præterperfect *Volkomen Tijd.*

Sing.

I have had
Thou hast had
He hath had

Enk.

Ik hebbe gehad
Ghy hebt gehad
Hy heeft gehad.

Plural.

We have had
Ye have had
They have had

Meerd.

Wy hebben gehad
Ghy-l. hebt gehad
Sy-l. hebben gehad.

Præterpluperf. *Meer als voorsz.*

Sing.

I had had
Thou hadst had
He had had

Enk.

Ik hadde gehad
Ghy hadt gehad
Hy hadde gehad.

Plur.

We had had
Ye had had
They had had

Meerd.

Wy hadden gehad
Ghy-l. hadden gehad
Sy-l. hadden gehad.

The Future *Coekomstende.*

Sing.

I shall oft will have
Thou shalt oft will have
He shall oft will have

Enk.

Ik sal hebben
Ghy sult hebben

Hy sal hebben,

N 2

Plur.

Plur.

Meerd.

We shall ofte will have
Ye shall ofte wil have
They shall ofte will have

Wy sullen hebben
Ghy-l. sult hebben
Sy-l. sullen hebben.

The Imperat. mood Gebiedende Wijsse.

Sing.

Enk.

Have ofte have thou,
Let him have

Hebt ofte hebt ghy
Laat hem hebben.

Plur.

Meerd.

Have we ofte let us have

Hebben wy ofte laat
ons hebben
Hebbet ghy-l.
Hebben sy-l. ofte laat
haar hebben.

Have ye

Let hem have

The Optativ mood Wenshende Wijsse.

The Present & Imperfect Tense Ten Tegenwoordigen en Onvolmaekten Tijdt.

Sing.

Enk.

Oh that } I had
 } Thou hadst.
 } He had

Och of { Ghe hadde
 } Ghy hadt.
 } Wy hadt.

Plur.

Meerd.

Oh that { We had
 } Ye had
 } They had

Och of { Wy hadden
 } Gy-l. hadden
 } Sy-l. hadden.

De Volkomen en Voorleden Tijdt zijn al eens in dese als in de Toonende Wijsse, dan alleen dat oh that och of daar voor staat.

In

In de Ondervoegblike en Moogende Wijsse zijn oock alle de Tijden en Vervoegingen al eens, behalven dat voor de Ondervoegblike Wijsse when als ofte *that* op dat / gheft wort; en dat voor de Moogende wijsse dese woorden staan, might mochte / could houde / en would woude / welckes tweede Persoon in *st* eyndight, en daar door veroorsaackt dat het werck-woort altoos in de Onbepaalde maniere staat, om dat die gebuyght worden en 't woort niet: als

Sing.

Enk.

I might could ofte would have
Thou mightest, couldst ofte wouldst have
He might could ofte would have

Ghe mochte/houde ofte woude hebben
Ghy mocht / houdt ofte woudt hebben
Wy mochte/houde ofte woude hebben.

Plur.

Meerd.

We might, could, ofte would have
Ye might, could ofte would have

Wy mochten / konden ofte wouden hebben
Ghy-l. mochtet / houdet ofte woudet hebben

They might, could ofte would have

Sy-l. mochten / konden ofte wouden hebben.

The Infinitiv mood Onbepaalde Wijsse.

Present Tense Tegenwoordige Tijdt.

to Have

Hebben.

N 3

The

The Præterperfect Volkomen.

<i>to Have had</i>	Gehadt hebben.
--------------------	----------------

*The Participles De Deelnemingen.**Present* *Geenwoordigh.*

<i>Having</i>	Hebbende.
	<i>Præterperfect Volkomen.</i>

<i>Had</i>	Gehadt.
------------	---------

De buyginge van het *Helpende* (*Auxiliary*)
werck-woort; ofte anders *Selfstandige* (*Substan-*
tive) genoemt, te weten

I am Ick ben.

The Indicative mood *Coonende wijsse.**The Present Tense* *Geenwoordige Tijdt*

<i>Singul.</i>	Enkel.
<i>I am</i>	Ick ben
<i>Thou art</i>	Ghy zijt
<i>He is</i>	Hy is.

<i>Plur.</i>	Meerd.
<i>We are</i>	Wy zijn
<i>Ye are</i>	Ghy-I. zijt
<i>They are</i>	Sy-I. zijn.

The Præterimperfect Onvolkomen.

<i>Singul.</i>	Enk.
<i>I was</i>	Ick was
<i>Thou wast</i>	Ghy waart
<i>He was</i>	Hy was.

Plur.

<i>Plur.</i>	Meerd.
<i>We were</i>	Wy waren
<i>Ye were</i>	Ghy-I. waart
<i>They were</i>	Sy-I. waren.

The Præterperfect Volkomen.

<i>Sing.</i>	Enk.
<i>I have been</i>	Ick hebbe getweest
<i>Thou hast been</i>	Ghy hebt getweest
<i>He hath been</i>	Hy heeft getweest.

<i>Plur.</i>	Meerd.
<i>We have been</i>	Wy hebben getweest
<i>Ye have been</i>	Ghy-I. hebt getweest
<i>They have been</i>	Sy-I. hebben getweest.

The Præterpluperfect *Doozleden Tijdt.*

<i>Sing.</i>	Enk.
<i>I had been</i>	Ick hadde getweest
<i>Thou hadst been</i>	Ghy hadt getweest
<i>He had been</i>	Hy hadde getweest.

<i>Plur.</i>	Meerd.
<i>We had been</i>	Wy hadden getweest
<i>Ye had been</i>	Ghy-I. haddet getweest
<i>They had been</i>	Sy-I. hadden getweest.

The Future *Coekomende.*

<i>Sing.</i>	Enk.
<i>I shall ofte will be</i>	Ick sal zijn ofte wesen
<i>Thou shalt ofte wilt be</i>	Ghy sult zijn
<i>He shall ofte will be</i>	Hy sal zijn.

N 4

Plur.

Plur. **Meerd.**

We shall ofte will be **Wij** sullen zijn
 Ye shall ofte will be **Ghy-I.** sult zijn
 They shall ofte will be **Sy-I.** sullen zijn.

The Imperativ mood **Gebedende Wijse.**

Sing. **Enk.**
 Be thou **Wees** ghy
 Let him be **Dat** hy **zy.**

Plural. **Meerder**

Be we or let us be **Zijn** wy ofte dat wy
 zijn
 Be ye **Zijt** ghy-lieden.
 Let them be **Laat** haar-I. zijn.

The Subjunctiv mood **Onderboegghelijcke manier.**Present Tense **Tegenwoordige Tijd.**

Sing. **Enk.**
 That { I be **op dat** { **Ick** **zy**
 Thou beest **Ghy** **zijt**
 He be **Hy** **zy.**

Plural. **Meerder.**

That { We be **op dat** { **Wij** **zijn**
 Ye be **Ghy-I.** **zijt**
 They be **Sy-I.** **zijn.**

The Imperfect **Onvolkomen.**

Sing. **Enk.**
 That { I were **op dat** { **Ick** **ware**
 Thou wert **Ghy** **waert**
 He were **Hy** **ware.**
 plur.

Plural. **Meerd.**

That { We were **op dat** { **Wij** **waren**
 Ye were **Ghy-I.** **waert**
 They were **Sy-I.** **waren.**

The Praterperfect **Volkomen.**

Sing. **Enk.**
 When { I have been **als** { **Ick** **getweest** **heb-**
 Thou hast been **be**
 He hath been **Ghy** **getweest** **hebt**
Hy **getweest** **heeft.**

{ We have been **op dat** { **Wij** **getweest** **heb-**
 Ye have been **ben**
 They have been **Ghy-I.** **getweest** **hebt**
Sy-I. **getweest** **hebt-**
ben.

Praterpluperfect **Meer als Doozleden.**

Sing. **Enk.**
 If I were or had been **Indien** **ick** **hadde** **ofte**
ware **getweest**
 If thou wast or hadst been **Indien** **ghy** **waert** **ofte**
haddet **getweest**
 If he were or had been **Indien** **hy** **ware** **ofte**
hadde **getweest.**

Plur. **Meerd.**
 If we were or had been **Indien** **wy** **waren** **ofte**
hadden **getweest**
 If ye were or had been **Indien** **ghy-I.** **waert**
ofte **haddet** **getweest**
 If they were or had been **Indien** **sy-I.** **waren** **ofte**
hadden **getweest.**

The Future **Coekomende.**

<i>Sing.</i>	Enk.
<i>When I shall or will be</i>	Als ick zijn sal
<i>When thou shalt or wilt be</i>	Als ghy zijn sult
<i>When he shall or will be.</i>	Als hy zijn sal.

<i>Plur.</i>	Meerd.
<i>When we shall or will be</i>	Als wy zijn sullen
<i>When ye shall or will be</i>	Als ghy-l. zijn sult
<i>When they shall or will be</i>	Als sy-l. zijn sullen.

De *Wenschende* en *Moogende* Wijsen zijn ten naasten by al eens, behalven hunner *Voorstellin-*
gen.

The Infinitiv mood **De Onepndige Wijs.**

Present & Imperf. **Tegenw. en Onvolkomen.**
to Be; **Wesen ofte zijn.**

Praterperfect **Volkomen.**
to Have been **Geveest hebben.**

Praterpluperf. **Mer als Doozeden.**
To have had been **Geveest hadden.**

Participles **Deelnemingen.**

Present **Tegenwoordigh.**
Being **Zijnde.**

Præ-

Præterp. **Volkomen.***Been* **Geveest.***Præterplu.* **Doozl.***Having been* **Geveest hebbende.**

Hier volght een Voorbeeld van de *Buyginge* van de *Tegenwoordige* en *Onvolmaakte* Tijden van 't helpende *Werck-woort* *I do* ick doe / want in de andere Tijden wort het niet gebruyckt als een Helpende *Werck-woort*, maar als *doen* ofte *maken* in 't *Duyts*.

The Indicativ and Sub- **De Coonende en On-**
junctiv moods. **der voeghlicke wijs.**

Present Tense **Tegenwoordige Tijd.**

<i>Sing.</i>	Enk.
<i>I do</i>	Ick doe
<i>Thou dost</i>	Ghy doet
<i>He doth</i>	Hy doet.
<i>Plur.</i>	Meerd.
<i>We do</i>	Wy doen
<i>Ye do</i>	Ghy-l. doet
<i>They do</i>	Sy-l. doen.

Imperfect **Onvolkomen.**

<i>Sing.</i>	Enk.
<i>I did</i>	Ick deedde
<i>Thou didst</i>	Ghy deeddet
<i>He did</i>	Hy deeddet.

N 6

Plur.

Plur.

We did

Ye did

They did

Meerd.

Wy deden

Ghy-l. deedet

Sy-l. deden.

De Buyginge van *nicht mochte / could have* / *en would woude / kan de Lefter vinden in de Wenschende wijze van de buyginge van have hebbr.*

Dit zy nu genoeg gefeyt van de Helpende Werck-woorden : dan alleen dese aanmerckinge op 'tgebruyck der selve : *te waten :*

I do wordt gefelt voor den *Tegenwoordigen Tijd* van een Werck-woort.

I did staat voor den *Orvolmaecten Tijd*.

I have voor den *Volkomen*.

I had voor den *Voorleden*.

I shall ofte *will* voor den *Toekomenden Tijd* van 't *Werckende woort*.

I am met defselfs *Af-komftige Tijden* voor het *Lijdende woort*.

Hier volgt een Afbeeldinge van de buyginge van een *Werckende en Lijdende Werck-woort*, eerst van het *werckende : als*

I call *Ick roepe.*

The Indicativ mood *Coonende wijze.*

Present Tense *Tegenwoordige Tijd.*

Sing.

I call or *do call**Thou callest* or *dost call**He calleth* or *doth call**Ick roepe**Ghy roept**Hy roept.*

Plur.

Plur.

Wee call or do call

Ye call or do call

They call or do call

Meerd.

Wy roepen

Ghy-l. roepet

Sy-l. roepen.

The Imperfect *De Ontvolkomen.*

Sing.

I called or *did call**Thou calledst* or *didst call**He called* or *did call*

Enk.

*Ick riep**Ghy riept**Hy riep.*

Plur.

We called or did call

Ye called or did call

They called or did call

Meerd.

Wy riepen

Ghy-l. riepet

Sy-l. riepen.

The Praterperfect *De Volkomen.*

Sing.

*I have called**Thou hast called**He hath called*

Enk.

*Ick heb geroepen**Ghy hebt geroepen**Hy heeft geroepen.*

Plur.

We have called

Ye have called

They have called

Meerd.

Wy hebben geroepen

Ghy-l. hebt geroepen

Sy-l. hebben geroepen.

The Præterplu. De Doozleden.

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
I had called	Ich hadde geroepen
Thou hadst called	Ghy hadt geroepen
He had called	Hy hadde geroepen.

<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
We had called	Wy hadden geroepen
Ye had called	Ghy-l. haddet geroepen
They had called	Sy-l. hadden geroepen.

The Future Tense Den Coekomennden Tijdt.

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
I shall call	Ich sal roepen
Thou shalt call	Ghy sult roepen
He shall call	Hy sal roepen.

<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
We shall call	Wy sullen roepen
Ye shall call	Ghy-l. sult roepen
They shall call	Sy-l. sullen roepen.

The Imperativ mood Gebiedende wijsse.

The Present Tense Tegentwoordige Tijdt.

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
Call thou	Roept ghy
Let him call	Laat hem roepen.

<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
Call we or let us call	Roepen wy
Call ye	Roept ghy-l.
Let them call	Dat sy-l. roepen

The Infinitiv mood Oneyndige Wijsse.

<i>Present</i>	<i>Tegentwoordigh.</i>
to Call	Roepen.

<i>Perfect & Pluperf.</i>	<i>Dolkomen en Dooz.</i>
to Have or had call'd	Geroepen hebben ofte hadden.

Participles Deelnemingen.

<i>Pres.</i>	<i>Tegentw.</i>
Calling	Roevende.

Hier volgt een Lijdende VVerck-woort ;	
I am called	Ich ben ofte woerde geroepen.

The Indicativ mood Coomende Wijsse.

Present Tense Tegentwoordige Tijdt.

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
I am called	Ich woerde ofte ben geroepen
Thou art called	Ghy woerdt geroepen
He is called	Hy woerdt geroepen.

<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
We are called	Wy woerden geroepen
Ye are called	Ghy-l. woerdt geroepen
They are called	Sy-l. woerden geroepen.

The

sur.

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
<i>I was called</i>	<i>Ich wierde geroepen</i>
<i>Thou wast called</i>	<i>Ghy wierdt geroepen</i>
<i>He was called</i>	<i>Hy wierde geroepen.</i>
<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
<i>We were called</i>	<i>Wy wierden geroepen</i>
<i>Ye were called</i>	<i>Ghy-l. wierdet geroepen</i>
<i>They were called</i>	<i>Sp-l. wierden geroepen.</i>

Praterperf. Volkomen.

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
<i>I have been called</i>	<i>Ich ben geroepen geweest</i>
<i>Thou hast been called</i>	<i>Ghy zijt geroepen geweest</i>
<i>He hath been called</i>	<i>Hy is geroepen geweest.</i>
<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
<i>We have been called</i>	<i>Wy zijn geroepen geweest</i>
<i>Ye have been called</i>	<i>Ghy-l. zijt geroepen geweest</i>
<i>They have been called</i>	<i>Sp-l. zijn geroepen geweest.</i>

The

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
<i>I had been called</i>	<i>Ich hadde geroepen geweest</i>
<i>Thou hadst been called</i>	<i>Ghy hadt geroepen geweest</i>
<i>He had been called</i>	<i>Hy hadde geroepen geweest.</i>
<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
<i>We had been called</i>	<i>Wy hadden geroepen geweest</i>
<i>Ye had been called</i>	<i>Ghy-l. haddet geroepen geweest</i>
<i>They had been called</i>	<i>Sp-l. hadden geroepen geweest.</i>

Future Toekomende.

<i>Sing.</i>	<i>Enk.</i>
<i>I shall be called</i>	<i>Ich sal geroepen worden</i>
<i>Thou shalt be called</i>	<i>Ghy sult gheroepen worden</i>
<i>He shall be called</i>	<i>Hy sal geroepen worden.</i>
<i>Plur.</i>	<i>Meerd.</i>
<i>We shall be called</i>	<i>Wy sullen geroepen worden</i>
<i>Ye shall be called</i>	<i>Ghy-l. sult geroepen worden</i>
<i>They shall be called</i>	<i>Sp-l. sullen geroepen worden.</i>

Im-

Imperat. mood Gebiedende wijze.

Pres. **Tegenw.**

Sing.

Enk.

Be thou called
Let him be called.Zijt ghy geroepen
Dat hy geroepen zy.

Plur.

Meerb.

Let us be called

Laat ons geroepen
worden

Be ye called

Dat ghy-l. geroepen
wordet

Let them be called

Laat haat-l. geroepen
worden.

De *Ondervoeghelicke*, *VVenschelitte*, en *Moo-
gende VVijfen* zijn al eens met de *Toonende VVijfe*,
behalven het kleyne onderscheyt van de *Voorstel-
lige woorden*, waar van te vooren genoeg ge-
sacht is geweest.

1. *The Infinitiv mood* **Onbepaalde Wijfs.**Pres. **Tegenw.**

To Be called

Geroepen worden.

Perfect & Pluperf. **Volkomen en Doozl.**to Have or had been called
Geroepen geweest heb-
ben ofie hadden.Participles **Deelneminge.**Pres. **Tegenw.**

Being called

Geroepen zijnde.

Per-

Perfect en Pluperf. **Volkom. en Doozl.**

Called

Geroepen.

V. AFDEELINGE.

Van de *Onregelmatige Werk-woorden.*

Voorbeelden van foodanige Werk-woorden
die geheel of ten deele ongerегelt zijn, en
worden in 't *Engels anomalous* genoemt, van 't
Grieks ἀνόμας. Doch onder dese Ongerегelde
kan men dese drie Aanmerkingen in acht ne-
men, te weten,

1. Dat Werk-woorden die cyndigen in *end*;
hebben haarer *Volkomen Tijd* ofie *Deel-woort* in
en, als

Bend buigen

bent gebuight

Lend leenen

lent geleent

Rend scheuren

rent gescheurt

Send senden

sent gesonden

Spent verteeren

spent vertect.

2. Die in *ing* cyndigen, maken hunner *Vol-
komen Tijd* en *Deel-woort* in *ing*; als

Ring luyen

ring geluyt

Sing singen

sung gesongen

Sling slingeren

slung geslingert

Spring springen

sprung gesprongen

Sling steken

stung gesteecken

Wring wzingen

wring gewzongen.

3. Die in *ow* cyndigen, hebben haarer *Onvolko-
men Tijd* in *ow*, en haer *Deel-woort* in *own*; als

Blow

Blow	blow	blown
Blaasen	blies	geblaesen
Crow	crew	crow'n
Kraepen	kræpde	ghekræpt
Grow	grew	grown
Wasschen	groepde	gegroept
Know	knew	known
Weten	wiste	geweten
Throw	throw	thrown
Coopen	smect	gesmeten.

Doch sommige woorden zijn soo ongeregt, dat die tot geene regel gebracht kunnen werden, van welke hier een Lijste volght.

De Tegerw. Tijd ofte } Onvolkomen Tijdt ofte
Onbepaalde Wijs. } Deel-woort.

Abide	abode
Verlijven	verbleven
Arise	arose
Opstaan	opgestaan
Ask	askt
Dragen	gezaaght
Awake	awoke ofte awak's
Ontwaken	ontwaakt
Beare	bore ofte bare born
Dragen	droegh gedragen
Beat	beat & beaten
Slaan	geslagen
Beget	begot & begotten
Teelen	geteelt
Begin	begin ofte began
Beginnen	begonnen
Behold	beheld ofte beholden
Aanfehouwen	aangefhouwt

Besech

Besech	beseught
Bidden	gebeden
Bid	bad en bidden
Gebeden	heboven
Bite	bit, bitten
Bijten	gebeten
Break	broke
Breken	gebroken
Bring	brought
Brengen	gebracht
Build	built
Boutwen	geboutwt
Buy	bought
Koopen	ghekoecht
Can	could
Ick kan	ick konde
Cast	cast
Snijten	gesmeten
Catch	catcht ofte caught
Dangen	gevangen
Chide	chid ebidden
Welijven	bekeet bekeeten
Choose	chose chosen
Kiesen	koos gekooren
Clav	cloven en cleft
Klooven	geflooven
Climb	clomb climbed
Klimmen	klim geklimmen
Come	came come
Komen	quam gekomen
Cut	cut
Snijden	gesneden
Dare	durst dared
Dozen	dozste gedozhen

Do

Do did don
 Doen deedde gedaan
 Drink drank en druncken
 Drincken gedroncken
 Drive drove driven
 Drijven dycef gedreven
 Eat ate eaten
 Eeten icht at gegeten
 Fall fel fallen
 Vallien viel geballen
 Fight Fought
 Wechten gebochten
 Flie flew flown
 Vliegen vloogh gelooogen
 Forsake forsook forsaken
 Versaken versnaecte versaecht
 Frees frose frozen
 Driesen vzoog gebzoren
 Got got gotten
 Vrijgen kreegh geluegen
 Gave gave given
 Geuen gaf gegeben
 Go went gone
 Gaan ging gegaan
 Hang hung hung
 Hangen hingh gehangen
 Hide hid hidden
 Bergen berghde gebergh
 Hit hit hitten
 Maken raachte geraecht
 Hold held holden
 Houden hield gehouden
 Knit knit knitted
 Bzeppen bzeppde en gebzeppen

Knock

Knock knoek
 Vloppen vloopte en gekloopt
 Lose lost
 Verliesen verloor en verlooren
 Lay lay layn en laid
 Leggen lagh gelegen
 Lie lied lied
 Liegen loogh geloogen
 Make made
 Maken maachte en gemaakt
 Mow mow'd mown
 Maeyen maayde gemaakt
 Ow I ought
 Schuldigh zijn icht was schuldigh
 Put put
 Stellen stelde en gestelt
 Ride rode ofte rid ridden
 Rijden reede gereden
 Rise I rose risen
 Opstaan icht stond op opgestaan
 Ring rang ofte rung
 Runnen luyde en geluyen
 Run ran ran
 Looopen liep geloopen
 See saw seen
 Dien sagh gesien
 seek sought
 Soechen sochte en gesocht
 seebe sod sodden
 Koochen koochte gekoocht
 sell sold
 Verhoopen verhocht
 shake shoke shook ofte shaken
 Schudden schudde geschud

shine

shine shone shined
 Schijnen scheen gesejnen
 shed shed
 Stozte stoztede en gestozten
 shoot shot shoot
 Schieten schoot gesehaoten
 shrink shrunk shrunken
 Krimpen krimpde gesebrampen
 shut shut
 Coedoen dede toe en toegedaan
 sink sank ofte sunk sunken
 Sincken souck geseinken
 sit sat siten
 Sitten sat geseten
 slay I slew slain
 Doot slaan ich sloegh doodt doodt geselagen
 slide slid ofte slood slidden
 Spen gleecke gegleen
 smite smote ofte smit smoten ofte smitten
 Slaan sloegh geselagen
 speak spake ofte spoke spoken
 Spzelen sprack gesezaken
 spin span spun
 Spinnen spon gesponnen
 spit spat spitten
 Spitten spooch gespogen
 spring sprang sprang
 uytspzuyten uytspzuytede. uytgespzoeten
 stand stood
 Staan sting ofte stont en gestaen
 steal stole stolen
 Steelen stal gestoolen
 stick stuck stucken ofte sticht
 Steecken stach geseecken

sting

sting stung stinged
 Pzichelen pzickelt gepzickelt
 stride strode stridden
 Wijd-stappen stapte gestapt
 strive strove striven
 Strijden streebt gestreden
 strike stroke strucken
 Slaan sloegh geselagen
 swear swore ofte swore sworn
 Sweeren sweerde gesworen
 swell swel'd sweld ofte swola
 Swellen swol geswollen
 swim swam ofte swom swom
 Swemmen swam geswommen
 Take took taken
 nemen nam genomen
 Teach taught
 Onderwijzen onderwees en onderwiesen
 Tear tare ofte tore torn
 Scheuren scheurde gesehurt
 Tell told
 Seggen/vertellen/vertelde en vertelt
 Think thought
 Denken dachte en gedocht
 Thrive I thrive thriven
 Welbaren ich v.aarde wel gebaren
 Tread trode troden
 Creden tradt getreden
 Wear ware ofte wore worn
 Versijten versleet versleten
 Weav wove woven
 Weben weefde gelweben
 whip whipt
 Geesselen geesselde en gegeesselt

O

Will

<i>will</i>	<i>would</i>	
<i>Wissen</i>	<i>wilde</i>	
<i>Win</i>	<i>wan</i> or <i>won</i>	<i>won</i>
<i>Winnen</i>	<i>won</i>	<i>gewonnen</i>
<i>Work</i>	<i>wrought</i>	
<i>Wercken</i>	<i>wrochte</i> en <i>gewerckt</i>	of <i>gewrocht</i>
<i>Write</i>	<i>wrote</i> or <i>writt</i>	<i>written</i>
<i>Schrijven</i>	<i>schreef</i>	<i>geschreeven</i> .

VI. AFDEELINGE.

*Van de over-een-komst der Werck-woorden met
Andere Deelen des Spraacks.*

Hier nyt kan men bespeuren van wat woorden
veele *Engelsche* Werck-woorden uytspriyten,
als mede hare gelijkigheyt met de selve.

Daar werden veele Naam-woorden, soo wel
Byvoeghelicke als Selfstandige Werck-woorden
gemaakt: het welck geschiet op tweederley ma-
nieren.

1. *For* *Eerst*. Door 't verlangen der Vocaal,
en 't verfachten van de Consonant: als van

<i>a House</i>	<i>Huys</i>	to <i>House</i> in <i>Huys</i> neste- len
<i>Brass</i>	<i>Kooper</i>	to <i>Brasse</i> <i>Verkooperen</i>
<i>Glasse</i>	<i>Glas</i>	to <i>Glasse</i> <i>Verghlazen</i>
<i>Grasse</i>	<i>Graz</i>	to <i>Grasse</i> <i>Weyden</i>
<i>Price</i>	<i>Prijs</i>	to <i>Price</i> <i>Waerdeeren</i>
<i>Breath</i>	<i>Adem</i>	to <i>Breath</i> <i>Adem</i> scheu- pen

<i>shade</i>	} <i>Schaduwe</i>	to	} <i>shade</i> <i>Beschad- uwen</i>
<i>shadow</i>			
<i>a Fish</i>	een <i>Dijch</i>		<i>Fissh</i> <i>Dijsschen</i>

Oyl

<i>Oyl</i>	<i>Olie</i>	to <i>Oyl</i> met <i>Olie</i> smee- ren
<i>a Rule</i>	een <i>Regel</i>	to <i>Rule</i> <i>Regereen</i>
<i>Love</i>	<i>Liefde</i>	to <i>Love</i> <i>Beminnen</i>
<i>Life</i>	<i>Leve</i>	to <i>Live</i> <i>Leben</i>
<i>Strife</i>	<i>Strijdt</i>	to <i>Strive</i> <i>Strijden</i>
<i>Further</i>	} <i>Verder</i>	to } <i>Fürther</i> <i>Verbo- deren</i>
<i>Forward</i>		
<i>Hinder</i>	<i>Achter</i>	to <i>Hinder</i> <i>Verhinderen</i> ofte te beletten.

2. Door het Ledeken en in 't eynde by te voe-
gen: als

<i>Haste</i>	<i>Spoedt</i>	to <i>Hasten</i> <i>Verspoeden</i>
<i>Length</i>	<i>Langhte</i>	to <i>Lengthen</i> <i>Verlangen</i>
<i>Strength</i>	<i>Sterclite</i>	to <i>Strengthen</i> <i>Versterce- hen</i>
<i>Short</i>	<i>Koxt</i>	to <i>Shorten</i> <i>Verkoorten</i>
<i>Soft</i>	<i>Sacht</i>	to <i>Soften</i> <i>Verfachten</i>
<i>Fast</i>	<i>Dast</i>	to <i>Fasten</i> <i>Dast</i> maken
<i>White</i>	<i>Wit</i>	to <i>Whiten</i> <i>Wit</i> maken
<i>Black</i>	<i>Swart</i>	to <i>blacken</i> <i>Swart</i> ma- ken
<i>Hard</i>	<i>Hardt</i>	to <i>Harden</i> <i>Verharden</i> .

En veel meer diergelijkec.

VII. AFDEELINGE.

Van d'Onpersoonelicke Werck-woorden.

Onpersoonelicke Werck-woorden (in 't *Engels*
Verbs Impersonal) zijn soodanige als geen per-
soonen hebben, maar slaan altoos in de derde
O 2 per-

perfoon van 't Enckel Getal, behalven als men voorgaat, en dan staans in de derde perfoon van 't Meerder Getal: Sy worden verdeelt in *Wercken-de*, *Lijdende* en *Onzijdige*.

De *Werkende* hebben dese Ledekens voor haar, *men* ofte *one*: als

<i>Men say</i>	<i>Men seyt</i>
<i>Men work</i>	<i>Men werckt</i>
<i>One writes</i>	<i>Men schrijft</i>
<i>One reads</i>	<i>Men leest.</i>

De *Lijdende* hebben voor haar *there is*: als

<i>There is much don</i>	<i>Daar is veel gedaan</i>
<i>There is wrought</i>	<i>Daar is gewrocht.</i>

De *Onzijdige* volgen het Ledeken *it*: als

<i>It raineth</i>	<i>Het regent</i>
<i>It bloms</i>	<i>Het waayt</i>
<i>It pleaseth</i>	<i>Het behaaght</i>
<i>It delighteth</i>	<i>Het vermaecht</i>
<i>It behoveth</i>	<i>Het is van nooden.</i>

Tot verder verklaring hier in, soo neemt een voorbeeld van de buyginge van eenige Onpersoonlicke *Werk-woorden*: als

Het *V* *Werkende* woort.

<i>One saith</i>	<i>Men seyt</i>
<i>One said</i>	<i>Men septe</i>
<i>One hath said</i>	<i>Men heeft geseyt</i>
<i>One had said</i>	<i>Men hadde geseyt</i>
<i>One shall say</i>	<i>Men sal seggen.</i>

Het

Het *Lijdende* woort.

<i>There is wrought</i>	<i>Daar woort gewrocht</i>
<i>There was wrought</i>	<i>Daar wiert gewrocht</i>
<i>There hath been wrought</i>	<i>Daar is gewrocht geweest</i>
<i>There had been wrought</i>	<i>Daar had gewrocht geweest</i>
<i>There shall be wrought</i>	<i>Daar sal gewrocht worden.</i>

Het *Onzijdige* woort.

<i>It pleaseth</i>	<i>Het behaaght</i>
<i>It pleased</i>	<i>Het behaaghte</i>
<i>It hath pleased</i>	<i>Het heeft behaaght</i>
<i>It had pleased</i>	<i>Het hadde behaaght</i>
<i>It shall please</i>	<i>Het sal behagen</i>
<i>It may please</i>	<i>Het mach behagen</i>
<i>It might please</i>	<i>Het mochte behagen.</i>

VI. CAPITTEL

Van de Deel-woorden.

D*Eel-woorden* (in 't *Engels*, *Participles*) zijn afkomstig van *V* *Werk-woorden*, en worden gebruyckt gelijk *Byvoegelicke* *Naam-woorden*, de *saack* die sy beteecken en *uytdruckende*, nevens de *tijd* daar die in *geschiet*.

De *Deel-woorden* zijn *tweederley*; het *eene* is van het *werkende* woort, handelende van *saken* in den *Tegenwoordige* *Tijd*, en *enydicht* altoos in *ing*, als *wishing* *wenschende* / *reading* *lesende* / *hearing* *hoorende* / *teaching* *leerende*.

Het *andere* is van het *Lijdende* woort, handelende

lende van saken in den Volkomen Tijd, en eyn-
dicht in *d*, *t*, ofte *n*: als *wished* gewenscht /
read gelezen / *taught* geleert / *seen* gezien.

Nota 1: De werckende Deel-woorden die in ing
eyndigen, können oock door het voorstellen van
een Ledeken *a* ofte *an* ofte *the*, voor selfstan-
dige Naam-woorden gerekent worden: als *seeing*,
hearing, *feeling*, *casting*, *smelling* zijn Deel-woor-
den, beduydende *siende* / *hoorende* / *voelende* /
smakende / *rupchende*; en wanneer *the* daar
voor gestelt wordt, als *the seeing*, *the hearing* &c.
beduydende: *het gesicht* / *het gehoor* / *het ge-
hoel* / *de smaak* / *de reuck*: en soo in meest alle
andere woorden.

Nota 2. Door 't byvoegen van *r* ofte *er* in 't
eynde van de Onbepaalde wijfer der werck-woor-
den, heeft men een selfstandige Naam-woort, als
give *geven* / *teach* *leeren* / *a teacher* een *leeraar* / *love* *beminnen* / *a lover* een
lieffhebber &c. gelijk *ing* het Deel-woort maackt.

VII. CAPITTEL.

Van Help-woorden (*Adverbs*.)

En Help-woort ofte Bywoort (*an Adverb*) is
een deel des Spraacks, dat niet gebuyght kan
worden, gemeenlijck by een VVerck-woort
staande, om desselvs hoedanigheyt meerder uyt te
drukken: als *he seeth clearly* hy siet klaarlijck /
I ran speedily ich liep spoediglijck.

Daar zijn verscheide Bywoorden, en die hebben
oock verscheide beduydinge, gelijk blijkt door
hunnaer versameling: als volgt

Sommige

1. Des Tijds: als *to day* *huyden* / *now*
in / *immediately*, *presently*, *by and by*, *forth-*
with *dadelijck* / *stracks* / *slus* / *terstont* /
ever *oijt* / *nimmer* *nojt* / *seldom* *selden* /
quickly, *speedily* *snellijck* / *raschlijck* / *yester-*
day *gisteren* / *ereyesterday* *ergisteren* / *late*
laat / *lately* *onlangs* / *heretofore* *boozmaals* /
early *vroegh* / *often* en *oftentimes* *dichmaals* /
to morrow *morgen* / *hereafter* *hier na* / *when*
wannec / *then* *dan* / *finally* *eyndelijck* /
dayly *daaghelijcks* / *always* *altijdt* / *ever-*
more *immermeer* / *till that* *tot dat* / *ere* *eer* /
a little *sooner* *wat eerder* / *after that* *daar na* /
sometimes *altemets* / *before* *booz* / *many times*
nienighmaal / *long ago* *oer lang* / *at noon*
's middaghs &c.

2. Der plaatse (*Place*) als *here* *hier* / *there*
daar / *where* *waar* / *somewhere* *ergens* / *no-*
where *nergens* / *besides* *nessens* / *everywhere*
overal / *elsewhere* *elders* / *whitherswards* *wets*
waarts / *hitherswards* *herwaerts* / *hence*
hier van daan / *thence* *daar van daan* / *within*
binnen / *without* *buyten* / *nigh* *naby* / *neer*
dichtby / *far* *herre* / *furber* *verder* / *áside*
ter zijde / *round* *about* *rontom* / *before* *booz* /
after *achter* / *under* *onder* / *above* *boven* /
beneath *benedan* / *inwards* *binnewaerts* /
yonder *ginder* / *to and again* *ging en weer*.

3. Vragende (*asking*) als *wherefore* ofte
why *waarom* / *how* *hoe* / *how so* *hoe soo* /
not *niet* / *what* *wat* / *why* *not* *waarom* *niet* &c.

4. Toeseggende (*affirming*) als *surely*, *cer-*
tainly *boozsecker* / *seckerlijck* / *truly*, *verily*
waarlijck / *yea* *ja* / *indeed* *inder daat* / *so*
ofte

Sommige zijn

ofte at least so inmers / without doubt sonder twijffel.

5. Ontkennende (Denying) als no neen / not niet / in no wise geenfins / not at all in 't minste niet.

6. Des Getals (Number) als once eenmaal / twice tweemaal / thrise driemaal / &c. so many times soo meenighmaal / firstly eerstelijck / secondly ten anderen / thirdly ten derden &c.

7. Des Quantiteys ofte veelheyt (Quantity) als enough genoegh / abundantly overbloedigh / more or less meer ofte min / too much te veel / too little te weynigh / at least ten minsten / very much seer veel.

8. Des Hoedanigheyt (Quality) als well wel / ill, evilly, badly gualijck / wisely wijfelijck / poorly armelijck / honestly bromelijck / learnedly geleerdelijck / slowly sloutelijck / en veel meer Ryvoeghlicke Naamwoorden die door 't aannemen van ly in 't cynde des woorts Help-woorden worden.

9. Van Gelijkeneijde (Likeness) en Vergelijckinge (Comparison) als so, also, also cock / as like as gelijck ofte als / in like manner desgelijcks / unequally ongelijckelijck / differently verscheydenlijck / according volgens / even so even soo / than dan / as well als wel / so well soo wel / how hoe / more meer / less min / better beter / worse erger / especially voornamentlijck / hier toe soude men alle Adjectiva van de Vergelijckige Trap kunnen brengen.

10. Aanmanende (Exhorting) als go to wel

twel aan / fall on sa fa / speedily stuckig / courageously moedighlijck / quickly, lively, nimble wacker aan / lustigh / gautw &c.

11. Vermanende (Warning) als look to it, take heed, beware, siet toe / wacht u / hoed u.

12. Versachtende (Asswaging) als sweetly, softly, prettily soetjens / sachtjens / sijntjes / tenderly teerhens / scarcely nauwelijcks.

13. Wenshende (Wishing) als oh if! oh that! och of!

14. Twijfelende (Doubting) ofte by geval: als perhaps missechten / likely, it may be, mogelijk / peradventure by aboutuur / per chance by gebal.

15. Scheydende (Parting) als apart, asunder ter zijden / van malkander / otherwise andersins / particularly besonderlijck / distinctly onderscheydenlijck / before and after voore en na / hitherwards and thitherwards herwaarts en derwaarts.

17. Uytsluytende (Excluding) als onely alleenlijck / not onely niet alleenlijck / but also maar oock.

18. Van Toegevinge (Permitting) als, though alhoewel / all be it al is 't / notwithstanding niet te min.

19. Verkiefende (Choosing) als, rather than lieber dan / better than beter dan / chiefly voornamentlijck.

20. Van geen volle faack: als almost bykans / well neer or nigh by-na schier.

21. Toonende (Shewing) als behold, lo, see,

- Sommige zijn } see's, look *thijher fiet / fiet daar / &c.*
 22. Uyttreckende (*Extending*;) als *too much te veel / too far te ver / too long te langh.*
 23. Roepende (*Calling*;) als *ho! sa howl hem! whoop! hepla! hem! hou!*

Nota. Het onderscheyt tusschen *than* en *then* is dit; *then* is een Helpwoord des Tijds, en *than* is een teeken van de Vergelijkige Trap; daar men wel op letten moet.

VIII. CAPITTEL.

Van de Coppelingen (*Conjugations*).

En Koppeling is een Onbuighlicke Deel des Spraacks; het welck bequamelijk woorden en sinnen by malkander voeght.

Deze zijn van verscheyde soorten en beduydingen: als

- Sommige zijn } 1. Aanhechtende (*Copulativus*;) als *and ende / also alsoo / likewise de gelijcks / with niet / herewith hier mede / consequently vervolgens / yet noch / further voort / moreover daar-en-boven;* besides benevens.
 2. Onderscheidende (*Adversativus*;) als *but maar / yet doch / but if maar of / although schoon / hoewel / the while de wyl.*
 3. Scheydende (*Disjunctivus*;) als *or, neither nochte / either ofte / at least ten minsten / otherwise, else andersing.*
 4. Veroorsakende (*Causals*;) als *for want / because om dat / wherefore waarom / therefore*

- Sommige zijn } therefore daarom / for as much as nadien dat / sich aangesien / that op dat &c.
 5. Conditioneele (*Conditionals*;) als *if / indien / if that indien dat / in case that ingesbal / whilst thar. ter wyl dat / whether ofte.*
 6. Uytkeurige (*Exceptivus*;) als *unless ten zy / except, saving uitgenomen / besides thar behalven dat &c.*

Nota. Veele Helpwoorden worden voor Koppelingen gereekent. &c.

IX. CAPITTEL.

Van de Voorsettingen (*Prepositions*).

En Voorsettinge is een Onbuighlicke Deel des Spraacks, dienstigh om de sin der woorden wel te onderscheyden, gemeenlijk voor het woort staande, als *with my friend met mijn vriend / ofte; wordt anders een Deel des Woorts, als impudent onbeschaamt.*

De Voorsettingen zijn dese:

To, unto	Tan / na
To ofic at	Tot
By, through	By / door
Towards	Terwaerts
For & before	Door
Ere	Eer
Ere that	Eer dat
Ere then	Eer dan
About	Ontrent
For	Om
About, round about	Ont / rontom
Against	Tegen

<i>Beyond</i>	Ging/ verby
<i>Besides that</i>	Behalven
<i>Within</i>	Binnen
<i>Without</i>	Buyten
<i>Between and Between</i>	Tusschen
<i>Above</i>	Sober
<i>On high</i>	Om hoogh
<i>Beneath, below</i>	Beneden
<i>Besides</i>	Nevens/ benevens
<i>After, behind</i>	Nechter
<i>Without</i>	Sonder
<i>Under, among</i>	Onder
<i>Nigh, near, hard-by</i>	By/ nabij/ dicht-by
<i>On behalf</i>	Dan wegen
<i>According to</i>	Na (volgens) dat
<i>Until, till that</i>	Tot dat
<i>With</i>	Met/ mede
<i>Out, out of</i>	Uyt
<i>Up, upon</i>	Op
<i>After</i>	Na/ naar
<i>In into</i>	In.

Op dat het gebruyck der *Voorsettinge* meer bekend mach worden, soo neemt dese volgende Voorbeelden tot hunner Verklaringe: als

To his Father Tot sijn Vader
 At London Tot Londen
 Towards Leyden Na Leyden toe
 By this By desen
 By the way By den wegh
 Through the Citty Dooz de Stadt
 Before the time Dooz den tijdt
 Against an enemy Tegens een Vyandt
 Next the street Naast de straat

Above

Above the air Sober de Lucht
According to the command Na 't gebodt
To the Heavens Na de Hemelen
On the table Na de Tafel
From ofe with the whole heart Dan gantscher herte
Out of the house Uyt het huys.

X. CAPITTEL.

Van Tusschenwerpinge (Interrogations.)

En Interjectie ofte Tusschenwerpinge is een Onbuyghelicke Deel des Spraacks, geen referentie hebbende aan de woorden die voor of achter staan; en is maar alleenlijk een uytroepingde des hertstochts: gelijk

1. Van *Verwondering* (*Admiration*): als *oh wonderfull och wonderlijk! is it possible? is 't moogelijk? how! how so hoe! hoe dus!*
2. Van *Verheuginge* (*Rejoycing*): als *heyda! hey! O brave! O vzaan!*
3. Van *Droefheyt* (*Sorrow*): als *alas heelaas! ah me ach my! wo wee! wo is me wee my!*
4. Van *Verachtinge* (*Detestation*): als *fie foe/ fie for shame foeyschaamt u.*
5. Van *Roepinge* (*Calling*): *hey! how! hem! hum! holla! hem! &c.*
6. Van *Stilsvijginge* (*Silence*): als *hush, mum, st. whiff, sus/ stil &c.*

Sommige zijn

XI. C A P I T T E L.

Van de Overeenkomst der Uyt spraack van de Oude Engelsche woorden, met der selver Beduydinge.

DEse Aanmerkinge mach ydt dese kleyne Academie niet uytgelaten worden, door dien die een voortreffelijckheit des Engelschen Tale aanwijst, dewelcke in verscheyde andere Taalen soo fraey niet te vinden is: te weten, dat woorden van een Syllabe geformeert worden van foodanige Letters, dat die de sin en meeninge des Spreeckers natuurlijk beter uytdrukken, als in veel andere Taalen geschieden kan door een *Veiphraest*, ofte een *clamen-vergaderinge* van veele woorden.

De volgende Exempelen sullen klaarlijk de beweginge des gemoets toonen door het verscheyden geluyt der Letteren; waar van sommige stercker zijn, sommige zachter, som mige klaarder, sommige duyfterder, sommige scherper &c. als

Str. Woorden die beginnen met *str* toonen van sich selven een groote kracht te willen beduyden: als, *strike staan* / *strife strijd* / *strait forcereen* / *strenght sterclite* / *struggle woestelen* / *strut ofte strot opgeblasen zijn* / *stretch wpr-trecken* &c.

St. De Letteren *st* schijnen-ooch wat een hard geluydt te hebben, doch soo veel niet als *str*, als of dese het haare maar sochten te mainteneeren, liever als yet te willen ontrukken: als *stand staan* / *stay blijven* / *sturdy en stout hertneckigh* / *stick steeken* / *stiff stijf* / *stop verhinderen* / *still verlijvende.*

Thr

Thr schijnen een sterke beduydinge te hebben: als *throw goepen* / *thrust douthen* / *throng druck* / *besigh* / *throug dooz*.

Wr schijnen eenige kromheyt ofte ontruckinge te beduyden: als, *wry* (ofte *amry*) *kront* / *scheef* / *wreath ombdraepen* / *wrest met kracht wzingen* / *wrestle woestelen* / *wrong ongelijck* / *wrinc verstuicken* / *wriggle in ozder ombdraepen* / *wrangle krackelen* / *a wrinkle een bouw in 't aangesicht* / *wrath gramscap* / *wrap inbouwen*.

Sw beduydt een stille sachte beweginge: als *to bear sway in zwing gaan* / *swim zwemmen* / *swich een zweep* / *swinge geestelen* / *swift snel* / *sweet soet*.

Sm is gelijk *sw*, als in *smoosh gladt* / *smile sachtjens lachen* / *smart smert* &c.

Cl beduydt een aanhechting aan malkanderen, als *cleav kleben* / *clay pot-aarde* / *cling vast kleben* / *climb klimmen* / *close dicht* / *to close dicht maken*.

Sp beduydt een verspreydinge: als, *spread spreiden* / *spring opwassen* / *spring, sprout, een tacht* / *sprinkle spreukelen* / *split splijten* / *a splinter een splinter* / *spill stozten* / *spit spoutwen* &c.

Sl beduyt een sachte beweginge die men qualijk bespeuren kan, als *slide glyen* / *slippery slijbberigh* / *slime slijm* / *a slit een spleet* / *slom, slack traagh* &c.

(*Ash*) De woorden die in *ash* cyndigen; beduyden een klare en scherpe saack, als *rash onbedacht* / *crash rupschen* / *gash schielijck snijden* / *a lash een slag* / *plash plotsen* &c.

(*Ush*) De woorden in *ush* schijnen yett duysters, te willen beduyden: als *crush vermoestelen* /

pusb

pub *stooten* / *bruh* *hozstelen*. &c.

(Inkle) Sommige woorden die in *inkle* cyndigen, beduyden een dickwils doeninge van een saack: als *tinkle* *dickwils* *klinchende* / *sprinkle* *hier* en *daar* *spzncshelen* / *twinkle* *de oogen* *dickwils* *open* en *toe* *doen*. &c.

XII. CAPITTEL.

Van het gebruyck van seckere Figuren, die de Engelsche met andere gemeen hebben.

Tot het *Etymologische* verhandelen der woorden, behooren oock de *Figuren* in 't schrijven en spreeken, alhoewel die, uyt het *Grieks* gekomen zijnde, van 't gemeene Volck soo wel niet bekent zijn: en alle *Figuren* worden in 't *Engels* niet gebruyckt, alleenlijk maar dese: te weten

1. *Prosthesis*, doet yets by in 't begin des woorts: als *arise* *arisen* voor *rise* *risen* *opstaan*: dit *Figuur* wordt selden gebruyckt.

2. *Apharefis* neemt yets af van 't begin van 't woort, in plaats waar van altemets een *Apostrooph* [] aldus gestelt wordt, doch niet altijd: als 't is voor *it is* het is / *is* 's voor *is it* is het? / *gainst* voor *agains* tegen / *vested* voor *invested* *bevestigt*.

3. *Syncope* neemt wegh uyt het midden, daar men altemets in plaats van een *Apostrooph* [] gebruyckt, doch niet altijd, en voornamentlijk, niet in woorden van gemeene gebruyck: als *happned* voor *happened* *gebeurde* / *lov*'s voor *loveth* *be mint* / *go*'s voor *goeth* *gaat* / *giv*'s *greet* / *maddst* voor *maddest* *alderdorst* / *Heav'n* voor *Heaven*

De

Hemel / *desir'd* voor *desired* *begeerde* / *fennight* voor *sevennight* *acht dagen* / *fortnight* voor *fourteenight* *veertien dagen* / *o're* voor *over* *ofter*.

Nota. Sommige schrijven *honour*, *labour*, *favour*. &c. sonder *u*, als *honor* &c. maar het is al eens, doch beter met *u*; als *honour* *ere*.

4. *Synaresis* ofte *Crafsis* treckt twee woorden ofte syllaben in een: als *I'lle* voor *I will* *ich wil* / *its* voor *it is* het is / *a horsman* voor *horse man* een *Ruiter* / *shant* voor *shall not* *sal niet* / *wi'not*, en in sommige plaatten *woon't* voor *will not* *wil niet* / doch de twee laatste woorden worden uyt een onbeoordeelt verdorventheyt des *Spraacks* gebruyckt.

Apocope neemt yets af van 't eynde des woorts, en voornamentlijk (gelijk in 't *Duyts*) van *e* *fi* *naal*, als *th'ablest* voor *the ablest* *de* *machtigste* / en veel diergelijke: als mede *set* voor *setch* *haalen*.

XIII. CAPITTEL.

Van de Verkortinge van verscheyde woorden in 't schrijven.

Het is niet noodigh hier van foodanige *Verkortingen* te handelen, als men in andere *Taalen* heeft, gelijk *a* voor *am* ofte *an*, *o* voor *and* *ende* &c. voor *and so forth* en *so* *hoort*.

De

De Verkortingen alleen aan de *Engelsche* Taal
eygen, zijn dese:

y ^w ofte y ^m voor	} the de that dat you ghij
or	
y ^r ofte yor	} your uwen their hunner
y ^r	
w en wth	} wth met which welke
s en wch	
ma ^t voor ment als	} Commandm ^t voor commandment gebodt Parliam ^t voor Parliament.

w^y voor when wannet.

Re voor right recht.

pr^e voor } pra
viz. } to wit te weten.

S ^t	Saint een Sinte
M ^{aj}	Majestie Majestejt
B ^p	Bishop Bisschop
D ^r	Doctor Doctoor
L ^{ad}	Lordship Heerschap
L ^{ad} ^s	Ladyship Mevrouwfchap
H ^{on}	Honourable Erentfeste
H ^a	Honoured Geerde
W ^{or} en W ^{or} sh ^p	Worship Achtbaarheid
W ^{or} sh ^p	Worshipfull Achtbare
R ^d	Reverend Eerwaarde
S ^r	Sir Sieur
M ^r	Mister, Master mijn Heer
K ^t ofte K ⁿ t	Knight Ridder
E ^s q ^r	Esquire Schiltmaap
C ^{ap} ^t	Captain Capitain.

XIV. CAPITTE L.

Van de Distinctien ofte Punctatiën die men in het
schrijven gebruyckt.

Hier behoef niet veel van gesejt te worden, om
dat die al eens zijn in 't *Engels* als in 't *Duyts*.
Hunner gebruyck is oock wel genoeg bekent:
Een *Comma* (,) beduydt een kleyne spacie om
aadem te scheppen.

Een *Semi-Colon* (;) beduyt een weynigh meer
tijdt.

Een *Colon* (:) beduydt noch een langer tijdt.
Een *Punctum* (.) wordt gestelt achter een eynde
van een sin ofte meeninge.

Een *Interrogatie Interrogation* (?) beduydt
een voorstellinge van een vrage.

Dit (!) is een teecken van *Verwondering* en
Uytroeping, en andere *Tusschen-werpingen*.

Een *Parenthesis* () aldus gemaect, is een
merck, dat het gene daar tusschen staat, of be-
houden of uytgelaten kan werden, sonder-de ver-
anderinge des sins.

Dit merck (-) is een verdeeling, en oock
verbindinge van woorden aen malkanderen.

HET DERDE DEEL.

Van de

GRAMMATIC A.

Van de

SYNTAXIS.

SYNTAXIS is een ordentelike aanhechtinge van woorden en sinnen by malkander.

Om dat de meeste regelen hier van bekent zijn door de *Latijsche Grammatica*, en om dat dikwils de selfde manier van spreeken by de *Duytsche* gebruyckt worden als by de *Engelsche*, soo soude het al te overvloedigh zijn, en gantsch niet nootsaackelick om hier de regelen van de *Syntaxis* te hervatten: en derhalven sal dit Deel van de *Grammatica* wat kort vallen.

Doch nademaal daar eenige verplaatsingen van woorden zijn, en eygenschappen tot de *Engelsche* Taal alleen behoorende, en niet tot de *Duytsche*; derhalven sal het nootsaackelick zijn eenige bondige Aanmerckingen te stellen: gelijk

1. De *Noemelijcke Geval* staat voor het *Werck-woord*: als *the Tree grow's de Doorn groeyt / the Man fall's de Man valt &c.*

2. De *Aanklagelijcke Geval* volght op het *Werck-woord*; alsoo dat het *Werck-woord* niet left

left staat gelijk in 't *Duyts*; want men seyt in 't *Engels* niet, *the Iudge shall him punish*, maar *the Iudge shall punish him* de *Rechter sal straffen hem*; *I have written a letter* ick heb geschreven een brief; *He hath seen my Friend* hy heeft gesien mijn *Vriend* / en niet *He hath my Friend seen*.

In dese Regel is het grootste onderscheyt tuschen de *Duytsche* en *Engelsche* manier van 't verplaatsen der *Werck-woorden*.

Aann. 3. Waar in de *Engelsche* Taal twee teekenen van ontkenninge by malkander komen, beduyden die een toestemminge, contrarie tegen de *Duytsche* manier: als *I have not no money*, dat is, *I have some money* ick heb wat gelt; *he hath not no bread*; oft *he hath some bread* hy is niet sonder broodt.

Aann. 4. De *Namen* der *Getallen* worden anders in 't *Engels* als in 't *Duyts* genoemd: gelijk

1. Men seyt *sixty five* *sestigh vijf* / niet *five* and *sixty vijf* en 't *sestigh* / en soo in alle andere *Getallen* die boven de *twintigh* zijn, gelijk *twenty six* *twintigh ses* &c.

2. Daar is oock een ander manier om *twintigh* te noemen, welcke is door *score*, als a *score* is 20, *threescore* is 60, *fourscore* is 80, *fourscore and ten* is 90 &c.

3. Men seyt in 't *Engels* niet *it is half twelv* a *clock* het is half twaalf / maar *it is half an hour* past eleven het is een halfuur over elf / en soo in alle andere tijden des daaghs.

4. Daar de *Duytsche* seggen, van daagh over acht dagen / seggen de *Engelsche*, *this day* *semight*, dat is, dese dagh seben avondten / en oock *this day* *fortnight* dese dagh veertien avondten / in plaats

plaats van van daagh ober beertien dagen:

5. *Aann.* Even wordt gestelt in plaats van *yea* ja ofte selfs / en verily waarlijck: als *who would not believe even this* wie wilde selfs dat niet geloobent I had rather even die then loos all ik had liever selfs te sterben / dan alles te verliefen; even from my childhood selfs van mijn kindts beenen af &c.

6. *Aann.* A wordt altemets in plaats van *to* te gebruyckt: als, I go a board ick ga aan boort / I go a fishing ick ga vissehen / I go a hunting ick ga jagen, &c.

7. *Aann.* Daar is een onderscheyt tusschen of en off; want of is een teecken van de *Baarlijcke Geval*, en off beduydt een scheidinge van yets: als, *half of the Soldiers fell off from their Captain* de helft van de Soldaten vielen af van haar *Captain* / I saw him a farr off ick sagh hem van verre.

8. *Aann.* Long beduydt somwijlen een fout in yemant, ofte de oorfaack van yet quaats: als *it is long of you het is uwe schult* / *it shall not be long of me het sal mijn schult niet zyn* / ofte het sal aan my niet schoyten.

Het verdere gebruyck van de *Syntaxis*, en vervoeginge der *Engelsche* woorden en sinnen by malkanderen, nevens eenige eygensenschappen des *Engelsche* Taals, sal den Lcser in de volgende *Oeffeninge* kennen vinden.

Een

Een Aleyne

A Small

O E F F E N I N G , E X E R C I S E ,

Waar in alle de Veranderingen der Getijden, der Werck-woorden, en veele Vervoegingen der woorden en redenen duydelyck aangewesen worden.

Wherein are significantly shown all the Alterations of the Tenses of Verbs, and many Conneltions of words and speeche.

Indicativ mood. Present Tense.

De Toonende manier. Tegenwoordige Tijd.

Dear friend, what do you do all the day? or the whole day?

Lieve Dient / wat doet ghy al den dagste den gantsehen dagh?

I Exercise my self in things that do edify.

Ick oefene mijn selfen in stichtelijcke dingen.

And I, what do I at this hour?

Ende Ick / wat doe ick te deser uren?

Thou art in a good Mood when you have money.

Ghy zijt wel gesint als ghy gelt hebt.

What doth your Brother Adam now at this time?

Wat doet u Broeder Adam nu ter tijdt?

He is jocund (glad, chearful) when he hath good Company.

Hy is lustigh / als hy goet geselschap heeft.

What do ye now?

Wat doct ghy nu den nu?

We

We joyce, (are merry) and have peace, and plenty in our Country.

What think you that we do dayly?

Ye are Content when ye have sufficient of Gold, and Silver.

What do those good Companions?

They are (or be) pleasant, when they are busy about their work (or employment.)

Denying. They be not.

Affirming. But they be.

The Preterimperfect tense.

Worthy Brother, what did you almost?

I was Joyfull, and had it wholly according to my wish.

What think you I did there above?

You were writing,

Wp zijn blijde/ ende hebben Vrede / ende overbloedt in ons Landt.

Wat meent ghy dat wy dagelijcks doen?

Ghy-I. zijt te vreden/ als ghy genoegsaam Goudt ende Silver hebt.

Wat doen die goede Maats?

Sy zijn Vrolijck als sy besigh in 't werck zijn.

Loochenende. Sy en zijn niet.

Bevestigende. Sy zijn inners.

Den Onvolkomen geleden Tijd.

Waarde Broeder/ wat dede (ofte deedt) ghy schier?

Ich was verheugt/ ende haddet heel na mijn wensch?

Wat dinct ghy Ich daar boven dede?

Ghy schreef (ofte waar 't schrijvende) and

and hadst delight therein.

Wat did Bernard below?

He was sick, and had a desire to die.

What did ye together in the Garden?

We were sad (sorrowfull) and had heart-grief.

Gefs (reckon) what we did in the kitchen?

Ye were weary, and had a desire to rest.

VWhat did the Souldiers in the field?

They were well, and had their pleasure.

In the Preter tense.

Loving Neighbour, what did you yesterday morn?

I was welcome, and had what I desired.

Know you what I did at that same time?

Thou wert provoked (disturbed) and hadst a great pain.

ende hadt vermaack daer in.

Wat deedt Bernaart om laagh / ofte beneden?

Hy was sieck / ende hadde lust te sterben.

Wat deedt ghy-? t'samen in 't Hof?

Wp waren droevig/ ende hadden hertzwere.

Maadt wat wy in de Keuchen deden?

Ghy-I. waart moede / ende had lust te rusten.

Wat deden de Krijgs-knechten in 't veld?

Sy waren wel/ ende hadden haren lust.

In den Geleden tijde.

Weminde Buur. man / wat deedt wy gisteren ochtent?

Ich was welckom/ ende hadt 't gene Ich begeerde.

Weet ghy wat ick te dier tijdt dede?

Ghy waart verstoort/ ende had een grote pijn.

P Wat

Wat dede Karel uw
Beshoutwifone gifte-
ren?

Hij was uytgegaan/
ende had goet gefel-
fchap.

Wat deed ghy-I. eer-
giffereen?

Wy waren blijde/
ende hadden 't vooz de
wint.

Wreet ghy wat wy
doen beden?

Ghy-I. waart qua-
lijck / ende woud erger
zyn.

Wat beden de koop-
lyuden lefent?

Sy waren alle ver-
baast / ende hadden
groot gebaar.

In den Volkomen ge-
leden tijdt.

Wat hebt ghy in den
voozgaanden tijdt ge-
daan / &c.

Ich hebbe gefeyt/
ende gedaan wat ich
bermoecht.

Ghy hebt gebzaagt/
ende geantwoort.

Hij heeft gegeten /
ende gedroncken.

VVat did your Son in
law Charles yesterday?

He was gon forth,
and had good Compa-
ny.

VVhat did ye the day
before yesterday?

VVe were glad, and
had it before the wind.

Know ye what we
did then?

Ye were ill, and would
be worfe.

VVat did the Mer-
chants the other day?

They were all amaz-
ed, and had great pe-
rill, or danger.

In the Preterperfeft
tenfe.

VVhat have you done
in time past? or in for-
mer time? &c.

I have faid, and done
what I was able.

Thou haft question-
ed, and answered.

He hath eaten, and
dranken.

She

She hath fought, and
found.

VVe have bought the
Cloth, and paid for it.

Ye have won the play,
and loft it.

They have delivered,
and sent the goods.

Querying, &c.

Have I faid, and done?

Hast thou gon, and
returned?

Hath he faved his life
with lofs of fhip and
goods?

Denying, &c.

I have not done, nor
faid.

Thou haft not read,
nor writ.

He hath not loft his
fhip, nor goods, &c.

Questioning, &c.

Have not I done, &
faid?

Sy heeft gefocht,
ende gebonden.

Wy hebben het Ta-
len gehocht / ende daer
vooz betaalt.

Ghy-I. hebt het Spel
gevoonnen / ende ver-
looren.

Sy-I. hebben 't goet
gegeven / ende gefon-
den.

Vragende &c.

Heb ich gefeydt / ende
gedaan?

Hebt ghy gegaan/
ende wederom gekere?

Heeft hy fijn leben
behouden / met verlies
van fchip ende goedt?

Ontkenneende, &c.

Ich en heb niet ge-
daan / noch gefeyt.

Ghy en hebt niet ge-
lefen / noch gefchreven.

Hij en heeft fijn
fchip / noch goet niet
verlooren / &c.

Vragende &c.

En heb ich niet ge-
daan / en gefeydt?

P 2

Haft

En hebt ghy niet
qualijck gedaen / uwer
eere / ende geloof (ofte
Credijt) te verliesen ?
&c.

Hast not thou done
ill, to lose thy honour,
and Credit ? &c.

In den meer als volko-
men geleden tijd.

*In the Preterpluperfect
tense.*

Wat hadt ghy ge-
daen / al eer ick quam ?
Ick hadde gesproo-
ken / ende geluyfster.

What had you done
ere (or before) I came ?
I had spoken, and
listened.

Ghy had ont-toznt/
ofte ontmaacht / en't
hermaacht.

Thou hadst ript, or
undone, and done, or
made it again.

Hy hadde ontbeten/
ende noemmaal gege-
ten.

He had broke his fast,
and dined,

Hy hadde geweten/
ende versimpden dat.

She had known, and
neglected it.

Wy hadden gele-
vert / ende ontfangen.

WVe had delivered,
and received.

Ghy-l. had Gelt ge-
leent / ende ontleent.

Ye had lent, and bor-
rowed money.

Hy hadden gewacht/
(gebeyd) ende gehoopt

They had waited, and
hoped.

Vragende, &c.

Querying, &c.

Hadde ick gesproo-
ken ? ende geluyfster ?

Had I spoken ? and
listened ?

Hadt ghy Gelt ge-
iregen ende verquist ?

Had you gotten mo-
ney ? and spent it ?

De-

Denying, &c.

Loochenende, &c.

I had not heard nor
spoken.

Ick en hadde niet
gehoozt / noch gesproo-
ken.

Thou hadst not grie-
ved, nor lamented, &c.

Ghy en hadt niet ge-
treurt / noch gekermt/
&c.

Questioning, &c.

Vragende, &c.

Had not I heard, nor
spoken ?

En hadde ick niet
gehoozt / noch gesproo-
ken ?

Hadst not thou ? &c.

Hadt ghy niet ? &c.

In the Future tense.

In den Toekomenden
tijd.

WVat will you do af-
ter dinner, (after-noon) ?

Wat sult ghy na
noemmaal / (middagh)
doen ?

I will, or shall be
rich, and have abun-
dance.

Ick sal rijck zijn/
ende overbloeit hebben.

WVhat shall, or will
I do anon, by and by, or
almost ?

Wat sal ick straksens
schier / ofte by hants
doen ?

You shall, or will be
poor, and have nothing
at all.

Ghy zult arm zijn/
ende niet met allen
hebben.

WVhat think you that
Nicolaas will do to mor-
row ?

Wat meynt ghy dat
Nicolaas morgen doen
sal ?

F 3

De

Hy sal wijs zijn /
ende eenen grooten
Naam voeren.

Wat sult ghy over-
moegen doen?

Wy sullen wel ge-
toeft worden / ende
dusfent houdt danck
hebben.

Wat sullen wy de
naast komende weech
doen?

Ghy-I. sult gelue-
kig zijn / ende de Beur-
se vol hebben.

Wat sullen de Dye-
me Kluden voortaan
doen?

Sy sullen in vrede
zijn / ende sullen vzeigt/
ende ruste hebben in
der eeuwigheyt.

De Ghebiedende ma-
nier. In den Tegen-
woordigen, ende
Toekomenden
tijdt.

Weest lustigh ofte
holijck / ende hebt
goeden moed.

He will be wise, and
bear a great name.

What will ye do
over to morrow?

We shall be wel en-
tertained, and receive
a thousand thanks, or
receive thanks a 1000
fold.

What will, or shall
we do the next week
that cometh in?

Ye shall be happy, or
prosperous; and have
the purse full.

What shall the honest
people do hence for-
ward?

They shall be in
peace, and shall have
joy and rest eternall.

The Imperative mood.
In the Present, and
Future tense.

Be brisk, or frolick,
and be of good Cour-
rage?

Tell

Tell James, that he be
diligent, and vigilant.

Let us be prudent, or
wise, and keep cor-
respondence with the
good.

Be ye Courteous, and
have an humble heart,

Bid them, that they
pray to the Almighty,
and receive his gifts and
benefits thankfully.

The Optative mood. De wenshende manier.

Oh that I be wise, and
I had my wish!

Oh that thou wert
rich, and hadst thy de-
fire!

I would, he were
modest, (*Civil, Cour-
teous*) and had any
Comeliness, or pleasant-
ness in gesture, and
grace in Speech, and
utterance!

Oh that we were
wife! &c.

Oh of wy wijs
ware! &c.

P 4

The

De Ondervoegelijke manier.

The Subjunctive mood,

Al is 't dat ick luttel Gelt hebbe / soo en heb ick geen kleynen moedt.

Although I have but little money, yet have I not a weak Courage.

Al is 't dat ghy een kleyn lichaam hebt / soo en hebt ghy geen kleyn herte.

Though you have a small body, yet hast thou not a little heart.

Doewel hy veele woorden heeft / soo en heeft hy niet veele schone dagen / &c. Plural. &c.

Although he hath many words, yet hath he not many fair days, &c.

Doen ick de waarheyt seyde / doen was ick van elck een gehaat.

When I told the truth, then was I hated of every man.

Als ghy oozlof had / soo en hielt ghy niet op van speelen.

When you had leave, then you ceased not from play.

Doen Isaac aan Tafel stonde / soo diende hy als Scheenker / of Serviteur.

When *Isaac* stood at the Table, he served as a Skinker (a filler of wine) or as a waiting man, &c.

Gemerckt dat ick Pulvent geweest heb / en heb ick mijn woort niet gehouden?

Considering that I have been at your house, have not I kept my word?

Though

Though you have eaten honey, yet you have not sucked the hony Combs.

Al schoon dat ghy Honigh geteten hebt / nochtans en hebt ghy de Honigh-raten niet gesogen.

Now that *Andrew* hath gone to seek peace, he shall be blessed, &c.

Mu om dat *Andrew* den vrede is gaan soeken / soo sal hy saligh wesen / &c.

Considering that I had toyl, and trouble, so ought I also to have some reward.

Gemerckt dat ick arbeidt gehad hadde / en moeyte; soo behoort de ick oock eenigen loon te hebben.

Sith that (for so much as) thou hadst been at the Wedding (*marriage*) thou oughtst also to go to the funeral.

Wants dat ghy ter Wyploft geweest haddet / soo behoort ghy oock ter Ayt-vaart te gaan.

Although that D. had come at day-break, yet should he not have been time enough, &c.

Al waert dat D. in de dageraat / (ofte in 'e kriicken van den morgen) gehomen hadde / noch en soude hy niet tijds genoegh geweest zijn / &c.

When I shall be sick, or ill, you shall then be my Physician.

Als ick krank ofte kwalickc zijn sal / ghy sult dan mijnou Genees-meester / (Doctor, of Arts) wesen.

When thou shalt have a long gown, then thou

Als ghy eenen langen Tabbaart sult hebben / dan soo sult ghy Medi-

E S. 65.

cus, Medicijn-Meester / (of Artsen) geacht worden.

Wanneer / of als Zophyrus de Schilt-wacht houden sal / soo sal hy dan de Stadt verraden, &c.

De Onbepaalde Manier.

't Werck van eerlijche lipden is / om sulcken in achttingh / (of waardeering) te hebben / die de waarheyt na volgen.

Huyterlijck te basten / met den mont te bitden / ende aalmoesen in 't openbaar te doen / om van de werelt gesien ende geprezen te worden / is dit het leben der Hypocriten (huichelaars, schijn-heyzen, geveynsden) niet.

De Koophandel (of verhandeling) van rechte Koophlipden is meer te sien op 't (naa 't) gemeyn profijt / dan op eygen voordeel / of haat.

will be counted a Doctor.

When Sophyrus shall keep watch, he then will betray the City. &c.

The Inimitive mood.

The work of honest people is, to have such in esteem that follow the truth.

To fast outwardly, to pray with the mouth, to do Alms in publick, for to be seen and Commended of the world, is not this the life of Hypocrites and Dissenblers?

The dealing of right Merchants is, to look more at the common profit, than at ones own (*self*,) advantage, or gain.

Not

Not to have learned what is necessary, and meet for age, is much bewailed by old (*or Ancient*) men.

Of Participles.

In telling the truth, I render my self hateful.

Living soberly and carefully, so N. waxed old.

By gaining, and sparing, we become Lords of yearly Rents, and revenues.

In resting, and ceasing from all work or labour, they grow lazy, and sluggish.

Ruminating the H. Scriptures, so men become wise, civil (*or gentle*) composed, and dexterous, (*or quick of wit*.)

By bragging, brava-ding, vaunting, and

Niet geleert te hebben 't geens booz den Ouderdom noodig (of noodclick) ende bequaam is / woerdt van den Ouden beel (ofte seer) beklaght / ofte beweet.

Van Deel-woorden, ofte Deel-nemingen.

De waarheyt seggende (bootschappende) maach ich my hatelich.

Soberlijck / en bezogelijck levende / soo woerdt N. out.

Hi winnende / en sparende woerden wy Rententers.

Dan allen werck rustende / en aflatende / (ophoudende) soo woerden sy-l. leuy / en beug.

De H. Schijft herknautwende / soo woerdt men wijs / heusch / geschicht / ende beherdyg.

Al trotfende / prout-hende / beroemende / cude

ende poechende sich aant-
stellen (ofte met Osten-
tatie al aan tredende)
doen wy ons selven on-
wre ende schande aan.

Woven ons staat /
ende graadt gaande /
zijn bepde de Godts
buchtige / ende de we-
relt oock / daar dooz
geargert.

't Quaat toe-laten-
de/ende ljdende/maakt
ghy u selfs schuldig / of
straf-baar.

Wel beginnende / en
wel voleydigende /
doet het werck prijfen.

Guffchen stichien-
de / ende geheel blindt
zijnde / isser ren wijdt
ende breeet onderfchept/
of verfcheydenheyt.

Onbedachtfaamlijch/
ofte roekelooslijch fpe-
kende / maech een dar
sijn pijl dya gefchoten
worden.

't Werck beloonen-
de / verfoetet den fwe-
ren arbejdt.

Jesing in way of Osten-
tation, wee produce to
our selves dishonour,
and shame.

In going above our
estate or degree, both
the godly, and the world
too, are offended, and
scandalized thereby.

Permitting, and suf-
fering evil, you make
your self guilty, or cul-
pable.

Beginning well, and
ending well, causeth
the work to be com-
mended, or *praised*.

Between pur-blind,
and being stark blind,
their is a vast difference.

A fools bolt may
soon be shot, by speak-
ing unadvisedly or in-
considerately.

Rewarding the work
sweeteneth the sowg
or crabbed labour.

Impersonals. 1

Yesterday they arose
(or did arise) and acted
marvellously, To mor-
row they will do some-
thing that's good, by the
grace (or helpe) of God.

It pleaseth mee that
they do wantable
things, or els that they
leav it undon.

Men should not do
amiss, to shew whither
I pronounce wrong.

I wish that men may
get (or draw) advantage,
and profit out of (or by)
my writings.

Men get a hoarse
throat by speaking
shrill, and lowd.

It breaketh my loyns
a peeces.

It's our part to praise
God: for his Spirit and
Truth. Amen.

Onperfoonlijcken.

Gisteren stont men
op / en deden wonder-
baarlijch / Morgen sal
men met Godts genade
(of hulpe) wat goets
doen.

Het behaagt my dat
men geozlofde dingen
doe / oft dat men 't late
staan / (oft ongedaan.) /

Men soude niet
qualijch doen / te wij-
fen (ofte toonen) of ich
qualijch pronuncieere /
(ofte uyt spreke.)

Ich wensche dat
men wyt mijn schrij-
vens nut en profijt
trecken maech.

Men krijght een
heefche keel dooz ober-
fcherp / en luydt te fpe-
ken.

Het breekt mijn len-
denen aan flicken.

Het staat ons Godt
te loben dooz zijn Geest
en Waarheyt. Amen.

9 NO 59

351

The English and Netherdutch

A C A D E M Y.

THE SECOND PART.

Wherein

Are Collected Certain usefull Sentences, Proverbial Expressions, Dialogues, Letters, Bills of Exchange, and other things relating to Merchandise: whereby men may in a short time attain to the perfect knowledge

of the

D U T C H L A N G U A G E.

d'Engelsche ende Nederduytsche

A C A D E M Y.

HET TWEEDE DEEL.

Waar in

Wergadert zijn seckere nutte Redenen / Proverbiale Spreekwoorden / Samen-spreekingen / Brieven / Wissel-brieven / en andere dingen nopende het stuck van Koopmanschap: waar door men in een korte tijd geraacken kan tot de volkomen kennisse der

E N G E L S C H E T A A L.

Tot AMSTERDAM.

Gedruckt by Steven Swart. 1676.

Certain Scripture places very useful for general instruction, and for the practising the severer Rules.

Sekerer Schriftuur-plaat-sen, seer dienstigh tot een algemeene Onderrichtinge, en tot het ghebruyck der voorgaande regelen.

Komt ghy kinderen / hoozt na my: Ick sal u de bree-se des Heeren leeren. Psal. 34: 12.

Joan. cap. 3. vers 3.
Jesús antwoorde en seide tot hem / Doozwaar / boozwaar segge ick u / 't En is dat vermandt wederom gehooren woerde / hy en kan het Koninkrijcke Godts niet sien.

Ezechiël cap. 36. veers 25, 26, 27.

25. Dan sal ik repn water op u sprengen / ende ghy sult repn woerden: van alle uwe dzeel-goden sal ick u repnigen.

26. Ende ick sal u een nieuwe herte ge-

Come ye Children, harken unto me: I will teach you the fear of the Lord. Psal. 34: 11.

[*John chap. 3. vers 3.*
Jesús answered and said unto him, Verily, verily I say unto thee, Except a man be born again, he cannot see the Kingdom of God.

Ezechiël chap. 36. vers 25, 26, 27.

35. Then will I sprinkle clear water upon you, and ye shall be clean: from all your filthiness, and from all your idols will I cleanse you.

26. A new heart also will I give you, and a

new spirit will I put within you, and I will take away the stony heart out of your flesh, and I will give you a heart of flesh.

ben / ende sal eenen nieuwen geest geben in 't binnenste van u: ende ick sal het steenen herte uyt u' vleesch nemen / ende ick sal u een vleeschen herte geben.

27. And I will put my spirit within you, and cause you to walk in my statutes: and ye shall keep my judgements, and do them.

27. Ende ick sal mijn Geest geben in 't binnenste van u: ende ick sal maken dat ghy in mijne insettingen sult wandelen.

The VI. CHAPTER of Matthew, the first 18. Verses.

Het VI. CAPITTEL Mathzi, de 18. versen.

1. Take heed that you do not your alms before men, to be seen of them: otherwise ye have no reward of your Father which is in Heaven.

1. Hebt acht / dat ghy uwe aelmoeffe niet en doet booz de menschen / om van haer gesien te worden: anders soo en hebt ghy geen loon by ulwen Vader / die in de Hemelen is.

2. Therefore, when thou doest thine alms, do not found a trumpet before thee, as the hypocrites do, in the Synagogues, and in the

2. Wanneer ghy dan aelmoeffe doet / soo en laat booz u niet trompetten / gelijck de geveynde in de Synagogen / ende op de straten doet / op datse van de men

schen ge-eert inogen woerden. Doozwaar segge Ick u / sy hebben haren loon wegh.

3. Maar als ghy aalmoesse doet / soo en laat uwe sliike-[hant] niet weten / wat uwe rechte doet :

4. Op dat uwe aalmoesse in 't verhoogen sy: ende uwe Vader / die in 't verhoogen siet / die sal het u in 't openbaar vergelden.

5. Ende wanneer ghy bidt / soo en sult ghy niet zijn gelijck de geveynsde : want die plegen geerne in de Synagogen / ende op de hoecken der straten staande te bidden / op dat sy van den menschen mogen ghesien worden. Doozwaar Ick segge u / dat sy haren loon wech hebben.

6. Maar ghy / wanneer ghy bidt / gaat in uwe binnen-kamer / ende uwe deure gesloten hebbende / bidt uwen Vader die in 't

streets ; that they may have glory of men. Verily, I say unto you, they have their reward.

3. But when thou dost alms, let not thy left hand know what thy right hand doth :

4. That thine alms may be in secret : and thy Father which seeth in secret, himself shall reward thee openly.

5. And when thou prayest, thou shalt not be as the hypocrites are : for they love to pray standing in the Synagogues, and in the corners of the streets, that they may be seen of men. Verily, I say unto you, they have their reward.

6. But thou when thou prayest, enter into thy closet, and when thou hast shut thy door, pray to thy Father

which

which is in secret, and thy Father which seeth in secret, shall reward thee openly.

7. But when ye pray, use not vain repetitions, as the heathen do : for they think they shall be heard for their much speaking.

8. Be not ye therefore like unto them : for your Father knoweth what things ye have need of, before ye ask him.

9. After this manner therefore pray ye : Our Father which art in Heaven, hallowed be thy Name.

10. Thy Kingdom come. Thy will be done in earth as it is in Heaven.

11. Give us this day our dayly bread.

12. And forgive us our

verhoogen is / ende utw' Vader die in 't verhoogen siet / sal het u in 't openbaar vergelden.

7. Ende als ghy bidt / soo en gebuycht geen ydel verhaal van woorden / gelijck de Heydenen : want sy meynen dat sy dooz hare beeiheyt van woorden sullen verhoort woerden.

8. Doozbet dan haar niet gelijck : want utw' Vader weet wat ghy van noode hebt / eer ghy hem biddet.

9. Ghy dan biddet aldus : Onse Vader / die in de Hemelen [zijt] / Uwen Naam werde geheyligh.

10. Uw' Koninckrijcke come. Uwen wille geschiede gelijck in den hemel [alsoo] oock op der aarden.

11. Onf' dagelichs broodt geest ons heben.

12. Ende vergeest ons onse schulden / gelijck

lijekt oock wy vergeben onsen schuldenaren.

13. Ende en leydt ons niet in verfoeking: / maar verlost ons van den boosen. Want Uw' is het Koninkrijcke / ende de kracht / ende de heerlicheyt in der eeuwigheyt / Amen.

14. Want indien ghy den menschen hare misdaden vergeeft / soo sal utwe Hemelsche Vader oock u vergeben.

15. Maar indien ghy den menschen hare misdaden niet en vergeeft / soo en sal oock utwe Vader utwe misdaden niet vergeben.

16. Ende wanneer ghy vast / en toont geen hzoebigh gesichte / gelijk de gebeynde: want sy misnaken hare aangesichten / op dat sy van de menschen mogen gesien worden / als sy vasten. Doozwaar Ick segge u / dat sy haren loon wech hebben.

17. Maar ghy / als

debts, as we forgive our debtors.

13. And lead us not into temptation, but deliver us from evil: For thine is the Kingdom, and the power, and the glory for ever. Amen.

14. For if ye forgive men their trespasses, your Heavenly Father will also forgive you.

15. But if ye forgive not men their trespasses, neither will your Father forgive your trespasses.

16. Moreover, when ye fast, be not as the hypocrites, of a sad countenance: for they, disfigure their faces, that they may appear unto men to fast. Verily, I say unto you they have their reward.

17. But thou, when thou

thou fastest, anoint thine head, and wash thy face.

18. That thou appear not unto men to fast, but unto thy Father which is in secret: and thy Father which seeth in secret, shall reward thee openly.

John chap. 13. vers. 35.

By this shall all men know that ye are my Disciples, if ye have love one to another.

Matthew chap. 7. vers 12; 13, 14.

12. Therefore all things whatsoever ye would that men should do to you, do ye even so to them: for this is Law and the Prophets.

13. Enter ye in at the strait gate, for wide is the gate, and broad is the way that leadeth to destruction, and

vast / salft utw' hooft / ende wascht utw' aangesichte.

18. By dat het van de menschen niet gesien en werde als ghy vast / maar utw' Vader / die in 't verborgen is: ende utw' Vader / die in het verborgen siet / sal het u in 't openbaar vergelton.

Joan. cap. 13. vers 35.

Hier aan sullen sy alle bekennen / dat ghy mijne Discipelen zijt / soo ghy liefde hebt onder malkanderen.

Matt. cap. 7. vers 12, 13, 14.

12. Alle dingen dant die ghy wilt dat u de menschen souden doen / doet ghy hen oock alsoo: Want dat is de Wet ende de Propheten.

13. Gaet in dooz de enge poozte / want wijdt is de poozte / en breedt is de wegh / die tot verberf leydt / ende vele

dese zijnder die dooz de-
selve ingaan,

14. Want de poozte
is enge / ende de weg is
naauwe die tot het eeu-
wige leven leyt / ende
weynige zijnder die den
selven binden.

En zijt niemant yet
schuldigh / dan malkan-
deren lief te hebben:
Want die den anderen
lief heeft / die heeft de
Wet verbult. Rom. 13.
vers 8.

Behwaart uwe ton-
ghe van 't quaade / en
ende uwe lippen van
bedroggh te spreken. Pf.
34: 14.

Welgelucktsaligh is
hy / wiens overtredin-
ge begeben / wiens
sonde bedeckt is. Wel
gelucktsaligh is de men-
sche / dien de Heere
d'ongerichtigheyt niet
toe en rekent / ende in
wtens geest geen be-
droggh en is. Pf. 32: 1, 2.

many there be which go
in thereat.

14. Because strait is
the gate, and narrow is
the way which leadeth
unto life, and few there
be that find it.

Ow nothing unto any
man but to love one
another: for he that lov-
eth another hath fulfill-
led the Law. Rom. 13:8.

Keep thy tongue from
evil, and thy lips from
speaking guil. Pf. 34: 13.

Blessed is he whose
transgression is forgiven,
whose sin is covered.
Blessed is the man, to
whom the Lord doth
not impute unright-
eousness, and in whose
spirit there is no guil.
Psal. 32: 1, 2.

Eenige

Eenige uytstekende Spre-
ken, genomen uyt het
Hant-boeckken van
Epictetus den Philo-
sooph.

Some excellent Sayings
taken out of the En-
chiridion of Epictetus
the Philosopher.

1.

Since there are so
many things that you
may desire, remember
that you be not too
eagerly set upon them,
but quite to cast aside
some of them, and to de-
fer your desire towards
others for the present:
But if you desire to be
great and rich at the
same time, perhaps you
may miss of being ei-
ther, because of those
other things that you
desired: however, you
shall assuredly miss of
those things, wherein
happines and Libertie
do consist.

1.

En ghy soo groote
saachen booz hebt / ge-
bericht dat ghy niet en
moet u selven begeben
om die te gaan soeken/
daar aan vallende met
onbedachte begeerlijh-
heyt ende lust beweegt
zijnde: maar dat ghy
sommige dingen gantz
laten moet / sommige
booz als nu enen tijdt
lang uyt stellen. Want
indien ghy dusdanige
dingen begeert / oock
gebodt over u Stadt
ofte Landt hebben /
ende tot staat komen /
heerschen ende rijck
wozden / ende oock
al de gene die u aan-
gaan / so helpen / dat sy
alle welhebbende ende
weeldigh wozden / ghy
en sult / (soo mach het
zijn) geen van alle dese
saken

saken bekomen / om
dieswille dat ghy na de
andere soo seer tracht.
Simmers u en sal als
dan niet geuerden van
al 't gene waar dooz
alleenlyck de gelucksa-
ligheyt ende bydom te
krijgen sijn.

2.

Wenscht niet dat
't gene datter geschiet/
soo geschiede als ghy
wilt / maar begert/
dat het gene datter ge-
beurt / soo ghebeure
alffet gebeurt: ende
ghy sult wel doen. De
sieckts is een beletsel
van het lichaam / maar
niet van ons boozne-
men / ten zy dat wy
selfs willen. Kreupel-
heyt is beletsel der be-
nen / maar geen belet
van ons booznemen.
Ende soo segt van alle
de boozballende saken.
Want ghy sult bevin-
den dat sulchs pman-
ders beletsel is / het
nwe geenins niet.

2.

Desire not those
things as happen to fall
out as you would have
them; but desire such
things as happen to
come to pass even as
they do; and you will
be happy. A disease is
an hindrance to the
body, but not to the
resolution of the mind,
unless we will make it
so. Lameness is an hin-
derance to the foot, but
not to the resolution of
the mind. And this
consider with yourself
upon every event, for
you will find that it is an
hindrance to some other
but not to you.

In

In every thing that
shall happen, remember
to turn to your self, and
enquire what vertue
you have, which you
must employ in the use
of that thing. If you shall
see a beautifull man or a
beautifull woman, you
will find the vertue
against such things is
Cominency: If you must
labour hard, or suffer
torment, the vertue you
will find against these is
Patience: If you should
be reproached and re-
viled, the vertue against
this is *suffering of evils*;
and thus external ob-
jects shall not surprize
you, or hurry you
away.

4.

If you will make any
progress in Philosophy,
cast off all such thoughts
as these: if I shall neg-
lect my busyness, I
shall not have whereon
to live: if I shall not pu-

31

In elcke boozbal-
lende sake gedecht dat
ghy alles by u selven
ryppelijck overpeynsen-
de / ondersoecht wat
macht dat ghy hebt in
het gebruyck van dien.
Indien ghy yemant
schoons aansiet / 't zy
onder de mans / 't zy
onder de vrouwen / gh
sult binden in u selven
een macht in het ghe-
bruyck van dat sien / te
weten / de kuysheyt. Af-
ser eenige smert te o-
berkomen / gebruyck
Geduldighcyt. En al-
dus gewoon geworden
zijnde / sullen de qua-
de gesichten u niet stoo-
ren.

4.

Wilt ghy in 't leeren
boozts gaan / laat alle
busdanighe gissingen
baren: Draagh ick
geen sozge booz mijn
eygen dingen / ick en
sal niet hebben waar by
te

Q

te

12 d'Engelsche en Nederduytsche

te leven: Straf ich mijnen jongen niet/ hy sal een hooswicht worden. Want het is beter dan honger te stercken/ sonder baeese oft schommeling wesen te: dan in overbloot te leven met beroerten des herten: Het is doch beter dat uwen knaap quaet is/ dan dat ghy om sijner wil ongelukkig soude wesen.

5.
Soo begint van alle de kleene oft slechte saken eerst. Woedt u oghen gefoet? Woet u wijnen gestolen? Beght daar op: Soo dier hoop ich mijn gerustigheit: soo dier staat my mijne onberoerlijckheit oft onbeveegelijckheit. Men kan doch niet om niet bekomen. Maar als gy uwen jongen roept/ denckt dat hy misschien niet by der handt is/ ofte indien hy u hoort/ niet te min qualijck

nish my servant he will be good, for nothing: for it is better to perish with hunger grievels and fearels, then to live in abundance and plenty of all things, melancholy and troubled; and it is better that your servant should be good for nothing then you unhappy.

5.
Begin from small matters; is thy oyl spilt, or thy wine stolen away? say to thy self, that, to be free from passion will cost so much, and so much, not to be disturbed: and nothing is to be had for nought. And when you shal call your servant, think that he may not hear, and if he do hear; not do what you would have him; and let it not be so well with him as to be in his power to disturb you.

11

A. C. A. D. E. M. Y.

13

doer sal / het gene dat ghy hem belast: ende en latet niet hem soe wel niet gaan / dat het te sijne macht gelogen op / dat ghy bevoecht worde.

If you would profic in wisdom, beate it in respect: of outward things, to searc a fool and a silly fellow; and not to be willing to know anything; and if you seem to some men to be some body, distrust yourself: or know, that it is not easy, to keep that resolution of mind which is agreeable to nature, and to mind outward things: but it must needs be that he that will mind the one must neglect the other.

6.
Wilt u noch boesheit gaan in het leeren/ bevoecht op de lieverij aangaende u uwtwendige gebden / verstante gods te schijnen: ende en wilt niet schijnen veel te weten. Maar in soe verre ghy in eenige gemixte lieden niet wat schijnt te wesen / mistrouwt u selden. Want ghy moet weten / dattet u niet gemackelijck en is / in voornemen dat ghy hebt / wel te beware / ende te samen doch op eenen tijdt de uwtwendige saaken wel te betrachten: Maar het is gantschlijck noodig / dat den genen die het een van dese dingen soecht te verkrijgen / in

Q 2

be 2

het ander sozghelooft

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

7.

Dulch is heer van
alles / die de macht
heeft om te gene dat
den selven begeert / oft
niet en begeert / hem
te doen ontfangen / ofte
of te nemen. Daerom
wie dat hij in een
wil / en begeert niet
noch en bliede / oft en
schoutve niet met allen
van al het gene dat in
een anders macht is
soo niet / hy is noot-
sakelijcken slaaf.

Als ghy pemanden
siet schreyen over eenen
dooden / oft als zijn
kindt verre witten lan-
de gereyft is / als oft
hy verbaat te zijne ver-
sooren heeft / wacht u
dat het eerste bedun-
ken oft schynsel u niet
mede en treck oft ver-
boere / als oft hy daar
vorechtelijck seer qua-
lijck aan waer: mach-

He is Lord of every
thing, who hath power
in those things, that are
desired or not desired
by him, either to ac-
quire them or to deprive
himself of them: who
forever therefore will be
a freeman; let him nei-
ther cover, nor decline
any thing, that is in an-
others power, other-
wise he must necessarily
be a slave.

When you see a man
weeping either for ones
death or for his Son that
was travelling, or for
things that he hath lost
let not that sight carry
you to think that this
man is in a sad condi-
tion because of these out-
ward things; but pre-
sently distinguish with
yourself, and be ready
to say, That it is not
that

that which hath hapned
that troubleth this man,
for it doth not trouble
another; but his opi-
nion concerning those
things; and scruple not
to help him as farr as
your words may serve;
nay, and if occasion
shall be, groan with
him: but take heed
least inwardly you
groan with him.

tang so moet ghy by u
selven terfont een an-
derscheyd maachen /
gerret zijnde om te seg-
gen dat sulck een be-
geert is / niet om het
gene datter gebeurt is /
(want het en ontstelt
een ander niet) maar
alleelijck dat hy sich
selven inbeelbt dat die
geschiedenisse quaet is.
Daarom soo berre als
de troostelijcke woer-
den strecken / en weest
niet traagh / om met
den selven mededoogent
te hebben: ende comtet
te passe / ghy sult hem
oock helpen steenen.
Maar siet wel toe / en
wachte u / dat ghy in-
wendighlijck niet hem
niet en steent.

9.

You shall be invin-
cible if you never strive
for any prize which is
not in your own power
to win.

9.

Ghy sult alreys on-
berwinnelijck blijven /
is 't dat ghy minner
meer eenigen strijdt oft
gebecht aan en neemt /
waar af de overhandt
oft verwinnigh / in u
macht niet geleg en is.

Q 3

Weest

Wesft gedaechthigh /
dat de gene die u lastert
ofte slaat / u geen onge-
lijch en doet : maar
't gene dat u in die sake
lastigh valt / is de qua-
de oft byzette inbeel-
dinge die ghy in u gemoet
aangenomen hebt / van
dat hy u onghelyck
doet / Soo wanneer u
van pemant terghet /
weet dat hy u gemoet
heeft willen herdoeken.
Daerom soe moet gy
vooz alle dingen u besle-
den / om u wel te hoo-
den / dat ghy van u e-
gen inbeeldinge niet
wech gedreven wort.
Want is 't dat ghy u
selven niet eens wat
tijds ende wtsels
geeft / soo suldy u be-
dyegelycke inbeel-
den niet lichtelyck hou-
den verghyuen.

De doot / het bar-
lingschap / ende alle
dingen die hant segh-

Remember, that he
that reproacheth or
beateth you, injures you
not, but your opinion
concerning such things
that they do injure you,
when therefore any shall
provoke you, know
that your own opinion
hath provoked you:
therefore in the first
place, do your en-
deavour not to be sud-
denly carried away wih
such objects as you meet
with, for if you but once
gett time and leasure, you
will more easily be mas-
ter of your self, or over-
come your self.

Death and banish-
ment and such things as
seem terrible, let them
be

be dayly before your
eyes, but especially
death, and you shall not
have any low thoughts,
nor eagerly long after
any thing.

nen / suldy u selven de
ghelyck vooz ongen-
stellen : maar vooz al-
len meest de doot.
Want aldy doende
soe en suldy nimmer
meer met siechte ende
berwoyan gheachte-
nissen bekommert zyn
in u gemoet : noch ghy
en sult oock na geen
dingh ter werelt groot-
telijck verlangen oft
belust worden.

Do you desire to un-
dertake the study of wif-
dom? prepare yourself
forthwith to be laughed
at and sneared at by
many: to have men say,
he is come to us sudden-
ly a Philosopher, and
whence this lofty look?
but you, do not you
look loftily: but yet so
hold those things that
appear best unto you, as
if you were set by God
in this station: and re-
member that if you con-
tinue in them they that
before laughed at you

Wilt gy grote wete-
te om wysheyt te vere-
krigen / bereydt u van
sonten aan om be-
gecht / ende van velen
herstyt te worden / die
aldy van u seggen :
Siet hoe schielijck is
ons desen Philosophy
vooz den dagh geko-
men! ende van waar
komt ons dit doncker/
statigh ende trefselijck
aansicht? Van ghy en
sult geen doncker noch
stuur gesicht aanne-
men; maar ghy sult u
selven alleenlijken hou-
den

den aan 't gene dat u
best dunct te zijn / ge-
sich als oft ghy van
God in sulcken staar-
gestelt waart. Dus
weest gebachtigh / by
soo verre ghy in dat
goet hoornemen stant-
vastighlych volherdet /
dat de gene die u met
den eersten begechten /
hun van u ten laatsen
verwonderen sullen /
Maar is 't dat ghy
wijcht / ende u selven
laat verwinnen dooz
hunnige woorden / soo
sult gy tweemael meer
begecht worden.

13.
Ten eersten gelvent
u niet te swijgen / oft
spreect alleenlych 't
gene dat nootdruftelych
is / ende dat met hogte
woorden. Dan som-
tijts / doch heel seldom /
alst te passe komt / sul-
len wy ons begeben
om wat te seggen ;
maar nochtans van
geen slechte of geme-
ne dingen / noch van

you, will afterwards ad-
mire you, but if you fail
of them, you shall be
doubly laughed at.

13.
For the most part,
keep silence, or speak
things needfull, and in-
few words: and seldom
and seasonably, let us
come to speak, but not
of trivial matters; not
of duels; not of hors-
races, not of wrastlers,
not of meats and drinks,
things by every one
talked of; and especial-
ly, if you can avoid it,
not

not of men, either prais-
ing, or judging them.

van schermers / noch
van rouwlozers / oft
remers / noch van
wozselers / noch ook
van spijse oft djanck :
van welke dingen men
dat allen plaatsse pleegt
te spreeken. Woven
allen / soo moeten wy
ons wachten / dat wy
van geen menschen
niet en seggen / die noch
prysende / noch oozber-
lende.

Laugh not much, now
for too many things, not
too loud.

14.
Nacht niet veel /
noch om beelderley sa-
ken / noch doch niet al-
te luydt.

15.
If you can, wholly
avoid an Oath at all
times, if not, as much as
you can.

14.
Wacht u geheellyen
van zweeren / ist u mo-
gelych : soo niet / minst-
het soo veel als ghy
kunt.

19.
Make use of such
things as serve for the
body, so far as they are
usefull to the mind; as
meat, drinck, clothing,

16.
De dingen die het
lichaam aangaan ge-
lijck het eten / ende den
djanck / de klederen /
het drinck / diens-ke-
den

den ende huyt gesins
die mogen wy wel be-
sorgen / doch niet bes-
der dan sy de ziele bes-
hulpelich zijn: maar
is 't gene dat alleenlijck
ken dient tot verhef-
fing of verheerlijking: wile dat
gantsch verwerpen:

17.
In de gemeenheit van
menscheningen: der
menschen moet een ge-
der sich wel wachten/
dat hy sijn eegen baden
oft tegensoeden niet
al te veel ende boden-
raken lanch en ver-
haalt. Want alst is
seer aangenaam is / om
u eegen saachen die
ghy gedaen of gelaeten
hebt / te besjalen: noch
raijns so: en sullen de
andere de selve so geer-
ne niet hooren / als
ghyse wel geerne ver-
telde.

18.
De eegen gestalennis
ende het merck van een
on-erbaren mensch /

house, servants: but re-
fuse, whatsoever is for
ostentation or delicious-
ness,

17.
In company of your ac-
quaintance never make
a long or often com-
memoration of your
own doings or dangers,
for others take not the
same pleasure in hear-
ing what hath befallen
you as you your self do
willingly relate it.

The condition, and
character of a vulgar
man is, that he never
expects

post profit or hurt from
himself, but from other
things without. But the
condition and express
character of a Philoso-
pher is, that he expecteth
all profit and hurt from
himself.

19.
The signs of a Profi-
cient are, that he prais-
eth no man dispraiseth
no man, accuseth no
man, he saith nothing
of himself, as if he were
some great man, or
that knew any thing:
when he is hindered or
prohibited in any busi-
ness, then he accuseth
himself. And though
one should praise him, he
laugheth within himself
at him that praiseth
him, although he dis-
praised him, he makes
no Apology for himself:
but goes about after the
manner, of sick men
Beginning to recover,

is / dat hy nimmermeer
van sich selven enige
baat oft schade en ver-
wacht / maar van de
uytwendige saachen.
Maar het merck ende
gestalennis eens Phi-
losophys / is / alle nut-
tigheyt ende verlies
van sich selven alleen
te verwachten.

19.
De kenteekenen van
den genen die gebooy-
bert is / sijn dese: Hy
en prijst noch en laacht
niemanden: hy en be-
schuldighet niemanden:
noch hy en seydt niet
met allen van sich sel-
ven al oft hy niet byson-
ders ware / ende al oft
hy niet wist: als hem
niet belet oft verboden
woydt / dan klaaght hy
over sich selven: Ende
als hem yemanden
prijst / dan lacht hy by
sich selven om den ge-
nen die hem geprezen
heeft: is 't dat hy mis-
prezen wooydt / dan en
bedighet hy hem selven
niet:

niet: maar hy treet al
sachtelich / gelijck de
siecke lieden / die eer
st. hun eerste gesoet-
heyt ten volken weder
gekegen hebben / al-
tijds sozgende dat hy
yet ontstellen souden /
waar dooz in heur ou-
de siecke wederom
ballen souden mogen.
Hy behoudt het gebied
over alle sijn begeer-
lijcheden: ende bewijst
sijn schouwighheyt oft
afkeerigheyt alleenlijck
in 't gene dat tegen den
aart is der saacken die
in onse macht gelegen
zyn. Hy gaat tot allen
dingen met langfamen
moede. Woedt hy booz
sot oft ongelcert ge-
houden / daar en past
hy niet op. Adet eenen
woozde / hy waecht sich
selven soo sozghbuldig-
lijken / als sijnen vyant
en verrader.

20.

Lijdt ende Wjdt.

20.

Bear and Forbear.

Cer-

*Certain Moral Sayings
and Proverbs usefull
for learning both the
Languages.*

Seekere sichtelijke Re-
denen en Spreek-
woorden dienstig om
beyde de *Taalen* te
leeren.

K Now thy self,
Bent u selbst.

Hard jogs (shakings) teach well.

Harde schocken leeren wel.

A burnt child dreads the fire.

Een verbrant kindt vreesst het vyer.

The twig must be bent while it is tender.

Ertwyl het rijs zwach is moet men het buygen.

't Is ill leading old dogs in a string.

't Is quaat oude honden aan banden te leggen.

Custom is a second nature.

Gelwoonte is de tweede natuur.

Correction bringeth fruit.

Tucht baart vrucht.

What one in youth well learn can,

That hangs him all his life time on.

Wat heeft geleert de jonger man /

Wat hanght hem al sijn leven an,

What is bred in the bone will not out of the flesh.

Dat in 't gebeente gegroept is / wil upt het
bleesch niet.

The higher the mountain, the lower the vale;

The greater the tree, the harder the fall.

Hoe hooger Beegh / hoe lager Val:

Hoe grooter Boom / hoe zwaarder val.

Low lie set, and richly warm.

Laggh geseten en rjckeljschen warm.

Q7

A miser

24 d'Engelsche en Nederduytsche

A miser doth no good, but when he dieth.
Een gierigaart doet niet goets/ van als hy sterft.
 Great fishes tear the net.

Grootte visschen scheuren 't net.
 Hired horses make short miles.

Schuurde paarden maken korte mijlen.

It's easy to make a good fire of an others turf.
**'t Is licht goet vuur maken van een anders
 turf.**

It's good cutting large girths of another mans
 leather.

**'t Is goet breede riemen snijden up een anders
 mans leer.**

He that hunteth two hares at once gets neither.
**Die twee Hasen gelijck jaaght/ krijght geen van
 beyden.**

Fathom much, but gather little.

Deel om-barnen/ weynigh versamen.

Spite gapes wide.

Spijt gaapt wijt.

When love is turn'd to hate, it keeps no state.

Als liefde heert in haat:

Dan gaafse buyten maat.

Who so prospereth well, is envyed.

Wie wel gedijdt / die woordt benijdt.

In prosperity think of adversity.

In voorspoet dencht op tegenspoet.

A little pot is soon hot.

Een kleyne pot werdt haast heet.

The pitcher goeth so long to the water, till at last
 it breaks.

**De kruyck gaat soo langh te water / tot datse
 eens breecht.**

He

A C A D E M Y.

25

He that the candle too deep both cut,

Blowes lightly all her luster out.

Wie de keers te diepe suipt /

Bluist wel licht haar luster up.

The full soul loatheth an honey-comb.

Wanneer men is verfaat /

Dan smaacht geen honigh-raat.

Enough is as good as a feast.

Genoegh is eben soo goet als een Feest.

Too much of one thing is good for nothing.

Te veel van eenen dingh is nie wers nut toe.

Who so drinks without thirst,

And eats without hunger,

He dieth the younger.

Wie drijncht sonder dorst /

En eet sonder hongre /

Die sterft te jonger.

An evil man is the worst beast.

Een quaat mensch is 't alder slimste beest.

Beware of bad company.

Wacht u voor quaat geselschap.

If thou touchest pitch thou shalt be defiled.

Handelt ghy pech / ghy krijght een vleck.

Among wolvs and owls, men learn to howl.

By Wolfven en Uylen / daar leert men huilen.

One scabbed sheep spoils the whole flock.

Een schurft schaap bederft de heele kudde.

One fool makes many.

Een geck maecht'er veel.

He that dwelleth with cripples, learneth to limp.

Die by de kreupelen woont / leert hincnen.

Who

26 d'Engelsche en Nederduytsche

Who so hunteth with ears,
Carcheth nought save rats.
Die jaaght met hatten /
En vanght maar ratten.

It's ill working with bad tools.

Maet quaat tussgh is 't quaat werken.
Better alone, than with bad company.

Beter alleen als quaatich beifelt.
Men lock up no bread from friends.

Men sluyt geen broodt booz de vrienden.
Hear much, but speak little.

Doort veel / maar spreekt weynigh.
Many things befall him that speaketh much.

Die veel halt / die veel ontbalt.
A word to the wife is enough.

En woort is booz de Seleerde genoeg.
Evill words corrupt good manners.

Boose reden / bederven goede zeden.
Little said soon amended.

Weynigh geseyt is haast verbeteret.
He that would always live at rest,

Must hear, and see, and say the best.
Die sijn tijdt in rust wil leben /

Maet hooren en sien / en 't beste spreken.
Silence and thought can hurt no body.

Stuygen en dencken / han isemant kreuchen.
They are empty vessels which make the greatest

found.
't Eijn ledige vaten / die meest hommen.

Still waters / hebben diepe gronden.
Stille waters / hebben diepe gronden.

Full vessels found nor.
Dolle vaten hommen niet.

A man

A man that speaks not, and a dog that barks not,
must at all times be most narrowly look'd on.

En een mensch die niet en spreecht /
En hond die niet en bast /

Daar dient tot aller tijdt
En naauw sien opgepast.

Fools will first give their judgement.
Wasen willen eerst oorzeelen.

The cripple will be first in the daunce.
De kreupel wil eerst aan den dans.

The worse carpenter, the more chips.
Hoe slimmer 't timmerman / hoe meerder spaant-

ders.
The worse wheel, the more it craks.

Hoe slimmer Wiel / hoe meerder het kwaacht.
Great boast, little roast.

Groot roemen / weynigh gebaant.
Great talkers, no great doers.

Groot spyzers, sijn geen groot dapers.
The goose bloweth indeed, but biteth not.

De Gans blaast wel / maar en bijt niet.
They do not all bite, that shew their teeth.

En en bijten niet al / die haer tanden laten sien.
A Cat that meweth much, catcheth but few mice.

Wantwende hat vanght noyt veel muysen.
Threateners fight not.

Dreigers en bechten niet.
When theevs fall out true men come to their

goods.
Wantmeer dieben sijben / bekomen vrome lieden

hare goederen.
Cowardly dogs bark much.

Bloode honden bassen heere.

Scabbed

Scabbed sheep bleat most.

Schurde Schapen bleeten meest.

Still sows eat up all the drass.

Stille Seugen eten al het draf op.

A threatened man liveth seven years, (or long.)

En gedregh man leeft seven jaar lanck.

Long of tongue, short of hand.

Lange tonge/ kort van handt.

The more love, the less speech.

Hoe meerder liefde/ hoe minder spraack.

Ful ears of corn hang lowest.

De volle horen-aren hangen laagst.

Fowl mouths fowl bottoms.

Duple monden duple gronden.

Speak none evil of any one behind his back.

En spreek geen quaat van niemant achter syn rugge.

He must rise betimes who will please every body.

Hij moet vroegh op staan die alle man believen wil.

None among men is wise at all times.

Niemant onder de menschen is t'aller uren wijs.

Light gain makes a heavy purse.

Licht gewin maact zware beursen.

Great house, great coffin.

Groot huys/ groot krus.

Little ship, little sail.

Kleyn schip/ kleyn zeel.

Little house, little care.

Kleyn huys/ kleyn soogh.

Many Cows, much trouble.

Deel koepen/ veel moeyen.

A little hearth, though cold (is good)

Tha hast kleine but little wood.

En kleyn heere (is goet) al is ye hout/

Die heere alken niet weynigh hout.

A young Courteer, an old begger.

Jongh Hobelings/ oude schobelings.

He that nothing wanteth is rich:

Althoughe he dwelleth on the ditch.

Die niet ontbrecht is rijk:

Al woont hy aan den dijck.

Little with honour, what need you more?

Weynigh met eer/ wat hoefte meer?

Every one knoweth where the shoe wrings him.

Elck weet waer hem de seiden wringt.

All is not gold that glisters.

En is geen gout al waeter blinkt.

No happiness, without adversity.

Geen geluck/ sonder druck.

What glistereth that wringeth.

Wat blinkt/ dat wringt.

Even there where men it can not see.

Will often times great sorrow be.

Oock daer men 't niet en sie/

Is dikmael groot droefheit.

Men deal ill with him with whom it goes ill,

Men misdeelt die 't misgaat.

What smareth teacheth.

Wat verfeert/ dat leert.

What costs nothings is good for nothing.

Wat niet en kost en deught niet.

After sorrow comes the sweet.

Na het suure komte het soet.

One that hath all after his wish (or will)
Accompt him an unhappy man (still)

Een die't al heeft na sijnen wensch/
Necht dien een ongelukkig mensch.

Men can bear all things, except good days.

Alle dagen kan men bzaen/
Nt gesondert goede dagen.

When prosperity smileth on thee, stand then on
thy watch.

Nis't geluck u lacht:
Staat dan op de wacht.

It's good steering before wind and tide.
Doog windt en stroom is goet stieren.

Set thy expence according to thy trade.
Set u teerhige/na u neeringe.

Cut your cloak according to your cloth.
Snijt u mantel naar u Laachen.

Spoiling is a bad custom, Sparring is a sure revenue.

Spiillen is een qua gewente:
Spaaren is een wijsse rente.

Green woods, hot bread, and new wine, can not be
profitable for the house.

Groen hout/heet broot/en nieuwe wijn/
En han boog't d'wys niet dien sigg zijn.

The throat costs much.
De heel kost veel.

Small fish, sweet fish.
Kleyn visje/soet visje.

Little gain brings in wealth.
Kleyn gewin/bzenght rijkdom in.

Many hands make light work.
Deele handen maken licht werck.

Many litle make a mickle.
Deel kleynjes maken een groot.

Soft

Soft and fair goeth far.

Dachtgens en soetgens gaat verre.
Of idleness cometh no goodnes.

Luyghheit is de wegh na't Castuys.
An idle person is the devils fellow.

Een ledigh mensch is diavels oorkuuffen.
Idleness is famins mother.

And of theft (it is) full brother.
Ledighheit is hongers moeder/

En han diefte volle broeder.
Rest makes rustie.

Rust maect roest.
A plough that worketh, glistereth.

But the still water stinketh.
Een ploegh die werckt/blincht:

Maar 't stille water stincht.
It's ill jesting with edged tools.

't Is quaet gesken niet scherpe gereetschap.
A scabbed head fears the comb.

Een schurpe hooft ontset de han.
Touch a gald horse and he will kick.

Raacht een beseert paert aan/en hy sal slaan.
Claw me, and I'll claw thee.

Kraantw my/en ick kraantw dy.
He is wise that is always wise.

Hy is wijs/die altijd wijs is.
He is a good gunner who always hits the mark.

't Is een goet Schutter die altijd het wit
raacht.

So gotten, so spent.
Doo gewonnen/soo verteert.

The time that's past, cometh not again.
De tijd die booghy is/en komt niet meer.

The

The cat will eat fish, but she will not touch the water.

De kat wil vischen / maar sy wil het water niet raken.

East, west, at home is best.

Oost / west, 't huys is best.

A rolling stone gathereth no moss.

En rollende steen moeyt niet groen groen te wassen.

Concord (or agreement) maketh strength.

Endzacht maakt macht.

Shew me a liar, and I'll shew thee a thief.

Wijst my een leugenaar / en ich wijsse u een dief.

A liar must have a good memorie.

En leugenaar moet een goede memorie hebben.

A woman fair and wise that's swart

Are full of poyson (shoulgh) secret.

En schoone Wyfjes' en soete Wifjes' /

Die zijn vol heymelijck seijn.

Married in haste repented at leisure.

Haast getrouwt / langh berouwt.

They who with loves dart pierced be,

Can neither spot nor defect see.

Die van de liefde zijn gestreken /

En sien noch blecken noch gebreken.

In love is no lack.

In liefde en is geen gebreke.

Love is blind, and cannot see.

Liefde is blindt / ende en kan niet sien.

Hast maketh wast.

Haast verquist.

Hastie questions must have slow answers.

Op haastige vragen dient traagh geantwoort.

An.

An honest man is as good as his word.

En eerlijck man is soo goet als sijn woort.

A friend in need is a friend in deed.

En byent in noot is een byent in het dant.

Before thou trust a friend, eat a peck of salt with him.

Al eer dat ghy een byent betrouwt /

Soe eet met hem een mudde sout.

That cometh to light at last that laid hidden under the snow.

Het komt ten lesten aan den dagh /

Wat in de sneeu is verholen lagh.

Necessity hath no law.

Noot heeft geen wet.

Need driveth.

Noot stoot.

Hunger eats through stone walls.

Honger eet dooz steene muuren.

He that doth well, shall find well.

Die wel doet / die wel vint.

Home is home though never so homely.

't Huys is 't huys / al is 't noch soo slecht.

Travail east or travail west,

A mans own house is still the best.

Daer ghy dan oost / of waerje west.

Ens eggen huys is alderbest.

A man must not ride a free horse to death.

En willigh paert en moet men niet over rijden.

Like master, like servant.

Sulcke Heer / sulcke knecht.

Birds of one feather will sic together.

Dogelen van eender beeren vliegen geen t' samen.

Men

Men know a mans	wisdom payment patience humility riches.	when heer is	an head truffed in need great dead.

Men heyt een mans	wijsheit betalen gedult nederigheit rijckdom.	als hy	een hooft geloof in noot groot doedt	is.

The pastor and Sexton seldom agree.

Pastoor en Koster zijn seldom eens.

After high floods (come) low ebs.

Da hooge bloeden diepe ebben.

Men hang the little theevs, and let the great ones escape.

De kleene dieffens haughtmen / de groote kant
men loopen.

It's good fishing in troubled waters.

In troubel water is 't goet visschen.

Far fetch'd and dear bought is meat for Ladies.

Dan verre gehaalt en dier gehoecht / is eten booz
Mebrouwten / (of edel. Miffrouwten.)

There is nothing that sooner drieth up than a tear.

Daar is niet dat eerder opdrooght als een traan.

One mischante cometh not alone.

En ongeluck komt niet alleen.

Many men have many minds.

Soo veel hoosden / soo veel sinnen.

What the eye sees not, the heart desires not.

Wat het ooge niet en siet /

Dat begeert het herte niet.

One

One bird in the hand is worth two in the bush.

Een vogel in de handt is beter als twee in 't
Wosch.

Set a begger on horse-back and he will ride gallop.

Set een bedelaar te Paart / en hy sal dzaben.

More hast than good speed.

Meer haast dan goeden spoet.

A cat may look upon a King.

Een kat siet wel op een Koningh.

Little meddling, great rest.

Uttel onderwings / groote rust.

All that thou	seest hearest kree west carst	do not	judge believe speak do.

Al dat ghy	siet hoort weet meugt	en	oordeelt gelooft seght doet	niet.

War with young, but advise with old.

Met jongen te krijgen / maar met oude te raden.

Never esteem an enemy too small.

En acht geen vyandt opt te kleyn.

When every one sweeps before his own house,
then are all streets clean.

Als elck booz sijn huys beeght / soo worden alle
straten schoon.

Where every one searcheth himself, no man is lost.

Daar elck hem selfs soecht / gaat niemant ver-
looren.

Counsell before action

Maat booz vaat.

R

Late

Late repentance is seldom good repentance.

Laat beroutw seldom goet beroutw.

Play, Women, and Wine undo men laughing.

Het spel/ de Dronw/ en leckere Wijn /

Waken de Man al lachende kleynt.

An Ape's an Ape, a Varlet's a Varlet

Though they be clad in silk or scarlet.

En Kap is een Kap / al is 't op een Paasch-
dagh.

A man of words and not of deeds

Is like a garden full of weeds.

Groot van woorden/ kleynt van baden /

Wodt by yder een versmaat.

After rain comes fair weather.

Na den regen komt moop weer.

Whet brings no let.

Wetten is geen letten.

A fool and his money are soon parted,

Als de Gecken te marcht komen / soo vliegen de
schijven.

Patience is a good flower but groweth not in every,
mans garden.

Patientie is een goet kruyt /

Maar is in yders Tuyn niet.

Where nothing is, the King loseth his right.

Daar niet en is / verliest de Keyser sijn recht.

When Adam delv'd and Eve span,

Where was then a Gentleman?

Goet Adam spit en Eva span /

Daar was doen den Edelman?

Who goes a borrowing,

Goes a sorrowing.

Die gaat borzen/

Gaat sozzen.

A living

A living dog is better then a dead lion.

En lebendige Hondt is beter als een doode
Leentw.

The purse is never so full but can hold a penny
more.

Moet is de sack soo vol / of daar mach noch wj
een graantjen in.

Out of sight out of mind.

Ht der ooggen yst der herten.

Princes favour is no inheritance.

's Heeren gunst is geen erbe.

The gown makes no Doctor.

De kap maecht geen Domnick.

Never foul love, nor fair prison.

Moet leelick lief / noch schoone gebaucken is,

A covetous man is never rich.

En gierigh man is nimmer rijck.

Forbearance is no quitance.

Langh borzen is geen quijt schelden.

A man is known by his Companions.

Seght my met wien ghy leest / ick sal u seggen
hoe ghy leest.

Comparisons are odious.

Alle vergelijkingheyt is hatelijck.

Once is no custome.

Enmaal is geen gewoonte.

Hunger is the best sauce.

Honger is de beste sauz.

Good wine needs no bush,

Goede wijn heeft geen krauz van moeden.

He must reckon twice that reckons without his
hoft.

Die sonder da Waars reeckent / moet tweemaal
rekenen.

R 2

Op

Opportunity makes a thief.
 Gelegenheyt maecht den dief.
 A Medicine against death grow's no where.
 Daar is geen kruyt hoor? de doodt gewasschen.
 New Lords new Laws.

Nieuwe Heeren nieuwe Keuren.
 Marry to day, repent to morrow.
 Huyden troutwen/ morgen rouwen.
 Honour is the shadow of vertue.

Ger is de schaduw des dages.
 Time and tide stay's for no man.
 Tijdt en getye bijdt niemant.

Lost honour Returns never.
 Verlooren eer keert nimmer weer.
 There is much to be learned by froward masters.

By moeplijche Heeren
 Is veel te leeren.

Time bringeth forth rofes.
 Den tijdt brenghet roosen.
 Beat the iron while it's hot.

Smeedt het yser terwijl het heet is.
 It's never too late to do well.

Det is nimmer te laat om goet te doen.
 Make a vertue of necessity.

Men moet van de noot een denghet maken.
 Two eyes see more than one.

Two oogen sien meer als een.
 The nearer the Church the farther from God.

Naby de Kerck wijdt van Godt.
 He is as poor as Job.

Hy is soo arm als Job.
 When the belly is full the bones would be at rest.
 Maar den eten aan den dans.

No smoke without fire.
 Geen roock sonder vuur.
 To buy a pig in a poke.
 Een kat in een sack hoopen.

All covert all lose.
 De gierigheyt bedrieght de wijsheyt.
 A toole bolt is soon shot.

Een dwaas kechter/ hoort roumis.
 We must all once die.

Men moet doch eenmaal sterben.
 Man propofoeth, God dispofoeth.

De Mensch schickt/ maar Godt beschickt.
 He seemeth a wife man with whom all things
 thrive,

Als 't Fortuyn dient de Man /
 't Is al eens wat hy kan.

One ought not to wrong the absent or the dead,
 Van de dooden nochte d'af-wesige moet men
 geen quaet seggen.

He who trusteth not, is not deceived.
 Die niet vertrouwt/ wozt niet bedrogen.

He that doeth a good turn looketh for a good
 turn.

D'ene vrientschay is d'ander waart : d'ecne
 min / brenghet d'ander in.

He who is healthfull is rich & not aware of it.
 Gesontheyt is een onbekende rijckdom.

Here follow *Dialogues*, that is, discourses or conferences between two or more Persons, whereby both the Languages may become more familiar.

Een Morgen-groetenisse tusschen *A. B.* ende *B. D.*

Ich wensch *H. H.* een goeden morgen Heer.

Ende u van gelijke / *mijn Heer, een goede morgen / ende een goet jaar.*

Goeden morgen *Buurman.*

Ich bedanke *H. G.* mijn lieben naasten (gebuur.)

Ich wensche u een goeden dagh / *Meester B.*

Ende u oock / *Mr. A.*

Een goede / ende een blijde dagh *zy H. H.*

Monfieur, Ich bedanke H. G. seer ootmoedelijck.

Hier volgen t'Samen-spreekingen ofte discouersen innschen twee ofte meer Personen, waar door beyde de Taalen gemeynsamer machte komen te worden.

A morning Salutation between A. B. and B. D.

I With you good morning, *Sir.*

And to you likewise, *Sir*, a good morrow, and a good year.

Good morn, (*morrow*) Neighbour.

I thank you, my loving Neighbour.

I wish you a good day, *Master B.*

And to you also, *Mr. A.*

A good, and a merry day be to you.

Sir, I very humbly thank you.

Sir,

Sir, how do you fare this morning?

Sir, ready to do you any service.

Sir, how goe's it with your health this morning-time?

Sir, very well, at your Command.

Let this be a prosperous day to you, *Sir.*

My dear friend, ó that it might not go ill with you also!

How have you rested to night?

Well, God be praised.

Sir, what do you up so early this morning, abroad in this cool weather, I pray you?

How, (*why*) is it not time to be up? and as concerning the weather, it is temperate, and tolerable.

Mijn Heer, hoe vaert ghy desen ochtent?

Seigneur, bereidt om H. G. eenigen dienst aan te doen / (ofte te bewijfen.)

Mijn Heer, hoe gaat het met uw' gezondheid in desen ochtent-stont?

Monfieur, seer wel / tot ulwen gebode.

H. moet desen dagh / (Mijn Heer) een boozspoedige dagh zijn.

Och dat 'et oock met *H. G.* niet eer mocht qualijck gaan! *mijn waarde vriend.*

Hoe hebt ghy van desen nacht gerust?

Wel / *Godt lof.*

Seigneur, wat maakt H. G. desen morgenstont soo bzoegh op / buyten in dese hoekte / ofte 't hoel weder / ich bid u?

Hoe / is 't niet tijdt op te zijn? ende wat het weder belanght / het is tamelijck / ende verzoaghtelijck / ofte verzoaghtsaam.

R 4

Waar

Waarom staat ghy
soo vroege op?

's Morgens (ofte
's ochtens) vroege op te
staan is 't aldergefont-
ste dingh van de gant-
sche Werelt.

Een Scheydinge in den
Avond-stondt, tus-
schen G. ende H.

Hoe laat is 't (hoe
veel heeft de Klock)
mijn Heer?

Wat ure in (ofte
van) der nacht is 't?

Seigneur, wat ure
is het nu?

Het is tien uren
(ofte de Klock heeft
tien) het is by tien/
het heeft tien geslagen/
het is by na tien uren/
het is outrent tien u-
ren/mijn Heer.

Ik en wist 'er niet/
Ik meene het soo laat
niet en is / my dunckt
dat het so laat niet we-
sen kan.

Behoudens uw'
gunste / het is toch / het
is inners / het is in

Wherefore do you
rise so soon?

To rise early (or be-
times) a mornings, is
the most wholesome
thing of all the World.

A Farewel at the Even-
ing-tide, between G.
and H.

What a Clock is it,
Sir?

What time a night is
it? (or what hour of the
night may it be?)

What a Clock is it
now Sir?

It is ten a Clock, it is
nigh ten, it is well nigh
ten, it hath struck ten,
it is almost ten a Clock,
it is about ten a Clock,
Sir.

I knew it not, I sup-
pose it is not so late; me
thinks it cannot be so
late.

With your favour,
but it is, it is verily, it is
so, indeed, it is truly,
Sir,

Sir, I have heard it strike.

der daadt alsof / het is
waarlijk (waarachtig)
mijn Heer, Ik hebt
't hooren slaan.

Sir, what hours be
they there that strike?
know you it?

Monsieur, wat uren
zijn 't die daar slaan?
weet je 't?

Eleven, Sir, it is
Eleven a Clock.

Elf / mijn Heer, het
is elf uren.

Monsieur, what a
Clock may it be? I pray.

Mijn Heer, wat ure
macht 't doch wesen?
bid ich?

Sir, it cannot fail
but it must be Eleven.

Seigneur, het en kan
niet mankeren (ont-
breken) maar het moet
elf zijn.

Then it is time to go
to bed: it is high time
then to go sleep: we will
then go to sleep: we
must break off our dis-
course, and then depart,
and go to our rest.

Dan is het tijdt te
bedde te gaan / het is
als dan hough tijdt te
gaan slapen: wy sullen
dan gaan slapen: wy
moeten dan ons spraak-
jen af-breken / ende dan
scheiden / ende na onse
ruste gaan.

I am not drowsy: I
have at present no need
of rest: I am not sleepy:
I am wholly awake still.

Ik ben niet balse-
righ: Ik heb rechtes-
voegt geen ruste van
doen: Ik ben niet
slaperigh: Ik ben
noch heel wacher.

But I am very drow-
sy, my eye-lids are heavy
off sleep (or taken with

Maar ich ben doef
heel balseerigh / mijn
oogh-scheelen zijn al

met vaack bevangen/
rust is my seer noodig/
(ofte ick hebbe ruste
seer noodigh van doen)
Ick ben seer slaperig:
Ick en haan mijne oogen
niet langer open
houden; Ick segg
H. U. daarom goeden
nacht/ mijn Heer.

Gaat dan slapen/
ende Godt beware
H. U. Ick wensche
H. G. eenen goeden
nacht/ laat dese nacht
H. U. voordeelig zijn/
ick wensche dat dese
nacht H. U. mach
heylsaam (gesondelijk)
zijn: Ick wensche van
herten/ dat ghy onbeso-
zocht (ofte onbekom-
mert) dees' geheele
nacht dooz' moogt sla-
pen.

Om te leeren koopen,
ende verkoopen.

G Oeden dag/ Heer,
ende uw' Maats-
schap.

Ende u oock/ mee-
geresse.

Wat maecht ghy af

(sleep) rest is very needful
for me (or I have great
need of rest) I am very
sleepy: I cannot hold
my eyes open any long-
er; I bid you therefore
good night, Sir.

Go to sleep then, and
God keep you, I wish
you a good night, let
this night be beneficial
unto you, I wish this
night might be salubri-
ous to you, I wish from
my heart, that you may
sleep soundly (or with-
out Incumbrance) this
whole night.

To learn how to buy, and
sell.

G Ood morrow, Sir,
and your Company.

And you likewise,
Mistris.

What do you here in
the

the cold so soon, have
you been here long?

About an hour.

Have you sold any
thing to day?

What should I have
sold already? I have not
so much as taken hand-
sel.

Nor I.

Be of good courage,
God will send us some
Chapmen, or Mer-
chants, I hope.

I hope so too, here
come's one, he will
come hither.

Friend, what lack
you, what will you buy?
Come hither, doth it
please you to buy ought?
look and see, If I have
not that likes you, that
serves your (turn.)

Come in, I have here
good Cloth, good lin-
nen of all sorts, and of
all prices, good Silks,
Chamberl, Damask,
Velvet; likewise I have

hier soo vzoegh in de
houtw/ hebje hier lang
gewest?

Ontrent een uure.

Hebt ghy van daagh
wat verhoecht?

Wat soude ick al-
reeds verhoecht heb-
ben? ick en heb so veel
niet als handgift ont-
fangen.

Noch ick.

Zijt goets moets
ick berhoope dat Godt
ons eenige Kallanten/
ofte kroophuy senden
sal.

Ick hoop 'et oock/
hier komter een / hy sal
hier komen.

Wient / wat ont-
breecht u / wat wilsje
kooopen / komt hier /
beliest u iets te koo-
pen / aanschout ende
siet / of ick niet en heb
dat u aanstaat / dat u
dient.

Komt binnen / ick
hebje hier goet Ka-
ken / goet Lijn-waat
van allerley soozten / en
van alle pzijsen / goede
Zijde-lakenen / Wamo-
lt /

R 6

lq /

lot / Danas / Fur-
weel: Ick heb doch
goet Dreesch / goede
Wisch / en goeden Da-
ring: Hier is goede
Boter / ende goede
Kraas / Edamsche /
Cergoufche / &c.

Wijse een goet
Spanys Leer / ofte
Dattinen Wuts koop-
pen? een goeden Doet/
ofte kraasooz / ofte goe-
de Boeken in't Frans/
Engelsch / Neder-
duytsch / Latijn / ofte
Italiangs: ofte wijse
een Schryf-boeck?
koopt doch wat / be-
siet wat u dient / ende
wat u gerieken mach/
ick sal u goeden koop
geven: bzaaght naar
wat u belieft / ick sal
't u. l. laten sien / 't ge-
sichte en sal u niets kof-
ten / dan uw eegen
moepte.

Woe veel sal ick booz
d'Elle van die Laken
betalen?

Opn sult 'er bijf
schellingen booz beta-
len.

good Fleth, good Fish,
and good Herrings:
Here is good Butter, and
also good Cheefe; E-
dams, Ter-gow's: and
so forth.

Will you buy a good
Spanish Leather, or
Sattin Cap? a good
hat, or good Books in
French, English, Low-
dutch, Latin, or in
Italian? or desire you a
writing Book? buy
somewhat, look what
will serve you, & what
may be for your turn,
I will give you good
cheap: ask for what
you please, I'll let you
see it, the sight shall
cost you nothing, but
your own pains.

How much shall I
pay for th'ell of this
Cloth?

You; shall pay five
Shillings for it.

How

How much must an
Ell of this piece of Lin-
nen cost me?

It shall cost you a dol-
lar.

How much the pound
of this Cheefe?

The pound I rate at
five groats.

What cost the kan
of this Wine?

The kan must yield
me five stivers.

How much do you
rate the piece at?

I rate it at seaven gil-
ders, and ten stivers, at
a word.

What shall I give for
that? but do not over-
prise it to me, I pray.

Not I surely: I will
not over-rate it you,
I'll tell it you at a word,
you shall pay for it
twenty and seaven sti-
vers, and a half; if it
please you, that is in
footh not dear.

It is much too much,

Woe veel moet mys
een elle van die stuk
Lijnwaat kosten?

Het sal u eenen dol-
der kosten.

Woe veel gelt het
pont van dese kase?

Het pont gelt / ofte
waardeere ick op vijf
groot.

Wat gelt de kan van
dese Wijn?

De kan moet vijf
stuyvers gelben.

Woe veel loofje 't
stuck?

't is waardeer 'et / met
een woort / seben gulden
tien stuyvers.

Wat sal ick daar
booz geven? maar en
over-lobet my doch
niet / bid ick.

Heen ick zeeher:
Ick en sal 't u niet
over-loben / ick sal 't u
met een woort seggen/
ghy sult 'er booz beta-
len seben-en-twintigh
stuyvers / ende een hal-
be / als 't u belieft / dat
is inmers niet duurt.

Het is veel te veel.

R 7

Wooz

Doozwaer 't en is niet; hoe veel biedt ghy my; biedt wat: Ick en sal 't u niet geven vooz 't gene ghy my biedt/ biedt my wat.

Wat soude ick daar op bieden?

Ghy hebt 'et my al te hoogh geloofst.

Ick heb niet: maar 't is niet geseyt/ dat ick 't niet vooz minder verkoopen en sal/ als ick 'et wel gewaardeert hebbe: seght my wat ghy 'er vooz geven wilt.

Ick sal 'er twee-entwintig supbers vooz geven/ en niet een duynt meer.

Dooz dien prijs en is 't niet te koop/ ghy bied my verlies/ ghy bied my al te weynig; Ick heb hier wel wat/ dat Ick u vooz dien prijs verkoopen kan/ maar 't en is soo goet niet/ neen niet te vergelijcken/ het en ghesnacht 'et niet by een

In sooth it is not; how much do you bid me? bid somthing: I will not give it you for that which you proffer me, bid me somewhat.

What should I bid upon that?

You have set it me at too high a price.

I have not: but it is not said, that I will not sell it for less, then I have raed it at: tell me what you will give for it.

I will give twenty and two stivers for it, and not a doit more.

For that price it is not to be sold, you proffer me loss, you bid me too little; I have some here, which I can sell you for that price: but it is not so good, no not to be compared, it does not come neer it by a good way, I will shew it you: look, this

I will

I will sell you for less price; but the least price is not always good to be sought: can you do better then buy that which is good? If you were my Brother, I could not give you a better.

Will you take my moacy?

Not so.

You shall have yet two stivers, and a half more.

I cannot: I should still be a looser by it: I let it you as neer as I may, I have set you the lowest, and uttermost price: what should one make many words about it?

I may give no more.

Well, Go! guide you: go, and try elsewhere: if you can buy

goet stuck weeghs: Ick sal 'et u toonen; Diet / dit wil ick u wel verkoopen om minder prijs; doch de minste prijs en is niet altydts goet gesocht: kanje beter doen dan te kooppen 't gene dat goet is: alwaerje mijn Broeder / ick en soude u geen beter konnen geven.

Wilt ghy mijn gelt annemen?

Nissoo niet.

Ghy sult noch eenen stooter meer hebben.

Ick kan niet: Ick souder noch een verlieser aan zijn: Ick verlaat het u soo deum als ick mach/ ick hebbe u de laagghste/ en de ysterste prijs gestelt/ wat soud' men daar aan veele woozden maken?

Ick en magh niet meer geven.

Wel/ God gelepde u: gaat/ ende ondersoectt ergens op een ander:

ander: soje beter koop
kuntt koopen / ghy
sult 'et booz eenen stu-
ver hebben: ghy kunt
'et nergens bekomen
booz de prijs dieje ny
biedt / ende al sulche
waeren; *Ick* ben mach-
tigh om alsoo goeden
koop te verkoopen als
een ander man / als
yemant in de Stadt /
maer ick en wil 'et te
berlies niet verkoopen;
Ick verlaat het u by
na booz de selfde prijs/
dat 'et my gekost heeft/
Ick moet wat winnen/
Ick en sit hier niet om
niet met al te winnen/
soo ick 'et afwenden
kan: want ick moer'er
af leven / ghy weet wel
genoegh dat alles heel
duur is / d'een moet
nootdadelijck d'ander
volgen. Zoo u belieft
my de ses-en-twintigh
stuyvers te geven / ghy
sult 'et hebben / ander-
sins ick en kan *H. W.*
niet helpen / *my* valt my
al te hardt om mede te
handelen.

cheaper, you shall
have it for a stiver: you
can get it no where for
the price you bid me,
and such ware; I am
able to sell it as cheap as
any other man, as any
in the City, but I will
not sell it to los; I offer
it you very neer for the
same price, that it hath
cost me, I must gain
somewhat, I sit not
here to gain nothing, if
I can shift it; for I must
live by it, you know
well enough that every
thing is very dear, th'one
must needs follow
the other. If you please
to give me the twenty
and six stivers, you shall
have it; otherwise I
cannot help you; you
fall to hard for me to
deal with.

For-

Forsooth, that I am;
men can gain nothing
by you; if every one
were as parcimonious
as you, I might shut up
my shop; for I should
not get bread to eat.

It pleaseth you, to say
so.

It is true indeed.

Now, hear me a
word.

Well, speak some-
what to the purpose.

I will give you the
other stiver, and not a
mite more. I may be-
tow no more, I should
be chidden.

That were a small
matter, I likewise should
get and obtain displea-
sure, if I let it go for
less, are you within a
stiver? it is a shame that
you should vex a wo-
man so long for one sti-
ver, what may a stiver
or two avail you?

Wat ben ick / booz-
waar: men kan aan
H. W. niet winnen:
dat yder een soo boezt
ware / als ghy / ick
soud' mijn *Winkel*
moeten toe sluyten;
want ick en sou het
boezt niet krijgen om
te eten.

Het belieft u alsoo
te seggen.

't Is in der daad
waar.

U / hoozt my een
woozt.

Wel / seght wat te
degen.

Ick sal u d'ander
stuyver geven / ende
niet een sier meer / *Ick*
en mach niet meer be-
ste en / *Ick* soude be-
heben sijn.

Dat ware een klep-
ne sake / *Ick* soude
oock onlust behalen /
ende verkrjgen / soo
ick 'et om minder liet
gaan: zijt ghy binnen
een stuyver? 't is schan-
de datje een *Wouw-*
menssch om een stuyver
soo lange tempteert /
wat

wat magh u een sluy-
ber of twee baten ?

Ja / ghy secht wel/
enen sluyber hier / ende
enen sluyber daar /
maken wel twee: Wel
aan / sal Ick 'et niet
heben ?

Om dien prijs niet/
Sr.

Adieu dan / Ick wil
gaan / alwaar ick heb-
ber onthaal ontmoeten
sal.

Ghy zijt welkom:
Nu / komt hier / neemt
het / Ick en mach geen
handt gifte ontseffen:
't is al te goe hoop.

Dat wijsse seggen:
maar ick segge / 't al te
duur is / ghy hebt my
bedrogen / ende ber-
boozdeelt / ghy hebt
my bekocht.

Ick schelde het u
quijt / is 't sake datje u
selven ongenoeght be-
bindt.

Alfoo te doen / 't sou-
de my een schande zijn ;
hou / daar is u gelbt:
hoe veel moet ghy heb-
ben ?

Yea , you say well,
here a silver , and there
a silver , will make two:
Well , shall I not have
it ?

Not for that price ,
Sir.

Farewell then : I'll
go where I shall meet
with better usage.

You are well come :
Now , come hither , take
it , I may not refuse
handfel : It is too good
cheap.

You will say so : but
I say , it is too dear , you
have beguiled , and de-
frauded me , you have
over-fold it me.

I release you of it , if
that you find your self
agrieved (or malecon-
tent .)

That would be a
shame for me , to do so :
hold , there is your
money ; how much
must you have ?

You

You know that well
enough , fifteen pounds ,
and ten shillings : is it
not so , is it not right ?

Wel , see there , and
give me ten stivers back
again .

I have no small
change , for how much
do you give me this ?

For eight shillings ,
and six groats .

I will not take it at
that price , it is not
worth so much , you
rate it too high .

But it is , ask some-
body else , I pray .

Give me other money ,
I should not be able to
put off this ,

You may sufficiently
well , I will make it
good ; if it do not go :
if you cannot put it
away , bring it me
again , and I will give
you other money : hold ,
there is an other for to
please you .

Dat weet ghy wel
genoegh / vijftien pond-
den / ende tien schellin-
gen : is 't niet alsoo / is
't niet te dege ?

Wel / siet daar / ende
geeft my tien sluybers
we'erom .

Ick en heb geen
kleyn gelt / booz hoe
veel geeft ghy my dit ?

Booz acht schellin-
gen / ende ses groot .

Booz dien prijs en
wil ick 'er niet ontfaan-
gen / 't en is soo veel
niet waant / ghy sehat
het al te hoogh .

't Is doch / vzaagt
'et liever yemant an-
ders .

Geeft my ander
geldt / Ick en soud'
dit niet konnen wyl ge-
ben .

Ghy moogt wel ge-
noeghsamelyck / Ick
wil 't goet doen / soo 't
niet en gaat : als je 't
niet en kunt weg schie-
ken / bzenight 'et my
wederom / ende ick sal
u ander gelt geben :
houdt / daar is een an-
der

der stuk / om u te vreden te stellen.

Ma ben ick te vreden: wilt ghy 't gedragen hebben / *Ick* sal 't vooz u doen dragen; ghy *Jonngen!* neemt dit / ende gaat met den *Edeelman*.

't Is niet van nood / ick han 't selfs wel dragen: *Adieu Meestresse*.

Ick heb *H. H.* hartelick te bedanken / mijn vrient: als ghy peruwets van doen hebt / komt wederom by my / *Ick* sal *H. H.* soo goeden hoop geven / als eenig mensch / soo wel sonder als met gelt / komt wanneer gy wilt / ende ondersoecht het / komt stout sijck.

Wel / Meestresse / Ick sal 't seer bypof-tighlijck / ende gerne doen: *Ma / zijt Godt bevolen.*

Grooten danck / Seigneur.

I am now content: will you have it carryed, I will cause it to be carryed for you; thou boy! take this, go with the Gentleman.

It is needless, I can carry it well my self: farewell, Mistress.

I thank you heartily, my friend: when you have need of any thing. I will afford you as good a penny-worth as any man, as well without as with money; come when you will, and make tryal of it, come bodily.

Well, Mistress, I will do it very freely, and willingly: Now, be you commended to God.

Great thanks to you, Sir.

Een

Een t'Samen-spraak tusschen een Koopman en sijne Dienaren.

A Dialogue, between a Merchant and his Servants.

Mr. Susanna where are the Boys.

S. Sir they are not yet up.

Mr. What shame is that? go waken them.

S. See there comes *Abraham* from above.

Mr. It is troublesome for you to get out of bed.

Ab. My Master forgive me.

Mr. Go open the shop.

Ab. I am going.

Mr. How comes it that your Comrades do not get up?

Ab. They shall come presently.

Mr. As soon as you have opened the shop, write out the Account for *Master T. S.*

Ab. I shall do it *Sir.*

Mr. Susanna waar zijn de *Jonngen*.

S. Mijn Heer / sy zijn noch niet op.

Mr. Wat schande is dat? gaat maacht haar wacker.

S. Siet daar komt *Abraham* van boven.

Mr. Het valt u wel moepelijck uyt het bed te komen.

Ab. Mijn Meester vergeeft het my.

Mr. Gaat doot de winkel open.

Ab. Ick ga.

Mr. Hoe komt het dat u *Wackers* niet opstaan?

Ab. Sy sullen terstont komen.

Mr. Soo ras als ghy de winkel hebt open gedaan / schrijft de *Rekeningh* uyt vooz *Mijn Heer T. S.*

Ab. Ick sal het doen mijn Heer.

Mr.

Mr. Ick ga binnen.

Ab. Ho Benjamin
zijt ghy daar?

B. Wat seydte de
Meester aan u?

Ab. Hy was moe-
jelijck dat wy soo lang
stiepen.

B. Het is noch
bzoegh genoeg om een
quaden dagh te hebben.

Ab. Dat is waar.

B. Cornelius slaapt
noch.

Ab. Indien de Mees-
ter hem niet in de
winckel bindt / sal hy
seer quaat zijn.

B. Ick sal hem
gaan roepen.

Ab. Dat is goet.

F. Cornelius wilt
ghy den heelen dagh
slapen?

Cor. Ick niet / gaat
beneden / ick sal u ter-
stont volgen.

B. Haast u dan.

Mr. Hoozt ghy / jon-
gen / ick wil dat ghy
alle morgen te ses uu-
ren opstaat: Dat sien
of de Dode aan geho-
men zy.

Mr. I am going in.

Ab. Ha Benjamin are
you there?

B. What said the
Master to you?

Ab. He was troubled
that we slept so long.

B. It is yet time
enough to have a bad
day.

Ab. That is true.

B. Cornelius is yet a
sleep.

Ab. If the Master
doth not find him in the
shop, he will be very
angry.

B. I shall go and call
him.

Ab. That is good.

B. Cornelius will you
sleep the whole day?

Cor. Not I, go down,
I shall immediately fol-
low you.

B. Make haste then.

Mr. Do you hear,
youth, I will that you
gett up every morning
at six of the clock: Go
see whether the post be
com'd on,

Cor.

Cor. Very well, Mas-
ter, I do go.

Mr. And you Benja-
min dispose me those
Merchandizes together.

B. Must we let those
bales stand there?

Mr. No: draw them
unto that corner.

B. And all those
packs?

Mr. You must bring
them into the Ware-
house.

Ab. Master, there is
the account which you
demaurd.

Mr. You must go
and carry it.

Ab. At what hour?

Mr. Betwixt nine and
ten; and ask whether
he would that we
should bring him any
goods from Franckfort
Mart? (or Fair?)

Ab. I shall well do it.

Mr. Benjamin go not
out of the shop: I must
go out.

Cor. Beer wel / Mees-
ter / ick ga.

Mr. En ghy Benja-
min schickt my die
Kroopmanschappen te
samen.

B. Moet men die
baalen daar laten
staan?

Mr. Deen: trecht
haar in dien hoek.

B. En alle die pac-
ken?

Mr. Ghy moet die
in 't Packhuys bren-
gen.

Ab. Meester / daar
is de reecheningh die
ghy eyscht.

Mr. Ghy moet die
gaan bzingen.

Ab. Op wat uure?

Mr. Tusschen negen
en tien: en bzaagt hem
of hy wilde dat men
hem eenigh goet van
hem eenigh goet van
de Franckfortse Misse
soude bzingen?

Ab. Ick sal het wel
doen.

Mr. Benjamin gaat
niet uit de winckel:
Ick moet uit gaan.

Jul-

Inf. *Infrouw N. N.* Is de Meester in?

Rep. *Aleen / Auf-*
frontw/ hy is wytge-
gaan: heeft u yet te
hebben?

Inf. *Ich soude wel*
ren schoon stuk ge-
streept Cassetas willen
hebben.

B. *Mejuffer / hebt*
ghy hier sin in?

Inf. *Hebt ghy geen*
van een ander colcur?

B. *Dan wat vertwe*
dat het u belieft; wat
seght ghy van dit?

Inf. *Dit is een bet-*
ter: maar hoe sullen
wy het stellen nopende
de prijs?

B. *Mejuffer / het is*
van vijf gulden de el.

Inf. *Ich han dat op*
een ander beter koop
hrijgen.

B. *Wat is de prijs*
met een woort; ghy
kunt het nergens beter
koop hrijgen.

Inf. *Hoe veel ellen*
is'er aan dat stuk?

B. *Act vijf-en-twin-*
tigh.

Mistris N. N. Is the
Master within?

Ben. No, Madam, he
is gon out: do you pleas
to have any thing?

Mrs. I would well
have a fine piece of
striped Taffity.

B. Madam, have you
a mind to this?

Mrs. Have you none
of another colour?

B. Of what colour
you please; what do you
say of this?

Mrs. This is better:
but how shall we do
concerning the price?

B. Madam, it is of five
gilders the ell.

Mrs. I can get it
cheaper at another
(place.)

B. That is the price at
a word, you can not
any where get it cheap-

Mrs. How many ells
are there in that piece?

B. Just twenty five.

Mrs.

Mrs. To how much
doth that amount in all?

B. To an hundred
and five and twenty gil-
ders.

Mrs. There is your
money, send it home
by the porter.

B. Very well, Madam,
I thank you for your
money; when you have
need of any things, we
shall give you them
cheap.

Mrs. Farewell, a good
day to you.

B. Madam, I am
your Servant.

Cor. Is the Master
gon out?

B. Long since.

Cor. The Post is not
come.

B. Will you stay a
little in the shop? I'll go
to get my breakfast.

Cor. I shall well keep
the shop so long.

B. Go you now; I shall
well attend the shop.

Cor. Have you got
your breakfast so soon?

Inf. *Hoe veel be-*
loopt het alles?

B. *Cor hondert en*
vijs-en-twintigh gul-
den.

Inf. *Daar is u gelt;*
send het met de kruyer-
t'huys.

B. *Seer wel / Auf-*
fer / Ich bedanck u
vooz u gelt / als ghy
wat van doen hebt / wy
sullen u die goet koop
geven.

Inf. *Daar wel / goe-*
den dagh.

B. *Mejuffer / ich bent*
u Dienaar.

Cor. *Is de Meester*
wygegaan?

B. *Al over langh.*

Cor. *De Post is*
niet gekomen.

B. *Wilt ghy wat in*
de winchel blyven? ich
ga mijn ontbyt nemen.

Cor. *Ich sal soo*
langh wel op de wine-
kel passen.

B. *Gaat ghy nu;*
Ich sal de winchel
wel waar nemen.

Cor. *Hebt ghy soo*
ras ontbeten?

S

B. *Ich*

B. Ick maack soo veel beslagh niet.

Cor. Zijn'er vrieven uyt te schryffen?

B. Dat moet ghy sien / eer de Meester te huys komt.

Cor. Ho! hier is veel werck booz my.

B. Wat booz hzieven zijn'er?

Cor. Spaanse hzieven.

B. Ghy moet arbeuden.

Cor. Wy hebben noyt een uure ledigh tijt.

B. Wy moeten ge-tyldt hebben soo langh als wy hnechten zijn.

Cor. Dat is onse eenige hoop / dat wy oock eens Meesters sullen worden.

B. Ziet / daar komt de Meester.

Mr. Is Abr. noch niet r'huys gekomen?

Cor. Neen.

Mr. Weet ghy waar mijn Heer S. L. woont?

it.

B. I do not make so great a doc.

Cor. Are there any letters to be written out?

B. That you must see before the Master comes home.

Cor. Ha! here is much work for me.

B. What letters are there?

Cor. Spanish Letters.

B. You must work.

Cor. We have never one hour leafurable time.

B. We must have patience as long as we are Apprentices.

Cor. That is our only hope, that we shall once become Masters also.

B. Look, there cometh the Master.

Mr. Is not Abr. com'd home yet?

Cor. No.

Mr. Do you know where Master S. L. dwelleth?

Cor.

Cor. Yes.

Mr. Carry him this bag of Duckatons, and cause it to be told over before you.

Cor. I shall do so.

Mr. What a clock is it, Benjamin?

B. Master, I beleeve that it is about noon.

Mr. I must go to the the Exchange; hath any body been here?

B. A Gentilwoman hath been here to buy a piece of striped Taffety.

Mr. What was she for a Gentilwoman?

B. She dwelleth next to Mr. J. W.

Mr. I do well know who it is. I go to the Exchange; send Abr. to me if he come presently.

B. I shall do it.

B. Thou art no sooner com'd in, Abraham, but must go out again.

Ab. Wherefore?

B. To go and find

Cor. Ja.

Mr. Bieghet hem dit sackje met Ducatons / en doet het boozt obertellen.

B. Ick sal soo doen.

Mr. Hoe laat is het Benjamin?

B. Meester / ick geloof dat het ontrent midnagh is.

Mr. Ick moet na de Deurs gaan; is hier yemant geweest?

B. Een Juffer heeft hier een stuk gestreepte Cassetas wesen kopen.

Mr. Wat was sy booz een Juffer?

B. Sy woont nefe fens den Heer J. W.

Mr. Ick weet wel wie het is. Ick ga na de Deurs. Send my Abr. indien hy haast komt.

B. Ick sal het doen.

B. Abraham, gy zijt soo ras niet ingeloo men / of moet weder uyt gaan.

Ab. Waarom?

B. Om de Meester op

S 2

op de Deurs te gaan
kinderen.

Ab. Dan sal Ick
niet een oogenblick tijt
hebben om een mont-
vol te eten.

B. Het is te laat om
te ontbijten / ghy sult
de beter middagh-maal
houden: haast u.

Ab. Ick ga dan.

B. Komt ghy soo
ras weder van de
Deurs?

Ab. Zeker ja.

B. Hebt ghy de
Meester gesien?

Ab. Ja, de Deurs is
schier af.

B. De Meester sal
dan wel haast weder
konnē.

Ab. Ick geloof ja.

B. Dies te beter sul-
len wy niet verwagen
niet te eeten.

Ab. Ja / indien het
middagh-maal gereet
is.

B. Is de Meester
niet opgestaan?

A. Weet ghy niet
dat sy wat sieckelijch
is?

the Master upon the Ex-
change.

Ab. Then I shall not
have a moments time to
eat a mouth-full.

B. It is too late to
take a breakfast: thou
shalt have the better
dinner: make hast.

Ab. I go then.

B. Do you come so
soon again from the Ex-
change?

Ab. Truly yes.

B. Have you seen the
Master?

Ab. Yes, the Ex-
change is almost don.

B. The Master shall
then soon come back.

Ab. I believe so.

B. So much the less
shall we stay for dinner.

Ab. Yea, if dinner
be ready.

B. Is not the Mis-
tris got up.

A. Do you not know
that she is something
sickly?

B.

B. That happeneth
ofner.

A. Where have you
been this whole morn-
ing?

B. That Mr. N.
made me stay two
hours.

A. That is too te-
dious.

B. I shall not come
there again on a long
time.

A. How do you
know that?

B. It is because my
things are made off
with him.

A. Hath he given you
money?

B. Did you not see
that I brought it in with
me?

A. That is well.

B. Lo it strikes there
one of the clock.

A. I should well be
willing that we should
eat.

B. The Master doth
not come so soon as I
thought for.

A. Look there, he
comes.

B. Dat ghebeurt
wel meer.

A. Waar hebt ghy
desen heelen morgen ge-
weest?

B. Dien Heer N.
heeft my twee uren
doen wachten.

A. Dat is herbzietig.

B. Ick sal in langh
daar niet weder kom-
men.

A. Hoe weet gy dat?

B. Het is om dat
mijn saken niet heit
afgedaan zijn?

A. Heeft hy u gelt
gegeven?

B. Hebt ghy niet
gesien dat ick het wede
bzicht?

A. Dat gaat wel.

B. Dier / het staat
daar een ure.

A. Ick soude wel
willen dat wy al aten.

B. De Meester
komt soo ras niet als
ick geloofde.

A. Dier daar komt
hy.

S 3

Mr.

Mr. Lustigh *Jon-* *Mr. Come Boys, is*
gens / is het eeten ge- *the dinner ready ?*
reet ?

Ab. Meester / ich ga *Ab. Master, I go to*
het de Meest bagen. *ask the Maid. Yes Mr.*
In Mr. het is baar- *it is ready.*
digh.

Mr. Is mijn Vrouw *Mr. Is my Wife*
gekleet ? *dres't ?*

B. Ja. *B. Yes.*
Mr. Laat ons gaan *Mr. Let us go to*
eten. Is Cornel. noch *dinner. Is Cor. not*
niet gekomen ? *com'd yet ?*

Ab. Neen hy: maar *Ab. No: but I be-*
ich geloove dat hy *leeve that he shall be*
haast hier sal zijn. *soon here.*

Mr. Hebt ghy alle *Mr. Have you laid*
die Reckeningen op *all those Reckonings in*
order geleght ? *order ?*

B. Ja ich. *B. Yes.*
Mr. Dat is wel. *Mr. That is well.*

Here follow more Con-
 fabulations of diverse
 matters.

Hier volgen meer t'Sa-
men-praatjes van ver-
scheyde saken.

Welck is't gebuyck
 van 't gevoelen ?

Welck is't gebuyck *Welck is the use of*
van 't gevoelen ? *the Feeling ?*
Te onderscheyden *To distinguish the hot*
het heet van 't koude/ *from the cold, the moist*
het bochtige van 't *from the dry, the hard*
drooge / het harde van *from the soft, the*
het weerde / het glad- *smooth from the rough,*
de van het rouwe / en *and the heavy from the*
het zware van het licht, *light,*

Which

Welck is dat van de
 smaack ?

Welck is dat van de
smaack ?
Te onderscheyden
het soete van het soute/
het suure van het bittere
re / het onrijpe van
het rijpe / het smake-
loose van het scherpe.

Welck is't gebuyck
 van de Reuck ?

Welck is't gebuyck
van de Reuck ?
Te ruicken het rau-
we van 't gebzaden/
het herseke van het
stinctende.

Wat is 't gebuyck
 van 't Gehoor ?

Wat is 't gebuyck
van 't Gehoor ?
Te oordeelen van 't
geluydt / het geruecht /
de stem / het geschreeu-
en van het stilzwijgen.

Welck is het ghe-
 buyck van 't Gesicht ?

Welck is het ghe-
buyck van 't Gesicht ?
t' Onderscheyden de
verwen / als het wit /
het zwart / het buyck /
het grijs / het blaen /
het violet / het groen /
het root / en alle andere
colouren.

Waar is 't dat de
 drie innerlijke sinnen
 geseten zijn ?

Waar is 't dat de
drie innerlijke sinnen
geseten zijn ?
In de hersenen.
 S s Welck

Welck is de gemeene sin?

Die het beeldt aanment van een gesiene/ gehoorde / gheboelde / gerypste en gesinaakte saack / en die dooz de dampen des slaaps bezeten zijnde ons in de ongeboelghheit laet.

Welck is de sin van de Inbeeldinge?

Die van 't verschil der dingen oordeelt / en de gedachten maecht.

Welck is de sin van de Geheugenisse?

Die de beeltenissen der dingen opsluyt/aant welcken wy willen gedencken.

Wat is het onderschept der werckingen van het waken en het slapen?

Dat droogt de hersenen / en dit bevochtigt die.

Wat beteckent het geeuwen?

Lust tot slapen.

En het roncken?

Which is the Common Sense?

That which assumeth the image of a thing seen, heard, felt, smelled and tasted, and being possessed (or exercised) by the damps of sleep, leaveth us in an insensibleness.

Which is the Sense of the Imagination?

That which judgeth of the difference of things, and makes the thoughts.

Which is the Sense of Memory?

That which shutteth up the images of the things, on which we will think.

What is the difference of the operations of waking and sleeping?

That drieth the brains, and this moisteneth them.

What betokeneth the yawning?

Desire to sleep.

And the snoring?

A true

A true (or sound) sleeping?

When is it that men have hunger and thirst?

When the stomach is empty.

From whence is it that men have the hicket (or hick up,) and do riss?

From that the stomach is full.

And the loathing, *nauseating*, or desire to vomit?

Because that It is raw and unable to digest.

What doth paleness (in the face) betoken?

An evil constitution, and a weak state of health.

And faintness, or loofness (of joints)?

A worn or tired out state of health.

What is the cause of tooth-ache or aking?

The rottenness of the gums.

What is it that signifies (or forschaweth) blindness?

En waarlijk slapen.

Wanneer is 't dat men honger en dorst heeft?

Als de maagh ledigh is?

Waar van homt het dat men den hick heeft / en riss?

Van dat de maagh vol is.

En de walginge?

Van dat die raauw en onmachtigh is te betreken.

Wat beteckent de bleeschheit?

Een quade gesteltheit / en een zwacheit gesontheit?

En de slaphheit?

Een afgematte gesontheit.

Welck is de woosaals van tant-pijn?

De verrottinge van het tant-bleesch.

Wat is het tecken dat de blindheit voozbeduydt?

S s

Het

Het loopen der oogen?

En dat van de doofheyt?

Het ruffen der ooren.

Wat is de snuf ofte sijnkinge?

Het af-bloeyen van bochtigheyt.

En de Astmoestigheyt?

Het is een bezwaartheyt van adem te halen.

Wat hulp-middel is 'er tegen den huygh/op dat die de amandelen van de keel niet te zeer benaauwen?

Wat is wel te gorgen.

Wat is de raantwe Loop?

Het is een afgangh die wt raantwigheyt komt / wanneer het boetsel of geheel of ten deele niet ghecocht afloopt.

En de Supel-loop?

The running of the eyes.

And that of deafness?

The noise of (or in) the ears.

What is the Rheum?

The flowing down or distillation of moisture.

And the Astma or short-windedness?

It is the difficulty of drawing the breath.

What remedy is there against the falling down of the uvula, or the Squinzy, that the Almonds of the throat (or ears) may not too much straiten it?

That is to gurgle well.

What is the Lien-tery, or Coeliac Passion?

It is a loofness or flux of the belly, which comes from indigestion, and rawness, when the food comes away either whole or imperfectly decocted.

And the Diarrhaea?

It

It is the simple and common loofness of the belly.

And the bloody flux, or Dysenteric?

It is a running out of a bloody excrement.

Which is the beginning of the gravel and of the stone?

That is the Difury or difficulty of the Urin.

What is the highest remedy against poyson?

That is Treacle.

What is the Gout?

It is a flowing (or running) of a sharp humour which torments the joints of the members; and that on the hands is called Cheiragra (or hand-gout) and that on the foot, the Podagra, or foot-evil.

From whence comes the Dropsy?

From a water that interposeth itself between the skin and flesh.

What is the Epilepsy (or St. Johns evil,) and its maladic?

Dat is een gemeyne loffen afgangh.

En de Bloode Loop?

Dat is een Bloedgangh.

Welck is het begin van het Graavel / ende van Steen?

Dat is de koude pis.

Wat is het hooghste hulp-middel tegen vers gif?

Dat is de Dziakel.

Wat is het Fler-eijn?

Het is een tusschenbloeyen van scherpe bochtigheyt / die de gewichten der leden plaaght / en dat Haut-eubel genoemt woerdt aan de handen / en Doet-eubel aan de voeten.

Waar van komt de Water-sucht?

Dan een water dat sich tusschen vel en vleesch zet.

Wat is de St. Jans eubel / en de qualisheyt?

5 6

Dat

70 d'Engelsche en Nederduytsche

Dat zijn siekten/
weynigh verscheiden
van de Fallende siekte.

Wat is de Doozlooper
van de Lamheyt
en Beroertheit?

Dat is de Kramp en
de Vertreckingh.

Nota, Dooz de dooz-
gaende t' Samen-praet-
jes / ofte eenige andere
in dit Boechjen / moet
men niet denken / dat
men daar dooz ymant
tot een Philosoph
ofte Medicus meynt
te maken; men brengh
dese Praetjes maer by/
volgens 't gemeene be-
grip der menschen / of
om discours-halven /
en booznamentlijck /
maar tot onderwijsingh
in de Calen / t welck
het voeghmerck van dit
Boeck is.

Van de Hoofst-stoffen.

Daer zijn vier
Hooft-stoffen (ofte Ele-
menten) die de vier deelen
dese onderse geschapene
Werelts zijn / waar wy
het geheel Al

That is a sickness that
differs little from the
Falling-sickness.

What is the forerun-
ner of Lameness, the
Palsy and Apoplexy?

That is the Cramp
and Convulsion.

Nota. Men may not
here understand by the
foregoing Dialogues,
or any other in this
Book, that it is intended
to make men exact Phi-
losophers or Physitians;
but these Confabula-
tions are onely brought
in, according to the
vulgar apprehension, &
for discourse sake; also,
most especially, for in-
formation in the Lan-
guages, which is the
design of this Book.

Of the Elements.

There are four Ele-
ments, which are the
four parts of this infe-
riour created world, out
of which the whole Uni-
verse is made (compos-

ed)

A C A D E M Y. 71

ed,) *to wit*, the Fire,
the Water, the Air, and
the Earth.

What is the nature of
the Fire?

To be very fine (or
subtil) but yet very hot,
and very light or en-
lightening.

And what is that of
the Air?

That is to be thin and
transparant, or shining.

And that of the Wa-
ter?

To be cold, flowing
or fluid, and fleeting or
running.

And that of the Earth?

That is to be very
heavy and very fast.

Is it then very certain
that all the jointly com-
posed bodies are made
of these four Elements?

They who busy them-
selves with opening of
things in their first prin-
ciple, according to the
common opinion, ob-
lige us to believ it, by

gemaakt is / te wetch,
het Duur / de Lucht/
het Water / en de Mar-
de.

Wat is den aart van
het Duur?

Seer sijn te wesen /
maar noch seer heet / en
seer lichtende.

En wat is die van
de Lucht?

Die is / dun en dooz-
schijnende te wesen.

Ende die des Wa-
ters?

Kou / vloepend / en
flietend te sijn.

En die van de Mar-
de?

Die is / seer zwaer
en seer vast te wesen.

Is het dan seer ze-
ker dat alle de t' samen-
gestelde Lichamen van
dese vier Hooft-stoffen
gemaakt sijn?

By die sich bemoeijen
met de dingen in haar
eerste beginsel op te los-
sen / na de gemeene opi-
nie / verplichten ons
dat te gelooven / dooz
hare

hare dagelijche erba-
rentheit: niet tegen-
staande dat Sommige
Sout / Swavel / en
Quicksilver de Eerste
Beginsel en noemen.

Wat wat eynde zijn
de Geferuten in de
Dastigheit des He-
mels geschapen gewo-
den?

Dat heeft geweest
om de Werelt te ver-
lichten / de doncherhe-
den verduyterende / en
om de beurten der Tij-
den af te meten / ghe-
duurigh onrollende.

Hoe heels Planeten
telt men?

Seven / de Son / de
Maan / Merkuur /
Venus / Mars / Ju-
piter / Saturnus.

Heeft de Maan haar
aanwassen en af-was-
sen?

Aen / maar sy
scheijnt dat te hebben /
na dat sy sich aan onse
oogen vertoecit / en
recht of van ter zijden
tegen de Son is gestelt.

their daily experience:
notwithstanding that
Some do call Salt, Sul-
phur (or *Bymstone*))
Quicksilver. (or *Mercur-
ry*) the first principles.

To what end were
the Stars created in the
Firmament of Heaven?

That hath been to
enlighten the World,
dissipating (driving
away) the darkneses,
and to measure out the
successions, or turns of
times, continually rol-
ling about.

How many Planets
do they reckon?

Seven, the Sun, the
Moon, Mercury, Venus,
Mars, Jupiter, Saturn.

Hath the Moon her
encrease and decrease?

No, but it seemeth
to have so, for that it
show's it self so to our
eyes, and is placed right
over or obliquely
against the Sun.

How

How come the day-
break (or *Aurora*) and
the Evening-tide?

The one by the Set-
ting of the Sun, and
th' other by it's Rising.

Which is the cause of
the change of Seasons?

That is the Sun; for
it makes the Spring, the
Summer, the Harvest
(or *Autumn*) and the
Winter, according to
the places where it
comes.

How are the Eclipses
made?

By the interposition
of a third, and the op-
position of two heav-
enly bodies.

Are there diverse sorts
of Stars?

There are, the one
greater than the other;
and experience let's us
see every night, that
there are severall Wan-
dring Stars, but infi-
nitely more fixed.

Hoe komen de Da-
geraad en den Avond-
stont?

Deene dooz het on-
dergaan van de Son/
en d'ander dooz syn op-
gaan.

Welck is de oorzaak
van de verandering der
Getijden?

Dat is de Son;
want die maecht de
Lente / de Sommer / de
Herfst / en de Winter /
na de plaatsen daer in
hy sich bint.

Hoe geschieden de
Verduyteringen?

Dooz tusschen-stel-
linge van een derde / en
de tegenstellingh van
twee Hemelsche Licha-
men.

Zijn 'er verscheyde
slagh van Sterren?

Daer zijn 'er / d'eene
groeter als d'ander;
en d'experience doet
ons alle nachten sien /
dat 'er verscheyden
Waal-sterren / maar
oneyndigh meer vaste
zijn.

A Dif.

A Discourse concerning Bills of Exchange.

M. S. Het / daar zijn twee Wissel-brieven / die men moet doen aan-nemen / brenghet haar die terfont.

K. Op wien zijn sy?

M. De een is op Mijn Heer N. en D'andere op Mijn Heer L.

K. Wanneer moet men die hebben?

M. Morgen / op dat wy bericht mochten kommen geven aan onse Diensten of sy aangenomen zijn of niet.

K. Mijn Heer N. heeft het woort van aan-nemen gegeven / maar Mijn Heer L. heeft het geweigert.

M. Brenghet die dan by een Notaris?

K. By wien?

M. By mijn Heer D. en seght hem dat hy 't protest van dage verbaerdige / want men

Een r'Samen-spraak nopende Wissel-Brieven.

M. L. Ook, there are two Bills of Exchange, which we must procure (or get) to be accepted; bring them to them presently.

K. On whom are they?

Mr. One is on *Master N.* and the other on *Mr. L.*

K. When must we have them?

M. To-morrow, that we might be able to advise our Friends whether they be accepted or not.

K. *Mr. N.* hath given his word for acceptance, but *Mr. L.* hath refus'd it.

M. Carry it then to a Notarie Publick.

K. To whom?

M. To *Mr. D.* and tell him that he make the protest ready to day, for we must send it away

away by the Post to-morrow.

M. Have you been this morning by *Mr. B.* to let this Bill be accepted, which we received yesternight from Antwerp?

K. He hath told me, that he had received no order about it, and that therefore we should stay till the next post.

M. We must keep the Bill therefore till that time, being there is no danger.

M. See there other Bills which are due, carry them to the persons on whom they reflect, that they may be written off in Bank; it is now already the fifth day since their bills were due.

K. *Mr. R.* hath told me that he would write it off this morning without fail.

M. We must give a

moet morgen met de Post dat wegh senden.

M. Hebt wy desen morgen by mijn Heer B. geweest / om dese Brief te doen aan-nemen / die wy gister-avond van Antwerpen ontfangen?

K. Hy heeft my geseyt / dat hy geen last daer ober ontfangen had / en dat men daar op moest wachten tot de naaste post.

M. Men moet de brief dan bewaren tot dien tijdt / dewijl daar geen gebaar is.

M. Siet daar andere Brieven die verbaalen zijn / brenghet die aan de Persoonen daar sy op luyden / dat sy in Bank af-geschreven werden; het is nu al den vijftien dagh na 't verbaal haerer brieven.

K. Mijn Heer R. heeft my geseyt dat hy sonder missen van dese morgen die sou af-schrijven.

M. Men sal een schel-

schellingh moeten ge-
ben om dat te weten/
nyt vzeefe van ons
schade te doen / en in-
dien hy dat niet gedaen
heeft / soo sal men sijn
men bzief moeten doen
pzoeteeren. Gaat dan
na de Banck / siet of
hy sijne partpe op ons
recheningh geschreven
heeft / en hy gebzeek
van dat / soo mist niet
een pzoest van sijn
bziefte doen lichten.

K. Mijn Heer, ick
home vernemen of de
Wissel-brief / die ick
gister u liet / goet is of
niet

A. Hy is goet / ick
sal haar aannemen /
komt na de middaghy
die weder halen.

B. Mijn Heer, siet /
daar is een Wissel op

11.
M. Laat ons die
sien: Ick kan die als
noch niet aannemen;
ghy sult dat seggen aan
mijn Heer T.

B. Mijn Heer; hy
heeft geseght dat hy

spilling, to know it, for
fear of loosing, and if
he hath not done it, we
shall before'd to protest
his bill: Go then to the
Bank, see whether he
hath writ his Sum
upon our account, and
in case not, do not fail
to cause a protest of his
bill to be drawn.

K. Sir, I come to see
(enquire) whether the
bil of Exchange, I left
you yesterday, be good
or not.

A. It is good, I shall
accept it, come in the
after-noon to fetch it
again.

B. Sir, Look you,
there is a Bill upon you.

M. Let us see it: as
yet I can not accept it;
you may say so to Mr. T.

B. Sir, he hath said
that he could not stay,
and

and that he hath order to
send it back accepted or
protested.

M. Well, tell him
that I shall accept it un-
der protest for the ho-
nour of the bill, and of
him that endorses it.

K. Let us go to the
Exchange, it is already
begun.

M. Sr, Do you any
thing (by Exchange) to
Leyhorn?

G. Yes.

M. At what rate is
(the Exchange?)

G. At 95.

Have you good bills
at that price?

Yea, I have the best
of the Exchange.

I shall give 94.

That cannot be: In
case I can do it a 95,
will you give that?

No, I will give no
more than 94.

Sr. Will you that I
make this partie (sum

niet kan wachten / en
dat hy last heeft die
weder te senden aange-
nomen of geprote-
steert.

M. Wel / seght hem
dat ick die sal aanne-
men onder pzoest om
den eere van den brief/
en van die haar op den
rug heeft gesteent.

K. Laat ons na de
Beurs gaan / sy heeft
al aangevangen.

M. Mijn Heer, doet
ghy yet op Livorno?

G. Ja ick.

M. Tot wat prijs
doet men dat?

G. Tot 95.

Hebt ghy goede bzie-
ven tot die prijs?

Ja / ick heb de beste
van de Beurs.

Ick sal 94 geven.

Dat kan niet zijn:
Indien ick het kan
doen tot 95 / sult gy dat
doen?

Neen / ick wil niet
meer dan 94 geven.

Mijn Heer, tot 95
wilt ghy dat ick
de fe

dese partie make:
Deen.

't Is dan onmogelijk/
want de Wissel rijst.
Rijst die?

Ja zeker/mijn Heer.

Daar is niet aan ge-
legen; ick geloof niet
dat ghy meer soude
konnen krijgen.

Indien men het
quart gaf / soud' ghy
dat konnen doen?

Oceusings minder
dan ick geseyt heb.

Ick sal sien / maar
ick sie geen gelegent-
heyt dat men het sou
konnen binden; en in-
dien ick het binde / wat
somme sult gy nemen?

Wat op twee of drie
duysent kroonen.

Mijn Heer, ick heb
2000 kroonen gedaan:

Wat wat prijs?

Wat 96.

Dat is wel; geeft de
aanteekeningh.

Siet daar is die.

Ick sal die tot uvent
brengen.

Wringht die broegh.

or parcel) at 95?
No.

It is then impossible,
for the Exchange riseth.
Riseth it?

Yea assuredly, Sir.

That is of no impor-
tance; I believe not
that you could get
more.

If we should give you
a fourth (*quart*) would
you do it?

By no means less than
I have said.

I shall see, but I see
no opportunity to find
it; and if I do find it,
what sum will you
take?

To about two or
three thousand Crowns.

Sr. I have done
(by Exchange) 2000
Crowns.

At what price?

At 96.

That is well; give
me a note of it.

Look there it is.

I shall carry it to your
house.

Bring it betimes.

At

At what a clock shall
I go to fetch the bills?

At three or four a
clock.

Will you do another
sum on Paris?

Yes I have yet about
800. to draw.

Well, will you do it
at the same price?

I should have more;
for the Exchange riseth.

Pardon me, it falleth
rather.

Do it then at the same
price of the other.

I go to see if I can do
it.

That is done. What
sum is there?

There shall be about
800, as I have told you.

I shall presently go
and fetch the note to
your house.

I have good bills
upon Leghorn at a
good price.

I have no more to
give.

Op wat uur sal ick
de Wissel-brieven gaan
halen?

Ten drie of vier
uuren.

Wilt ghy noch een
party doen op Parijs?

Ja ick heb noch ont-
rent 800 te trecken.

Wel / wilt ghy die
booz de selfde prijs?

Ick sou meer moe-
ten hebben / want de
Wissel rijst.

Vergeeft het my / sy
daant wel eer.

Doet het dan op de
selfde prijs van de an-
dere.

Ick ga sien of ick het
kan doen.

Dat is ghedaan.
Wat Somme is 'er?

Daar sal ontrent
800 wesen / gelijk ick
u geseyt heb.

Ick sal de saanteec-
keningh terstout tot
uvent gaan halen.

Ick heb goede brie-
ven op Livorno tot
goede prijs.

Ick heb niets meer
te geven.

Mijn

Mijn Heer, ghy kond
dat naar goet-duncken
doen.

Want ons sien wat
prijs.

Het is wel hoogh /
ghy noeyt dat goede
koop.

Wat is wel laagh.
Beemt het tot de
prijs die ick u gheseyt
heb.

Wat is gedaen.
Van wien moet men
de brieven doen beta-
len?

Want my / ofte last
van my gebende.

Hoe veel sult gy aan
my nu geven / en ick sal
deze selfde partje van
Libozno intrecken?

Ich sal u 91 doen
geven.

Niet min dan 92.
Wat voordeel sou daar
sijn? Moet men geen
dobbete Makelaardy-
gelden daar van beta-
len?

Daar is niets te
doen / men wil niet
meer dan 91 geven.

Sr, you can do that
as you think good.

Let us see what price.

It is well high, you
call that good cheap.

That is well low.
Take it at the price of
which I told you.

That is done.

To whom must we
cause the bills to be
paid?

To me, or to my ef-
fectual order.

How much will you
now give me, and I shall
draw in this same partie
(sum) from Le-
ghorn?

I shall cause that 91
shall be given you.

Not less than 92.
What profit should
there be of that? Must
we not pay for that
double Brokeridge (or
Brokers-money?)

There is nothing to
do, men will not give
more than 91.

Then

Then I shall keep it.

Ich sal dan die be-
waren.

Praetjes van de Wissel-
bare Gerechtigheyt.

*Discourses of commuta-
tive (or interchange-
able Justice.)*

W Herein consists
the mutuall justice
which respects the trad-
ing and Merchandise?

W Van in bestaet de
Wisselbare Ghe-
rechtigheyt die op den
Handel en Koopman-
schap siet?

In giving to every
one his own.

In aan pder het sijn
te geven.

Must any one who
hath negociated ought
with another, hold nar-
rowly from point to
point to what he hath
promised and agreed?

Moet niemant die
met een ander pets ge-
handelt heeft / van sijn
tot sijn naantw houden
't gene hy beloofst en
bedongen heeft?

Yea without doubt;
whether it be that he
hath don it willingly and
of himself, or that he
hath been thereto mov-
ed by entreaties, and
with some conditions or
exceptions.

Ja sonder twijffel;
't is hy dat wywilligh
en wt sijn selven ghe-
daen heeft / 't is dat hy
daar toe is betwogen
gelwoyden door geve-
den / en met eenighe
voorwaarden of uyt-
bescheydingen.

Who is it that binds
himself?

Wie is het die sich
verbind?

He who gives his af-
fent (or promise) to the
Demandant.

Die sijn toefegging
aan den af-eysschende
geeft.

How must a man do

Hoe moet men yet
dat

dat sich vertrouwt is /
mebe doen ?

Men moet dat we-
der geben / en dat niet
verloochenen / ofte acy-
ter houden.

Is het geoorlooft in
gebruick te nemen / en
sich toe te eygenen 't
geen andere toekomt
blyften haar weten ?

Scensing.

Wat sozz moet men
hebben ober 't gene
men leent ?

Men moet het self-
de eygen weder geben
sonder schade so naant
als mogelijch is ; en in-
dien het een saact is
die men in de selfde
stant niet kan weder
geben / soo mach men
wel een andere seuden/
maar die van gelijcke
waardigheyt is.

Waarom is 't soo
peman leent / dat hy
die uytleent / een hant-
schrift moet af-bozde-
ren / of wel pand / of
een gelt-bozgh / of an-
dere versekeringh ?

with that, wherewith he
is entrusted ?

He must give that
again, and not deny it,
or hold it back.

Is it allowable in
practice to take and ap-
propriate to oneself that
which belongs to
another without their
knowledge ?

In no wise.

What care must men
have, touching that
which they borrow ?

They must restore
the very same without
damnage so near as is
possible ; and in case it
be a thing which men
cannot give back in the
same substance (condi-
tion or state) then may
they well send another
of equal worth (or
value.)

Why is it that when
any one borroweth, he
who lendeth must de-
mand a hand-writing
(bond,) or pawn, or
Suretie (Bondsman,) or
other security ?

That

That is for that there
is need of taking heed,
because of the light (un-
constant) faith of men,
and the uncertainty of
the time of their death.

What happeneth to
those who overcharge
themselvs with debts ?

That they do them-
selvs injury, seeing they
are constrained to bor-
row of one for to pay
Another, or to set their
goods to publick sale,
and to sell them to those
who bid most ; so that
the advantage of the
Debtor is, to pay his
debts as soon as he can
and to demand an ac-
quittance thereupon,
whereby it may appear
that he is held (kept)
free.

Raackende de Wetten.

BY what Laws is
England governed ?

They have severall

Dat is om dat 'er
hoede van doen is / uyt
oorzaack van de licht-
veerdige trouwe der
menschen / en d'onze-
kerheyt van de tijdt ha-
res doods.

Wat gebeurt de ge-
ne die sich niet schulder
ober-laden ?

Dat sy haar selven
ongelijck doen / aan-
gehen sy gebzongen
zijn van d'een te leenen
om d'ander te betalen
of wel haar goet in den
af-slagh te leggen / en
aan de meest-biedende
te verkoopen ; soo dat
het boozdeel van de
Schuldenaar is / zijn
schulden soo ras te be-
talen als hy kan / en
daar een quijtingh van
te eysschen / waar dooz
het mach blijcken dat
hy byz gehouden is.

Concerning the Laws.

D Ooz wat Wetten
wozt Englant ge-
regeert ?

Sy hebben versche-
den

den Wetten na den aart der saken / en de verscheydenheyt der plaatsen.

Woe worden sy onderscheyden?

Sy worden genoemt het Gemeyne Recht / het Gestelde Recht / het Burgerlike Recht ; waer toe bygevoeght wordt de Canonlike (niet Rommige / Geestelike ofte Kerkelike) Wet.

Wat is 't Gemeyne Recht?

Het is niet als de gemeyne gewoonten des Koninkrijchs / die dooz langheyt des tijts de kracht der Wetten bekragen hebben.

En de Gestelde Wetten Die sijn Wetten welke dooz verscheyde Koningen van Engeland ghemacht sijn dooz den raat en bewilliging van alle de Heeren en Gemeynen van Engeland . dooz hare Se- deputeerden in het Parliament.

Laws according to the the nature of affairs, and the diversitie of places.

How are they distinguished?

They are called the *Common Law*, the *Statute Law*, the *Civil Law*, to which is annexed the *Canon* (by Some, *Spiritual* or *Ecclesiastical*) *Law*.

What is the *Common Law*?

It is nothing else but the common customs of the Kingdom, which have by length of time obtained the force of Laws.

And the *Statute Laws*?

They are Laws made by severall *Kings* of *England* by the advice and consent of all the *Lords* and the *Commons* in *England*, by their *Representatives* in *Parliament*.

What

What is the *Civil Law*?

It is the written Law, wherein is to be found what all the greatest men in the world have devised by their own wisdom or reason, in the space of many hundred years, or have drawn from all the nations of the world.

Whereunto is it useful?

It is a Law that may be consider'd as a production of the common reason of all men established both for the good of the people, and the conservation of the affairs of all Nations of the world.

Then must this *Civil Law* take place also in the *Low Countries*.

Yea assuredly so it doth: The Inhabitants thereof acknowledge those Laws for their

Wat is 't Burgerlike Recht?

Het is de geschreyven Wet / waer in te vinden is al wat de grootste Maaten des Werelts bedacht hebben by haar eygen wijsheyt of reden / in den tijdt van veel hondert jaren / ofte getrocken hebben van alle Volkheren des Werelts.

Waar toe dient het?

Het is een Wet die betracht mach worden als een voortzenginge van de gemeyne reden der menschen / opgericht beyde dooz 't beste des Volchs / als mede tot bescherminge der saken van alle Natien der Werelt.

Soo moet dit Burgerlike Recht oock plaats nemen in de Nederlanden.

Ja gewisselijck so doet het. De Inwoonders daer van erkennen die Wetten dooz de siegelen hun-
ner

ner Regeeringhe.

Maar werden die
geheel en al daer aan
opgebonden?

Sp hebben vooz et-
telijke hondert jaren/
daer en boven een ober-
bloet van Rechten/
Municipalia genoemt/
genoten / inhoudende
diverse Privilegien/
en Vooger-toe-behoor-
selen / ynt kracht van
betwelcke sp van me-
nigheten van verdrue-
kingen bezydt wo-
den.

Maar hoe konnen
alle de Regelen van
het Borger-Recht ghe-
kent werden?

Die zijn by een ge-
bracht gewozden / en
in 't kort begrepen in
een Boeck dooz de
Roomsche Keyser Ju-
stinianus omtrent het
jaar Christi 527. het
welcke Justiniani Co-
dex genoemt zijnde/
altoos nader-handt
groot outfagh in Eu-
ropa gehad heeft.

Hoe geraachten zy

Rules of Government.

But are they wholly
and solely bound up to
them?

They have for many
hundred years enjoyed,
besides these, abun-
dance of municipall
Laws, containing di-
verse priviledges and
rights of the Citizens, by
vertue whereof they are
freed from multitudes
of oppressions,

But how can all the
Rules of the Civil Law
be known?

They have been ga-
thered together and
summed up in one
Book by the Roman
Emperour Justinian; a-
bout the year of Christ
527. which Book, cal-
led *Justinians Codex*,
hath ever since been of
great Authority in Eu-
rope.

How came we by
those

those *Canons* which are
said to make up the *Ca-
non Laws*?

The *Romish* Priests
pretending that the
Apostles made certain
Canons or standing
Rules, besides what are
contained in the New
Testament, have assum-
ed to themselves an exor-
bitant power of over-
burdening the people
with a vast number of
those *Canons*; very many
whereof serve onely to
maintain their own
pride and wordly digni-
ty, which yet have been
frequently confirmed to
them by the Temporal
Power.

Are the *Civill* and
Canon-Laws generally
in use in *England*?

They are especially
used in the Admiralty-
Court; because therein

aan die Canoenen (Re-
gelen) ynt de twelcke de
Canonijcke Wetten ge-
segt woerden te besaant

De Roomsche Prie-
sters / voozgevende dat
de Apostelen zekere Ca-
noenen ofte staande
Regelen / behalven die
in 't Nieuwe Testa-
ment begrepen zijn/
gemaakt hadden / heb-
ben een onregelmatige
authoriteit na sich ge-
trocken / met het volck
te bezwaren met een
groot getal van die Ca-
noenen, seer veel van
betwelcke alleenlijk die-
nen om haar eggen ho-
baardye ende werelcke
eer te onderhouden,
en betwelcke nochtans
aan haar dickmalen be-
vestight zijn gheweest
dooz kracht van de
Magistraat.

Zijn de Borgerlijke
en Canonijcke Wetten
gemeenelijck in 't ge-
bryck in Engelandt?

Die woerden voozna-
mentlijck in 't Admi-
raliteyts Hof ghe-
brycht/
T 3

byzucht / om dat in het selve / de Saachen van de Wyzdelingen met de Engelsche bepleyt en te recht geselt werden: En ook in de Kerkelijke Hoven / so genoemt; die niet langer behoort de staat te houden / dan vooz soo lang als men de Bisschoppen het regeren wil toe staen.

Webben de Engelsche geen Stede-Rechten?

Ja / sy hebben vele / die men Wy-Rechten noemen kan / oude gewyzenen zijnde / die de Wozgers / volgens hunner gelegentheden in hare respectieve Steden / sich toe-eigenen als hare Privilegien.

Wat is 't groote Privilegie van een Wygeborene Engelsman?

Dat hy niet overheerscht mach werden dooz eenige Tyrannische Macht: maar geregeert zy volgens de bekende Rechten te weten, de Gemeyne ende Gestelde Wetten; ende

the Affairs of Forreigners are pleaded and judged together with those of the English: And also in those Courts called Ecclesiastical; which ought to be of no longer continuance than whilst men are pleased to permit the Bishops to rule.

Have the English no Municipal Laws?

Yes, they have many, which may be called By-Laws, being ancient Customs which the Citizens according to their conveniences in their severall Cities do claim as their Right.

What is the great Privilege of a Freeborn Englishman?

That he may not be tyrannized over by any Arbitrary power: but be ruled according to the known Laws, viz. the Common and Statute Laws, and especially by that called *Magna Charta*.

the Great Charter, or open Writing, in which are contained many Excellent Laws by which they ought to be preserved in safety both in their persons and estates.

vooznamentlijck volgens die van Magna Charta, het Croote open Geschrift, waer in vele uytstekende Wetten begrepen sijn / dooz de welcke sy in sekerheyt beyde van hare Personen en goederen onderhouden behooren te worden.

Wat middel is 'er om geschillen en twisten te beslissen?

Men moet een derden ofte Scheydsman verkiezen / om met sijn goetvinder gerust te sijn / na dat hy kennisse van 't geschil heeft genomen. Anders / legt men een pleytung aan dooz middel van 't Gericht / en men roept sijn Segen-partyder / met hem een dagh van pleytung aan te seggen; en dan ontbiet men den Verweerder op 't versoeck van den Kanklager. Indien hy de saak onthent / worden Settungen toegelaten / na

What means is there to decide differences and contentions?

Men must chuse a third or an Arbitrator, for to acquiesce (rest) in his (good-finding) determination, after that he hath taken cognizance (knowledge) of the difference. Otherwise, men lay a plea by the way of justice, and they call the opposite party, (Antagonist) with assigning a day for pleading: and then they send for the Defendant at the request of the (Plaintiff) Complainant, if he deny the thing (fact or business) Witnesses are admitted, after the cauf-

haar te hebben den eed laten doen.

Hoe zijn de Richters in de Hollandse Steden genoemd?

By zijn Haats-Heeren ofte Schepenen.

Hoe is 't dat een Richter sich dragen moet?

Hy moet de boozdelen vlieden / sich niet laten ontfetten door geschenken / noch hier of daar toe nengen; hy moet naachtelyk vourissen volgens het blyfs der bewesene saken / ten eynde de schuldige gedoemt / en d'onschuldige gerechtveerdicht worden: want het is onbetamelijck beslupen en bast-stellingen te weder-roepen.

Of Medicin, or the Art of Healing.

Welcke is de zekerste Genees-raat?

ing them to take an oath.

How are the Judges in the *Hollands Cities* called?

They are Lords of the Council or Sheriffs.

How is it that a Judge must carry (or deport) himself?

He must avoid prejudging (prejudice) not suffering himself to be turn'd about (*alter'd*) by bribes, nor to incline this way or that way; he must give sentence barely (nakedly) according to the evidence of the things demonstrated (or proved,) to the end that the guilty may be condemned, and the innocent may be justified: for it is unbecoming to recall conclusive sentences and determinations.

Van de Geneeskunst.

What is the surest medicine (or best means for health?)

That

That is the measure of eating and drinking, or moderate living, and forbearance (temperance) or fasting, with rest.

Wherewithall can men soften (appease, assuage) or still pain?

With frictions (rubbing) bathings, blood-lettings (opening of a vein) cupping, plaisters, and other things which they lay on outwardly; also by (Anodyns, or Narcotics) sleeping medicina.

Which be the forciblest (most efficacious) Remedies, or means of health?

Those which cleanse (purge) evacuate (make empty,) cause sweat, and which strengthen (cordials,) whether they be drinks or pills, or of other sorts.

To what end serve the Antidotes or preventives (prophylactics?)

For driving away poison or venime.

Dat is de mate van eten en d'yncken / ofte levens-maat / en d'onthoudingh of het vasten / met de rust.

Waar mede kan men de pijn verlichten / of stillen?

Met wrijvingen / stobingen / ader-latingen / kappen / plaasters / en andere dingen die men van buyten opleyt; oock met slaapkrupden.

Welke zijn de krachtigste heel-middelen?

Die sijnveren / ontledigen / doen zweeten / en die verstercken / het is dan d'yncken of pilckens / of van andere soorten.

Waar toe dienen de tegen-giften of verhoedingen?

Wat het vergif of senijn te verhoeyen.

T 5 Welcke

Welche is de plicht
der Kruid-mengers en
der Wond-heeters.

De booz-schijften
der Genees-meesteren
te volgen / en te berey-
den en betwaren de
Medecijnen / de stroo-
pen / de balletjes / de
hoechjes / de salvingen /
en andere Drogenpen /
die in kassjens / hofse-
ren / en doosen opge-
stoten worden.

*This that follow's shows
how we should ask our
necessary things.*

Ik bid u / geeft my
wat booz mijn ont-
bijt.

Geeft my een stuk
broodts / soo 't u be-
liest.

Langt my dat witte
broodt.

Snijt my wat van
dat groot bruyn broot.

Geeft my de krost /
geeft hem de kruym.

Which is the duty of
Apothecaries (herb-
minglers) and Chyrur-
geons or Surgeons
(wound healers ?)

To follow the receipts
(orders) of the Doctors,
and to prepare and pre-
serve the medicins, the
syrups, the pills, the ta-
blets or troches, the
salvs, and other drugs,
which are shut up in lit-
tle chests, coffers, and
boxes.

Dit navolgende toont
hoe wy onse noodige
saken eyschen sou-
den.

I Pray, give me som-
thing for my break-
fast.

Give me a piece of
bread, if you please.

Reach me that white
bread.

Cut me some of that
great brown loaf.

Give me the crust,
give him the crum.

Givc

Give us some Bread
and Butter.

I would have stale
bread.

Buy us some wheaten
bread.

Let me tast the Ry-
bread.

Let me have some
meat.

I desire some flesh.

A good dish of stew'd
meat.

A piece of fat beef.

Well salted (or pow-
der'd) beef.

Bring me a little bit
of mutton.

I would rather have
lean,

Let me have it either
fried, roasted, boyled,
(sodden) baked, or
broiled.

Buy for me a shoul-
der, a neck, a breast or
a leg of Lamb.

Please to help me
with a piece of that loin
of Veal,

Geeft ons wat Bro-
ter en Broot.

Ick woude out bac-
ken broot hebben.

Koop booz ons wat
Cruwen broot.

Laat my het Kro-
gen broot pzebeu.

Laat my wat spijs
hebben.

Ick versoecke wat
bleesch.

Een goede schotel
van gestooftde spijs.

Een stukje vet Os-
se-bleesch.

Wel-gefonte Osse-
bleesch.

Bzenght my een
klein beetje Schape-
bleesch.

Ick woude lieber
mager hebben.

Laat my het hebben
't zy ghesruyt / gebra-
den / gehoocht / ghe-
backen / of gerooft.

Koop booz my een
schouder / hals / bozt
ofte bout. Lams-
bleesch.

Gelieft H. E. my te
helpen met een stuk
van de kalfs-lingen.

T 6

Gee

Een weynigh van de nier.

Ich bidde / sijnit my wat van de Venisoon-pasty booz.

Ich verlaugh na wat Appel-pasty.

Een paar versche Hoender Eperen.

Een Italhoens Eij. Bzengt my een kop ofte hommetje koude Melch.

Laught my een lepel van mijne ghekoocelte Melch daer mede te eten.

Sijnit my een stuk oude kaas.

Bzengt hier Peper/ Aijn/ Sout / en een Sallaat.

Ich magh (wel) een Schotel Wifch/ hepde Zee- en Rivier-wifch.

Jongen/ rept u / en geeft my een glas goet Bier/en een glas Wijn aan dien Heer.

A little of the kidney.

I pray,carve me some of that Venison-pasty.

I long for some of that Apple-py.(tart.)

A couple of fresh hen Eggs.

A Turkey Egg. Bring me a cup or dish of cold milk.

Reach me a spoon for to eat my boild milk with.

Cut me a piece of old cheefe.

Bring here Pepper, Vineger, Salt, and a Sallat.

I love a dish of fish, both Sea-and River-fish.

Boy, make haste, and give me a glass of strong beer, and to this Gentleman a glass of wine.

Van

Van de Gewichten en Maaten, die men gemeynlijk in Engellant gebruyckt.

Of weights and measures commonly used in England.

THE most common weights used in England, are Troy and Avoir du pois; by the first is weighed Wheat, Bread, Gold, Silver, &c.

HET gemeenste gewicht dat men in Engellandt gebruyckt / is Troy en Avoir du pois; by 't woerste weeght men Carwe / Broodt / Sout / Silber / &c.

Which Troy-weight contains in every pound twelve ounces, every ounce twenty peny-weight, and every peny weight twenty four grains, whereby a mark-weight ariseth just to eighty ounces.

Dat Troy-wicht heeft twaalf oncen in 't pond / elck ons twintig pennigh-wichten / en elcke pennigh-wicht vier-en-twintigh grepen / dooz het welcke een March-wicht opskint effen tot tachtentigh oncen.

By the second and more common weight of Avoirdupois is weighed all kind of Groceries ware, physical drugs, all gross wares, as Rosin, Pitch, Hemp, &c. and all Iron, Copper, Tin, or other Metals. This weight hath sixteen ounce

Met het tweede en gemeender gewicht van Avoir du pois werdt getwoogen alderhande Kruydeniers Waeren / dzooge Genees-kruyden / alle grove Waeren / als Mars / Peck / Venijn / &c. en Wfer / Noep /

T 7

per / Cin / of andere
Metalen. Dit ghe-
wicht heeft sesien on-
cen in het pont / en
werdt verdeylt in grep-
nen / scrupels / drag-
ma's / en oncen / soo dat
een pont Avoirdupois /
inhout 16. oncen / 128.
dragma's / 384. scrup-
pels en 7680. grepns.

Een aas wortt ghe-
reccent van 't gewicht
ban een gerse korentje.
20. Aasen maken een
scrupulum.

3. Scrupuli maken
een draghma.

8. Draghma maken
een once.

*How Ale and Beer is
measured.*

Deze twee soorten
van Branck werden
gemeten by pinten /
quarten / pottels / gal-
lons / bierendeels / half-
baten en baten; soo
dat een vat Bier in-
hout twee half baten /
vier bierendeels / 32.
gallons / 64. pottels /
128. quarten / en 256.

ces to the pound, and
is divided into grains,
scruples, drams; a
pound Avoirdupois con-
tains 16 ounces, 128.
drams, 384 scruples and
7680 grains.

A grain is accounted
to be of the waight of a
barley-corn.

20 Grains make a
scruple.

3 Scruples make a
dram.

8 Drams make an
ounce.

Hoe Aal en Bier werdt
gemeten.

These two sorts of Li-
quor are measured by
pints, quarts, pottles,
gallons, firkins, kilder-
kins and barrels; so that
a barrel of Beer contains
two kilder' ens, four fir-
kins, thirty two gallons,
sixty four pottles, 128.
quarts, and 256. pints,
so that the Barrel of Ale

as

is less than the Barrel of
Beer by 32 pints, or 16.
quarts.

De maten van Wijn,
Oly, en Honigh.

A Tun of Wine is two
Pipes or Butts, three
punchions, 4 Hogsheads,
six Tierces, eight Barrels,
fourteen Rundlets, 152.
gallons, 504 Pottles,
1008 quarts, 2016 pints:
and note that one gallon
of Wine contains 8
pound of Troy weight.

Maten van 't Koorn.

All Kind of Grain is
measured by Troy
weight, of which eight
pounds make a gallon,
whereof are made pints,
quarts, pottles, gallons,
pecks, half Bushels,
Bushels, Strikes, Cor-
nooks, Quarters and
Lasts: now a Last is ten
quarters, twenty Cor-
nooks, forty Strikes,
eighty Bushels, 160 half

*The measure of Wine, Oyl,
and Honey.*

Een Ton Wijn is
twee pijpen / drie poin-
son / vier Orhoofden /
ses Tierces / acht Wa-
ten / veertien Rundlets /
152. Gallons / 504.
Pottels / 1008. quar-
ten / 2016. pintjes :
merckt dat een Gallon
Wijn inhoudt 8. pont
Troy-wicht.

Measures of Grain.

Alderhande Koorn
werdt by Troy-wicht
gemeten / van 't welck
8. pont een Gallon ma-
ken / daar van werden
gemaakt pinten / quar-
ten / pottels / Gallons /
vierde-baten / half sche-
pels / schepels / mud-
den / sacken / quarteren
en Lasten: nu een Last
is tien quarteren / twint-
tigh mudden / veertigh
sac.

fachen / achtentig fche-
pels / 160. half fchepels /
320. bierdebaten / 647.
Gallons / 1280. pot-
tels / 2560. quarts / en
5120. pintjes.

Of Iron and Lead.

Yfer woꝝt gerec-
kent by de ponde.

Hondert Con; van
't welck een Con is
200. of 224. pont; Loot
woꝝt gereckent by de
ponde / hondert / en
boeder; een boeder is
negentien hondert en
een half / tot 122. in 't
hondert; Tin / Koper /
en Blyk heeft 112. pont
in 't hondert.

Of Fish.

Teuge Labberdaan/
hebben 124. in 't hon-
dert.

Haringen werden ge-
telt by de honderden/
duyſenden en Laſten;
een Laſt is 10000. elck
duyſent 1200. en elck
hondert / 120. in 't hon-
dert.

Buſhels, 320. pecks,
647 gallons, 1280 pot-
les, 2560 quarts, and
5120 pints.

Van Yfer en Loot.

Iron is counted by the
pound.

Hundred Tun; of
which a Tun is 200. or
224 pound; Lead is rec-
oned by the pound,
hundred, and Fodder;
a Fodder is nineteen hun-
dred and a half at 2122
to the hundred; Tin,
Copper, and Latten have
112 pounds to the hun-
dred.

Van Vis.

Ling, Cod, or Habar-
dine have 124. to the
hundred.

Herrings are counted
by the hundreds, thou-
hands and Laſts; a Laſt
is 10000. every thousand
1200. and every hun-
dred, 120 to the hun-
dred.

V48

Van Pampier en Parke-
ment. *Of Paper and Parchment.*

A Bale of Paper is ten
Ream, a Ream is twenty
quires, and every quire
twenty five ſheets. A
Roul of Parchment is
five dozen, a dozen
twelve ſkins.

Een Baal Pampier
is tien Ream / een Ream
is twintigh boeck / en
elck boeck vijf-en-twin-
tigh bladen. Een Roul
Parchement is vijf do-
zijn / een dozijn twaalf
velen.

Van Wolle.

Of Wool.

A laſt of Wool is
twelve ſacks, a ſack is
two weys, a wey ſix
Tod and a half; a Tod
is two ſtone, a ſtone is
fourteen pound, and a
clear is half a ſtone; ſo
that a laſt of Wooll con-
tains 312. ſtone, or 156.
Tods.

Een laſt Wolle is
twaalf ſacken / een ſack
is twee wagens / een
wagen ſes Tod en een
half; een Tod is twee
ſteen / een ſteen is beer-
tien pont / en een clear
is een halven ſteen: ſoo
dat een laſt Woollen in-
houdt 312. ſteen / of 156.
Tods.

Hoe 't gelt getelt werdt
in Engeland.

*How money is numbred
(or told) in England.*

The leſt piece of money,
with them, is a farthing,
whereof two make a
half penny; ſur of them
a penny, four pence
make a groat, twelve

Het kleynſte ſtuck
gelt is een oortjen / hier
van maken de twee een
halve penningh ſt. vier
penningen maken een
groot / duy grooten zijn
een

een Engelsche schelling: vijf schellingen een kroon / ses schellingen en acht penningen een nobel / 2 nobels zijn een march / en d'z nobels een pont Sterlinghs.

De vijf schellingen ofte Silveren kroon weeght effen een ons Avoir du pois.

The measures of England.

Drie Garsten-korrens maken een duym bzeet / twaalf duym een voet / drie voet een parden / vijf parden en een half een perck / vier percken in de bzeette / en tien in de lengte / een kroede / en vier kroeden maken een Mergen.

Een Engelsche mijl is 8. furlonghs / 88. scoops / 320. percken / 1056. treden / 1408. ellen / 1760. parden / 5280. voet / 63360. duym / en 190080. Garsten-korrens in de lenghte.

of them a Shilling, five Shillings a Crown, six Shillings eight pence a noble, three nobles make a Mark, two nobles a pound sterling.

The five Shillings or Crown of Silver weigheth just an ounce Avoir-dupois.

De Maten van Engellant.

Three Barly-corns make an inch, twelve inches a foot, three foot a yard, five yards and a half a perch, four perches in breadth, and ten in length, a Rood, and four Roods make an Acre.

An English mile is 8. furlongs, 88. scores, 320. perches, 1056. paces, 1408. ells, 1760. yards, 5280. feet, 63360. inches, and 190080. Barly-corns in length.

Van

Van den Stijl des Jaars.

Of the Stile of the Year.

The *English* do not onely reckon their day of the month ten days later than the *Hollanders*; but they begin also the account of the year, two months and twenty five days later: for the *Hollanders* begin the year on the first of *January*, or *New-years* day: but the *English* not till the twenty fifth of *March* following. So that the twentieth day of *March* 1676. after the *Low-dutch* stile, is the tenth day of *March* 1675. after the old or *English* stile.

De Engelsche rekenen niet alleen den dagh des maants tien dagen later als de *Hollanders*, maer sy beginnen oock het getal des Jaars twee maanden en vijf-en-twintig dagen later: want de *Hollanders* beginnen het Jaar op den eersten *January* / ofte *New-years* Jaars-dagh: maer de Engelsche niet eerder dan den vijf-en-twintigsten Maart toekomende. Alsoo dat den twintigsten dagh van Maart 1676. volgens de *Nederlandse* Stijl / is den tienden dag van Maart 1675. volgens de *Oude* ofte *Engelsche* Stijl.

Severall

Severall Letters.

Norwick Octob. 3, 1676.

MY loving Cousin,
I have understood that you shall come to be tabled with my Master, therefore I let you know how you must live here; First, you must get up every morning at six a clock, and wash your hands and face, then rensé your mouth, and rub your teeth, and then you must go into your chamber and pray; after that, you must come into the school, and hear a chapter read, and learn your lesson, then you go down again, and get for your breakfast a piece of bread and butter, and when you have eaten that, go again into the school, and say your lesson to the Master, and write till twelv a clock, when the Maid calls us down to dinner; after dinner you go into the school again, and stay till half an hour past five, and then you play half an hour, and after that, you must come and read a chapter till the supper be ready, then half an hour after that, you must prepare you for bed: thus we live here, and I let you know this, to inform you thereof beforehand, out of the true love which I bear you, as being

Your affectionate Cousin.

S. L.

Ver-

Verscheyde Brieven.

Noorwijk den 3, October. 1676.

Mijn liebe Neef/
Ick heb verstaen dat ghy hier by mijn Meester in de kost sult komen leggen / soo sal ick u laten weten hoe ghy hier leven moet; vooz eerst / ghy moet alle mozgen te ses uren op staan / en wel uwe handen en aangesicht wassen / als dan uwe mont spoelen / en be tanden wischen / dan moet ghy in u kamer gaan / en bidden / daar na moet ghy op sehoel komen / en hooren een Capittel lesen / en leeren utwen les / dan gaat ghy weder beneden / en krijght tot utwe ontbijt een stuk Boter en Broodt / en als ghy die gegeten hebt / gaat ghy weder op sehoel / en seght utwe les op aan de Meester / en sechijft dan tot twaalf uren / wanneer de Meeyt ons afroept om te komen eeten / na de middagh komt ghy weder op sehoel / en blijft tot half ses / en dan speelt ghy een half uur / daar na moet ghy een Capittel komen lesen / tot dat het Avontmaal gereet is / dan een half uur daar na moet ghy u bereyden te bedt te gaan: Aldus leven wy hier / en ick laat u dic weten / om u van te hooren te berwittigen / en wyt de oprechte liefde die ick u toedzage / als zijnde

Uwe toegenege Neef

L. S.

Eer.

Eerwaardige Vader /

Na boozgaande aanbiedinge mijns schuldigen plichts / bedancke ich U. G. hertelijck booz uwe tedere liefde tot my-waarts / en groote sozge booz mijne opboedinge. Ich verstante my tegentwoozdig / zekere kennisse in 't schryben behomen hebbende / aan u te vertoonen dese tweynige letteren / zijnde de eerste bzuichten van mijn arbeydt ; en ich hoope in 't korte noch meer erbaren te zyn / en u soodanige blijcken van mijn toenemen te geven / weicke te hemmen sullen geven dat ghy geen onkosten en arbeydt aan my te vergeefs gedaan hebt ; Ondertusschen smeect ich dit in dank te willen aan-nemen / als uyt hem boozkomende / die in alles sich bebljsticht U. G. contentement te geven / blyvende nu en altoos

*Beverwijck den 10
Oktob. 1676.*

U. E. onderdanige Soon

A. L.

Haarlem in Hollandt, Octob. 11 1676.

Dierbare Broeder :

De Doozsiensigheyt onse Lichamen booz een tijdt afgescheyden hebbende / wijst ons aan hoe wy ons ober al daar wy komen te dzagen hebben : en de kostelijcke tijdt / die niet te herroepen is / moet men met d'uyterste blyt gebuycken. Onse gemoederen / welke noyt van den anderen komen wozen afgesondert / moeten

derz

Honoured Father,

My humble duty unto you presented, giving you hearty thanks for your tender love to me, and great care of my education; I make bold at this time, having gained a little skill in the art of writing, to present you with a few lines, being the first fruits of my labours; and I hope in a short time to be better accomplished, and to give you such an account of my proceedings as shall demonstrate that your cost and charges are not bestowed on me in vain. Mean while I humbly crave your acceptance of this, as coming from him who in all things studieth to give you content, being now and ever

*Beverwyck
Oktob. 10 1676.*

Your obedient Son

A. L.

Haarlem in Holland Oktob. 11 1676.

MY dear Brother,

Providence having separated our bodies for a season, directs us also how to improve in every place where we come; and precious time, which never can be recalled, is to be made use of with our utmost diligence. Our minds which never can be separated, must therefore by our pens be constantly communicating to one another in such things

things

106 d'Engelsche en Nederduytsche
things, as may encrease our mutuall knowledge,
and continue the testimonies of our reall affections
to each other. You have the advantage of your
native Countrey, a good air, great plenty of all
things necessary, and especially the constant advice
of our vertuous Parents: I dwell in a neat and
cleanly City, among very civil people, have a
due freedom, am indifferently well supplied,
gain knowledge in Arithmetick and Book-keeping,
am in a way of attaining the methods of merchan-
dizing, and correspondence in sundry parts of the
world, with many other advantages: but that
which must make both our enjoyments prosperous
to us, is the gracious temper of our minds, and
the blessing of God thereupon, which I heartily
wish for us both, and so rest

Your most endeared Brother
D. B.

Utrecht, Octob. 11 1676.

Sir,

WHEN I turn my thoughts and pen towards
you, who have been my old Fellow-Student,
in whose society I have had so much com-
placence, and from whose affable deportment,
and free communication, such rare discoveries as
might serve to enrich my mind above the trite and
common

derhalven dooz onse penmen geduurigh met mal-
kanderen discoureeren van soodanige saken / die
onse onderlinge kennisse mogen vermeerderen /
en de getuygenissen van onse oprechte genegen-
heden tot malkanderen continueren. Ghy hebt
het voozdeel van uw Vaderlandt / een gesonde
licht / groote overbloeit van alle nootdruift / en
vooznaamlijck de geduurige heylsamen raadt van
onse vzoome Ouders. Ick woone in een nette
en reyne Stadt / onder veele Bozgerlijcke Luy-
den; genieue behoozlijcke vyfheyt / woze rede-
lijck wel onderhouden / neme toe in de kennisse
van Cijffer-konst en Boeckhouden / ben nu op
den weegh van een stijl van koopmanschap te
bekomen / en correspondentien in verscheyden
Gelvesten der Werelt / nebens veel andere booz-
deelen; doch het gene onser beyde genot booz-
spoedigh moet maken / is de deughtsamen gema-
tigheyt onser gemoederen / en Godts zegen daar
op / 't welck ons beyde hertelijck toelwenschen-
de / blijbe

Uwe geaffectioneerde Broeder
D. B.

Utrecht Octob. 11 1676.

Mijn Heer,

SOO wanneer ick mijne gedachten en penne
t'uwarts wende / die mijn mede-Scholier
zijt geweest / in wiens geselschap ick soo groot
behagen hebbe geschept / mitsgaders dat liefstal-
ligh compositement / en die openhartige mede-
deelinghe van soodanige rare ontdeckingen / wel-
te

V

te

ke dienen mochten tot verrijkinge van mijn ge-
moet boven den tranen en d'algemeene notien der
gener die slechts een gewoontliche professe
doen: soo moet ick hoorwaar bekennen / dat
de ghedachtenissen utwer mijn rouwer genius
met een frisse berwe overtrecken / en hoor my
zijn een versachtende dantw en aangename
reuck / waar hoor alle mijne sinnen verliest en
verquickt worden; en ick sou met seer groot
gemack / en soet-bloepentheit den gantschen
dagh aan soodanigen Dient komien schrijven/
en doch mijne doogen bestraffen / by aldien datse
in der nacht soo slaperigh mochten worden / dat
daar hoor d'omnegangh met soo waarden
Dient beket / ofte de genenigheden mijns ge-
moets van hem souden worden afgeweert. Och!
hoe waaraechtigh bevind ick mi dat utwe woor-
den zijn / te weten / dat de rechte Philosophie
ofte Wysgerigheit boven all' het gont in In-
dien te waarderen is / en dat de edele deelen van
gemoeds te verrijken alle de cabinetten des
Autweelen / en tonnen schats / daar de gemeene
man sijn Godt van maakt / verre te boven
gaat. Doch dese mijne beknopte Bzief wordt/
door de eugheit ofte hoortheit des tijds / die
mijne werchelijke gedachten gebangen neemt/
binnen dese naautve palen bepaalt / welke my
slechts toe laten H. E. bekenit te maken dat de
pdele omnegangh der meeste menschen alhier/
en de verwerthheit der knibbelingen in de Scho-
len / nevens de verheffing van hume School-
geleerde Godt-gekertheit / en de bepalinge van
de wijdelustige en edele geest des menschen bin-
nen

common Notions of Vulgar Pretenders, I must
acknowledge, that the Remembrances of you
are a fresh tincturing of my ruder Genius, a
mollyfying dew & a gratefull odour, enamouring
and delighting all my senses: and I could write all
day to such a friend with the greatest facility and
fluency, and blame my eyes also, if at night they
should incline to such a drowsiness as should prevent
my converse or restrain the motions of my
mind from your dear self. Oh how true do I now
find your words, that true Philosophy is to be pre-
ferred before all the gold in the Indies! and the en-
riching of the noble parts of the mind superlatively
exceeding all those cabinets of Jewels and tons of
treasure which vulgar spirits make their God. But
this short Epistle is, through the straits of time
which imprison my active thoughts, to be con-
fined within those narrow bounds, which onely
permit me to tell you, that the vain conversation
of most men here, and the confuseness of their
janglings in the Schools, with their advancing
of their Scholastical Theology, and confining the

Yto d'Engelsche en Nederduytsche

vast and noble spirit of man to an *Aristotelian* Philosophy, have rendred all my hoped-for advantages from the Academy unusefull and uncomfortable; (I wish, twere better with you in *England*) hereupon I betake myself to a more retired state, wherein my mind is transcending all those other seeming substances but reall shadows: Yet can I never live so abstractedly from other men and things, but that I must still retain in the more intimate recesses of my thoughts, your worthy self; to whom I am

Ever obliged

R. E.

Een Brief, tot recommendatie ofte aanprijfinge van d'oprechte Wijsgerigheyt, en noch specialdaer van de Spagyrische ofte Chymische wetenschap.

That Arts and all things have their Vicissitude: Alienation, Death, and Renovation, daily Experience, and the Testimony of our Fore-Fathers clearly evidence. Their vicissitude, by time, and our unconstancy; their alienation by our Improwidence and Neglect; and their death by our corruptibility; but their Renovation from God, and nature, in raising up and qualifying one, or more, singular Man, or Men, who restore, and renovate what the Unconstancy, neglect, and

ACADEMY. III

nen de palen van een Aristotelische wijsgerigheyt alle mijne getwenschte verhoogingen in d'Academie onnut en troosteloos hebben gemaackt: (ich wensche dat het *II. C.* in Engeland beter ga /) hier op is het dat ich my tot eenfamer staat begebe / waar in mijn gemoet alle die andere schijnbare wesens / doch wesentlijke schaduwten / overtreft: echter eventwel kan ich van andere menschen en dingen soo afgescheyden niet leven / of ich moet noch in mijn aller-innervste eenfame gedachten gestadigh behouden uwe eerwaardige Persoon / wien ich altydt verobligert sijbe.

R. E.

An Epistle in commendation of true Philosophy, and more especially of the Spagyricall (or Chymicall) Science.

Dat niet alleen Konsten / maar oock alle dingen hunne verwisselinghe / verbindinghe / ondergangh ofte versterbinge en vernieuwinghe hebben / geven ons hier van klaar bewijs de dagelijche onderwindinghe / en het getuygenis onser dooz-*Wadaren*. Hare verwisselinghe van wegen de tijdt / en onse ongestadigheyt; hunne verbindinghe / dooz onse onvoorsienigheyt en versluyt; en hare versterbinge / dooz onse verganckelijchheyt: maar hare vernieuwinghe van Godt en de Natuur / in eenen sijn onste *Wadaren* te verwecken en te begaven niet bequaamheyt om te herstellen en vernieuwen 't geen d'ongestadigheyt / versluytlijchheyt / en verganckelijch-

Ijchtheyt hunner Dooz-faten / verandert / omgekeert / en in vergetenheyt gebzacht hebben. Zy aldien d'onseckerheyt van Wereltse dingen foodanigh is / 't en is dan geen wonder dat het gene in d'eene eeuwe hoogh geacht woꝝdt / in eenen anderen walgelsch / verachtelick / en eyndelijck geheel en al verduysert woꝝde; alsoo gemeenlijck soo dza als eenige wetenschap uytgebonden en in 't werck gestelt woꝝdt / de selve / gelijck oock wy / van sonden aan sich tot de veranderinge / vergeringe en vernietinghe schickt. Aldus is het gebeurt met de Spagyrische Konst / welke / ten aansien van hare oudheyt / naantwlijcks eenige heeft te wijcken; en die van wegen hare nuttigheyt en voozdeel in 't sijnck van de Medicijn / meest behoozt gewaardeert te woꝝde: niet te min om dat d'Alchimie en oprechte Medicijn (als Pylades en Orestes) onschepdbaar waren / sonder dat d'eene van d'ander quame te schepden / soo dza als de Hermetische Wetensschap in de eerste Genees-Weesfers de geest gaf / wierde de Medicijne oock dooz een gelijcke nootlot uytgeblis; want soo wanneer Bedriegers dese konsten quamen t'aanbeerden / en het oprecht en onberbafter gebzuyck daar van te misbzuycken / zijne allengstiens afgenomen / en van die tijdt af ontfenulwt en vergeten gelwoꝝden; inboegen dat soo wel het eene als het ander als verstoꝝven zijn gebleven / en / soo noch in de Werelt / onbekent geweest / ofte in etliche eeuwen niet ontdeckt gelwoꝝden; tot dat die onvergelijckelijck-begaafde Natuur-kondige Theophrastus, die verde in hun voorige lusten aan de Werelt vertoonde. Doch doe sij eerst ten
vooz

and corruptibility of their Ancestors, have altered perverted, and obliterated. If the Uncertainty of mundane things be such; it is no wonder, that what in one Age is highly esteemed, in another becomes nauseous, contemptible, and at length totally obscured. For usually, as soon as any science is invented, and put in practise, it, as we, immediately tends to change, depravedness and annihilation. Thus hath it happened to the Spagyrick Art, which for Antiquity is scarcely inferior to any, and for its use and benefit in the Medicinal part most worthy of esteem: yet because Alchimy, and true Medicine (like Pylades and Orestes) were inseparable, without the dissolution of either so soon as the Hermetick science expired in the Primitive Physicians, that Medicine by a like fate was extinct also. For when Impositors assumed these Arts, and converted the true, and genuine use of them into abuse, they successively declined, and thenceforth were enervated, and forgot, so, as both the One and the Other remained as dead, and if in the World, were not known, or discovered for many Ages, until that incomparably gifted Naturalist Theophrastus, presented both in their pristine beauty to the World. But at first sight nei-

114 d'Engelsche en Nederduytsche

her could find Acceptance, especially among the learned, who with tradition were so egregiously blinded, as between their judgement and the vulgar censure (which derides all for monstrous, that it self hath no knowledge of) was little or no difference: Yet, in success of time, by the indefatigable Industry of their *Patron*, they were admitted by some; afterward, the necessity of that Time gave being to Experience, whereby, what was before censured, and condemned by all was then approved and received by many. Nevertheless, as it happened in all ages, so at that time also, evill and corruption intruded, and mixed themselves with those most noble sciences: and even in that very Age, the Contemporaries with *Paracelsus* were Pseudo-chimists, and egregious Apostates from the True Light by him discovered: the cause of their apostasy was filthy lucre; which hath been the utter ruine of all necessary disciplines unto this very day. Notwithstanding this, of his Disciples not a few, with great diligence followed their Masters footsteps, and although they could not arrive to so great an height of knowledge, in the unutterable Mysteries of God in Nature, as he did; yet with sincerity, and uprightness they pressed after so exact an imitation of him, as by God and Nature was permitted to them especially in the Medicinal part of his Doctrin. In which they could in no wise proceed

boozschijn quamen / konde geen van beyde eel ingangh krijgen / insonderheyt onder de Oe- leerde / welckers ooggen d'oberleberinge soo dapper hadde verblindt / als dat 'er hun oozdeel en dat van de gemeene Maan (die alles / daar hy selve geen kennisse van heeft / booz wanschappen uytstrijt;) dies niet te min wierden niet 'er tijdt booz d'onbermoepeliche neerstigheyt hun- ner Boozstander / by sommige boogh geacht; naderhandt heeft de nootsaacklichheyt van die tijdt aan d'onberbindinge 't leven en ware wezen gegeven; waar booz / het gene te boren wiert geensureert en veroozdeelt van alle Maan / by velen doen wiert booz goet geheurt en aangeno- men; niet te min / gelijck in alle eentwen is ge- beurt / soo is oock op die tijdt het quade en de verdozventheyt ingestooyen / en sich onder dese aller-edelste Weterschappen vermengt: en oock selfs in die eentwe waren de Wijdt-genooten van Paracelsus balsche Alchymisten / en seer groote af-ballige van het ware licht booz hem ontdeckt; d'oozaack hinnen af-bal was buyl gelwin; 't welck de totale ruine is geweest van alle nootwendige leeringen tot op desen dagh; die niet tegenstaande hebben niet weynige van sijne Discipelen met groote wijt hun Meesters voetschappen gevolght / en of schoort de selve tot soo een hooghte van kennisse niet en konden ge- raken in d'onuytspreckelijche verbozventheden Gods in de Natuur / als hy / nochtans heb- ben sy hem soo dicht op de hieken gevolght / booz soo veel als Godt en de Natuur haar toe- liet / boozamentelijck in het Medicinale deel sijner Leere; waar in sy geensins rechtmatigh konden voort-

hoogtharen sonder kennisse van d'Alchymie. in
desselfs manuale practijck; hierom hebben sy
hare handen eerst aan het werck geslagen / ge-
lijck als Paracelsus selfs dede / en hebben nader-
handt de Medicijne geoesent ter eere Godts / en
tot behoef van hun behoefte Eben-naasten.

*Severall Letters and other things peculiary
relating to Merchandize.*

*One friend counselleth another how to proceed well
in merchandizing which he hath newly begun.*

Het opschryft.

Van mijn hooghgheachten en goeden vruindt
Sr. B. L. Kooptman tot Amsterdam.

Mijn geliefde Vriend B. L. ghehoort hebben-
de / dat ghy boozt u selfs begonnen hebt te
handelen / en dat ghy soo grooten en ge-
wichtigen beroep aangenomen hebt / een Koopt-
man avonturier te wesen / heb ick my als ver-
bonden geacht / my als u. I. vrient uytgevende /
in uwen staat te verblijden / en u. I. de beste raat
te geven dat my mogelijk is / tot beter uytvoe-
ringhe van uwen handel. Raat my **B. L.**
dan in 't eerste raden / dat ghy u niet al te seer en
spoet om rijck te worden / want Salomon seght/
die sich haastet om rijck te worden, sal niet 'er
haakt tot armoede vervallen. Siet ten eersten
wel toe / dat ghy de vreesse Godts hebt / hem sou-
der op-houden dach en nacht dienende / en laet
poock

ceed aright without the Knowledge of *Alchimy* in
its mannuall Practise; therefore they first set their
hands to the Work, as *Paracelsus* himself did; and
afterward practiced Medicine to the glory of God,
and for the good of their needy Neighbour.

Verscheyde Brieven en andere saacken,
besonderlijck raackende 't stuck van
Kooptmanschap.

Een Vrient geeft den anderen raat, hoe hy in
sijnen handel die hy eerst begonnen heeft, wel
voort sal varen.

The superscription.

To my esteemed good Friend *Mr. B. L. Merchant
in Amsterdam.*

MY dear Friend *B. L.* having heard that you
have begun to trade for your self, and that
you have taken upon you so great and
weightie a calling as a merchant adventurer, I
have thought my self bound as a professed Friend
of yours, to congratulate you in your estate, and
to give you the best advise I can for your better
managing of your affairs. First therefore let me
advise you, not to bee too hastie to be rich, for
Solomon sayth, *he that hasteth to be rich shall sud-
dainly come to povertie.* Be sure, in the first place,
that you fear God, and serve him incessantly night

Y 6. and

and day, and let not your cares for this life hinder you of doing any part of your duty to God. Be not too greedy of falling into much businels: for great merchandize soon makes a man either rich or poor. Acquaint your self much with the uncertainty or fading condition of outward things, and be strong in faith and hope of eternall life: for Merchants run many hazards, fears, and adventures, and often undergo great losses; and if you have not a foundation laid up for the life to come, you may possibly meet sometimes with such changes here, as may make your heart to quake. Whatsoever you take in hand or do, be sure to deal justly with all men: for ill gotten goods seldom prosper long. Rob not the Prince of his customs: for many times a pound that way gotten costs ten. Trade not in deceitful, unmerchtable, and false wares. Keep just waight, equal ballances, and lawfull measures. Take good notice of all that you receive in, and pay out, in the way of your trade. Keep your books and accompts exact & in good order: for therein stands much the credit of a merchant. Be often perusing your books, acquaint your self well with your estate: for many through neglect of that have not onely been undone, but greatly disgraced. Adventure no more at any one time than what

if

oock de saggē van dit leven van geen gebeelte der plicht die ghy Godt schuldigh zijt / beletten. Weest niet al te gierigh om al te veel te doen te hebben: want grooten hoopshandel veroorzacht een mensche haast rijk of arm te worden. Van de onsekerheyt en vergankelijkheyt van aartsche dingen sult ghy u verseeckeren / en sterck in den geboote en hoope van het ewige leven weesen: want kooplieden loopen groote verseecken / vreesen / en avonturen / en moeten dichts wils groote verliesen dragen: en soo ghy dan geen fondament booz het toekomende leven geleydt hebt / waar 't mogelijk dat ghy hier al te mets sulcke veranderingen soude ontmoeten die u herte soude doen zibderen en lieven. Wat ghy by der hand neemt of doet / weest verseeckert dat ghy alle menschen recht doet: want het beurt selven dat goederen niet onrecht verkegen / langh boozhoedigh zijn. Ontroofst den Prince van sijn Tollen niet: want een pondt op die maniere gewonnen / kost dichts wils wel tien. Wandelt niet met bedrieghelijche / valsche / of dat geen koopmans waar en is. Hondt rechte gewichten / gelijche wagen / en wettige maten. Aemnt goede acht van al het gene ghy in utwen handel ontfanght en uyt-geeft. Hondt utwe boecken en reekeningen bequaam en in goede orde: want daar bestaat d'eere van een koopman grootelijcks in. Ober-siet utwe boecken dichts wils / maakt dat ghy utwen staar wel kent / want booz het verslym van dien / zijnder veele niet alleenlijck bedorven / maar in groote schande verballen. Waaght op eenen tijdt niet meet / dan soo ghy het quaamt te verliezen / ghy booz

V 7

Godes

Godes zegen soubt kommen dzagen. Maacht
 dat het gene ghy aboutnuert in veele gedeelten zy/
 op dat soo d'eene quam te verongelucken / het
 andere de schade mogelijk soude kunnen helpen
 dzagen. Diet toe met wien ghy handelt / en
 wien ghy vertrouwt. Vertrouwt niemant / of
 proeft hem eerst. En tracht oock niet sonder
 groot gebzeck van andere vertrouwt te worden:
 Want hoe vaster ghy in u eegen schoenen staat/
 hoe minder sozge / en hoe meerder eere sult ghy
 hebben. Weest vooz niemant lichtelijck bozge;
 want veele liden daar groote schade dooz: ver-
 soecht oock lichtelijck niemant bozge vooz u te
 blijven; want d'eene bzienschap epscht den an-
 dere. Weest sozghbuldigh na te komen dat ghy
 eens belooft hebt: want voofteden liden
 groote schade / dooz dien su haar woozt niet en
 houden. Daarom wanneer ghy eenige betalun-
 ge te doen hebt / versozght het in tijdt: de som-
 men en verbal-dagen alrijdt in u gedachten heb-
 bende. Verlaat u tot op het lest op niemant we-
 gens u betalunge: want daar dooz soubt ghy
 kunnen bedrogen worden / en u eegen geloof
 bzeken. Weest soo sozghbuldigh als 't mogelijk
 is / boven de streck van u vermogen niet te han-
 delen. Laat utwe dingen niet te veel op andere
 staan: maar hebt 'er selve een gestadige ooge op.
 Gaat in utwen dzacht / noch boven! utwen staat/
 noch al te veel onder utwen staat: maar houdt su
 in de middel-wegh: op dat utwe conscientie niet
 gequetst en woзде / indien ghy quaaamt te faille-
 ren. Hebt u eere lieber als rijkdom. Cracht
 niet vooz soo veel vertrouwt te worden als ghy
 hond. Als ghy winste gedaan hebt / looft Godt/
 en

if you lose you can by Gods blessing bear. Make
 your adventures in many parcels; that if one should
 fail the other perhaps may help the loss. Take heed
 with whom you trade, and whom you trust. Trust
 no man but try him first. And seek not without
 great necessity to be credited of others: for the
 more you stand on your own feet the less care and
 more honour you have. Be not lightly surety for
 any, for many thereby suffer great damage: nei-
 ther lightly desire any to be surety for you: for one
 good turn wil ask another. What you have once
 promised be careful to perform: for merchants
 suffer much by not keeping their word. When
 therefore you have payments to make, provide in
 time: have the soms and days in continuall re-
 membrance. Relie on no other man to the last for
 your own payments: for so you may be deceived
 and crack your own credit. Be as careful as may
 be not to trade above the compass of your stock.
 Leav not your business too much to others but have
 a continuall oversight of it your self. Live not in
 fashion either above your rank, or too much in-
 ferious to it: but keep in a middle way, so as your
 conscience may not be wounded if you should fail.
 Love more your honour than riches. Seek not to
 be credited for all that you can. When you have
 gained, praise God and remember the poor. Be

not

not prodigal, for that is wasting; nor yet nigardly, for that is base. Keep still a noble & generous mind guided by a good understanding. Shun by all means evill company, and among other things take heed of horses, wine, and women, which have been the overthrow of many young merchants. Have a certain time ordinarily of being at home, and miss no man if it be possible at time appointed. Frequent the Exchange and meeting places of merchants: for absence makes a man sometimes suspected. If you deal for others, do for them as for your self: you thereby gain friends and reputation. Be sure your advise be good, or have it altered, and when it is right follow it punctually. Reckon often with your Masters or Chapmen, for short reckoning makes long friends. There are many other things doubtless, which are needfull to be taken care of, which are not possible for me to think on: but time and experience will teach you them. And think it not strange if you learn something by shame and loss: for things so learned usually are best remembered. So hoping that mine advise to you herein shall not be altogether cast off, I leave you to God and rest,

Your faithfull Friend

D. C.

en gedenckt den armen. Weest niet overbadiogh; want dat is vertereende: noch te gierigh; want dat is verachtelijck. Houd altyt een edel en doozlichtigh gemoet / dooz een goet verstant gelept zijnde. Schuwt quaat geselschap dooz alle middelen / en onder andere dingen wacht u booz paarden / wijn / en houtwen; de welcke veele jonge kooplieden bedozven hebben. Stelt een seckeren tijdt om gemeenelijck t'huys te wesen / en soo 't moogelijck is / set niemant te leuw op gefette tijden. Verheert op de Beurse en andere plaatsen daar kooplieden by een komen: want af-wesen beroozsaacht somtijts dat een mensche in twijffel getrocken woedt. Doo ghy booz anderen handelt / doet booz haar als booz u selver: daar dooz verkrijght ghy vrienden en een godden naam. Weest verseckeret dat utwen advijs goet is / of datter verandert woede: en wannecr 't recht is / komt het sonder misseu na. Aeccheut beclijts met u Meesters of kooplieden: want hogre rekeningen beroozsaachen lange vrientschap. Daar zijn ongetwijfelt veele andere dingen die noodigh zijn waar genomen te woeden / die my onmogelijck zijn te bedencken: maar tijdt en erbarentheyt sullen u die wel leeren. En denckt het niet vzeemt te wesen / dat ghy iets booz schande en schade leert: want dingen op die wijse geleert / werden best onthouden. Dus hopende dat mijnen raat aan H. H. in desen / in 't geheel niet verwoyten sal woeden / beede ick H. H. den Heere / en blijbe

H. getrouwen Dient

D. C.

Mijn

M^{Yn} Heer,
 Ghy sult misschien vernoecht zijn van'te
 verstaan / dat zebert eenige dagen in dese Stadt
 verschejde Koopmanschappen gekomen zijn /
 die ghy ober eenigen tijd wenschte te hebben.
 Ghy weet sonder twijffel wat dat is. Schijft
 my van soo ghy daar toe genegen zijt / en ooch
 hoe veel; maar doet dat sonder wtsfel / om dat
 ich seer wel weet dat men alles beter hoop heb-
 ben sal in het begin / dan in 't vervolgh van 't
 berkooppen / dat men daar van sal doen. Wat
 belanght de Koopmanschap die ghy my laetst
 aanbodt / ich heb overleest dat ich dat in mijn
 reekeningh niet sal binden; maar ich wjse u.
 aan Mijn Heer N. die my betuyght heeft / dat hy
 deselve wenschte te hebben / ingeval ghy een ruys-
 lingh met hem wilt doen voor andere saacken die
 hy heeft / die seer wel verkocht worden. Hier
 hier alles wat ich u tegenwoordigh te seggen
 heb. Ich bid u met den eersten te antwoorzen/
 en altijt van mijne Wzienteschap verseekert te
 zijn. Ich ben

Mijn Heer,

Uwen ootmoedigen en On-
derdanigen Dienaar.

Aan Sr. J. F. in Genoua.

M^{Yn} Heer,
 In antwoort van H. C. aan gename van
 den 21. passato dient desen / dat het hasje met
 20 Ps. Armozijne / ghenommert en ghenemcht
 S. S. No. 5. wel hebbe ontfangen; soo dza de
 selve

S^{Ir},
 It may perhaps yield you content to under-
 stand, that within a few days several Merchandizes
 are come into this Cite, which a while since you
 desired to have. You do undoubtedly wel know
 what they be. Write me then if you have inclina-
 tion thereto: and also how much: but do it with-
 out delay, because I do very well know, that
 men shall have all things cheaper in the beginning
 then in the sequel (or following part) of the sale,
 which men shall make thereof. As to the Mer-
 chandize which you last offerd me, I have (con-
 sulted) laid it over, that I shall not, find my Ac-
 count (or get what I aimed at) therein: but I
 inform you of Mr. N. who hath confessed to me,
 that he wished to have the same, in case you will
 exchange with him for other goods which he hath,
 which do vend very wel. Here you see all that at
 present I have to say; I beseech you to answer with
 the first, and always to be assur'd of my Friend-
 ship.

Sir,

Your most humble and most
obedient Servant.

For Mr. J. F. in Genoua.

S^{Ir},
 These serve for answer of your acceptable (let-
 ter) of the 21. past; that I have wel received the
 small chest with 20 Pieces of silk Taffety number'd
 and mark'd S. S. No. 5. as soon as shall have open-
 ed

126 d'Engelsche en Nederduytsche

ed the same, the vertue and quality thereof shal be advysed you: shall omit no buyers; yet being the present heavy warr makes great Scarcity of money, I beleevé shall be fore'd to stay a longer time ere shall be able to do any good with the same; but you shall be advis'd of the success.

The two Bills of exchange charged upon Mr. B. L. of 500. dald. of which you have communicated the Acceptance, are written off to me in bank in due time: for which I have credited you in your Reckoning courant for gilders 1301:4:8. with the agio of Bank-money at 48. percent: wherefore please to make me debtor, that we may agree in one. Further, in trading is there no alteration; refer to the enclosed Price Courant; if you see any profit therein, I am ready to concur with you; where-with, after cordial salutations, recommend you to God in mercy.

Amsterdam March the 15. 1676.

To Mr. P. C. in Milain.

S^r,

The above is copy of my last; since which have been without any of your acceptable Letters; wherefore they will come the sooner: I will not doubt but you shall have had effected the orders for the buying in of the cheft of gold-thread, which being don, please not to fail to send it me
over

selve sal geopent hebben / werdt H. E. de deught en qualiteyt geadviseert / en sal geen koopers versien. Doch alsoo den tegenwoozigen zwaren Doozlogh groote schaarsheyt van gelt maackit / soo vertrouwt noch al lange tijt sal moeten wachten eer de selve sal konnen beneficeeren; 't success werdt H. E. geadviseert.

De twee Wissel-brieven ten laste van Monf. B. I. van 500. Daald. waar van H. E. de acceptatie hebbe gecommuniceert / zijn mij ter behoorzijlike tijt in Banco afgeschreven / waar van H. E. op sijn rekening courant hebbe gecrediteert vooz guldens 1301:4:8. met de agio van Bancagelt a 48. per cento / waar vooz mijn gelieft te debiteeren om d'accoozt te konnen zijn. Doozbers in Negotie geen beranderingh / mijn refererende aan d'ingesloote Prijs Courant / H. E. cenigh profijt daar in siende / ben bereydt met H. E. aan te gaan / waar mede na cordiale groetenis Godt in genade bevolen.

T. P.

In Amsterdam, den 15.
Februarij.

Aan Sr. P. C. in Milaan.

M^{Yn} Heer,

't Bobenstaande is Copia van mijn laatste / sedert bevinde mij sonder H. E. aangename Brieven dat dies te hoort sal zijn: ick wil niet twijfelen of H. E. sal de ordres tot den Inkoop van het kasje Gout-dyaat geffectueert hebben / 't welck geschiet zijnde / gelieft niet te manquee ren om mij op het alder-spoedigste over te sen den

over with the very first ; being there is a great longing for it , and the sum thereof you may please to draw over Lyons with order on Paris upon Mr. N. N. where I have given the requisite orders for the honouring of your bills.

The Product of my cloth which is sold, that will now in a short time be due, please to bestow in a Bale of silk, 1 Tram and half organfin, at the price you last advised.

I will hope that you shall have sold the Russia Lether; if not, I desire you let no occasion, be neglected.

Your orders concerning the buying in of 10 Bales of Pepper, have not yet been able to effect; sith the same, contrary to all mens opinions, went higher in the Companys sale in the Respective Chambers of these Lands, than men had thought: but I beleve that in 3 or 4 weeks the same shall be to be had at the limited price; wherein I shall let no opportunity slip.

The Convoy to Cadix, Lighorn and Smirna is granted against ultimo Juny: if you have any thing to command I shall observe the same most diligently, Further it is in trading as you may see by the enclosed Price-courant; to which refer my self; wherewith &c.

G. S.

Amsterdam March the 12. 1676.

Lon-

den / alsof daar groot verlangen na is / en 't beloop daar van kan H. E. sich pzevaleeren te trecken over Lions , met oydze op Parijs in Sr. N. N. alwaar de noodige oydzes gegeven hebbe om H. E. Dzien te honoreeren.

't Prohem van mijn verkofte Takens / dat nu met den eersten staat te verballen / gelieft te besteden in een Saaltje Zijde : Tram / en half Organfin / ten prijse als H. E. laast hebbe geadviseert.

De Zuchten wil vertrouwen dat H. E. sal verkof hebben / soo niet / versoekte geen occasie boozhy te laten gaan.

De oydzes nopende den Ankoop van 10, Saalen Peper hebbe booz als noch niet kommen effectueeren / alsof (tegen alle opinie) de selve by de Compagnie in de respective Kameren van dese Landen hooger zijn geloopen als men gegift hadde; maar vertrouwte naar verloop van 3 a 4 weecken noch tot de gelimiteerde prijs sal komen geraachen / daar in geen gelegenheyt sal laten booz by gaan.

't Contoy op Cadix, Livorno en Smirna is toegestaan tegens ultimo Juny, soo H. E. pets heeft te commandeeren / sal deselve op het alder naarfichtigste observeeren. Woeder in Negotie als by de ingesloote Prijs-Courant sal konnen sien / waar aan my referere: waar mede &c.

G. S.

In Amsterdam, den
12. Maart, 1676.

Mijn

London, Octob. 17. 1676.

S^R, Having finished my seven years Apprentiship, am now entering into the world for employment for my self; and knowing my Trade depends upon acquaintance, make bold to renew former friendship with you; hoping, if it lies in your power, to do me any kindnels therein, you will (for the love you bear to me) do your utmost to help me, and what you shall do therein shall be acceptable to

Your Servant to command

A. Q.

Leghorn 18. April, 1676.

To Mr. H. G. at Amsterdam.

S^R, This serves for answer of your acceptable (letter) of the 20. March, that I would gladly impart to you all the writings, and calculations of several commodities together with an account of the Coyns, Measures, and weights of several places, which all would yet be too heavy for to send with the post; I desire therefore that you would please to content yourself with this following.

150. pounds

London, ady den 17. Octob. 1676.

M^{Yn} Heer,
 Mijn seven-jarigen dienst voleyndicht hebbeude / ben nu begimende in de Werelt. Begotie te doen booz mijn selfen; en wetende dat mijn Aeeringe deel op kennisse steunt / soo neme de stoutgheyt mijn boorige vziendtschap met **H. G.** te vernieuwen; berhoopende / indien het in **H. G.** macht is / my eenige vziendtschap daar in te bewijzen / dat **H. G.** uw wyterste doen sult / (om de liefde die **H. G.** my toe dyaaght) om my te helpen / en het gene **H. G.** daar in doen sult / sal aangenaam zijn aan

H. G. dienstwillige Dienaar

A. Q.

Aan d'Heer *H. G.* tot Amsterdam,

Liyorno 18. April, 1676.

M^{Yn} Heer,
 In antwoort van **H. G.** aangename van den 20. Maart, dient / dat ich gaarne **H. G.** soude mede deelen alle de Geschiften en Calculgient op keelderley Waeren / beneffens een notitie van Maante / Maaten / en Gewicht op keelderley Plaatsen / dat al te zwaar sou zijn om met de Post te senden / verfoecke derhalven dat **H. G.** sich gelieft te vernoegen met dit navolgende:

X

150. Pont

150. pont van Roma is 108. pont Genouees.
104. Genouees is 100. pont Milanees.
t Gewicht daar in Final is 2. per cento minder
als t Genouees.

1. Cantar tot Roma is 107. pont Amsterdams.

1 Carica of Last in Valenza is 10. Arubbia/
en een Arubbia is 36. pont.

100. pont in Bassano is tot Genova	107 $\frac{1}{2}$	en
tot Venetien	113 $\frac{1}{2}$	
tot London	76 $\frac{1}{2}$	
tot Vincenza	100	
tot Antwerpen	71	
Bologna	95 $\frac{1}{2}$	

100. ponden kleyn Gewicht van Genova zijn
tot Palermo en Messina kleyn gewicht 100

100. ponden kleyn Gewicht van Genova zijn
87 pont in Bologna.

134. pont van Livorno is tot Amsterdam 100
pont.

100. pont van Napels doen 107. pont in Ve-
netie.

100. pont Hamborghs is 130. pont Livor-
nees.

108. pont van Santen is 100. pont Amster-
dams.

100. pont Amsterdams is 108. pont van Ge-
nova.

100. pont Antwerps is 130. pont Bolonois.

1. pont Bolonois is 12. oncen / en 15 $\frac{1}{2}$
once is een pont Brabants.

100. pont van Ferraro is 73 $\frac{1}{2}$ pont Brabants.

126. pont Mariliaans is 100. pont Ham-
burghs.

100. pont

150. pounds at Rome is 108. pounds at Genoa.
104. pounds of Genoa is 100. pounds Milans.
The weight in Final is 2. per cent less than the
Genoa's.

1. Cantar at Rome is 107. pounds Amsterdam's.

1 Carica or Last in Valenza is 10. Arubbia; and
one Arubbia is 36. pounds.

100. pounds at Bassano is at Genoa	107 $\frac{1}{2}$	and
at Venice	113 $\frac{1}{2}$	
at London	76 $\frac{1}{2}$	
at Vincenza	100.	
at Antwerp	71.	
at Bolloign	95 $\frac{1}{2}$	

100. pounds small weight of Genoa is at Paler-
mo and Messina 100 $\frac{1}{2}$ pounds small weight.

100. pounds small weight of Genoa is 87. pounds
in Bologna.

134. pound Leghorns is at Amsterdam 100.
pounds.

100. pound at Napels is 107. pounds in Venice.

100. pound Hamburg's is 130. pounds Le-
gorn's.

108. pound of Zante is 100. pounds Amster-
dam's.

100. pound Amsterdams is 108. pounds of
Genoa.

100. pound Antwerps is 130. pound Bolloigns,
1. pound Bolloigns is 12. ounces: and 15 $\frac{1}{2}$ ounces
is one pound Brabants.

100. pound of Ferraro is 73 $\frac{1}{2}$ pounds Brabants.

126. pounds of Marcellis is 100. pounds Ham-
burghs.

X 2 100. pounds

134 d'Engelsche en Nederduytsche

100. pound Lubeks is 97. pounds Amsterdams.
100. pound of Seville is 93. pounds at Amsterdams.

And at Bilbao the weight is as in Holland, and is weighed by the quintal of 155. pounds.

- 8. pound Amsterdams is 9. pound Dantzicks.
- 1. Roitel of Aleppo is 720. drams, and is 4. pounds 6. ounces Hollands.
- 1. ounce Amsterdams is 10. drams of Aleppo.
- 1. Cantar of Smirna is 7. Pataman.
- 1. Pataman is scarce 2½ pounds Hollands.
- 96. Pikes in Smirna are 100. ells in Holland.
- 25. Ells of Linnen in Lyons make in Genoa 10.

Canes.

100. Palms of Genoa make in Cagliary in Sardinia 96. palms; and 1. Cane of Cagliary is there 12. palms.

29. Palms of Genoa are 10. ells Amsterdams.
1. Centner of 111. pounds in London is 108. pounds Brabants.

1. Fodder of Lead in London is 19½ Centner or 1950. pounds.

103. pounds Amsterdams is 112. pounds at Dublin.

- 100. Ells Antwerps is in London 60. ells.
- 100. Ells English is 166; ells Antwerps.
- 146. Ells Brabants is a 100. yards.
- 118. Gallons make 1. pipe of Oil in London.
- 1. Catty in Banda is 5½ pounds in Holland.
- 1. Baar of Pepper is 360. pounds.
- 1. Pickol is 120. pounds.
- 100. Catty is 1. Pikol.
- 1. Catty is 1. pounds.

In

ACADEMY, 135

100. pont Lubeks is 97. pont Amsterdams.
100. pont van Sibilia is 93. pont Amsterdams.

En tot Bilbao is 't Gewicht als in Holland/ en wordt by 't quintaal gewogen van 155. pont.
8. pont Amsterdams is 9. pont Dantzicks.

- 1. Hottel van Aleppo is 720. draghmen / en is 4. pont 6. oncen Hollands.
- 1. ons Amsterdams is 10. draghmen van Aleppo.

- 1. Cantar van Smirna is 7½ Pataman.
- 1. Pataman is 2½ pont Hollands schaaers.
- 96. Piecke in Smirna is 100. ellen Hollants.
- 25. Ellen van Lion in Lpwaat doen in Genoua 10. Cane.

100. Palmen van Genoua doen tot Cagliary in Sardaigne 96. palmen; en 1. Cane van Cagliary doet 'er 12. palmen.

29. Palmen van Genoua zijn 10. el Amsterd.
1. Centner van 111. pont in London is 108. pont Brabants.

1. Woeder Koot in London is 19½ Centner/ of 1950. pont.

103. pont Amsterdams is 112. pont tot Dublin.

- 100. Ellen Antwerps is in London 60. ellen.
- 100. Ellen Engels is in Antwerpen 166; el.
- 146. Ellen Brabants is 100. gaarden.
- 118. Gallons doet 1. pijp Oly in London.
- 1. Catty in Banda is 5½ pont Hollants.
- 1. Baar Peper is 360. pont.
- 1. Pickol is 120. pont t.
- 100. Catty is 1. Pickol.
- 1. Catty is 1; pont.

X 3

In

IN BENGALÉN.

1. Man is 40. Cheer.
 1. Cheer is 1 $\frac{1}{2}$ pint Amsterdams.
 8. Maas is een Eijl.
 100. Kottels van Messina is 184. kleyn Engels Gewicht.
 1 Kottel van Napels is 33. once Engels.
 100. Brazz Zijde maat in Florence is 48. Ellen of 60. gaerden tot London.
 1. Canna is 2. Engels.
 100. Brazz in Wol is 104. in Zijde.
 110. pont / of een Quintaal is 114. a 115. Engels.
 100. pont Liboonez is 77. pont Engels.
 1. Doeder Loot is 19. Centener tot London / en is 2872. pont Liboonez.

Dit is / Mijn Heer, hoor soo veel de tijdt toe laat / en goet gebonden hebbe om H. E. te communiceren / ich hebbe anders noch stof genoeg om een heel boeck daar van te fogneeren. Doder petz van H. E. dien st wetende / gelieft maar te commandeeren / in haast.

S. M.

Aan den Heer H. G. in Amsterdam.

Mijn Heer,
 In antwoort van H. E. aangename van den 10. dito / dient desen / dat het my lief is H. E. soo wel heeft weten te oordeelen van de calculatie en het varieren van de Maten en Gewichten: De oorsaak waarom verscheyde Luyden / die haer hebben gemoept van Maten en

Maten

IN BENGAL.

1. Man is 40. cheer.
 1. Cheer is 1 $\frac{1}{2}$ pounds Amsterdams.
 100. Kottels of Messina are 184. pounds small weight English.
 1. Kottel of Naples is 33. ounces English.
 100. Brazz silk measure in Florence is 48. ell or 60. yards at London.
 1. Canna is 2. English.
 100. Brazz in Woll is 104. in Silk.
 150. pound or a Quintal is 114 or 115. English.
 100. pounds Leghorn's is 77. pounds English.
 1. Fodder of Lead is 19. Cent. at London; and is 2872. pounds Leghorn's.

This is, Sir, as much as the Time permits, and I found good to communicate to you, otherwise I have yet stuff enough to frame a whole Book thereof: If you know any thing further for your service, please but to command, In hast,

S. M.

To Mr. H. G. in Amsterdam.

SR,
 These serve for answer to your acceptable (Letter) of the 10. dito, that I am glad that you could know so well how to judge of the calculation and the differencing of measures and weights: The reason why several people, which have troubled

X 4

bled

bled themſelves about deſcribing coyns and meaſures and to judge thereof, have not attain'd to their end, is, becauſe they made no over-caſting or calculation of what you have written, nor of the large weighing of the Weigher: but made their calculation for the moſt part of the bare weighing of iron againſt iron, as if it was weigh'd in a weigh-ſcale one againſt the other, without conſidering that in the one Land are uſed Stilliaſen or Unſters (*that is*, instruments of weighing,) which do always vary from others: beſides that yet one ſort of commodities will always render leſs or more; becauſe they dry more or ſhrink more in; ſome commodities which are ſold by the meaſure are firſt ſoundly ſtretcht, and, coming to the deſigned Place, are put in water, and again made to ſhrink in; which then may differ 2. or 3. per cent; and if one be not better inſtructed beforehand through ones own experience, men may always judge amiſs of the reduction: and this is yet without conſideration of the ſeaſon of the year, which in the Winter is always moyſter, and by conſequence doth always make the commodities heavier, whereof the Whale-bones (or Whales beards) do give us a lively example; and that the Climate of the Land, as *Italy*, where it is always dryer and warmer then in *Holland*, may make the goods weigh leſs, ſo that men ought always to take heed thereto. So that I would ſay this, that though this might come to differ from other Tables made of coyns, meaſures and weights, yet this ſame muſt be prefer'd, as being an experience

which

Maaten te beſchrijven / en daar van te oorzaken / haar ooghwit niet hebben bereycht / is / dooz dien ſij geen overſlagh ofte calculatie hebben gemaacht op het geite *H. G.* geſcheyben hebt / noch op het liberaal wegen van den Weger / maar haar reductie is meest gemaacht naar het bloote Gewicht van Iſer tegen Iſer / als of het in een ballans tegens elkaander ghetwogen was / ſouder haar gedachten te laten gaan / dat in 't eene Landt Stilliaſen ofte Unſters ghetruyct worden / die altydt van anderen verſchillen; behalven dat noch d'eene ſoortte van Waeren altydt of minder of meerder ſal redden / om datſe meer verzooght of wel meer inkrimpt. Sommige Waeren die by de Maaten verhoft werden / werden eerst luſtig gerecht / en ter beſteuerde plaats komende / in 't water gedaan / en weer laten inkrimpen / dat daar 2 a 3 per cento kan ſcheelen: en als men alrevoorens niet dooz een eygen onderbindingh beter onderricht is / oorzeeft men altydt abuſſelijck van de reductie; en dit is noch buyten conſideratie van 't ſapſoen van 't jaar / 't welck in de Winter altydt bochtiger is / en by gevolg de Waeren altydt doet bezwaren / daar ons de Walvis-haarden een levendige exempel van geben; en dat 't Climate van 't Landt / gelijck als *Italië*, daar 't altydt drooger en warmer is als in *Hollandt*, de Goederen minder doet wegen / ſoo dat men daar altydt op dient te letten. Zoo dat ſek dit wil ſeggen / dat ſchoon dit soude mogen komen te differeren met andere Tafelen op Winten / Maaten en Gewichten ghemaacht / deſelbe ghenwel geprefereert moet worden / als

X 5

379d

zijnde een experientie / die in verscheide woortbal-
len waarlijk onderbonden is / gelijk als uit
de volgende calculatie ghesien konnen worden/
welcke H. C. tot een proef toegesonden werdt/
met meeninge om soo dese H. C. behaaght / noch
s a 600. andere te doen hebben. Eindigende
blijve

U. E. dienstwillige Dienaar.
S. M.

Calculatie over 4. Stucken *Bolloise Taffen* in
Amsterdam ingekoft, en per *London* gefon-
den, en daar verkoft.

4. *P's* houdende *Brazz 413.* af
hoor de *Reductie* doen in *Am-*
sterdam 367. el a 35. stuivers
de el. guld. ft. p.

643: 2: 8

Wf hoor 12. per cento *Kabat*
hoor 18. maanden.

77: 16: 0.

Wf 1. per cento hoor *prompte*
betalinge.

565: 6: 8.

5: 13: 8.

559: 13: 0.

Hoer alle onkosten in *Amster-*
dam tot aan hoor toe

10: 12: 0.

570: 5: 0.

Volgt

which in several occasions is found to be true; as
may be seen out of these following calculations,
which are sent you for a proof, with intention, if
this please you, to let you have 5 or 600. more.
Concluding remain.

Your Servant ready to serve you.

S. M.

Calculation of 4. Pieces *Bolloigns Taffety* bought
in *Amsterdam*, sent to *London*, and sold
there.

4. Pieces containing *Brazz 413.*
taken off 11. per cent for *Re-*
duction, make in *Amsterdam*

gild. ft. p.

367. ells at 35. ft. the ell.

643: 2: 8.

Taken off 12. per cent rebate for
18. months,

77: 16: 0.

Taken off 1. per cent for ready
payment.

565: 6: 8.

5: 13: 8.

For all charges in *Amsterdam* till
on board.

559: 13: 0.

10: 12: 0.

570: 5: 0.

X 6

Follopeth

142 d' Engelse en Nederduytsche

Followeth (here) the Sail at London.

4. Ps. Brazz 413. at 53; per cent	£	5	8
221; cils at 55; the cll.	58:	1:	6.
For freight	2:	10:	0.
For Brokeridge	0:	5:	8.
Provision.	1:	3:	4. 3: 19: 0.

54: 2: 6.

a 38. 5 per £ Sterl.	614:	0:	0
Taken off for the buying in	570:	0:	0

comes at 7; per cent gain to 44: 0: 0
en 3. per cent foragio of Bank money.

Calculation made of a party Currans ordered to be bought at London to be sold again in Amsterdam.

20. Centener in London ought to weigh here at 112. per centener	gil.	ft.	p.
2240 lb a 25. gild. per cent.	560:	0:	0:
for freight from London			
hither.	5:	0:	0
for convoy and direction.	20:	7:	0.
for unloading.	1:	0:	0
bringing in the Packhouse, and other small things	2:	0:	0
bringing to the weigh-house	1:	0:	0
for brokeridge.	1:	0:	0
for Provision I set	10:	13:	0

519: 0: 0

advance of Bankmoney 3 per cent

15: 10: 0

503: 10: 0

Which

ACADEMY.

143

Volgt den Verkoop in London.

4. Ps. Brazz 413. a 53; per cento	£	5	8
221; el a 55; d'el.	58:	1:	6.
hoor 2zacht	2:	10:	00/
Cozragie.	0:	5:	8
Provisie.	1:	3:	4. 3: 19: 0

54: 2: 6

a 38. 5 per £ Sterl.	614:	0:	0.
af hoor den Inkoop.	570:	0:	0

komt a 7; per cento winst. 44: 0: 0
en 3. per cento hoor Agio van Banckgelt.

Calculatie gemaackt over een party Corenten, tot London te laten inkoop, om tot Amsterdam weder te verkoopen.

20. Centener in London dienen hier te wegen a 112. per centener	2240 lb a 25. gild. 't hond.	gil.	ft.	p.
hoor 2zacht van London herwaarts	560:	0:	0:	0
hoor Conbop en Directie	20:	7:	0	0
hoor lossen	1:	0:	0	0
in 't Packhuys bzingen/ en ander kleinegheden.	2:	0:	0	0
na de Waagh bzingen.	1:	0:	0	0
hoor Makelaardy	1:	0:	0	0
hoor provisie stelle.	10:	13:	0	0

519: 0: 0

opgelt van Banckgelt 3. per cent.

15: 10: 0

503: 10: 0

X Z

Welcke

144 d'Engelsche en Nederduytsche
 Welke gereduceert a $\text{fl } 35$; Ster: $\text{fl } 8$
 lings doen in London $46: 14: 3$
 Soo dat den Inkoop in Lon-
 don byz aan hoogt te leveren
 kost a $\text{fl } 40$ 't Centener is $40: 0: 0$
 soo blijft 't minst $6: 14: 3$
 't welck 16; per cento is.

London primo January, 177^s.

Van Mijn Heer Joan Brames te Hamburg.

MYn Heer,
 Doozieden weecke hebbe **H. C.** gesonden/
 volgens uwe laatste sub dato den 4. pallato, een
 party Stoffen / de beste en bequaamste die ick
 heb komen krijgen / te gelijk met een party
 Specery / waar van de Reechening ingeslooten
 is: daar voor hebbe **H. C.** $\text{fl } 1451: 10: 0$ ge-
 debiteert / en versoek **H. C.** by de eerste occasie
 my ontrent 4 a 500 fl Sterlinghs te renitteer-
 en op hozte sight / en ghy sult verobligeeren

H. C. toegenegene Dient
 Peter Sack.

Mon

Which being reduced at $\text{fl } 35$; Sterl. $\text{fl } 8$
 make in London $46: 14: 3$
 So if the buying in London and
 delivering free on ship-board
 which cost $\text{fl } 40$ per Centner, be $40: 0: 0$
 then the gain remaineth $6: 14: 3$
 which is 16; per cent.

London January the first 167^s.

To Mr. Jobn Brames in Hamburg.

Sir,
 The last week I sent you according to your
 last dated the 4th. past a parcel of Stuffs the best
 and fittest that I could get, together with a parcel
 of Spices, whereof the account is inclosed: I have
 set you *debet* for them $\text{fl } 1451: 10: 0$ and de-
 sire you by the first occasion to remit me about
 4 or 500. fl Sterling at short sight, and you will
 oblige

Your affectionate Friend
 Peter Sack.

Mr. Jobn

Mr. *John Brames* debet for Goods following,
shipt the 22. December, 1676.

	s	d	l.	s.	d.
459 ells of Green Bays,	at	2:	5	the ell	05: 09: 03
987 ells of Dyed Canvas,	at	1:	5	the ell	069: 18: 03
876 ells of Holland Cloth,	at	4:	6	the ell	197: 02: 00
500 ps of fine Lawns,	at	11:	6	the ps	287: 10: 00
519 ells of Linnen Cloth,	at	2:	8	the ell	078: 10: 08
589 ps of Dyed Fustians,	at	19:	0	the end	559: 11: 00
189 ps of white Dito,	at	17:	6	the end	165: 07: 06
259 ells of narrow Cloth	at	1:	2	the ell	015: 02: 02

Somma \mathcal{L} 1428: 10: 10

Mr. *John Brames* debet for the following Spices,
shipt by order the 22. December, 1676.

	l.	s.	d.
One small box of Cinamon.	8:	8:	- 8
One barrel of New Raisins.	3:	3:	3
Two small parcels of Pepper.	2:	5:	7
Two Rolls of Virginia Tobacco.	1:	8:	6
Five Frails of Mallago Raisins	3:	3:	2
A box of Sugar-Candy weight 98 l.	4:	10:	0

Total Sum l , 22: 19: 2

Moff

Monsieur *Joan Brames* debet voor de volgende
Goedcren, gefcheept den 22. Decem-
ber, 1676.

	fl	g	o	fl	g
459 el Groene Wapen	a	2:	5	d'el	055: 09: 03
987 el geberfde Canefas	a	1:	5	d'el	069: 18: 03
876 el Holl. Lywaat.	a	4:	6	d'el	197: 02: 00
500 ps fijne Cannerd.	a	11:	6	per ps	287: 10: 00
519 el Lywaat	a	2:	8	d'el	078: 10: 08
589 ps geberf. Wamb.	a	19:	0	p. eind	559: 11: 00
189 ps witte dito	a	17:	6	p. eind	165: 07: 06
259 el naauwe Lywaat	a	1:	2	d'el	015: 02: 02

Somma \mathcal{L} 1428: 10: 10

Monsieur *Joan Brames* voor de volgende Spe-
ceryen door fijn order gefcheept den
22. December, 1676.

En kleyn Doosje Caneel	8:	8:	8
En Saantjen Nieuwe Rozijnen.	3:	3:	3
Twee kleyne partjen Peper.	2:	5:	7
Twee Rollen Virginia Taback.	1:	8:	6
Dijf Rozven Mallago Rozijnen.	3:	3:	2
En doos Suycber-candy / weeght 98: lb	4:	10:	0

Summa tota \mathcal{L} 22: 19: 2

H

Ex

Extract uyt het Register van de Willekeuren der
Stadt Amstelredamme, Gepubliceert den
31. Julij, 1660.

Alsoo mijne Heeren van den Gerechte in
varinge komen dat de Willekeure van den
31. January 1656. rakende het protesteeren van
de Wissel-brieven / hier ter Wozse gesooten / ten
regarde van de verscheydenheyt van 't gebruik
ende obserbantie van andere plaatsen / niet ge-
boeghlijck ende sonder inconuenienten onder-
houden / achtervolght ende nagekomen kan wer-
den; Dat oock verscheydene misverstaenden van
tijdt tot tijdt ontstaan / uyt dien dat de Ac-
ceptatien doozgaans gheschieden met simpele
ontertieningh van Geaccepteert, of dierge-
lijcke / sonder byvoeginge van tijdt / of onder-
teyninge van naam of toenaam: SOO IST,
dat Welgeminde mijne Heeren van den Gerechte
/ genegen zijnde daar inne soo veel als moge-
lijck is te boozsien / op nieuws geordonneert ende
gewillekeur hebben het gene volght.

I.
Dat van nu voortaan alle Wissel-brieven /
hier ter Wozse gesooten / by faute van betalinge
geprotesteert sullen moeten werden na de Reche-
ten / obserbantiën ende costumen van de plaat-
se / daar de betalinge is gedestineert: deroge-
rende ende te niet doende ten dien sine het eerste
Articul van de Willekeuren hier boven gemen-
tioneert.

II.
Dat boozts alle Wissel-brieven / van buyten
komende / omme binnen dese Stadt betaalt te
woz.

*An Extract out of the Register of the Arbitrary
Laws of the City of Amstelredam, pub-
lished the 31. of July, 1660.*

WHereas the Lords of the Government find by
experience that the By-law of the 31 of Ja-
nuary 1656. concerning the protesting of Bills of
Exchange concluded here on the Exchange, in re-
gard of the diversity of uses and observances of
other places, can not be duly and without incon-
ueniences preserved, prosecuted and observed:
that also several misunderstandings have arisen
from time to time from hence, that the Acceptan-
ces commonly are but don onely by underwriting
Accepted or such like; without the adding of time
or subscribing of name or surname: T H E R E-
F O R E, the foresaid Lords of the Government,
having a desire, as much as is possible, to take
care therein, have a new ordained and of their
own will statuted the following:

I.
That henceforward all Bills of Exchange, con-
cluded on here on the Exchange, by defect of pay-
ment must be protested according to the Rights,
observations and customs of the place where the
payment is appointed: derogating and annihilat-
ing, to that end, the first Article of the By-Law
above mentioned.

II.
That henceforward the Bills of Exchange, com-
ing from abroad, to be paid in this City, upon
the

the non-performance must be protested at the longest within six days after the day they are due, Sundays and Holydays therein comprehended; and the day after the day of their falling due to be accounted the first: except it were that, because of the Exchange-Bank being shut, no payment could be made; In which case they must be protested within the second or at furthest the third day after the opening thereof, saving that, in all cases the sixth day after the day of falling due shall first be past.

III.

And lastly, that for the future all Acceptances shall be made by the subscribing of the names and surnames of the Acceptants or their Authorizeds, with the expressions of their quality, and the addition of time; upon the pœnalty, that if otherwise, and by defect thereof, they shall be liable to be protested, on the behalf of the Holders of the Bills of Exchange for non-acceptance, in like manner as if the Acceptance was denied.

Thus ordered the 30. of July, 1660.

An Extract out of the Register of the Arbitrary Laws of the City of Amstelredam, published the 6. of February, 1663.

THe Honble the Lords of the Government, for the clearing of their Arbitrary-Law concerning the case of the Exchange given forth the 31. of July 1660, have further declared the following Articles.

First,

wozden / by non volboeninge ge-zotesteert sullen moeten wozden uytterlijck binnen den seften dagh na de verhal-dagh / de Sondagh of Hepligen dagen daar in begrepen / ende den dagh na de verhal-dagh vooz d'eerste dagh gerekent: 't En ware dat / ter oofsake van het sluyten van de Wissel-banck / geene betalinghe gedaen konde werden; In hoedanighe geballe geppotesteert sal moeten wozden binnen den tweeden of uytterlijck den derden dagh naar het openen van dien / behoudelijck dat in allen geballe den seften dagh na de verhal-dagh verstreken sal wesen.

III.

Ende dat eyndelijck in toekomende alle Acceptatien sullen moeten gheschieden met onder-teykeninge van de namen ende toenamen van den Acceptanten / of der selver Gemachtigdens / met expresse van haar-huyder qualiteyt ende byvoeginge van tijdt / op peene van anders / ende by gebreke van dien / van wegen de Houderz van de Wissel-brieven geppotesteert sal mogen werden van non acceptatie / in gelijckier voegen als of de acceptatie was geweygert.

Alsdus gearresteert den 30. Julii 1660.

Extract nyt het Register van de Willekeuren der Stadt Amstelredam, gepubl.
ceert den 6. Februarii, 1663.

MHe C. E. Heeren van den Gerechte hebben tot elucidatie van hare Willekeur op het sutch van Wissel / geemaniceert den 31. Julij / 1660. nader gedeclareert de volgende Articulen:

Gerz

I.

Verstelijk / dat in gelegentheit van Wissel houdende te betalen eenige dagen sicht / of naar sicht / ofte eenige dagen dato of naar dato / den tijdt van soodanigh een Wissel-brief begint te loopen van den volgenden dagh / als by exempel / als soodanige Wissel-brief getoont of gedaect is den eersten Maas / te betalen drie dagen sicht ofte naar sicht / drie dagen dato ofte naar dato / in soodanigen cas den vierden dagh vooz den verbaal-dagh van deselve Wissel-brief sal gehouden worden / en by gevolge den tijdt om te protesteeren sal beginnen te loopen op den vijftenden dito / en epndigen den tienden dito.

II.

Ten anderen / dat de tijdt om te protesteeren naar het openen van de Banck / sal beginnen den volgenden dagh naar deselve openingh / sonder onderscheit wat dagh het als van soude mogen sijn / als by exempel / als de Banck open gaat op een Saturndagh / dat als van de drie dagen sullen beginnen te loopen des Sondaghs daar aan volgende / inboegen dat het protest verlijck des Dinghsdaghs ghedaan sal moeten worden.

III.

Ten verden / dat de Vonders der Wissel-brieven verballende vooz het slupren van de Banck / (de ses dagen van te moeten protesteeren noch niet in 't geheel verstreken zijnde) sullen vermogen met protesteeren te wachten / tot twee a drie dagen na het opgaan van de Banck / volgens de heure.

Actum den 5. February, - 1663.

Ex:

I.

First, that in case of a Bill of tenure to be paid at some days sight, or after sight, or some days date, or after date, the time of such a Bill of Exchange begins to run on the following day; as for example, if such a Bill be shown or dated the first of May, to pay three days sight or after sight, three days date, or after date, in such case, the fourth day shall be held for the day of it's being due, and by consequence, the time to protest shall begin to run on upon the fifth dito, and end the tenth dito.

II.

Secondly, that the time to protest, after the opening of the Bank, shall begin the next day after the opening thereof without differencing what day it then might be on; as for example, when the Bank opens on a Saturnday, that then the three days shall begin to run on from Sunday following; in so much as the Protest must at the furthest be made on Tuesday.

III.

Thirdly, that the Holders of the Bills of Exchange being due before the shutting of the Bank, (the six days wherein the Protest should be made not being wholly expired) may stay with the protest two or three days after the opening of the Bank, according to the Law.

Actum the 5. of February, 1663.

Ex:

Extract out of the Register of the Arbitrary Laws of
the City of Amsterdam.

NOTIFICATION.

Published the 2. December; 1664.

THe Hon^{de} the Lords of the Government have understood and ordained, that in case the Acceptants of the Bills of Exchange should chance to Refuse the paying of them when they are due, the aforesaid Bills of Exchange must be sent back with protest to the Drawers, to demand the payment, and if then the Drawers do not perform the same, but let them be return'd unpaid, the Holders thereof shall have as much right against the Acceptants as against the Drawers; namely, of Imprisonment of their persons, and Arresting of their Goods.

Actum the 13. of November, 1664.

BILLS OF EXCHANGE.

Exon the 1. December, 1676. for 300. pounds Sterling at 35. Shillings and 6. groat Flemish.

AT double usance pay this my first Bill of Exchange to Mr. D. C. or order, three hundred pounds Sterling at thirty five Shillings six groat Flemish for the value of Mr. I. B. and place it to mine accompt as per advice.

Your Friend

P. P.

To Mr. H. A. Merchant
in Amsterdam.

In

Extract uyt het Register van de Willekeuren
der Stadt Amsterdamme.

NOTIFICATIE.

Gepubliceert den 2. December, 1664.

Minne C. C. Heeren van den Gerechte hebben verstaan ende geordonneert / dat / ingeballe de Acceptanten van de Wissel-brieven de betalinge van deselve ten verbal-dagen komen te weygeren / de vooijs. Wissel-brieven met protest na de Creckers te rugge sullen werden gesonden om de betalinge te vorderen / ende indien de Creckers als dan deselve niet en voldoen / maar die onbetaalt laten heeren / sullen de houders tegens de Acceptanten soodanigh recht hebben / als tegens de Creckers; namentlick / van Gijfeling op haar Persoon / en Arrest op hare Goederen.

WISSEL-BRIEVEN.

Exon. ady 1. December 1676. voor 300. pont Sterling a 35. Schellingen en 6 groot Vlaams.

Op dubbel uso betaalt desen mijnen eersten Wissel-brief aan Sr. D. C. ofte vrdere drie hondert ponden Sterlincks / a vijf en dertigh Schellingen / en ses groot Vlaams / de waarde van Sr. J. B. en stelt het op mijn reekening als per advijs /

U. E. Vrient

P. P.

Aan Sr. A. H. Koopman
tot Amsterdam.

Y

In

In Amsterdam, the 5. of June, 1676. for 100.
pounds Sterlings.

AT ten days sight, not having my first, pay this my second Bill of Exchange to Mr. A. B. or order, one hundred pounds Sterlings, the value received here of Master N. H. make good payment, and place it to accompt, as per advife,

Your loving Friend

E. M.

To Mr. G. A. Merchant
in Hamburg.

An Assignment.

MR. O. N. be pleased to pay to Mr. D. H. or to the bearer (*shewer*) hereof, eight hundred and fifty gilders, and it will be as satisfactory as pay'd to my self. (*or, and it will prove to you good payment against me*)

I. W.

In Middelburgh, the 6.
June, 1676.

Een Connoissement (*A Bill of Loading*) na de Engelsche manier.

SHIPPED by the grace of God in good order, and well conditioned, by Robert Merchant, in and upon the good Ship, called the Palm-Tree, whereof is Master under God for this present voyage *William Goodman*, and now riding at anchor in the *Maas* by

In Amsterdam, den 5. Junii, 1676. voor
100. pont sterlings.

Tien dagen naar sight / mijn eerste niet hetsende / betaalt dese mijnen tweede Wissel-
Brief aan Sr. A. B. ofte oudere / hondert ponden sterlinghs / de waarde alhier ontfangen van Sr. N. H. doet goede betalinge / ende stelt het op reekeninge / als per advijs /

U. E. beminde Vrient.

E. M.

Aan Sr. G. A. Koopman
tot Hamburg.

Een Assignatie.

S R. O. N. H. E. gelieve aan Sr. D. H. ofte aan toonder deses / te betalen acht hondert en vijftigh guldens / ende het sal H. E. tegens my booz goede betalinge verstreken.

I. W.

In Middelburgh, den 6.
Juni, 1676.

A Bill of loading (Connoissement) *after the Dutch manner.*

ICK Willem Goetman van Dordrecht, Schipper naast Godt van mijnen Scheppe / genaamt De Palm-Boom, als nu ter tijdt gereed leggende in de Maas by Rotterdam, om met den eersten goeden wint die Godt verleenen sal te zeylen na

2

Rouaan.

Rouaan, alwaar mijn rechte ontladinge zijn sal/
oorkonde ende kenne dat ich ontfangen hebbe ou-
der den Oberloop van mijn boozfz. Schip van
Mr. Robbert Koopman, te weten: M: W: tien
Balen Auchten / al d'yooge ende wel gecondi-
tionereert / ende gemerckt met dit boozstaande
merck. Al het welke ich beloope te leveren (in-
dien my Godt behouden reyse verleent) met mijn
boozfz. Schip tot Rouaan boozfz. aan den eerfaine
Joannes Liever, ofte aan sijnen Facteur ofte Ge-
deputeerden / mits my betalende booz mijn
Dyacht van dit boozfz. Goet vijfen-twintigh
guldenz Hollandsz gelt / ende de aberpe na der
isfantien van der Zee. Ende om dit te boldoen
dat boozfz. is / soo verbindt ich my selven ende
alle mijn goet / ende mijn boozfz. Schip met alle
sijn toebehooren. In kennisse der waarheit / soo
hebbe ich drie Connossementen hier af ondertee-
kent met mijnen name / of mijnen schrijvent van
mijntwegen / al van eender inhoudt / het eene
bolbaan / de andere van geener waerden. Ge-
schreven in Rotterdam, den 20. dagh van October
1676.

Willem Goetman.

A Dutch Bond or Obligation for money.

Ick ondergheschreuen bekenne midts desen
deughdelijck schuldigh te wesen aan den Heer
H. Q. de somme van acht hondert gulden booz
contant gelt / by my R. V. tot mijn genoegen
ontfangen / welke boozn. somme van acht hon-
dert gulden ich aan hem ofte. *Woonder deses*
beloo

by Rotterdam, and by Gods grace bound for Roan,
to say M: W: ten Bales of Russia Leather, being
marked and numbered as in the margent, and are
to be delivered in the like good order, and well
conditioned at the aforesaid Port of Roan (the dan-
ger of the seas onely excepted) unto John Liever or
to his assigns, he or they paying freight for the said
goods five and twenty Hollands gilders, with pri-
mage and avarage accustomed. In witness where-
of the Master or Purser of the said Ship hath affirm-
ed to three Bills of Loading, all of this tenor and
date, the one of which three Bills being accom-
plished, the other two to stand void. And so God
send the good Ship to her desired Port in safety.
Amen. Dated in Rotterdam the 20. day of October,
1676.

William Goodman.

Een Duytse Obligatie voor Geld.

I Underwritten do acknowledge by these, really
to be indebted to Mr. H. Q. the sum of eight hun-
dred gilders, for ready money to my content re-
ceived, by me R. V. which said sum of eight hun-
dred gilders I do promise to pay to him or the
Shower hereof without charges or dammages at the
Y 3 end

end of twelve months, precisely after the date hereof with the Interest of the same, according to four and a fourth part per cent in the year; untill the full payment. Hereto binding my person and all my goods, none excepted, setting the same open to the power of all Judges and Laws: In witness of the truth whereof I have signed the same with my own hand. Actum in *Amsterdam* the third of *November*, in the year sixteen hundred seaventy six.

R. V.

A clearing of an accompt.

THis day the tenth of November 1676. have we *F. L.* and *B. H.* friendly agreed together, and have reckoned from the beginning to the end for certain disbursed moneys, and other things, which *F. L.* demanded and he remained indebted to me by the end of the accompt for the sum of 194. guilders, which I acknowledge to have received; and herewith all our reckonings are dead and annihilated, and all that was standing out between us satisfied. Acted in *Amsterdam* in the hous of *A. M.* in presence of *A. B.* and *N. L.* as witnesses, the tenth of November, 1676.

F. L. B. H.

Words

beloobe kost en schabeloos te betalen over twaalf maanden / naar dato deses prijs / met den Interest van dien / tegens vier en een quart per cento in 't jaar; totto effectuele betalinge toe. Hier booren verbindende mijn persoon ende alle mijn goederen / geen uytgesondert / stellen de deselve tot bedwang van allen rechteren ende rechten. In kennisse der waarheyt dit met mijn egen hand onderteekent. Actum in *Amsterdam* den derden November, in 't jaar sesien hondert ses-en-t' seventigh.

R. V.

Een Af-reekeningh.

Op huyden / den tienden November 1676. zijn wy *V. L.* ende *B. H.* minnelijk over een gekomen / ende van alles tot alles afgerekent vooz verschote penningen / en andere saken / die ich *V. L.* was eyschende / ende hy my tot slot van reekeninge schuldigh bleef / vooz de somme van 194. guldens / welke somme ich bekeme ontfangen te hebben / ende hier mede zijn alle onse reekeninge doodt ende te niet / ende alles wat wy met mallkanderen hadden wytstaen / volbaen. Alons gedaen binen *Amsterdam* / ten huuse van *A. M.* in de tegenwoozdighheyt van *A. B.* ende *N. L.* als Oetuppen / den tienden November / 1646.

V. L. B. H.

Woor-

Words of most use amongst the Merchants.	Woorden van meest gebruyck onder de Kooplieden.
Abdresseeren.	to Address
Agio.	l'Agio, advance of Bank-money.
Arbent-sloon.	Labourage.
Commissie.	Commission.
Comosseimenten.	Bills of loading.
Consigneeren.	to Consign.
Conbop.	Customs.
Courtagie ofte <i>Wakel</i> lerp.	Brokeridge.
Dito.	The said.
Endosseeren.	to Endors.
Factuur.	Invoice.
Gouverno.	Government.
Havery.	Loss or dammage in a ship.
Herwiffelen.	Charge or recharge.
Lichter-huur.	Lighter-hire.
Loots-gelt.	Pilot-money.
Op sicht.	At sight.
Provisie.	Provision.
Schuyt-huur.	Boat-hire.
Tol.	Toll.
Wacht.	Fraight.
Wfo.	9 NO 59 <i>of</i> ance <i>viz.</i> one moneths time to pay.
Waagh-gelt.	Weigh-money.
Wissel.	Charge, Exchange.

F I N I S.

A C A D E M Y,

THE THIRD PART,

Containing

IA VOCABULAR

Of English with the Netherdutch
Words annexed.

d'Engelsche en Nederduytsche

A C A D E M Y.

HET DERDEDEEL,

Inhoudende

Een VOCABULAAR

Van Engelsche met de Nederduytsche
Woorden daar by geboecht.

'A M S T E R D A M,

Gedruckt by Steven Swart, 1676.

Een WOORDEN-BOECK.

A ofte *An* wêrd by de *Engelse* gebruyckt voor een voortellige Artijckel, en beteekent een; als *a Man* een *Mensch*; *an Arm* een *Arm*.

A B

A B

- 10 **A** Bandon *Verlaten.*
 10 Abate *Verminde-
ren.*
 10 Abbat *een Hbt.*
 10 Abbreviate *Verkort-
ten.*
 10 Abhor *Verfoegen.*
 10 Abide *Blijben/ver-
blijven.*
 Abject *Verwoopen.*
 10 Abjure *Verzweeren.*
 Ablative *W-tiemer.*
 Able *Machtygh.*
 10 Abolish *Te niete
doen.*
 Abominable *Afgruyffe-
lijck.*
 Abortive *Mishoren.*
 Above *Boven.*
 10 Abound *Overbloe-
jen.*
 About *Om/omtrent.*
- BRITISH
MUSEUM*
- *brood* **B**upten.
 Abogate *Te niet doen.*
 Abrupt *Afgebroken.*
 Absent *Afzent/afwe-
sende.*
 10 Absolve *Ontlaan.*
 Absolutely *Absolute-
lijck.*
 10 Abstain *Onthouden.*
 an Abstract *een Hoxt
begrijp.*
 10 Abstract *Hpt-trec-
ken.*
 Abturd *Onbetamelik.*
 Abundance *Overbloet.*
 10 Abuse *Mishandelen.*
 10 Accept *Naemenen.*
 Acceptable *Planghe-
naam.*
 Access *Coegangh/ac-
ces.*
 an Accident *een Coe-
val.*
 Acclamation *Coeroe-
pinge.*

10 Ac-

- 10 Accomplish *Dolzen-
gen.*
 an Accord *een Accoord/
over-eenhoringe.*
 According to *Dolgens/
na.*
 10 Account, account *af
esteem. Achten.*
 an Account *een Aere-
kenningh.*
 10 Accuse *Beschuldi-
gen.*
 10 Accustome *Geleven-
nen.*
 an Ache or pain *Pijn.
head - ache hoof-
pijn. tooth - ache
tantpijn/ &c.*
 10 Acknowledge *Er-
kennen.*
 an Acorn *een Aker.*
 10 Acquaint *Went
maken.*
 Acquatices *Gemeen-
same kennisse.*
 10 Acquit *Ontlasten.*
 an Acquittance *een
Quittancie.*
 an Acre or Akar *een We-
ker ofte Mooggen
(Landt).*
 an Act *een Ordinantie.*
 10 Act *Doen.*
 an Action *een Actie/
handelingh.*
- handelingh.*
 Acute *Scherp/ subtyl.*
 10 Add *By-doen.*
 an Adder *een Adder.*
 Addicted *Begeven/ ge-
negen.*
 Addition *By-boegtin-
ge.*
 10 Adhere *Wankleben.*
 10 Adjourn *Hpt-stellen
tot een sekere tijdt.*
 10 Admire *Verwonder-
ren.*
 10 Admit *Coelaten.*
 10 Admonish *Verma-
nen.*
 10 Adore *Wanbidten.*
 10 Adorn *Verzieren.*
 10 Advance *Verhopen.*
 Advantage *Doozdeel/
avantagie.*
 10 Adventure *Wentur-
teren.*
 an Adverb *een By-
woort.*
 an Adversary *een Ce-
gen-party.*
 Adversity *Cegensoet.*
 Advice *Raat/advijs.*
 10 Advise *Veraden/ ad-
viseeren.*
 Adultery *Overspel.*
 Assable *Beleest/ spreeke
saam.*
 A a z Affec-

Affection *Shenegent-*
hept.
Affinity *Maangschap.*
Affliction *Verdzuching-*
ge/quellinge.
to Afford *Geven / toes-*
geben.
to Affront *Affrontee-*
ren.
Afore *Dooz.*
Afraid *Verbaart.*
After *Na / achter.*
Again *Wederom.*
Against *Tegen.*
Age *Onderdom.*
an Age *een Ceutu.*
an Agent *een Agent.*
to Aggravate *Bezwa-*
ren.
Ago *or past* *Verleden /*
geleden.
Agony *Angst / van-*
righeyt.
Agreeable *Over-reen-*
komende.
an Ague *een Koozts.*
Aid *Hulpe / onderstant.*
what Ail *you ? wat*
Schozt u ?
an Aim *een Rich / oo-*
genmerck.
the Air *de Lucht.*
to Ake *or ache* *Pijn*
hebben.

Alas *Eplang.*
an Alien *een Dycnde-*
lingh.
Alike *or like* *Gelijck.*
Alive *Levende.*
All *Al / alle.*
to Allay *or mitigate*
Verlichten.
All *beit* *Alhoewel.*
to Alledge *By-lyen-*
gen.
Alliegiance *Onderda-*
nigheyt.
an Alley *een naauto-*
Straatjen / een gang.
Alliance *Alliantie.*
to Allow *Toestaan /*
toestemmen.
to Allor *Opleggen.*
to Allure *Hanlocken.*
an Almanack *een Al-*
manack.
Almighty *Almachtig.*
an Almond *een Aman-*
del.
Almost *Dyhang / naa-*
sten by.
Alms *Walnoes.*
Aloft *Om hoogh.*
Alone *Alleen.*
Aloof *Dan verre.*
Aloud *Luyd van stem.*
Already *Alreede.*
Also *Soch.*

an Al-

an Altar *een Altaar.*
to Alter *Veranderen.*
Although *Hoewel.*
Altitude *Hooghte.*
Altogether *Altemaal.*
Alum *Alupn.*
Always *Altijt.*
I Am *ick Ben.*
to Amaze *Verbaast*
maken.
Ambassador *Ambassa-*
deur.
Amber *Amber / Byzant-*
steen.
Ambiguous *Twijffel-*
achtigh.
Ambition *Cergierig-*
heyt.
Ambulment *Embu-*
scade.
to Amend *Verbeteren.*
Amiable *Vennemelich.*
to do Amis *Quaelijck*
doen.
Amity *Dzientfchap.*
Among *Onder / onder-*
tuffchen.
to Amount *in reckoning*
Wedragen.
Amorous *Minnelijch.*
Ample *Wreedt / wijdt.*
Amplify *Vermeerde-*
ren.
an Anabaptist *een*

Memonist *ofte*
Memist.
Ancestors *Dooz-ou-*
ders.
an Anchor *ancie or an-*
ker *een Ancker.*
Anchovies *Anfjobis.*
Ancient *Oudt.*
the Ancle-bone *den*
Enckel-been.
And *Ende.*
an Andiron *een Byzant-*
yfer.
Ancnt *Tegen.*
Anew *Dan nieuwtig.*
an Angel *een Engel.*
Anger *Coorn / gram-*
fchap.
Angrie *Grant.*
to Angle *Diffchen met*
den Angel-roe.
Anguish *Angst / be-*
nautheyt.
Animadversion *Han-*
merchinge.
to Animate *Moedt ge-*
ben.
Animosity *Grootmoe-*
digheyt.
Annihilate *Vernietiger.*
to Anoint *Salven.*
to Annoy *Beschadi-*
gen / beroeren.
Annual *Jaarlijck.*
H a 3
Anon

A N

Anon **Terfont/straks.**
 Another **Een ander.**
 an Answer **een Ant-
 woort.**
 an Ant **een Mier/
 Emte.**
 Antichrist **Antichrist.**
 to Anticipate **Doorzho-
 men.**
 Antidote **Tegen-gift.**
 Antipathy **Tegenzin/
 tegen-passte.**
 Antiquity **Oudheyt.**
 an Anvile **een Anvilbeckt.**
 Anxietie **set Anguist.**
 Any **Enigge.**
 Anywhere **Ergens.**
 Apace **Met haast/haa-
 stelijck.**
 Apart **Byspouder.**
 an Ape **een Aap.**
 Apostacy **af-val.**
 Apostle **Apostel.**
 an Apothecarie **een Ap-
 otheker.**
 Apparent **Klaar/open-
 baar.**
 Apparel **Kleedinge.**
 an Apparition **een Der-
 schijninge.**
 to Appeal **Appelleren/
 tot hooger Recht
 roepen.**
 to Appear **Te boorz-
 schijn komen.**

A P

to Appease **Te vreden
 stellen.**
 an Appendix **een Aan-
 hangsel.**
 to Appertain **Toebe-
 hooren.**
 an Appetite **een Appe-
 tijt.**
 Applause **Coelijchjin-
 ge.**
 an Apple **een Appel.**
 to Apply **Toe-voegen/
 toe-passen.**
 to Appoint **Opzinee-
 ren/toe-stellen/af-
 signeren.**
 to Apprehend **Kangrij-
 pen/vangen/vatten.**
 an Apprentice **een
 Kooymans knecht/
 een Leer-jongen.**
 to Approach **Kamade-
 ren.**
 to Appropriate **Toe-
 epgenen.**
 to Approve **Doorz goet
 keuren/approberen.**
 an Apron **een Schoz-
 tel-kleedt.**
 Apt **Bequaam.**
 Aptness **Chesfchicht-
 heyt.**
 Aray **(inbattel) Slag-
 order.**

Aray

A R

Aray **(in cloaths) Cie-
 raat.**
 an Arbitrator **een
 Schepdeman.**
 a (green) Arbour **een
 (groen) Pypeel.**
 an Arch-Duke **een
 Certz-Hertogh.**
 an Archer **een Boogh-
 schieter.**
 Ardent **Bernende/bye-
 rig.**
 to Argue **Disputeeren.**
 an Argument **een Ar-
 gument.**
 to Arise **Opstaan.**
 Arithmetick **Cijffer-
 konst.**
 an Ark **een Arche.**
 an Arm **een Arm ofte
 Erm.**
 to Arm **Wapenen.**
 an Armourer **een Wa-
 pen-maker.**
 Arms (w capons) **Wa-
 penen.**
 an Army **een Leger.**
 to Arraign **Doorz een
 Overschaar beschul-
 digen.**
 to Arrest **Ozypen/ ar-
 restereen.**
 Arrived **Kanghekoo-
 men.**

A R

Arrogance **Pzesumtie/
 johaardpde.**
 an Arrow **een Pijl.**
 Art **Konste.**
 an Artechoke **een Artes
 socke.**
 an Arterie **een Slaggh-
 ader.**
 an Article **een Artijckel.**
 an Artificer **een Kon-
 stenaar.**
 Artillerie **Geschut/Ar-
 tillerie.**
 As **Als/gelijck.**
 to Ascend **Opklommen.**
 to Ascertain **Derseeke-
 ren.**
 to Ascribe **Toe-schijf-
 ten.**
 Alham'd **Beschaamt.**
 Ashes **Asche.**
 an Ash-tree **een Es-
 schen-boom.**
 Aside **Ter zijden.**
 to Ask **Vragen.**
 an Asp **een Aspick/een
 Slangh.**
 an Aspiration **Kanbla-
 singe.**
 to Aspire **Terfucht heb-
 ben.**
 Acquint **Scheelachtig.**
 an Ass **een Ezel.**
 to Assay **Proberen.**
 A 4 10 AL

10 Assail or assault Mans
 valfen.
 20 Assemble Versame-
 len.
 10 Assent Coe-stem-
 men.
 an Assignment Assig-
 natie.
 10 Assist Op-staan.
 Assistance Hulp.
 10 Associate Vergesfel-
 len.
 10 Assoil Ontbinden.
 10 Assure Verscheren.
 10 Aswage Ver soeten.
 10 Astonish Verbaast
 maken.
 Astonished Verbaast.
 10 Astray Dwalen.
 Afunder Apart.
 At Tot.
 10 Attain Verkrifgen.
 10 Attempt Onderwilt-
 den.
 10 Attend Wachten.
 Attire Kledingh.
 Attonement Versoc-
 ninge.
 10 Attract Wantreken.
 an Attorney een Pro-
 curcur.
 10 Attribute Coe-ree-
 kenen.
 10 Avail Nuttig zijn.

Avarage Vbary.
 Avarice Oerighept.
 Audience Gehoor.
 to Avenge Wrechen.
 10 Avert Waer maken.
 10 Augment Vermeer-
 deren.
 an Aunt een Moeye/
 Meutje.
 10 Avouch Verserche-
 ren.
 10 Avoyd Mijden/
 vermijden.
 Aultere Gymnigh.
 Authoritie Authori-
 teyt/Oberigheyt.
 Autumn Verfst.
 Aw Ontfagh.
 10 Awake Ontwaken.
 Aware Doorziende/
 achtnemende.
 Away Apt de wegh.
 an Awl een Elfen.
 Awry Krom/scheef.
 an Ax een Bijn.
 an Axle-tree Wagen-
 asche.
 Ay Ceutwighlijck.
 Azure Hemels-blauu.

B.

10 B Abble Bzaten/
 klappen.
 a Babe

a Babe een kleyn kind-
 je.
 a Babie een Poppetje.
 a Baboon een Babi-
 acn.
 a Bachelor een Onge-
 trouwt man.
 the Back den Rugh.
 10 Backbite Imandt
 achter sijn rug quact
 sprekten.
 the Back-bone den
 Rugh-graat.
 10 Backslide Te rugh
 ghen.
 Backwards Rugghe-
 waarts.
 Bacon Speck.
 Bad Quaet.
 a Badge een Tecken
 a Badger een Dagh.
 a Bag een Sackje.
 Baggage Bagagie.
 a Bag-pipe een Sack-
 pijp.
 Bail Bozge.
 a Bailiff een Balsuw.
 10 Bait Plessteren.
 a Bait (for fish) Nag
 voor visch.
 Baiz Bapen.
 10 Bake Backten.
 Balast Ballast.
 Bald Naal.
 a Bale een Waal.

a Balk een Balcst.
 a Ball een Bal.
 a Ballance Ballance.
 Balm Balsen.
 Balsam Balsen.
 a Band (of Soldiers) een
 Bende (Soldaten.)
 a Band een Bandt.
 a Band (for the neck)
 een Besf.
 10 Bang Slaan.
 10 Banish Bannen.
 a Bank or bench een
 Banck.
 a Bank (of the Sea) een
 Banck/Dijk/ ofte
 kant van de Zee.
 a Bank or hillock een
 Heubel.
 a Bank (for Use-money)
 een Wissel-banck.
 a Banker een Bankier.
 a Bankrupt, bankrout
 een Bancker oetier.
 a Banner een Daan/
 Banier.
 a Banquet Bancket.
 10 Baptise Doopen.
 Baptism den Doop.
 a Bar or lever een Pant-
 boom.
 10 Bar or bolt Grende-
 len.
 a Barber een Barbier.
 Ba 5 Bar

Bare Daar/naecht.
 to Bargain Over-een-
 komen op een koop.
 a Barge een Schipken
 met riemen.
 to Bark (as a dog) Waf-
 sen/blaffen.
 Bark (of a tree) Schors
 ofte bast van een
 Boom.
 a Bark een kleyn
 Scherpsen.
 Barley Gerste.
 a Barn een Scheur.
 a Barnacle een Cape-
 son.
 a Barrel Conneken.
 Barren Onbuchtbaar.
 a Barrow (with wheels)
 Krupwagen.
 Base Slecht / geringh.
 Basefull Schaamach-
 tigh.
 a Basket een Mandte.
 a Basin een Becken.
 a Bastard een Bastaart.
 a Bat een Wiedernuus.
 a Bat or club een Stok/
 kluppel.
 a Bath een Bad-stove.
 to Bathe Baden.
 a Battail or battel Bat-
 talje ofte strijdt.
 a Baud een Koppelfter.

a Baudy-house een Hoer-
 huss.
 to Bawl Schreutwen.
 to Bay Wassen.
 a Bay-tree Laurier-
 boom.
 to Be Zijn.
 a Beacon een Waaken.
 a Beadle een Bedel/
 Uptroeper.
 Beads Kralen.
 a Beak een Vogels bek.
 a Beam een Balck.
 a Beam (of the Sun) een
 Strale (der Sonne.)
 a Bean een Boon.
 to Bear Dragen.
 to Bear or suffer Ver-
 dragen/liden.
 to Bear or bring forth
 Waren.
 to Bear off Afhouden.
 to Bear up Onderstut-
 ten.
 to Bear sway Heerschen.
 a Bear een Bey.
 a Beard een Baart.
 a Beaver een Dinger.
 a Beast een Beest.
 to Beat Slaan.
 Beautie Schoonheyt. †
 Because Om dat.
 to Beck or nod Knicken
 met het hoof.

ij Be-

is Becometh het Bes-
 taant.
 a Bed een bedt.
 a Bedstead een bedt-
 stede.
 a Bed-fellow een by-
 slaap.
 to Bedew bedautwen.
 a Bee een Bje.
 a Bee-hive een Bje-
 hoef.
 Beef Osse-bleefsch.
 Been Geweef.
 Beer Bier.
 a Beetle een beptel.
 to Befall beballen.
 Before Tevooren.
 to Beg bedelen.
 to Begot Ceelen.
 to Begin beginnen.
 Begotten Gegenerceert.
 to Beguil bedriegen.
 Behalf Van wegen.
 Behaviour Gedraagh-
 saamheyt.
 to Behcad Onthoofden.
 Behind Achter/ na.
 Behold Siet daar.
 to Behold Aanschou-
 wen.
 is Behoveth het be-
 hoort.
 Being het Wezen.
 to Belch Wint bresen.

to Beleaguer belege-
 ren.
 Belief Geloof.
 to Believe Gelooven.
 a Bell een Kloek / schel.
 the Bellic den buych.
 to Bellow Roeyen.
 Bellows blaasbalck.
 to Belong Coe-hoo-
 ren.
 Beloved beminde.
 Below Onder/ beno-
 den.
 a Belt een Gordel-riem.
 a Belt (for a sword) een
 Draagh-bant.
 to Bely besiegen.
 to Bemoan beklagen.
 a Bench een bank.
 to Bend bukken.
 Beneath beneden.
 Benediction Zegenin-
 ge.
 Benefit Welbaad.
 Beneficial Profyte-
 lijck.
 Benignitie Goedertie-
 rentheyt.
 Bent Geboogen.
 Benumbed Slaverigh
 van Neden.
 to Bequeath Na-laten
 by Testament.
 A a G to Berry

to Beray Besmetten.
 to Bereave Beroooven.
 a Berry een Besje.
 to Beseech Binecken.
 to Besecmeth het Bes-
 taant.
 Besides Benefens.
 Besides himself Byn-
 ten westen.
 Besides that Daar en
 boven.
 to Besiege Besgeren.
 to Besinclar Besnee-
 ren.
 a Besom een Besem.
 to Bespeak Besprece-
 ken.
 the Best de Beste.
 to Bestow Hertgeven of
 schencken.
 to Betake Begeven.
 to Bethink Bedenck-
 ken.
 Bethues By-tijden/
 broegh.
 to Betoken Betrecke-
 nen.
 to Betray Verraden.
 to Betroth Ondertrou-
 wen.
 Better beter.
 Between Tusschen.
 a Bever Bever / Cas-
 sloot.

to Bewail betweenen.
 to Beware behoeden.
 to Bewitch betoove-
 ren.
 to Bewray Ontdec-
 ken.
 Beyond Over / aan de
 over zijde.
 a Bib een Blabdoeck.
 to Bib Dickmaals sur-
 pen.
 the Bible den Bybel.
 Bickering Rijvinge.
 to Bid Gebieden.
 to Bid Hooeden.
 Big Groot / buye-
 high.
 a Bill een byjl.
 a Bill of Exchange een
 Wissel-byjef.
 a Billiard een Aleyn-
 bal.
 to Bind binden.
 a Bird een Vogel.
 a Bird-cage een Vogel-
 hope.
 Bird-line Vogel-lijnt.
 Birch Behoorte.
 Bishop Bisschop.
 Bisket Digslynt.
 a Bit een Gebit / een
 toom.

a Bitch

a Bitch een Cebe.
 to Bite Bitten.
 Bitter Bitter.
 Bitterness Bitterheyt.
 to Blab klappen.
 Black Swart.
 a Blackmore een Mo-
 rraan.
 a Bladder een Blaas.
 the Blade (of a sword)
 het Lemmet (van
 een Degen.)
 the Shoulder - Blade
 Schouder-bladt.
 a Blain een Puyf.
 Blame Schuilt.
 Blameless Onschuldig.
 to Blanch De schozste
 afdoen.
 a Blanket een Wedde-
 deksel.
 Blankish Witachtigh.
 to Blaspheme God-
 lasteren.
 a Blast een Blaas.
 to Blase Blasen.
 to Bleach blecken.
 Blear-eyed Die loopen-
 de oogen heeft.
 to Bleat bleeten.
 to Bleed bloeden.
 a Blemish een Vlack.
 Blessed Gezegt.
 blew blaauw.

Blind blind.
 a Blister een Puyfsc.
 to Blossom bloeyen.
 Bliche Dyllich.
 a Block een block.
 to Blot kladden.
 to Blot out Hertwis-
 schen.
 Blood bloet.
 a Blow een Slaggh.
 to Blow blafen.
 Blunt Stomp.
 Blush Schaamroot.
 to Bluster bulderen.
 a Board een berdt.
 to Boast troemen.
 a Boat een boot.
 a Bobbin een Wlos.
 a Bodie een Lichaam.
 some Bodie Hemant.
 no Body Nieman.
 a Bodkin een Priem.
 to Boil koocken.
 Bold Stout.
 a Bolster een Hoost-
 kussen.
 a Bolt (to shoot) een
 Byjl.
 to Bolt Spindelen.
 Thunder-bolt een Don-
 der-kloot.
 Bondage Slaverny.
 a Bone-fire een Dicto-
 rie-vuur.
 a Bond

a Bond een Obligatie.
 a Bone een been.
 Bonelace Speldelwerkis
 kant.
 a Bonet een Kap.
 a Bon-grace een Zan-
 tee.
 a Book een boeck.
 a Boot een Leers.
 a Booth or tent een
 Kraam-tent.
 the Border de Kant.
 the Borders of a Land
 de Landt-palen.
 to Bore hooren.
 Born Gebooren.
 to Borrow Leenen.
 a Bosom een boesem.
 a Botch een Swellinge.
 to Botch Slechtelijch
 verlappen.
 both beyde.
 a Bottle een Fles.
 the Bottom den bodem.
 a Bough of a tree een
 Tak van een boom.
 Bought Ockocht.
 to Boul hollen.
 Bounds, limits Wepa-
 linge.
 Bound Gebonden.
 Bonny Mildadigheyt.
 to Bow buygen.
 a Bowc een boogh.

a rain-Bow een Re-
 gen-boogh.
 the Bowels het Inge-
 want.
 to Bowne Op-honsen.
 a Box een Doos.
 Boxwood Palmhout.
 a Boy een Jongen.
 to Brabble Ruyven.
 a Brace (in buikling) een
 haack/gesp.
 a Brace or couple een
 Paar.
 a Bracelet een Waselet.
 Brackish brack.
 to Brag Clorkeeren.
 Brains de Herffenen.
 Bramble or briar een
 Doorn.
 Bran Semel.
 a Branch een Tack.
 a Brandiron een hzaat-
 pzet.
 Brass, Kropet.
 Brave hzaaf.
 to Brawl hzullen.
 a Breach een hzeuch.
 Bread hzoedt.
 Breadth hzeette.
 to Break hzecken.
 Break of day Het krie-
 ken van den dagh.
 Break-fast Ontbijt.
 a Breast een hzoft.

Break

Breath Adem.
 Breeches hzoecken.
 to Breed hzoeden.
 Brevity hzothept.
 to Brew hzoutwen.
 to Bribe Met giften
 om hoopen.
 Brick Gebacken steen.
 Brickle hzoos.
 a Bride een hzydt.
 a Bridegroom een hzy-
 degom.
 a Bridge een hzygh.
 a Bridle een Toom/hit.
 Briefly Dooznament-
 lijch.
 Bright Helder.
 the Brim of a cup den
 hzoet van een beker.
 Brimstone Swavel.
 Brine Peechel/hzyn.
 to Bring hzengen.
 to Bring forth baren.
 Brinck de kant van 't
 water.
 Britain Wyttagne.
 to Broach Opstrecken.
 Broad breeet.
 to Broil hzaden / roo-
 sten.
 a Broker een Make-
 laar.
 a Brood een hzoedfel.

a Brook een Water-
 loop.
 a Broom een besem.
 Broth Sop.
 a Brother een hzoeder.
 a Brother in Law een
 Swager.
 the Brow het Dooz-
 hooft.
 the eye-Brows de Dooz-
 hzaartwen.
 Brown hzyn.
 to Bruise Stooten.
 a Brush een hleerhzo-
 stel.
 British heestachtigh.
 a Bubble een hobbet.
 a Buck een Doch.
 a Bucket een Emmer.
 a Buckle een Gesp.
 a Buckler een Schilt.
 Buckram hzoekeraal.
 a Bud een knop.
 to Build houtwen.
 a Bull een Stier.
 a Bullet een kogel.
 the Bulk of a man de
 hzoft van een man.
 a Bullock een Jongen
 Os.
 Bulrushes hiesen.
 a Bulwark een holtwerk.
 a Bunch of grapes een
 hso hzyuwen.

a Bundel

a Bundle een **Pack**.
 a Bungler een **Wzoder**.
 a Bung-hole een **Plugge-gat**.
 a Lurden een **Last**.
 a Purge's een **Dyve Wozger**.
 a Burial een **begraaffenis**.
 to Burnish **Vercieret**.
 to Burn handen.
 a Burr een **Klis**.
 to Burst **Scheuren**.
 a Bush een **bos** (hout.)
 a Bushel een **Mudde**.
 Busie **besigh**.
 a Busk een **Blangjel**.
 a But or mark een **doelwerc**/een **wit**.
 But **Maar**.
 a But of Wine een **Nam Wjng**.
 a Butcher een **Dleeshouwer**.
 a Butler een **Wotte-lier**.
 Butter **Woter**.
 a Butteric or Bouteelry een **Spijs-hamer**.
 Buttermilk **Karmelk**.
 the Buttoks de **Wilen**.
 a Button een **Knoop**.

to Buy **Koopen**.
 to Buzz **Kommelen als Wpen**.
 By, hard by **Dicht by**.
 By and by **Datelijck**.
 a By-path een **by-padt**.

C.

the C Aball & Cabal.
 Cabbage **Kool**.
 a Cabinet een **Cabinet**.
 a Cabin of a Ship een **Knoop in 't Schip**.
 a Cable een **Tabel**.
 a Cage een **Doogel-hop**.
 a Cake een **Koeck**.
 to Cackle as a hen **Kakelen**.
 Calamity **Ellendigheyt**.
 a Calendar een **Dagghrol**.
 to Calculate **oprekenet**.
 a Calf een **Kalf**.
 the Calf of the legg de **Knuyt**.
 a Caliver een **Koer**.
 to Call **Koepen**.
 Calm **Stil**.
 to Calumniate **Walsche-lijck beschuldigen**.
 a Camel

a Camel een **Kemel**.
 the Camp den **Hezger**.
 to pitch the Camp **Legger staan**.
 I Can ich **Kan**.
 to Cancel **Te niet doen**.
 a Candel een **Kieers**.
 a Candlestick een **Kandelaelant**.
 a Candlesnuffer een **Kieers-snuypster**.
 a Cane een **Kiet**.
 a Sugar-cane een **Suypker-riet**.
 the Canker den **Kanker**.
 a Can een **Kan**.
 a Canon een **Stuck Geschuts**.
 Canons **Canoenen/Wetten**.
 a Canon in a Cathedral Church een **Dom-Heer**.
 a Canopie een **Paviljoen**.
 Canvas **Canefas**.
 a Cap een **Muts**.
 Capable **Bequaam**.
 a Cape of a cloak de **Kap van een mantel**.
 to Caper den **Capriool** maken.
 Capers **Kappers**.

Capital **Wooelijck**.
 Capitulate **Capituleeren**.
 a Capon een **Capoen**.
 a Captain een **Captiteyn**.
 Captious **Haast begrijpende**.
 Captivity **Gevanghenisse**.
 a Carcase **Caronje/ doode lichaam**.
 a Card for woll een **Kaarde**.
 a pack of Cards een **Kaarte spel**.
 a Sea-card een **Zee-kaart**.
 Care **Zorgh**.
 Carefulneis **Zorghbuldigheyt**.
 Careless **Zorgeloos**.
 Carnal **Dierfchelijck**.
 to Carp **Misseggen**.
 a Carpenter een **Cim-merman**.
 a Carpet een **Caassel-kleet**.
 a Carrion een **Kreng**.
 a Carrot een **Seck wortel/een peen**.
 to Carry **Dragen**.
 a Cart een **Kar**.

to Carry

10 Carve in wood *Snijden/ graveeren.*
 10 Carve meat *Dooz-snijden.*
 a Cafe or matter *Doozsaack/ reden.*
 a Cafe to put something in *een Koker.*
 a Cafe of a noun *een Geval van een naam-woort.*
 a Casement *een Open Venster/ tralie.*
 10 Calheer *Af-banken.*
 a Cask *een Vaasje.*
 10 Cast Werpen.
 10 Cast down *Aederwerpen.*
 10 Cast off and cast away *Dertwerpen.*
 10 Cast accounts *Cijfferen.*
 10 Cast guns or mettals *Geschut gieten.*
 10 Cast or vomit *Oberghelen.*
 a Casting in Law *Derooßbeelinge.*
 a Castle *een Kasteel.*
 casual *Coeballigh.*
 a Cat *een Kat.*
 a Catarach *een Catarre.*
 10 Catch Dangen.
 10 Catechize *Catechiseren.*

Cattel *See.*
 a Caudle *een Candeel.*
 a Cave *een Hol.*
 a Cauldron *een Ketel.*
 a Cause *een Doozsaack.*
 a Caution *een Behoeddinge.*
 10 Ceale *Ophouden.*
 Celestial *Hevelsche.*
 a Cellar *een Kelder.*
 10 Censure *Doozdeelen.*
 the Center *het Center/ middel-punt.*
 Certain *Seecker.*
 Chaff *Kraaf.*
 a Chain *een Ketten.*
 a Chair *een Stoel.*
 Chalk *Krijt.*
 a Chamber *een Kamer.*
 a Chamber-pot *een Water-pot.*
 Chamlet *Kamelot.*
 a Chandler *een Keersmaher.*
 a Chanel *een Canaal.*
 10 Change *Veranderen.*
 a Chapman *een Kroopman.*
 a Chappel *een Kapel.*
 a Chapter *een Capittel.*
 Char-coal *Houte-kool.*
 10 Charge *En laste leggen.*
 Charges *Onkosten.*
 10 Charm

10 Charm *betooveren.*
 10 Chase *Jagen.*
 Chast *kuisch.*
 10 Chat *Dzaten.*
 Chattels *Goederen.*
 a Chauldron *(of coals) een Waate (colen) van ses-en-derctigh Mudden.*
 10 Chaw or chew *Kauwen.*
 Cheap *Goet koop.*
 10 Cheapen *Dingen.*
 Chearfull *Dzotlich.*
 10 Cheat *bedriegen.*
 10 Check *berispen.*
 a Cheek *een Wangh.*
 Cheefe *Kraag.*
 10 Cherish *koesteren.*
 a Cherry *een kerse.*
 Chers *Schaack.*
 a Chest-nut *een Castanie.*
 10 Chew *set chaw.*
 Chicken *kiecken.*
 10 Chide *lijben.*
 Chief *Opperste.*
 Chill *kouf/ huyvertigh.*
 a Child *een kind.*
 10 Chime *Op de klocken speelen.*
 a Chimney *een Schoorsteen.*
 the Chin *de kin.*

Chips *Spaanbers.*
 the Choico *de keur.*
 10 Choke *Woogen.*
 Choler *Gamschap.*
 10 Chop *happen.*
 Chwilt *Cherfing.*
 a Church *een kerck.*
 10 Cluse *lesen.*
 Cider *Appel-draack.*
 a Cickle *een Dickel.*
 Cinamon *Caneel.*
 a Cipher *een Cijffer.*
 a Circle *een Cirkel.*
 10 Circumcise *besnijden.*
 Circumspect *Doozachtigh.*
 Cifers *Schaare.*
 a Citie *een Stadt.*
 a Citizen *een Dopper.*
 a Cittern *een Cijter.*
 Civil *beleest.*
 Clay *kley.*
 10 Claim *Coegenen.*
 a Clasp *een Gesp.*
 a Claw *een kilaantw.*
 Clean *Keyn/ supber.*
 Clear *klaar.*
 10 Cleave *klieben.*
 10 Climb *klimmen.*
 10 Clip *Snijpen.*
 a Clock *een kloek.*
 a Cloke *een Mantel.*
 Cloth *Laachen.*
 a Cloth *een kleedt.*
 a Cloud

a Cloud een Wolck.
 Cloves Kruidt-Nage-
 len.
 a Clout een Doekstien.
 a Clown een Boer.
 a Coach een Koetsje.
 the Coast de Kust.
 a Coat een Hoek.
 a waist-coat een bogst-
 ofte lijf-roek.
 a Cobler een Schoen-
 lapper.
 a Cobweb een Spinn-
 webbe.
 a Cock een Haan.
 a Cocket een Zegel van
 den Tol ofte Co-
 stuum-huyjs.
 a Codd (silk) een Ka-
 behaant.
 a Coffin een Doot-kist.
 10 Coin Munten.
 Cold Koude.
 a Cole een Kool.
 10 Collect Vergaderen.
 a Colledge een Collegie.
 Collick Pijn in de dar-
 men.
 a Colonel een Colonel.
 Colour Derwe.
 a Column een Pylaar.
 a Combat een Gevecht.
 a Comb een Haan.
 10 Come Kommen.

a Comet een Comeet.
 Comfort Troost.
 10 Command Com-
 mandeeren.
 a Commandment een
 gebodt.
 10 Commend Loben.
 Commerce Koopman-
 schap.
 Commission Commis-
 sie.
 Common Gemeen.
 Common-wealth de
 Republijsch.
 10 Communicate Me-
 de-deelen.
 a Companie een Gesel-
 schap.
 a Companion een Ge-
 sel.
 10 Compare Vergelij-
 ken.
 a Compas een Passer.
 a Computation een op-
 reekeningh.
 10 Conceive Verstaan.
 10 Conceive (a child)
 ontfangen.
 10 Conclude besluyten.
 Concord Eendracht.
 10 Condemn Verdoe-
 men.
 10 Confess bekennen.
 10 Confirm bevestigen.
 10 Con-

10 Confiscate Confis-
 heeren.
 10 Confute Wederleg-
 gen.
 a Congregation een
 Vergaderingh.
 10 Connyve Dooz de
 linnereisen.
 10 Conquer overwin-
 nen.
 the Conscience Con-
 scientie/ gewisse.
 10 Consent Coestaan.
 10 Consider Overwe-
 gen.
 10 Consist Bestaan.
 Constancie Stantva-
 stigheyt.
 10 Constrain bedwin-
 gen.
 10 Consult beraden.
 10 Consume Verteren.
 10 Contain behelsen.
 10 Contemn Verachten.
 10 Contend Twisten.
 10 Continue Geduren.
 10 Contradict Tegen-
 spreken.
 10 Contrive Overleg-
 gen.
 Convenience bequaem-
 heyt.
 10 Convince Overtuy-
 gen.

a Cook een Koch.
 10 Cool Verhoelen.
 a Cooper een Kopper.
 a Copie een Copie.
 Copper Koper.
 Coral Coraal.
 a Cord een Koozde.
 Cordial Herteljsch.
 Cork Kozch/ hulch.
 Corn Koozn.
 a Corner een Hoek.
 Corpulent Swaar-lij-
 gh.
 10 Correct Straffen.
 10 Corrupt vederben.
 Costly Kostelijch.
 Cotton Caroen.
 a Covenant een Ver-
 bont.
 10 Cover bedecken.
 10 Covet begeeren.
 the Cough den Hoest.
 a Council een Raat.
 10 Council te Raden.
 10 Count Reekenen.
 the Countenance het
 Aangeficht.
 Courage Moed.
 Courte (not fine) Grof.
 the Court het Hof.
 Courteous beleefst.
 a Cousin een Neef.
 a Cow een Koe.
 Coys een Drons mits.
 a Crab

a Crab een Krabbe.
 10 Crick kraachen.
 a Cradle een Wiegje.
 Craft Listigheid.
 the Cramp de krampe.
 a Crane (a bird) een kraan.
 a Crain (to list burdens) een kraant.
 10 Crave Gutmoeediglijken bidden.
 Cream Room.
 10 Create Scheppen.
 10 Creep krumpen.
 10 Crele krijten.
 a Crime een faut.
 a Cripple een kreupel.
 Crooked krom.
 10 Crow kraapen.
 a Crown een kroon.
 Cruel Weet.
 a Cup een kop.
 Gurd Dzungel.
 10 Curl kruslen.
 Currans Corenten.
 a Curtain een Gordijn.
 a Cushion een kussen.
 a Custome een Ghebruyck.
 10 Cut Snijden.

D.

a Dagger een Ponjaart.

Diavle Lecher.
 Damask Damast.
 a Dame een Vrouw.
 Dammage Schade.
 10 Damn Doemen.
 a Damp een Damp.
 Dancer Perijckel.
 Dangerous gevaarlijk.
 10 Dare Durven.
 Dark Doncker.
 a Dart een Schicht.
 10 Dash (against) Stoten.
 10 Date Dateeren.
 a Daughter een Dochter.
 a Daughter in Law een Stiefdochter.
 a Dance een Dans.
 the Dawning of the day den Dagtraat.
 a Day een Dagh.
 a Deacon een Diacon.
 Dead Doodt.
 Deaf Doof.
 10 Deal Handelen en deplen.
 Dear Pierbare.
 Dear Duur.
 Death den Doodt.
 a Debt een Schult.
 10 Decay Verballen.
 Deceit bedrog.
 10 Deceive bedriegen.

10 De-

10 Declare Verklaeren.
 10 Decrease Afnemen.
 10 Decree besuyten.
 a Deed een Vaadt.
 Deep Diep.
 a Deer een Dier.
 a Defeat een Nederlaagh.
 a Defect een Ontbrekinge.
 10 Defend beschermen.
 10 Defile Verbuulen.
 10 Defraud bedriegen.
 10 Deject Nederwerpen.
 10 Delay Vertragen.
 10 Deliberate Raatslagen.
 a Delight een Lust.
 10 Deliver Verlossen.
 10 Demand Gyschen.
 10 Demonstrate bewijzen.
 10 Denie Ontkennen.
 10 Depart Wech gaan.
 10 Depend Aanhangen.
 10 Deride Aylachen.
 10 Descend Nederdalen.
 10 Describe beschrijven.
 10 Deserve Verdienen.
 10 Desire begeeren.
 Desolate Ensaam / Verwoest.

10 Despair Wanhoopen.
 10 Despise Verachten.
 10 Destroy Verdelstreceren.
 10 Detain Onthouden.
 10 Detect Versoepen.
 10 Divide Verdeelen.
 the Devil den Duyvel.
 10 Devour Verslinden.
 Dew Dautw.
 a Dial een Urtoewijfer.
 a Dictionarie een Dictionarium / Woorden-boeck.
 10 Die Sterven.
 10 Differ Verschillen.
 Difficulle Swarigheyt.
 10 Digest Verteeren.
 10 Dig Welven.
 Dignitie Waardigheid.
 Diligent Naastigh.
 10 Diminish Verminderen.
 Dimm Dunsfer.
 a Dinner een Middagmaal.
 10 Dip Indooopen.
 10 Disburse Verschieten.
 10 Discern Onderscheiden.
 10 Discharge Quant ontlasten.

10 Disco-

- 10 Discover *Ontdecken.*
 Discreet *Doorzichtig / bescheiden.*
 10 Disdain *Verfmaden.*
 a Disease *een Siechte / ongemack.*
 a Dish *een Schotel.*
 Dishonour *Ouere.*
 Disobedient *Ongehoozsaam.*
 10 Dispatch *Verrichten.*
 10 Displeas *Misscheagen.*
 10 Dispraise *Misprijzen.*
 10 Dispute *Disputeren.*
 10 Dissemble *Vernissen.*
 10 Dissolve *Ontbinden.*
 10 Disswade *Ontraden.*
 10 Distill *Distilleren.*
 10 Distinguish *Onderscheiden.*
 10 Distribute *Uitdeelen.*
 a Ditch *een Sloot.*
 Division *Verdeeling.*
 10 Divulge *Uitsprogen.*
 10 Do *Doen / maken.*
 a Doctor *een Doctoor.*
 a Dog *een Dogge / een Hont.*
 Doleful *Dat te be-*

- jammeren is.*
 Done *Gedaan.*
 a Door *een Deur.*
 a Dosen *een Dozijn.*
 a Doublet *een Damsbays.*
 Double *Pubbel.*
 10 Doubt *Cwijfelen.*
 Down *Neder.*
 10 Dote *Suffen.*
 a Dove *een Duif.*
 a Dragon *een Draack.*
 a Dram *een Drama.*
 a Draper *een Draper.*
 10 Draw *Trecken.*
 10 Draw beer *Cappen.*
 10 Draw (water) *(water) putten.*
 Dreadful *Dreesselick.*
 a Dream *een Droom.*
 Dregs *Droessen.*
 Drie *Droogh.*
 10 Drink *Drincken.*
 10 Drive *Drijven.*
 10 Drop *Druppen.*
the Drop sic de Water-
sucht.
 10 Drown *Verdrinken.*
 Drowsie *Slaperigh.*
 a Druggist *een Drogist.*
 a Drum *een Crommel.*
 a Duck *een Endvogel.*
 a Ducket *een Ducaat.*
 a Duke *een Hertogh.*
 Dul

- Dul *Bot / stomp.*
 Dung *Wast / drech.*
 a Dungeon *een Kerker.*
 Dust *Stof / poeder.*
 Dirt *Duyghheit / slich.*
 a Dutchess *een Hertoginne.*
 Durie *Plicht.*
 a Dwarf *een Dwerg.*
 10 Dwell *Woonen.*
 10 Dye *Verwen.*

E.

- E Ach *Eck / een pegelick.*
 an Eagle *een Arent.*
 an Ear *een Oor.*
 an Ear (of corn) *een War (van Hoorn.)*
 an Earl *een Graaf.*
 Early *Droegh / by tijts.*
 10 Earn *Verdieneu.*
 Earnest *Eerstigh.*
 Earth *Arde.*
 an Earthquake *een Hartbevinge.*
 Ease *Gemack.*
 10 Ease *Verlichten.*
the East het Oosten.
 Easter *Paascheu.*
 10 Eat *Eeten.*
the Ebb Ebbe.
 an Echo *Echo / wederklanc.*
- an Eclips *Eclipsis.*
 an Edge (of a knife) *een Scherpte (van een mes.)*
 Edification *Stichtinge.*
 10 Educate *Opvoeden.*
 an Eel *een Aal.*
 10 Effect *Volgengen.*
 an Egg *een Ey.*
 Either *Oste.*
 Elbow *een Elleboogh.*
 Elder *Suder.*
the Elect de Huyberkorene.
 an Element *een Element.*
 an Elephant *een Olifphant.*
 an Ell *een Elle.*
 Eloquent *Welsprekent.*
 Else *Andersins.*
 Elsewhere *Elberg.*
 10 Embrace *Omhelzen.*
 10 Embroider *Boorduren.*
 Eminent *Overtreffende.*
 an Emperour *een Keysser.*
 an Empire *een Keysserrijck.*
 10 Employ *Employeeren.*
 Empty *Ledigh.*
 B b 10 Enable

E N

10 Enable Machtigh
maken.
10 Enchant Betoober-
ren.
10 Enclose Insluyten.
10 Encourage Aanmoedigen.
an End een Einde.
10 Endeavour Betrach-
ten.
10 Endure Verdragen.
10 Enforce bedwingen.
English Engels.
10 Engrave Grabeeren.
an Enemy een Vyant.
10 Enjoy Genieten.
Enough Genoegh.
10 Enrich Rijck maken.
an Ensign een Wammie-
re of Daandel.
10 Entice Wanlocken.
an Entrance een In-
ganc.
Entreat Smiehen / bid-
den.
Envy Aijdt.
Equitie Billigheyt.
10 Eff Swalen.
an Errand een Bood-
schap.
10 Escape Ontkomen.
Espeeciall Doornament-
lijck.
10 Establish Bevesti-
gen.

E S

10 Esteem Achten.
Eternity Eeuwigheyt.
10 Evacuate Uptruy-
men.
the Even or evening den
Abont.
Even Effen.
Every one Ider een.
Evill Quaet.
an Ew Ope.
Exact Perfect.
10 Exalt Verheffen.
10 Examine Examinee-
ren.
an Example een Exem-
pel.
10 Except Uytmenen.
Except Uytgenomen.
the Exchange de Beurs.
10 Exchange Wisselen.
10 Exclude Utsluyten.
10 Excuse Ontschuldi-
gen.
10 Exercise Oeffenen.
10 Exhort Vermanen.
10 Expect Dertwachten.
Expedient Betamelijk.
10 Expel Uytduyven.
Experience Ervarent-
heyt.
10 Expound Uytleggen.
10 Express Uytbruycken.
10 Extend Uytstrek-
ken.

10 Ex-

E X

10 Extinguish Uytblis-
sen.
10 Extol Verheffen.
Extraordinary Extra-
ordinaris.
Extremitie Het upter-
ste.
an Eye een Oogh.
the Eye-brow Oogh-
bzaant.

F

the F Ace het Nange-
sicht / aansicht.
Facilitie Lichtheyt.
a Fact een Daadt.
Faculty Faculteyt.
10 Fade Welcken.
a Fathom een Vadem.
10 Fail Failleeren.
Fain Geeren.
10 Fain or feign Dejn-
fen.
Faint Flaauw.
Fair Schoon.
a Fair (or market) een
Jaarmarcht.
Faith Gelooft.
Faithful Getrouwt.
10 Fall Dallen.
False Valsch.
Fame 't Geruchte.
a Familie een Huisge-
sin.

F A

Famine Hongers-noot.
Fancy or fantasy In-
beeldinge.
a Fann een Waeyer.
10 Fare Waren.
Farewell Vaart wel.
Farr Berre.
a Fashion een Fatsoen/
manier.
10 Fast Fasten.
Fat Vet.
a Fat een Dat.
Fate Nootlot.
a Father een Vader.
a grand-Father een
groot-Vader.
a Fault een Schult.
10 Favour Vergunnen.
Fear Vrees.
a Feast een Gast-maal.
a Feather een Veder.
10 Feed Voeden.
10 Feel Voelen.
Fellowship Geselschap.
a Fen een Veer.
10 Fence Schermen.
Fervent Operigh.
10 Fetch Halen.
Feud Oodelijcke haat.
a Fever Brandende
koortz.
Few Weynigh.
Fidelity Getrouwig-
heyt.
B b 2 a Field

F I

a Field een veldt.
 a Fig een vijge.
 10 Fight begheten.
 10 Fill bullen.
 Filth vuyflichheyt.
 10 Find vinden.
 Fine Wrooy/niet.
 a Finger een vinger.
 10 Firsh Epndigen.
 Firm vast.
 the Firft de Cerfte.
 a Fish Difch.
 a Fift een vuyft.
 Fitt bequaamt.
 Five vijf.
 a Flagg een blagge/
 baan.
 a Flagon een kran.
 a Flame een blam.
 10 Flatter blypen.
 Flax blag.
 a Flea een Dloo.
 a Fleet een Dloot.
 Flefh vleefch.
 10 Flic blyegen.
 10 Flic away vluchten.
 a Flic een blyegh.
 10 Fling Gooopen.
 the Floor de vloer.
 Flour (or meal) Meel.
 10 Flow bloeden.
 a Flower een blom.
 a Flute een Fluyt.
 Fodder Doeder.

F O

a Foe een Vyant.
 10 Fold houden.
 10 Follow volgen.
 Folly Zotteyht.
 Fondnefs Malligheyt.
 Food voetsel.
 a Fool een Dot/gech.
 a Foot een voet.
 For Want.
 10 Forbid verbieden.
 10 Force Dwingen.
 a Forehead een vooz-
 hooft.
 10 Foretell voozfeggen.
 10 Forfeit verbeuren.
 10 Forget vergeten.
 10 Forgive vergeven.
 the Former de voozft.
 a Forrest een Forreft.
 10 Forsake verlaten.
 10 Forfwear verzwee-
 ren.
 Forth voozt/ buyten.
 Forthwith Certout.
 Fortune Geluck.
 Foul vuyt.
 a Fowl een vogel.
 a Fountain een Fonteyn.
 Four vier.
 a Fox een Vos.
 Freight vuycht.
 Frankinfence Wic-
 rooch.

Fraud

F R

Fraud bedroggh.
 Free byt.
 10 Frees vzielen.
 French Frans.
 a Friend een vrient.
 a Fresh verfeh.
 10 Fry Fruyten/ vzaet.
 a Frogg een vozfch.
 From van.
 Frost vozft.
 Fruit vuycht.
 Full vol.
 10 Fullfill volmaken.
 Fury Raferne.
 10 Furnish Stoffeeren.
 Further (or farther)
 verbet.
 Furthermore Daar-en-
 boden.
 Future Toekomende.

G

G Ain Winfte.
 10 Gainslay Tegen-
 fpreeken.
 the Gall de Galle.
 Gallant Puyctigh.
 a Gallerie een Galderp.
 10 Gallop Galloperen.
 the Gallows de Galgh.
 Games Spelen.
 a Gaol (or jail) een Ges-
 vangenis.

G A

10 Gape Gopen.
 a Garden een Tuyn.
 a Garland een Frans.
 Garlick Looch.
 a Garment een Kleet.
 Garrison Garnifoen.
 a Garter een Knouffe-
 baant.
 a Gate een Doort.
 10 Gather vergaderen.
 10 Gaze Staroogen.
 Gender Geflacht.
 Generall Generaal.
 a Gentleman een Edels-
 man.
 10 Gefs Giffen.
 Gesture Gelaat.
 10 Get krijgen.
 Ghoft Geest.
 a Giant een Reus.
 a Gift een Gifte.
 10 Gild vergulden.
 Ginger Gengber.
 10 Gird Gorden.
 a Girdle een Gordel.
 a Girl een Maeghe.
 10 Give Geven.
 Glad blijde/ vrolijch.
 Glafs Glas.
 a looking-Glafs Spiegel
 10 Glean Hazen.
 a Glimmering een
 glang.
 a Globe een Klot.
 B h 3 Glory

G L

Glory *Glorie/ eer.*
 Gloves *Pantschoenen.*
 Glue *Lijm.*
 a Glutton *een vzaant.*
 to Gnash *Snarssen.*
 to Gnaw *knagen.*
 a Goat *een Boek of een Sept.*
 God *Godt.*
 to Go *Saant.*
 Go to *Wiel aan.*
 Gold *Gout.*
 Good *Goet.*
 a Goose *een Gans.*
 the Gospel *het Euange- lium.*
 to Govern *Gouvernee- ren.*
 the Gout *de Nicht/ Pas- dagra.*
 a Gown *een Cabbaart.*
 Grace *Genade.*
 Grain *Graan of hoozn.*
 Grand *Groot.*
 a Grape *een Druyf.*
 Grass *Gras.*
 to Grate *raspen.*
 a Grave *een Graaf.*
 Gratitude *Danckbaar- heyt.*
 Greas *Smeer.*
 Great *Groot.*
 Greedy *Gieriggh.*
 Green *Groen.*

G R

to Greet *Groeten.*
 Grief *Droefheyt.*
 to Grind *Maalen.*
 to Gripe *Grijpen.*
 a Grocer *een Kruyde- nier.*
 to Gronc *Streenen.*
 the Ground *de gront.*
 to Grow *Groepen.*
 to Grudge *benijden.*
 to Guard *beschermen.*
 a Guest *een Gast.*
 a Guild *een Leydsman.*
 Gull *bedroggh.*
 Guilty *Schuldig/ hant- dadigh.*
 Gum *Gomme.*
 the Gumms *het Cant- bleesch.*
 a Gunn *een Ader.*
 to Gush *out Uytbloe- yen.*
 a Gutter *een goot.*

H.

⌋ Addock *een Schel- bis.*
 a Haft *een Heft.*
 Hail *Hagel.*
 Hair *Hayz.*
 Half *de Helft/ half.*
 to Hallow *vepligen.*
 to Halt *Hincken.*
 a Halter

H A

a Halter *een Strop.*
 a Ham *een Hamme.*
 a Hammer *een Hamer.*
 a Hand *een Handt.*
 a Handkerchief *(hand- kercher) een Neus- doeck.*
 to Handle *Handelen.*
 Handsom *Behendigh.*
 to Hang *Ophangen.*
 to Happen *Sebeuren.*
 Happie *Geluckigh.*
 to Harbour *Herbergen.*
 Hard *Hardt.*
 a Hare *een Haas.*
 Harm *Schade.*
 Harmless *Onnoesel.*
 a Harp *een Harp.*
 to Harrow *eggen.*
 a Hart *een Hert.*
 Harvest *Herff.*
 to Hasten *Haasten.*
 a Hat *een Hoet.*
 to Hatch *Woeden.*
 a Hatchet *een Bijl.*
 to Hate *Haten.*
 to Have *Hebben.*
 a Haven *een Haven.*
 Haughtie *Hoogmoedigh.*
 Hay *Hoop.*
 Hazard *Wasaard.*
 He *Hy.*
 a Head *een Hoofst.*
 to Heal *Genefen.*

H E

Health *Gesontheyt.*
 a Heap *een Hoop.*
 to Hear *Hooren.*
 the Heart *het Hert.*
 Heath *Heide.*
 Heathen *Heiden.*
 to Heave *Heffen.*
 to Heave *Hemel.*
 Heavie *Swaar.*
 a Hedge *een Hegge.*
 to take Heed *Woeden.*
 a Heel *een Hiel.*
 Height *Hooghte.*
 an Heir *een Erfgenaem.*
 Hell *Helle.*
 a Helmet *een Helm.*
 to Help *Helpen.*
 to Hem *Zoomen.*
 Hemp *Hennip.*
 a Hen *een Henne.*
 Hence *Hier van daan.*
 an Herb *een Kruyt.*
 Here *Hier.*
 Hereafter *Hier na.*
 an Heretick *een Ketter.*
 a Herring *een Haringh.*
 to Hew *Houten.*
 to Hide *Verbergen.*
 High *Hoogh.*
 a Hill *een Bergh.*
 Him *Hem.*
 to Hinder *Verhinderen.*
 to Hire *Huuren.*
 a History *een Historie.*
 B h 4 to Hig

10 Hit *Haachen* / tref-
 fen.
 Hither *Verwaarts*.
 Hoarse *Heersch*.
 a Hog een *Dercken*.
 a Hoghead een *Or-
 hoof*.
 10 Hold *Houden*.
 a Hole een *Sat*.
 Holy *Heyligh*.
 Hollow *Hol*.
 at Home t' *Huys*.
 Honest *Gerlijch*.
 Honey *Honigh*.
 Honour *Eer*.
 a Hood een *Dzoutwen
 kaper*.
 a Hoof (of a beast) een
Hoef (van een beest.)
 a Hood een *Haacht*.
 a Hoop een *Hoep*.
 10 Hop *Huppelen*.
 10 Hope *Hoopen*.
 Hopps *Hoppe*.
 a Horn een *Hoorn*.
 Horrible *Schijchelich*.
 a Horse een *Paart*.
 an Host (army) *Krijgs-
 heyz* / *Leger*.
 Hot *Heet*.
 an Hour een *Uur*.
 a House een *Huys*.
 Hunger *Honger*.
 10 Hunt *Jagen*.

10 Hurt *Deer doen*.
 a Husband een *Dzoutus
 getrouwde man*.
 a Hymn een *Lof-fang*.
 Hypocritic *Sebeypst-
 heyt*.

I.

I Ich.
 Jaundice *de geelsucht*.
 the Jaw-bone *de Kaa-
 ke-been*.
 Ice *Ys*.
 Idle *Luy*.
 an Idol een *Afgodt*.
 10 Icer *Geelcheeren*.
 10 Jest *Stoeken*.
 Jesus *Jesús*.
 a Jew een *Noode*.
 a Jewel een *Juwel*.
 If *Indien*.
 Ignorance *Onweten-
 heyt*.
 Ill *Suaat*.
 an Image een *Beelt*.
 10 Imagine *Inbeelden*.
 10 Imitate *Na-doen*.
 Immediately *Terfont*.
 Immortal *Onsterfe-
 lijch*.
 10 Impart *mede-deelen*.
 Impossible *onmooglijk*.
 Impudent *onbeschaemt*.
 In *In*.

10 In-

an Inch een *dwyn bzeet*.
 10 Inclose *Insluyten*.
 Incredible *ongeloosfijh*.
 Indifferent *onpartidig*.
 Industry *Haarfigheyt*.
 Infallible *Onfeylbaar*.
 an Infant een *Kleyn
 kind*.
 10 Insect *Besmietten*.
 Inferiour *Minder*.
 Infinite *Onepindelijch*.
 10 Inform *Onderwijff*.
 10 Inhabit *Inwoonien*.
 10 Inherit *Erven*.
 Iniquitie *Ongerech-
 tighent*.
 Ink *Zucht*.
 an Ink-horn een *Inkt-
 hooker*.
 an Inn een *Herbergh*.
 Innocent *Onnoosel*.
 10 Inquire *Na-vragen*.
 10 Instruct *Onderwijff*.
 an Instrument een *wer-
 tugh* / *instrument*.
 Interest *Interest* / *woe-
 ker*.
 10 Interpret *Vertalen*.
 10 Interrupt *Derstoren*.
 an Introduction een *In-
 leydinge*.
 10 Invent *Uitvinden*.
 Invisible *Onfichtbaar*.
 10 Invite *Rooden*.

Inward *Inwendigh*.
 a Journey een *Reys*.
 Joy *Wollijckheyt*.
 10 Joyn *Doegen*.
 a Joyner een *Schijn-
 werker*.
 a Joynt een *Lid*.
 Iron *Iser*.
 Is *Is*.
 10 Irch *Teucken*.
 a Judge een *Rechter*.
 a Judgement *Goedel*.
 10 Juggle *Suychelen*.
 Juice *Sap*.
 Ivory *Ivooz*.
 Just *Rechtveerdigh*.
 Justice *Gerectighent*.
 10 Justify *Rechtveerdig-
 gen*.

K.

K Eep *Bewaren*.
 a Kettle een *Ketel*.
 a Key een *Sleutel*.
 the Kidneys *de Nieren*.
 10 Kill *Dooden*.
 Kind *Vriendelijch*.
 10 Kindle *Ontfeken*.
 a King een *Koningh*.
 a Kingdom een *Ke-
 ninckrijk*.
 a Kiss een *Soen*.
 a Kitchen een *Keucken*.
 a Knavel een *Boeve*.
 B b 5 10 Knead

20 Knead *Aneeden.*
 a Kneel *een knie.*
 20 Kneel *knielen.*
 a Knife *een mes.*
 a Knight *een Ridder.*
 20 Knit *Brepen.*
 20 Knock *kloppen.*
 a Knot *een knoop.*
 20 Know *kennen.*
 a Knuckle *een kneuc-
 kel.*

L

L About *Arbeidt.*
 Lace *Kant.*
 20 Lack *(or want) Ge-
 breecken.*
 a Lackey *een Wachter.*
 a Lad *een Jong-gesel.*
 a Ladder *een Ladder
 ofte Meer.*
 a Ladle *een Dot-kepel.*
 a Lamb *een Lam.*
 Lame *Namme.*
 20 Lament *Beklagen.*
 Land *Kant.*
 Land-lord *Huys-heer.*
 a Language *een Taal /
 Spyaack.*
 20 Languish *Flaanw
 wozden.*
 a Lantern *een Lan-
 teern.*
 the Lap *Schoot.*

Large *breet.*
 a Lark *een Leentuerck.*
 a Lash *een Slagh.*
 20 Last *Duuren.*
 the Last *de Leste.*
 a Latch *of a door een
 Klinsk van een deur.*
 Late *Laat.*
 Lattises *Crallen.*
 20 Laugh *Rachen.*
 a Law *een Wet.*
 a Lawyer *een Abba-
 caat.*

20 Lay *Leggen.*
 Lazy *Nip.*
 Lead *Loot.*
 20 Lead *Leiden.*
 a Leaf *een Bladt.*
 a League *een Verbont.*
 Lean *Maager.*
 20 Lean *Opleumen /
 steunen.*
 20 Leap *Springen.*
 Leap-year *Schryckel-
 jaar.*
 20 Learn *Leeren.*
 Least *Op dat niet.*
 the Left *de Nleyenste.*
 Leather *Leber.*
 20 Leave *Verlaten.*
 Leaven *Deessen.*
 the Left-hand *de Nley-
 her-hant.*
 a Leg *een Been.*

a Lemon

a Lemon *een Lantoen-
 appel.*
 20 Lend *leenen.*
 Length *lenghte.*
 Lent *de Lente.*
 a Leper *een Melaatsch.*
 Lets *Winder.*
 20 Lessen *Kiept ma-
 ken.*
 a Lesson *een lesse.*
 Let *Coelaten.*
 a Letter *een Brieef.*
 Lewd *Boos / godt-
 loog.*
 a Libel *een Pasquill.*
 Liberal *Miltbadigh.*
 Liberty *Dyppheit.*
 a Library *een Biblio-
 teek.*
 Licence *Verlof.*
 a Lie *een Neugen.*
 20 Lie *Niegen.*
 Life *Leben.*
 20 Lift *Oplichten.*
 Light *Nicht.*
 Light *(nor heavy) licht
 (niet zwaar.)*
 Like *Gelijck.*
 Lime *Kalk.*
 a Limit *een Paal / lant-
 paal.*
 20 Linn *Schilderen.*
 a Line *een Linie.*
 the Lining *(of a coat)*

de Doederingh.
 Linnen *Opmaat.*
 a Lion *or Lyon een
 Neentw.*
 the Lip *de Lippe.*
 20 Liss *Lippen.*
 Little *luttel / kleyn.*
 20 Live *Leben.*
 the Liver *het Leber.*
 a Liverie *een Liberey.*
 Lo *Siet.*
 a Loadstone *een Seple-
 steen.*
 a Loaf *een Broot.*
 a Lobster *een kreeft.*
 a Lock *een Slot.*
 20 Lodge *Logeren.*
 the Loins *de Lenden.*
 Long *Langh.*
 20 Long *Verlangen.*
 20 Look *Sien / kijcken.*
 a Loop *een Risse.*
 20 Loose *Los maken.*
 a Lord *een Heer.*
 Lordship *Heerschapp.*
 20 Lose *Verliesen.*
 Lost *Verloren.*
 20 Lothe *Walgen.*
 20 Love *Beminnen /
 lief hebben.*
 Love *Liefde.*
 Low *Nederigh / laag.*
 Lowd *Luyd.*
 a Lowse *een Luyt.*
 Luck

Luck *Geluk.*
 Lukewarm *Lauw.*
 to Lurk *Schuylen.*
 Lust *Wellust.*
 Luster een *Luyfter.*
 Lustie *Lustigh.*
 a Lute een *Luyt.*

M.

M Acc een *Scepter.*
 Mace *Foelie.*
 Mad *Sinneloos.*
 Made *Geinaacht.*
 Madder *Mekrappen.*
 the Magistracy de *Overscheyt.*
 Magnanimity *Grootmoedighheit.*
 Magnificence *Heerlijcheit.*
 to Magnifie *Grootmaken.*
 a Maid een *Maaght / Maegt.*
 to May (or can) *Moggen.*
 Majesty *Majesteyt.*
 the Maines (of a horse) de *Mannen / mane.*
 to Maintain *Onderhouden.*
 a Major een *Major / Boggermeester.*

to Make *Maken.*
 Malcontent *Misnoeght.*
 the Male (of every kind) *het Manneken.*
 Malice *Boosheyt.*
 Malt *Mout.*
 a Man een *Man.*
 to Minage *Uyboeren.*
 Manifest *Openbaar.*
 Manifold *Menighvuldigh.*
 Manner *Manier.*
 (good) Manners) *De den / goede manieren.*
 Many *Veel.*
 a Map een *Kaarte.*
 Marble *Marmersteen.*
 to March *Marcheeren.*
 a Mare een *Merry.*
 the Margin de *Krant.*
 a Mark een *Merck.*
 a Market de *Marcht.*
 a Marquis een *Marchtgraaf.*
 Marriage *Houtvelijch.*
 to Marrie or be married *Trouwen ofte ghetrouwt werden.*
 Marrow *Mergh.*
 a Martyr een *Martelaer.*
 to Marvel *Wonderen.*
 a Mason een *Metelaer.*
 the Mals

the Mals de *Wasse.*
 the Mast de *Wast.*
 a Master een *meester.*
 a Match *Lont.*
 Matches *Swabelstoecken.*
 Matter *Materie / stof.*
 a Maund een *maide.*
 Meal *Meel.*
 a Measure een *Mate.*
 Meat *Hof / spijs.*
 to Meditate *Overbekken.*
 a Medler een *Mispel.*
 Meek *Sachtinnigh.*
 to Meet *Gemoeten.*
 Meete *Beguamen.*
 Melancholic *Melancholye.*
 to Melt *Smelten.*
 a Member een *Lid en Lidmaat.*
 Memory *Gedachtenis.*
 to Mention *Melden.*
 a Merchant een *Kooperman.*
 Mercie *bermhertighheit.*
 Merit *Verdiense.*
 Mercie *Dorlijch.*
 a Message een *boodschap.*
 a Messenger een *Bode.*
 Metal *Metaal.*
 the Middle *Middel.*
 Midnight *middernacht.*

a Midwife een *Woochvrouw.*
 Might *Macht.*
 Mild *Sachtinnigh.*
 a Mile een *Mijl.*
 Milk *Meelck.*
 to Milk *Meelcken.*
 a Mill een *Moole.*
 a Miller een *Moolenaer.*
 the Mind *'t Gemoet.*
 to Mind *Nacht nemen.*
 Mindfull *Gedachtigh.*
 Mine *Mijn.*
 a Mine een *Mijne.*
 to Mingle *Mengelen.*
 a Minister een *Predikant.*
 the Mint de *Munt.*
 a Minute een *Minuyt.*
 a Miracle een *Mirakel.*
 Mire *Slijck.*
 Mirth *Dorlijckheit.*
 Mischance *Ongeval.*
 a Mischief een *Feyt.*
 a Misdced een *Misdad.*
 Misericie *Stenbigheyt.*
 to Mistake *Verfennen.*
 to Mistrust *Mistroutwen.*
 to Mitigate *Verfachten.*
 B b 7 to Mix

M I

to Mix *ſiet* Mingle.
a *Mocker* een *Spotter*.
Modest *Maanterlijck*.
Moist *Dochtigh*.
to *Molest* *Quellen*.
a *Moment* een *Oogenblick*.
a *Monarch* een *Monarch*.
a *Moneth* een *Maant*.
Money *Gelt*.
a *Monk* een *Munnick*.
a *Monster* een *Monſter*.
a *Monument* een *Chedenck* *teecken*.
the *Moon* de *Maan*.
More *Meer*.
the *Morning* *Morgen* *tijdt*.
Mortal *Sterflijck*.
a *Mortar* een *Wijfel*.
Morter *Moortel*.
to *Mortifie* *Dooden*.
Mofs *Mos*.
Moſt *Meest*.
Mother *Moeder*.
a *Motion* een *Bewegingh*.
Mouldy *Schijnmelachtigh*.
to *Mount* *Ophlimmen*.
a *Mountain* een *Bergh*.
to *Mourn* *Treurig* *zyn*.

M O

a *Mouſe* een *Muus*.
the *Mouth* de *Mont*.
to *Mow* *Maapen*.
Much *Deel*.
Mud *Modder*.
a *Mulberry* een *Moerbeſie*.
a *Mule* een *Muyl* *Esfel*.
to *Multiplic* *Vermeerderen*.
a *Multitude* een *Menighe*.
a *Murderer* een *Moordenaar*.
to *Murmure* *Murnuereeren*.
Musick *Muſijck*.
Musk *Muſcus*.
I *Muſt* *ich* *Mos*.
Muſt *Nieuwe* *Wijn*.
Mustard *Moſtaart*.
to *Muſter* *Monſteren*.
Mutable *Veranderlijck*.
Mute *Stom* *ſtil*.
Mutton *Schapevleesch*.
Mutual *Onderlinge* *wedersijde*.
to *Muzzle* *Muylbaanden*.
a *Mystery* een *Verborgentheit*.

ſhe *Nails*.

N A

N.

the *Nails* (of the fingers) de *Naagelen*.
a *Nail* een *Spijcker*.
Naked *Naacht*.
a *Name* een *Naam*.
to *Name* *Noemen*.
Namely *Naamentlijck*.
a *Napkin* een *Berbet*.
a *Narration* een *Verhaal*.
Narrow *Naauw*.
a *Nation* een *Volck* *Natie*.
Nativity *Gehoorzte*.
Nature *Natuur*.
the *Navell* de *Havel*.
a *Navie* een *Bloodſchepen*.
Navigation *Scheepvaart*.
Naught *Quaat*.
Nay *Neen*.
Near *Na-by*.
Neat *Net*.
Necessarie *Nootſakeelijck*.
Necessitie *Nootwendighheyt*.
the *Neck* den *Hals*.
Need *Gelyck*.
a *Needle* een *Naalde*.

N E

to *Neglect* *Verſuymen*.
a *Neighbour* een *Buurman*.
Neither *Nochte*.
a *Nephew* een *Nees*.
a *Nest* een *Nest*.
a *Net* een *Net*.
a *Nettle* een *Stel*.
Never *Nooyt*.
Nevertheleſs *Niet tegenſtaande*.
New *Nieuw*.
the *Next* de *Naaste*.
a *Niggard* een *Oerſgaart*.
Nigh *Na-by*.
the *Night* de *Nacht*.
Nimble *Saauw*.
Nine *Negen*.
to *Nip* *Nippen*.
No *Neen*.
in *No* *wiſe* *Geenſing*.
Noble *Ndel*.
to *Nod* *Ninken*.
None *or* *no* *Geen*.
Noiſe *Ceraas*.
Noon de *Doen* *mid* *dagh*.
Nor *Nochte*.
North *Noort*.
the *Noſe* de *Neus*.
the *Noſtrils* de *Neusgaten*.
Not *Niet*.

a *No*.

N O

n Notarie een Notaris.
n Note Opmercken.
 Nothing or nought
 Niets.
n Nurf een Doefster/
 Nanne.
n Nourish Doeden.
 Now Nu.
n Number een Getal.
n Number Kreeftenen.
n Nun een Nonne/
 Nagijn.
n Nut een Nut.
 Nutmeg Note-Mu-
 scaat.

O.

an O Ack-tree een Ep-
 ken-boom.
an Oar een Riem.
an Oath een Eed.
 Oats Haber.
 Obedience Gehooz-
 faamheyt.
n Obey Gehoozfaam
 zijn.
n Object Gegenwer-
 pen.
an Obligation een Ver-
 binteniſſe.
n Oblige Verbinden.
 Oblivious Vergetelijch.
 Obscure Duffter,

O B

n Observe Waar ne-
 men.
 Obstinate Hertnecktig.
n Obstruct Stoppen.
n Obtain Verkriggen.
 Occasion Gelegen-
 heyt.
 the Ocean de Oceaan/
 de groote Zee.
 Odious Hatelijch.
n Odour een Reuch.
 Of Dan.
n Offend Ergernis ge-
 ven/beschadigen.
n Offer Aanbieden/
 presenteren.
an Office een Ampt/
 Officie.
 Offspring Af-komst.
 Often or oftentimes
 Dickmaal.
 Oil Olie.
 Ointment Salve.
an Oister een Oester.
 Old Out.
an Olive een Olijf.
n Omit Achter laten/
 verſuimen.
 Omnipotent Almach-
 tigh.
 Once Eens.
 One Een.
 Onely Alleemlijch.
an Onion een Aupn.
n Open

O P

n Open Open doen.
 Openly Openlijch.
 Operation Werkinge.
 Opinion Spinie.
 Opportunity Gelegen-
 heyt.
n Oppose Tegenſtaan.
n Opprels Onderdru-
 ken.
 Or Of/ ofte.
an Oracle een Orakel.
an Oration een Oratie.
an Orchard een Boom-
 gaart.
n Ordain Ordonnee-
 ren.
 Order Order.
 Orderly Sydentelijch.
 Ordinarily Ghewoon-
 lijch.
an Organ een Orgel.
 the Original d'Or-
 fprongh.
 Ornament Cleraat.
an Orphan een Wees-
 kind.
 Otherwise Andersins.
an Oven een Oven.
 Over Over.
n Overcast Overlegge.
n Overcome Overho-
 men/overwinnen.
n Overflow Overbloe-
 den.
n Overlive Overleven.

O V

Over long Over lang.
n Overmaster Over-
 meesteren.
n Oversee Overſien.
n Overthrow Omtwer-
 pen.
n Overturn omſieeren.
n Overweigh Over-
 wegen.
n Overwhelm Over-
 ſulpen.
n Ounce een Once.
 Our Onse.
 Outward Aytwendig.
n Ow Schuldig zijn.
an Owl een Uyl.
 Own Eegen.
an Owner een Eege-
 naar.
n Own Eegenen.
an Ox een Os.

P.

n P Ace een Pas.
n Pacific te Drede
 maken.
n Pack een Pack.
n Pad-lock een hangſlot.
n Page een Page.
 Pain Pijn.
n Paint Schilderen.
n Pair een Paar.
n a Palace een Paleys.
 Pale Bieech.
 the Palm

the Palm (of the hand) de
Palm van de hand.
a Palm-tree een Palm-
boom.
the Palsie Seroerte.
a Pan een Pan.
a Pancake een Panne-
koek.
the Panch, tripes de
Pens.
to Pant Weben / klopp-
pen.
a Pantoffle een Pantof-
fel.
the Pap de Mam ofte
Cepel.
Paper Pampier.
Paradice Paradijs.
a Parcel een Partje.
Parchement Perlies-
ment.
to Pardon Vergeven.
to Pare Afknijden.
Parents Ouderen.
the Parliament het Par-
lament.
a Parlour een Wmnen-
saal.
a Parrat een Papegaep.
Parsley Peterselle.
a Partnep een Partna-
hle.
a Part een Gedeelte.
to Partake Deelachtigh
zijn.

Partiall Partijdig.
Particular Besponder /
particulier.
a Partition een Deplin-
ge.
a Partner een Medege-
sel.
a Partridge een Patrijs.
a Pasquil Pasquill.
to Pass Passeren.
a Passenger een Passa-
gier / Reysiger.
the Passover Paaschen.
a Pass-port een Pas-
poort.
a Passion een Betwe-
ginge.
Pastt Werck gegaan.
PASTE (dough) Deegh.
a Pastie een Pastey.
Pastime Lichtverdijsf.
a Pastor een Herder.
a Pasture een Weypde.
a Path een Padt.
Patience Gedult.
a Patriarch een Patri-
arch.
a Patron een Patroon.
a Pattern een voorbeeld.
to Pave Pavepen / pla-
vepen.
a Pavillion een Pabli-
hoen.
to Pawn

to Pawn Ce pant leg-
gen.
to Pause Rusten / pau-
seeren.
a Paw een Poot.
to Pay Betalen.
Peace Wyede.
a Peach een Persick.
a Peacock een Paauw.
a Pear een Peer.
a Pearl een Peerl.
Pease Erwteten.
Peculiar Eypgen.
Pedegree Afkomst.
Peevish klozsel / moeye-
lijck.
a Pelt een Pels.
a Pen een Penne.
to Penetrate Doordrin-
gen.
Penitent Berouwigh/
boetvaardigh.
a Penknife een Penne-
mes.
a Pennic een Penninck/
een stuyver.
a Pensil een Penneel.
a Pension een Pensioen.
a Penthouse een Kuyf-
fel.
Penurie Armoede.
People Volck.
Pepper Peper.
Peradventure
aboutuur.

to Perceive Bemerken/
bespeuren.
Perdition Verlies / ver-
derbenisse.
Perfect Volkomen /
volmaecht.
to Perfect Doleyn den.
to Perform Volkzen-
gen.
Perillous Gevaarlijck.
Period Punt / eynd.
to Perish Vergaan.
Pejury Eedtbrekinge.
a Periwig een Pruyck.
to Permit Coestaan /
toelaten.
Peniculous Schadelich.
to Perpetrate Begaan.
Perpetual Eeuwigh /
geduurigh.
Perplexed Verwerd /
bekommert.
to Persecute Verbol-
gen /
Perseverance Dolher-
digheyt.
to Persist Dolherden.
a Person een Persoon.
to Perswade Met re-
den toebrengen.
Perverse Verkeert.
to Peruse Doorszien.
to Pester Quellen.
a Pestle

a Pestle (or pounder)
 een Stampcr.
 a Petticoat een Dvoutos
 Onder-kroek.
 a Petition een Request/
 begeerte.
 Pewter Prauter/ Tin.
 Phantastic Amberdru-
 ge.
 a Pheasant Phasfant-
 vogel.
 a Philosopher een Phi-
 losooph.
 a Phrase een Spreuk.
 Physick Medicijn.
 to Pick Picken.
 Pickle Beechel.
 a Picture een schildery.
 a Pie een Pastey.
 Piety Godtruchtig-
 heyt.
 a Pigeon een Duys.
 a Pig een kleyn Dert-
 ken/ een kien.
 a Pike een Spies.
 a Pike (fish) een Snoek.
 a Pilgrim een Pelgrim.
 to Pill de Schoys af-
 schellen.
 a Pill een Pisse.
 a Pillar een Pylaar.
 a Pillow een Hoofstus-
 sen.
 a Pilot een Lootman.

to Pinch Rijpen.
 a Pink (a little ship) een
 Pinck.
 a Pinnaas (ship) een Pin-
 nas.
 a Pin een Spel.
 to Pin Kantspellen.
 a Pint een Pint.
 a Pipe een Pyp.
 to Pipe Op de Fluyt
 spelen.
 a Pirat een See-Krober.
 to Pils Pissen.
 a Pistol een Pistool.
 a Pit een Put.
 Pich Peck.
 a Pitcher een Karden
 kruych.
 Pich in wood Pit in het
 hout.
 Pitie Jammer.
 to Pitie medelijden.
 a Place Plaatz.
 the Plague Pestilentie.
 Plain klaar/ eben.
 Plaintiff Klager.
 a Plaster een Pleyster.
 a Planet een Planeet.
 a Plank een Planck.
 to Plant Planten.
 Plate Silver-werck.
 a Plate een Lehoor.
 a Platform grouwfozu/
 t belwerp van een
 Luyt. a Plat-

a Platter een Plateel/
 een schotel.
 to Plead Pleeyten.
 Pleasant Genuchelijck.
 to Please Behagen.
 what Pleaseth you? wat
 Behaaght u. N.
 Pleasure Pleyster.
 a Pledge een Bozgh/
 een pant.
 Plentie Overbloet.
 the Pleurisy het Pleuris.
 a Plough een ploegh.
 to Pluck Plucken.
 a Plum een Pruym.
 a Plume een Veder/
 Pluymagie.
 a Plummer een Loo-
 gieter.
 a Plummec een vloot
 van Loot.
 to Plunge Duycken/
 insteeken.
 a Pocket een Sach.
 the Pocks de Pocken.
 a Poem een Gedicht.
 to Point (with the fin-
 ger) met de Vinger
 duyden.
 the Point de Dunt.
 to Poise Wagen.
 Poison Vergift.
 Pol-money Hoofstgelt.
 Policie Politie/ Raat.

to Polish Polysteren.
 to Poll Schieren.
 to Pollute Duyl ma-
 ken.
 a Pom-granat een Gra-
 maat-appel.
 Pomposus Pompeus.
 a Pompion een Poni-
 poen.
 a Pond een Poel/ Dij-
 ver.
 to Ponder Overleggen.
 the Poop (of the Ship)
 Achter-kasteel (van
 t Schip.)
 Poor Arin.
 the Pope de Paus.
 Populous Dolckrijck.
 a Porch een Doozhof.
 the Pores de Szwetga-
 ten.
 Fork Bercken-bleesch.
 a Port (Haven) Poort/
 Haven.
 a Portion een Deel.
 a Position een Stellin-
 ge.
 to Possels Besitten.
 Possible mogelijk.
 the Post de Post.
 Posterity Nakomeling-
 schap.
 a Pot een Pot.
 Potent machtigh.

P O

a Potentate een Potentiaat.
 Pottage Sop / pot- spijs / moes.
 a Potter een Pottebakker.
 a Pottle een Stoop.
 Powder Doeder.
 Poverty Armoede.
 Poultry Hoenderen.
 a Pound een Pont.
 to Pour Gieten.
 Pourtrairure Af-beeldsel.
 Power Macht.
 Practise Practijch.
 to Praise Pzissen.
 to Pray Bidden.
 a Prayer een Gebedt.
 to Preach Predikien.
 a Preamble een Doozreden.
 Precedent Doozgaande.
 a Precept een Gebodt.
 Precious Kostelijch.
 Precise Precijs.
 Predecessor Doozgaanger.
 Prediction Doozseggingh.
 to Predestinate Doozordineeren.
 Preëminence Uytsteekentheyt.

P R

Preface Voorreden.
 to Prefer Advancieren / voozstellen.
 Prejudice Nadeel.
 to Prepare Bereyden.
 to Prescribe Doozschrijven.
 Presence Cegenwoozdigheyt.
 to Preserve Bewaren.
 President President / Doozsetter.
 to Press Pressen / dwingen.
 to Presume Derfouuten.
 to Pretend Ergens na staan.
 Prettie mooy.
 to Prevail Overweldigen.
 to Prevent Doozhoemen.
 a Prey een Roof / buyt.
 to Prick Pichelen.
the Prick of a pin den Steech van een spel.
 Pride Hovaardigheyt.
 a Priest een Pzister.
 a Prince een Prinse.
 Principal Opperste.
 Principle Beginsel.
 to Print Druken.
 a Prison

P R

a Prison een Gevankenisse.
 Private Private / eenzaam.
 a Priviledge een Privilegie / voozrecht.
 Privily Heymelijch.
 a Prize een Pziss.
 to Prize Achten.
 Probable Waarschijnelijch.
 to Proceed Doozgaan.
 a Procces een Procces.
 to Proclaim Uytroepen.
 to Procrastinate Uytstellen.
 to Procreate Genereren.
 Proctor een Procureur.
 a Prodigal een Verquister.
 Prodigious Wonderbare.
 to Produce Doozbyengen.
 to Profess Belyden.
 Profit Profijt.
 Profound Diep.
 Profuse Overdadigh.
 to Prognosticate Doozseggen.
 a Project een Bewerp.
 a Prologue een Voorreden.

P R

Pronc Genegen.
 to Pronounce Uytspzeken.
 to Prop Ondersteunen.
 to Propagate voozplanten.
 Prophane Onheyligh.
 Prophet Propheet.
 to Propose voozstellen.
 to Prorogue Uytstellen.
 to Prosecute Ra- volgen.
 Prosperity Gheluck / welvaart.
 to Protect Beschermen.
 to Protest Protesteeren.
 to Protract Uytstellen / uyttrecken.
 Proud Hoovaardigh.
 a Proverb een Spreekwoort.
 to Provide vooz sien.
 to Province Provincie.
 to Provoke Optwecken.
 Prudence voozichtigheyt.
 a Psalm een Psalm.
 a Publican een Colleenaar.
 Publish Gemeyn.
 to Publish Openbaren.
 a Pud-

a Pudding een Beuling/
pot-paſten.
10 Puff Blaſen.
10 Pull Crecken.
a Pulpit een Preech-
ſtoel.
the Pulſe den Pols.
a Pump een Pomp.
10 Punish Straffen.
Purblind Strick-fiende.
10 Purchase Koopen/
berwerben.
Pure Zuyber.
10 Purge Purgeeren.
10 Purific Reynigen.
10 Purloin Ont-trec-
ken.
Purple Purper.
10 Purpose Doozue-
men.
a Purſe een Beurs.
Purſlain Dozceley-
kruyt.
10 Purſue Dervolgen.
10 Puſh Stooten.
a Puſh een Puſſe.
10 Put Betten.
10 Put on Handoen.
10 Putrific Derrotten.
10 Puzzle Inant ſwa-
righeyt aandoen.
een Py (Dogel) Erter.

Q
a Quackſalver een
Quackſalber.
a Quadrant een Vier-
kant.
10 Quake Beven / ſid-
deren.
Quality Hoedanigheyt.
Qualities manieren.
a Qualm een haſtige
Flaaute.
Quantity Veelheyt.
a Quarrel een Queſtie/
krackeel.
a Quart Cwee pünt-
en kant.
a Quarter een Bierde
deel.
a Quarry of ſtone een
Steen-kuyt.
a Quean een Voere.
a Queen een Konin-
ginne.
10 Quell Quellen.
10 Quench Uytbluſ-
ſchen.
a Queſtion een Dza-
ge.
Quick Gaan / leven-
digh.
10 Quicken Derquie-
ken.

Quickly

Quickly Raſchjes / ter-
ſtont.
Quickſilver Quickſil-
ber.
Quiet Geruſt.
a Quill een ſchaf.
a Quilt een Matras.
a Quince een Quice-
ap-
pel.
the Quire de Hoog.
a Quire of Paper een
Boeck Pampier.
10 Quire Onijien / quijt
ſchelden.
10 Quiver ſchudden.
Quotidian Dagelicks.

R.

a Race een Geflachs-
te.
a Race een Loop.
a Rabbet een Conijn.
a Rack or manger een
kribbe.
10 Rack Hijnigen.
a Racket een ſinckel.
Radish Radijſ.
10 Rage Raſen.
Rage Uytſinnigh.
10 Rag een oude Lap.
a Rail ſchelden / ver-
ſnaden.
Rain Regen.

a Rainbow een Regens-
boogh.
10 Raise up Optwecken.
Raifins Kiozinnen.
a Rake een Kieck ofte
Egge.
a Ram een Ham.
a Rank een Ape ofte
ozden.
10 Rankle Derrotten.
Ransom Kantsoen.
Raping Nemingh met
gewelt.
Rare Ongeeen / ſel-
den / raar.
10 Rareſie Dun maken.
a Raſour een ſcheer-
mes.
a Rat een Rot / Ratte.
Rash Onwoozſich-
tigh.
Rare Pijſſe.
a Rater een ſchatter.
Rathor Lieber.
10 Raufie Bebeſte-
gen.
a Rattle een Rattel.
Rational Redelick.
a Raven een Rabel.
Ravening Koobin-
ge.
10 Ravish Schoffie-
ren.
Raw Rauw.
C c Rays

- Rays of the Sun Son-
 nestralen.
 10 Reach Kiecken.
 10 Read Lesen.
 Readie Gereet.
 Really Met der daadt.
 a Realm een Koninck-
 rijk.
 a Ream of Paper een
 Sien Papier.
 10 Reap Maapen.
 Reason Reden.
 10 Rebate Af-horten.
 Rebellious Wederspan-
 nigh.
 10 Rebuke Berispen.
 10 Recant Her-roepen.
 a Receipt een Ontfang.
 Receipts Genees-mid-
 delen / Ordoman-
 tien.
 10 Receiv Ontfangen.
 Reciprocal Wederkeer-
 righ.
 10 Recite Verhalen.
 10 Reckon Kieckenien.
 10 Reclaim Wederom
 roepen.
 10 Recollect Vergabe-
 ren.
 10 Recommend Aan-
 prijzen/bevelen.
 10 Recompence Ver-
 gelden.

- 10 Reconcile Verfoe-
 nen.
 10 Record Gedachtigh
 wesen.
 a Record een Boek-
 de/ een Register.
 10 Recover Herhalen /
 weer krijgen.
 Recourse Coevlucht.
 10 Recoyl Ce rugge
 wijcken.
 10 Recreate Vermaec-
 ken.
 a Recusant een Ont-
 segger / de naan ge-
 geven aan een Pa-
 pist.
 Red Kroot.
 10 Redeem Verlossen.
 Redeemer Verlosser.
 10 Redound Verhoop-
 pen / oberbloepen.
 10 Redress Recht ma-
 ken / reformieren.
 10 Reduce Wederom
 brengen.
 a Reed een Riet.
 10 Reel Waggenien.
 a Reel een Haspel.
 10 Refr een Saach aan
 pemant stellen.
 10 Refine Zuiveren.
 10 Reflect Opsien.

10 Re-

- 10 Reform Verbeteren/
 herstellen.
 10 Refresh Verberffen.
 10 Refute Wepgeren.
 10 Refute Wederleg-
 gen.
 Regal Konincklijk.
 10 Regard Rechten / op-
 merken.
 Regeneration Weder-
 geboorte.
 a Regiment een Regi-
 ment.
 a Region een Land-
 schap.
 10 Rehearse Herhalen.
 Register Bladtwijfer /
 Register.
 10 Reject Verwerpen.
 10 Reign Hegeeren.
 the Reins de Riecen.
 10 Rejoyce Verheugen/
 verblijben.
 10 Relapse Weder in-
 storten.
 a Relation (or kindred)
 Bloetverwantschap.
 a Relation (or story) een
 Verhaal.
 10 Release Ontlossen.
 10 Relent Verouwt hel-
 ben.
 10 Relie Vertroutwen /
 steunen.

- Relief Secours.
 10 Relinquish Verlaten.
 Reliques and remain-
 ders Overblijffelen.
 a Relish een Smaack /
 een geur.
 10 Remain Overblij-
 ven.
 Remedy Remedie.
 Remembrance Gedach-
 tenisse.
 Remiss Slap / onacht-
 saam.
 10 Remit Bergeven.
 Remorse Hinaginge.
 10 Remove Weggh
 doen / verplaatsen.
 10 Render Weder ofte
 ober geven.
 10 Renew Vernieuwen.
 Rennet Melck-sinsel.
 10 Renounce Ontseg-
 gen.
 Renown'd Berocmt.
 Rents Renten / inkom-
 sten.
 a Rent een Scheur.
 10 Repair Vermaken.
 10 Repay Weer beta-
 len.
 10 Repeat Verhalen.
 10 Repel Derjagen.
 10 Repent Leedt we-
 sen.

C c 2.

Re-

Repentance *Berouwen*.
 10 Repine *Mozren*.
 10 Reply *Weder antwoorden*.
 10 Report *Appoztceren/vertellen*.
 10 Repose *Rusten*.
 10 Reprieve *Uytstel geven*.
 10 Reproach *Vertwijten*.
 Reprobate *Verwoopen*.
 10 Reprove *Berispen*.
 10 Repulse *Verstooren*.
 Reputation *Grootachtige*.
 10 Request *Verzoek*.
 10 Request *Ontmoedigh bidden*.
 10 Require *Vereyfshen*.
 10 Requite *Dergelden*.
 10 Resemble *Gelijcken*.
 10 Reserv *Behouwen/voor behouden*.
 10 Resign *Obergeven*.
 10 Resist *Wederstaen*.
 10 Resolve *Resolveeren/ontdoen*.
 Respect *Achtige*.
 10 Respect *Ontzien*.
 10 Respire *Raden*.
 Respite *Uytstel*.

the Rest de Riest.
 10 Rest *Rusten*.
 10 Rest *Overschieten*.
 a Restitution *Wedergebinge*.
 10 Restore *Wedergeven/herstellen*.
 10 Restrain *Bedwingen / in den toom houden*.
 Resurrection *Wederopstandinge*.
 10 Retail *In 't kleyn verkoopen*.
 10 Retain *Onthouden*.
 10 Retire *Te rugge ofte alleen gaan*.
 10 Retract *Wederroepen*.
 10 Retreat *Te rugge keeren*.
 10 Return *Wederom keeren*.
 10 Reveal *Openbaren*.
 10 Revenge *Wreken*.
 Revenue *Inkomst*.
 10 Reverence *Eerbieden*.
 10 Revicun *Wersien*.
 10 Revise *Wder oversien*.
 10 Revive *Levendigh maken/her-leben*.
 10 Revoke *Her-roepen*.
 10 Revolt

10 Revolt *Hf-ballen*.
 10 Revolve *Herdenken*.
 a Reward *een Belooninge*.
 Rheum *Snot ofte loopder Neuse/ of mont*.
 a Rib *een Ribbe*.
 a Ribband *een Lint/ een snoer*.
 Rice *Rijst*.
 Rich' *Rijck*.
 Riches *Rijckdom*.
 a Riddle *een Raafsel*.
 10 Ride *Rijden*.
 Ridiculous *Belaccheijck*.
 Right *Riecht*.
 Righteous *Riechtveerdigh*.
 Rigour *Wrechtgeyt/ strengheyt*.
 a Rime *een Rijm*.
 a Ring *een Ringh*.
 10 Ring *(bels) Ruyden/ bellen*.
 Riot *Gulstighert*.
 10 Rip *Onttarnen*.
 Ripe *Rijp*.
 10 Rise *Opstaen/ rijzen*.
 Rites *Ceremonien/ gewoonten*.
 a River *een Rivier*.
 10 Rob *Rooven*.

a Robber *een Roover*.
 a Robe *een Koningelick kleet*.
 a Rock *Steen-rofse*.
 a Rod *een Roede*.
 a Roc *een Rhee*.
 a Rogue *een Schelm*.
 10 Roll *Rollen*.
 a Root of Land *een Roede Landt*.
 a Roof of a house *een Dach van een huys*.
 Room *Ruytme*.
 a Root *een Wortel*.
 a Rope *een Couw*.
 10 Rore *Bullen*.
 a Rose *een Roos*.
 Robin *Harst*.
 10 Rost *Raden*.
 10 Rot *Verrotten*.
 Rough *Ruygh/ ruyt*.
 Round *Rout*.
 10 Rouse *Opwecken*.
 10 Row *Roepen*.
 Royal *Koninklijck*.
 10 Rub *Dyjen/ hantwen*.
the Rudder het Roer.
 Ruddy *Krootachtigh*.
 Rude *Grof/ ongemeent*.
 Rue *Wijnruyt*.
 10 Rue *Routwen*.

Rugged Oneffen/ruig.
 a Rug een Krouwe De-
 ken.
 10 Ruine Destruereen.
 Ruinous Wouballigh.
 10 Rule Heerschen.
 a Ruler een Regeerder.
 a Rule een Regel.
 10 Rumble Rommelen.
 10 Ruminare Herhal-
 wen.
 a Rumour Gerucht.
 10 Run Loopen.
 a Rundlet een Kinn-
 ken.
 a Rupture een Scheur/
 een hrech.
 a Rush een Biese.
 Rustical Boerachtigh.
 Rye Rogge.

S.

he S Abboth den Sab-
 bath.
 a Sable een Swaart
 ofte Sabel.
 a Sackel een Knapsack.
 a Sack een Sack.
 Sackcloth Nayren-
 kleet.
 10 Sacrifice Op-offe-
 ren.
 10 Sad Doebigh.

Sad-colour Doncker.
 a Saddle een Sadel.
 Safe Behouden.
 Safeguard Bescherming-
 ge/ Saibegarde.
 Saffron Saffraan.
 Sage Satie of Salie.
 Sage Wijs.
 10 Sail Zeilen.
 a Saint een Heilige.
 a Sale een Verkoop.
 a Sallet een Sla of Sa-
 laat.
 a Salmon een Salin.
 Salt Sout.
 Salvation Saligheyt.
 Salve Salve.
 10 Salute Gzoeten.
 the Same de Selve.
 Sap Sap.
 Satan Satan.
 10 Satiare Versaden.
 Satisfaction Voldoe-
 ninge.
 Savage Wildt.
 10 Save Bewaren/ be-
 houden.
 10 Save Sparen.
 Saviour Saligmaker.
 Sausage Saucijs.
 Saufe Sauffe.
 Sausy Stout.
 a Saw een Zaagh.
 10 Say Seggen.

Scab

Scab Schurf/ schurf-
 te.
 a Scabbard een Swaert-
 schedel.
 a Scaffold een Scha-
 bot.
 10 Scald Met heet wa-
 ter hzoepen.
 the Scalp de Krop.
 Scaly Schubachtigh.
 a Scandal een Schan-
 daal.
 Scarce Schaars.
 a Scarf een Sluwer.
 Scarlet Scharlaken.
 a Scarr een Lidt-tye-
 ken.
 Scarfe Naautwelychs.
 10 Scatter Verstroepen.
 a Scepter een Scepter.
 Schifm Scheuringh.
 a Scholar een Leering.
 a School een Schole.
 Science Wetenschap.
 10 Scoff Spotten.
 10 Scold Schelden/ kij-
 ven.
 Scope Oogmerck.
 10 Scorch Branden/
 scorffen.
 10 Scorn Verachten.
 10 Scoul Suur sien.
 10 Scour Schuuren.
 10 Scourge Greeselen.

10 Scratch Krabben.
 10 Scrape Schrapen.
 a Screen een Schutsel/
 scherm.
 a Scribe een Schrijver/
 Schijft-geleerde.
 Scripture Schijftuur.
 a Scruple een Scrupel/
 twiwsfelingh.
 the Scull de Hoof-pan/
 Becheneel.
 Scum Schuym.
 a Scuttle een Kisthen/
 schotel.
 the Sea de Zee.
 a Seal een Zegel.
 a Seam een Soont.
 a Seamster or Simster
 een Naayster.
 10 Search Na-soech en.
 the Second de Twee-
 de.
 Searge Sergie.
 the Season Sapsont.
 a Seat een Zetel/ stoel.
 Seaven Seven.
 a Secretary een Secre-
 taris.
 a Sect een Secte.
 a Section een Deeling.
 Secret Verborgzen/ hys-
 melijck.
 Secure Sicher.
 Secure Dorgeloos.

C c 4

Scab

Sedition *Seditie* / *op-
roer.*
 to Seduce *Verleypden.*
 to See *Zien.*
 Seed *Saat.*
 to Seek *Soeckten.*
 to Seemeth *het Schijnt.*
 to Seeth *Zieden* / *kooc-
ken.*
 Seldom *Selden.*
 to Select *Uytkiezen.*
 Selfish *Zelfsachtigh.*
 to Sell *Verkoopden.*
 the Senate *den Raat.*
 to Send *Zenden.*
 Sence *Sin* / *gevoel.*
 Sensible *Gevoelig.*
 to Sent or savour *Kieck-
ken.*
 a Sentence *een Sente-
tie* / *vonnis.*
 to Separate *Afsonde-
ren* / *scheyden.*
 a Sepulcher *een Graf.*
 Serge *Bergie.*
 Serious *Ernstigh.*
 a Sermon *een Predica-
tie.*
 a Serpent *een Slang* / *Serpent.*
 a Servant *een Dienaar.*
 to Serve *Dienen.*
 to Set *Setten* / *stellen.*
 Severall *Versehen* / *den.*

Severe *Stuur* / *straf.*
 to Sew or sow *Naeyen.*
 Sewet *Det.*
 the Sexton *de Koster.*
 a Shadow *een Schadu-
we.*
 to Shake *Schudden.*
 Shallow *Ondiep.*
 the Shambles *de Dieys-
hal.*
 Shame *Schaamte.*
 Shared *Gedeelt.*
 to Shape *Fatsoene-
ren* / *scheppen.*
 to Shave *Schaven.*
 She *Sp.*
 a Sheaf *een Schoof.*
 Shears *Schaaren.*
 a Sheath *een Scheede.*
 to Shed *Gieten* / *stoz-
ten.*
 a Sheep *een Schaap.*
 a Sheet of Paper *een
Vel Papier.*
 a Sheet (of Linnen) *een
Slaap-laken.*
 a Shell *Schulpe* / *schil-
le.*
 a Shelf *een Banck* of
Planch.
 a Shelter *een Schuil-
plaats* / *toeblycht.*
 to Shew *Toonen.*
 a Shield *een Schilt.*
 a Shift

a Shift *een Verande-
ringh* / *oock een
Mans* ofte *Wou-
wen* *Wembt.*
 a Shilling *een Schel-
lingh.*
 the Shinn *de Scheen.*
 to Shine *Schijnen.*
 a Ship *een Schip.*
 a Shirt *een Mans
Wembt.*
 a Shive of Bread *een
Suede* *Woots.*
 a Shoe *een Schoen.*
 a Shoemaker *een
Schoenmaker.*
 to Shoot (with a gun)
Schieten.
 a Shop *een Winkel.*
 the Shore *de Straat.*
 Short *Kort.*
 a Shovel *een Schop.*
 Should *Soude.*
 it Should or ought *het
Schoort.*
 a Shoulder *een Schou-
der.*
 to Shout or cry out
Schreuten.
 a Shower (of rain) *een
Plas-regen.*
 to Shrink *Weycken* en
krinpen.
 to Shut *Slypen* / *toes-
doen.*

a Shuttle or shuttle *een
Spool.*
 a Sickle *een Sichel.*
 a Side *een Zijde.*
 a Side *Ter zijde.*
 a Siege *een Beleggh.*
 to Sift *Siften.*
 a Sift ; sieve or seve
Temst of *sift.*
 to Sigh *Zuchten.*
 a Sight *een Gesicht* /
en een Schouwspel.
 a Sign *een Teeken.*
 a Signet *een Beigel* / *ring.*
 to Signific *Betckenen.*
 Silence *Stilswijgent-
heyt.*
 Silk *Zijde* / *Sp.*
 a Sillable *een Syllabe.*
 Silver *Silber.*
 a Similitude *een Ghe-
lijckenis.*
 Simple *Blecht.*
 Sin *Sin.*
 to Sin *Sondigen.*
 Since *t Sedert* / *sint.*
 Sincere *Oprecht.*
 to Sing *Singen.*
 to Sink *Sinken.*
 a Sinew *een Semtwe.*
 Sir *Monsieur* / *Heere* /
een *Ter tijtel* *bar* /
een Ridder.
 Et s. Siruy

Stirup Syroop.
 Sister een Zuster.
 to Sit Zitten.
 a Sithe een Seppen.
 a Skain of threed een
 Streng garen.
 the Skie de Lucht.
 Skie-colour Hemels-
 blaauw.
 Skill krouse / weten-
 schap.
 Skin Vel.
 Slack Slap / los.
 to Skip Springen.
 a Slate een Leve ofie
 latte.
 to Slander Lasteren.
 a Slave een Slaaf.
 to Slay Doodt slaan.
 to Sleep Slapen.
 a Sleeve een Mouw.
 Slender Dun / mager.
 to Slide Glijden / slij-
 beren.
 Sline Slijm.
 to Slice Snijden.
 a Slice een Slice.
 a Sling een Slinger.
 to Slip away Ontslip-
 pen.
 a Slipper een Wapl.
 Slippery Sladt / slij-
 berachtigh.
 a Sloe een Wilde
 Pruim.

a Sloven een Sloobe.
 Slow Traagh.
 a Sluce een Sluys.
 to Slumber Sluymes-
 ren.
 Sluttish Moosig / buyl.
 Small Klein / dun.
 to Smart Smarten.
 to Smell Ruycken.
 to Smile Glim-lachen.
 to Smite Smiten.
 a Smith een Smit.
 a Smock een Drouwen
 Hemdt.
 Smoke Rook.
 to Smother Versticken.
 to Smooth Strijcken.
 a Snail een Slacke.
 a Snake een Slange.
 a Snare een Strick.
 to Snatch Kiecken.
 to Sneez Niesen.
 to Snout or snore Snor-
 ken.
 Snout Snot.
 Snow Sneeuw.
 to Snuff Snuyten.
 So Soo / alsoo.
 Sober Sober.
 Society Geselschap.
 a Sock een Sock.
 Soft Sacht.
 to Soil Wapl makent.
 to Soke Weycken. Sold

Sold Verkocht.
 Sole Alleen.
 the Sole of the foot de
 Sole van de voet.
 Some Sommige.
 Sommer Sommer.
 Somthing Het / eenigh
 dingh.
 Somwhat Wat.
 Somwhere Ergens.
 a Song een Sang.
 a Son een Soon.
 Soon Haast / tersfont.
 Soot Roet.
 Sope Zeep.
 a Sop een Soppe.
 a Sore een Beer.
 a Sorcerer een Cobes-
 naar.
 Sorrow Droefheit /
 verzieet.
 Sorry Bedroeft.
 a Sot een Bot.
 the Soul de Ziel.
 a Souldjer een Soldaat.
 to Sound Klincken /
 luyden.
 the South het Zuiden.
 Sour Zuur.
 Southfaying Waarzeg-
 gingh.
 Sow Saayen.
 a Sow een Sogge.
 a Spade een Spade.

a Space een Spacie.
 a Span een Span.
 to Spare Sparen.
 a Spark een Donch.
 to Sparkle Glimseren.
 Spectacles Willen.
 to Speak Spreecken.
 a Speech een Taal / een
 Spzaach.
 to Speed spoeden.
 to Spel spellen.
 to Spend Verquisten.
 to Spew or spue spott-
 wen / overgeven.
 Spices Specery.
 a Spider een Spinn-
 web.
 to Spill slozen.
 to Spin spinnen.
 the Spirit de Geest.
 to Spit spoutwen.
 a Spit een spit.
 Spite spijt.
 to Spoil Bederven.
 a Spoon een Lepel.
 a Spot een Vlek.
 a Spouse een Bruyt.
 to Spread spreiden.
 the Spring de Lente /
 Dooz-jaar.
 a Spur een spoor.
 to Spurn Nchter wyt
 slaan.
 Squint-eyed scheel.
 C & 6 19 Stab

Stab Met een Pon-
faart steken.
a Stable een Stal.
a Staff een Staf/stock.
to Stagger Dronckhe-
len.
a Stain een Vleete.
Strais Trappen.
a Strake een Straacht/
paal.
to Stammer Stameren.
to Stamp Stampen.
to Stand Staan.
a Star een Sterre.
to Starch Stijven.
a Statute een Statuut.
to Stay Blijven.
to Steal Steelen.
to Steep Weycken.
to Steer Stuuren.
a Step een Stap.
a Step-father een Stief-
Dader.
to Stick Steken.
to Stick to Wankleben.
a Stick een Stoch.
a String een Pischel.
to Sink Sinken.
to Stirr Roeren.
Stocking Kousfeen.
the Stomack de maag.
a Stone een Steen.
a Stool een Stoel.
to Stoop Bücken.

to Stop Stoppen.
a Storie een Verhaal/
Historie.
a Storm een Storm.
Stout Stout.
Straight Recht.
Strained Oezijght en
gedouwt.
Strait Engk/naautw.
a Stranger een Vreem-
delingh.
a Straw een Stroo.
Strayed Verdwaalt.
the Stream de Stroom.
a Street een Straat.
Strength Sterchte.
to Stretch Recken.
to Strike Slaan/snij-
ten.
a String een Snoer.
a Stripe een Slagh.
Strong Sterck.
a Student een Student.
to Studie Studeren.
Stumbling Struphe-
ligg.
to Subdue t' Onder-
hengen.
to Submit Onderwer-
pen.
to Subscribe Onder-
schrijven.
Substance Substantie.
Succow Wyntant.

Such

Such Sulche.
to Suck Suppen.
Suddain Schielich.
Suet or tallow Smeer.
to Suffer Lijden.
Sugar Supcher.
a Summ een Somma.
the Sun de Sonne.
to Sup Suppen.
Subscription Op-
scheyft.
Supper. Avontmaal.
to Support Onderhou-
den.
Sure Seecher.
Surety Bogge.
to Suspect. Mistrou-
wen.
to Sustain Ophouden.
to Swallow Swelgen.
a Swan een Swaan.
to Swear Sweren.
to Sweat Sweeten.
to Sweep Wegen.
Sweet Soet.
to Swell Swellen.
Swift Snel.
to Swim Swemmen.
a Swine een Swijn.
a Sword een Wegen/
swaart.
Swounding Bezwij-
mingh.

T.

a T Able een Tafel.
a Tail een staart.
a Tailor een Kleerma-
ker.
to Take Nemen.
a Talent een Talent.
to Talk Praten.
Tallow Calck.
Tame Tam.
Tape Linnen/sint.
Tapestry Capijt.
to Tarey Verbeyden.
a Tart een Taart.
to Taste smaken.
a Tavern een Wijn-
Herbergh.
Taught Geleert.
to Tax Careeren.
to Teach Leeren.
a Tear een Traan.
Tedious Verbizetigh.
Teeth Tandem.
to Tell Cellen of ver-
tellen.
to Temper Matigen.
a Tempest een Tem-
peest.
a Temple een Tempel.
to Tempt Verfoecken.
Ten Cien.
a Tenant een Huurder.
Tender Eeder.
C. c. 7 a Term.

a Term een Cernijst of
 tijdt.
 Terrible Dreeffelijch.
 a Territorie een Gebied/
 Landschap.
 to Testifie Getuygen.
 a Tetter een Ikken-
 pendzeerigheyt.
 Than Dan.
 to Thank Bedanken.
 That Dat.
 to Thaw Doyen.
 The De.
 a Theef een Dief.
 Then Dan.
 Thence Daar van
 daan.
 There Daar.
 Therefore Daarom.
 Thereof Daar van.
 Thick Dicht.
 the Thigh de Dye.
 Thine Dijn/ulven.
 a Thing een Dingh.
 to Think Dencken.
 Thin Dinn.
 Thirst Dofst.
 Thirtie Dertigh.
 This Dese/dat.
 Thither Daar na.
 Through Dooz.
 Thou Du/ghy.
 a Thorn een Doren.
 Thoughts Gedachten.

Threeed Dyaadt / Ga-
 ren.
 a Thronc een Throon.
 the Throat de Keel.
 to Threaten Dreygen.
 to Thrive Prosperce-
 ren.
 to Throw Werpen /
 goopen.
 to Thrust stooten.
 a Thumb een Duym.
 Thunder Donner.
 to Tie Binden.
 Timber Timmerhout.
 Time Tijdt.
 Tinn (Pewter) Tin.
 Tired Vermoedt.
 Tithe Tiende.
 a Title een Tijtel.
 To Tot/aan/na.
 To and fro Hertwaarts
 derwaarts.
 a Toad een Padde.
 a Toad-stool Duppels
 hoot.
 a Toc een Teen.
 Together Met mal-
 hander/t'essens.
 to Toil Arben den/ver-
 moepen.
 a Token een Merck-
 teeken.
 Told Geseft.

Toll

Toll or tribute Tol/
 schattinge.
 Tolerable Derdyaagh-
 lich.
 to Toll a bell een
 kloek-luyden.
 a Tomb een Combe
 ofte Graf.
 a pair of Tongs de Tange-
 gen.
 a Tongue een Tonge.
 a Tool een Instrument
 ofte gereetschap.
 a Tooth een Cant.
 the Top or height de
 Top ofte hooghte.
 a Top een Top ofte tol.
 a Torch een fachel/
 tootse.
 to Torment Quellen /
 pijnigen.
 Torn Gescheurt.
 to Tost Bzaden.
 to Touch Anwaachen
 ofte voelen.
 Touching Kangaande.
 a Touch-stone een
 Coet-steen.
 Tough Caap.
 Tow grof Blas.
 to Tow a ship een
 Schip roeyen ofte
 trecken.
 a Towel een Hantdoesh.

a Tower een Cooren.
 a Town een Stadt of
 Doorp.
 Toys Bespelingen.
 Trade Neeringe/han-
 del/ambacht.
 a Traitor een Verrader.
 to Translate Overtset-
 ten.
 to Travail Nepen.
 Treachery Verradery.
 Treacle Dylakel.
 to Tread Creden.
 Treason Verraat.
 Treasures schatten.
 a Tree een Boom.
 to Tremble Beben.
 a Trencher een Tshooz/
 Cafelboxt.
 a Trespals Overtredin-
 ge.
 a Tribe een Geslacht.
 Tribulation Weder-
 waardigheyt.
 to Trie Deyroeben.
 Trinity Drieuldig-
 hent.
 Trifles Bespelingen.
 a Triumph Triumph/
 Zege-jung.
 Trouble Mdoeyten.
 a Trough een Croggh.
 a Troup een Bende/
 Croyp.

a Trovel

- a Trowel een Metse:
 laars Croffel.
 Truc Waar.
 a Trumpet een Trom-
 pet.
 a Trunk een Koffer.
 10 Truff Betroutwen.
 Tryth Waarheyt.
 a Tub een Tobbe.
 a Tulip een Tulp.
 a Tumult een Oproer.
 a Tune een Toon.
 a Tun een Come.
 a Turf een Turf.
 10 Turn Wederomke-
 ren.
 a Turnep een Raap/
 knol.
 a Tutor een Dooght/
 Betwarder.
 Twelv Cwaarf.
 Twi-light Tweelicht.
 Twenty Twintigh.
 10 Twine or twist Dra-
 pen/twernen.
 Two Twee.
 a Tyrant een Cyran/
 Dwingelant.

V.

- 10 be V Acant Ledigh
 zijn.
 a Vail Dechfel/hang-
 sel.

- Vain Idel.
 in Vain Dergeeffs.
 Valiant Dapper.
 a Valley een Dal.
 Valour Dapperheyt.
 Value Waardpe.
 10 Vanish verdwijnen.
 Vanitie Idelheyt.
 10 Vanquish Derwin-
 nen.
 Vapour Kooch/damp.
 Varietie Verandering.
 a Vassal een Leenhou-
 der/Onderfaat.
 Veal halfs bleg.
 a Vein een Nader.
 Velvet Flutweel.
 Vengeance Wzaach.
 a Verb een Werch-
 toozt.
 Verie Seer/heel.
 10 Verifie Waar ma-
 ken.
 Veritie Waarheyt.
 a Verse een Deerse.
 Vertue Deughde.
 10 Vex Quellen/pla-
 gen.
 Vgly Klijck.
 a Vial een Diool.
 Vice Ondeugh.
 a Victorie een Dicto-
 rie/overwinninge.

Viduals

- Viduals Dictualle/
 probiant.
 10 Vieuw Bessen.
 Vigilance Wacker-
 hent.
 Vigorous Klocch/bliz-
 tigh.
 Vile Snoode / ghe-
 ringh.
 a Village een Dorp.
 a Villain een Boef/
 schelm.
 Vindicatie Reben-
 ge.
 Vindictive Wzaachgie-
 righ.
 a Vine een Wijngaart.
 Vineger Rijn.
 Vintage de Wijn-lesun-
 ge/Wijn-tydt.
 a Vintner een Wijnber-
 hooper.
 a Viol een Diool.
 10 Violate Schenden/
 berontrompen.
 Violence Gewelt/hes-
 tighent.
 Violently Geweldigh-
 sijck.
 a Violet een Diolet-
 bloem.
 a Viper een Slange/
 adder.
 a Virgin een Maaght.

- Virginity Maaghden-
 dom.
 Virility Mannelijck-
 heyt.
 a Visage een Aengesicht.
 Visard een Mon-aan-
 gesicht.
 Visiole Sientlick/sicht-
 baar.
 a Vision een Gesichte/
 verschijninge.
 10 Visit Besoeken/de
 visite geben.
 Visitation een Besoec-
 kinge.
 the Vitals de Levende
 deelen des Lichaams.
 10 Vitiate Schenden.
 Vitious Ondeigent.
 10 Vituperate Laken.
 Vivacity Levendig-
 hent.
 an Vicer een Swer/
 gezidel.
 a Umbrage een Scha-
 dulle / een ombra-
 ge/suspitie.
 an Vmpire een Scheyts-
 man.
 Vnable Onmachtigh.
 Vnacceptable On-
 aangenaam.
 Vnquimity Ondzacht-
 tighent.

Vnapt

Vnapt **Onbequaam.**
 Vnarm **Ontwapenen.**
 Vnawares **Onberwacht.**
 Vnbelief **Engeloobigheyt.**
 Vnbefeming **Onbetament.**
 10 Vnbuckle *of* unbutton **onthaaken/onthkooopen.**
 Vncapable **Onbequaam.**
 Vncertain **Onsecker.**
 Vnchangeable **Onberanderlijck.**
 Vnchast **Onkuyts.**
 Vncivil **Onbeleefst.**
 10 Vncle *een* **Doyn.**
 Vnclean **Onreyn/onsuyber.**
 Vncomely **Onbetamelijck.**
 Vnconstant **Onstantvastlijgh.**
 10 Vncover **ontdecken.**
 10 Vnction *een* **Salvinge.**
 Vnder **Onder.**
 10 Vndergo **Ondergaan/lijden.**
 Vnderhand **Heymelijck.**
 10 Vnderhold **Onderhouden.**

10 Vnderling *een* **Onderlingh / een die minder in Officie is.**
 Vndermine **Ondermijnen.**
 Vnderneath **Beneden.**
 10 Vnderstand **Verstaan.**
 10 Vndertake **Onderwinden.**
 Vndiscreet **Onbeseheyden/indiscreet.**
 Vndivided **Ongeſcheyden.**
 10 Vndo **Ontdoen/losg maken.**
 10 Vndo *(a man)* **Wemant verberben.**
 Vndone **Bedooven.**
 Vndoubted **Ongetwijffelt.**
 Vncasy **Ongemackelijck.**
 Vnequal, *uneven* **Onneffen.**
 Vnelimable **Ontwaardeerlijck.**
 Vnexpected **Onberwacht.**
 Vnfained **Ongebeuyff.**
 Vnfaitful **Ontrouw.**
 Vnfallible **Onſepſbaar.**
 Vnfit **Onbequaam.**
 10 Vnfold **Ontbouwē.**
 Vnfor-

Vnfortunate **Engeluelijgh.**
 Vnkindly **Onbriendelijck.**
 Vnfruitfull **Onvruchtbaar.**
 Vngodly **Ongoddelijch/goddeloos.**
 Vngracious **Onbegende / daar geen genade meer in is.**
 Vngrateful **Ondanckbaar.**
 Vnhandſom **Ongeſchickt/leelijck.**
 Vnhonest **Oneerbaar.**
 10 Vnicorn *een* **Centhoorn.**
 Vniform **Geſelijchoygh.**
 Vnion **Vereniginge.**
 Vniverſal **Algemeen.**
 Vniverſity *een* **Univerſiteit/ Hooge Schole/ Academy.**
 Vnjuſt **Onrechtbaerdigh.**
 Vnkind **Onbriendelijck.**
 Vnknown **Onbekent.**
 Vnlawfull **Onwettig.**
 Vnlearned **ongeleert.**
 Vnleſſ *een* **ypotte wptgenomen.**

Vnlike **ongelijck / onneffen.**
 10 Vnload **ontladen.**
 Vnmannerly **ongemamiert/boers.**
 Vnneet **onbequaam.**
 Vnmindfull **Vergetig/ongebachtigh.**
 Vnmodeſt **ongeſchikt.**
 Vnmovable **onbeweeghlijck.**
 Vnnatural **onnatuurlijck.**
 Vnnecessary **onnoedig.**
 Vnorderly **onordentelijck.**
 Vnpaid **onbetaalt.**
 Vnpardonable **onbergeſelijck.**
 Vnpatient **ouberduddigh.**
 Vnperceivable **onghevoelijgh.**
 Vnperfect **onvolkomen.**
 Vnpleaſant **ongenoegelijck.**
 Vnpolished **onghepoelijst/onberciert.**
 Vnpotible **onmooghlijck.**
 Vnpregnable **ontwijnbaar.**
 Vnprepared **onbereyt.**
 Vn-

Vnprofitable **Onnut-**
 telych / onpzoftighe-
 Vnprovided **Onber-**
 sien.
 Vnquiet **ongerust.**
 Vnready **onbereydt.**
 Vnreasonable **ouerde-**
 lijk / sonder reden.
 Vnregarded **ongeacht.**
 Vnreprovable **onberis-**
 pelijck.
 Vnreuerent **onercbie-**
 digh.
 Vnrewarded **onbe-**
 loont.
 Vnrighorous **onrecht-**
 beerdigh.
 Vnrife **ontijp.**
 Vnruly **ongeregelt.**
 Vnvariable **onverfader-**
 lijk.
 Vnfavoury **onfmake-**
 lijk.
 10 Vnlay **ontfeggen.**
 10 Vnfeak **ontfeggen.**
 Vnfeearchable **onmyt-**
 bindelijck.
 Vnfeasonable **ontijdig.**
 Vnfeemly **onbetanne-**
 lijk.
 Vnfeen **ongefien.**
 Vnfeufible **ongevoelig.**
 Vnfeviceable **ondien-**
 felijck.

Vnsettled **ongefteadig.**
 Vnfhamefast **onbe-**
 fchaamt.
 Vnfhaven **ongefchoo-**
 ren.
 Vnfhod **ontfchoent.**
 Vnfhkillful **onervaren /**
 ontwetende.
 Vnfhound **ongefont.**
 Vnfhpeakable **onmyt-**
 fpreekelijck.
 Vnfhotted **onbleekt.**
 Vnfhtable **ongefteadigh /**
 ongedurigh.
 Vnfhained **ongefhent.**
 Vnfhayed **ongheteu-**
 pert.
 Vnfhedfast **ontfante-**
 bafijgh.
 Vnfhufferable **onber-**
 drageelijck.
 Vnfhure **onfeher.**
 Vnfhupportable **onlijde-**
 lijk.
 Vnfhamed **ontgetent.**
 Vnfhainted **onbefinet.**
 Vnfhought **ondanc-**
 baar.
 Vnfhought **onber-**
 dacht / onberwacht.
 an Vnfhrift **een Dert-**
 quifter.
 Vnfhrifty **onfpaarfaem.**
 Vntied

Vntied **ontbonden /**
 ontfnoopt.
 Vntil **Cot / tot dat.**
 Vntilled **ongeachert.**
 Vntimely **ontijdelijck.**
 Vnto **Cot / al tot /**
 tot ten / toe / ter.
 Vntold **ongefeyt / on-**
 bertelt.
 Vntouched **ongeraakt.**
 Vntoward **Arg / boos /**
 berkeert.
 Vntrue **onwaar /**
 balfch.
 10 Vnvaal **ontdecken.**
 Vnusual **ongewone-**
 lijk / ongewonelijck.
 Vnutterable **onmytspre-**
 lijk.
 Vnwallid **onbemurt.**
 Vnwary **onboozfich-**
 tigh.
 Vnwatred **ongewa-**
 tert.
 Vnwearied **onber-**
 moept.
 Vnwholfom **ongefont.**
 Vnwillig **ontwillig.**
 Vnwife **Ontwijs.**
 Vnwitty **onbermyftig.**
 Vnwontdednes **onghe-**
 woonthept.
 Vnworthy **onwaar-**
 digh.

Vnyoked **ontfpannen /**
 ontbonden.
 a Vocation **een Doca-**
 tie / beroep.
 a Voice **een ftem ofte**
 boog.
 10 Void **Wijcken.**
 10 make Void **Kedigh**
 maken.
 a Volume **een Deel van**
 een Boeck.
 Voluntary **Dytwillig.**
 Voluptuous **Wcluftig /**
 tweelzigh.
 10 Vomit **fpouwen /**
 braken.
 a Vore **een ftemme.**
 10 Vouchafe **Waardig**
 aften / berweerdig-
 gen.
 a Vow **een Belofte aan**
 Godt.
 a Vowel **een Vocaal.**
 a Voyage **een Reijfe ofte**
 Donagie ter Zee.
 Vp **Op.**
 10 Vpbraid **Dertwijten.**
 10 Vphold **onderfien-**
 nen / onderhouden.
 Vpon **Op / boven / ober.**
 Vpper **Oberfte.**
 Vppermost **Allerba-**
 benfte.
 Vpright **oprecht.**
 an Vproar

an Vproar een cyroer.
 Vpside-down Het on-
 derste boben.
 Vpward optwaerts/om
 hoogh.
 10 Vrge Dzingen/
 wzingen.
 an Vrinaal een O'di-
 naal/ een Urinaal-
 glas.
 Vs ons.
 10 Vfe Gebuychen.
 an Vsher of a school
 een Onder-rectoz/
 Con-rectoz.
 10 Vsurp. Tegen recht
 houden.
 Vsurry Woester.
 10 Vtuer Aptspreken.
 the Vttermoest de U-
 terste.
 Vulgar Gemeyn.
 a Vulture een Oer.

W.

a W Afer een Wasel/
 oock een Oit-
 weltje.
 10 Wah over ober boe-
 ren.
 10 Wa Waggenen/
 wanchelen.

10 Wag the head Het
 hoofschudden.
 10 lay a Wager Wed-
 den.
 Wages Gage/loon.
 a Waggon een Wa-
 gen.
 Waight or weight Ge-
 wicht.
 10 Wail; Krijten/ her-
 men.
 Wainscot Wagen-
 schot/want-schot.
 10 Wait Wachten.
 10 Wait for Verwach-
 ten.
 10 Wake Waken.
 10 Walk Wandelen.
 a Wall een Muur ofie
 wal.
 a Wall-loufe een weeg-
 luyse ofie wand-
 luyse.
 a Wall-nut een Ocher-
 nent.
 10 Wander Dwalen/
 doolen.
 10 Want Gebreck lij-
 den.
 Wanton Bertel/weel-
 dygh.
 War Dozlogh.
 10 Ward Besoeden/
 beschermen.

Wares

Wares Waren/koop-
 manschappen.
 10 be Warie Doozfigh-
 tigh zyn / sich wach-
 ten.
 Warm Warm.
 a Warming-pan een
 Bedt-pan.
 10 Warn Waarschou-
 wen/bermanen.
 a Warrant een Bevel/
 oeder.
 a Warr een Wazte of
 Dzat.
 10 Wash Wasschen.
 a Wasp een Wespe.
 10 Wast Weerden/
 herwoesten/berquif-
 fen.
 a Wast-coat een Hemt-
 rock.
 10 Watch Waken.
 a Watch een Horlo-
 gie.
 Water Water.
 a Wave een Ware ofie
 golbe.
 Wax Was/Lach.
 a Way een Wegh.
 We Wp.
 Weak Swack/frank.
 Weal Welbaart.
 Wealth Rijckdom.

10 Wean a child Een
 kindt speenen.
 Weapons Wapenen.
 10 Wear Dagen.
 10 Wear out Verslij-
 ten.
 Weary Moede / ver-
 moept.
 Weather Weder.
 10 Weav Weben.
 a Web een Webbe.
 10 Wed een Houtwen/trou-
 wen.
 a Weed een Wiebe.
 a Weck een Weecke.
 10 Weep Weenen.
 10 Weigh Wegen.
 Welcome Welkom.
 Well Wel.
 a Well een Put.
 a Wench een Meyp of
 Meysken.
 the West West / het
 Westen.
 Wet Nat.
 a Whale een Walvis.
 a Wharf een Werf ofie
 Haven.
 What Wat.
 Whay Wey/huy.
 a Wheel een Wylst.
 Wheat Cerwe/Wey-
 te.
 a Wheel een Wiel.
 a Wheel-

W H

W I

* Wheel-barrow een Kirupwagen.	Winter Wintet.
* Whelp een jongen Hont.	Wife Wijs.
When Wanneer.	With With.
Whence Van waar.	Within Binnen.
Where Daar.	* Witnes een Getuy- ge.
Wherefore Waarom.	Wo Wee.
Whereto Waar toe.	* Woman een Vrouw.
to Whet Wetten / slij- pen.	to Wonder Verwou- ren
Whether of / ofte.	Wood Hout.
Which Welcke.	Wool Wool.
While and mean while Terwijl / onder- tuschen.	* Word een Woort.
White Wit.	to Work Wercken.
* Whore een Hott.	to Write schrijven.
Wicked Boos.	Wrath Coorn.
* Widdow een Wedu- we.	Y.
* Wife een Wijs.	Y Ea. Ja.
Wilde Wilt.	a Year een Jaar.
the Will de Wille.	Yellow Geel.
the Wind de Wint.	Yesterday Gisteren.
* Window een Ven- ster.	Yet Noch.
Wine Wijn.	Z.
	Z Eal Ver.

F I N I S.